

KROAZ AR VRETONED

KOUBANANCHOU

Eur skoed ar bla evit Breiz ha Bro-C'hall.
3 wennek en tu-all da 22 real evit ar Brokeltiek.

Ar brezonek hag ar feiz.
A zo breur ha c'hoar an Breiz.
Furnez ar Geiz.
Gant brezonek eo deud ar feiz.
Gand ar gallek eo nio a Vreiz.
Furnez ar Geiz.

SKRIVANIERIEN

Kas al labourioù pe d'an Otro VALLEE, Rener
Ku Zani-Benoat, ZANT-BRIEK
pe d'an Otro MOAL, Skrivaniar
27, bali Charner, ZANT-BRIEK

Dalc'hit hepred d'ho brezonek.
Yez an dud vad ha kalonek.
Yez ar feiz eo ; ma ve trech'bet,
Ouspen ar Vez, e ve Pechet!

MELIN.

EMBANNOU-KONVERE

Tri gwennek pep aroudennek-
skritur.
(Diskenn a brez evit meur a
embann diou-tu).

Evit otro person Landreger diframmet digantan e beadra gant ar gouarnamant

An aotrou Josse euz Naoned.	8 real.
En enor da zant Erwan hag evit frankiz ar c'hoarianz.	20 real
Evit sikour Gwilherm da brenan eur « Jul » da Rennes.	1 skoed.
Diou Bontreoc'adez, da brienti eur plas da Wilhelm e-kichen hini Renan.	6 real

Daslumet betek breman 81.75 lur. Arruomp tost da 100 lur ; p'v fefomp digouet eno e klozomp ar roll.

EUL LEVR NEVE

« BARZAZ TALDIR »

Seizved Roll ar ragprezerien.

Ragprenet betek-hen.	130 levr.
Markiz Estourbeillon, kannad.	2
An otroù Mellac, An Oriant.	1
Armand Inizan, Lesneven.	1
Ar C'hozik, en Gwengamp.	1
Herve Saisy, senedour difuskul.	2
Loeiz Herriou, Caudan.	1
An otroù Rio (Gwazien), Audiern.	1
An otroù Bihan-Pennaroz, abad Audiern (Gwazien).	1
An otroù Herri Le Gall, Audiern (Gwazien).	1
An otroù chalont Julou, person Logivi-Plougras.	1
Franault, Poitiers.	1
Therm Thepault, Kerdieguel.	1
Beleg birio.	144

AN HOLL A ZAV O MOUZ DA ZIFANN AR BREZONEK

Bretoned Paris a tifen ar Vro.

Ar zun divezan, Bretoned Paris a oa en em vodet en dro d'an tad Keryennik, a ra kement a vad d'e, ha d'an aotrou Rouz, eur p'otr yaouank gwiziek, graet e studi gantan en Plougernevel, Heman, an aotrou Rouz, a zo utan euz gwellañ dalc'hibidi ar Genveureiz hanvet « Breiz », bet savet gant an arc'heskob kardinal Richard evit pleal gant ar Vretoned.

Komzet en euz diwar-ben ar brezel diskleriet ouz ar Vro gant Komb hag e velelien ; roet an euz eur veulodi dileet d'ar brezonek hag ive d'hoñ belcien vad, a dalc'ho hepred da rei en brezonek ar gelennadurez kristen, c'hoario Komb pez a garo!

Ouz e glevet, an holl a domme d'e o c'halon ouz ar Vro, ar brezonek, hag ar Feiz, hag e oe straket an daouarn outan kalonek.

Belcien hanton Kerhaez a dalc'ho da bresek en brezonek, daoust da Gomb, d'ar prefet ha d'an eil brefet da c'hoari o gwall-bôtred.

Klevet ho peuz hano euz ar prefet Collignon ; e vevel, eil-brefet Kastellin, na gar ket ar brezonek kennebant ; daoust d'ezan da vean disket eur geriennoù bennag, evel e veur Collignon, peadra da lubani d'ar Vretoned pa ve o ren eun dennadek, euz ardeek pe eur vodadek bennag war ar meaz.

Setu hen o kas heman archerien dre ganton Kerhaez da enklask diwar-ben hon veleien, pe en brezonek pe en gallek eo e komzont en o ilioz. Da zerr-noz eo e tigouez an archerien en presbitourioù d'ober o enklask. Skriva respont ar veleien a reont war eur c'hahier, gant an aer da laret : « Tolet pled, mar keret, aotrou person, ha sentet... pe anez, e vezo damantet ouzo'h gant an aotrou prefet ! »

Klevet mad, aotrou prefet ! hon beleien n'int ket tud da sponta rak hoc'h ardou, evel bugale pa vent bleidet gant ar

vam goz. Koulez e vije d'ec'h miret ho archerien d'ar ger ; eun espern e vije ze d'ho yalc'h. Rak n'euz forz, pe e vo kaset archerien d'e, pe ne vo ket, *belcien Breiz a rayo o dlead*, ha n'e ket na Gomb, na Gollignon, nag e vevel euz Kastellin, nag an archerien, a rayo d'e plegan da lezennou digristen ha diwirion.

Nozvez Nedelek

(ar bla 1792).

(KENDALG'U)

An daou C'hilaz diouz toull an nor e oa o fuzuilh hag o lagad warnomp. Mez na ren van ebed dioute, bag ar re-all ken nebeut ; fur ha sioul e oa pep hini war e skaon ; o c'hortoz e oamp pegoulez e klevjomp eun drouz bennag en diavez. Ma oa zerrtel hon geno, hon diou-skouarn 'oa digor, hag e sonjomp gant anken :

— Daoust ha kavet e vo ar person ? ...

Aboue eur pennad mad a amzer e oamp evelse, pa glevjomp zouden eun tenn bag eun hopaden ; peh'pini ac'hanoamp a reaz eul lamp war e skaon, ha Job, o loaskad eur malloz, a zavaz evel eul luc'heden, gant e vouc'hal en e zorn ; setu hen toull an nor.

An daou boir a oa oc'h ober gward o devoa dizroet hep sonjal o zell diwarnomp, 'vil chilsou a be tu e oa deud an drouz. N'halljont nemet 'n em dol ouz toull an nor da harz Job da deo'hel. Mez stourm ouz Job na oa ket aez. Gant al lans an evoa e tiskaraz ane o-daou a hed-blad o c'hort ; o fuzulio a gouez gante ; evit Job, na rejomp ken nemet klevet trouz e voto o skiokal 'n eur vont d'an daou lamit treskek al lannek.

Ganimp e savaz mesk. Ar botoer hag eun all a grogaz war ar c'hanfarded, arog m'o devoa gallet zevet ; tennan rejomp digante o sabrinier ; vidon-me a dispas unan deuz ar fuzulio ; eben ive na oe ket ankouet.

Ar botoer a laraz neuze :

— Daou aman, gant bep a sabren, da ziwall ar re-man ; ni, gant ar fuzulio hag ar bevnoù a zo aze, a ya warlerc'h Job ! Setu laket d'o zro an daou boir war bep a skaon en daou du d'an tan, erret d'e o zreid hag o daouarn. Ar botoer o vont ermeaz a laraz d'e :

— « Kenavo e-berr, ha bet fur ! »

Pevar 'oa da vont da zikour Job, ha me 'oa pemp. Na 'in oa kavet netra da gas ganin nemet eur pen-baz gargal, ha c'hoaz ar botoer a re d'in chom warlerc'h.

Mont a remp, deuz hon gwellañ, war an tu hon devoa klevet an tenn. Mez zouden eur sklerijen a barz en tenvallijen an noz.

— An tenn ! emeun.

An tenn a oa 'n eur wrac'hel lann. Raktal ar peder pe bemp all a grogaz ive da flaminan. Chomet e oamp a zav, hag e welomp rez mad darn deuz ar zoudardet endro d'e ; darn-all a dostae ; o fuzulio na oant ket gante : pozet o devoa ane marfad, da doman o daouarn, ken yen evel ma oa.

Ar person, avad, na welomp ket, na Job kennebeut.

— Marteze eman ar person en eur wrac'hel ! eme unen.

— Perag 'ta neuze o deuz tennet ! eme ar botoer.

— Toalomp prim hag e welomp !

Me a chome hepred da zellet. Neuze e weliz eun den o tont adreiz d'al lannek, priman ma halle, treskek ar zoudardet, hag e aaveiz an otro person.

C'hoant am ije bet da huchal warnan.

— Zellet eta pelec'h 'c'h a ar person !

Ar wech-man 'n em lakjomp da c'haloumpad herdan n'hallemp. Gwelet a rejomp anean o arruout etouez ar Re C'hilaz hag o komz oute ; e tejont endro d'ean.

Ni oa ive war arruout : zavet e oa ganimp an taroz a yee d'al lannek, hag e kerzemp etouez ar skodou, berr warnomp evel war etas.

Mez eun all a diee arruout 'n hon rôg, Job, e vouc'hal en e zorn, a zispakaz ive deuz e du. Pelec'h e oa chomet aboue ? Marfad, evel dompini hag evel ar person, e oa deud war wel deuz an tenn, goude bean kollet e hent. Lampa da re adreiz d'ar lann, hag awechou dir ar vouc'hal a lugerne 'uz d'e benn, pa vije skoet gant sklerijen ar flamm.

Al lannek a oa skler kazi evel en de gant c'houe'h tantad o tenn war an dro.

Ni a dostae, gwellañ ma hallemp, dre guz, hag ar botoer a lavare.

— « Mar gallempe koevan hep gont d'e war o fuzulio ? »

Gwelet mad a remp ar fuzulio, en o zav a-strollad, o lugerni gant ar flamm.

— « Doue ! »

Ar memez komz a deuz zouden deuz hon geno. Job a oa kouet war ar Re C'hilaz. C'houe'h pe zez a deo'haz diwar e hent hag a dennaz o sabrinier ; kement-all a chome endro d'ar c'hapiten ; war ar re-man, Job an em dôlas evel eur blei kounnaret ; e vouc'hal a gouez hag a zavaz eun toullad gwejo ; e zorn a oa prim ha ter euz ar c'hurun ; klemmou ha inalloziou endro d'ean ; mez den ebed deuz ar re a oa dirakan na glaske harz ouz ar vouc'hal dir, ken spontuz evel ma oa he zol.

Ar re avad a oa dizroet 'rag Job, a haddeue warnan. Me an em lakaz da huchal :

— Dalc'hit mad, Job, dalc'hit mad ! Diwall drek da gein !

Ar gomz man a zovetaaz e vue d'ean ; rag seiz sabren a oa warnan.

Ar Re C'hilaz a reaz treskek d'imp eur zell a goste, ha Job a dizroaz warne, e vouc'hal rug-ward 'uz d'o fenn.

Dao ! unan a goueaz.

Neuze e weljomp ive ar person.

— « En hano Doue, emean, na skoet ken ! ... » Mez Job, et ermeaz anean e-unan, na re van ebed ouz e gomz.

Me oa ma zell war ar fuzulio. Ar Re C'hilaz ive, daoust ma oa hanter gollet o fenn, a zante an dienez dioute. Piou ac'hanoamp a vije arru da gentañ ? Heh'pini oa etrezomp. Mez skanvoe'h oa ma zreid 'vit o re, daoust na oa den war ma lerc'h. Eur vriad fuzulio a dapiz hag a dôl en tenn tostan : an tennou raktal da strakal gant ar flamm. Eun torkad-all a vans'choaz ; mez n'halliz nemet diskar anean : eur zoudard a goueaz warnon, hag a darchoaz ganin eun tenn sabren war ma fenn. Ruilh a rit war lein ma c'hein, mez en eur gouean, e weliz bouc'hal Job o lufuran, hag e kleviz mouez ar botoer o hopal.

— « Paouzet, potred, chomet, ha na vo gret drouk ebed d'ac'h ! »

(D'achuz.)

DIR-NA-DOR.

AR BLEIZ O TONT DA LOUARN

Hon lennerien n' o deuz ket ankouet pennad skrid Dir-Na-Dor diwar benn « Ar bleiz o tont da louarn ». Diskouezet splan en deuz Dir-Na-Dor doare an aotrou Comb hag e vellien : N'o deuz ket c'hoant ar re-ze nemet da ziskar ar Vro, ar Brezonek, hag ar Feiz. Pa welont, avad, e tiffin Breiziz o zra, e troont penn d'ar vaz ha, goude mont dre hag, e blaskont en em zila dre gaer :

— « Ni ober brezel ouz ar brezonek, a leveront-i en eur vouse'hoarzin, pebez gaou ! N'euz ket gwelloe'h Bretoned evit-domp ! »

Ha, war eun dro, e klaskont dre zindan, ar hilpoused ma 'z int, hon distaga diouz hon bro hag hon brezonek, en eur dismegansi an eil hag eben.

— « Breiz-Izel ! ar brezonek ! koz traouechou, emé-int ; taolet ane a goste ; skanvoe'h aze e kersiet war hent ar pro-grès ! »

Ho pet sonj euz histor Fanch ar merour, a gerze eun de war an hent braz, gantan e arc'hant, en e c'hodel hag e bebbaz en e zorn, pa digouez eul laer. Heman o welet ar vaz hag ive doare Fanch a oa-ur poir frammet mat, na gredez ket mont d'ean. Dodenni a reaz anean dre gomzou flour hag ober d'ean eva chopinadoù ken en nije Fanch, war eun dro, losket e vaz ha, heuet e dam skiant-vad en e weren ; neuze al laer e lamaz e dammik tensor digantan.

Evel-se eman o klask ober an holl distoladennoù-ze, tud en karg, barnerien a beuch, mestrou-skol, hag all, a welomp o plavaz war hon bro evel brini war eur parkad ed. Laerez diganimp hon zensor, da laret eo hon bro Breiz-Izel, hon brezonek, hag hon c'hreansou, na glaskont ken.

Mar karet gont piou eo ar re-ze, n'ho peuz nemet ober eur zell ouz ar re a ren ane :

Kerguezek, ar Judaz an euz gwerzet e vam-vro da Renan hag a zo en em laket a du gant Comb evit ober brezel ouz Breiz, ar brezonek hag ar veleien.

Boyer, an den hudur ha digristen, a lar, d'an hon d'e glevet, n'euz na ene na Doue, ha n'eman an den er bed-man nemet evel al loemed mud, evit karga e gof, ha nan evit sevel e zellou hag e spered war-zu e Grouer.

Digand ar re-ze, ha pa deudent davedomp, komzou flour ha promesaou kaer leiz o genou, n'euz man a vad da c'hortoz : bleidi man int ken, bleidi konnaret ha pa vije kroch'en an oan war o c'hein !

I.

— Mammik, a lare Per, eur potrig pemp bla, me 'm eus c'hoant ive da vond ganac'h d'an oferen hanter-noz.

— Re yaouank oc'h c'hoaz, ma bugel, 'me ar vam ; an hent a so hurr, an amzer a so kri hag erc'h a so war an douar. Al lapoused bihan a varv breman 'bars ar gerzier gant an dienez hag ar baourante ha c'houi e tigouefe memes tra ganac'h ive. Kousket aze eta, ma mabik bihan, ha disul e teufet ive gant ho preur ha me, mar befet fur betek neuze ha mar e ve brao an amzer.

Hag, en eur laret se, ar vam a c'holoe Per en e wele, hag a roe d'ean daou pe dri bok evit dousad e galonad.

Perik a davaz, med na gouskas ket. Gwelet a raec e vam ha Fanch e vreur, o tibri o adkoan hag o vond en dro goustadik gant aon d'e zifuni ; ha poan an nevoa o tremen bep gouelan, pa c'hejont emaez an ti, 'n eur sonjal pebez plijadur o dije o vond da welet ar Mabik Jezuz d'an iliz an nozvez-se pe renke hen chom er ger.

Laret a raec e baterik, evit gouden gant ar Mabik-se kas an erc'h hag an amzer yen kwit evit ma c'halleche da vihana mond d'e wele hep dale re bell ; goulen a raec gant an ive rei bevans d'al lapoused bihan a gare kement, ha diwal e vam hag e vreur deus pep drouk 'bars an hent.

II.

Ec'h e da venel kousket pa glevas skei war ar prenestr : Toc, toc, toc. Sevel a raec e ben hag, ouz sklerijen al loar ha hini ar skod Nedelek a deve en oaled, e welas eur vruched-ru d'rek ar weren :

« Toc, toc, toc, eme ar vruched-ru, digoret din 'n han Doue ; toc, toc, ho pet trae ouzia rak dare on da vervel gant an naon hag ar rion. »

Perik, karget a drue 'vit al lapous bihan, a sav raktal da zigeri d'ean. Med ar prenestr a so stard hag e vrec'h nan e ket krenv c'hoaz ; eur pennad amzer an eus e'om evit dond a-ben diouti.

Erfin e teu gantan ha raktal al lapous a nij da domman war an oaled. Perik a zer ar prenestr gwelân m'hell hag e teu neuze tost d'ean :

« Toui, toui, 'me an evnik, en eur hijal e ziousaskel a vevan divarve ar fulenno erc'h teuzel, henvel ouz ken ~~meur-tou-tou~~ bean aman ; na naon em eus ive ; toui, toui ; hag al lapousik a sell 'trezek Per 'so 'n e sav dirakan, levezec en e zaoulagad, aon d'ean d'e spontan.

Perik a entent erfin Petra vaek d'ean. Mond a ra 'trezek an daol, hag, en eur bignal war eur gadoar, e c'hal kemer eun tam minvik bara diwarni.

Diskan a ra adare, med pe diero e chom seberet oll ken a goue e vara digantan war leuren an ti.

E-lec'h eul lapousik bihan e wel breman dirakan eun den yaouank koant meurbed, a vousehoaz d'adius 'trezek d'ean.

Eur vruched ru an eus evel an evnik, rak dougen a ra war e ziouskoa eur sae ru deus an c'haeran ; diouaskel an eus ive, med diouaskel gwen-tan 'vel an erc'h a lugern en diavez d'ar prenestr.

« N'as pes ket aon, Perik, emean, me 'so eur mignon mad d'id. »

.... Ha Perik nan eus mui tam aon ebet ; lakad a ra gant fianz, e zorn 'bars an hini a so astennet d'ean, ha nan hall ket distagan e zaoulagad diwar drem an El kaer a so dirakan :

« C'hoant bras as poa eta da vond da welet ar Mabik Jezuz, Perik ? a c'houlen an El. »

— « O ! ya, eme Berik. »

— « Klevet an eus ar beden as poa gret d'ean ; ha, mar 'tens c'hoant da zond ganin, me ya da gas ac'hanout d'eul lec'h e c'hall e welet hag e veuli ennan en pep amzer, laouen out Perik ? »

— « O ! ya, eme Berik adare. »

Hag, eur mousc'hoaz d'adius war e ziweus, eul levezec dispar en e ine, en em las da vond etre divrec'h an El, a sav raktal, skanvoc'h evit an ezen, war zu an oabl steredennus, en eur lezel war e lerc'h eur c'houez dispar.

Pa digouecs ar vam er ger a kavaz an ti karget a c'houez vad, ar prenestr digor war e hed, ha, tost da skod Nedelek, he mabik muian karet astennet, eun evrusted dispar war e zrem, hag eur vruchedik-ru etre e zivrec'h.

Et e oa Perik d'ar Baradoz da ganan d'ar Mabik Jezuz gant an oll Ele all eun Nouel peurbadus.

Gras a betan d'ac'h oll.

LAOUIK.

KANTIK SANT ZELVESTR

patron Plouzelambre.

DISKAN WAR DON : *Kelven pe Sentez Mari, mam Doue.*

Hirie, de kaer ho pardon, sant Zelvestr binniget, Gant fe ha gant levezec e teuomp d'ho kwelet ; C'houi 'neuz graet er barrouz-man elois a varzudo, Roet d'imp bepred skoazel ha difennet hon Bro.

N'eo ket hepken Konstantin, mestr braz ar Romaned, Deuz klevet vil al lornez hoc'h euz bet pareet ; Gwellael hoc'h euz ive, ebarz ar barouz-man, Kalz a gorfoc' mac'hagnet ha meur a gant den klav.

Gwechall-goz 'vije gwelet holl veleien ar vro, Gante o farousianiz 'n eur ganan kantiko, 'Tiredek da Blouzelamb, de gouel hon fatron mad, Ha peurvuian, 'rog distrein, o dije o mennad.

Mar na deu ken ar lornez da dagan ar c'horfo, An diaoul a ra bepred brezel d'an inec ; Ni ho ped, o sant Zelvestr, mignon braz da Doue, D'hon diwall deuz ar pec'hed, lornez louz an ine.

Na truezuc eo klevet komz euz stad an dud laour, Na gar den tostât oute 'vit arc'hant na 'vit aour ; Pegement, o ma Doue, truezusoc'h e c'hoaz, Stad ar pec'her gwalleuruz an euz kollet ho kras !

Ar peuc'h gwechall 'c'heuz rentet d'ho mam santel 'n lûz, Ar peuc'h d'ei c'hoaz adroet 'n hon amzer ken iskiz ; C'houi, azeet pell amzer war gador sakr sant Per, Harpel trôn Leon trizek, viket vraz hon Zalver.

Lennet 'c'heuz war groz Jezuz « In hoc signo vinces », Reit d'imp evit banniel ar groz 'kreiz hon enkrez ; Graet lugerni sklerijen ar groz dre ar bed holl, D'hon diwall eneb Satan, d'hon harz da vont da goll.

Badeet 'c'heuz Konstantin, kentan roue kristen, Grel d'ar rouane plegan da Doue, d'e lezen ; Dibabet gant an lûz 'vit klozan sent ar bla, Reit d'imp eur blavez santel gant evrusted ha joa.

O sant Zelvestr, hon fatron, mjest ho pugale, Deuz holl glenvejo grevuz ar c'horf hag an ine, Goulet, dreist pep tra, 'vidomp gras Doue da c'hortoz Mac'h efomp holl d'hen meuli ganac'h er baradoz.

PERSON PLOUZELAMBR.

IMPRIMATUR :

Sant-Brick, ar 23 a viz Kerzu.

M. AR PROVOST, Viket braz.

AR SEIZ PEC'HEG KAPITAL

PIZONI

Tostet breman, d'ho vro, tud ar bizied krom ; Evit eun an houarn e red skei war an tom, Na dal ket jacho adren, rag dre heg pe dre gaer, Krog e ma zurek-z ennoc'h, c'houi he zanto emberr.

Mar zo en eun tu beunag-kalon gri ha hudur, Ar galon-ze zo 'n es kreiz, kos tosten, a dra zur ; Ha mar zo eur ras fallakr, hen laret ran 'n es fas, Ar res fall miliget se, kos pao-krog, e da ras.

Henvel out gant da zi louz ouz an treitour Judaz, Evit kad tregont diner o Zalver a werzaz ; Hag evel Judaz ive te a ro 'n es kalon, Ar plas kentan d'an arc'hant dreist pep kar ha mignon.

Dreist da bep kar ha mignon, dreist da Zalver ive, E karez-te an arc'hant, hennez e da Zoue ! Hag evit stoui da benn e teuz eur armel zakr, 'Lec'h e serrez da Zoue : da yalc'h e, den fallakr.

Ar paour, hen du gant an naon, zo war dreujou da zor, Nag e ve da vreur e ve, na gavo ket digor, Na grogez 'med 'n eur benvek, ar rastel e hennez, Pe mar krogez 'barz ar forc'h, evit bernio eo 'rez.

'Vit gallout kreski da vern ha 'vit kargo da yalc'h, Na espernez posn ebet, gwech ebet 've traoualc'h ; Pa e hallez kreski da vern, neuze e vez laouen, Evit kavout he c'hroc'hien te 'gignete eur c'hoenen.

Herve larer an touzek a zebr douar d'e bred, Ha na grad kargo e gof gant aon da zioueret ; Ha te, tousek daoudroadek zo ken zod eveltan, Gant an naon, an anouet e chomez da grenan.

'N hany Doue chilaou erfad, chilaou ouz ma c'homjou, Lez a goste da dech fall hag, elec'h tenzorion, N'int 'med avel ha moged hag a dremen buhan, Dastum madou an ine ; na goll ket da boan.

Disi deuz madou ar bed, madou a zo treitour, Ken trempluz en gwirione ha pluen war an douar ; Lsk da fiaz en Done ha neuze e vi fur, Hag adaleg ar bed-man e kavi pljadur.

Gra eur zell war an elined : na zerront ket a ed, Ha, kon-skoude, e c'hrouer a brienta d'e boed ; Zell c'hoaz ouz ar bleun lili, zell na kaeran dilad, Ha, kouskoude, na reont na neo na grouiat.

EUR JEANT ZAVET DIWAR AN DOUR

En Cherbourg e zo breman oc'h ober e servij eur poir yaouank deuz Plouha hag an euz 7 troatad a vheldro, a bouez 232 lur hag a zo krene deuz ma eo pounner ha braz. Mez ar c'haeran zo, an den-man 'neuz biskoaz evet na mik, na jistr, na gwîn ; e ners, e bouez, e vent a zo deut d'ean d'hoar an dour hephen.

Kement-man a ro d'imp da c'heut eo gwelloc'h nevel ar vugale diwar dour evit diwar win-srdant evel ma 'man ar c'hustum breman.

Marize na dapoint ket holl 7 troatad abalamour da vmez n'euz forz i korf ha spered, e vont kalz gwelloc'h en o vrom.

ALI

Ar re n'o deuz ket paet c'hoaz o levrio « PIFI GONTO » a zo pedet d'hen ober ar c'haer-tan 'r gwellan.

EUL LEVR NEVE

Leçons élémentaires de Grammaire bretonne

Al levr-man a zo prest breman hag a vo kavet da brenan e bureo ar Groz (eiz real ha seiz gwennek evit an tim-jou) ; n'eo ket eul levr a wizegez ha, kouskoude, bet heuliet ennan alioz ar re wizek, dreist-holl re an Actron Ernault, n'euz den en tu-all d'ezan evit ren al labourion graet war ar brezonek. Gant-se, oc'h heuilh al levr « kentelioz » e refer sur da gerzet war an hent mad, en gortoz d'al levr neve a vo savet gant an Actron Ernault, hen e-unan, hag e vo disklriet ennan kement poent diez a gaver en brezonek. *Unvaniez a ra ners* ; ar wirione-ze a dilef bean selsaonet, dreist-holl gant skrivinierien Breiz-Iel. Poent eo d'imp en em glevet ha lakaat muoc'h a unvaniez en hon skirjou mar karomp kaout ners swalc'h da enebi ouz an tolluz a skoer breman, a bep tu, gant hop yez. Figlantz hon deuz, eia, e vo graet eun digemer mad gant an holl d'al levrio neve.

ERWAN HERNOT

KIZELLER KALVARIOU HA MEIN-BESIOU En Lanhuon

GOULENN AR PRIZ HAG AN TAOLENNO

Saint-Brieuc. — Imprimerie Saint-Guillaume.

KROAZ AR VRETONED

KOUZANACHOU

Eur skoad ar hla evit Breiz ha Bro-C'hall.
2 wennek en tu-all da 22 real evit ar Broikeltek.

Ar brezonek hag ar foiz.
A zo breiz ha c'hoar en Breiz.
Furnez ar Glez.
Gant brezonek eo deud ar foiz.
Gand ar gallek ez aio a Vreiz.
Furnez ar Glez.

SKRIVANIERIEN

Kas al labourioù pe d'an Otro **VALLEE**, Rener
Ru Zant-Beneat, **ZANT-BRIEK**
pe d'an Otro **MOAL**, Skrivaniar
27, bati Charner, **ZANT-BRIEK**

Dalc'ht bupred d'ho brezonek.
Yez an dud vad ha klabouk.
Yez ar foiz eo; ma ve trechet,
Ouspen ar Vez, e ve Pechell.
MILIT.

EMBANNOÙ-KORVERE

Tri gwennek pep aroudennad-
skritur.
(Diskenn a briz evit meur a
embann dious-tu).

Kwit otro person Landreger diframmet

digantan e beadra gant ar gouarnamant

An otro Richard, person Planiel. 2 real.
An otro Bescond, kure Planiel. 2 real.
An otro Bonizec, kure Planiel. 2 real.

Otro person Treger an euz bet ar vadelez da skriva d'imp evit trugarekaat lennerien *Groaz ar Vretoned* da vean kaset o aluzen d'ezan : « Ma farousianiz, emean, o deuz ma die'holl etez ar gaou graet ouzin gant ar gouarnamant ; gant-se, plijadur a rafech d'in en eur rei da gef ar bre onek, euz ma ferz, ar yalc'hadik arc'hant ho poa dastumet evidon. » N'hellomp ket tremen hep digemer eun doneron graet gant kement a garante hag a vadelez. Lakeet e vo eta an arc'hant d'ar brezonek. Kloza a reomp ar gest en eur laret mil bennoz-Doue, en hano Breiz, ha d'hon lennerien ha da otroù person Treger !

EUL LEVR NEVE

« BARZAZ TALDIR »

Elizved Roll ar ragprenerien.

Ragprenet betek-hen.	433 levr.
An abad J.-M. Perrot, kloerdi Kemper.	1
— Perrot, — — —	1
— Nicolle, — — —	1
— Traou, — — —	1
— Ch. Paul, — — —	1
— Lanchez, — — —	1
— Jaouen, — — —	1
— Maout, — — —	1
— Le Pemp, — — —	1
— Blouet, — — —	1
— Billon, — — —	1
An dimezel Yvona Ar Bour, 270, boulevard Raspail, Pariz.	1
An otro Paturel, person Sant Kleve.	1
An otro Gasteras, rener Muzik an Houzardek, en Tarbes (Pyrenez-Uhlla).	1
An otro Verchin, advokat en Kemper.	1
An otro Ch. Morice, Colombes-la Garenne.	1
An otro Ch. Mouton, Roazon.	1
Rener an <i>Depeche</i> , Brest.	1
An otro Carré, betek en e retreat, en Gwen-gamp.	1
An otro kabien De Malleray.	2
Kelc'hi an Ofiserien en Gwengamp.	1
Jos Parker, Kergoadik, Fouesnant.	1
Rener an <i>Union Agricole</i> , Quimperle.	1
An otro Louis Boivin, Sant-Malo.	1
An abad T. B. deur Fadernek.	1
Otrone kured Fadernek.	1
An otro Janvrais, Ar Faouet.	1
An abad Pelleter, Argoulenne.	1
An otro Gouez, kure Plevin, dre Mael-Kerabez.	1
An otro C. Le Bohec, Plevin.	1
Betog holl.	176

GOUEL AR ROUANE

WAR DON : Patred Ploùth-Gil.

Tri roue bras deuz ar sav-hool, erru en ti ar roue.
Digant Herodez, an den kri, eun devez a choulz, zue :
« Pelec'h er vro-man eo ganet roue neve 'n Judez ? »
Gwelet hon deuz 'barz en hon bro hag heuliet e stereden. »

DISKAN WAR DON : O katon sak r.

Gant ar rouane kinnig'ar
Da Jezus apur hon c'harante.
Ezans hon 'peder, ha lakomp
Hon foan da vlijadur da Zoue.

Herodez a chomaz dilavar hag eveltan tud e di,
Sklaet o zeod en o geno, o gwad en o izili,
Ker Jeruzalem a grenaz, rag Herodez a lare
D'ar veleien ha d'ar re vraz, dont d'ho blez hep dale.

« Pelec'h e tle genel aman, pa vo erru an amzer,
Ar Mesias a c'hortozet 'vel ho Toue, ho Salver ?
C'houi a zo oll tud a skiant, petra zo en ho levriou,
Ha petra d'a'ch war gement-se o deus laret ho tadou ? »

« Herve lavar hon zadou koz, skrivet el levriou santel,
Eo digweet en deio-man an amzer ma tle genel
Ar bugel a zo gortozet gant an oll grouadurien,
Hag a die beza, eun dewez, roue bras ar Judevien.

En Betleem, n'hellomp ket nac'h, e c'hano ar Mesias,
Rak ar brofed hon zadou o deus skrivet a viskos :
Ha te, Betleem, kerik Juda, 'vidout da vrza dister,
Dreist an oll gerioù vi meulet, rak te roy d'imp hon Salver.

Ennout e c'hano an hini a vo roue Israel,
Hag a reno e bobl ken mad ha 'n em zavo ken uhel
Ma krezo dirak e hano oll rouane an douar,
Ha hiskoas den 'nevo gwelet na biken na wel e bar. »

« Il eta, eme Herodes d'ar rouane, da welet,
Hag en gawlet en Betleem ar roue neve-chanet :
Distro dre aman, lerset d'in pelec'h e vo ar bugel,
Ma c'ballin monet evelloc'h d'hen azeuli d'e gavel. »

Ar rouane a dreuzaz ker ha, kerkent, a-us d'o fenn,
'Weljont o sevel adarre lugernus ar stereden,
Pehini gerzas dirake ken a chomaz en e za,
'Korn eul lannek, 'barz eur mone, 'os d'eur c'braouik ar paour.

Diken a rejont diwar vare'h ha, digweet er c'hraouik,
E kawjont, war eun tammik plous, gourveet eur bugelik,
Ar Werc'hez Vari 'n e gichen souezet ouz o gwelet ;
Diusta d'an daoulin e kousjont betek an douar stouet.

Melchior 'barz da genta : « Itron, ho map zo Roue,
Roue an Nenv hag an douar, roue an oll rouane,
Ar rouane a zo pinvik hak ho mabik a zo paour ;
Pinvikan tra zo en douar roan d'am roue, **an aour.** »

« Me hoc'h ansav, eme Gaspar, evit Doue, o Jezus !
Doue a viskos 'vel ho tad hag eveltan galloudus,
Ezans melen a ro c'houes vad, dirak Doue ve deuet,
D'e'ch, ma Doue, e kinnigan ezans ganin dastumet. »

« Ya, Doue o'ch, o ma Jezus, lavar d'e dro Baltazar ;
Mez, mar man ho tad en nenvo, ho mam zo war an douar,
Den o'ch ive, dre c'hras Doue ; d'e'ch'hu, Gwerc'hez, e bugel,
Hag, evel den, dre garante, 'vit an dud, e tle mervel.

En dro da gorf ar ru binvik, pa vent maro, ve laket
Mir evel koz d'o den-hei flam hag evel er be kousket ;
Sed aman **uir** deus ar c'haeran an euz dastumet em bro,
Da ziwall, eun de, korf ho map deus krog heuzuz ar maro. »

Ar Werc'hez Vari gemeras he mabik war he barden,
'Drugerekas ar rouane, savaz he mab d'o c'herchen ;
D'ar mabik Jezus e pokjont an eil goude egle,
'Vel er barados 'n em gavjont, stad ha peuc'h en o ine.

Chom a rejont da gozsal gant Jozef hag ar Werc'hez,
Diwar benn ar mabik Jezus deuz noz e c'binidiger ;
O c'halon vev e o c'breiz, Jezus a oa ken sader,
Ma tremene, 'vel hep goud d'e, flour ha buhan an amzer.

En desped d'e, erru an noz, e renkjont monet en dro ;
An douar deus 'n o daoulagad en eur laret kenavo,
Ha, pa bokjont d'ar bugelik roet d'e gant ar Werc'hez,
Santjont o c'halon o frailha gant an denediger.

Kousket a rejont gant o zud en Betleem en noz ze,
Ha, dre o c'houk, klevjont eun ael a lare a-berz Doue :
« Tolet pled mad da vont da di Herodez, ar roue fall,
Ha distroet dustu d'ho pro sioulik ha dre eun hent all. »

O Jezus, welloc'h 'vit an aour e kret kalon an deo,
Ha welloc'h 'vit maged ezans c'houi a gar mouez e beden,
Ha welloc'h 'vit na vire **uir** ar c'horf deus krog ar maro,
Hon foanion, douget mad aman, deus an ifern hon miro.

KROAZ AR VRETONED

MOUSANCHOUB

Eur skoed ar bla evit Breiz ha Bro-C'hall.
3 wennek en tu-all da 22 real evit ar Broioheltiek.

Ar brezonek hag ar feiz.
A zo breur ha c'hoar en Breiz.
Furnez ar Geiz.
Gant brezonek eo deud ar feiz.
Gant ar galleg ez aio a Vreiz.
Furnez ar Geiz.

SKRIVANIEREN

Kas al labouriou pe d'an Otro **VALLÉE, Rener**
Ku Zant-Benedic, ZANT-BRIEK
pe d'an Otro **MOAL, Shrivanter**
27, bati Charner, ZANT-BRIEK

Dalc'hit hepred d'ho brezonek.
Yez an dud vad ha kalonek.
Yez ar feiz eo : ma ve trechet,
Goupen ar Vez, e vo Peschel!

EMBANNOU-BORTERS

Tri gwennek pep aroudeud-akritur.
(Diskenn a briz evit meur a embann diouz-tu.)

Beleien Gwened ha Leon tizet gant Combes

Dek belek euz a eskopti Gwened a zo bet tizet gant Comb. Lemet en euz digante o fae dre ma kom'ent d'ar Vretoned Brezonek o bro.

An otro 'n eskop Laticule 'n euz skrivet war ze eul lizer-enebi d'ar ministr.

Tregont a veleien euz eskopti Kemper ha Leon a zo bet diframmet o fae digante ive.

Sed aman al lizer kalonek a skriv d'in war ze hon mignon, an aotrou Per-Pronost euz Treflez, eur skrivaniar hag eur harz brudet a Vro-Leon.

Eun eur leann ar c'hazetennou er mintin-ma, em euz dizo-loet eur c'helou fall. Al laer Combes a ya en arak gand e falloniou.

Beleien ar Vro zo tizet gand an den fall-ze. Ar brezel eta a zo diskleriet d'hor Beiz.

N'hon euz mui fisians da veza lezet e peoc'h, ha komzou Combes er Senat n'ont nemed geier holl, sbalamour, m'car vad, ma tostae ar mare euz ar votadek, Brema, pa wel n'int bet talvezet da netra e c'heier, e vezo c'hoaz muioc'h e kounnar, med e gounnar ne deuy ket da veza treac'h d'omp, er c'houn-trol, rag muioc'h ma skoio, ha muioc'h a ze ec'h en em zifen-nimp.

D'ene'h a galoun.

P. PRONOST.

Tôl an diaoul-ze diwar dailher da ankane

(Ker Is.)

Ar c'homzou-man a lavare zant Gwenole da C'hralon, pa oa o te'hel 'rog ar mor a veue ker Is, e verc'h Abez gantan war e vare'h.

Ar menez komzou a lavaromp d'ar Vretoned holl en amzer-man, rag diaoulou awalc'h a zo endro d'e, kas o zagan.

En pep kiz, ha dindan pep furm en em diskouont, mez dreist-holl ec'h esaont 'n em zilan en o zouez gant o faperou.

An Diaoul a zo et hirie da skrivagner.

En Zant-Briek a zo eun den, deut deuz n'oun pelec'h, hag a ra eun toullad blaeviziou 'zo, etouez ar Vretoned, micher mezus an drouk-spered.

Hirie eo paet gant ar gouarnamant da zizkuilt da Gombes kement belek a brezezo en brezonek, hag an euz fians e kavo er parrouriou breton treitourien evel-tan.

Er bla 1893, pa oa argaset hag enklasket ar veleien gant ar Gouarnamant, ar Vretoned a guze ane en o zier, en o farkon, war risk o buz.

Daoust hag hen e vije kavet hirie mibien d'ar re-ze goz hag a raje treitourach ? Na gredan ket !

Red e vije, kent-ze, bean gwerzet korf hag ine da Gombes ha d'e gonsorted.

Zonjet en ho prud vad, dalc'het d'ho enor, diskouet e zo difenn enno'h, Bretoned.

Gret evel Gralon, ma fell d'ac'h bean zavetaet eveltan !
Pere eo ar c'hazetennou a zrouk-prezek diouzimp, deuz hon fe, ha deuz hon brezonek ?

Eman ar Réveil deuz a Zant-Briek ; eman ar Journal de Tréquier, deuz Landreger, skrivet gant an O. Kerguezec, ar penn-skanv a gomzemp dioutan ar zun-all ; ar Lannonnais, euz a Lannou ; an Independent Guingampais, deuz Gwengamp.

Ar c'hazetennou-man a ra fae war hep honestiz, hag a zizenor kement o gwerz ha kement o leann. Ar seurt paperou na glejent ket bean hanvet etouez tud a feson ; red mad e koulskoude, evit rei da anaouet an holl fallagriez a zo enno.

Ha breman, Bretoned, kenvroiz ker, pa o c'havfet war ho bent, tolet-e er fank diwarnoc'h. Holl zent Breiz-Izel hen lavar d'ac'h hirie : Gret evel Gralon, ma fell d'ac'h bean zavetaet eveltan !

DIR-NA-DOR.

ALI D'HON LENNERIEN

Evel e oa bet laret ar zun diveza, klozet eo bet ar gest evit otro person Landreger.

Bean hon deuz da lkaat c'hoaz war roll an aluzennou :

« Eur vretoned a gar ar veleien »
hag he deuz bet ar vadelez da rei 10 kwennek.

Bennos-Doue d'ez, a greiz kalon, evel d'hon lennerien-all !
Aotrou person Treger an euz skrivet da Dir-Na-Dor, en eur drugarekaat anean hag ive holl lennerien Kroaz ar Vretoned.
E barousioniz, emezan, o deuz e zic'haonet, Gant-se, ar vadelez an euz da rei an archant, bet dastumet evitan, evit ar brezonek.
Mil bennos-Doue d'ezan en hano Breiz !

War ze, meur a lenner an nize c'hoant marteze da c'hout petra a zo bet graet ganimp evit ar brezonek, abaoe n'hon deuz goullennet digant lennerien ar Groaz kas d'imp ni o hanoio, ar re ane o devoa c'hoant da zifen ar Gwir hag ar Vro.

Vel ma oa bet laret arog, eur skrid a zo bet savet ganimp, en hano hon lennerien vad, ennan kement tra a gavemp mad da rei harp da difenn hon bro hag hon brezonek kaset.

Ar skrid-ze a zo bet kaset d'an aotrou Olier, hon c'hannad. Heman an euz respontet d'imp e tifenns ar brezonek euz e wella, a du gantan holl gannaded Breiz, dreist-holl an aotrou Lamy, kannad ar Morbihan.

An aotrou Lamy a zo bet kahieret e hano, da genta, war roll ar re a die komz, er Gambre, evit ar brezonek. D'e heul, e teuto an otro Olier, an otro 'n abad Gayraud, an otro markiz a Estourbeillon hag ar re all, rag holl gannaded Breiz o deuz roet o hano evit zifenn hon yez.

Kerkent hag e vo eun nevezont bennag, e vo embannet aman. En gortoz, pedomp, a greiz-hon e'halon, hon zant ha santez Anns, mam goz ar Vretoned, da viret d'imp hon brezonek hag hon beleien, ha da drei an treo war an tu mad.

AN HOLL A ZAV O MOUZ DA ZIENN AR BRUZONEK

Hon lennerien o deus klevet hano aman, meur a wech, euz ar Skol vre onek bet savet en ter Vrest gant hon mignon mad, a zo ive eur breton a wizegez vrar, an aotrou koronal Bourgeois.

An aotrou Bourgeois ha Bretoned Brest na baouezont ket da labourat evit Breiz hag ar brezonek.

Ar zun dremenet, unan ane, an aotrou de Lorme, an euz graet eur brezezo diwar-ben « Barzoniez Bretoned Pen-ar-bed ». Diskouezet en euz freaz e oa en bucou hon sent koz evel eun andon a varzoniez dispar ; kement-all, emezan, a c'halled da laret euz ar vre-clourien vrudet o deuz difennet frankiz Breiz, 'vel ar roue Morvan ha, dreist-holl, ar roue Arzur a zo bet kanet e obero kaer ne ket hepken gant Breiziz, hogen gant ar C'hallaoued ive.
En eur gloria, en euz displeget tensor marvailho kristen ha buruzduz Breiz-Izel, n'euz par d'eze en bro-all ebet war an douar.

O rei d'hon barzoniez eur gaer a veulodi, an aotrou Lorme 'n euz diskoueret d'an holl pegen brao ec'h eo spered ar Vretoned hag o yez ha pegen gwaz torfed e vije diskar ane.

An aotrou Kerguezec a dalc'h da c'hoari an trubard, oc'h alia d'ar Vretoned trei kein d'o bre onek hag o rei, war eun dro, meuleudi d'hon yez koz. Henvel awalc'h eo ouz Judas a bove d'e Vestr kent gwerza ane an d'ar Jud-devien.

KELEIER

EUR WALL-GERNEZ EN DOUARNENEZ.

Gwall-gelou a deu d'imp deuz Douarnenez. Eno, an holl a veve diwar pesketerez ar sardined. Evit ar bla, siouez ? ar sardined zo et kwit hs gante holl binvidigez ar vro. Setu oupen dek mil a diegeziou er vrasa dienez. Dre-holl e saver kestou evite. Skrivet en euz Dir-Na-Dor da ouzout penoz eman, da wir, doare Douarnenezig ha petra a vije mad da ober evite etouez ar Vretoned.

EUL LIZER MAD

Setu aman eur pennad distag diguz unan euz al lizerou bet kaset d'imp da beta bloavez mad da Groaz ar Vretoned :

Kemper d'an deiz henta a viz Genvrer.

Aotrou Ker.

Dont a ran da ginnig d'eoec evit ar bloaz a zo o tigi, va gwella mennoziou, a unan gant re an daou ugent a zo ganen anan e Kenvreuzier ar Brezonek. Goulenn a reomp holl ma plijo gant Doue rei d'eoec'h nerz ha yec'hed epad pell amzer c'hoaz da labourat evit brass mad Breiz-Izel ha, dre ze, ivez evit brass gloar an aotrou Doue. Mennout a reomp eo'h en em vodfe Breiziz niverusoc'h nijerns en dro da Groaz ar Vretoned, rag divarti o vezo klozet hep sul an-tuiou gwella da gemeret evit adsevel hon bro garet ha lakast griaoui hor feiz koz da vont douneoc'h dounea en hon touez, warni e vezo displeget Buez ar zent koz hag an dud kalonek o deuz savet tam dra dam hon bro gaer a Vreiz Izel. Lennet e vezo ivez warni ar gweziou toniua ha rimadellou a zord da bep Breizad da gaout evit diskwiza e spered hag e vevel hep an amzer dreist traou an douar....

EUL LEVR NEVE

« BARZAZ TALDIR »

Griet, in-8 je-us, 468 feillen, priz a vrema, 14 real.
Hirie e klozomp roll ar ragprenerien. N'eo ket hon mignon evid dere'hel rei e levr da eur skoed, o vea ma oa heman eur priz-izelaet groet hepken evid an 200 kenta a deulda da c'houlenn diganemp ar Barzaz Taldir. Al levr-ma, adaleg miz Meurz, a vo kavet en gwerz evid 14 real en ti keuc'nd levrer a zo en Breiz, hag en ti Champion, mouller-embanner, 9, quai Voltaire, Pariz.

Ar ragprenerien na bañont nemed p'o devo digemeret al levr.

Naoved ha diveza Roll.

Ragprenet betek-hen.	176 levr.
An otronez K. Ilevourien en Brest, a bren.	9
An otrou Charl de la Belle-Isle, Moncontour.	1
An otrou Herri de la Guichardière, Corseul.	1
An doktor Kere, Callac.	1
An otrou Jean Villard, poltrejer en Kemper.	1
An otronez Pihou ha Hommay, Roazon.	2
Jos Ar Charvat, studier en Naoned.	1
Iwan ar Follezou, tiek en Karnoet.	1
An otrou Thomas Gwen Jones, Kernarvon.	1
An otrou Thomas Matthews, Dublin.	2
An otrou Huerou-Kerisel, person Ploumerin.	1
An otrou Per Martin, kure an Oriant.	1
An otrou Roudot, kure Leoniz.	1
L. Ar Menn, abad yaouank, en Pleybenn.	1
An otrou L. Person, pried otro meur Begard.	1
An dimezel All. merc'h an doktor euz Kintin.	1
An abad Mao, kloerdi Pont-Kroaz.	1
An abad Gwellevic, kloerdi Gwened.	1
An abad Gwilleme I Faouet, dra Lenvallon.	1
Beleg hirio.	203

ERWAN HERNOT

KIZELLER KALVARIOU HA MEIN-BESIOU
En Lanhuon

GOULENN AR PRIZ HAG AN TAOLENNG

Saint-Brieuc. — Douarnenez. — Saint-Guilhaume.

GWERZ NEVE

War ar stad truezus gret d'ar brezonek en hon amzer

TON : Lar d'in martolod, ma mignon, pe c'hoaz : Petra
so neve en kear Iz ?

Didostail holl, kristenien,
Tud plividik, labourerien,
Evid klevet kana eur zon,
War gwalleuriou ar vro vretou.

Didostail holl da glevet,
Istor ar pezh zo tremenet,
'Barz er bloavez mil nao c'hant daou,
Kontet hep ardon hag hep gaou.

Eur ministr kriz ha dinatur,
Poulzet gant an diaoulou hudur,
'Neuz touellet ar vro a-bez,
Stlapet anei er fallentez.

Houtel 'neuz an deputeed,
D'ober brezel d'ar seurezed !
Setu peure'hret al lezen fall :
Kaset int bet 'meuz a Vro-C'hall !

Tadou honest, mammoù kristen,
Gwelet peseurt stad gret zoudon !
Deuz eneoù ho pugale !
Siwaz ! Na ra forz ar re-ze.

Gant m'o devo 'leiz o c'henou,
A winiou mad hag a veuzou,
Ha 'leiz o godel a arc'hant
Ristellet diwar ar prizant.

Gant ma larteo peb mevel
A vag brema gwad Breiz-Izel,
Forz a zo d'an hailhoned-ze,
Petra dealo ho pugale !

C'houi 'vo red d'ac'h, en eur vrema,
O tadou kristen, sonjet 'ta,
Kas ho mipien d'ar skolioù fall,
'Lech' voint gwall dent gant ar re all.

Red e vo d'ac'h, mar he peuz c'hoant
Rei d'ho merc'hejou diskamant,
Kas ane 'lech' 'vo disket d'e,
Devi pezh kent i adore !

N'eo ket bet awalch da Barz
Disc'hrienna skolioù Breiziz,
Setu o deuz c'hoaz gret eun taol,
O klask kas hon langsch da goll !

Hon brezonek, hon yez karet,
Setu o deuz hi c'hondsomet
Da vervel hep d'le gwall hell,
Ha da gwisf' bro Breiz-Izel.

Ha gwelet ho peuz ken braz gaou,
Aboue ma welet ruilh an traou ?
Gwelet ho peuz tra ken garo,
Dre ar bed holl a dro war dro ?

Ha gwelet ho peuz, na klevet,
E oa, en eur vro sevenet (1),
Tud kriz ha digar awalch,
Eur yez ken kaer 'vid esa lech' ?

Eur yez ken brao, ken enoret
Gant kemend a dud 'barz ar bed,
Eur yez ken c'houek d'an holl Vreiziz
Zo argaset 'meuz an iliz !

'Vel mach' argaser eur vatez,
P'he deuz bet gret gwall hudurnez,
Evel ma frêr kwit eur c'hi :
Tolet hon yez er meuz he zi !

(1) Civiltisé, en gallek.

Nosvez Nedelek

(Ar bla 1792).

(KENDALC'h).

Pa dizroaz bué ennon, e selliz endro d'in ; drouk am oa
'n em fenn, ken n'hallen ket nemet a-bosn digeri ma daou-
lagad. Kentan ma weliz, e oa an otro person, azeet 'n em
c'hichen. Kregi a reaz 'n em dorn hag e c'houlennez ganin
penoz en em gaven :

— Ma fenn ! emeon, a c'hiaz ac'honan.

— Paour kez ! emean ! Nag a vad skuilhet evidon-
me ! Perag ou chomet keit-all beo ?

Daerou a zave 'n e zaoulagad. Me a glaske hepred gont
pelec'h e oan ; 'benn ar fin, ec'h anavez lochen ar botoer :
kalz a dud a oa en ti, mezh na oa gir gante. Zouden, unan ane
a deuz betek ar c'horn ma oan gourveet : Job e oa ; e dremm
a oa drouklivet hag e zaouarn a grete.

Er meuz he zi hon yez tolet,
Gant tud estren, hailhevoded,
Lamponed deuet da vestrout,
'Lech' oa mevelien o zadou.

Ar brezonek, yez kaer ar Zent,
D'an dud ze zo eun dra a feni,
C'hoazin e reont goap brema...
Preslik e vo gret d'e krena ?

Ha sonjet mad, o kristenien,
Bourc'hizien ha labourerien,
Sonjet eta peseurt mare
O deuz dibabet d'ober ze !

Choazet o deuz just an amzer
Ma save hon langsch en er,
Evel eur feuren a viz mae,
Hadet en eur jardrin neve.

Choazet o deuz just an amzer
Ma tiwane en hon bro ger,
Bleun arc'hantel, bleun alsaouret,
Levriou kaer, ha soniou kanet.

Choazet o deuz just an amzer.
Ma ver, deuz Gwened da Drager,
Troet war zu ar brezonek,
Hag ouz Breiz-Izel karantek.

Hag, en eur dibab o amzer,
Al laeron kriz a grede skler
O dije troc'h, en eun taol,
Kemend feuren kresket en heol.

I a zouje, en eur difenn
Ober katekiz, prezegenn,
Ebarz yez koz tud ar vro-ma,
'Vije mouget hon bro brema.

'Vije mouget, eb e gavel,
Bugelik bihan Breiz-Izel,
Ha gret goude eur goz vatez
Gant an ilron oa ar Vestrez !

Petra 'neuz gret ar Gall diroll,
Evid dond a benn deuz e daol ?
Setu e kemenn da beh mear
Mond d'an iliz evel spier !

Mez meared Breiz kounnaret braz
O deuz dizentet gant trabaz,
Ha dinac'hel dond da vea
Gwerzerien o mam ar vella !

Neuze petra 'neuz gret ar Gall,
Evid echi e daol fall ?
Setu e kemenn d'an archer
Moned, an noz, a ger da ger !

A ger da ger moned an noz.
(An deiz na blich ket d'an dud foz),
Evid gouenn gant ar belek,
Pe vrezonek zo, pe c'hallek ?

Ar veleien a respontaz :
« En deiz hirio, evel varc'hoaz,
Evel gwechall goz sent hon bro,
Brezonek, teleg ar maro !!! »

Ar jandarmed neuze d'ober
Eur merk bennag war eur paper,
Ha da zistrei, tenwal o fenn,
Da gaout an nep zo en o fenn.

— « Otrou prefet, setu ama
Ar paper bet red d'emp sina :
En Breiz nan euz ket eur belek,
A c'houlfe rei bôd d'ho kallek ! »

War ze, ar prefeded, gant droug,
War zu kear Barz en em doug :
« Otrou ministr, 'barz en Arvor,
Deuz ho kallek serrat an nor... »

— N'out ket bet tizet, Job ? emeon.
— Nan, emean, gant eur vouez rust. Mezh Per ar C'hak, hag
a oa et da gas ar merc'had d'ar ger, a zo bet lazet.
Eun tol a skoz 'n em c'haron.

— Neuze eo ket tapet ar merc'had ive ?
— Nan, emean ; Per a oa dizroet war e giz, pa 'n evoa o
laket war o hent. Kouezet eo bet etre daouarn ar Re C'hiaz. Pa
hon deves klevet an tenn deuz al lochen, e oant o laz anean.
Eman e gorf aze.

Zevl a riz war ma ilin, daoust d'am foan-penn, hag e weliz
eur c'hort-astennet war eul linsel e kreiz al lochen, etec'h ma
oa bet zavet an oter evit an oferen haoter-noz. En kichen, e oa
korfou ar Re C'hiaz, hag e luaz d'in neuze ar memez sonj
gant an otro person. Nag a vad skuilhet !

Endro d'e e oa dastumet hon mignoned, hag ar Re C'hiaz
kemeret el lannek a oa eno ive.

Zouden, tri den a deuz en ti :
— Prest eo an toull, eme.

Serret ec'h eo dor an iliz,
Deuz ho kallek ha deuz ho kiz !
Otrou ministr, laret d'in-me,
Petra ober diwar benn ze ? » —

— « Prefeded, n'ho pet ket a aoun,
Ar brezonek 'c'h ey da anaoun !
Araog eur bla me a fell d'in
E ve bet interes ganin ! » —

Hag hen da gemer pluen dir,
Ha da grig gant eur roll bir,
Eur roll bir deuz a bersoned,
O ise digant diframmet.

Lemmet diganté o zam tra,
Laret diganté o bara...
Hag evit petra, ma Jezuz,
Zo gret d'e eur stad gwalleurus ?

Kristenien Breiz, taolet evez :
Abalamour d'o madelez,
Abalamour m'o deuz dalc'hel,
'Vid ar brezonek binniget.

O Bretoned, ma breudeur kez,
Gouelimp gant er brass truez ;
Setu argaset yez hon mam,
Dre ardon fall, dre droiou kail !

Dond war-eon d'ei na gredont ket,
Gant aoun da vea distoket,
Hag ober reont meur a dro,
Evit skei mad ha skei garo !

Gwasoc'h an taol demez a dre,
'Vid eun taol eon barz an skre ;
Gwasoc'h flem an ered-wiber,
Evit taol-dant leoned ter !

Hag-se 'ta ma breudeur karet,
Dalc'homp d'ho yez koz enoret,
Seul vui ma vo gret d'ei brezel,
En em vodomp en Breiz-Izel !

Seul vui ma welimp ar bleizi,
O tiskouez o dent da grigi,
Ni raio eur voger kaled,
An eil deuz egile harpet.

Seul vui ma touio trastourien,
Da laerez tra ar veleien
Abalamour d'ar brezonek,
Ni c'houllo malloz d'ar gallek.

Hag eun deiz da zond marteze,
Mar hon euz bet ha nerz ha fe,
Ni a welo amzer dousoch,
Hag o ren mistri teneroc'h.

Mar gouzomp difenn deuz ar bed
Ar Wirionez, al Lealded,
Ar Feiz hag ar Brezonek koz,
A chomo beo en peb parroz.

Ha 'giz ma c'h eo gwad ar Merzer
Had mad evid an eostou kaer,
Marteze hon merzerenti
A zigaso eurvad gant.

Hag ar brezonek, 'lech' mervel,
En em stago deuz Breiz-Izel,
Evel ma ra ar brinik briz,
Pa stoker outo gant ar biz.

Ar werc'ha a zo bet savet,
Gant eur barzik en Breiz gant :
'Vid difenn ar mad deuz ar fall,
Bepred e vo Dir war e Dal !

Ar 7 a viz Gwener 1903.

An toull ? E bad o vont da vezian ar c'horfou maro. Ar Re
C'hiaz a generaz daou ha daou unan deuz o c'hamaraded lazet ;
ar c'horfou-all a oe dougal gant ar botoer hag hon mignoned ;
ar person a generaz ar penn arog, ha pa oa an de o tarzan, an
nor a zigoraz, hag an interamant a yez ermeaz al lochen. Ar
person a lavare an « De profundis » a vouez uhel, hep kanan ;
eur vouez-all bennag a responte.

Doue ! na trist e oa ar beden-za ! Ma c'haron a oa zammet
gant eur hec'h pouner mearbet : na oa ket gouli ma fenn a
c'hac'hare ac'honan, mezh ma bue a ranlen o krenan 'n em
c'hreiz evel eur golo pa ve c'houest warnan ; aon am oa, aon
deuz an dud ha deuz pep tra, hag e sonjen ; pegit em
euz-me ive da vevan, pan eo ken kri ha ken dinatur an dud,
ouz en em chaseal an eil egile evel chas klanv ?

Esad a riz zevl da heuilh ive an interamant : mont a riz
betek an treujo ; mezh eno ar falladen a gouez warnon, hag e
oe red d'in 'n em harpan ouz an nor.

(Da heuilh).

Dor-Na-Dor.

KROAZ AR VRETONED

KOUBANANCHOU

Eur skood ar bla evit Breiz ha Bro-C'hall.
2 wennek en tu-all da 22 real evit ar Broiskeitiek.

Ar brezonek hag ar feiz.
A zo breiz ha c'hoar en Breiz
Furnez ar Geiz
Gant brezonek eo deud ar feiz.
Gant ar gallek ez aio a Vreiz
Furnez ar Geiz.

SKRIVANIERIEN

Kas al labourioz pe d'an Otro VALLÉE, Rener
Ku Zant-Bened, ZANT-BRIEK
pe d'an Otro MOAL, Skrivanter
27, ball Charner, ZANT-BRIEK

Dalc'hit hepred d'ho prizonek.
Ter ar dud vad ha kalonek
Ter ar feiz eo : ma ve troc'het,
Ouspenn ar Vreiz, e vo Pechet!
M. L. L.

EMBAÑNOU-KORVENS

Tri gwennek pep arondennad-
skritur.
(Diskenn a brix evit mear a
smbann diouz-b.)

COMB O C'HOARI E BOTR

Above ar zun divean, Comb an euz c'hoariet e botr mad.
Tennet an euz o fae digant an otrone personed ha kureed
eman o hanoio aman warlerc'h :

An otro Joanno, person Tregrom, hag e gure, an
otro Bourdonnec; an otro Camus, person Pleuzal; an otro
Prigent, person Mantallot; an otro Querrec, person
Louargat; an otro Hery, person Kerfot; an otro Blanc,
kure Cavan, hag an otro Gnan, kure Zant-Servez.

D'an otrone-man, skod abalamour d'o c'harante evit Breiz
hag ar brezonek, Kroaz ar Vretoned a gignig he gwellan
goure'hemennou.

O hanoio na vont ket ankouset; dre holl elc'h ma zo eur
galon breton, e vo rennet d'e meulodi hag enor, hag, ouспен-ze,
ar re o deuz peadra da rei sikour d'e a vanko d'e ben ober.

Comb hag ar Brezonek

Eun dra a zonen dilun goude lenn ar c'hatennou
diwarben ar peiz a oa tremenet er Gambr disadorn abala-
lamour d'ar Brezonek, goude lenn ar c'hom ou disprizuz,
goapaüz, dismegeasuz, laret gant Comb an kador Kambr
ar Gannaded, ar c'homzou-ze hag a zo anavez breman
en pevar c'horn ar bed, eun dra a sonjen eta, hag an euz
sonjet, a dra tur, kalz a Vretoned eveldon :

— Me garje penoz kement Breton a zo er bed
n'o dije bet, evit eun eur heplea, nemet eun dorn
hag eur vrec'h, e vije bet Comb war hed tol deuz ar
vrec'h-ze, hag e dije tarc'haet gantan eur skouarniad —
kement d'in deuz ar seurt skouarniad — ken a vije et
ar vrud diouti betek ar bed-all, ken an ije tridet eskern
ar Vretoned koz en o beio III »

Evit gwir, ar C'homb a zo eur peiz ken hudor ha ken
divezad, ma vije diez kaout peadra da gastizan anean. Ha
neuze, ar peiz a zo gwir gantañ c'hoaz, n'eo ken nemet
eur mevel; eun dra a zo avad : etouez holl mevelien ar
Framasoned, n'euz ket bet unan ken divez ha Comb
gant senti ken aketuz hag hen. Heman eo ar mevel braz,
trech c'hoaz da Waldek-Rousseau.

Disadorn eta e oa merket an de'barz ar Gambr da
bleal gant ar Brezonek. An holl Vretoned vad, ha kalz a
gannaded-all gante, a grede penoz marteze, pa vije gret
klemm da Gomb abeurz ar Vretoned, e teuje keun d'ean,
hag e lezje e fae gant ar veleien hag o brezonek gant ar
Vretoned.

An otro Lamy a gomzaz en hano Breiz.

Laret a reaz da gentan penoz ar brezonek a zo eur
yez koule 'vel ma eo ar gallek. Ar gouarnamant aoken
a bae mistri en Pariz hag en Roaon do studan ar Bre-
zonek. Penoz eta eo enebour d'ar brezonek en Breiz?

Daou villion a Vretoned a zo o komz brezonek;
700.000 na ouient nemet brezonek. Penoz e hallfont deski
o relijion ma ve difennet ouz ar veleien na prezek nag
ober katekiz en brezonek? Ar gouarnamant a fell d'ean
eta disvrienna ar fe deuz Breiz?

« Me 'oar, eme an otro Lamy, e laret penoz ar Vre-
toned, o komz brezonek, an em distag deuz Bro-C'hall;
toned o deuz roet o gwad evit difenn Bro-C'hall (Sonjet
meiz kement-ze nan eo ket gwir, rag a-viskoaz ar Vre-
er peiz o deuz gret en 70; ar posniou gouzanvet gant ar
Vretoned en amzer-ze en Conlie hag en Paris, a ziskoue
freaz penoz Comb n'eo nemet eur gaouiad.)

Perag, eme an otro Lamy, na rit-hu ket ar peiz a
houll ar Vretoned a zo en Kevredigez Breiz? Perag na
zesket-hu ket da vugale Breiz ar gallek dre ar brezonek?
ar gallek a vije evelse desket primoc'h ha gwelloc'h, hag
ar brezonek ive. (Mez Comb n'houll ket deuz ar brezo-
nek.)

C'houi 'lar c'hoaz, eme an otro Lamy, penoz ar Vre-
toned a gomz brezonek a zo republikaned fall. Gwelet
eta l' Ar Finister, elc'h ma komzer brezonek dra holl, an

euz hanvet ar maññ a gannaded deuz ho tu. (Setu eta
petra dalv digareo skwiz Comb !)

Tennet ho peuz o fae gant darn deuz hon beleien abala-
lamour ma sarmonent en brezonek; mez eno hoc'h et
ebiou d'al lezen, rag al lezen 1876 na gomz ket e vo red
d'ar belek, evit kaout e bae, prezek en gallek.

Ar maeriu, o nac'h zizan ho paperou a giz neve, o
deuz heuilhet al lezen, mez c'houi ho peuz hi zorret.
Ouspenn-ze, na gredan ket, eme an otro Lamy, ho pijs
da 'n em veskan 'barz treo hag a zell hepken deuz kon-
sians ar belek. Ar belek a zo red d'ean rei deskadurez
kristen d'ar poblou; dre-ze eo red d'ean komz d'e en o
yez; ma na ra ket, d'an Eskop ha d'ar Pab eo da zével
o mouez, ha nan d'ar gouarnamant. O terc'hel evel a red,
e teufet 'vid an doio, marfad, da c'houll gant ar veleien
penoz e laront o oferen.

Laret d'in ive, penoz e hallit-hu deski an arabek d'an
Arabed, ar malgach da dud Madagascar, ha barz ar Vre-
toned da zeski ar brezonek?

Konlskoude, e dlefech'z zonzal penoz Breiz-I el a zo 'n
em roet deuz he fenn he-unan da rouane Bro-C'hall, hag
e oa bet eun emgleo etreze er bla 1502, ha divizet mad
penoz Breiz-Izel a vije hepred lezet en he frankiz da
heuilh he c'hiziu ha da gomz ar brezonek.

Robespierre hag e vignoned o devoa miret ar brezo-
nek en 1793, int hag o doa diskaret kement a dreo-all.
Bean 'zo hirie tud deuz an tu ganac'h, otro Comb, evel
an otro Guiness, hag o deuz aliez zavet o mouez da zi-
fenn ar brezonek.

Me gred eta, penoz ar gwellan ho peuz d'ober eo
dizober breman; di'ober al labour fall ho peuz gret, ha
lezel gant ar veleien o zammik pae ha, gant ar Vre-
toned, o brezonek. »

Gant kalz a gannaded eo bet digemeret mad sur plede
an otro Lamy, mez an otro Comb nan euz gret van diou-
tan. Ar zun-all e lakfomp aman komzou Comb, ha kom-
zou ken deread na ken kalonek an otro Hemon, eur repu-
blikan ru kouskoude, hag an euz troet keun d'e gosteen,
da gosteen Comb, evit difenn ar brezonek. Enor d'ean!

Eur gentel eo da Armez, d'an Troadek, an daou vriz-
bretou n'o deuz ket kredet votan!

Pegoulz eta e refomp an dizamm denz an treitourien-
ze?

(Da heuilh).

DIR-NA-DOR.

« PASSION » BREIZ

WAR DON : Ar baston vihan.

War griben du ar menio,
Zo klevet mouez ar c'hurono. (bis)

El sr binijen o tremen,
Gant kleze Doue 'n e gere'hen.

Dichadennet 'n euz en ker Is
Abez, ... ha Comb 'barz en Paris.

Dichadennet an Drouk-Spered,
Da gastizan ar Vretoned.

Abez, gant galloud hec'h ardo,
Deuz laket ar gernez er vro.

Above Portzal betek Alre,
Eman rouanez adarre;

Mestr eo ar vorgan didrue
D'ar pesked, d'ar mor, d'an arne.

Ar mor a groz, pa zav he brech,
Ar pesked spouronnet a dec'h;

Hag Abez, evel an Ankou,
A vale skanv dre an henehou.

A di da di ten da welet
O vervel an Innocentied.

Gant duli e sell o vervel
Bugale Breiz en o c'hoar.

Ho c'halon a drid gant ar joa,
Pa glev ane o c'houll bara.

Hag e lar neuze 'n eur skrigol:
Ar wech-man, Breiz, ec'h i da fall!

Comb, vel an hekleo, a respont:
Ar wech-man, Breiz, ez tou da gont!

« Me fell d'in penoz 'louez an dud,
E vijeze 'vel eul loen mud!

Ma rei d'id evel d'ar chas,
A vrio da vek gant eul las.

Deuz, ma lakin war da c'heno,
Ziel ar ba, merk ar mistro ! »

Ha 'n eur c'hoarzin, Comb hag Abez,
A lar o-daou er menez mouez :

« Ar wech-man, Breiz, te a varvo,
Ha birviken ken Breiz na vo ! »

Chilaouet, Breiz, ma breudeur,
Na doujomp ket rag ar gwall-eur.

Nep a garemp 'zo argaset,
N-p a vagemp a zo lazet. (1)

Betek gredenou hon me,
E teuer da glask hon he.

N'euz forz ! ma 'n em zikouromp holl,
Breiz-Izel c'hoaz n'ey ket da goll.

'N en stagomp 'n eil deuz egile,
Hag holl deuz Breiz, hon c'harante.

Dirag Doue stouomp hon fenn,
Nan dirag hon enebourien.

Ha vare'hoz he'll ni a gano,
Breiz a zo bet, ka Breiz a vo !

DIR-NA-DOR

19 Genvrer 1903.

AR BREZONEK HAG AR POLITIK

Eul lizer a vlavez mad : Noun na 'vit Montfort, na Bleiz. —
Met 'vit Doue, Mari ha Breiz !

E touez an holl lizerou a vlavez mad bet kaset aman, de
kenta ar bla, euz a berz mignonned, setu aman unan hag a zere,
war ma menoz, ouz an amzer a dreukomp; troet eo en rimou
euz ar gwella :

Blavez Mad

Eur blavez mad d'ac'h, ma mignon,
Eur blavez mad d'ar Groaz vretou !
Da vo ho keleou lennet,
Mui-ouz mui gant ar Vretoned !
Du e an nos, ar gorventen,
A yud... hag, en devaljen,
Ne weler na tour-tan na porz,
Ar maro a bep tu : N'euz forz !

(1) Al Leaned argaset; bugale presketerien ar Finister o
vervel gant an naou.

Stourmomp 'vel Bretoned ! an trec'h
 'Vo ganimp ma ve krenn hon brezh,
 Hon spered eoa-mad ha gwirion,
 Ha stag ouz ar Fe hon c'halon.
 Dale'homp d'ar yez sakr hon zado,
 Ha klaskomp heulia o roudo.
 Fosi d'ar politik milliget,
 'Neuz meur a vretion toulllet !
 Diouz Salain kamermop skouer ;
 Ar paour kez den-man, ken diester,
 Pa oa gant Doue kelennet,
 Gant furnez an euz elgeriet
 Eur « politiker », o c'houlenn
 Euz a be goste e oa hen :
 — « N'oun na 'vit Montfort na 'vit Breiz,
 Mel 'vit Doue, Mari ha Breiz ! »

C.

Eun dlead (dever) striz eo d'ar Vretoneg en em unani evit difenn o bro hag o yez ; skouer vad Bro-Leon.

Moulet em euz al lizer-ze war Groaz ar Vretoneg, ne ket hepken dre ma 'z eo koant, dre ma kavan ennan, ouспен, eur vraz a gentel eo.

— « Greomp peuc'h war ar « politik » evit pleal gwelloc'h a ze gant hon Bro Breiz-Izel ha gant hon yez ker ar Brezonek » setu eno, en berr-gomzou, ar gentel vad a gemeran diouz lizer blavez-mad hon mignon.

Er zuveziou srog, em euz laret aaaa e leomp dihani, mar karomp svertei ar brezonek. Ea em unani zo red ive rag « Unvaniez a ra nerz » hag, hep unvaniez, n'euz nemet sempladurez.

Roet em euz aman skouer Bro Gemper ha Leon, e oa en em unvanet an holl enni da zavel o mouez a enep lezen divrezonek Komb, an aotrou Pichon, republikan, o labourat, evit ee en loutez a re genta, a du gant an aotrou de Luverville ha re-all euz an noblantz.

Gwall-skouer Kerguezec, Armez ha Troadec ; tol-trubard Kerguezec.

Lavret em eo e oa eun drue hag eur vez gwelet aman Bretoned evel Kerguezec, Armez, Troadec, Gwilherm, pe chom mud pe zoken komz a du gant enebourien ar vro, hag int bretoned ! Unan ane, Kerguezec, an euz kredet rei digemer en e baper, *le Journal de Trégater*, d'an heuzusan dismegansou a enep d'ar vro ha d'ar yez. Gwasa 'zo ! hen e unan, en euz graet eun taol-Judas, o klask laret « ya » ha « nan » war eun dro er « c'huzud meur » diveza, en keil ma alie d'ar Vretoneg plega da waskorieu o bro, o yez hag o feiz.

Diskuliet em euz an taol-trubardereze, evel ma oa ma dlead ober, ha diskonezet freaz d'ar botred yaouank, a heuilh Kerguezec dre m'o dije c'hoant da denva, int-i d'o zro, frouez an enonou politik, e vije eur gwall-dorfed evite kuntuilh ar frouez-ze diwar korf lazet o mam-vro Breiz-Izel, pa 'z eo gwir e chom Kerguezec, a gemeront da rener ha da bôtr srog, stag ouz roudou Boyer, a lar freaz hag uhel, d'an holl d'e glevet, en deuz c'hoant da laza, en Breiz, ar vro, ar Feiz, hag ar yez.

Pouffadennou Kerguezec. Skouer-vad ar Gannaded er Gambr. An aotrou Hemon o rei dorn d'an aotrone Lamy ha l'Estourbeillon da zifen ar brezonek.

War ze Kerguezec 'n euz skrivet d'in eul lizer gallek war ar « Reveil », o klask ma zenna en « toull-al-laeron » Boyer, da laret eo er « Reveil. » Eman zoken, war a lavar, o vierima e zabren vraz d'an zoullgofa.

Nosvez Nedelek

(Ar bla 1792).

(KENDAL'C'H).

An interamant n'e ket a-bell ; evit kaout eun toull primoc'h da lakat seiz pe eiz korf, e oa bet sonjet choselli ar waz ha dizrei an dour el lec'h dounan diouti. Kresket e oa bet c'hoaz gant an franch hag ar bal ; gant ar zabren hag ar vein diouti e oa gret ar chosel.

Deuz an trojo, elec'h ma chomen harpet gant kalz a boan, e ballen heuilh pedennou ar person ; pa eo arru etal ar waz, e vinnigaz ar be en eur ober zin ar groaz warnan ; an dougerien e dostaz, hag e tiskenjont kichen ha kichen ar c'horfou maro. An otro person a laraz neuze eur beden divezen, ha goude, o sevel 'n e za, e tross warzu an dougerien, paizanted ha Dispa-c'herien a oa 'n o zav ive pe war o daoulin endro d'ar be-man :
 — Setu aman, emean, labour an Drouk-Spered etonez an dud ; setu aman labour an dud kri ha dizoue a zo o ren en Paris en eur-man. N'euz nemet eur bla pe daou, ar re a zo aze kousket maro a veve evel breudeur, hirie int deut da 'n em lazaz ; n'euz nemet ar Maro a gement a halle ken o unani.

Ouspen ma oant breudeur, ganet er memez bro, kristenien e oant ; n'int ket bet lakat koulekoude en donar binniget ; an dud digristen o deuz-e douget da 'n em skei, o deuz zerrit ive dioute dor an iliz ha dor ar vered.

N'in ket, da heuilh Kerguezec, da « Doull-al-laeron » ha na roin ket d'ezan ar boan da ziwna a gizez braz d'am zreanti. D'ezan, mar kar, da zont aman war eur paper breton, d'en em wenna en brezonek, dirag ar Vretoneg, euz an torfed a drubardereze a enep d'han mam-vro Breiz.

Gwall diez e vo ze d'ezan rag, en de ma kase d'in e lizer diboull, e skoe Komb gant hon beleien diskulhet d'ezan gant Boyer.

Evel evit han frealz, setu kannaded Breiz o tifenn gwel pe well dirag ar Gambr gwirion Breiz. Na sellont ket euz ar politik, na diskont ket digant eun divroad o c'hentel evel matisk Kerguezec e hini gant Boyer. Gouzout mad a reont, pa ve gwasket o mam Breiz, e'ch eo eun dlead striz, eun dlead a enor d'ar Vretoneg, sevel evit he difenn, n'euz fortz a be liou e vijent. Dirag enebourien Breiz n'euz na Montfort na Bleiz, na ru na gwent ! HOLL BRETONED ! Enor d'an otrose Hemon, l'Estourbeillon ha Lamy o deuz hen gwelet ha foel war Kerguezec, Armez ha Troadec.

Ar Renec.

AR SKOL-SUL

Gwech-all goz, breman zo en tu-all da dri c'hant bloaz, ar roue Saoz, Heri an eizved, tad koz ar brotestanted, an nevoa lakat en e benn ober d'e holl sujidi mont da brotestanted. Ar Saizon a zeotiz ; ar Vretoneg avad na blejont ket En Bro-Zoz, 'vel ouzoc'h, ez euz c'hoaz eun nebet bretoned, o komz brezonek evelidomp. Neuze Heri an eizved a reaz harlui pe staga ouz ar groag an holl velein vretion. Eur wech kellet ganto o beleien, Bretoned Breiz-Veur, e lec'h falgaloni, a divizaz entree e tlie neb an nevoa skiant ha diskadurez ober, euz e wella, karg ar veleien evit paz a zell rei ar gelennadurez kristen d'ar vugale.

Savel e oa gante ar « Skol-Sul ». Pep zui en em vode an dud euz pep keraden pe diegez, da ziaki d'ar vugale, ouспен ar c'hatekiz hag an Aviel, lenn, skriva, kana ha pedi en brezonek. Dre ar skol-sul Bretoned Tramor o deuz gallet miret o yez hag o c'hreansou.

Hirie, pa glask Komb ober er vro-man roll Heri an eizved, o waska war eun dro hon feiz hag hon yez, e leomp heuilh skouer hon breudeur Tramor.

Em yaouankiz eoa ar c'hiz ober ar c'hatekiz d'ar vugale en pep keraden pe zoken en pep tiegez kristen. O vont war goac'hat emta, sioaz ! ar c'hiz vad-ze. Alsavomp anei dre-holl en Breiz-Izel. Neb an neuz deskadurez a-walc'h sellet evel eun dlead evitan kentelis ar vugale war o c'hatekiz hag, ouспен-ze, diski d'e lenn, kana ha pedi en brezonek. Kavet e ve da brena, e ti Prud'homme, St-Briek, eul levr Kroaz-Doue euz ar gwella, da ziaki lenn ar brezonek hag ive « kantikou an abad Gwillouzik » hag « istor santel an abad Heri », daou levr dispar a diefe bean etre-daouarn an holl en eskopi-man.

Da rei ar skouer vad, evit pez a zell rei ar gelennadurez kristen en brezonek, pep sul e lakfomp aman eun gentel pe eur c'hantik bennag. Tragara da neb a roio harp !

AR SEIZ PENN-PEC'HED

An wartzi pe an aei.

Gant ma holl skiant preno 'meuz aon chomin aman ;
 Bouebet on o klask kompren, ha kompren na c'hallan
 Penoz e ro eur galon digor ha magadur
 D'ar wariiz na ra d'ei nemed displejadur.

Tosta aman 'ta, penn-du ! deuz, zellou disteal !
 Gwarizi e da beched, skrivet e war da dal ;
 Lavar d'in hag ouz hen heul 'zo plijadur eleiz,
 Pa lekez ken braz preder d'hen miret en e kreiz ?

Pedomp Doue, kristenien, ma hallo eskern an dud-man bean douget d'ar vered eun de ; ha ni, atrezomp, hag a wel breman pegen gwaz eo ar brezel etre breudeur hag etre kristenien, greomp ar peuc'h etrezomp, ha toump war ar c'horfou maro man 'n em zikour da stourm ouz ar c'hredennou fall hag ouz ar gwal vuz a ren hirie en hon zouez.

Ar c'homzou-man a oa deut betek d'in ; gwelet a ren, gant an de o sevel, ar b-lek gant e zorn, o pouezan war pep gir ; e zell a oa dreist-holl war ar traitour an evoa gret gant eun nosvez a joa eur seurt nosvez a drubuilh hag a ganvo.

— « Nostant, emean, deuz te da gentan da pardonet ! Te zo kiriek da varo ar re-man »

Nostant, hag a oa chomet mud betek nouze, a gerzaz d'ar waz.

— Kaout a ra d'ac'h, emean, tudo, penoz ar re-man na harzfont ket ac'honan da vean pardonet ? »

— Nan, eme ar belek !

— Ma, emean, me a dou aman paean ma die d'e ha d'ac'h ! Ha c'houl, zoudarded C'hloz, setu petra a boullan diganac'h. Kroget ennon, hag sm c'haet ganac'h d'ar prizon, ha lavaret eno penoz eo me a zo bet kiriek da gement fall a zo c'hoarvezet. Me a vo dibennet, mez an dud honest-man a vo lezet en peuc'h.

An holl a ouele ; me, et e-kwit ma aoun ha ma zistridigez, a dride ma c'halon o welet eur burzud ken kaer.

'Benn e oant disroet d'an ti, e oa 'n em astennet adarre 'n em c'horn.

— Nan, eme-out, ar galon krignet gant an erez
 Na gutuilh evid holl frouez nemed trisdidigez,
 Louzaouen c'houery he deliou, louzaouen ampeozon,
 A drenek mel ar garante en rusken ar galon.

Yenien ha drouk-komjou, vanjanz ha kasori,
 Setu ar frouez a denner deuz gwen ar wariiz ;
 Hi a lac'h ar garante 'bars an liegezo,
 Etre breudeur, c'hoarezed, etre ar prijou.

Elec'h ar peuc'h hag ar joa 'zo breman drein ha spern,
 Dimeuz eur baradoz kser hi da 'z gret eun ifern ;
 An dag, an displejadur, lollou stank ha pouner ;
 Nijet e an enrusted, kenavo amzer gaer !

Zellet ouz an daou bried krignet gant an erez ;
 Hanvel int ouz ar gweped kollet gante o nez,
 Diez en o botou berr, heb gallout de na noz,
 Kavout enkreiz o feaniou an disteran repoz.

Doue 'n e c'houe hemennou 'neuz gret d'e vugale
 Eul lezen lenn a zouder, lezen ar garante,
 Homan 'zauy evel ar mel da zousat da vuz,
 Mar kerez mougo 'n avi gant he holl c'houerente.

Ha perak tenno glac'bar deuz eurvad da nesa,
 Ha diwar lenn e chuz vad kemer kez d'istio,
 Pa n'e ket e yec'hed-hen da harz da vean lac'u,
 Nag ive e baourante a garghe d'id da zec'h ?

Zavet 'teuz eun aer-viber ha da flammo, usg gall,
 Hast buhan fiastro he fenn, pe e lapi da fall ;
 Ar c'hi zo maget ganid zo 'vont d'ober da zrouk,
 Arog vo paurlanvaet, lak ar gorden 'n e c'houk.

AN EUN.

« EMGANN KERGIDU »

gant an otro Inizan, belek.

Levr *Emgann Kergidu*, hag a zo bet lennet gwechall gant dudi gant kement a Vretoneg, a zo o paouz bean badvoulet.

Ennan e kaver istorio euz ar c'haeran deuz an amzer goz, amzer ar Chouaded, istorio ha darvoudou c'hoarvezet en hen bro, en Plouaret, en Gwengamp, en Boulvriak.

Run dudi 'ro d'ar Vretoneg e lenn. Gwechall e oa en 2^{levr}, hag a gouste pep hint 10 real ; hirie eo laket en eul iser, ha gwerzet eul 9 real. An otro Derrien, mouller en Brest, en euz hen gret.

Kavet e ve al levr da brennan e ti Prudhomme, Zant-Briek, evit 9 real.

ERWAN HERNOT

KIZELLER KALVARIOU HA MEIN-BESIOU
 En Lanhuon

GOULENN AR PRIZ HAG AN TAOLENNO

Saint-Brieuc. — Imprimerie Saint-Guiltaume.

Gwelet a riz Nostant o kimiadi ouz pep hini d'e dro ; laouen e oa evel o vont d'eur pardon ; ar zoudarded ive a gimadaz, ha, pa eo retent d'o o fuzulio, e'ch ejont erimez adreuz d'al laznnek elec'h ma leve c'hoaz ar gwra'bellou lann.
 Neuze e o sonjet ennon ive. Ar botoer a louraouez d'in ma fenn, hag em gaviz krenv awalc'h da vont d'ar ger-krog en brezh Job.

An otro person a glaskaz repu er c'hoste-all d'ar barrouz. Mez den na eo trubuilh-t abalamour d'an nosver-man. Nostant an evoa kemeret ar bec'h holl war e choub, hag ar zoudarded o devoa e damallet pen-da-ben. Gilloinet e oa en Zant-Briek. An nosvez warlerc'h e varo, an otro person a laraz eun oferen evit e ine o lochen ar botoer, ha d'an oferen-ze hini ebed na vankaz deuz potred an oferen hanter-noz.

An otro person e zo maro aboue, person er memez parrouz. Pa dirroaz ar peuc'h da vad, da eiz via goude, e reaz dizouari korfou ar re a oa bet lazet en Traouien-an-Estik. Ar barrouz a-bez a yeaz da gere'hañ o relegou.

Aboue, Traouien an Estik a zo bet hanvet traouien ar choubent.

Gras d'imp, Bretoned ha kristenien, da vevan ha da vervel hep gwelet ken deitou a wail-eur evel ar re-ze.

DIR-NA-DOH.

KROAZ AR VRETONED

ROUZANANTHOU

Eur skoad ar bla evit Breiz ha Bro-C'hall.
2 weonk en tu-all da 22 real evit ar Broisoheliek.

Ar brezonek hag ar feiz.
A zo breur ha c'hoar en Breiz.
Furnez ar Geiz.
Gant brezonek eo deud ar feiz.
Gend ar gallek ez aio a Vreiz.
Furnez ar Geiz.

SKRIVANIERIEN

Kas al labourioù pe d'an Otro VALLÉE, Rener
Ruz Zant-Bened, ZANT-BRIEK
pe d'an Otro MOAL, Skrivaniere
27, balz Charner, ZANT-BRIEK

Dalc'hit bepred d'ho prizonek.
Yez an dud vad ha kalonik.
Yez ar feiz eo; ma vo trechet,
Ouspenn ar Vreiz, e vo Pechell!
MILIZ.

ESDANNOU-KONVREN

Tri gweonk pep ardoùennad-
skritur.
(Diskenn a brez evit mear a
embann diou-tu.)

ROOMP DORN D'HON BELEIEN VAD!

Lennet ho peuz ar zun diwez an war Groaz ar Vretoned
hanciou ar veleien vad bet skot gant Komb ha lemet digante
o fae dre ma talc'hent d'o dlead a veleien hag a Vretoned, en
eur rei ar gelennadurez kristen en brezonek.

Pep sun an den milliget, a ra e vicher da zivrezonere ha
da zigristena Breiz, an doktor Boyer, a voul, war e gazeten
louz, hano ar veleien e fell d'ezan skei oute. C'hoant 'neuz,
emichanz d'hon lakaat da zistrei, d'an amzer-man deuz en dis-
pac'h (pe revolution) vrez ma oa bet douget eul lezen hanvel
tol des suspects, d'ober d'al lamponed diskwilha ha kas d'an
dibenn-vrez an dud honest. Sort lamponed, a drugare Doue, na
gavet ket ar ouen anezo en Breiz-Izel, rag hon zado a oa gwell
gant ma red evit gwiza o beleien evel ma werzaz Judas hon
Zalver.

Abou, ec'h eo diwanet en hon zouez, siouaz! had fall ar
Julazien, rag meur a veleik a zo ket diskwilhet da Voyer ha
skrivet gant heman o hano war e roll, d'o lakaat da vervel
gant an naon, dre laerezh digante o feadra, pa n'hall ket c'hoaz
o c'has d'an dibennerez.

Mez war ar Judazien-ze, gwerzieren veleien, a diefe bean
diskouezet gant ar biz en pep parouz!

Evit digol hon beleien vad ha rei bap d'eze, e tleomp en
em unani ha rei pep-hini e aluzen. Eur vreuriezh a zo bet savet
aman en Sant-Briek gant an Otro 'n eskop, evit digomer an alu-
zeunou. Kas ane d'an aotrou *Bienvenue*, avokat, rue des Jar-
dins, Sant-Briek, sekretour ar Vreuriezh, pe da Groaz ar Vre-
toned.

Euz Bro-Geumri eur mignon en deuz bet ar vadelez da gas
eun dra bennag evit Tregrom, lec'h ez euz bet graet, ouспен
al laeroni d'ar veleien, eur prosez ouz al leanezed. Trugare
d'ezan!

Comb hag ar Brezonek

Goude bean lennet ar zun-all aman ar plede gret gant an
otro Lamy evit ar Brezonek, e lennet ar zun-man ar respont
gret gant Comb.

Comb a gomz :

« Souezet braz ouz o velet nag a gouannar a zo d'ar Vre-
toned pa 'm euz kaset urz d'ar veleien da gomz gallek hiziviken
'barz en o ilizo.

« N'euz nemet eur bla, an O. Waldeck-Rousseau a zigemen-
naz da veleien an Hanter-noz, ar re ane a gomz flamankek, di-
lezel ar yez-ze en ilizo ha komz gallek, dindan bean da goll o
fae, ha den ebed na laraz netra. War ma lerc'h avad, zo zavet
eun iho gwasoc'h 'vit warlerc'h eur blei, ha koulskoude na 'm
euz gret nemet heuilh skouer Waldeck. Senedourien, kan-
naded, maerioù breton a zo deut d'am dizarbenn, o loskel war
ma lerc'h eleiz a gomzou amzeread ha treut.

Koulskoude, daoust hag hen n'eman ket Breiz Izel en Bro-
C'hall? Daoust hag hen n'eo ket deet komz gallek eno kouls
hag en Paris?

Laret e zo bet d'in e oa eun torfed ober drouk ebed d'ar
brezonek, abalamour ma eo eur yez koz, gwrien ha mam goz ar
gallek.

Iverroniz ha Kymriz o deuz gouennet ganin miret da skei
war ar brezonek; mez beleien Breiz na dougont ket kement-ze
a zoujans hag a enor d'o yez.

Ar pezh a fell da veleien Breiz eo miret ar Vretoned stag deuz
o relijion en eur viret ane stag deuz ar brezonek; c'hoaz ive e
fell d'e miret o yez da c'hallout drouk-komz, pa garfont, deuz
ar Republik.

Mez soujel mad penos e zo ugent via breman m'z zo bet
douget eul lezen ma vo red d'an holl vugale gant skrivian, lenn
ha komz gallek, hag ar Vretoned na ouient nag an eil nag
egile.

Ar veleien na dileont ket harz deski gallek, rag ar veleien a
zo kouls hag ar skolaerien paet gant ar gouarnamant; meuz
lien int ive d'ar gouarnamant ha zenti a glient.

En iliz, koulz hag er skol, ar yez kentan eo ar gallek!
Setu petra am euz da laret. Kredi 'ran 'm euz roet da intent
d'an holl dud a skiant vad penos eo red d'ar veleien vretol
komz gallek en o ilizo.

Ha neuze, ma stourmont, ma c'hrenv am euz warne : o
archant a zo 'n em dorn; al c'hoar ar bara a zo ganin. Mez na
gredan ket e barfe pell ar veleien-man : eun lam trouz a vo
eur pennadik, ha goude, hini ha hini, e plegfont, ha na
dic'houfont ken.

Setu eno plede Comb war e hed, nemet n'eo ket bet gret
en brezonek.

Ma eo dismegansus evit ar brezonek, eo muioc'h c'hoaz
evit ar veleien.

Ar veleien, emean, a zrouk-komz en brezonek deuz ar [Re-
publik; 'deuz karante ebed evit ar brezonek. A hent all, e lar
c'hoaz, int mevelien d'ar gouarnamant, ha penos na vo ket pell
o tidrouzont hag e sentfont holl outan.

D'z gentan, Comb a garje e vije ar veleien o rei meulodi
d'ean; neuze, n'euz forz en pesort yez e gomzient, e vijent
arru mad.

D'an eil, ar veleien a zalc'h kalz d'ar brezonek, sbala-
mour ma int Bretoned ive, ha ma o deuz-an studiet ma
zo kalz dioute hag a zo skrivagnerien brudet en brezonek.
Nemet etouez ar re zo o ren breman, piou na anave *Skioell*,
Gab Liskrid, *An Euz, Gwec'h, Yan Naden*, person *Tredrez*,
Kloarek ar Wern, hag all!

Piou n'an euz ket klevet komz gwechall deuz an otro Pont,
eur barz helavur, deuz an *Tremener*, deuz ar *Barz Ble-
gwenn*, deuz an otro *Inizan*!

Na gomz an nemet deuz unanik bennag hag am euz anaveet
er vro-man; mez ped hag a skriv en brezonek ha 'n em roont
ket da anaveout!

Er Morbihan, er Finister, zo eun niver ive a veleien, brudet
dre o gwizigez evit ar pezh a zell skrivian ha komz brezonek.
Mez ze na harz ket Comb da laret er Gambre penos beleien
Breiz na reont forz ebed ouz ar brezonek.

D'an drede, ar veleien, eme Comb, a zo mevelien ar gouar-
namant a vsg ane.

Laret e zo bet aman dija penos ar gouarnamant na ra ne-
met paean d'ar veleien an interest deuz an archant a rojont
d'ean er bla 1789. Mez na pa 'n ije roet Comb deuz e c'hoed o
fae d'ar veleien, n'eo ket Comb an ije urzou da rei d'e, rag ar
veleien a zo o terc'hel aman lec'h Doue, ha n'o deuz da zenti
'nemet outan. Pa dech Comb digant ar wirioae, ar belek a zidez
Comb hag a heuilh bepred lezen Doue.

Al le o deuz gret da zenti bepred outan; al le-ze, ped ha
ped ane n'o deuz 'han ket zinet gant o gwad?

Na gredan ket eta a toufa da wir gir Comb, hag a vije
gwelet ar veleien o plegan d'ean hag o tlezel ar Brezonek en
korn ebed deuz a Vreiz.

Mar kement Doue d'imp bean stag ouz e lezen, e kement
d'imp ive chom stag ouz hon Bro; dre-ze pep belek, o intent
freasoeh evit pep unan ar raolen-man a vuz : *Doue ha ma
Bro*, an euz ive muioc'h evit pep unan a nerz kalon d'he
difenn.

DIR-NA-DOR.

Ar zun-all e lakomp aman respont Heman d'an O.
Gomb.

EUL LEVR NEVE

« BARZAZ TALDIR »

Lavaret en devoa otrou rener ar Groaz penos e oa
klozet rollou prenerien *Barzaz Taldir*; aboue an dra-ze,
am meuz digemeret eun nebeud mad a lizerou evit gou-
lenn ma vije c'hoaz digoret eur « Ragpren » all, d'ar
priz a 14 real. Evit ober plijadur d'hon mignonned vad, a
zeu, seul-vui ma rer brezel d'ar brezonek, da zifenn
anean, e tigoromp c'hoaz tri pe bevar roll prenerien da
14 real, hag o devo ive al levr asambles gant an 205
kenta, difrejou abendall. Hastomp ar wech-man, rag ne
vo ket marteze awalc'h a levrioù.

F. J.

An otrou Le Moine, person Plernev.	1 levr.
An otrou Bidan, rener Hospital ar Re Vad ha Bouzar.	1
An otrou De Kergrist, deuz Karantek.	1
An otrou Emil Durand, deuz Lavau, tal Naoned.	1
An otrou Fanch Masson, tiek en Skirgnak.	1
An otrou Loguellaou, kure Plussallek.	1
Emil Esnault, sekretour ar « Jabado », en Pariz.	1
	Beteg hirio

KENTEL AR BARZ KOZ

Gwechall e oa ar c'hiz d'ar varzed sevel kentelioù d'ar re
yaounek, d'ar re a oa c'hoaz war o studi hag a oa sellet gant ar
varzed koz evel o mibien. Setu aman eur gentel savet, er c'hiz-
ze, gant eur barz koz euz an amzer-vreman, da rei kalon d'ar
re yaounek da zifenn Breiz hag ar brezonek.

Hon mignonned n'o deuz ket gortozet ar gentel-ze da zovel
ha da gana enor da Vreiz. Taldir ha Laouik o deuz roet ar
skouer-vad. Bech ganti! Ra deuzo davedomp pep sun, eur
ganaouen bennag evel se euz a berz unan eur ar varzed!
Neuze, eur wech mouillet, ledet ane, pep-hini euz hon lennerien,
euz e wella endro d'ezan! Taldir 'n euz ledet evel-se daou
c'han euz e ganaouennoù en Carnoet, ar zun ardek. Trugare
d'ezan!

Rei a reomp da zopjez euz eur priz a hanter kant lur evit
ar wella gwerz, er ganstri vadek a deu; ar priz-ze a hallo bean
roet d'eur wech mouillet war Groaz ar Vretoned, da zifenn ar
Vro hag ar brezonek.

Sav ac'h-a-le-se, Mab ar

barz! Sav ac'h-a-le-se, Mab ar barz!

Uz d'hon len 'man an heol a-darz.

Sav ac'h-a-le-se, Mab ar barz!

Hi-rio an de 'vo tre-de-marat

Sav ac'halese, Mab ar barz! (diwech).

'Uz d'hon len 'man an heol a-darz,

Sav ac'halese, Mab ar barz,

Hirio an de 'vo tredemarz.

Mar dout gwir vab da Vreiz-Izel, (diwech).

Sav ac'halese, ma bugel,

Mar dout gwir vab da Vreiz-Izel,

Klev ouz galv da vam-vro santel.

Deu ganin war lein ar mene, (diwech).

Gwir galon Breiz, ar Menebre,

Deu ganin war lein ar mene,

Da di da baeron, sant Herve.

Skeud an Hini 'zo a viskoaz, (diwech).

Pell pell, en drem-wel, ar mor glaz!

Skeud an Hini 'zo a viskoaz,

Hag a vo mestr hirie, warc'hoaz.

Hirie, warc'hoaz 'vo mestr ato, (diwech).

Ar Badelez tra ma pado,

Hirie, warc'hoaz, 'vo mestr ato,

Doue an douar, an Nevo.

Dindan da droid 'man ha Gwiklan, (diwech).

A vervaz an Awen ennan.

Dindan da droid 'man ha Gwiklan,

E ziougan zo bet 'vel heman :

— « Me 'wel o tarza an de bras, (diwech),

Garm ha klem hag emgan ha glaz!

Me 'wel o tarza an de bras,

Ma ruiho gwad en Enez C'hilaz.

En draouien, ar vilin a dro, (diwech).

Gant gwad kristen ec'h a endro;

En draouien ar vilin a dro,

Gant gwad ar Gall ha gwad ma bro. —

Klev breman ouz mouez sant Herve, (disech).
Tad ar varzed glan o bue,
Klev breman ouz mouez sant Herve,
Gare Breiz a greiz e ioe.

— « Na kaer e an disgedigez! (disech).
Gwell evit ar binvidigez,
Na kaer e an disgedigez!
Tria kaeroc'h c'hoaz ar santelezh!

Gant ma teulo a-berz Doue,
Disgedigez a dalv leze,
Gant ma teulo a-berz Doue,
Disgedigez 'ze tra an ne.

'Deun an ifern 'man tad ar gaou (disech).
Aboue e bet atlapet d'an traou:
'Deun an ifern 'man tad ar gaou,
Kas trel da fall ar gwella traou.

Ene breizad a die nijal (disech).
War-zu 'n Nenv evel an Eal,
Ene breizad a die nijal,
'Uz d'ar fank daved ar bed-all.

Ene breizad a die sevel, (disech).
Evel koulmik war bouez askel,
Ene breizad a die sevel,
War bouez gwir Awen Breiz-Izel.

Maget andon ar brezonek, (disech).
Barz kristen, kelennec, belek,
Maget andon ar brezonek,
D'ene Breiz fentaen buezek.

Breiz hep he yez, tra dinatur, (disech).
'Vel hag tol distol hep he stur!
Breiz hep he yez, tra diratur,
'Stoko ouz karrek, a dra zur. » —

Barz, ra vo stag ouz da spered, (disech).
Kentel Herve, tad ar varzed,
Barz, ra vo stag ouz da spered,
Vel ouz bolz an Nev ar stered!

An de a hevela tarzan, (disech).
An de meur 'rag-wele Gwiklan,
An de a hevela tarzan;
Sav, Mab ar barz, en eur ganan!

Kan d'em zifen ouz an estren, (disech).
A dag da Yez, da Vro, da Ouen!
Kan d'em zifen ouz an estr a:
Stign kerden dir out da delen.

Kan ouz sell an Doue a vo (disech).
Mestr war ar bed warc'hoaz, ato;
Kan ouz sell an Doue a vo,
Ar Badelez tra ma pado!

AR BARZ KOZ.

Eun teskad lizerou hag aliou mad digant hon lennerien

Beleien Breiz a daic'ho da brezek en brezonek, c'hoarizo
Komb pez a garo!

Bec'h d'el bepred!

Difennomp ar brezonek beteg ar maro beteg ar berad
diwean douz hon gwad.

Kentoc'h dibri bili diwar an hent, kentoc'h mervel gand ar
ze'ched hag an naon, kentoc'h lezel tennan an daoulagad deuz
hon fenn, tennau hon ivino hini ha hini, ewit paouez da gomz
brezonek er gador zarmon.

BANZIK KERGLAN.

Ober dre-holl ar c'hatekiz en brezonek; sevet skollou-sul
da ziski lenn, kana ha pedi en brezonek.

Brest, 19 a viz Kerzu 1903.

Konvreur Ker Vallée,

An 337 kannad difelz euz ar Gampra a zo bet eta trespoc'h
d'ar re vad. Gortoz a rean kement-se.
Comb a vezo brema lorc'h ennan hag ar waris en euz
dastumet en e galon oc'h feiz ha yez ar Vretoned a zirello a
bep tu.

Diwallomp da goll kaloun hag enebomp start. E pep parrez
ar re zesketa e brezonek a ranko brema rei an dour d'ar
veleien. E pep kerriadenn a veze dleet dastum bep sizun ar
vugale evid ober d'ezo skole e brezonek war ar c'hatekiz, rag ar
c'hatekiz e brezonek a zo an harp gwella euz hon yez hag an
eyenen ar greffa euz hon feiz.

Konvreur ker, kendalc'hit da herzel en ho kazeten; lavarit
d'ar Vretoned: tadou, mammou, kentoc'h mervel eged lezel ho
pugale da zesk ar c'hatekiz e gallek, rag ar brezonek eo yez ar
vro hag ar gallek ne c'halle biken, evel ar brezonek, sanko en
hon fenn, grisenna eun hon c'h'aloun ar wirionez. En arak
dioustu, hirie kentoc'h eged warc'hoaz, rag ar brezel a zo digoret
a-grenn, hag eun dervez kollet 'en aner a ve eur fazi hag eur
pec'hed oc'h penn.

D'oc'h a galoun ha d'ar vro.

P. PRONOST.

Dastum ha moula skrijou a skouer vad.

Setu aman eul lizer mad ha brao da lenn hon deuz
bet gant an aotrou Des Jars de Keranroue, euz Montrou-
lez, eun den gwiziek hag a zo, war eun dro, eur breton
kalonek. Ar vadelez an euz bet da gas d'imp, evit hon
Skol-sul a-unan gant e lizer, eur werz kaer diwar-ben pask
ar vugale. Mil bennoz-Doue d'ezan!

Aotrou Ker,

Pen e gwir Comb a zifen ar brezonek, yez ar Vro hag a zo
kosoc'h ha bravo'c'h evit ar gallek, skrivomp ha kaozeomp
anean dalc'h-mad.

Ouspenn dislar hon Bro Breiz-Izel, diakar hon feiz en deuz
c'hoant d'ober!

Ar muntrer a gav d'ezan en nevo kentoc'h diwrinnet ar
f'iz kristen en hon touez mar gall difenn kaozeal brezonek.
Stourmompeta outan ha roomp bevanz da gomzou ha da greden
hon c'henvroiz dre ar skrijou mad.

Hirie e kast d'oc'h, aotrou ker, eur c'hantik war bask ar
vugale.

Ar c'hantik-man am euz lennet deuz eul levr kantikou
skrivet gant an aotrou Le Guilloux, belek, er bloaz 1793. Bez'
ez euz el levr-ze eiz ha daou-ugent kantik-all.

Martez, an dra gaera a laront eo e vijent kanet er bloavez
seitek kant daouzek ha pepar-ugent, e pad ma rene an dis-
pach vraz, en amzer ma oa dibenn: ar veleien, ar venech, al
leanezed, an dudchenil hag an dud dister zoken a chome fidel
da Zoue. Ma zad koz a ronkat en em gazat en koat Milan e
ha ma zadiou koz a reaz tri bla prizon en kouent Montbareil
Gwengamp, en gortoz bennez da vean dibennet. Gwell a zo
evitan, renerien « district » Gwengamp na bilje ket d'e skuilh
goad.

Al levr kantikou man oa en Sant-Agaton. Dasust hag hen
an aotrou Le Guilloux oa person eno er bloaz 1792?

Konavo, aotrou Rener.....

P. DES JARS DE KERANROUE.

Trugare d'hon mignon mad evit e lizer hag e gantik
kaer! Heman a vo moulet war hon Skol-sul, kenkent ha
ma vezo plas! Gwaz a ze, n'eman ket *Groaz ar Vre-
toned* diwech brasoc'h! Meur a wech ez euz bet gou-
lennet diganimp ledanaat anezi. An arc'hant a vank
siouaz! An arc'hant hag al lennerien, rag kement lenner
a gas da *Groaz ar Vretoned* e goumanant, a gas gantan
ive e dammik aluzen da c'h'allout asten ar paper mad.
Perag na glaskfe ket hon mignon euz Montroulez len-
nerien neve en o bro? En eur leda hon C'hroazik dre
Vro-Leon na rafe ze drouk ebet d'ar garc'ennou mad all
evel ar *Resistance* pe ar *Chourrier*, rag labour ar re-
man eo pleal gant ar politik ha na zellomp-ni nemet ouz
Doue ha Breiz-Izel!

Hon c'hoant eo rei dorn d'ar veleien vad da delc'hel
beo en Breiz *ene Breiz*! Ha kement-se a dleer da ober
breman dreist-holl ma labour Comb, her a ma hell, da
ziskar *ene Breiz*!

Eun dlead eo eta, da gement breton a gar e Vro hag
e Zoue, leda hon C'hroaz vihan en dro d'ezan, rag
n'euz nemeti euz a gement a rafe al labour santel-ze,
*miret ha maga ene Breiz-Izel hag e zifenn a-eneb e
enebourien.*

Klasket eta koumananchou da *Groaz ar Vretoned*,
neb an euz en e galon karante Doue ha karante hon mam-
Vro santel Breiz-Izel! Ni, euz hon zo, e rafomp hon
galloud evit astenn ha gwellaat hon faper mad!

A-unan gant liter mad an aotrou Des Jars de Ke-
ranroue, hon deuz bet, ar zun dremenet, eur lizer-all
gant an aotrou Julou, chaloni ha person Logivi-Plou-
gras. An aotrou Julou an euz bet ar vadelez da gas
d'imp evit hon Skol-sul eur vraz a drajedien « ar Pas-
sion ». Hon galloud a refomp evit moula da vihana darn
anezi.

Hon c'hoant e vije rei pep sun eur bajen distag a
Skol-sul da rei dorn da leda ar gelennadurez kristen en
brezonek enep da Gombes ha d'e gensorted a glask ne-
beutaat ha mouga anezi.

Kaset e vo da holl veleien ar Vro, a-berz eur mignon
a zo ive an den gwiziek euz Breiz eun tammit liter
diwar-benn ar brezonek.

Podi a reomp ane da lenn al lizer-ze gant evez ha
d'en em unani gant an dud vad o deve c'hoant da la-
bourat a-du gante da derc'hel beo ene Breiz-Izel.

Est beleien yaouank breton gant ar Vretoned d'ar C'hanada.

Eul lizer-all em euz bet c'hoaz gant an aotrou Rouv
euz Paris diwar-benn ar C'hanada.

Gwaz a ze, emezan, n'euz belek breton ebet o vont da
zevel eno eur barouz vretion! Truezusat stad hini ar Vretoned
a ya d'ar C'hanada, henvel-tre ouz hini a garfe Komb sevel en
Breiz-Izel, en eur lemel diganimp hon c'hatekiz hag hon pre-
zegennou en brezonek!

Perag, eta, na glev ket hon beleien yaouank ali ken
fur an aotrou chaloni Fave en Alre hag hini an Aotrou
des Jars de Keranroue aman. Meur a hini ane a gwita o
bro, pep bla, da gas an Aviel d'ar gweidi: perag n'afe
ket unan bennag ane d'ar C'hanada da zevel eur barouz
vretion etouez ar Vretoned?

DA VREIZ

WAR DON: Jezus Saver adorabl.

O Breiz hon broik karet, kaeran bro 'so er bed,
Bretoned da vugale, ni da garo bepred:
Eur vam ec'h out evidomp, eur vam a beuz Doue,
A unan ac'h'anomp oll er memes karante,

Karante vras evidout, mestrez hon c'h'halono,
Rouanez a hel bean enoret dreist peb bro,
Rak war da ben e touges eur gurunen dispar,
Surt n'he deus douget biskoas neb bro war an douar.

Eur gurunen a dri renk: da SENT KOZ binniget,
Skedusan perlezono 'ves gante kurunet;
Dre ar vertuzio kaeran, ar vrasan sanlevez,
'Refont d'as hano bevan hed ar beurbadelez;

Da VARZED KOZ ken brudet o deus diskouet skler,
Pegen kaer e da ine melkonius ha tener:
O gwerzio dous pe nerzuz hag o sonio laouen,
'Ra d'hon c'h'halono krenan 'vel kerden eun delen.

Da vugale 'deus skuilhet en liez a dachen,
O gwad evit da Enor, da Frankiz, da Greden;
Hon MARCHEIEN kalonek 'doa 'n o c'h'halono dir,
Med karante o Mam-Vro, Doue, ar Vad, ar Gwir.

Da Yez 'vel eun neuden aour a unan war da ben,
An oll berlez dispar-se a ra da gurunen,
Hevan evel eur boutren c'heje a bep koste,
Rak ennan 'man da oll nerz, ennan 'man da vue.

Med gwrienet ec'h int oll ha na deuzo neb tro
Pes a zoug merk dorn Doue, biken an dismanl'o;
Henvel euz eun tour a dan hi hon hentcho bemde,
Gant hano skler ha nerzuz, 'trezek ar Wirione.

Ar banno-se oll skouerio Sent, Barzed, Marc'heien,
'C'ha don en hon c'h'halono hag enn e wrion,
Er brezelio pemdeziek 'so disklriet d'hon gouen,
I hon c'h'henva 'n eur ziskouet demp frez ar gwir rouden.

Spered an Drouk a c'hoanta rei d'id, Breiz, ar maro,
Med te a choimo 'n es sav en despet d'e ardo:
Da zifen e oll wirio Doue 'n eus da c'halvet,
Keit e vi feal d'ean as po an trec'h bepred.

Hon breudeur kentan, o Breiz, 'deus zavet da hano,
Uhel e touez ar broio dre nerz o obero;
Sperjo lem o devoa, kalono eun ha ter,
Dreist-oll, karante 'vidout hag evit o C'hrouer.

Ni ive, hon bro garet, dirak er skouerio ze,
Gwad gwerch en hon gwasio evel a oa 'n o re,
A dou oll dirak Doue rei evit da zifen,
Ha difen da yez ken kaer hon buzo laouen!

LAOUTIK.

ERWAN HERNOT
KIZELLER KALVARIOU HA MEIN-BESIC
En Lanhuon

GOULENN AR PRIZ HAG AN TAOLENNO

Saint-Brieuc. — Imprimerie Saint-Guillem.

KROAZ AR VRETONED

BOUMANNCHOU

Eur skoed ar bla evit Breiz ha Bro-C'hall.
2 wennek en tu-all da 22 real evit ar Brovokelliek.

Ar brezonek hag ar feiz,
A zo breur ha c'hoar en Breiz.
Furnes ar Geiz.
Gant brezonek eo doué ar feiz,
Gand ar gallek ez sio a Vreiz.
Furnes ar Geiz.

SKRIVANIERIEN

Kas al labouriou pe d'an Otro VALLÉE, Rener
Ru Zant-Beneal, ZANT-BRIEK
pe d'an Otro MOAL, Skrivanter
27, bali Charner, ZANT-BRIEK

Dalc'ht bepred d'ho prazonek,
Tuz an dud vad ha kalonek,
Tuz ar feiz eo; ma va trec'het,
Ouspenn ar Vreiz, a ve Poch'et.
MILIZ.

ESBANTHOE-KOEVER

Tri gwennek pep ardeunnad-
skritur.
(Diskant a b'it evit meur a
embann d'ous-tu).

Comb hag ar Brezonek

Plède an otro Hemon.

An otro-man, eur c'hannad deuz ar Finister, a zo bet a-viskoaz a-du gant ar gouarnamant.

Nag al lezennou enep al leanezed, nag ar gwall-dolio gret gant ministred evel Pelletan hag Andre, na oant bet a-walc'h evit e zistagan dioutan.

Mez an de ma 'z eo deut Comb da zrouk-prezek deuz ar Brezonek hag deuz Breiz, e wad a zo zavet d'e benn, hag an euz komzet evel eur gwir Vreton. Setu aman e respont da Gomb :

« Otrone kannaded, na oan ket evit kredi en eur dont breman zouden d'ar Gamp, penoz am ije klevet aman ar c'homzou am euz klevet.

Fianz vraz am oa penoz ar gouarnamant a hastije difreuzan ar gwall-labour an euz gret en Breiz, ha na 'm ije nemet d'e drugarekaat. Ar c'hontrol eo; war wasad eo et an treo ganimp : an otro Comb a zo muioch' a sheurtet evit biskoaz.

Laret an euz an evoa poan o kredi penoz e oa Breiz en Frans. Setu aman komzou ha na zereont ket nemeur da bean-rener eur gouarnamant; komzou zoken ha na zereont ouz den a skiant ebet, rag an holl a oar penoz aboue arog ma oa stag hon bro ouz Bro-C'hall, houman he devoa bet ezom deuz he brech, ha penoz panevert Breiz, marteze an otro Comb na vije ket bet hirie mestr da goreal aman, ar Zaouzon eo a vije. Panevert Gwesken ha Richemont, daou Vreton, Bro-C'hall na ehomje ken hirie nemet ar sonj hebken diouti.

« An otro Comb a lar penoz ar brezonek a zo re goz evit dishrevel ar c'hontrol neve, ha zonzjezonou an dud a zo breman.

Gwell fasion ra gant ze; rag me 'm euz lennet en brezonek meulodi an otro Comb laket war baper.

« Bean 'zo, herve lar, beleien hag a nac'h komz brezonek en ilizo. Mez red eo zonzjal penoz ar belek n'e ket dre blijadur kaer e komz brezonek d'e barrouisianiz; ouспен eur blijadur, euz dever eo evitan komz brezonek, evit rei da glevez e gelennadurez.

Ha neuze n'e ket en iliz eo deskil gallek d'an dud; er skol eo.

Ar skoliou, a dra zur, a gemer poan gant ze; mez re nebeut a zo dioute. Me anav eur skol hag a zo enni 200 skolaer evit eur mestr-skol hepken. Goulennet a zo bet zikour gant ar gouarnamant da zevl skolio neve; betek breman nan euz ket respontet; hen eta a zo kablu, ma na oar ket ar Vretoned awalch a c'hallek.

Mez na pa vije awalch a skoliou, n'et ket da gredi d'ac'h penoz en eur d'ol ar brezonek ermeaz, e teskfet gwelloc'h a ze enne ar gallek d'ar vugale.

Er broiou estren, evel en Bro-Zaou, e tester ar zaounek d'ar skolaerien vihan ouz an em zerviji evit ze deuz ar c'heumraeg hag an iverzonek : ar mestr-skol a gomz kenver-ouz-kenver d'ar vugale brezonek ar vro-ze hag ar zaounek.

Gret kement-all evit ar Vretoned, hag en em gavfont kalz well, ha c'houi na vefet ket waz.

— Arôg achul, eo red d'in an zav oman eun dra hag a nec'h oc'honan ha meur a republikan mad deuz a Vreiz.

Poan hon deuz o anaveout gant ar republikaned a ren hirie, stum ha kiz ar republikaned koz.

Ar re-man a vire ar fe, ha n'intentet ket e vije esket tennan gant an dud o yez hag o c'hredennou; ar republikaned a giz neve na glaskont nemet skei gant ar relijion hag ar veleien. Petra lavaromp hirie d'ar Vretoned o deuz hon c'haset aman, gant na vije ket tizet biskoaz ganimp nag ar fe nag ar c'hredennou ?

Republikaned fall eo ar re a zo o ren hirie; e lec'h gouarnamant ar veleien, o deuz zavet eur gouarnamant-all kalz krisoc'h; plegan a zo red dindan o gourc'hemen-nou, hep m'o deuz gwir da c'hourc'hemen; urz ar belek a deu, da vianan, a-beurz Doue.

Ma, gwel eo ganin bean deuz ar republikaned a giz koz evit deuz ar republikaned a giz neve.

Al naded vad o deuz strapet o daouarn krê d'an otro Hemon ha roet meulodi d'ean. Kosteon Comb, avad, a youc'h abouez penn, hag a ziskouez d'ean dent hirr ha lemm evel chas klav.

Ni, Bretoned, a die drugarekaat an otro Hemon deuz ar skoazel an euz roet da Vreiz en eur-ze.

Allaz I perag eta n'eman ket pen-da-ben a-du ganimp I gwelet a raje penoz na glaskomp nemet laket ar wirione da vean mestr, ha nan klask bean mestr ni hon-unan.

Eur gwir Vreton n'evet ket ar galon da waskan e gen-vreudeur; gwelad o stad a fell d'ean herve e c'halloud, evit ma vo muioch' etreze holl a blijadur hag a gonfort o vevan asambles.

Setu aman pen-da-ben, penoz eo bet er Gampr doare ar Brezonek. En e dro en Pariz a zo bet gret d'ean tro-ha-tro hag enor ha dismegans.

Evidomp ni, goude ben lennet kement-man, a die 'n em gaout stagoc'h evit biskoaz deuz Breiz, deuz ar Brezonek, deuz ar Fe. Karomp hon Bro hag hon Brezonek, da gentan, abalamour ma zo kalz a dud ouz o c'haret, d'an eil, abalamour ma zo tud o ive ouz o c'hasaat.

DIR-NA-DOR.

Eul lizer digant an otro de Kerguezec

An otro de Kerguezec an euz koset d'in, dre an ucher, eul lizer, warnan e bennad-skrid diwar-benn ar brezonek, an hini an oa laret e oa eun tammiq henvel ouz pok Judaz d'hon Sauter; rag, goude rei, er pennad-skrid-ze, kalz a veulodi da Vreiz-Izel ha d'ar brezonek, e lare an otro de Kerguezec n'int nemet koz treac'hou mad dra stlepel d'an teit.

Goude-ze, e teu gantan, en e lizer, eur geriennou bepneg leun a skiant diwar-benn ar « simbol » er skoliou. Fazio (pe en em drompla) a ra, avad, pa grad, pe pa ra van da gredi, emomp-ni aman mignoned d'ar « simbol ». Ar c'hontrol eo ! Meur a wech hon deuz skrivet, Dir-Na-Dor ha me, war Kroaz ar Vretoned pennadou a-enep d'ar « simbol ».

Evit kloza, an otro de Kerguezec a denn er-meaz euz ar wign e gleze braz ! C'hoant an euz, emezan, da c'hoari ar c'hleze ganin.

Al lizer-man a oa skrivet e gallek. Respontet em euz d'ean evitlen :

Otro,

Bet em euz ho papero gant an ucher. Kroaz ar Vretoned a ve moulet en brezonek, hag en brezonek hepken. Gant-se ho pet ar vadelez da skriva ho respont en brezonek, mar plich. An enor em euz d'ho saludi.

F. V.

Rener Kroaz ar Vretoned.

Ar zun a deu e voutfomp respont an otro de Kerguezec, mar skriv anei en brezonek.

DIWAR BEN AR BREZONEK

HAG AR SKOLIO KRISTEN

C'houitan 'ra 'n Otro Combes war ar veleien. Setu lemet e fae digant unan ha daou-ugent ané, darn euz bro ar Morbihan, darn euz bro Pen-Douar-Breiz, darn — nao euz ar re-man — euz hini Tu-Hanter-Nôz. Oc'h ober al laeroni-ze, an O. Combes an neuz kemeret skouer war hon fallan Rousne, hag evel n'an neuz abek fur ebet, evel en neuz drañhet eur marc'had dre skrid, dre eno e teul eur vantel a vez war ar Republik.

War an dro, an den milliget-se hag a glask ober ar muian a droug ma c'hall d'ar Rilijion zantel, kwitset ha dinac'het gant-an, a reiz ive rei aotredur da vevan 'kevret 'vel Relijused, ha d'ober skol, herve lezen ar frankiz, da botred ha da verc'hed kavet mad koulskoude ho zi-meur hag o Reolen-Vue gant ar Gouarnamant. Mar 'nije c'hoaz eun tamik enor, e lemje diustu euz Rom ar c'hannad kaset e kichen hon tad zantel ar Pab Leon XIII, rag eur brezel spontuz, diskiant, a ra d'ar Relijion. Gwelomp kentoc'h.

1° Gwir ar Relijion, hini ar veleien eo prezeg ar Fe d'ar Bobl kristen 'barz ar yez anaveet gante. An O. Comb a lavar penoz ar Vretoned a glevje erfad zomronio gallek. Ze 'zo eur gaou. Ploa an neuz diskant war ze, ploa a c'hallejelen anean mar n'eo ar veleien o-unan ? Evid pe tra e ve goulennet, an de a hirie, mennoz an dud o deuz diskant warnan. An O. Combes, hen, a heuilh eun hent all, gret war an tu gin d'e wir.

Lakomp e vije — ar pez a zo gwir mad, — kalz a dud hag a c'houftee trawalc'h ar gallek; perag dilezel, abalamour d'e hebken, yez an dud koz ? Perag, dreist-oll, ober d'ar veleien, laret gallek ha brezonek war an dro en ilizo ? Mar n'houl ket ar ministr, herve e lavario, teurel ar yez koz d'an traou, lezel 'ta komz anei e Ti an otro Doue ! Hirie an de, e virend gant aked al labourio gret gwej-all, evel iliz koz Lanlens, ha ze 'zo mad, Hogen, nan euz tra 'bet muioch' talvouduz erid n'eo eur yez, eur gwir yez, evel meuz ar Brezonek, hen ken koz ken n'ouflec'h ket aboue ped amter eman o ren, hen ken kaer ken an dud disket a ra hirie ar brasad stad dioutan. Mar deuje tol an O. Combes da vad, o komz euz o Bro, euz treo e Bro, tud Breiz-Izel n'ouflec'h ken a belech e teu an hanoio d'an dud ha d'an treo. Kemeromp eur skouer. E Breiz C'hall a zo eur barouz hanvet « Guenroc ». Penoz eo bet gret ar gir-ze ? A-us d'ar bourc'h e weler eur roc'hel mein-gwen; daou c'h'ir : « gwen, roc'hel », kevret, o deuz roet an hano. N'eo ket ar Challoed a laro ze d'imp, pan eo gwir aboue eiz pe nao chant via eo et ar Brezonek er-mez euz ar Vro. Ar gir-ze evid peb tra, kouls eo lavaret, o Breiz-Izel. Stoufan mamman an diskant, heb abek, a neuz eta c'hoant an O. Combes d'ober.

Lezel a rey, emean, komz ar yez war ar mez. Me gred, rag na c'harz ket komz gallek fall, ha n'hell ket ober. Hogen, ar Brezonek a vo diskant kren ha mik mar na ve ket komzet gant ar veleien, hag a studi anean kalz, a boani d'ben skrivaz ha d'hen komz euz ar gwellan, ha breman dreist-oll. Deuz an ilizo a teu d'ean e dalvoudegez, evid ze e talc'h e renk e-touez ar yezo. Malloz mbien ar Vretoned hag an dud gwiek a vo warnomp diweatoc'h, mar plegomp d'an O. Comb.

N'eo ket ar veleien, nag an ilizo a zo kiriek mar na oar ket an dud ar gallek; ar Gouarnamant eo. Perag na ra ket, n'an neuz ket gret trawalc'h a skolio ? Perak ne ra ket diski ar gallek dre ar brezonek ? Perag, dreist-oll, e serr ar skolio leanezed e pere e kaset ar vugale ? Perag, c'hoaz, bean argaset ar Breuder da bere e roe an dud pinvidik ive ar botred vihan ? N'int ket bet roet d'an dud didoue deut warlerc'h ar Breuder. Roet 'ta ar gwir frankiz d'ar skolio katolik, peet ar mistri enné ive, evel ma c'houl al lealdid, ha peb skol diout a vo prestig hanval ouz eur c'hloerdi. Te, oar ze, Combes milliget !... Kaer a vo laret hag ober, an tado hag ar mammo kristen n'int ket dare da beaan evid lemel ho Fe digant o vugale ! Eun enklask gret gant tud poellek a diskoaje penoz ar Gouarnamant a zo bet, a zo c'hoaz kablu braz.

Hag aneuz, seul-vui a vo gouvet mad ar Brezonek, evel gant mero'bed yaouank Kerne ha Leon bet ar C'houentcho, seul vui ive e vo komzet kaer ar gallek rag biskoaz, na pe c'hajec'h da di ar c'hannaded, n'ho peuz klevet laret gallek c'houek kerhoat hag an dud-se.

Er c'hontrol, e Bro Pempoul, Ploa, etc., an dud n'oufeont ken na gallek na brezonek; eur vez eo klevet ané !... Perag ze ? Ar vugale n'o deuz ket disket brezonek er ger, en iliz, na gallek dre ar brezonek er skolio. Pa fazi o gallek, e lakont eur gir brezonek troed e gallek, heb gôl; hevelep kemmes a reont evid ar brezonek, ha n'oufeont ket anean mui. Petra larin breman euz o stum da gomz ? N'int ken na galloed

na bretoned : kridi a rajec'h ach' int neve-diskennet amañ euz Bro-Zoz.

Ac'hanta, diskar an diskannet evid ober gouz ar Religion, evid kraout eur gonid evel am meuz displeget, n'eo ket ze jabour eun torfetour? Geo, a dra zur.

Ar skolio galvet e noutres a zo barnet gant ar Pab, gant iskibien Bro-Zoz, gant re ar Broio-Kevert (Etats-Unis) : eur wirione euz hon Fe eo e tle ar Gristenien-klask skolio kristen d'o bugale. Galloud a rer bean dife ; n'heller ket dislaret kement-se, mar roer frankiz d'ar Religion. Ober 'ta eul lezen heb ober stad ebet euz ar wirione-ze, a zo rei kunujenno da c'houzant d'ar Pab ha gosskan ar Vam-Vro. Tud evel an O. Comb a c'hall hebken bean ken goue.

Piou eta a dalc'ho ar skolio kristen en hon Bro mar n'eo ar Rlijijused, pan eo gwir ar Gouarnamant a glask lemel o Fe — hag a deu a ben, ziouaz ! — digant e skolaerien. En eur skrid gallek, bet moulet e Pariz, am meuz roet d'anaout eman ar Rlijijuzet a beuz J.-C., eo zantel o zri gwestl, n'an neuz ar Gouarnamant man da welet e ze, hag an oll dud n'int ket dallet gant kounar an diaoul a die rei d'in o grad-vad. Petra d'ober eta ? Zellet ar Rlijijuzet evel eun unvaniez (Association) hebken, ren ane gand hevelep lezenno, rei aotredur d'e diouz ma tigoro ar Gatoiked skolio. Anez, n'hell ket bean frankiz. Levrio an O. Comb a zo oll re goz !... Bean a du gantan ha na rikour ket ar Rlijijuzet, ze 'zo bean traitour d'ar Religion.

Azav a ran a zo kalz a dud ha n'houllet ken euz ar Religion evite, evid o bugale ; hogen, ar Gouarnamant na die ket, heb dislealded, chilaou an dud-se hebken, pounal evite hebken, evel a ra an O. Comb, hag an neuz c'hoant e vije an oll dud hanval outan. Dre c'hras Doue, ar furnez, al lealded, beuet gantan, a deuy war var evid mad an ineo prenet gant J.-C.

F. G.

Fur brezegeu en Paris en euz da Vreiz ha d'ar Brezonek

Laret 'm euz d'ac'h uheloc'h penoz en eur ober e dro Paris, ar Brezonek an euz kavet bep seurt digemer war e bent, dismegans abeurz darn, enor ha meulodi abeurz darn-all.

Kalz muioch a garante koulskoude a zo bet diskouset d'ean evit a gasoni, hag ar re o deuz han digemeret mad a zo peurlvan tud a wiziege hag a spered vad en tu-hont kalz d'ar re o deuz han digemeret fall.

Setu aman eun den brudet, mar zo unan en Bro-C'hall, an otro Brunetière, deuz an Akademi, eur skrivagner hag eman e skrijou etre daouarn an dud gwiziek er pevar c'horn ar bed ; petra lar deuz Breiz hag ar Brezonek ?

Eun dudi 'oa, herve kont, klevet anean dirion o tisplegan ken brao doare hon bro hag hon istor dirag eun niver a Barizianed daslunnet endro d'ean en Paris.

Laret an euz eno pegement an em gav poaniet o welet ar stad trueuz eman Breiz hirie : yez ha kredenno ar Vro, gwallgaset, ha darn deuz he bugale skot gant gwalen ar gernez.

Evit ar pezh a zell ar yez, emean, na gavfer ket eun digare da skei anean : he yez a zo dleet da bep bro, evel ma 'eh e vara da bep den.

Lemel e vara gant eun den 'zo barn anean d'ar maro ; tennan he yez gant eur vro 'zo ken gwaz.

Daoust hag hen e vije pinvidikaet Bro-C'hall, an de ma dije peurlazet ar Brezonek ? Ar c'hontrol ; paourat en em gavje, rag ar Vretoned o deuz siou mad hag a vo kollet gante an de ma voint divrezonekaet ; kement-all kollet e vo ive eta gant Bro-C'hall.

An otro Brunetière a ra eun tol zell war ar pezh a zo c'hoarvezet en Breiz er bla diwean, hag e kav eno tu da veuli ar Vretoned.

« Mar vije bet c'hoarve e gant tud an Hanter Noz bean hep bara evel ma 'man pesketourien ar Finister, nag a drouz n'o dije ket gret !

Tânet e vije bet ar milinou-labour, hopet war ar mistri ha war ar gouarnamant.

Ar Vretoned a choum sioul hag a c'houzant o foan hep gir ebet Kaeran tra !

Ha n'et ket da gredi d'ac'h, emean, penoz ar Vretoned na glemmont ket abalamour ma int tud aounik, dinerz ha digalon ! Petra n'o deuz int ket gret pa ver dent da dennan gante o leanezed ! Eno 'zo bet gwelet pesori kalon yac'h, dispost ha leal a zo en kreiz ar Vretoned !

Ar pezh o deuz gret 'vit miret bara an ine d'o bugale, na reont ken pa vank d'e bara ar c'horf. Kement-man a ziskoue freaz penoz ar Vretoned a lak pell warlerc'h magadvez ar spered hag an ine, magadvez ar c'horf.

Eun tensor eo, en pep kiz, Breiz evit Bro-C'hall. Dever en holl C'hallaoued zo rikour ar Vretoned, rag kreski a reont dre ar bed holl brud vad hag enor hon hano.

Setu eno komzo an otro Brunetière, eur mignon leal da Vreiz.

Greomp deuz hon gwellan da viret ha da greski an donezono an euz gret Doue d'imp, ha dreist pep all, hon Fe hag hon Yez.

D.-N.-D.

EUL LEVR NEVE

« BARZAZ TALDIR »

Ragprenet betek-hen,	7 levr
Eugen An Naour, den isouank, Karnoët.	1
Ar otrou Joan de Kervenoeal, Ar Relek.	1
An otrou abad Mevellec, Kemper.	1
An otrou abad Daré, Kemper.	1
An otrou abad Mazéas, Kemper.	1
Betog hirio.	12

EUR SKOUER VAD

Laret hon deuz d'ac'h, lennerien ker, penoz aboue eun nebeut amzer, aboue ma ver krog d'ober brezel d'ar brezonek, e zo tud bemde o teski hon yez kaer.

Setu aman eul labour, gret gant unan dioute, ha na ouie gir brezonek ebet, koulz laret, breman 'zo daou vla. Nem leket an euz da lenn levrio brezonek, ha hirie e tigas d'imp ar werzik-man, a vo kavet deuz ar braoan, me 'zo zur, gant hon holl lennerien.

Trugare d'hon mignon *Mathalis* : da vo e skouer heuilbet gant kalz a Vretoned yaouank !

HU D'AR GALL DIVREZONEK

Kan Brezel.

D'am zad hoz, hemener en Lanhuon.

Kera bro 'zo ar bed eo Breiz-Izel,
Dius 'vo, pe a vo brezel !
Vit e dienn ni a oue merwel !
Erwan Berriot.

WAR DON : Ar zouben teaz.

War sav hep-dale pell,
Tud kaled Breiz-Izel !
Man en hon bro ar Gall,
Vel eur vran a koagal !

O kosgal war hon feiz,
Ken stard c'hoaz en hon c'hreiz !
O koagal war hon yez,
Ken neruz en hon zouez !

Bemdeiz e ve gwelet,
Deuz Plouha da Wened,
O saotri gant krizder,
Blennion hon lenneier.

Rak c'hoant an euz, ya c'hoant,
Dudi leiz e galon,
D'ober euz hon bro koant,
Eun silved Iverzon !...

Hogen ze na vo ket,
M'hen tou dirag hon Mestr !
Breiziz 'veomp he pred,
Ha hep ed digabestr !

Ar Gwir 'zo c'hoaz o ren ;
War sav 'ta, Breiz-Izel !
Hag ar c'hoaz na vo ken
Eur Gall dirag hon zell !...

MATHALIS,
Mab ar c'hemener.

KOMZOU FUR

Ar Breton an euz penn kaled, 'diez eo da blegan ; mez e lagad a zo lemm ha na ve ket pell o rei e lqd da bep hini.
Kredet mad, 'n'ed holl hag a zo 'uz d'ean, e vefet barnet gantan reiz, herve ar pezh ho po gret.

(Dioz komzou an otro Hemon er Gampr.)

EUR BEDEN

« PATER NOSTER »

tud ar Pologn.

Tud ar Pologn, evel ma ouiet, a zo gwasket gant ar Prus ha harzet da gomz o yez, evel ma eo breman ar Vretoned gant Combes.

Tud ar Pologn, hag a zant petra daly d'e o yez, hag a fell d'e e viret en desped d'ar Prus, o deuz staget deuz o « Fater » komzou evellen :

Hon zad pehini zo en ne, rentet d'imp hon rouantelez ar Pologn !

Tennet ac'hanomp a zindan lezen an estren ;
Rett d'imp hirie hon bara pemdiek, gant na vo ket gblebet gant hon gwad, na mastaret gant fallagriez hon enebourien.

Gwechet hon fechejou, ar re a zo skrivet war hon c'htezier.

Ma Doue, gret na distagfamp biken hon c'halon deuz ar Pologn !

Divallet ac'hanomp deuz galloud an estranjourien.

KELEIER

TREMARGAT. — Pardon zant Gweltaz.

— Zant Gweltaz a zo unan deuz hon zant koz ar muian ana-veet hag enoret e Breiz, dreist-holl e Kerne hag hed ster ar Blavez.

Kavet 've e chapel war eur grech'han, e troad eur mene, e barz eur c'hoat brao bennag, war ribl eur ster ha war an od zoken.

A bell-ze ec'h enorer zant Gweltaz en Tremargat, bourkik zavet e kreiz douar Kerne, tost d'al lec'h hanvel *Touguoath*. Ar vroic-ze, gant he xristianou hag he gwarek, a blij d'in meur-bed. Dont eno d'ar pardon e teuz eur mignon mad da bed ; c'hanon dirion, 'n' a viz genver. Ha me gantan en hent laouen !

Ar Pardoner 'oa an otro Hello, deut deuz Gouanach, e barrez neve, da welet e barrez kentann. Kalz a blijadur a ziskouez tud Tremargat o welet o ferson koz hag o chilaou ar c'houzou talvoudek a laraz d'e en eur brezonek ken reiz.

Kalz a veleien diwardro 'oa deut da 'n em vodenni endro d'o amezek koz. Pa oant holl euz tol gant an otro Cozannet, e sonjen kement-man :

« Pegen svuruz 've ar veleien pa hallont 'n em welet eur wech an amzer ; an unvaniez a ve startoc'h etreze, hag an eil a frealz egile, rag, en amzer a gerz, ve gret brezel d'e muioch-mat ha klasket enkaat d'e an hent en pehini e tleont kerzet 'vit zilvidigez an ineo. »

Gonde ar gouper, ec'h euz ar prosizion da eno an taulad, skeuden al levnevez a zigas gouel ar zant e kalon pep kristen.

Bennoz ar Zakramant a glozaz ar pardon.

Kensvo 'benn ar bla, ha trugare d'an otro Cozannet, person mad Tremargat, deuz an digemer ken mad gret d'e vignoned.

Evnik Arvor.

EUL LEVR NEVE

Leçons élémentaires de Grammaire bretonne

Al levr-man a zo prest breman hag a vo kavet da brenan e bureo ar Grouz (eiz real ha seiz gwennek evit an tim-jou) ; n'eo ket eul levr a wizegezh ha koulskoude, bet heuilbet ennan alioù ar re wizek, dreist-holl re an Aotrou Ernauld, n'euz den en tu-all d'zan evit ren al labouriou gret war ar brezonek. Gant-se, oc'h heuilh al levr « kentelioù » e vefer ar da gerzet war an hent mad, en gortoz d'al levr neve a vo savet gant an Aotrou Ernauld, len e-unan, hag e vo diskleriet ennan kement poent dieza gaver en brezonek. *Unvaniez a ra nerz* ; ar wirione-ze a diefe bean selouet, dreist-holl gant skrivagnerien Breiz-Izel. Poent eo d'imp en em glevet ha lakaat muioch a unvaniez en hon skrijou mar karomp kaout nerz swalec'h da enebi euz an tiliou a skoer breman, a bep tu, gant hon yez. Fietanz hon deuz, eta, e vo gret eun digemer mad gant an holl d'al levrik neve.

ERWAN HERNOT

KIZELLER KALVARIOU HA MEIN-BESIOU
En Lanhuon

GOULENN AR PRIZ HAG AN TAOLENN

Saint-Brieuc. — Imprimerie Saint-Guilhem.

KROAZ AR VRETONED

MOULANCHOU

Eur skoed ar bla evit Breiz ha Bro-C'hall.
2 wonek en tu-all da 22 real evit ar Brocheleek.

Ar brezonek hag ar feiz.
A zo breuz ha c'hoar en Breiz.
Furnez ar Geiz.
Gant brezonek eo deud ar feiz.
Gand ar gallek et sita a Vreiz.
Furnez ar Geiz.

SKRIVANERIEH

Kas al labouriou pe d'an Otro **VALLÉE, Rener**
Riz Zant-Beneat, **ZANT-BRIEK**
pe d'an Otro **MOAL, Skrivaniar**
27, ball Charner, **ZANT-BRIEK**

Dalc'hit bopred d'ho prezonek.
Yez ar dud vad ha kalonek.
Yez ar feiz eo ; ma ve troc'het,
Ouspenn ar Vreiz, o ve troc'het!

EMBAHOUC-KONTRE

Tri gweonek pep aroudennek-
skritur.
(Diskenn a hreiz evit meur a
embann diouarn).

ALI D'AR VARZED

PEVARE KENSTRIVADIK VREZONIK

savet gant Kevredigez-Vreiz

(XEVREN VREZONIK DINDAN KENADUR AN AOTRONE ABAD BULLON, ERBAULT HA VALLÉE).

(1902-1903)

TAOLEN DA ZIVIZA PEP LABOUR

I. — DIBABOU BARZONIEZ. — Abherve a ginnig 100 lur a brijou gant an diviz-man :

Ar varzed a ginnigo eun dibab euz o oberou (ar re n'int ket bet moulet c'hoaz war eul levr pe bet priziet en arôg, 10 pez d'ar muia). Al labouriou a vo barnet, dreist-holl, *en zell euz ar Vro*. Ar pez a c'houlennomp digant ar varzed n'eo ket hepken skriva reiz ; lakaat o fon, euz o gwella, da rei enor d'o bro Breiz, da gaeraat ha da binvidikaat ar brezonek ha da zavel spered ar Vretoned a delfont da obar ive.

II. — DANEVELLOU TENNET DIWAR HISTOR BREIZ (*en komz plen*). — An aotrou doktor Picquenard a ginnig 50 lur gant an diviz-man :

C'hoant 'zo da zavel tam dre dam, evit ar Vretoned, euz levr danevellou (récits) tennet diwar histor Breiz, brao ha maud da lenn evit diski doare hon zadou hag hon bro gwech-all goz. Gant-se, eur priz a 50 lur a zo kinniget d'ar gwella labour en komz plen war unan pe zaut euz an danvezio-man kemeret diwar histor Breiz :

- 1° **Sant Paol Aurelian** ; donedigez ar Vretoned en Armerik ; amzeriou kenta hon Bro Breiz.
- 2° **Weroch** hag ar Vro-Weroch ; amzeriou kenta Breiz-Gwened.
- 3° **Sant Judikael** ; kentan rouane Breiz ; ar Vretoned oc'h enebi ouz ar Franked ; sant Samson ; sant Malo ; sant Men.
- 4° **Ar roue Morvan** ; ar Vretoned o stourm a eneb ar Garliogiz (Carlovingiens).
- 5° **Sant Konvozon** ha Nomenoe.
- 6° **Alan Veur** hag **Alan Barv-Tort** ; ar Vretoned hag an Normaned.
- 7° **Alan Ferjent**, duk a ouen vreizad ; ar c'hrozadegou.
- 8° **Sant Erwan** ; an duked a ouen Dreuz.
- 9° **Salaun ar Folgont** ; brezel Bleaz ha Montfort.
- 10° **Arzur a Richemond**, Gwesclin, Klison.
- 11° **Ar rouanez Anna** ; stagedigez Breiz euz Bro-C'hall.
- 12° **Mikel Noblez**.
- 13° **An Tad Maer** hag ar visionerien deud war e lerc'h.
- 14° **Pontkalek** ; brenjou Breiz ; stad ar Vro d'ar mare-ze.

III. — EUR PENNAD SKRID WAR AL LABOUR DOUAR (*komz-plen*). — An aotrou Vallée, mekaniker en-Sant-Briek, a ginnig 50 lur a brijou d'ar gwella pennadou skrid diwar-benn unan pe unan euz ar pevar danvez-man. — *Senet ar gwanan*. — *Ober ar Jistr*. — *Labourat a blad gant an atar eraband*. — *Itada gant an halerez ha medt gant ar tederez pe drouc'heres*.

IV. — GWERZIOU. — An itron Sophie Vallée hag an aotrou Erw. Vallée a ginnig 50 lur a brijou d'ar gwella gwerz-zio diwar-benn sent Breiz, pe treo marvailhuz histor Breiz, pe c'hoaz hon yez ker ar brezonek a zo ken gwasket en amzer-man. Eu em zivall diouz ar « politik » a renko ar varzed da ober.

Digemeret e vije gant kalz a snaoudegez-vad digent hon mignoned pinvidik donezo en arc'hant, peadra da zavelgante eur priz soniu hag eur priz toniu brezonek.

Prijou-all a zo bet embannet, war gellennou gallek, gant an Aotrou de l'Estourbeillon, rener ar Gwerdigez. Ar prijou-ze, hag ive priz en Itron Moher, na zellont ket ouz Kevren ar brezonek ; n'o ket d'an Aotrou Vallée, d'an Aotrou de l'Estourbeillon eo e tleer kas anezo.

Al labouriou war an danvezio merket uheloc'h, da lavaret eo diwar-benn an dibabou barzontez, an danevellou tennet diwar histor Breiz, al labour-douar hag ar gwerzioù, ar re ze hepken a vezo dilest kas ane, schann da ziben Gouere 1903, d'an Aotrou VALLÉE, 23, rue Saint-Benoit, Saint-Brieuc, ar re ane skrivet en brezonek Leon, Treger pe Kerne, ha d'an Aotrou BULEON, person Bignan (Morbihan), ar re ane skrivet en yez Gwened.

Gwelet ha kavet mad gant an aotrone LORZ, ERBAULT, VALLÉE, abad BULLON, renerien Kevren ar brezonek en Kevredigez Breiz.

KROUIDIGEZ BREIZ

Buc Zant Pol Aurelian.

Vadam et videlo visionem hanc magnam... At Dominus : Ne appropiet, inquit, hoc : solus calceamentum de pedibus tuis ; locus enim in quo stas, terra sancta est.

(Ezod. III 5-6)

Mont a rin, betek giclet ar bar-zul braz hont. Mez an Otro a laraz : Na doiaez ket aman, emean. Tenn da votou deuz da dreid, rag al lec'h-man a bleustrez a zo eun deud eantel.

Interroga enim generationem primitivam et diligenter investiga patrum memoriam. Hesterni quippe sumus, et ignoramus, quantum sicut umbra dies nostri sunt super terram.

(Job. VIII 8-9)

Goul sklerijen gant ar re goz ; enlakañ gant preder o hano hag o lero ; rag n'i n'omp nemet boue dec'h aman, diskiant omp, abalamour holl devesio hon buc a zo henvet euz eur zheud icar c'horre an douar.

KENTSKRID.

En eur gemer ar bluen da zigeri ar skrid-man, ma spered a ya davedoc'h hu, kenvroiz, tud a bep seurt labour hag a bep seurt poan, tud an Arvor ha tud an Argoad.

Aliez 'n em due am euz o heuilhet war ho labour hed an hed ar zunevez ; o heuilhet am euz ive war ho renoz, d'abarde devez, noz ha d'arzul ; 'n em gavet am euz en ho touez d'an devesio a joa ; liez a wech am euz bet kemeret ma lod en ho tisprijadur, en ho kanvo ; hogen, en pep mare, krenz en ho labour evel en ho renoz, e kreiz ar blijadur hag e kreiz ar hoan, am euz bet t'let plé d'eun dra ; ar Vretoned n'o deuz ken enne o unan an dalc'h, an harp o deoza gwechall, hag a vire o c'halon, en kerz o labour, deuz ar gwall garante evit ar madou ; a harze ane en o renoz da gouean en diegi, a re d'e tanvad en koulz, gant honestiz ha furnez, ar joa digaset d'o, hag o mire en o foanitou deuz ar c'hlemmou iskiiz hag ar fail-galon.

Ar Vretoned, evit an darn vuian, a zo berraet o spered ha tenvelaet o c'honsians.

Klevet a reont komzou, gwelet a reont liarennou skrivet a ziavez, mez n'o zantvaont ken awalch an o c'hreiz ; an daou c'bir-man, **Doue ha Breiz**, a zo deud da vean aliez evite girion goulou, treo hep neuz na stum freaz.

Evelise n'o deuz ket o vevan a blijadur yac'h, gwirion, deuz ar seurt blijadur-ze hag he deuz he gelen en goueled ar galon, a zav war c'horre evel eur vleunien Houet kser, hag a dol he c'houez vad war an holl vue.

Nan, n'e ket diez gwelet, a dra sur, penoz an darn vuian deuz a dud hon bro n'o deuz ket chouk o blijadur, o deuz dienez zoken, kaer o deuz kaout deuz a ziavez bara awalch da zibri, kaer o deuz bevan hep darvoud ebet na gwall-eur pouner.

Perag ? N'euz den ebet war an douar, nemet ha stat a ve betek mel e eskern gant teouch ha kostumanchou fall, ha na deufe ket gwech ha gwech da huanadi warlerc'h madou kseroc'h hag uheloc'h evit ar binvidigez vrein, warlec'h madou ar spered hag an ia, ar wiziegez, an deskadurez, ar furnez, an doujaus en kenver Doue, ar vadelez evit an nesan.

En gwirione, pinvidikoc'h e ver gant jar madou-ze, rag kalz muoc'h a dalvoudegez an euz an den gante evit gant aour.

Donezon ar garante a deu da frezli kalon ar paour ; ar binvidigez, hep ar garante na ra vad ebet d'an ezommek. Ouspenn-ze, petra dalv madou d'an den o-unan

hep furaz na gwiziegez ? Na oer ket o friz zoken, pe'o gwir anez ar furnez hag ar wiziegez nna euz ket ar galloud d'o zenvad.

Ar Vretoned, hag o deuz bet dre o ginivelez donezoou kaer a spered hag a ia, a oar gwelloc'h a ze pegen talvoudek eo bean gwiziek, fur ha madoberuz ; warzi ar Wirione, ar Furnez, ar Gened, e sav huanadou o c'halon evel ma sav kanaouen eun evn trezek ar goulou-de.

N'e ket gwir, labourer, micherour, e santez aliez da spered goulou ha dibourer, da galon ankeniet ha nec'het, gant ar soñj hag ar c'hoant deuz eun dra ha na ve ket prenet gant arc'hant na danzeet gant labour an divreec'h na gant c'houezen an tal ? Breton out, ha gant ze e vagez en ez kalon eun drouk hag a zo deud ganid war an douar, klevyed an drouk hirnez. Henez eo drouk ar Vretoned. Ar merk-ze a zigarti ane deuz an holl boblou ha deuz an holl dud evel ar gurunen spered a doug Doue war e dal blonset a disparti anean deuz ar grouadurien.

Daoust d'id da vean taget, marteze, gant hep seurt sion fall, a vare da vare, e sav en ez kreiz, 'vel eur broud spered o pikal da galon, ar c'hoant d'ar Vad, d'ar Vue splan, sioul, seder ha gallouduz a rener gant furnez ha gwir deskadurez.

Bretoned a volante vad, c'houi c'houi pelec'h an em gav ar vammen deuz ar vue-ze. Zellet a ret endro d'ac'h, hag e klastet gant anken eur skouer mad da anzar ha mad da heuilh. Siouaz ! dibot eo, red eo hen laret ; evit e gaout, red eo dilezel an tachennou pleustret ganimp, ha mont, adreuz d'ar c'hant-vejou, betek tachennou Breiz koz eler'h ma 'z euz er fresk, glan evel ma oa en baradoz an Tad kentan.

Eno, evel an sour en douar an douar, e kavomp ar skouer rik a glaskomp.

Eno an em gav ar skeuden deuz ar gwir Vreton, eur skeuden kizellet en eur men kaled, paduz ha luf evel eur berizek.

(Da heuilh).

EUL LIZER MAD

Carnoët, 2 a viz C'hoaveur 1903.

Otrou ha mignon ker,

Gant an ter gomanant a gassan d'ac'h hirie c'hoaz, e zo brema en hon farroz Carnoët etz tiegez o lenn bep sadorn Kroaz ar Vretoned. O c'hoantegez d'e holl, ha da galz a reou all, evel ma lerec'h ken freaz en ho rummen dives, eo e vefe poder bjeur en Grouz e-lec'h diou na zo ken brema.

He neubed eo ze, a dra skler, evit ezommu an de a hirie ! Ezom hon euz eur gazeten vad, lennet en holl Vreiz-Izel, evit difenn hon yez ken piminket gant barbared dibouell !

Dre ze, kement Breton mad zo a glêf d'an nebeuta klask en dro d'eur unan all evit lenn Kroaz ar Vretoned. En berr amzer, er giz-ze, e vefe daouchementet ho lennerien, hag e c'hallfec'h, hep kaout re a goust, rei d'emp an diou feillen ken c'hoanteet gant an holl.

Gant mennaot d'ac'h enrvad, ha trec'h, ha yec'het.

Ec'h on ho servijour feal.

JAFFRENOU.

Gwir eo, ha gwir mad ar pez a lar hon mignon. En em unani 'zo red ha labourat a gevred da leda dre-holl Kroaz ar Vretoned, n'euz nemeti a zifennefe, dreist pep tra-holl, **ENE BREIZ** enep d'e waskerien. Klasket 'ta lennerien neve, kement breivad kalonek a lenn Kroaz ar Vretoned, grit lenn ha prena Kroaz endro d'oc'h (eur skoed ar bla a goust pa na gemerer nemeti).

Grit ze hag e refet ar gwella labour evit Doue ha Breiz.

MEKANIKERIEH VRETON

E touez ar re o deuz rost, evit ar bloaz, prijou d'bon c'henstrivadeg, ec'h hellet lenn hano an aotrone Vallée, mekanikerien en Sant-Briek, evit mekanikou labour-douar.

Emaint o dele'el stal-labour Boullé en Sant-Briek hag, ouспен gwerza mekanikou labour douar, e reont ane inti o unan, o rei labour da vicherourien ar Vro.

Pedi a reomp, eta, hon lennerien, ar re ane o dije ezom euz eur mekanik bennig, da brema anean e ti an aotrone Vallée (gwech-all ti Boullé, Sant-Briek), mekanikerien euz ar vro, e lec'h mont da brenez e ti mare'dourien na reont ket o mekanikou, inti o unan, hag a brend ane digant mekanikerien a ziazev bro, dreist-holl en Alnagn, oc'h ober gaou da vicherourien vretou.

« BARZAZ TALDIR »

Louis Ar Menn, studier war an Apotikerez, Roazon, 1 levr.
 Josse, studier war ar Reiz, Roazon, 1
 Kalvez, studier war an Noteriach, Roazon, 1
 Ragnrenet gant lennerien ar Groaz, 220 levr.

A greiz kalon e teuomp c'hoaz da laret trugare d'ar re o deuz kaset da Groaz or Vretoned o hano evit kemer ar Barzaz Taldir. Ar wech-man, eo kloz da vad ar rollou. Sethu aman an Daolen deuz ar pezh a vo el levr. Ennan vo kavet da lenn war dro 500 pajen brezonek en leeren-nou braz, gant an droidigez c'hallek dindan-an en lize-reanou bihañ. 145 gwerz ha zon, ha barzoneg a zo el levr : 15 ane a zo laketa en rimou gallek ; eun 30 hennag en rimou keumraeg, eun nebudik all en rimou skoseg, saosneg, provanseg. En digor al levr, e vo eur poltreed kaer deuz ar Barz, en e wiskamant breton ; gende ze daou hennad-skrid, deuz an dudiusa da lenn, gret gant Ar Braz hag ar Goffik. Goude divez ar barzaz, e vo kavet c'hoaz eur skrid gwiziek ha poellus evid « Difenn Barzoniez Breiz-Izel », roet ennan meulodi pe flemamou, herve red, da gement barz en deuz skrivet en brezonek aboue 100 vla. Goude ar skrid-man, e zo c'hoaz eur pennad diwar benn « Petra eo ar Gorsedd. »

Sethu aze eta, diwar gwel an traou-ze, eul levr hag a gaso pell brud Breiz-Izel, hag a vo evel eun tol herzhouran war benn ar re a lavar eo maro « Ene Ar C'heltied. »

NOTEN. — Dond a ra d'emp ar c'helou eman an otrou Derrien, mouller-levrer en Brest, an hini 'neuz kemeret lec'h an otrou Fournier, (eur gwir vreton heman) o voulla el levr-all gret gant an otrou Jaffrennou ha hanvet e Pontkallek, pe Buez kaer ha maro mad eun dijentil a Vreiz bet dibennet en Naoned er bla 1720. Trajedien en 7 arvest. » Pontkallek a oa eun den yaouank kalonek, bet lac'het eul e vro, a-unan gant 3 all deuz e vignoned. E vuez hag e oberiou a dalveo da skouer da dud yaouank hon amzer, evit diskouez d'e patra c'hall ober, pa deve c'hoant, p'tred stag karante o mam-vre e o c'haloa. Al levr a vo laketa er priz i-vel-izel, evit ma vo gouest peb Breton hag a oar lenn, da brema anean : 5 real.

Eun neventi-all. Klevet ho peuz komz deuz ar c'han broadus Bro goz ma zadou, bet kanet dija en kalz a geariou deuz hon c'hora-douar. Ac'hanta, heman a zo bet a-neve « orshetret » gant eur muziker brudet hanvet Casteraz, evit zo henvek-muzik. Ar « peder-mouez » anean a zo gret gant ar barz Owen Alaw, pehini 'neuz asantet e vije moulet en Breiz. Eneur krog gant al labour. Prestik hon devo euz Chan Broadus barrek da vea kanet, c'hoariet war ar piano, ha c'hoariet gant ar muzikou braz.

Ar c'heloio-ze, honjez esper, a laweneo peb Breizad, pa velo n'eo ket dre gomzou e labouromp holl, dre oberou eo.

Zant Briek o kwitad Breiz-Veur,
 argaset gant ar Saizon

Eman gant e venec'h o vont da gemer al lestr da zisken en Breiz vihan.

Ar mor ! Arru ar mor ! En o zav, war a nac'h,
 O c'hortoz al lano eo bodet ar venec'h.
 Gant eur morae breton eur vag zo bet aozet,
 Hag aze 'a ribi an od, 'n eul lenn eo bet kuzet.
 Holl vadou ar gouest 'zo bet douget enni :
 Kroz, men sakr an oter, an doubier, ar c'hall,
 Gwiskamant ar belek, ar benvou labour,
 Talvoudusoc'h 'vit aour en daouarn ar p'ra-dour,
 Bara segal ha dour 'zo bet lestrer ive,
 Kement 'vel deuz ezom daou c'hanat den 'pad tri de ;
 Kador-trech an abad, e vaz, levr ar Skritur,
 'Zo bet laketa el lestr en kichen dorn ar stur.
 A Studi, levr ha levr, 'zo em en eur benn.
 Eun delen a zo c'hoaz, 'stribilh euz eur wern,
 Klevet 've gwech ha gwech vel eun huaden,
 Pa deu an zezen flour da stolan d'he c'herden.

Ar mor ! Arru ar mor ! Pell du-ze en dremwel,
 'Vel eun ankane glaz, moue diapak en avel,
 E c'halomp d'n daou lamp ; dindan e gammojo,
 Ar c'herrek braz diwalc'h a dregren en ocho.

Koulskoude, ar venec'h a zelle o tostad
 Ar mor, kannad Doue digaset d'o c'herc'had.
 Pa welont dirage ar wagon o virvi,
 E sojont gant true en o lochennou pri,
 En draouien, en iliz, koant 'vel eur baradoz,
 Hag a vo hep difenn dispennet gant ar Zaoz.
 D'ar re goz, nag e kri devez an disparti,
 Int hag o doa gweshall savet ar manati !
 Dindan broud al lano ar vagik dihinnet
 A vransel mistr ha zoun ; an avel zo yenet,
 An delen ouz he skourr a glemm gant eur vouez don,
 O unani he c'han gant soujou pep kalon.
 « Ma zad, 'me ar morae, poent eo pignal el lestr. » —
 « Deomp, eme Briek, deomp, Doue zo mestr ! —
 N'an euz hen ket kaset aman d'hon zovetad
 Ar mor a bleg zentuz e benn dindan hon zroad ?
 Doue zo mestr d'ar mor, mestr ive d'ar Zaazon ;
 Zonjomp, d'hon frealzi, en darvoud Pharaon.
 Zonjomp 'zo dreist an oabl, du-hont, ouz hon gortoz,
 Kaeroc'h bro 'vit na oa bro an Hebreed kez. » —

E zell tresk an ne, e tosta ouz ar vag ;
 Mez hepred e galon d'e zouar a chon stag :
 « Allaz Doue ! 'mean, 'n eur gouean d'an daoulin,
 Tostaet d'am zikour, pe biken na zentlin ! »
 Neuze, endro d'ean ar venec'h a stouaz ;
 Daerou o daoulagad a redaz er yeot glaz ;
 Ouz o c'hreiz e savaz eur glemmaden c'haro.

Evelse e klevet en kalon ar c'hoajo,
 Da noziou du ar goanv, pa c'houez ar gorventen,
 Klevet o hirvoudi hag o klemm eun derven,
 He griou don ha krenv a stourm en eur dermal,
 An avel kounnaret a grog en eur yudal ;
 Zouden, diframmet holl, hag he griennou noaz,
 An derven goz, trec'het, a goue gant eur strak braz.

Ean drue a gwelet dindan bec'h o glac'har,
 Ar venec'h daoulinet, o pokad d'an douar ;
 Ean drue oa gwelet war al lestr o pigual
 Ar re goz dinezet harpet war ar re-all.
 Ar vag 'uz d'o fennou 'zigor hec'h iskili ;
 Gant true da c'hizian 'n o c'halon o gouli,
 Ar mor rust a zoubia e wagennou pounner,
 Ha war e gain nerzuz goustad o digemer.

DIR-NA-DOR.

AR SEIZ PENN-PEC'HED

Al Lontegez.

Doue 'n euz gret an evach 'vit terri ar zec'hed,
 Hag evit terri an naon hen deuz roet ar boed ;
 P'hon deuz kemeret trawalc'h vit hon magadurez,
 Al lezen hag ar skiant a lar d'imp-ni paouez.

Koulskoude war gement-men, koulskoude nag a dud
 Hag a gleje mont d'ar skol daved al loned mud !
 P'ho deuz debret hag evel ar pezh a ra vad d'e,
 Ar re-man da vihan a oar dic'han goude.

Fall charetour an hini a lak ve vraz karrad,
 Ken diskiant al lonker a ra re vraz kovad ;
 Koulskoude, war an hent braz, koulz hag en hentchou treuz
 Kalz, siouaz a chom c'houbet ha kalz all a ya 'dreuz.

Mar chomje 'barz da spered eur bannac'h sklerijen,
 'Rajen d'id ive, mevier, eur pennad prezegen ;
 Med ken ez e vije d'in digas gwelet d'eun dali,
 Pe klevet d'eun den bouar, 'vel yac'had da si fall

Rag na glevet 'med eur vouez, hini da g'zallien,
 Na 'feuz 'med eur garante, karante ar verem,
 Moneziou da ine paour, da enor, da skiant,
 A zo mouget ha stanket, beuet er gwin-ardant,

Peuzevet l'euz en ez kreiz elven ar garante ;
 En daou c'hanter, anez se, da galon a ranne ;
 O klevet da bried paour ha da vugaligou
 O c'ham war o faourante ha war da bec'hejou.

En eur ger hanvet Sparta, e lonter 'oa ar c'hiz,
 Diwar dech al lontegez 'vit trei ar yaouankiz,
 Da zigas war an dachen lonkerien me-mik-dall,
 Evel al lapoused brein da sponts ar re all.

Evit ober eur spontail evit ar Vretoned,
 E karjen ive tenno, mar aljen, da borted,
 Hag e karjen hen laiz war vel dirage holl,
 Vit o miret, dre zonzjer, eveloud, da 'n em goll.

En toul pep hostaliri, eno 'vije da blañ,
 Da benn 'vije diskabel, ru-goad, kignet da fas,
 Fanket holl pen-kil ha-troad, toul da vragou warnoud,
 Ha pennou da zaulin nosz c'h ober weid dindan oud.

Hag o tont war benn hent d'id da bried a lakjen,
 Gant eur bugal war bep brez'h, ha daou en he c'hichen,
 Mamm ha bugale diners, dronklivet ha diwad,
 An dselou o livero dimeuz o daoulagad.

AN EUN.

WAR ZAO

WAR DON : Seiz Gwengamp.

Miben Breiz, deut e ar mare,
 Demp oil da sevel ad'are,
 Hon mouezio ter evit difenn
 Gwirio hon bro, hon Fe gristen !

DISKAN.

Ni ho har, o Breiz, ho a gweir vro,
 Ha da viken ni ho haro !
 Hon nerz, hon spered, hon buc,
 'Vo bepred d'hon bro, da Zoue !

Deut e ar c'houz : hep aon ebet,
 'Vel gwir vugale ar Geltied,
 Youc'homp 'bouez pen d'hon gwaskerien ;
 « Bevo bepred hon beleien !

« Bevo bepred, Breiz, he C'hreden !
 Bevo he yez da virviken !
 Bevo he Sent hag he Barzed,
 En kalon an holl Vretoned !

Tan ha kurun ! neb c'hoantao,
 Lemel ganemp fe hon zad,
 Ar Brezonek, hon y-z kare,
 Dirakan a gavo gwazed !

Gwazed, balc'h ha lem o lagad,
 Gwazed 'nlenno troad ous troad,
 Hep souzan tam, ous an estrea,
 Ene glan ha santel o gouen.

Nerz 'so 'n hon brech' youl en hon fen,
 Hon c'helono a zo laouen,
 Hag hon gwad trenk 'vel an hili !
 'Vit e vro c'he dous enebi !

Evit hon bro ni 'enebo,
 Hag hon daouarn ni 'ubano :
 Pa 've o mam 'bars ar gwal-eur,
 'N oll Vreiziz 'd'le bean breudeur !

LAOUIC.

EUL LEVR NEVE

Leçons élémentaires de Grammaire bretonne

Al levr-man a zo prest breman hag a vo kavet da breman e bureo ar Groaz (ez real ha seiz gwennek evit an tim-jou) : n'eo ket eul levr a wierzegez ha, koulskoude, bet heuliet ennan alioar ar re wizek, dreist-holl re an Aotrou Ernault, n'euz den en tu-all d'zan evit ren al labouriou graet war ar brezonek. Gant-se, oc'h heuilh al levr « kentelio » e vefe sur da gerzet war an hent mad, en gortoz d'al levr neve a vo savet gant an Aotrou Ernault, hen e-unan, hag e vo diskleriet ennan kement poent dieza gaver en brezonek. *Uneantz a ra nerz ;* ar wirione-ze a dije bean selouet, dreist-holl gant skrivani-rien Breiz Izel. Poent eo d'imp en em glevet ha lakaat melec'h a unvaniez en hon skirjou war karomp kaout nerz awalc'h da enebi ouz an teliou a skoer breman, a bep tu, gant hon yez. Finauz hon deuz, eta, e vo graet eun digemer mad gant an holl d'al levrik neve.

ERWAN HERNOT
 KIZELLER KALVARIOU HA MEIN-BESIOU
 En Lanhuon

GOULENN AR PRIZ HAG AN TAOLENNO

Saint-Brieuc. — Imprimerie Saint-Guillaume.

KROAZ AR VRETONED

ROUMANACHOU

Eur skoad ar bla evit Breiz ha Bro-C'hall.
2 wennek en tu-all da 22 real evit ar Brokeltiek.

Ar brezonek hag ar foiz.
A zo breur ha c'hoar en Breiz.
Furnes ar Geiz.
Gant brezonek eo deud ar foiz.
Gand ar gallek en sio a Vreiz.
Furnes ar Geiz.

SKRIVANIERIEN

Kas al labourioz pe d'an Otro VALLÉE, Rener
Ru Zant-Beneat, ZANT-BRIEK
pe d'an Otro MOAL, Skrivanter
27, ball Charner, ZANT-BRIEK

Dalc'hit hepred d'ho prezonek.
Yez an dud vad ha kalonek.
Yez ar foiz eo ; ma ve trec'hel,
Ouspenn ar Voz, e ve Per'hell!

KERANNOU-KONVER

Tri gwennek pep arondennad-
skritur.
(Diskenn a briz evit mear a
embann diou-tu.)

MEZ D'AR JUDAZIEN

— « Pe dre gaer pe dre heg e vo red d'e plega » a lare Komb, o komz dez ar veleien. « Ha n'eo ket ar ve-jeien, a lare c'hoaz, tud en karg evel ar re-all, ha move-licien d'ar ministr ? » —

— « Nan, Aotrou Komb, a oe respontet d'ezan ; eur belek n'eo ket eur mevel, na d'eo'h na da zen ebet. Eur belek 'zo eun *VEN-DOUE*, da laret eo : eun den, fiziet ennan gant Doue eur c'halvedigez, pe, mar be gwel ganac'h, eur garg, dreist ar re-all ; ar garg da brezeg an Aviel da holl boblou ar bed ha da bep-hini en e yez, 'vit ma c'halla an holl war an douar-man, ar paour evel ar pinvik, an den diaesk 'vel an hini disketa, kaout o ferz er Wirione. Prezek an Aviel d'an holl da bep-hini en e yez ne ra ken ar belek kristen aboue mac'h eo bet kenteliet war ze gant hon Zalver o verka o galvedigez d'an ebetel, ha n'en devo ken labour na preder nemet hennez ac'han da fin ar bed, daoust d'an diaoul ha d'e vevelien ; daoust d'eo'h c'houi, aotrou Komb, ha d'ho konsorted ! »

Hag, evel ar verzerien gentan, hon beleien vad a Vreiz-Izel a dalc'h da heuilh gourc'hemenn hon Zalver, o kentelia Breiz-izel en o yez a Vreiz-izel, kaer an euz Komb c'hoari e wall-bôtr, ha skei gante ar pounneta taoliou.

Eun dra hag a dle rei frealzidigez d'ar galon eo gwelet e chom an holl en Breiz feal d'o beleien evel ma chom ar re-man feal d'o dlead. A boan e kavfed du-man, du-hont, eul lampon bennag evit dizenori o Bro hag o ba-deiant en eur lubani d'an den hudur, e vicher barzal ouz ar veleien ha gwerza ane da Gomb, an doktor Boyer. Evit ar vriz-vreiz hag ar c'hra-kristenien-ze, mez an dud, e zo bet savet ar pennad barzonier-man.

ENOR D'AR BREZONEK

Red mad eo d'in ansav : N'ouzen ken a c'hallek,
Ma fluen ne c'houl ken skrivan 'met brezonek,
Petra rin-me breman ? re verr eo ma spered,
Da ziskin adarre 'pez am euz ankouaet.
Laromp 'ta brezonek : an treo 'meus da gontan,

A vo gwelloc'h klevet gant potred ar vro-man.
Er c'hovel en de all 'n em gariz gant eun den,
(N'eo ket dez ar barrouz) : d'in komzas evelhen :
— Ha gwir eo, Fauch, ar pez am euz klevet hiric ?
Eun dra sentus awalc'h a zo laret d'in-me,
Gant Mari-Goz ; hogen poan am euz o kredi.
Eur gaer a c'haonizdez a zo bet en em zi,
Chetu Petra, ma foiz, hi 'deuz d'in lavaret :
« Duman, 'met en gallek, ne vo ken prezaget. » —
— Ar pez 'zo gwir, 'emon-me, eur c'houl deuz ar c'hentan,
Eur pouffer, eur zac'h-c'houe, pez zo plas da vean.
An aotrou mear, mar plij,— potredo, saludomb,—
Eun den hag a lipfe e... dreid d'an aotrou Komb,
Eun ever fall a dour, eun debrer beleien,
An aotrou mear eta, ru gantan e griben,
Diwarben ar person en de-all a lere :
« Ah !... ne c'houl ket plegan : lezet-han ganin-me,
Ebarz ar barrouz-man 'ray ket pez a garo :
Arok triz miz, zur mad, ouveo ma hano.
Perag ouz ar lezen ne zentfe ket hennez ? »

E Frans holl, ar gallek a gle bean ar yez.
"Ti an hostiz e oa, evel just, rak ar mer,
Eno dez e vae a dremen an hanter.
Yan ar C'hok 'oa eno : me gomz d'ac'h dez eun den,
A zo lemm e spered, ha lemmoc'h e laten,
« En ban' Doue, mezan, paour kez Gwill, tao da vek :
Pa daves, sonj an dud 'c'houe eun den speredek.
Tri c'hir gallek dustu n'oud ket evit laret,
Hag e fell d'id e vo en gallek prezaget ! »

Nag ouzid, nag ouz Komb ar person ne zento,
Evel kent er gador brezonek a laro !
Skriv d'ar prefet, da Gomb, skriv d'an diaoul, mar keres,
N'oud ket mad da Judas, c'houe zur dez e lignez. »

Hag an oll war an dro 'strake gant o daouarn,
'N eur gris ! « Gant ar C'hok eo tapet al Louarn.
Aben da vla, paotred, ec'h efomp da volan,
Ha potr e c'houriz zei vo kaset da stoupan :
Da di Komb, mar 'ne c'hoant 'ay da ziski gallek,
Ha ni, hed hon bue, 'viro hon brezonek ! »

GALLABRITO.

EVIT AR VELEIEN

Eun tammik aluzen hon dez bet c'hoaz euz Bro-Geumri evit ar veleien. Mad e vije, euz hon zu, sevel kestou en hon zouez ha kavout arc'hant, peadra da enebi breman... ha diveza-toch ive, rag den na oar betek pelec'h e vo dalc'het gant ar brezel ha, 'vel ouzoc'h, « an arc'hant emañ nerz-brec'h ar brezel » evel ma lavar ar C'hallaoued. Setu aman 'eun dro vras an euz kavet eun mignon madeleuz, evit dastum eun yalc'hadig arc'hant d'ar veleien.

« Ar re a c'hoar lenn ha skriva mad e yez Treger, a c'hoar lenn mad ivez e yez Leon ha marize e ve gwerzet meur a levr Annaik ha roz-gwe (al levr em euz skrivel), ma tigorfec'h eur roll evitan evel evit Barzaz Taldir. Ar priz euz al levr a zo 2 fr. 50 ha o fr. 25 oc'h penn dre ar post, prenet e ti al levrier.

Med me a rafe 1 fr. dre levr, da lavaret eo, o fr. 25 evit kas al levr ha o fr. 75 evid ho « kef ar veleien. » Ar prener a c'honnesfe eta o fr. 25 hag ho kef o fr. 75 dre levr. En eur ger, ma teufec'h da werza 100 levr e ve evid ho kef 75 lur.

Ne c'hallan ket avad rei evit Treger eur roll da vont dreist 100 levr, rag ar re-all a vo skignet dre Vro Leon.

An aotrou Pronost, an hini an euz ar valelez da ginnig e levr, a zo unan euz ar re vella, e-touez skrivanterien Breiz, hag e levr unan euz ar re gaer a oufiec'h da gaout. Trugare d'ezan !

Me, euz ma zu, em euz tolet ple e chom ganin c'hoaz eun nebeut leoriou war ar brezonek « Leçons élémentaires de grammaire bretonne ». C'hoant em vije da heuilh skouer-vad an Aotrou Pronost o werza ane evit hon « Chef ar Veleien ». Gant-se, lennerien ger, ar re ac'hanoch o dez c'hoant da lenn eul levr kuer kzent dek real evit Annaik ha roz-gwez ; ouzpen prena eul levr brao da lenn, e rofet war an dro eun aluzen a bewar real d'ar veleien. A bent-all nab a ger diski skriva ar brezonek a denno talvoudigez euz ma c'hentellou hag ar priz (eiz real) a vo, euz e bez, eur vad a aluzen evit hon c'hef, Hanoiou ar brenerien a vo moulet war *Groaz ar Vretoned*.

ROLL PRENERIEN

ANNAIK ha KENTELIOU-BREZONEK en kerz
Kef ar veleien.

Ar Rener a bren sul levr *Annath*.
Dir-Na-Dor, eul levr *Annath*.

KROUIDIGEZ BREIZ

Hae Zant Pol Aorellan.

KENTSKRID.

D'am daoulagad Breiz seblant hevel ouz ar Skeuden a welaz Moizez, pa oa e-unan er gouelec'h tost da vena Horeb, o tivall e zenved.

Eun dra a welaz dez a-bell hag a flamine hep dévi,
hag eur vouez a c'halvaz anean : Moizez ! Moizez !

Er penn kentan dez istor Breiz, elec'h m'eo tavet aboue pell 'zo mouez an dud, er gouelec'h ledan ha sioul, Patrom rik ar gwir Vreton a luc'h beo ha birvidik, war e dremm eur yaouankiz peurbaduz.

Gwelet am euz anean : mez n'ouffen laret dindan besort furn : gout a ran eo karget a zonezono, kement ha ma hall dougen ine eur c'hrouadur ; n'an euz ket just stum eur manac'h, na stum eul labourer, na stum eur barz, na stum eur marc'hek, mez ar merk kaeran an euz dez pep hini, ... lealded al labourer, zantelez ar manac'h, ijin ar barz, kalon balc'h ha dispont ar marc'hek. Yez Breiz a gomz evel ma re an drouezet hag ar varzed koz : girion rik, berr ha splann a zo war e vuzello :

— « Tenn da votou, emean, aróg tostât aman, rag al lec'h-man a zo zantel. »

Tennan hon botou a zo red d'imp, kenvroiz ker, aróg tostât da Ine hon Bro, da laret eo, aróg kregi gant istor hon Zent hag hon Barzed ; mez Petra 'dleoimp d'intent dre ar gomz-ze ?

N'euz zantelez ebet nemet abeurz Doue ; er giz ma tostafemp ouz Doue, e tleomp eta tostât ouz hon Bro.

Da gentan, red eo sankan don ennoimp hon unan penoz an den a zo galvet da eur stad uheloc'h evit hini al loened, hag an euz evelse, en tu-hont d'e gorf, eur spered hag eur galon da vagan. Nag a dud koulskoude hag a zo stag penn, treid ha kof ouz an douar evel anevaled o peuri. Etouez ar Vretoned token e zo breman meur a hini evelse.

Penoz e hallfent-i, keit ma vefont er stad-ze, intent ha tanvad kentelioù o Mam-Bro ?

Red eo d'ar re-ze distagan dez o c'halon ar gwalgarante evit an danve hag ar mado ; red eo d'e tennan o botou, mastaret ma int gant ar fank hag ar pri.

Mez an den an euz meur a dech fall o tizrei anean diwar ar Wirione rik, hag o ambrouk anean war an henchou fall elec'h na gav nemet kaillbar ha leustoni. Nag a dud hiric o kerzet en henchou-treuz ar « politik » henchou dall ive, leun a denvalijen, digomper, karget a skoasellou !

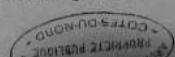
Dizroet war ho kiz, c'houi holl, tud ar politik, tennet ar botou-ze a zo breman en ho treid, tolet-e pell diouzoc'h, kerzet diarc'hen, ma fell d'ac'h kaout an evurusted da welet Breiz, ho Mam-Bro, ha da danvaat he c'helennadurez dispar.

Setu aman ar fank a ve dreist-holl labeet hon zreid gantan : fank ar mado brein ha fank ar politik diboaell. En tu-hont da ze, pep hini an euz e gailhar ; bean hon euz ive da labourad da 'n em zizober dioutan, rag, dre ma ve glanoc'h an treid, e kerzer dounoc'h ha pelloc'h war hent ar Wirione.

* 'Vit bean digemeret mad gant hon Mam-Bro, e vije red d'imp bean noaz evel ma oamp pa hon ganaz, hon remm a Vreton glan a gement hen distumfe hag hon rent dishenvel dez ar skouer a grouaz ennoimp.

Ine Breiz a bar d'am daoulagad yac'h ha reiz, en ha c'hiz tost kar da ine an tad Adam aróg ar pec'hed. Ni, paour kez tud, eo taget, distum, dismanret hon bue gant kant ha kant tech fall ; ni 'zo henvel ouz eur goz ouenn debrat gant ar ban ha gant an uhelvar, treut ha zec'h he brankou, distiou he bleun, divlaz he freuz. Mez ar seo en hon c'hreiz n'eo ket maro ; gwall impli a reomp dioutan, ha netra ken ; pa garfomp dilouzaoui ha plenasat hon bue, ar seo breton a neveao adarro hon gwad, hag ar ouenn goz a dolo raktal gwriou ha brankou neve.

Tolet eta botou ar siou fall, evit bean gwerc'h ha skanv da vale, evit klevet mouez ho Toue hag ho Pro, evit gallout kerzet gant joa en hent ar Frankiz hag ar Wirione.

Doue hon galv dre vouez hon Mam-Bro ; hon Mam-Bro hon galv en hano Doue. Laret a ra d'imp : Tenn da votou ha deuz !

Pesont pred he deuz eta danteet du-ze evidomp ? — Pred ar Vue.

Mez, mar karet, ec'h esafomp tanvad a ziarog ar pred dudiuz-ze. Hirie, deuz ar giz ma kerzomp, pred ar Maro a zo ouz hon gortoz ; marteze pa hon devo, evel gant ar biz, blasaet ar meuz-all-man, e krogo neuze en hon c'halon heuz rag ar Maro ha c'heant d'ar Vue, hag en em gavfomp holl, kenvroiz ker, unanet gant prez da vont tresek an dol zavet d'imp dre vadelez Doue, abeura hon Mam-Bro Breiz-Izel.

(Da heulth).

Eul levr neve

Eur blijadur eo evidomp rei aman da anaont eur c'helou mad.

Ar skrivaniere gwiziek hag ar barz helayar an deuz graet d'imp an enor da rei d'hon C'hroazik, dindan al leshano a Varz ar Gouet, meur a varzoniez dudiuz, 'vel Emgann an tri breur pe c'hoaz Ar marc'hadour bonnedou koton, an aotrou Ernault, a zo o paouez sevel eul levr hag a vo, hep mar ebet, unan euz ar re wella bet moulet biskoaz en brezonek.

El levr-ze e vo kavet, da gentan, eur c'hent-skrid leun a gentelioù fur, mad ha talvoudek da lenn da gement hini an euz c'hoant da ziski skriva reiz en yez ar Vro. Goude-ze, e vo eun dibab barzoniezoù, kontadennoù ha fablennoù, kenver ha kenver gant ar brezonek eun droitidigez c'hallek, hag, ouspenn, evit an darnvuian ane, eun droitidigez-all en brezonek Gwened nmet. Toniou euz ar brav an a zo bet lakel ive ouz pep pe-barzoniez ha moulet e voint en eur stagaden war divez al levr, evel er Barzaz Breiz.

Ankouaet em moa laret e vije ive, war al levr neve, skeudennou euz ar c'haera, graet a-razoz evit pep istor gant an dimezel Ernault.

Da rei d'hon lennerien eun tanva euz penn-ober an Aotrou Ernault, sed aman eur pennad distaget dioutan : eur gontaden eo, istor an Aotrou Fich-Fich, ar paotr rac'hoanuz a gare re laret o gwirione d'ar re-all. An hanter hepken euz ar gontaden a vo roet aman. Ar peurrest a gavfer war al levr. Heman a vo moulet prestik e ti Prud'homme, Sant-Briek. Goulenet anean dioustu neb an neuz c'hoant d'e brennan, rag na'bado ket pell 'rôg bean peurverzet.

AN AUTROU FICH-FICH

An aotrou Fich-Fich a oa eur pikol den treut ha reut, eur pezh fri-minoued plantet sounn ekreis e zrem saec'hkorn, ha daoulagad hiban islerek o troidells dalc'hmata en e benn. Pintet war e zivesker hir, e vezo o troidella duma, duhont ; hen a zolle pis ouz pep tra, a gave abeg e pep tra, a ouie reisoeh eget ar re all doareou pep tra, hag en deveze ar gwir a-du gantan e pep tra, war e venno.

Dre ma rede er ruiou, e zivraec'h bras a oa kas digas egiz re eur roevier. Ken a zeuas eur wech da skei rust gant eur plae'h a gerze dirazan o tougen dour ; ha fod a oa gwintet en aer, hag an aotrou Fich-Fich ghabiet evel gant eur c'houad glao. — Sodez-nai zo 'hanout ! e c'harinas ouz eu em heja, ha n'hellés ket gwelet e oann-me o tout war da lerc'h ?

Pa oa e wreg savet beure-mat, ha c'houezet an tan ganil en oaled, setu-hen lamouet dious e wele, da redek ebars er gegin, en e roched blouc'h ha diarehen. — Ha te tell d'it e ve puluc'het an ti ? emezan. Sell eze eur foeltren tantan goust da boeza eun ejon a-bez, penn ha lost ! Daoust e kav d'it ivez eman ar c'heuneud evit man, hevene ? — Goasan alier laez dre e losten ! a zanje ar wreg paour, ha na grede lavaret ger ebet, keit a vije hen war he zro.

Deus e vicher e oa kereour, ha pa vezo o labourat e sache tenn war ar gorreen, neboun, ken a rae e neuden : ouik ! ouik ! hag e plante-plom e arzorn kalet e korf neb na zouze ket pellik dioutan. Dibent ar paotr-micherour a jomche gantan ouспен eur reiz bennak ; hepret e kave si pe si e n'eus loz pe labour. Awechou ne vije ket ar griou koppes ha keit-ha-keit ; awechou eur votez a vije hirroc'h evit eben, eur seul-troad re ubel pe re izel ; awechou c'hoss ne vije ket al ler dornet stank aole'h. — Gortoz eun tammig, e lavare neuze d'ar paotr,

Me ya da ziskouez d'it anat
Pennans vo dornet ler ervat ! —

Hag hen, gant ar gorreen, rei eur barrad slipadou war gein ar bugel kaes.

Kanfardet a rae snezo holl, ha kolleri en o bara ; hen avst na gase ket nemeur a dra da benn, pa n'helle ket chom eun eurvez sioul war e gador, nag eun hanter-er zoken.

Pa oal o sevel eun ti nevez, e tiredas buhan da skei beg e fri e toull ar prenestou. — Setu, 'mezan, emaint o lakal er moerieu eur seurt kos vein-krag ruz, ar re-ze na zizec'hont ket agreñ ; den na vezo ya'h en ti. Ha sellit 'la, peger fall e sav an dud-man ar mein an eil war egile ! Ar pri-raz ivez na dalv netra ; me wele, zur-mat, an ti-ze o koueza en e boull war an dud a vevo ennan ! —

Hag hen d'ar gaer endro, en eur red, hag ober eun nebeud sachadennoù war e neuden, hag ivez war vlec e vicherourig ; prestik goude e tiwiske e ziarangen ler, hag hen taule traon, en eur lavaret : — Red eo d'in mont arze da laret o gwirionez d'an dud ! —

Digouezout a reasigant kilvizeñ an ti nevez. — Petra eo ze, emezan a-bouez e benn, ne drouc'hit ket ar c'hoad eun na reis ! Penaus e chomfe ar c'hoadsch en e zav, mar be an holl dreistou stignet ken digempenn, ha lausk, evel ma biz em genou ? — Hag hen klask lemel ar vouc'hal a dre daouarn eur c'helvez da ziskouez d'an penaus e vez kalviziet koad a-zoare ; mes hema na ziskroge ket dious e venveg, ha na zistagas grik da baur e vinaoued, oe dao d'ezan, gant eur c'hofad kounnar ha mez, mont d'e stal arze.

N'oa ket azezet mat war e skaan, pa ginnigas d'ezan e bautrig-micherour eur votez-ler nevez. — Petra eo ze c'hoaz ? eme 'n aotrou Fich-Fich gant eur zell spontus. Pitiaou ! laret 'm a d'it hag em a, triouac'h kant gwech, dioual ne droc'hfes ket ken ledan ar boutou ! Piou a garte prena eur seurt botez, n'eus netra 'met ar zol enni ? Kemont a c'houre'hemennan a renk beza heuliet rezis, anez... — Alous, aotrou, e leuas kerken gant ar paotr yaouank, oc'h ober eur stouaden fentus, me asanto ganec'h, mar kirit, ne dal netra ar votez-ma ; petore botez eo honnez, avat, nemet an hini hoc'h eus troc'het c'houi hoc'h-unan ! Diweza ma oc'h difoupet ac'hann, da laret o gwirionez d'an dud, hoc'h eus silapet ar votez ze traon, hag he dastum n'em eus graet ken, pa oc'h bet distro... Hogen ne gav ket d'in e ve eun sel eus an nenv zoken goest d'ho kontanti, Setu laret ganin ho kwirionez d'ec'h ; kenavo ! —

Ma oa eur c'hoari evit an aotrou Fich-Fich laret o gwirionez d'an dud, ne zouzise ket nemeur klevout e hini ; rakse ec'h astennas prim e vrac'h warzu ar bugel, ha rei eun taul ponner... d'e zorn ouz eur gador, en doa hennez tapet primoc'h c'hoaz ha douget dirazan d'en em zioall. Ar paotr oesk ha dilu n'oe ket pell 'n em zilan 'maes an ti, o dapan an nor war e lerc'h.

— Lampon ! eme 'n aotrou Fich-Fich, a oa deut da gant ar gounnar ; laer e amzer hag e voed ! Me glemmo d'ar barner. Gaouid direis, teudet hir ha dornet berr, m'es tibabo !

Er c'heit-se edo hor bautrig adreñv ar prenestr, hag hen c'hoarzin a-leiz e galon o sellet ouz an ormidou hag ar safar spouronus a oa gant e vestr en e stal. Elgeria outan ne reas ket, nemet ober d'an eun troadad fr, ha mont kwit. Awech' graet er c'hammad gantan, e klev eun tarz krenv a strak : ar c'here en doa gwelet e jestr kanfardig, ha silapet outan ar votez, he doa torret gweren ar prenestr, hag a oa kouezet war an hent, en e gichen. — Brao ! eun taul mat euid ar gwerer ! — eme ar paotr, o st'akal e zaouarn : hag hen 'rauk...

(Da heulth).

MARO EUN DEN KALONEK

An holl a gemer plijadur o lenn *Kroaz ar Vretoned*, ar re yaouank kerkoulz hag ar re goz. Eun testiñ euz ar blijadur-ze a roont d'imp-ni, gwech ha gwech all, o kas eur c'helou pe eul lizer benneg.

Evit ar zun hon deuz da drugarekaat evit o c'hasaden, eun « neiziad barzed yaouank » o deuz bet ar vadelez da skriva

brao ha da gas d'imp evit hon lennerien ar c'helou a gavor pelloc'hik ; *Maro eun den kalonek*. Mil bennoz-Doue d'è !

Enor ive ha trugare d'ar mestr dispar a oar kentella bugale Kerne-ubel ken brav, en eur *diski d'e ar gallek dre ar brezonek* ! Ar skolaerien vihan disket gantan er mod-ze, a oar a' gallek gwelloc'h ha primoc'h evit ar re all... hep ankouat tam o brezonek, evit-se. Ar c'ontroleo ! n'euz ket par d'eze evit gallout lenn Bue ar zant pe *Pipi Gonto*, ouz korn an tan, er goanv ; pe c'hoaz evit kana brao eur c'hanetik neve pe zoken... evit distaga eur pennad war *Kroaz ar Vretoned* kenkoulz hag an aotrou Dir-Na-Dor hen e-unan.

Ac'hanta ! ha n'eo ket ar vugale-ze bugale savet mad ? Gwell a ze evit hon bro ma vije an holl vugale savet ha disket evel-se ! Trugare eta da vugale skol gristen sant Nicola hag enor d'o rener gwiziek !

Setu aman ar c'helou a zo bet skrivet ha digaset d'imp gant bugale-skol Kerne :

Eun den mad zo o paouez mervel o Peurit-Quintin. Mervel da ber blav per-gent hag per miz, ha miret beleg an eur divezan e skianchoù ha n'e ket ze eun dra gaer ?

An oil euz bro Kerne a anavee God (God-koz laremp-ni) hag estimet e oa. Bean e oa eur christen mad, ha mero eo evel ma'n evca beved.

O sellet anan o leusket e huandou divezan, unan benak a lavare : « Ze a ra c'hoant da mervel. »

Ar christen-man oa bet ive eur zoudard kalonek. Et d'an Afrik e blavez mil eiz kant daougen, da distroes ket d'ar vro ac'hann da c'houec'h blaz ha c'houec'h mis goude, ar pezh a re d'ezan e drizek konjes, evel ma lavare alier. Ar jeneral Bugaud, brezel an Isly e lech e oa bet, ha mil draou a-hendall a zigase zonziou dous d'ean.

An hani koz a oare danevelli en brezonek (rag na oude ket 'med ar yez ze) ar pezh an evca gwelet ha klevet.

Ar christen mad ze, difenner kalonek e vro a oa c'hoaz eur penn-tiegezh deuz ar gwelian ; lesken a ra war e lerc'h eiz bugel, daougen mad bihan hag tri mabik kiban.

B. L. P.,

Peshik Gwaz-Archant hag e vignoned.

LEVRIOU NEVE

LEÇONS ÉLÉMENTAIRES DE GRAMMAIRE BRETONNE

LEVR AN OTRO ERNAULT

ANNAIK

BARZAZ TALDIR

Taolen gwelet an otro DAULT
6, rue Val-de-Grâce, PARIS.

ERWAN HERNOT

KIZELLER KALVARIOU HA MEIN-BESIOU
Ha Lanhuon

GOULENN AR PRIZ HAG AN TAOLENNG

Saint-Brieuc. — Imprimerie Saint-Guillaume.

KROAZ AR VRETONED

KOUSANACHOU

Eur skoed ar bla evit Breiz
ha Bro-C'hall.
2 wannek en tu-all da 23 real
evit ar Broioketiek.

Ar brezonek hag ar feiz,
A zo breur ha c'hoar en Breiz.
Furnez ar Geiz.
Gant brezonek eo dand ar feiz,
Gand ar gallek es aio a Vreiz.
Furnez ar Geiz.

SKRIVANIERIEN

Kas al labouriou pe d'an Otro **VALLÉE, Rener**
Ru Zant-Bened, ZANT-BRIEK
pe d'an Otro **MOAL, Skrivanter**
27, ball Charner, ZANT-BRIEK

Dalc'hit bepred d'ho brezonek,
Tex an dud vad ha kalonek.
Tex ar feiz eo; ma ve trec'het,
Ouspen ar Vez, e vo Fec'het!

KERANNOU-KONTER

Tri gwennek pep arondennad-
skritur.
(Diakenn a briz evit meur a
embann diouso).

EVIT AR VELEIEN

Eur mignon da Groaz ar Vretoned..... 20 real.
Eur person..... 20 real.

Bennoz-Doue d'hon daou vignon. Kaset e vo d'ê peb a
levr *Lilt ha roz gwet*.

An ali a roomp ive da neb a hell rei eun tammik
aluzen evit Kalvar Tregor. Ar c'halvar-ze a vo savet euz-
êun da skeuden Renan; gwellan respont e vo d'an dud
dizoue a glask dizenori hon Bro.

EUL LIZER MAD

Dalc'homp d'ar brezonek ha d'ar fe!

Setu aman eul lizer euz ar gwella hon deuz bet digant
unan euz lennered mad hon C'hroaz viban. Mil bennoz-
Doue d'ê, ha ra gemero an holl skouer ha kentel diwar
he garante-Doue he garante-Vro! Bezomp a unan evit
karet Doue, hon bro Breiz hag hon brezonek evel-se, ha
biken an trec'h na chomo gant ar re fall!

Otro,

Arabad e d'in, koulskoude, lezel ar miz-man da dremen,
hep kas d'ar Groaz Viban ma gwellan gourc'hemennou, rag
bean é tremen ar pempet blavez aboue he c'hemenn. Daoust
d'ar brezel ha d'ar gri forz a sav a bep tu en he eneb hag a eneb
hon yez kaer brezonek, e fell d'in, koulskoude, diskonel d'ez
ar garante am eus eviti. Fellout a ra d'in ive derc'hel d'ar
brezonek, rag, aboue ma rer brezel d'ean, am eus ankouset oll ar
gallek am moa disket ha breman n'ouzon nemet brezonek.

Ha neket awalch ober brezel d'ar yez, d'ar feiz a rer ive;
rag breman e saver skeudennou da vriz-kristenien, evel Renan,
nac'het o feiz gante. Skeuden Renan en ker Landreger na rei
nemet dizenori ar ger hag ar Vro zoken, rag ma e bet Landre-
ger eur ger vrudet gwejjall, diwar vremen na vo ken, rag na
vo kounzet diouti nemet gant heuz ha glac'har o welet, war he
leur-ger, skeuden eun traitour n'an neus gret nemet ober mez
d'ez.

Fellout ra d'in, koulskoude, c'hoas rei enor da Dregeris
evit ar c'halvar kaer o deus sonjet sevel. Evit ar zun pe er zun
all e'ch in ive da Landreger da kas ive ma aluzen evit sikour
sevel ar C'halvar-se.

Enor d'id, Kroaz viban vreted, dalc'h da grog 'bars ar slour-
mad-man, hag, aben eur pennaad aman na vo gwelset mui nemet
ar brezonek hag ar fe o ren kever-ous-kever, rag 'vel ma leverer,
pa ve brasan ar brezel e ver an tostan d'ar peuc'h. Ar c'hroaz-ze
a c'houlennan digant d'id Doue.

Respont d'eul lezen fallakr

'N e zav 'barz ar vered 'n otro maer a lare:

« Parousianiz Kervreiz, setu deut ar mare:

Eul lizer a zo deut d'in a-berz ar mestr brsz.

Dioutan rnklet senti pe c'houi 'n em gavo wazi

kenkoulz ar veleien 'vel al labourerien,

Oll e renklet breman plegan krenn d'al lezen.

Diusan a ra diouzoc'h komz mui en brezonek;

Ar balek a renko komz dalc'h-mad en gallek,

Ha ma tizent ouzin, harruo gantan fall:

E dammik peadra lemet d'ean rak-tal.

War-ze eun drouz spontuz a zavas er vered;

Hon zud koz deuz o be a gomzaz spouronnet:

— Biken gant hon mibien vo komzet ar gallek!

Kaer 'devo ar re fall c'hoari o gwall-doiio,
En Breiz ar Brezonek da viken a bado.
Ar brezonek, hon yez, yez ar zent, ar varzed,
Biken gant hon mibien na vezo dilezet.
Ar mestr braz a c'hoanta ober kement a zrouk,
A zanto, hepdale, dorn Doue war e chouk,
En keit-se hon mibien 'viro yez ha kreden,
Hag a youc'ho 'bouez-pen: Bevet Breiz da viken!

L. C.

KROUIDIGEZ BREIZ

Buc Zant Pol Aurelian.

KENTSKRID.

Ar peñ a lavar an Testamant koz a zo gwir. « Goulnet
sklerijen, emean, gant ar re goz; enklasket gant preder
o hano hag o obero; rag ni n'omp nemet 'boue dec'h
aman; diskiant omp, abalamour holl deveziou hon bue a
zo henvel ouz eur skeud war c'horre an douar. »

Ar gomz-man a ro d'imp da intent pelec'h eman
grien ar gwir Vue; er Skiant eman. Hogen pelec'h eman
ive grien ar Skiant? en kelennadurez ar re goz.

Tolet plê mad da gentan penoz ar Skiant hag ar
Wiziegez a zo dishenvel.

Pa lavar an Testamant penoz ec'h omp diskiant anez
sklerijen ar re gor, na lavar ket ec'h omp diwiziek. Ar
Wiziegez a ya war greski bemde: ar Skiant, na laran
ket.

Ar Wiziegez a zo tra a ziavez, tra hag a lez ar galon
dibourve; ar Skiant a zo tra a ziaubarz hag a grenva ar
galon; ar Wiziegez a lak an den da vean pinvidikoc'h, o
kreski plijadurio ar c'horf; ar Skiant a lak an den da
vean furoc'h, en eur vagan gwriou an ine; ar Wiziegez,
dre furchal an douar hag an êr, a zifun misterion an
natur, ar bed holl a zo he zi; lakat a ra sklerijen da
baran elec'h na oa nemet tenvalijen; ar Skiant a ra he
studi deuz goueled ar galon hag a ra eno he chomadur.

Ar Skiant eo eta ar gwellan; li hepken a ro zi'four
da vevan, rag enni hepken e zo bue.

Evit ar Wiziegez, ar mestr-kelenn er an *Toktor*;
evit ar Skiant, ar c'helenn er an *Tad*, en e zorn levr ar
c' atekiz ha levr istor e dud koz.

Klevet ho peuz *Diwez an Doktor hag ar bugel jar*;
an doktor an euz Gwiziegez hep Skiant; ar bugel an euz
Skiant hep Gwiziegez. Hogen, gant pehini ane emañ an
trec'h? En gwirione, ha na gav ket d'ac'h an doktor a
gomz evel eur bugel, hag ar bugel evel eun doktor? Ar
bugel a zo bet kelennet mad gant e *dad*, hag an doktor
a zo bet erskol gant doktored-all eveltan. Ar Skiant a deu
d'imp eta dre c'heno hon Mam-Bro, pe, mar deo gwel
ganac'h, dre c'heno hon zud koz.

Mez an dud a gav d'ê hirie eo red mad mont pell deuz
ar ger, ha dispign kalz a arc'hant evit he c'haout. Darn 'ha
gant o madou deuz an eil bro d'eben, mont a reont
d'ar skolioù brudet, lenn a reont levrioù deuz pep
kiz ha deuz pep yez. E keit ze, al labourer, ar micherour,
stag gant chaden ar baourante en e damik korn douar, a
glem war e zienez ha war e ziwizegez.

'Nan euz ket, emean, a bendra da gaout deskamant.

Ar pinvik, koulz hag ar paour, a zo fa'iet o-daou:
ar pinvik a ya a-bell bro da glask ar Skiant; ar paour a
huanad war he leic'h; hi koulskoude a zo dindan o dorn.

An evurusted a glasket ive: toui 'rajent eman pell-
pell dioute ha gwall-diez da dapout. Skiant hag Evurus-

ted a zo a bep tu da doull o dor (i), mez o daoulagad a zo
dallet gant meur a doullerez, ha n'int ket evit dont
a-benn d'o gwelet.

E Vam-Bro eo a ginnig da bep den, dre ma ve ganet,
danve ar Vue hag an Evurusted. Lakat a ra ennan eur
vent hag eur muzul, evel eur seurt konsians; red eo
d'ean barn pep tra ha reizan e obero diwar ar muzul-ze,
ma fell d'ean bevan en e splann ha bean evuruz. Mez
hirie, an darn-vuian o deuz dizanzavet pe dilezet konsians
o Bro.

Penoz bevan neuze? Ha koulskoude, eno, ha nep
lec'h-all ebet, an euz laket ar C'hrouer da bep den
bevans e ine.

Me ho ped, Doue, hag ho peuz krouet Breiz-Izel ha
diskouet d'hon zud koz kement a garante, zikouret
ac'hanon. Me garje gant ma fluen, evel gant eur bir pe
eur c'hleze, haddigeri aman, en kalon ma Bro, eur
vampen werc'h ha ya'c'huz, eur feunteun dibest, elec'h
ma hallfe pep Breton dont da evan, en pep mare, evel
eur bugel war galon e vamm.

Aman 'man an andon, aman, war an dachen pleustret
gant troad ar Zent, ar Venec'h hag ar Varzed; me e zant
o virvi didan ar yeot hag an treaz an deuz e golet ha
mouget aboue kalz a vlavezio.

Aman, war hed e vrec'h, 'man an tenor a vue, a
yec'bed, a binvidigez, a evurusted evit ar Breton. Perag
eta mont pelloc'h, ermeaz ar Vro da glask bevan; perag
mont da c'houlenn gant an doktored a ziavez penoz bevan?
aman eman bet a viskoaz ar vue gret ha tout evidomp;
n'euz nemet he dirolo.

O feunteun ineuz, elec'h ma evaz Marzin hag Herve,
Gwiklan ha Gweltas; a sked c'hoaz en he donder fas ar
zent, a zistôñ bepred gant eun hiboud flour mouez
melkoniu hag a tener ar Varzed, door steredennou, elec'h
ma teuz a rum-da-rum ma hoif dud da evan, ma fellfe
d'in az lakat da addarzan evit ar Vretoned hirie! Rag, en
gwirione, dre ar feunteun-man e welfomp, nan hepken
betek diazez hon Bro, mez betek diazez ar Bed, betek an
donan hag an dudiusan deuz misterio ar Vue.

(Da heuilh).

(1) Assidentem enim illam foribus suis inveniet: Kaout
a raje anei uset ois e sor.

(An Testamant koz).

AN AUTROU FICH-FICH

II

Eur gresion fur, a veve arauk donedigez hon Salver,
en deus roet an ali-ma, a ve mat da heuilh c'hoas d'ar griste-
nien e pep bro:

Mir ne gouezo ar c'housked war da zaoulagad skwis
Ken n'as pe da holl devez teir gwech enklasket pis:
Petra 'm eus-me graet hirio? Petra 'renkchen d'ober?
Sell ouz pep tra pen-da-ben evel eur gwir varner.
Kellies gwech 'to graet mat, trogareka Done,
Pa vi bet fall, digantan goul kenners ba true.

An autrou Fich-Fich n'oa ket boas da zeveni ar seurt kom-
ziou aour; en nosvez-ze, avat, e reas an hanter anero: ouспен
teir gwech zoken e prederias war gement a oa c'hoarveret en
deiz. N'oa ket evit kousket, gant an droug a oa ennan ouz
paur e fri tanau, a oa skampet goude laret ken dibek d'ezan e
wirionez. Trei ha distrei a rae war e wels, o ruilhal an e benn
mennoziou ankenius, ha kaer d'ezan esa o fellaat, e lamment
warnan krisoc'h-kreiz, evel eur bagad moui flemmus war gro-
c'hen eur vioc'h, eviti d'ober skubadennou lost deus he gwella.

— M'hen talvo d'an t'emezan entre e zent ; me oar pelec'h
hen tapout ! — Hag hen prim war zav, hag em wisket, hag
emaes. Kenkent e redas da di korent e bant-kere, hag e reas
tri zaul war an nor, ken a dridas tre an holl en ti.

— Piou zo aze e toull ma dor
Da hanter-noz o c'houl digor ? —

a laraz en diabarz mouez an ozac'h.

— Digorit an nor d'in, me 'm eus eur gentel da rei d'ho
mab.

— Peseurt kentel 'rofec'h d'am mab ?
Hen zo eur paotr dious an dibab !

— Digeret d'in ta ! ma roin d'an skouarnadou a diean
d'ezan ; n'hallañ ket kousket ken am be pset kement die bet
tennet ganen epad an deiz.

— Pa 'z oc'h eun den ken onest-ze,
M'ho laka kwit demeus ho tie.

— Hag-en 'hez da rei peoc'h d'in gant da rimostelloù dis-
kiant, kos trabell kos ! Da vab en deus lavaret ne ve ket eun
zel eus an neuv barrek d'am lakat kontant ; m'her stlejo dirsg
ar barner a-ere d'e vleo, hag e renko rei digoll d'in : penaus e
kavfen-me paotr-kereour ebet brema, goude kemend-all a c'he-
vier en deus dislonket diwar va fenn ? — Hag an autrou
Fich-Fich a zalc'he da darc'hav war an nor, ken a barstrake.

— Tavit, autrou, na c'ellit ket !
Eun ael eus an neuv vo kavet ! —

(Da heuilh).

(Disear Levr an Autrou Ernaut). (E ti Prud'homme).

AR MOUZIK BIHAN HAG E VAMM (1)

WAR DON : *Bosen Elliant.*

Eur c'hrouadurik unnek vloz,
Krouadur koant, e vleo melen,
Paour kez mousik 'wels, siouaz !
E vamm er glac'har, en anken.

— « Perag, va mamm, skuilha daerou ?
• Perag dalc'hmad huanada ?
• Me 'ya da c'hounit d'ec'h madou ;
• Ho paotrik d'ec'h roio bara.

« D'ec'h eun mignoun, d'am lestr ivez,
• Ha n'em euz ket aoun rsg ar mor.
• E berr, mammik, gant levenez,
• D'ec'h me zigaso va zenzor.

« Na vouelit ket, rsg, ma vouelet,
• Me 'vezo mantret va c'haloun ;
• Ha neuze ar vartoloded,
• A gredo marteze 'm euz aoun.

« Me aounik ? Va zad ne oa ket,
• Ha ne vo ket ho Yannik ker ;
• Mammik, d'ho mabik mouze hoarzet,
• Hag e galoun a vo seder. » —

Daerou ar vamm a zec'has krenn ;
Hag hi 'vouze hoarzas d'he faotrik,
He daobarn gant war e henn,
Da rei he bennoz d'ar mousik.

— « Ke, va mab, ke evel da dad,
• Ke var vor da c'hounit da voed ;
• Bez eveltan martolod mad,
• Bez eveltan kristen bepred,

• Gant da vuez, pa vo arne,
• Gwir eo, e vezin nec'het braz ;
• Mes, siouaz d'in ! gant da ene,
• E vezin kalz nec'hetoc'h c'hoaz.

• Bep minin, lavar da beden,
• Ha bemuz, kent mont d'az kwele ;
• Pa c'helli, ke d'an oferen,
• Ha dalc'h sonj mad euz da Zoue.

« Kar ar Werc'hez, da Vamm zantel ;
• Hi diouz pep drouk da ziwallo ;
• Hi da guzq gant he mantel ;
• Mar he c'harez, hi da gero.

« E ti da vamm n'ec'h euz klevet
• 'Met komzou fur ha deraed ;
• E ti da vamm n'ec'h euz gwelet
• 'Met buez kristen, ha skwer vad.

« Mez, o va mab, bez' 'z euz er bed,
• Bez' 'z euz, allaz ! kalz tud diroll,
• Hag elreiz a vartoloded,
• Zo troet da ren buez foll.

« Va Doue, grit ma vo bouzar
• Yannik d'ar c'homzou dizoare ;
• Ra vo pemp troatad en douar,
• Kentoc'h evit koll e ene !

• O Yannik, bemdez ha bemnoz,
• Da vamm baour ennout a zonjo ;
• Kent mont d'am gwele da renoz,
• Evit va Yannik me 'bedo.

« Ya, me 'bedo, mes marteze,
• Te, va mabik, te ne ri ket ;
• Marteze da baour kez ene,
• Vo lezet, siouas, hep tamm boed.

Evelse 'komzas mamm Yannik,
Hen 'chilaous gant evez mad...
— « Kenavo, kenavo, mammik ;
• Eur pok ! ma 'z in en hent timad ! » —

A. M. D. G.

AN DELIO SEC'H

D'ar mizio da c'he trist gwelet
An avelio-yuid dirollet.

An avel lem ha didrue,
O tiriulhal a bep koste.

An delio sec'h a so ledet,
Dre-oll 'bars ar mezio sklaset.

An delio sec'h a glem, a gren,
En henecho don, er focho yen.

Hag a hirvoud en eur dremen,
Dre an eabl du a-rez d'hon fen.

O ya, trist e ! Nan eus ket pell,
E oant braoik er gwe uhel.

E vouskanent 'beg ar gwe bras,
Ken seder gant o mantell c'hlsz.

Luskellet dous gant an ezen,
Yaouankaet gant ar c'hilzen.

En o skeud an evnik bihan,
A re e nes reun gwen ha ban.

Gane bep beure o zomk,
Skane evel mouskan eun Elik...

Allaz ! deut e an avel skorn,
Diapartiet int war bep korn.

Hag o flaneden 'vo teuzi,
'Meak ar fank, an teil pe ar pri.

Evel an delio distaget,
Deus ar wen he doa o c'hrouet.

'So Bretoned destaget kron,
Deus o Mam-Vro ha deus o gouen.

Heuilh 'rent, hep dele'h nag ereo,
Avel yud ar c'hoantlegezo.

Pelec'h int-! Nan ouzon ket,
Med o flaneden vo kaled.

Rsg tristan stad a vo bepred,
Hini an den diswriet.

AR SKOL-SUL

KANTIK AN OFEREN

Tos : An Ar'chel oberz an otro...

DISKAN.

Me 'offr gant joa ha karante,
Ar zakrifis-man da Zoue,
Evit meuli 'vel m'eo dleet,
An tri Ferson deus an Dreindet.

Da drugarekaat ma C'hrouer,
Ha Jezus, e vap, hon Zalver,
D'hon bean oll kement karek,
Da vean evidomp marvel ;

Da c'houlen gant ma doue Jezus,
Ma vo 'vidomp madeleuz ;
Ma roio d'ar re vev pardon,
E verados d'an Anaoñ.

C'hoaz ec'h offran ar zakrifis,
Evit ezome an Ilis,
Ha mad an dud evit pere,
Eo dleet d'in pedin benide.

Me 'fell din, 'pad an oferen,
Teurel evez, en gwir grialen,
Ous madeleuzou ma Zalver,
A den 'vidon war an aoter.

Pec'het am eus, ha pec'het braz,
Aliex en bue, ziouaz !
Oh ! nag e karjen, koulskoude,
Digemer Jezus em ene !

Me a c'houlen da vihanen,
E teuy, dre ar zakrifis-man,
Ma bue da vean zantel,
'Vit gallout en e c'hras mervel.

Kerfol, an 20 a viz Kerzu 1902.

BARZ er Manex-Bré.

IMPRIMATUR :

M. AR PROVOST,
Vikel braz.

ERWAN HERNOT
KIZELLER KALVARIYOU HA MEIN-BESIOU
En Lanhuon

GOULENN AR PRIZ HAG AN TAOLENNG

Saint-Brieuc. — Imprimerie Saint-Guillaume.

(1) Ar werc'han savet e brezounek Gwened (1844) zo bet
lakat nevez zo e brezounek Leon.

KROAZ AR VRETONED

BOUMANLABOU

Eur skoed ar bla evit Breiz ha Bro'hall.
2 wennek en tu-all da 22 real evit ar Broickeltiek.

Ar breznak hag ar feiz.
A zo breiz ha choar en Breiz.
Furuez ar Geiz.
Gant breznak eo deud ar feiz.
Gand ar galleg ez aio a Vreiz.
Furuez ar Geiz.

SKRIVANIERIEN

Kas al labourioù pe d'an Otro VALLÉE, Rener
Ku Zant-Bened, ZANT-BRIEK
pe d'an Otro MOAL, Skrivanter
27, ball Charner, ZANT-BRIEK

Dalc'hit hepred d'ho prezonik.
Yez ar dud vad ha kalonik.
Yez ar feiz eo ; soa va trechet,
Ouzpen ar Vez, e va Fechet!
Mizim

REMANNO-BREIZ

Tri gweznak pap aroudennad-
skritur.
(Diskenn a b'ris evit meuz a
ambann diouz-in).

EVIT KEF AR VELEIEN

Gwellas. 20 real.
Bro gar. 1 skoed.

AR MISTRI-SKOL DIZOUE

N'ouz ket pell e tigouez d'in mont d'ober eun tam tro war ar meaz.

En eur voue'h, war ma hent, e'h iz en eun hostaliri da evan eur chopinad jistr.

Pa deuz en ti, peder pe bemp greg a oa en o zav deuz an oaled, hep a zac'h gante dindan o brec'h. An hostis a dalc'he eun ti-forn, hag ar merched-man a oa deut da boac'had.

E oant war gent ar skolaer pan arruiz.

— Ar re neve ane, a zo c'hoaz kalz gwasoc'h evit ar re gor, eme unan. Aman hag el lec'h-all, na glever ken laret nemet memez tra : ar skolaer deuz du-man a vev evel eun anevael ; a' na da oferen na da gonspero ; 'vel eun neziad moc'h bihan emañ e vugale gantan.

— 'Barz ar barrouz deuz du-man, eme eur vreg d'eben, e zo unan yaouank, eur mac'hiek a daou pe dri bla war-nugent, hag a lar d'ar vugale tol o chapelado, o medalen-nou en tãn, krañchad war ar groaz, ha hep seurt treo spontuz evelse.

— Pelec'h eo bet zavet ar seurt tud-ze eta ?

— En eun toull ifern du-ze, en koste Zant-Briek, elec'h ma veint desket war bep fall !

Goude, 'veint loskaet er parrouzioù da gontami ar re-all, da labean gant o alioù hag o skouerioù fall ine an tammou bugale.

— Ha laret penoz marteze e teuin da welet ma mah henvel deuz an amprelenned-ze !

— Zur avad, ma veint kaset davede

— Da belec'h kas ane leo, p'eo gwir e'h argaser al Leanned hag ar frered ?

— 'Vidon-me a viro kentoc'h ma re er ger !

— Neuze e vefet kaset d'ar prizon !

— Perag ? abalamour ma harzin ar blei d'am bugale ?

Kas a refont eta ac'hanon d'ar prizon, meuz ma bugale na voint ket mastaret gant ar sort tud-ze.

Ha neuze, ma karjamp 'n em intent d'ober memez tra ha da viret hon bugale er ger ! Na gasfont biken 'holl wrage ar barrouz d'ar prizon, peotramant e'h ar ruo bec'h war an archerien !

— Me an euz ma den du-man, ha dimeurz e lariz d'eun evelen :

« Goul a rez petra 'zo laret d'az mah hirio gant ar mestr-skol ? Tol ar c'hruasiti en tãn pa vije ar ru er ger !

— « Ar mestr-skol, emean, an euz laret ze !

— Goul gant ar potr ! emeon.

Pa glevaz, eur c'houdad a grogaz ennan, ha panevert ma serriz an nor ha barz anean da vont emeaz, 'vije ol raktal da rei eul laz d'ar skolaer. Krog e oa 'n e skourje, ha me lar d'ac'h, Fanch deuz du-man pa ske a sko.

— Ma karjoc'h bean lezet anean, eme unan.

— Nan, nan, eme houman. N'e ket ar botred a yei war ar mestr-skol-ze ; ar m'ere'hed a vo. Eon de bennag, 'vit an deio, ma talc'h, kredet mad....

— Ma talc'h ? Grei, fe vad. Ma den-me, da gentan, na re ket a van : Ba, emean, ar seurt dioutachou-ze, ar vugale a ra goap ane ; ha neuze, p'eo gwir e tenont d'ar ger hep noz....

— Ma, laret d'ho kwaz, eme eur plac'h-all, penoz n'eo ket gwell fur o komz evelse. Aman 'zo eur mear hag a ya ive d'ar skol daved ar skolaer aboue eur pennaolik. Arog, na oa nemet ever, breman na ve ken klevet gantan nemet malloziou ha sakreou war ar relijion ha war ar veleien. Hag e kav d'ac'h penoz ar vugale na 'n em gavfont ket waz deuz ar lankon skolaer-ze, hag hen an dud vrez a zo ! Laret 'ta na oar ho ten petra 'lar !

(Da heulth).

DALCHOMP D'HON BRO HA D'HON FE

Hon mignon mad, Laouenan ar pont, an neuz bet ar vadelez da zigas d'imp eur werz diwar-ben dalc'hel d'ar vro ha d'ar Fe. Setu unan eur pennad distaget diouti rag kement a daovez

a vije da lakast war Groaz ar Vretoned, ken n'hellomp ket rei anezi war he led. Mil bennoz-Doue d'hon mignon !

Mer karomp plegan hon c'houk, hon ho eur ruban ru, Potramant, da vishnan, eur maskel glaz ha du ; Gwell e ganin, 'n hon c'hoste, medalen sant Erwan ; 'Neuz hon c'haret hag hon c'har ; hen hon tenno a boaz !

Eoromp c'hoaz, ma breudeur, hon sent koz-bro-Treger, Toal, e vam Koupsia, Koneri ha Trever ; Goueno, Otron hag Elbia ha Samson ha Mole, A dalc'h hepred en hon zouez karante ha gwir Fe.

Dreist-holl, en em stardomp mad ouz hon Zanter Jezuz, Mari ha Jozef ive, 'zo ken madeleuz ; Ha pedomp 'evit hon breudeur a dro kein da Zoue, Ma tenio, goude ar C'halvar, de braz ar Pask neve !

Kaer 'defo potred Renan goull pemp a weneien, Ni a roio dek laouen 'vit ar besketerien ; Evit sevel eur c'halvar dek sil rafomp ive, Da ziaitri diwar hon penn brec'h an Aotrou Doue.

Gwasoc'h evit Arios, Eulkeza ha Volter, Siouaz ! e'h e bet Renan, dizenor Bro-Treger ! Ma vije, da vishana, rog mervel daoulnet, Mez, allaz ! mervel a res 'vel an devoa bere !

Gant-se neb a gar e Vro, e Yez hag e Zoue, Troet kein d'ar re a glask, e skoud al Liberté, Hon kabesta ha laerez diganmp hon enor ! Difennomp hon Fe, hon Bro, 'vel ar gwella tensor !

Laouenan ar Pont.

TRI SANT BRAZ

a zigoue o gouel er miz-man.

Ar c'hanan ane (e ouel a ve graet en de kentan a veurs) eo sant Divi. Ganet en Breiz-Izel, sant Divi a vevaz hag a varvaz en Bro-Gaumri. Det eo kemeret da haeren gant Keumris. Lidet e ve e ouel en Breiz-Tramor gant kalz a enor hag a vrud.

An eil sant braz a viz meurz, sant Gwenole (an trede euz ar miz), a zo bet ganet hag an euz bevet en Breiz. Hen eo a zavaz abati Lantlevenek, a oe henvel, war eun dro, ouz eun tour-tan enep da devalderioù an divieges, hag ouz eur c'hastel-krenv enep da enebourien ar vro : ac'hane eo e oe c'houezet gant ar manac'h Yan ar brezel santel a skubaz diwar hon bro garet ar Normaned waskerien.

An trede sant eo sant Patrik (ar seitekved euz ar miz). Paeron Iverzoniz eo. En deio-man a drubuilh hag a heskinerez a-enep d'hon te ha d'hon yez, e lefe pep breton en em unani a galon gant hon breudeur a Iverzon, gwaskel int-i ivez, ha pedi sant Patrik evit an diou vro.

Setu unan, evit gouel sant Gwenole, eur goant a zôn, bet savet gant eur barz euz ar vro d'e verc'h vishan, Gwenola : Eur brao a hano breton hennez ! hag eur vad a skouer d'ar gerent dibouel a gemer diwar feulleton ar Petit Journal hanozioù bugale, evel m'eman ar c'hiz breman !

HUN GWENOLA

D'am Gwenola vishan
(Henneleket euz ar C'heumraek).

Glan ha dinnez ebarz da gavelik,
Kousket oud zioul, ma Gwenoliek ;
Gwen eo da dal, ru da weuz 'vel rozen,
Ha da ziozout evel an avalen,

Eur ween freuz douz hag an anv

Eun tammik fablez.

Bezan 'oa, en eur vro, eur ween freuz douz, hag an oll a danvae deuz ar freuz-se pa garent. Eur blijadur 'oa bean er vro-ze gand ar ween-ze, rag hi freuz a oa ken c'houk ha ken mad ! Breiz 'oa ive, 'barz ar memez bro, eua den anvius ha na gare ket an traou douz ; ha, dro ze, an nize poan galon o welet kezi an oll o kemer plijadur o sellet deuz ar bleun hag o tanvad ar freuz mad a zonge ar ween. Kemer a rez a vouchal hag e droc'haz ar ween. Ar ween a oa don he gwriou en douar hag a dolaz brankou, bleun ha freuz evel diarog, pe marteze muioc'h c'hoaz. Dont a rez adarre eun den anvius ell, mah d'an liñt kentan pe d'uz e ligne, ha na gare ket ive an douzereg-ze hag, elec'h troc'han ar ween, e kemeraz eun tranec'h hag eur bal da doullan en dro d'ez, en eur laret d'an oll dent d'en zikour da labourat ewit ma c'helcie temza an deuar endro d'ar ween, ha goude-ze e tolche muioc'h afreuz evit digent. Ch-tu zavet prez gand an dud da vont da rei d'ezan sikour ha skoazel.

Eur vamm goz a oa eno hag a lavare d'he bugale : « Net ket da zikour an den fall-ze, rag troc'han a refet gwriou ar ween ha, goude-ze, e tizec'ho war droad. » Ha bac'h ! mam gez, 'me an dud-man, red eo labourad er mod neve, red eo likat temz neve evel ma laker d'an oll d'ou breman evit ma teuy da dol gwelloc'h freuz. »

An den anvius oa deut da gentan e oa Robespierre hag e gonsortet, a re poan d'eze gwelet ar relijion ker kaer ha ken c'houk da galon ar gristenien, hag e komerjont bouc'hal ar gwilloù da droc'han pen ar gristenien. Ar vugale oa neuze bihan ; pa oant deut da gristi, ha bean bet kelennet gand beleien ha tadou ha mamou kristen, e teuz adarre ar vugale da vezan kristenien evel o zadou koz.

An eil den anvius eo an aotrou Komb hag o gonsortet He-ruan, elec'h troc'han o goug d'ar gristenien, na glask nemert eun dir hepken : lezan ine hon bugale dre ar skolioù digristen. « Dalc'het zo'rij mad, aotrou Komb, penoz en Breiz-Izel a zo c'hoaz hag a vo da vilken tud a galon ha n'o de z ket aoun diregoc'h na dirag ho servijourien. Nan omp ket aman na treitour d'hon bro na treitour d'hon Doue. Lezomp ganech an enor-ze ho peuz meritet a bell zo. Esat hoc'h euz barz hon beleien da breseg er yez ken karet en hon bro, mez allaz ! kouezet a rei ho meud en ho torn hag ho tri en gour arog ma c'harzet beleien Breiz-Izel da gomz d'imp yez karet hon zadou koz. »

Pion eo ar vamm goz a geleone he bugale evelse ? ar vamm ze eo hon mam zantel an Ilij, pehini a lavar evelhen : « Diwa'let, ma bugale, da rei dorn d'an dud fall da vestroia ar reo vad pe e teuy ar relijion d'an traou. » Ha bac'h ! eme an dud se, ar relijion a chomo bepred kreoc'h ewit biskoaz hag ar veleien o deuz eoz eur mestr muioc'h sketuz d'o lakat d'ober o dever en eur zent ouz ar gouarnamant. « Mez gwelet a reomp komzour ar vamm goz o tont da wir ha kale o deuz keun ha glac'har da vezan roet o mouez d'an dud anvius ewit klask motgen ar fe. Zioaz, keun re diwest na dalv netra !

LOEIZ AR BOULCH,
deuz Plusquellec.

ALI D'AL LENNERIEN

Eur mignon da Groaz ar Vretoned, an Aotrou Thoreux, a ro e boan hag e labour hop sur da lizerenna hon zammik kelon, a zo galvet d'an arme, d'ober a eiz deiz warn-ugent. N'ouz amañ nemet an Aotrou Thoreux euz a gement a vije barrek d'al labour-ze. Gant se ho ligare a c'houlenomp, lenner-ger, mar kavet eur mank beñsig en ho Kroaz ha mar be ret krena eun tamm anezi.

— N'ankouset ket ive da gas hoc'h haro da Prud'homme, leotier, Sant-Briek, evit levr neve an Aotrou Ernault. Gwerzou Barz ar Gouet eo hano al levr neve.

A dalc'has ez tornik... N'euz preder ebet,
Evidoud-te er bed-man, nemet miret
An avalik a reaz d'id fenoz,
Gant he fok nozvez-vad, da voerob koz.

Hag a vouez izel, tost d'an oaled,
Da dud a gomz nee'het-braz o spered,
Nee'het o sonjal en amzer tanvel,
Ke brezel kri ve gret da Vreiz-Izel :
Hon fe santel gwasket, ar veleien,
Ar venec'h argaset 'vel gwalerien ;
Ha da dad, slouet o benn, gant enkrez,
A c'houl pe sort bubé as po, paourik kez !

Mes da vam, o sellet ouzid-te,
Dre da hun o vouse'hoarzin d'an ele,
Breudeur d'id, 'tro d'as kavel kezut,
A lavar, gant he fe kelennet :
— « Diouz pep drouk he faeron sant Gwenole,
'Viro ma Elik gwenn a hed e vue. »

GWELTAS.

EN HO SAV BRETONED

Da Dregeriz ha d'o ferson mad.

WAR DON : *Marchons au combat à la gloire pe gentoc'h
war eun tón brezonek deread.*

DISKAN.

Zsvomp en hon zav 'ta, Bretoned !
Kerzomp war rondou hon zadou :
Daoust d'ar brezel zo d'imp diskleriet,
Miromp hon Fe hag hon gixiou (bis).

Da betra bevan 'vel mevelien,
Ni gwir vugale da Zoue ?
Da betra na savtemp ket hon fen,
Erit difen hon Bro, hon Fe ?

En eur vro a zo ken trubuilhet,
Gant an droug o trec'hi d'ar vad,
Arabad e ve d'imp chom kousket :
— Digeromp 'ta hon daoulagad !

Gwasan enebourien hon Zalver,
Ar Framasoned o bano,
O deuz louet tremen o amzer,
Da lemmel ar Fe euz hon Bro.

N'eo ket a walc'h d'an dud fallakr-ze,
Lakat er-maez hon seurezed !
Ouspan, e vo red d'e c'hoaz goude,
Gospad hon zent meurbed karek,

Evit gelloud ober ar gwellan,
Da diwrienni ar gwir Fe,
E lakont breman 'barz ar vro-man,
Skeudon enebourien Doue !

En Landreger, ar gear vinniget,
En kichen bez ker zant Erwan,
E fellfe d'an trubarded daonet,
Ober d'imp plegan da Renan !

Renan ! Renan an den dinatur,
An euz kredet-o tra heuzuz ! —
Imphan e c'halloud hag e skritur,
Da dmantras buez Jezuz !

Setu sze an den diskiani,
'N euz c'hoant breman 'r Framasoned,
D'ober d'imp kemer evel eur zant,
'Balsmour eo gante enoret.

Mez peiz zo mad d'ar Framasoned,
Evit resev o enoriou,
Na vo biken mad d'ar Vretoned,
Da difonka d'e o botou !

O Dregeriz ! o tud zant Erwan !
Ruzian 'van breman gan ar vez,
O sonjal eo eur sort amprevan,
A ve enoret en ho touez !

Lvret d'id eta, tud kristen,
Pa vo devez ho pardon ker...
Ha bras e kaviet 'kreiz o plasenn,
An den-ze gant e c'hoerz goasper ?

Mez nerz ar Fe a zo 'n ho kslon,
Ar Vad a drec'ho war ar Fall :
Pedet 'ta bepred ho sant patron,
D'ho sikour breman 'vel gweschall !

O zant Erwan ! enor ar Vro-man,
Chilaouet breman hon peden !...
Diwallet ho pugale 'r gwellan,
Pellaet dioute peb gwalien.

Daoust da vean tenval ar gouberen,
An amzer fall a dremenno...
Doue a chilaou ar hobl kristen,
Pedomp eta evit hon bro !

Pa vo laret : Bet oa 'n Landreger,
Skeuden an den-ze, mez e vro !
Gant kalonou laouen ha seder,
A bouez hon fen ni a gano :

Bevomp evuruz 'ta Bretoned,
Dindan 'r skoazel euz hon zent koz !
Da c'hortoz bezan 'n deiz unanet,
Gante ebarz ar Barados ! (bis).

A. BOCHER.

Landreger, 21 C houeurrer 1902.

EUN MARVAILH NEVE

Zac'h an Ardou

Eur wech e oa, eur wech na oa ket, hag eur wech e
oa bepred.

Hag e oa daou vinor, maro gante o zad hag o mamm,
o chom o-unan-penn en eun tam lochen : Becbran, eur
potr a 18 vla, ha Godik, e c'hoar, eur bla yaouankoc'h.

N'o devoa netra nemet al lochen-ze ; hogen, eur
beure en eur zével, Godik a c'halvaz he breur.

— Deuz, emei, da welet !
— Petra ? eme ar pôr.
— Kouet eo ar chiminal ha difreuzet an doen !

Gwir mad e oa : chiminal an ti 'oa kouet an nosvez-
ze gant an avel, hag eur c'horn deuz an doen a oa dizo-
loet.

Becbran a chomaz eur pennad pof da zellet ouz e
di ; zouden e reaz eur c'bruz d'e ziauskoa.

— Rog eur miz, emean, vo kouet en e boull !
— Red eo ober eun tam kempen d'ean, eme Godik.
— A gav d'id ? eme Becbran. Kempen anean 'ta, rag
me na rin ket. Pa n'e ket kouet war ma c'hein, n'euz forz
ken. Eber, me 'ya da skampañ ac'han ha da glask eun
ti neve.

— Feta, me 'yei ganid ive, 'me Godik.
— Deomp neuze, eme Becbran ; d'ober petra gortoz
pelloc'h ?

Dizrei a rejont en ti, hag e wiskjont ar pez a wellan
o devoa a rilhad. Godik 'oa kas zamm war he chouk
eur bakaden, enni diou loa, diou skudel, hoteier koat,
koz rochedou ; mez Becbran a laraz hola.

— « Stlap ar c'hoaz treo-ze d'an doufle emean ;
awalc'h hon devo d'ober da 'n em charre. »
Kemer a rejont eta bep a dam bara en o godel, ha
mont endro.

— Pa hon devo zurret eur yalc'had arc'hant e tenfomp
war hon c'hit hag e hadsafomp an ti, eme C'hodik.

— Teuz ket ezom da c'houl zur, eme Becbran.
Mad ! setu an daou baour kez war an henclou.
Betek d'abarde e ker-jont 'n eur grignad gwech, an
amzer, eur c'hinaouad bara.

Pa oa an heol o vont da gu, en em gavjont ouz troad
eur mene zavet gant reier braz. 'N eur vont, e tremenjont

e-biou d'eur feunteun, hag e kichen ar feunteun e weljont
unan goz kluchet eno en he druilhoun.

— Sell, eur wrac'h ! eme C'hodik ; na dostaez ket
d'ei, Becbran ; me 'm euz klevet mamm o laret ar re-ze zo
drouk.

Mez ar wrac'h he devoa gwelet ane. Asten a reaz he
dorn, hag e c'houennaz :

— Eun tam bara, 'n han' Doue, kristenien vad !
— Welez ket, eme Becbran, eo eur baourez eo !
Deuz, ma rolomp d'ei eun tam bara !

Becbran a zaou-hanteraz e c'hinaouad bara diweñ,
ha Godik a reaz kement-all.

— « Bennoz Doue d'ac'h, eme an hini goz ! »
O laret ze, e savaz 'n he zav, hag e tennaz a zindanni
eur c'hoz zac'h ledan ha birr, liou al ludu pe ar c'ho'h-
yer warnean.

Kinnig a reaz ar zac'h da Becbran ha da C'hodik
zouezet :

— « Kemer a rafec'h ar zac'h-man ganin, emei, na 'm
euz ken netra-all da rei d'ac'h evit hoc'h aluzen. »

— « Petra an diaoul a rin-me gant ar zac'h-ze ? eme
Becbran. N'euz netra ebarz ! »

— « Kemeret-han bepred, eme ar wrac'h koz ; na rei
ket a zrouk d'ac'h. »

— Nan zur, mamm-goz, eme C'hodik ; da lakat hon
arc'hant, bep ma serrfomp, e vo mad.

— Ha ! hal eme Becbran ; te gav d'id e tastumfomp
leiz hennez a arc'hant ! Ya da, da lakat hon bara, ma
eomp da glask hon boed e vo kentoc'h mad !

— Kemer a rit-hu anean ? eme an hini goz.
— Ya zur, 'me Becbran, kement a dizamm an c'ha-
noc'h dioutan, rag gwelet a ran na blij ket d'ac'h. Dal,
Godik, lak anean war da chouk pe war da vrec'h, 'vel
a gari.

— Trugare d'ac'h, eme ar wrac'h ; benn eur bla
adarre 'n eun gavet aman. Kenavo.

War ze, ken prim hag ar gomz, e reaz eur lamm war
he fenn er feunteun. Becbran ha Godik a loskaaz bep a
griaden, hag a grogaz warni pep hini deuz e du. Mez
batet an em gavjont o-daou o welet na oa deut gante
nemet bep a graboniad yeot deuz a c'horre ar feunteun.
— 'M oa ket laret d'id, eme C'hodik, e oa eur wrac'h
e oa ?

Becbran e oa manet e alan ennan.
— Sell eur gantanten aze, emean.
— Me 'm euz c'hoant da dol he zach war he lerc'h,
eme C'hodik.

— Diwall a rafec'h eme Becbran. Hennez a dle bean
eur gwall botr a zac'h, ma eo henvel deuz e vestrez.
— Ma, doug te anean neuze ; me 'm euz aon e ve
grac'hed ebarz !

(Da heuilh).

DIR-NA-DOR.

LEVRIOU NEVE

LEÇONS ÉLÉMENTAIRES
DE GRAMMAIRE BRETONNE

GWERZIOU BARZ AR GOUET

ANNAIK

BARZAZ TALDIR

ERWAN HERNOT

KIZELLER KALVARIOU HA MEIN-BESIOU

En Lanhuon

GOULENN AR PRIZ HAG AN TAOLENNO

Saint-Brieuc. — Imprimerie Saint-Guillaume.

KROAZ AR VRETONED

KOUZMANCHOU

Eur akoed ar bla evit Breiz ha Bro-C'hall.
3 wennek en tu-all da 23 real evit ar Broi-helloc'h.

Ar brezonek hag ar feiz,
A zo breiz ha c'hoar en Breiz.
Furnez ar Geiz.
Gant brezonek eo douar ar feiz.
Gand ar gallek ez alio a Vreiz.
Furnez ar Geiz.

SKRIVANIERIEN

Kas al labouriou pe d'an Otro **VALLÉE, Rener**
Ru Zant-Bened, ZANT-BRIEK
pe d'an Otro **MOAL, Skrivaniere**
27, ball Charner, ZANT-BRIEK

Dalc'hil bepred d'ho prezonek,
Yez an dud vad ha kalonek
Yez ar feiz eo; ma ve trec'het,
Ouspenn ar Vez, e ve Pec'het!

M.1118

ESTHANNOU-KONTER

Tri gwennek pep aroudennad-
skritur.
(Diskenn a brez evit maer a
embann dioues-tu).

AR WIR FURNEZ

Pe digant ar velein pe digant ar mestrou-skol e vez disket
ar wir furnez? — Daou all dishenvel war ze a-berz
an Aotrou Komb. — Pelec'h man ar wirione?

An Aotrou Komb a laraz, n'euz ket forz pell, o deus ar
veleien karg ha hefridi da bresek ha da diski d'an dud AR
WIR FURNEZ, ar furnez war he hed. Setu aze berr-ha-berr
e gomzou. Eiz de bennagoude, n'em zislaraz : « Ar skolaerien,
emean, o deve karg da ledan ar furnez war an douar dre
lakaat ar spered da dalvaout gwell-ouz-gwell. »

Gant pehini euz an daou all-ze eman ar wirione?
Gant an hini kentan.

Pa gomze euz galvedigez ar veleien, eman o c'hefridi
hencha an dud da gaout ar wir furnez, daoust d'ezan da vean
eun den fall ar falls, an Aotrou Komb a lare ar wirione.

Dre ma komz, emichanz, e save dirag e zoulagad evel
eun drem-skend euz ar gelennadurez kristen bet roet d'ezan
er c'hoerdi gwech-all. Rag an Aotrou Komb, an holl her goar,
a zo bet, en e yaouankiz, er c'hoerdi war studi belek.

O laret, eta, n'euz nemet ar belek euz a gement a hallfe
diskouez d'an dud hent ar furnez, ec'h ansave ez eo gwir ar
gelennadurez bet roet a viskoaz gant hon mam santel an Iliz,
da onzout eo :

Bez 'ez euz eur pec'hed kentan, ar pec'hed a ouen pe
bec'hed orijinel, mar be gwell ganaec'h; ha n'hallfe biken an
den, dre e nerz e-unan, sevel d'ar wir furnez, da laret eo d'ar
santelez, paneve ar belek, ministr Doue, a ro d'ean evit-se, dre
ar sakramanchou, eun nerz dreist-natur : Ar C'hraz.

Kaer an nize, a hent-all, c'hoari 'pez a garfe; kaer an nize
gwelet d'e skoazel an holl skolaerien euz ar hed, da lemna e
spered ha da diski d'ezan an holl skianchou, kement-se holl a
vije en aner, kement-se holl a vije poan gollet!

Skouer ar baganed. — Petra a rent, hag i disket mad. —
Ar ve fur etouez ar baganed o tizent, int-i o unan,
ouz o c'helennadurez.

Gwech-all goz, arog donedigez hon Zalver, e kaved dreist-
holl, war an douar, diou bobl bagan : ar C'hresianed hag ar
Romaned. Ar re-ze a oa ken galloudus, pe dost, ha m'eman
bremen ar C'hallaoued hag ar Zozon. Labourer o devoa gant o
spered, pe z a heller ober, ken e 'alv c'hoaz o skrijou da reolen
ha da skouer d'an disketan skrivanierien.

Ma vije awalch bean disket evit bean fur, tud fur euz ar
furan e tlee bean neuze ar C'hresianed hag ar Romaned.

Ar c'hontrol eo a oa ar wirione :

Elec'h anzav evel ar gwir Doue, Krouer an nenv hag an
douar, e plegent o daoulin dirag ar grouadurien, betek dirag
al louzou euz o liorz. Gwaza 'zo! zavet o devoa skeudennou ha
templou (henez e oa hano ilizou ar baganed) d'an holl wall-siou
ha da vezuzan techou o c'hallon, a enoret dindan an hano
santel a Zone. C'hoant direiz ar madou hag al Lueronsi a oa
enoret gante dindan hano ar falz-doue Merc'her pe Verkuriuz;
an Orged hag ar C'hadelez a oa bet graet anezo eun douez,
hec'h hano Gwener pe Venuz; al Lorc'h hag an Avoultriez a
oa sellet gante evel roue an Nenv, dindan hano a Jaou pe
Jupiter.

Hag an dleadou e kenver an nesan? — Ken gwaz dian-
savet e oant gant ar baganed hag an dlead e-kenver Doue. An
derveden euz an dud a oa en sklaveres, da laret eo : sellet evel
chatal ha netra ken; gwir o devoa o mestrou d'o gwerza ha
d'o laza evel chass.

Eur gwail-dra eo gwelet breman ar stadou braz gwaska
war ar poblou dinerz, evel ma ra ar Sazon war Iverzoniz pe
ar C'hallaoued war ar Vretoned, o klask diframma o yez, o
c'hreden, hag o gizioz digante. Ar sort kiz a deu war eun euz
ar Romaned, falla gwaskerien poblou bihan a oa biskoaz.

Evit znaout pegn don e rene an diaoul war spered ar
baganed-ze (hag i ken desket, koulskoude) n'euz nemet teurel
pled ouz ar brezel spontuz a ziskerjont ouz ar Wirione. En
pad an heksinerezou (pe « persécutions », en gallek), savet gant

ar Romaned a enep d'ar Gristenien gentan, ugent mil mil euz
ar re-man a oa merzeriet.

Gwir eo, e kaver, aman hag a-hont en o zouez, tud furoc'h
eged ar re-all... Ya, en o skrijou pe en o c'homzou, nan, avad,
en o doare bevan. Henvel ouz Seneka, eur roman brudet, hag a
skrive eur veulodi euz ar baourante war eun daol en aour feliz,
an holl filozofed pagan o dije gallet laret evel unan ané : Gret
ar pez a laran; na ret ket, avad, ar pez a ran.

Gwellat skouer euz ar wirione-man diskleriet gant an
Iliz : *Nemet harpa a rose gras Doue, madden n'hallfe biken,
dre e nerz e unan, sevel d'ar wir furnez.*

(Da heuilh).

Gwestlet d'ar meriou divrezonek

Meriou Breiz, a drugare Doue, a zo breton, breton a
yez, o komz brezonek evelldomp; Breton a galon ive, o
karet evelldomp o bro Breiz-Izel hag oc'h hargaz hec'h
enebourien, Komb, Boyer hag o c'honsortied. Gwellat
skouer o deuz roet d'ar hed holl-meriou Bro-Leon ha Bro-
Wened en eur sevel lizerou-enebi da stourm ouz al lezen
a eneb d'ar veleien? Aman, en Breiz-Treger, na getzomp
nemet a bell war roudou Leoniz ha Gwenedourien. An
darnvuia, koulskoude, a chom feal d'ar Vro ha d'ar Fe
hag a ro dorn d'ar veleien; nemet eur c'hanfart bennag
aman hag a-hont, touellet e spered d'e gant eur C'her-
chouchet bennag pe gant an evack... o gwasoc'h!

POTR E VRAGO PAPER

WAR DON : An durzunel.

Mar keret, ma mignoned, da dremen hon amzer,
Me gano d'ac'h eur zonik war ar brago paper;
Ha c'houi ben kan c'hho tro, en kreiz ar parkeier,
O vont, o tont, el lannek, dre ar gwenojinier.

N'anveet ket eun otro a gar ar chopino,
E Zoue, e gonzians zo dindan e voto;
Prest ve da grougan person, kure ha beleien,
P'an nefe bet eur bannec'h da c'hlebia e lanchen.

Bean oa en ti e dad eur yalc'h pounner ha braz;
Ganti sonje ar mevier hallche c'hoari ar vaz.
Mez e dad, na oa ket zot, na roaz d'ar rouler,
'Met eun toullad komjo fur hag eur brago paper.

— « Bremen e chomo bara gant da vogaligo;
O mado 'tije lonket oc'h evan bannec'h. » —
An oll a lar : « Mad zo graet; kement-se oa d'ober! »
Chetu c'hoarz ha cholori gant ar brago paper.

C'houi 'gav d'ac'h eo deut mezek potr e vrago paper!
— Pell ac'hane, tudo gez, bale a ra seder,
Trec'het an euz war ar vez ha mouget anezi;
N'anve 'met Combes, e vignon, hag an hosteleri.

Tapet e zorn 'barz ar zac'h al laer a oar ruian,
Ar c'hi p'an nefe market ve gwelet o ruzan;
Mez potr e vrago paper a lar : « D'in vo pieget! »
Derc'hel ra ken sonn e benn ha ken reud e vruched.

Ma kontjen d'ac'h e zoare, herve ar wirione,
Ho pijs poan o kredi, ken trist eo e vae!
Neb hen klev n'hallo biken ankouat an nozvezio,
A dremen war lein e gein er fank an touffezio,

Pa ve gorret ru e forn gant eur pikol korfad,
Pa ve e garr re garget ken n'hall ken charead,
Pa ve kouet war e griben en donder an touffe,
Hag eno deuz e wasan pa vlej evel eul loue.

Na pa vije e vrago groet gant ler hag ignen,
Na badje ket deuz ar potr da ruilhal er vouilhen.
— « Penoz a tije gallet, groet gant danve dister,
Chom heb fregan ha dispen, paour kez brago paper? »

Pa gaviet war an hencho paper tev pe gantonz,
Digaset 'ne d'ar rouler da lakaat war e fonz;
Kemeret lruve outan, deuz e ziou'har en noaz,
Hen sikouret da dresan e vrago a zo poz!

DIDICHO.

AN TOUR-TAN

WAR DON : Ar Seiz skiant naturel.

Ha n'em moa ket laret d'ec'h e moamp eun den goniek,
Evid hon sklerijennan, ober diouimp tud c'houek?
Map henen eo d'an heol, kenderv gompez d'al Loar;
M'hen tou, heman strink noz-de eur sklerijen dispar.

Mar fell d'ec'h en em dibab deuz laso al lezen,
Eet d'hen kavet, hag e vo dibunet ho kuden;
Da lakat an trao freaz, diluan berr ha berr,
Den na anve an doare evel an otro maer.

'Uz d'e benn, skeud ar furnez 'zo eur c'haer a dour-tan;
War bal e zorn al lezen, sklaer evid peb unan,
A disklerio ar gwir, gantan bezel dinec'h;
Mar koue ho fri d'an douar, 'peuz med zavel ho pec'h.

Mil bennoz d'an otro maer 'neuz ho tivalbourzet,
Deuz ar brezonek fieriaz, deuz yez ar c'hoz wrac'hed!
Gallek c'houek, gallek flour, gallek deuz ar c'hentan,
Gallek eleiz ho keno a dispiegiet bremen.

Bez dinec'h, Gwill-Jan, ma fotr, bez laouen da galon;
Ar maer a ya da vestr-skol, ha dre ze, ma mignon,
Gant eur glogar ar c'hant hemde 'vo d'id roet,
Pejo gallek da lonkan welloc'h 'vid kig fritet.

Prestig 'la war e galon ar groaz ma na welet,
War e dal skeud ar furnez a lugerno bepred.
Stouet oll d'an douar, heman eo Jupiter!
En e zorn tan ha kurun 'zo treo meurbed dister.

Ha gwelet oc'h euz biskoaz welloc'h urz er barrouz,
Na klevet e ve wardro eur vourc'h muiloch didrouz
Petra glasket aman, potred o zok kampet?
M'oarfad n'omp ket en eun toull kollet gant kanfarded

Penoz 'kredfe biken den klask ober tolio kaer,
Dirag daoulagad faced mignon an otro maer,
An otro Kerchouchet, floutou braz ar vro-man,
Na c'hoari nemed dre guz, liou ar groug 'zo warnan.

E laten 'zo eun tamm berr, med e bluen 'zo stard;
Gout a oar pentan komjo da diskulhal Yan Grennard.
« Paour kez zkrribiten Yan, mik e taur ankouet,
Ec'h eo eet da liberte en godel Kerchouchet? »

Chouchet 'neuz gret e studi, hag evel eur potr mad,
An teodo fall a lavar na rae med c'houitellat.
Hirie 'fad eo eur c'houil, e raer 'neuz peur-doret,
O labourat evid Komb, ar c'biger miliget.

Hag aboue mac'h eo c'hoatlet an trubard diwirion
Da stignan mad e laso ouz kure ha porson,
An taa en tour ar maer a zo ive mouget :
Kenvrois, en noz tenval d'op'h ket skouiz o kerzel ?

Kri oa gwelet en de all ar maer kez deoubennel,
O komz d'e vugaligo en eur yez divroal :
« Daoust hèn 've trelatet? koagal 'ra 'vel eur vran... »
... Eun den a volante vad d'illumina an tour taa !!!...

AN AUTROU FICH-FICH

II

— Tavit, autrou, na oelit ket!
Eun ael eus an nenv vo kavet! —

A gatas raktal eur vouezig flour; ha Fich-Fich a eo
brumennet e zaoulegad gant eur f'goulou ker splann
ma oa hini al loar mouget gantan; hag e welas eun ael o
tiskan deus an oabl. Hogen, dre ma tostae ons hon paour kaes
bern pri ha fank, e tispinnae hag e vihanee tam-ha-tam; pa
gouezas e kichen Fich-Fich, e oa deut e ziwaskel da netra, hag
e gorf evel hini eur bugelik; e zilhad ne oant ken lugernus, ha
ne chome war e zrem nemeur a roudou eus ar peh e oa Rak
eur mabig mat, gant kurunen e vleo melen aour, hag e eue
glan o luc'ha dre e zellou sklaer hag e vouse'hoarz dudius, a
hell pe'lost beza kemeret evid unan ar re wanvidik a vev e
nenv an Autrou Doue: e rouantelez a zo d'ar re a vez hanval
outo, emezan en Aviel.

Fich-Fich a chomaz bamet da zellet, ha ne ouie dare
petra da lavaret d'ar bugel selestiel-ze; hogen e teuas da
ziabafast a nebudou. — N'ho'e'z euz ket graet poan d'ho treid,
o koutez dious keit-se? emezan, — 'M eus ket, autrou, ha me
doue deus an nenv, da labourat evidoc'h deus ho micher. Me
raio va gwella; gallout a hellot ivez ober d'in rebechon kement
hag e karfet. Arabad skei ganen, avat; ar seurt taul a ve kals
goasoc'h d'eo'c'hu evit na ve d'in, ho pezet koun da ze. —
Nebaon, nebaon, mabig, eme 'n autrou Fich-Fich, evit piou ma
e'hemerit, eta? hiskoes na oen-me rust gant ar seurt ganeoc'h!
— Setu int kwit o deou.

Pa oe tarzet an deiz, e roas an autrou Fich-Fich eur pennad
labour d'e baurig nevez, hag eio o vont da lammout emaez,
evit laret o gwirionez d'an dud, gouez d'ean, pa oe galvet gant
ar bugel: — Autrou, autrou! — Petra fell d'eo'c'h choas?
emezan, buanez. Piou a bermet d'ac'h dere'chel ac'hanon, pa
n'am be ket amzer da goll? D'ho labour arre, tra didalvez, ha
raktal! — emezan, gant eur zell drok.

Ar bugel n'oa ket evit herzel da c'hoarzin. — Eun taul mat
d'eo'c'h, autrou, emezan, n'ho pet ket ezom lunedìon, anez ne
vijoc'h ket pell o terri dion weren hoc'h eil-lagadou, gand al
luc'hed flam a lam dious ho penn! — Sell 'ta, ar pen-danva
'zo 'hober goab, hag a grad en deus spered eun ael! — Ha pe
gredfen, autrou kaes? Ha n'ouzoc'h ket mui ez eun eun ael
eus an nenv? — Te, eun ael eus an nenv, ha n'hallez ket
zoken komz seven ha dereat ous an dud! Neket deus an nenv
e teuez; dious al loar, ne lavaran ket. Te zo bet diskennet
ac'hano war-bonez eur gorden. Ma grad em eus gwelet an
distrap diouti. Torret eo bet aruk ma vefes digouzet war an
dour, ha ma na vijen ket bet eno d'as miret da veza bastret
ha pladet..... Pez dianaoudek ha digaloun! M'ougaden!
pesort torfed e toa graet eta, losriad, en da vro kre'ch, pa 'z
out bet kaset kwit, ac'hano? —

An ael a yoa bepret ker sioulik ha tra, peh a rae d'an
autrou Fich-Fich droukaat outan mui-ouz-mui. — Perak e teus
ma galvet? emezan en diwez, gant eur vouez kurun. — Da
lavarout d'eo'c'h ez eo peure'hraet ar peh labour ho ppa roet
d'in d'ober, autrou. — Hag hen o rei da Fich-Fich ar votez
nevez en devoa graet en eun taul kont, keit ha ma os hennez
o trei kein. An autrou a oe saouzanet, koulskoude 'aras: —
Mad! n'oa ket ezom gervel ac'hanon evit-se, red oa ober ous
an hini-ell. — Ankounac'hset 'peus eta, autrou, e eo ar votez-
ma evit Fanch-kos, paur e c'har goad? — An autrou Fich-
Fich a oa ker kounnaret ken na ouie ken e pe da trei. — Dal
da doul-micher! — emezan, o stlepel ar votez a bouez e nerz
gant penn ar bugel: kenkent hag he deus stoket ous an ael
hennes a deuzas en aer; ar votez a zistroas en dro etreze
Fich-Fich hag a skoas-plom war boull e galon, ken a gouezas
a-stok e gorf ar c'hereour kaes, maro mik.

Dionstu en em gavas Fich-Fich er hed all e penn daou
hent: a zeou, eur wenojen stris o pignat gant eur gre'chen
hir ha sonnig; a-gleiz, eun hent kompez, flour ha ledan. —
Pebez kounnaret eo tud an tu deou, emezan, pa lezont o hent
er stur ken truzus-mat! Red eo d'in padal mont war an tu mat,
rak dre aze e lle beza ar barador. —

Goude kals a vac'h, en em gavas e lein ar roz. — Ha!
c'houi eo, autrou Fich-Fich, eme eur vouez skiltin tostik
d'ezan, da betra g'c'h deut ans? Ha c'houi fell d'eo'c'h ma had-
lazan, d'approuvi ha me zo e gwirionez eun ael eus an nenv?

— Fich Fich a dro e benn, hag o wleot o baur-kereour deut
arre bras, eskellet ha lugernus, e chom sebezet ell. — Eleal,
eme an ael, me oar ne sonjit nemet klask digemer er barador,
hag ho pezo, mar houllit va c'henteleou pen-da-hen. Kerzit
war-eun beleg an nor-bars a walt duhont, duhont; ha
dreistholl, dioullit ha damallfec'h netra e gement a wleot war
an hent, laikt evez mat da ze! — Autrou an ael, perak e
kemerit ar boan da rei d'in eun ali evels? Gout ouzonn ervat
n'ous sma netra da gavout sbeg ennar, evel ma vez war an
dour! —

An neb an nevo c'hoant da lenn ar peur-rest euz an istor,
a gavo snean war eul levr neva emeur o voutan e li Pru-
d'homme. *Gerzou Barz ar Gouet* e vo hano al levr neva.
An Autrou Ernault, eun den brudet dre e wizelegez dispar hag
eur skirvanier euz an dibab, an hini 'n euz graet ar gwerziou-ze.
Ar gwellan levr bet moulet betek hen en brezonek e vo labour
an Autrou Ernault. Kement breton a gar e vrezonek hag a gar
plijadur o lenn anezan ha kaset o hano da Brudhomme da gaut
al levr neva.

Mistri skol dizoue

(Kendalc'h)

Goude bean klevet kement-man, ec'h iz ermeaz deuz
an hostaliri. Glac'har am oa o sonjal penoz e zo breman
mistri karget da wellad ine ar vugale, d'o zrei war ar
Vad, hag a dro ane a ratoz kaer war ar Fall; penoz e
zo breman tud en penn ar gouarnamant hag a fell d'e
harz an tadou hag ar mammou da zavel o bugal e herve
o c'hez; *al labourer, eme, a zavo e loened 'vel a garo,*
mez nan e vugale. Klevet e zo bet biskoaz tra ken euzuz
ha ken diboll?

Mez joa am oa ive o sonjal penoz tadou ha mammou
hon bro na lezfont ket o bugale da vean gwall-skoliataet,
troet war gement fall a zo.

Ma n'ouveont ket da belec'h e kaser ane gant kelenna-
durez hag aliou digristen, lennont ar c'helo-man:

En eur barrouz deuz kichen Bourdel, pa oa ar skol oc'h
achui, eur plac'h yaouank o tremen a welaz zouden eur
skolaer bihan o kemer mein da stlepel gant eur groaz a
oa war e hent.

Mont a reaz d'ean ha gouc'hemen d'ean paouez; mez
ar potr kounnaret a lampaz war ar plac'h-man hag a
grogaz enni gant e rent.

Piou an evoa laket ennar ar gounnar-ze enep ar
Groaz? Ar skolaer gant e genteliou hag e stoueriou fall.

Setu penoz e tenui da vean, ma na diwallet, tadou ha
mammou kristen, ho pugale etre daouarn darn deuz
mistri-skol ar gouarnamant.

Mez ha glac'har a refont d'ac'h. Gwelloc'h 'vije c'hoaz
mil gwech o miret er ger evit mont d'ar skol da zeski
pe'chi, war digare deski lenn. Done divezatoc'h na
c'houlleuo ket ganac'h ma pefo desket d'ho pugale lenn
ha skrivan. Bevan a haller hep gwizegeez, nan hep reli-
jion.

Ar relijion eta da gentan, da laret eo ar c'hatekiz, ar
pedennou, an deskamant goude; hirie e larer e zo dis-
parti etre ar relijion hag an deskamant; n'eo ket gwir;
an eil a ya da heuilh egile, pa garer; mez ar gouarna-
mant hag e vistri-skol na garont ket ze, zious!

AR POATRINER YAOUANK

War varo eur p'otr yaouank

« Petra 'm euz gwelet o tremen
Fete en harz frenestr ma zi?
Disked eur vouale hik bek melen,
Eur blouzen w'en 'n he bek ganti.

a Skorn hag er'c'h eta 'zo tec'het,
An avellou na c'houeont ken?
An er zo siou, an oabl skarzet,
Ha me aman 'tre daou blanken!

« Evel ma oa Noe en arc'h
Ez eun aman aboue ar goanv —
Ma Zad, dibret d'in-me ma marc'h
Ma 'z in da arbienn hent d'an hanv.

« Petra a glevan-me o son?
Ar gwennan a verv 'n o rusken,
Ar gwad ton a verv 'n om c'halon,
Piou 'lare na zavjen biken?

« Hiboud, hiboud, eme ar stor,
Kwik, kwik, 'me an evnik gant jos,
Laket d'in-me ma botou ler,
Ma 'z in d'ar c'hoat da nejeta.

« Pesort c'houez a deu war ma zro?
C'houez ar mel gant bleun ar spenn gwen;
Gwisket d'in ma dilhad stro,
Ma 'z in da vale d'an dreouien;

« Hag gwelet 'meuz ar walc'h seder
O nijal ebliou d'am frenestr,
Hag he deuz laret d'in: Esper!
Zouden te vezo digabestr!

An devez-ze! rog ma oe noz,
Ar potrik kez a oa maro,
Et e oa da gutuilhad roz
Da draouigno glaz an nevo.

DIR-NA-DOR.

ZANT ADRIEN. -- EUR MARO KRI

Disul direan, Franses Homo, eun den eun hag eur c'hristen
mad, a ye gant prez da Vourvriek, non d'an da vean re diveat
'vit an oferen. Da gaut e vestr ec'h e, 'vit 'n em glevet gantan
diwar benn koat an evoa c'hoant da lakat diskar. Na oa gantan
en e c'hodel nemet dek kwennek vit e dispigno.

Distro war dro c'hwec'h heur en Zant-Adrien, ec'h eaz en
eun hosteleri, elc'h na oa roet d'ean kazi netra, eme an hos-
titez, rak eun tammik e oa mef.

Petra c'hoarvez goude? Doue 'oar. Ni vad n'ouzomp ken
kazi netra, nemet ma oa bet klevet o kerzat war an hent bras,
kollet gantan hent ar gear ha ma oa bet kavet eno, an de war-
lerc'h, kweet en eun doules leun a dour, ha maro-mik.

LEVRIOU NEVE

LEÇONS ÉLÉMENTAIRES
DE GRAMMAIRE BRETONNE

GWERZIOU BARZ AR GOUET

ANNAIK

BARZAZ TALDIR

ERWAN HERNOT

KIZELLER KALVARIOU HA MEIN-BESIOU

En Lanhuon

GOULENN AR PRIZ HAG AN TAOLENNO

Saint-Brieuc. — Imprimerie Saint-Guilhaume.

KROAZ AR VRETONED

ROUBINACHOU

Eur skoad ar bla evit Breiz ha Bro-Vhann.
2 wennek en tu-all da 32 real evit ar Brovoketrik.

Ar brezonek hag ar feiz.
A zo breur ha c'hoar en Breiz.
Furuez ar Geiz.
Gant brezonek eo deud ar feiz.
Gand ar galiek ne nio a Vreiz
Furuez ar Geiz.

SKRIVANIERIEN

Kas al labourioù pe d'an **Otro VALLÉE, Rener**
Ru Zant-Beneat, ZANT-BRIEK
pe d'an **Otro MOAL, Skrivanter**
27, bañ Charnev, ZANT-BRIEK

Dalc'hit bepred d'ho prezonak,
Yez an dud vad ha kalonek
Yez ar feiz eo : ma ve trechet,
Goupen ar Vez, e ve Per'heit!
M. L. W.

REBANTOU-KONVER

Tri gwennek pep aroudennad-
skritur.
(Diskenn a bñ evit meur a
embann diocous-tu).

Evit ar Veleien diframmet o fae digante.

An aotrou Mâzevel..... 11 lur.
Herminek..... 1 skoez,
Peb a levr Annua a zo bet kaset d'ho migoad vad-
lezu.

Levr an aotrou Emaut a vo pivet a benn-gouelio pask ;
setu aman hanoio ar re o deuz gouennet anean en arôg. Eul
levr euz ar brava e vo heman :

An aotrou G. Rumeur, Laval..... 1
An aotrou Johanno, person Tregrom..... 1
An abal Bourdonnee, kure Tregrom..... 1

Eur c'helou mad : Beach Jeruzalem hon mignon *Kigarek
ar Wern* a vo moulet en eul levr euz ar brava, warnan daou-
ugent a skoudenno. Preist e vo a-ben roligez ar prizon ha ne
vo kavet keseroc'h evitan da rei da bñ d'ar yugale.

AR WIR FURNEZ

II

Skouer ar Gristenien diantket hag o yevan en o roll o unan,
ar re evadalen zoken, a zishouez anad n'euz ket a Wir
Furuez er mez euz Kelennadurez an Iliz.

Ar Fe gristen he deuz troet penn d'ar bed ha lakaet da
ziwena ar Wir Furuez. Ar wirionez ze a zo bet diskleriet aman
ar zizon diwenn. Ken splan eo ken e renk ar re falla zoken
plega d'ez hag hec'h anvaz.

« Ya, eme, gwir eo ha dall-put e vije neb a glaskfe hen
nac'h, ar Fe gristen eo he deuz tennet ar bed euz an devallijen.
Bremen, avad ; eur wech bet henchel hag ambrouget ganti, e
c'hall an den bale dilhar drezen e unan. Hag, oupen-ze, war
hent ar Wellaen (pe ar Progres), daoust ha n'hon deuz ket, evit
hon skleria, evel tourioù-tan dispar, da laret eo : an holl filozofed
ha skrivagnerien vrudet euz hon amzer, 'vel Voltaire,
Rousseau, Victor Hugo, Zola hag all ? »

Setu aman ar respont a refomp war ze da hollred ar
Wellaen (pe ar Progres) :

Na vije ket gwelloc'h na diwalc'hoù d'ar gristenien-vreman
dilezet fe ar gristenien gouz, evit ne vije d'eur merdead (pe mar-
tolod), war digere n'euz ken a gerrg nag a wall-amzer war ar
môr, distura e vsg.

Dalc'h-mad e vo kerrek, gwal-amzer, barrou-avel, lazioù
môr, en eur ger eur riski pe riski war ar môr. Dalc'h-mad ive
e vo eur riski pe riski er vuc : Gwal-youlou, froudennoù, sken-
vadurez, lazioù, templasionnoù, gwall-skouerien, c'hoantegi-
zioù diroll, ar re-ze eo evel pa lavarfen : *Kerreg ar vuc*, ha
ken gwaz foll-ntez e vije kerred dilhar ha dilezen dre ar
c'herreg ze ha merdei war eur vsg distur, dre gerrg ar môr.

Greomp breman eur zell euz ar re o deuz heuilhet gwall-
skouer ar merdead diboaell, o listura o bag, da laret eo o kas da
vale ar c'hreannoù kristen da daly da stur da beplini ac'hanomp
d'en em c'houarn war vor ar vuc. Kemeromp, mar keret, euz a
doney ar re-ze, ar re anavezeta, ar re vrudeta, ar re a vez sellet
gant pötre ar wellaen evel o zourioù-tan.

F. G. (Da heñtit).

LEVRIOU NEVE

LEÇONS ÉLÉMENTAIRES DE GRAMMAIRE BRETONNE

EUR MARVAILH NEVE

Zac'h an Ardou

— Ya da, pe baaer, eme Bechran. » Ar potr a dapaz
ar zac'h war e skoa. Ar reor anean a ruz d'an douar,
ken hirr evel ma oa. Ma oa hirr, ledan 'oa ive.

— Danve bep a vantel vad hon deuz emnan bepred,
eme Bechran. Gwelomp an diabarz !

Heman 'oa eur zac'h fentuz. Tri estaj a oa dioutan,
hag en pep estaj 'oa eun toullad gwriou henvel euz
godelloù. Eun toull a oa da vont betek an traou.

— Gwelet mad a rer, eme C'hodik, hennez n'e l et
zac'h eur c'hristen eo !

— Ma, n'euz forz, eme Bechran, pan evoc boutet e
zorn betek d'an traou ; breman bepred e vo d'eur c'hristen-
ten, rag me a lak anean war ma hano.

Mont a rejont pelloc'h o-daou, en sonj da gaout
eun ti da lojan ha da lojan o zac'h ; mez kaer o doa mont,
na welent nag a-bell nag a-dost klimal ebed o tivogedi.

Pa deuz noz warne, Bechran a laraz :

« Red eo d'imp chom ermeaz, emean. Mez aman,
rag ar mene, e kavfomp eur c'horn bennag da 'n em
glenkan. Diskwiz eur pennad aze 'n ez koaze, me 'ya
d'ober eun enklask. »

Pôz a reaz ar zac'h war an douar ; mez raktal, ken
prim hag al luc'heden, ar zac'h a dechaz, hag en em
gavjont, i o-daou, gant eun doen 'us d'o fenn. Ete oant
barz ar zac'h, mez ar zac'h a oa et da di.

Ma lavarfen d'ac'h na oa souezet na Bechran na Go-
dik gant kement-man, e larfen gaoù.

Na 'meuz ket a zonz hag hen na oa ket, zoken, koueet
Godik war he reor ; Bechran, da vianan, a oa chomet en
e-blom, mez ken estlammet e oa deuz e zav evel Godik
deuz he c'hoaz.

Na c'houi, daoust hag hen na vijec'h ket bet ?

Kentan tra a reaz Bechran e oa mont ermeaz ha zellet
endro d'eun, rag sonjal a re marteze 'oa bet douget dre ard
d'eul lec'h binnag ha na anaves ket ; mez en e goste e welaz
skend ar mene hanter-vouget gant an donvalijen, ar gwa, ar
parkou, hag an hent an evoc heuilhet en e vorj.

Töl a reaz ive e zaoulegad war an ti ; eun ti kaer a or,
a dri estaj, frenestrou braz warnan. E oa oc'h ober an dro d'ean,
pa welaz ar frenestrou o skleria evel ija vije bet enaouet
golo en pep kamber.

D'ar galomp e teuz da gad an en :

— Daoust piou, emean, an euz enaouet golo ?
Godik a gavaz bepred war blad he reor war leur-an-ti ;
n'he devoa ket kredet finval, hag he daoulegad a oa dilon-
tet evel re eun den oc'h uvreal. Eur sklerijen vraz a
oa er zal. Kantelourioù kaer a oa stag euz ar mogerioù, d'e
furm aerouantet pe éred-wiber, hag ar re-man a dole tan dre o
geno hag o daoulegad, evel pa vijent beo.

— Te, eme Bechran, e teuz enaouet ar golo ?
Respont ebed.

— Penoz, emean, nan out na kousket na maro ! Zav 'n ez
sav, ha respont d'in !

Kregi a reaz en dorn Godik hag e lakaz anei war he zroid.
Mez houman a zelle endro d'ei hag a blage he dioukous, li four-
met ha nec'hel.

— Ha ma koue an ti war ma c'hein t' emei.
— Welez ket, eme Bechran, penoz eo ar zac'h a zo et da
di ? Setu ni lojet mad, well 'vit en hostatiri. Zell ar goleier
pegen kaer, ar mogerioù pegen livet brao, an euz pegen koant
frit ! Na fall nemet eun dra, boed da zibri. Na oa ket ac'huet e
gomz, e savaz en kreiz ar zal eun dol karget a bep seurt meuzioù.

— Bennoz Doue d'ac'h, gwracl' koz, eme Bechran. Na
vijen ket souezet e vijec'h c'houi aman en eur c'horn bennag o
tarbar d'imp bep ma c'houlenomp. Gwelomp 'ta hag hen eo
mad ho kegin. Aze war ar gador-all, Godik, ha karg da gof, ma
teuz c'hoant, rag me ya da gergan ma hini.

— Me na debrin ket deuz an treo-ze, eme C'hodik.
— Vel a gari, eme Bechran.

Hag hen bepred da gregi, ha da glenkan kik. Jolen, pesked,
gwin, pèr, avalo, aman.

— Kwit a restajoù ! emean.
Eun tam keun a deuz neuze da C'hodik, en tu-hont m'he
devao naon.

— N'ont ket holl 'n ez pouzelioù emei !
Hag hi da danya ive. Neuze e savaz hehlini : na oa gir
ebed euz tol. Tro-wardro d'ar zal, ar pennou aerouantet a dole
tan ha luc'hed ; ar mogerioù a lugerne, hag ar gwer tag al
listri war an dol ; mez an daou man ha reut van ebed.

Eun dro ben ag e tiviz an denve ; neuze e teuz ar gomz
da Bechran :

— Chéaz ! emean, gwellañ pred ! Kerz breman da skots,
Godik !

Godik a zavaz ; an dol a fontaz k'rkent en douar, hag
an diou gador ganti, ken ma kouraz Bechran deuz e gosze war
had e gorf war al leur.

Na vijet ket arru gwasoc'h gantan na pa vije bet meo.
Godik a zikouevaz anean da zavel :

Mar'ed, emean, ar skoterezed hag ar geginer-ze a zo diudan
an ti. — Breman, ma zo gweloc'h, ma laje laouen da gouket.

Raktal eun nor a zigoraz en korn ar zal, hag e welaz eur
vins diragan.

— E krec'h, a dra zur, emean ar c'hampo ! eme Bechran.
Mont a reaz war gred'h gant ar vins, Godik war e zeullou.
Dre holl e oa goleier er m'gerioù ; an dorajoù a zigore dirage
sne o-unan.

Bechran a fellaz d'ean gwelet hag hen na oa ket a dud-all
en ti o chom. Mont a reaz deuz an eil estaj d'eglie, deuz an eil
kamb d'eben. Bean 'oa enne holl treo burzudus, treo deuz an
dudiusan da welet, mez na gavaz ine ebed.

Eur sonj a d-euz d'ean :

— Marteze eo er c'hae emean an dud, emean.
Dont a reaz d'an traou war e giz, mez ma oa eur c'hae, na
gavaz der ebed da vont ennan.

— Da gousket ! da gousket ! eme Bechran. — Klevet,
emean, tud ar gegin, laket lein prest varc'hoaz da eiz eur ha
dibunet ac'hanomp da seiz !

Pep bini neuze a gemeraz e gambre tost an eil d'eben ;
kavout a rejont enne gweloc'h plu, rei ha gloan flour ha tom.
Da' ma kregaz Bechran da zi-oc'h'al, ar goleier a varvaz, hag e
kouraz an ti en donvalijen.

(Da heñtit).

DIR-NA-DOR.

EVURUSTED AN DEN DIWAR AR MEZ

O fortunatos nimium, sua si bona noris,
Agricolae !!!
(Virgilius) Georgica, Liber II).

Evruz pell euz an drouz, hep c'hoant, hap prediri.
'N hite gant e zaouarn 'labour donar e di !
Ar brezel, e risklou, hag ar mor e peb stad,
Mennadur ar pinvik, e zispri, e grad-vad
N'ant 'vit hen trubuilhan, nag 'vit hen touellan.
Bez 'n euz labourioù drant evit hen ebatan :
Kutuilhan 'ra bleuniou, ha freuz ha mederez,
Pinvidik a ra gand tol eun lamm evez.
O pegen talvouduz eo eun tamm ti didrouz
N'euz forz pegen dister eo gand e doan blouz !
E-tal ti ar c'heriou gand o zoennou glaz,
Gand o mogerioù gwen hag o fenestrou braz !
Petra daly ar festou gand skiant vraz aozet,
Ar boed ken blazet mad hag ar gwin ken brudet !
Allore'h 'n'euz o frenet, 'n hirze o c'hoantammet !
Gwell eo eur pred divlaz, gand levezet eunnet.
Pep pred a zo eur fest, mar be gand lid roet.
Al lioz, 'n'avalennec'zo 'walc'h 'vit rei 'n hadpred.
Pa ve ar gouelioù braz, ar vamm 'ra eur wastel
Gand ar bleud ar gwellañ, ha gand lez ha gand mel.
Pebz dudi euz tol, kreiz e vugaligoù,
Pa wel an tal pad noz 'list'ei euz ar parkou
Bloened leun o c'hae, hag ar vior' vagerez,
Hag ar men o lampad e-tal an danvadez,

'N oue' hen 'kerzat difon, skwiz, o fennou plegat
 'Vit digas an elar hag ar goch diskaret !
 Zervijerien yaouank, gane l ebarz 'n e di
 Argas pell an hinez hag a veul o mistri.
 E deiou 'zo henvel, e deiou 'zo laouen,
 Hag e dor digompez 'zo zret d'an anken.

EVNIK AKVOR.

KANTIK SANT JOSEPH

Ton : *Santes Mari... Pe : Nijit, El mal...*

DISKAN :

*Sant Joseph, pried Mari,
 Tad mager da Jezuz.
 Ni fell d'omp hoc'h enori
 Patron karantezuz.*

Mirer choatet gant Doue
 D'e Vap ha d'ar Werc'hez,
 B-t oc'h euz, en ho pue,
 Anken ha levenez.

Evit digemer Jezuz,
 N'oc'h eur na lan, na ti,
 Ho kalon zo evuruz
 O tout d'Hen adori.

Pa glask Herodez Jezuz,
 D'Hen lakat d'ar maro,
 Gant pebez fe'z burzuduz
 Hen kasit da bell bro !

Pebez poan ! e-pad tri dez
 Jezuz a zo kollet ;
 Goude, pebez levenez !
 Jezuz oc'h euz kavet.

Ho labour he deuz maget
 Ho Krouer, Map Doue ;
 En e labour, Mestr ar bed
 Ouzoc'h-hu a z-ente.

War an douar trubuilhet,
 C'houl brema en Envou
 A zo gailouduz meurbed,
 Rit d'in ma goulennou.

Jezuz a bleg d'ho peden
 Hag e Vamm, ho pried :
 Eur c'hraz am euz da c'houlen,
 Eur c'hraz d'in goulennet.

Pa vin galvet gant Doue,
 Patron ar maro mad,
 Deut gant eun dor a drue,
 Serrit ma daoulagad.

Tost d'oc'h ha tost da Vari,
 E kichen iron Jezuz,
 Rit in en ens d'ho meull,
 Ma Fatron evuruz !

AN AUTROU FICH-FICH

II

N'oa ket bet pell achano, pa welas daou ael o toungeun
 treust. An treust-se a oa bet e lagad eun den, fur war e venno,
 epad ma klaske-hen lemel eur blouzen dious hini e nesa.
 Hogen elae'h e zoug-e shet, e talc'hent anezan adreus entrezo.
 Piou en deus gwel'et biskoas kemendall a zotoni ? a zonjas
 Fich-Fich ; hogen e lavas, hag e teuas da brederia : Efeiz, petra
 vern e pe du e ve douget eun treust, gant ma leuer a-ben d'her
 c'has elae'h ma karer hep droeg ebet ? ... Ha ! setu eur wezen
 vras a zo etreze, ma ne dautont pled e stokint outi ! Hag e
 youe'has a-bouez penn : — Leket evez ous ar wezen, daou ael,

leket evez, mar plich ! — Ne rejont van evit e gievout, na
 distrei tam ebet diwar o hent ; ar wezen, avat, a blegas ho
 fenn gant douzans, ken izel ma tremenjont an treust a-us d'ez
 diva c'h agrin.

Ket ha oa oc'h arvesti an daou ael gant o zreust, Fich-
 Fich na zibabe ket ervat o hent e-unan, ken a gouezas en eur
 fonligel doue. O veza en em zastumet en eur grosuolat eun
 tammig, e welas eun den gant eur c'harr pounner, a ya
 kouezet eno ivez. Goulen a eure gantun petra en doa en o
 garr.

— C'hoant-hou ha dezolou mat
 Gant promessou gwel at,

eme ar pautr h'ernez ; gant sort-se e vez pavet an hent bras,
 about ; ne badont ket nemer, an distera stoka len a zispenn
 ane, evite da veza goall-bonner. Kals a boan am eus het o
 sach a va c'hag ; hag emsoun o c'hortoz unan bennak da rei
 eun taul skoaz d'in da vont ac'hann. —

Eur pennadig goude, e teuas eun ael hag a sternias daou
 vare'h ous ar c'harr. Eun eil ael a zigouezas ive gant daou a
 gezek c'hoas ; hogen elae'h o sterna gant ar re-all, o oa ous
 lost ar c'harr o stagas. — Genaouek zo 'haout ! e teuas ker-
 kent gant Fich-Fich, petra rez aze ? Daoust h g en ous den
 gwel'et, aboe 'man ar bed bed, kempenn eur c'harr e c'his-se ?
 'Met ar re-ma 'gav gante, en o lorc'h foug'is, e c'houzout an
 traou gwelloc'h eget ar re-all ! —

N'oa ket e gomzou penlavaret pa grogas unan an aelez
 en aetrou Fich-Fich, hag her stlejas adreus, d'om daou lam ruz,
 bete b'g an toull. Gwel'et a reas neuze ar c'harr douget en aer
 gant ar pevar march, a oa eskellet, hep m'en dije tulet pled
 da ze ; hen e-unan a oe taulet gant an ael dious lein ar gre'hien
 d'an traou, k'n a gouezas ruilh diruilh... en e wela, elae'h ma
 tihunas kreñn. Kement en doa gra-t, gwel'et ha klevet en noz-
 ze n'oañ nemel hunvreou.

— Feiz va Doue ! emezan o tremen e zaouarn war e zaou-
 lagad, en nosvez ma em eus bet eur gantel vat. Elae'h klisk
 kentelia ar re-all, e renkin hiviziken laret ma gwirionez d'in
 va-unan ! —

Tennet dewar levr neve an aetrou Ernauld : Gwerziou,
 Braz ar Gouel.

Buez sant Beneat

Tennet diouz an eil levr euz divizou ar pab sant Gregor

PENNAD KENTA

Kenta burzud Beneat — 'N em denna a ra e sublaque

An den yaouang Beneat, o veza dile-et e studi, en em
 dennaz deuz Rom eyit mont en eul leac'h distro bennag
 da brederia war gwirionezou braz ar fei. Ne oa heuil-
 het nemet gand o vagerez, pehini he doa evitan eur garan-
 tez dispar. O ve a digouezet er gear a Afile, e jommaz eur
 pennad e iliz sant Per, hag eno an dud trowar-dro a deue
 da zivi'out gantau.

Eun, devez ar vagerez, o veza amprestet digand he
 amezien eur c'hrouer evit kempenn eun tam ed, a laos-
 kaz anezan dre zievezed war an daol elae'h e teuz
 n'ou'er ket penaoz da ve a tored dre daou damm. Pa
 zistroaz hi da gichenn an daol, ha pa welaz ar pez a oa
 c'hoarvezet gand eun dra n'he dou nemed amprestet
 gand diviz d'hon renta endro, ar vagerez paour, man-
 tret gand ar glac'har, a zifronka' da wouela ha da skuilh
 kalz a zaclou. Beneat, leun a deneredige ; a oa ivez rec'
 hiet holl en eur welet glac'har e vagerez. Kemer a reaz
 an daou damm krouer, hag ez eaz ganto en distro da bedi
 an Doue Holl-e ballouduz en eur skuilh daclou. E beden
 na zaleaz ket da veza selaouet, rag, a veac'h edo savet
 diwar an douar, ma oe ar c'hrouer en e bez ha renket ken
 mad, evel ma ne vi e ket bet morse torret. Mont a reaz
 raktal da gas anezan d'e vagerez, evit he frealzi.

Ar vrud euz ar burzud-se a yeaz hep dale dre gear, hag
 an holl a oa estlamm'et ha leun a zoujans evit eun den
 yaouang ker santel, hag evit renta testeni d'an holl euz
 santelez ha galloud an den yaouang Beneat, e stag'hont
 ar c'hrouer a uz porched an iliz, war well d'an holl, hag
 heman a jommaz eno beteg amter argaden al Lom-
 harded. Hogen, an den fir Beneat a gave kalz gweloc'h
 poanion ha dismegansou ar bed, eged e veulendion ;
 dile-el a reaz dre guz e vagerez hag ec'h en em dennaz
 en eul leac'h distro hanvet sublak wardo daou agent mil
 eur Rom. Dour rik ha fresk 'n em zastum eno en eul
 leun, ha, goude, ez a kwit en eur waz-red. Beneat, en
 eur 'n em denna kwit, a gavas war e hent eur manac'h
 hanvet Romen, pehini a c'houlennaz digantan da hel-

each e'z ee. O vezat anavezet menoz an den yaouang ha
 gweslet d'e an dalc'henn ann dra-ze ku'et, Romen a zisk-
 we a d'ezan eul leac'h d'eread ha dianavezet gant an
 holl. Roi a reaz da Veneat c'hoaz eur wiskamant a va-
 nac'h, hag an holl kelennadurezou e oa red evit e vleina
 en e stad nevez a vuez.

An den Doue, o ve a kavet eta al leac'h a c'hoante, en
 em roaz a-erri dar pinjennou ar rusta. Eno, en eur
 c'hoaz striz hag hep arrebeuri ebet nemer ar mein-noaz, e
 vezaz tri bloaz leun, dianave et d'an holl nemed dar
 manac'h Romen, evel hon deuz lavaret. Heman oa o
 veza en eur manati damdost dioc'h eno, dindan beli an
 abad Adeodat ; ne ankounac'he ket e ziskib yaouang ha
 bep kweach e kave an ta, e laere eur predik am er ben-
 nag d'e Abad evit dont da zigas da Veneat an tamoigou
 boet a halle lakaet a gostez euz ar pez a vi e roet d'ezan
 evit pred. Ka'õ Beneat a oa e traon eur roc'h uhel braz,
 ha ne oa hent eaz ebet evit darepredi anezan euz
 an Abati. Abalamour da re, Romen a stagaz eur c'blochik
 oc'h ar gorden a zerviche d'e an evit diskenn an tammou
 boel-zed, hag ar servicher Doue a ouie e'z e pe-da-vare
 mont d'o c'hlask. Hogen enebour touet an dud ne vele
 ket gant kalz a blijadur ar c'hoarvez santel-ze, hag, evel
 miret oc'h madelez unan ha bevans egile, eunn dervez
 ekeit edod o tiskan ar gorden evel kustum, an diaoul a
 silapas eur mel mean war ar c'hlac'hik hag en brunnaz
 dre dammou. Mes e gasoni ne barza ket karantez Romen,
 rag heman a gavas an tu en eun doarc-all da zitour
 Beneat en e holl erommu.

Hogen, Doue Holl-C balloudek a falvezas d'e an, en
 diver, arbuella ar hoan-ze d'e zervicher, ha lakaet da bara
 splan buez an den yaouang, evit kelennadurez an dud.
 Setu aman penaoz en em gemeraz evit an dra-ze. Eur
 beleg o chomm pell dioc'h eno, oa oc'h ao a eur pred
 mad, evit lida ar gouel Fask, pa deurvezaz gant Doue en
 em ziskvez d'e an eur weledigez ha lavarout d'e an :
 Chwi'n em noz aze eur pred mad, ha va zervicher 'ro o
 c'hou anv an naon el leac'h eo 'n em dennet. Ar beleg
 mad a zavaz raktal, hag en despet d'ar gouel braz a lide
 an iliz en devez-ze, ez eaz da glask, hep gouzout pelec'h,
 an hini a oa kom et d'ezan. Bale a reaz epad pe l amter
 a gleiz hag a zeou, dre ar meneou uhel hag ar wantren-
 nou donn, dre an henchou ka'õ, hag an henchou dour,
 ken e zigouezaz el leac'h m'edo Beneat furet. O veza
 arezet kevret evit meuli Doue, ha komzet eur pennad euz
 c'houekder ar vuez peurbador, ar beleg santel a lavaraz
 d'ezan : « Savomp, ha kemeromp eun tammig magadu-
 rez ; rag hirio ema ar gouel Fask. — Ya, e gwirionez,
 hirio ema Pask e vidon p'am euz an eur-vad d'ho weled,
 a eilgeriaz an den Doue, rag evel edo dispartiet euz an
 holl dud, ne ouie ket e oa Pask en deiz-ze. Ar beleg san-
 tel o welet e fa i a lavaraz d'ezan a nevez. Hirio ; e gwi-
 rionez, ema Pask, devez dazorc'hidigez. Hor Salver, ha
 ne dleit ket astenn pelloc'h ho yun ; rag digaset eun bet
 beteg ennoc'h, evit mar tanvelomp kevret euz madelezo
 an Aotro Doue. Trugarekaat a rejont ann hini ne ankou-
 nac'ha ket e zervicherien en o dienez ; hag, o veza keme-
 ret o fred ha kom et c'hoaz eur pennadik euz eurusted
 an env, ar beleg santel a zistroaz d'e iliz.

D'ar mare-ze ivez, mesaerien, deut war dro eno gand
 o loened a 'n em gave souezet-meur, o welet adreuz ar
 bojennou drein evel furm eun den goloet gant kre'henn.
 Da genta e kredjont e oa eun aneval gouez bennag, hogen
 o veza tostaet ha sellet pitoc'h, ec'h anaveschoat oa eur
 servicher da Zoue hag en em latjoent da ziviz gantan, ha
 d'hen d'rempredi gant aket ; digas a rejont da Veneat
 magadurez euz ar pez o devez hag heman enn-distro a
 ranne d'ezou a magadurez evit o ene, en eun hevalop
 doze ma teuz kalz dioutgo da goll youlou f'oll a loened,
 evit heuil eur vuez santel. Ar vrud euz an den Doue 'n
 em ledaz hep d'le tro-war-tro h'g eun niver briz a dud
 a zirede d'e zelou.

ERWAN HERNOT

KIZELLER KALVARIOU HA MEIN-BESIOU
 En Lanhuon

GOULENN AR PRIZ HAG AN TAOLENNG

Saint-Brieuc. — Imprimerie Saint-Guillaume.

KROAZ AR VRETONED

KOUZANANCHOU

Eur skoad ar bla evit Breiz ha Bro-C'hall.
2 wennek en tu-all da 23 real evit ar Broiohellek.

Ar brezonek hag ar feiz.
A zo breur ha c'hoar en Breiz.
Furnez ar Geiz.
Gant brezonek eo deud ar feiz.
Gand ar galleg ez aio a Vreiz.
Furnez ar Geiz.

SKRIVANIERIEN

Kas al labouriou pe d'an Otro **VALLÉE, Rener**
Ru Zant-Beneat, **ZANT-BRIEK**
pe d'an Otro **MOAL, Skrivaniar**
27, bali Chavner, **ZANT-BRIEK**

Dalc'hit bepred d'ho brezonek.
Yez an dud vad ha kalonek.
Yez ar feiz so; ma ve trec'het,
Ouspenn ar Vez, e ve Pechet!
M.L.I.R.

RENNANOU-KONVER

Tri gwennek pep arroundennad-
skritur.
(Diskenn a brit evit meur a
embann diouz-tu.)

Kalvar Landreger

I. — Evit Doue ha Zant Ervoan.

Bean 'zo hirie tud hag a fell d'ê trei tu d'ar bed, abalamour, marfad, e talvat henvel deuz' o spered a zo troet krenn war an tu gin.

Dont a ra gante tezennou ken divalo, ken dibenn, ma ve c'hoaz evite muioc'h a druc 'vit a gasoni.

Klevet e veint o laret :

« Doue a zo mestr en nê; mez ar gouarnamant hag e le-en 'zo mestr uz d'Ean war an douar.

Ar vugale a zo mestr d'ê o-unan aboute ma int ganet.
Ar vugale a zo d'ar gouarnamant ha nan d'an tud ha d'ar vam.

Ar priejou a hall 'n em zispartian, pa blij d'ê.

En Breiz, emê c'hoaz, ar Vretoned na gomzfont ken a vrezonek.

Renan, hag a reaz fae war Jezus-Krist, a vo laket da zant en Landreger e lec'h zant Ervoan. »

Ar meanoz-man, dreist ar re-all, a zo bet digemeret fall gant ar Vretoned. Ober dismegans da zant Ervoan a zo ober d'imp hon unan. Zant Ervoan n'eo ket hepken eur zant bras er baradoz; deuz hon gwad eo ive; bet eo en e vuc, hag e chom c'hoaz goude e varo, madoberour an holl Vretoned.

Da enebi ouz furnez, madelez, zantelez Ervoan, e zaver Renan, eur fallakt hag eun dizoue, ma zo bet. Herman a zo skouer ar re na glaskont nemet o mad o-unan, ha na reont forz ebet deuz mad o bro. N'e ket an dud-ze a glemmo biken war stad ar beorien hag a roo d'ê hep skwiran o arc'haat hag o amzer.

Kement-man a zo bet intentet mad gant an holl Vretoned. Divitet o deuz eta zavel en Landreger eur c'halvar da enori en zant Ervoan an daou dra-man ha n'hallont ket bean distaget, « Doue hag ar Vro. » An arc'hant a goue en Landreger, kaeroc'h evit pa vije bet bemde pardon ha goulz zant Ervoan. Pep parrouz a gas he frot, hag helibini kas goût pehini a rei d'an mui a largete.

Evelse, zant Ervoan a hellao diwar Bro-Dreger ha diwar Vreiz ar gwasan deuz an holl gwalennoù : an disunvaniez hag an diskaloneg-za da goulz an emgan.

Tennet e vo diganimp leaneted ha frierien; mez bepred e teskfomp d'ar vugale o relijion pen-da-ben.

Skoet e vo war ar Brezonek; mez bepred e vo komret, lennet ha skrivet ganimp, ha mui-ouz-mui; daoust da lezennoù ha skouerio fall, e virfemp bepred unanet en hon c'halon « Fe ha Brezonek ».

Kalvar Landreger a lavaro d'an holl dud a zo breman ha d'ar re da zont, penoz hon devo stourmet, hep flach, eneb holl gwall-youlou ha gwall-yennoziou Comb hag e gonsorted, hag hon devo dalc'het d' hon mibien, herve 'oa dleet d'imp, bara ar gwir deskadurez ha reolen ar vuc vad.

Evrurz an den an evo miret gwerc'h ha glan ar reolen-ze!

II. — Tolen a enor ar parrouziou breton bet ar gwellan en kenver Zant Ervoan.

Me sonj penoz etoue: an holl barrouziou o devo roet o frot da zavel eur c'halvar war douar zant Ervoan, bean 'vo re hag a vo skrivet o hano donoc'h en kalon ar zant. Evelse, prof ar paour, na pa ve dister, a ve bepred gwelloc'h digemeret evit hini ar pinvik, na pa ve kalz brasoc'h. Mez eun dra a zigoue: aliez, ar paour a ro c'hoaz, en e baourante, muioc'h evit ar pinvik. Kement-man a halljer gwelet o studian roll an holl barrouziou.

Mez na gomzomp ket a ze; kement o deuz roet o deuz gret mad, ha n'e ket da rebech d'e bean frot re nebut.

Gwelomp hepken hano ar parrouziou deuz o arc'hant d'ar « Groaz », hag o deuz trec'het war ar re-all.

Callac, Pontreo, Coadout, Plouha, Zant-Kleve, Ploudaniel, Panvrit-ar-Beskond, Lanuon, o deuz zavet an uhelan profou.

Da gentan, eman Pontreo; Pontreo an euz 2006 a dud hag an euz roet 330 lur, tremen 3 gwennek pep hini;

Goude eman Coadout, ar vihana a-bell diouz ar parrouziou-man, he deuz roet 56 lur; tost da 2 wennek dre bep den, p'eo gwir he deuz 600 a dud.

ZANT-KLEVE a ro 74 lur etre 1528 den, da laret eo, tost da 1 gwennek dre benn.

GALLAG a gas 160 lur etre 3400 a dud; wardro 1 gwennek dre benn.

PLOUHA a ro 206 lur etre 4450 den; damdost da 1 gwennek pep hini.

PLEUDANIEL, 108 lur etre 5125 den; houman eo an drede, a ro, war bouez eur sentim, 1 gwennek pep den.

LANUON a zigas 171 lur etre 6000 den; eun hanter gwennek pep hini;

PANVIT-AR-BESKOND, 59 lur etre 2500 den, a zo war renk Lanuon.

..

Marteze zo parrouziou hag o deuz roet muioc'h; Zant Ervoan o anave, me na ran ket.

Ar re a zo dilerc'het betek breman eo red d'ê digori ive o yale'h, evit ma c'hoarvezo evel ma lar an Aviel : « ar re divazan a vo da gentan. »

« Daou pe dri gwennek dre benn » n'e ket re, ha gant kement-ze e vije gallet sevel en Landreger eur pez labour a raje enor da Zoue, da Zant Ervoan ha d'ar Vretoned.

DIR-NA-DOR.

Evit ober eur gest talvouduz, e vije red en pep parrouz tud a volante vad, da vont deuz an eil ti d'egile da gemer an arc'hant hag an hanoio.

N'euz den ebet ha na 'n em gavie enoret o kental evit Zant Ervoan, ha heman a baeo mad e gesterien.

EUL LIZER C'HOUEK

Mab an otrou Sebillet, skrivaniar brudet euz a Vreiz, an otrou Erwan Sebillet, an neuz skrivet da Daidir eul lizer leun a garante vro, hag e kav d'emp e refomp plijadur d' hon lenne-rien en eur rei d'ê da weled pennadou diwarnan. Evitan da vea ganet en Dinam ha bevet ato en Pariz, Erwan Sebillet a zo deuz a benn da ziski ar brezonek, yez e dadou koz, ha dre-ze e ra eur 'skouer gaer da Vreiz-Uheliz, a dlefe holl ober eveltan.

« Va mignoun kez. — Lennet am euz war « Kroaz ar Vretoned » penaoz abarz nemeur e vezo moulet eul levra kanaouennou nevez, savet ganit. Darvoud mad a c'hoant an d'id ha d'az levra. Hen a vezo eur c'helou mad nan hepken evidoc'h, mez evid an holl Vretoned gwir, ar re a gar ar brezonek. Siwaz, evidon-me eun amzer vraz zo o deuz tud ma c'hear Dinam ankounac'haet ar brezonek evit komz yez an Trech'herien deuz hon Bro! Mez mar deo koussket Breiz brema, he hun n'eo ket ar maro, ha setu eul labour bras, leun a vrud kaer, d'emp da zihuni ar vro! Ha Breiz n'eo ket hepken Breiz-Izel: kalz tud en Breiz-Huel a zo ive tud kelt, gwad ha kalon: eno eo ganet O'ier Sagory, Morris An Dault, Yann Rumengol ha (forz zo ma foell bihan) da vevel. Marteze te a vezo souezet o lenn al lizer-ma skrivet ganin en brezonek, daoust d'in da veza eur paotr a Vreiz-Huel! Mez me a zell evel « eun dra red » evid eur breton

mad diski brema yez hon Bro. Me na gomzan ket c'hoaz kalz, mez gant leoriou, me a zeuyo a benn; hag en miz Eost, me a ziredo da choum en eur vilajen a Vreiz-Izel evid diski komz kalz a vrezonek... Abarz nemeur an « Istor Breiz » am meuz skrivet a vezo moulet. Skrivet ez eo er yez a Vro-C'hall, (d'ouzon ket, siwaz, awalc'h ar brezonek evid skriva eul levra braz), mez pa vezo gwerzet ar c'henta « édition » an eil a vezo troet ganin en brezonek. Deomp, va mignoun kez, holl n'eo ket kollet! D'al labour c'hoaz, ha d'al labour ato, evit sevel Breiz... »

Ahan! Ha n'eo ket aze eur peza lizer en brezonek c'houek? Me laka klouster, kalz a Vretoned na skrivent ket kouls o yez!! Hir e ve d'emp diskleria roll kemend Gall (breton a vad) a zisk hag a oar breman ar brezonek! Betek eun « avoud » deuz Epemay (Marne), an otrou Crouzillac, pehini ouspenn ma oar ar brezonek, a zisk anean d'e vugale! Pabez skouer dispar evit ar Vretoned a ya da Bariz hag a chom hep komz brezonek d'o mapien!

A-hend-all, an otrou Mocudé, breutaer yaouank en lez-varn Roazon, a skriv d'emp ez euz brema tri advokat deuz Roazon krog da ziski hon Yez, evel he'ig-ma etrezo piou a ouio ar gwella! Mad eo, bec'h bepred, ha d'ar Gall tol 'vid tol!

TALDIR.

STABAT MATER

evit gouel an Itron Varia Drue

En he zav beuzet 'n he glac'har,
Mari euele war ar C'halvar,
'Pad ma oa he map er groas!

He ine paour a oa mantret,
Ha gant an anken 'oa treuzet,
Evel gand eur c'hlenve noas!

Pegen truezus, glac'haeret,
'Oa neuze hon mam vinniget,
N'he devoa nemet Jezus!

Klem 're ar vam hag hirvoudi,
'Welet eur map 'vel he hini,
'Chouzany poanio ken euzus!

Piou an den na vije mantret,
'N eur welet mam Doue beuzet
'Vel en eur mor a c'hlac'har!

Pelec'h ar galon na rannje,
O klevet klemmoù mam Doue,
Gand re he mab, er C'halvar?

'Wit torfejou ar bec'herlen,
E welas Jezus en anken,
Skoet a daolie skourje!

'Welas he mab karantezus,
Goude eun angoni euzus,
D'e Dad 'rentan e ine?

O Mari, mam a garante,
Laket o klac'har em ine,
An daelo em daoulagad!

Tanel, 'wit Doue, drê ho torn,
Ma c'halon baour evel eur forn,
En Jezus ma lakin stad.

Me ho ped, o ma Mm gantel,
Grouet pemp gouli ho pugel,
Em c'halon ewit biken.

Gret d'in kemer lod er poanio,
Deurveas gouzont hon Otro,
Evidon pecher ken yen !

Ganech, dre drue, ma welin,
(Oas Jezus er Groas pa zellio),
Betek devez ma maro.

En hars ar Groas en ho kichen,
Da gemer lod en hoc'h anken,
Mar em lezet, me chomo !

O rouarez ar gwerc'hezad,
'Vet ket didrue, me ho ped,
Rannet gavin ho poanio !

Gret ma tougin 'barz em c'halon,
Kroas ma Jezus, e basion,
Ar sonj eus e c'houlio ?

Gret na gario, Gwerc'hez Vari,
Nemet ar Groas, ar pamp gouli,
Ha goad ho map, ma Salver ?

'Wit n'in ket en tan da teski,
C'houli am difenno, o Mari,
Pa vin dirak ma barnet.

Goude ma bue trabuilhuz,
Ma vo eur gurunen, Jezus,
Gand ho mam ouz ma gortoz.

Pa ziskenno ma c'hoi'fer be,
Ma savo d'an Enn, ma ine,
En ho kloar er barados. Amen !

IMPRIMATUR :

Brioci, die 25 Martii 1903.

M. AR PROVOST,
Vikel bras.

AR WIR FURNEZ

II

Skouer ar Gristenien diantket hag o revan en o roll o-unan,
ar re vrudelan zoken, a ziskouez anat n'euz ket a Wir
Furnez er-mez euz hejennadurez an Iltz.

Evit 'pez a zoll ouz ar furnez, petra 'ta 'neuz graet Voltaire
dre e skrijou ? Eul loden euz e levriou n'houlfe den anzav int
e dra ; ze 'zo gwir euz e lizerou dreist-holl. Voltaire a ve
meulet, dreist-holl, gant potred ar Wellaen, dre m'an neuz
roet dorn, dre e skrijou, d'an dispac'h vraz (pe revolution).
Kement-se ive a hell beza tamallet d'ezan, rag hep eo a zo bet
kiriek, dre e spered, da gement a dorfejou graet, d'ar mare
strailhuz-ze, a enep da Zone ha d'an dud, da gement a vuntrou
hag a laeronstou, e lec'h he dije gallet an dispac'h ober vad ma
ne vije ket bet bleinet a-dreuz.

Buez sant Beneat

Tennet diouz an e' l'evr euz divizou ar pab sant Gregor

PENNAD III

Deuz eur gwall-youl trec'hed.

Eun devez m'edo Beneat e-unan, an droug-spered a deuz
d'e argadi. Eul lespousik du, anavezet peurvuia dindan an hano
a voualc'h, 'n em lakeaz da nijal endro d'e zrem, ha da dostaat
outan gant kement a sked ma vije bet euz tre d'ezan
he faka gant an daouarn mar 'nije bet c'hoant, Hogen Beneat,
o tiroler e c'hoari-ze eun dra dreist ordinal bennag, a reaz sin
er groaz werni, ha kerkent al lapouz karuz-ze a deuzaz evel
eur vogened. Hogen a vesech oa leuzet bouman, mar 'n em
zavaz an den santel gwasket gand eur gwall-youl a-enep ar
gwerc'hted ken kre ma n'hen doa biskoaz gouzanvet kement
all. O veza gwec'hall pa edo c'hoaz etouez an dud o vevs,
arvested gant euz eur vaouez koant, ar spered fall a zigaoe d'e

Ouspen-ze, Voltaire 'ho bet laer, kastizet zoken dre e laeron-
stou, ha bannadigez vad 'vid e vadoberourien, hep karante evit
e vro. En e lec'h en euz graet lakaat tud, ha tud paour c'hoaz, en
toul bac'h. Bet eo avoultrier ; graet en euz viltanou betek gant
eun nizez, o 'n em lorc'han deuz ze. Graet en euz neun da garet
Doue hag ar zakramanchou dre bompad ; en eur gir, n'eo ket
eun den da vean prizel. E wellan mignoned na zislarint ket
a'chanon.

Euz Rousseau larin trawalc'h o rei d'anaveout eo bet ive
avoultrier ha n'en e' z lakaat lam poan ebet evit sevel e vugale.

Lennet an Otro Taine (eun historier brudet) hag e wellfet
pegen izel e tiskennaz e skeul ar furnez hag an honestiz an
dud-ze o deuz gret an dispac'h koz.

Victor Hugo, ken meulet hirio, pegen heuzuz bue 'n euz
hen ket renet ! Avoultrier, 'pad eul loden vraz euz e vae, nag
a daeron graet gantan d'e bried skoilh ! Mirer n'an nevoa hini
euz e vignoned koz, kalz ane, koulskoude, e vadoberourien. E
bizder, kouls hag hini Voltaire, 'oa dreist-muzul. Pegen droug
n'eo ket bet e bluen t pegen louz a-wechou !

Piou n'anave bue fall Zola ? Pelec'h ennan ar vam hag a
lezfe e levriou entre daouarn he bugale ?

— « Na roan ket ane evel skouer war an holl dreo, a
larafet d'in. Na gemeran nemet ar pep gwella diwar o oberou
rag eun dibab 'zo d'ober. » Gwir eo ? Evid ober an dibab-ze,
avad, e vije red kaout eur reolen ha, ma ne gemeret ket reolen
ar gelennadurez kristen, daoust petra a refet ?... Nemet heuilh
ar c'hiz, evel mach a an deliou koutezet gant red an dour.

Hag ar c'hiz-vreman n'eman ket brao 'vel ouzoc'h. Ar c'hoz
papereu a deu bende a viltou deuz Pariz eo a ra anezi peur-
vuian. War ar sort papereu ne gaver nemet nemeur a dra da
gentella an den war ar furnez. Ar c'hontrol eo 'Torfedjou,
muntrou, laeronstou, gwall skoueriou a gaver warne a-vernioù,
re wir hag ive, zoken, re fantaziet e-leiz ar gwall-gontadennou
a rer *feuilletons* ane ; hep konta ar « politik » a ra heug da
galon an dud honest an hano hepken anezan.

Anzavet 'ta penoz d'an neb a zo eat diwar hent ar gelen-
nadurez kristen, kenkouls ha d'ar baganed n'o deuz biskoaz
bet an eurvad da gortez dre an hent-ze, ec'h eo gwall diez
krapat war mane ar Furnez.

Mar gall ar Gristenien vad tizout d'hen ober, ec'h eo dre
mach int renet hag harpet euid-ze gant eur skoazell dreist
natur, a deu d'e a-barz an Neuv dre gant ar sakramanchou
hag ar veleien, ministred Doue. Ar skoazell-ze eo ar c'hraz.

Ha ze n'eo ket zouez ; rag digant piou 'ta hon deuz bet hon
spered hag hon ene nemet digant Doue ? Doue, krouer an den,
eo ar Furnez dispar, ar Heur-furnez ; Hen hepken a hall skleria
hag hencha davad war ar Wir Furnez spered ma'den.

Berraet diwar eul labour graet
gant an Otro F. G., person.

MARIVONIK

Monik a gavis warlene,
O tond deus Paris da vale,
Ha chomet e oan souezel,
Souezel bras ouz he gwelet.

Gw. chal e louge ar c'hoef gwen,
'Che ken brav war he bleo melen ;
Mot chouer bras ha davanjer,
'Roc d'ei eur stum ken seder.

zouj, ken mad ha gant kement a dan ar skunden euz ar
vaouez-ze, ma ne halle ket mui zervicher Doue ensbi pelloc'h
oc'h ar gwall-youl-ze, ha ma venoze damdost distrei er hed ha
kwitaat e vuez a binijin evit ato, hanter-drec'het evel m'edo
gant al likaouerez Hogen, kennezet ha digaset ennan e-unan
gand gras Doue hag o welout dirazan eur voden drein ha
linard, Beneat ne varehataz ket evit en em ziwiska en noaz,
hge en em daol er giz-ze e-kreiz ar voden. En em ruilha a reaz
eno epad pell auzer ha pa zavaz e kwit, e gorf a oa dispenned
holl ; hogen gouliou e gorf o doa paret gouliou e ene. Ar
broud deuz an diavez en doa mouget an tan-noazuz a zeve e
ene ; trec'h a reaz ar pec'hed en eur gemma (trei) natur an tan.
Azalek ar mare-ze etol en deuz anzavet abaoe oc'h e ziskibien,
al lusk euz ar gwall-youl a oa ken trec'hed ennan ma ne c'hou-
zanvaz ken e daolou. Kalz a dud a zeuz hep dale d'en em
lakaat dindan e veli ; bez' e oa diepe euz ar gwander-ze euz ar
c'hig, ha dre eno en doa aotre da gelen ar vertuziou ; rag Mo-
izez a c'hourc'hennenn e chome ar veleien yaouang e servich
an aoterou, da bem pleaz warn ugent ha zoken ouspen ; mes
da hanter kant vloaz e tleent kaout an diwall euz al lestrou
sokr,

Gwechat he jodo fresk meurberd
A doug frez Hou ar yac'heul,
Hag he mouezik flour a gane
Drant ha seder sonio Kerne.

Breman 'vad e toug eun tok du,
Gant plan evned, rubano ru,
He bisach a so morliveit,
Yez he bro he deus ankouaet.

Mancho he c'horvru 'so ledan,
Ledan 'vel diouaskel eur vran ;
Hag ar vruched 'farchec'h c'houeet,
Gant eur soules 'so ru lanet.

N on pesort liou doa he roben,
Pe moug, pe du, pe c'hiaz, pe wen ;
Med ruzal 're d'an daou goste,
'N eur stabad an hent dre mach e.

— « Ho, ho ! Monik, a lavariz,
C'houi 'vad 'so deut eur plac'h diskwir,
Gwelet 'ran hec'h eus gouet,
Aboue tri bla c'heus kwitaet. »

Ous ma c'blevet 'vel eur pain,
Marivon a c'houeas he slun,
Hag a respontas dibie mad :
« Gav did, Laouik, n'on ket avad ! »

— Heu ! Marivon, pe me 'fezi,
C'houi a so deut da zimezi,
Rak Yannik ho kare kemet,
A so ouz ho kortoz hepred.

— Han ya ! emei, Yannik Taro !
Nan eus ket kavet c'hoas er vro,
Diolez ebet da vond ganitan ?
Ma ! n'e ket me 'vo pe laras.

— O ! a respontiz, ar potr-ze,
So perc'hen daou c'hoant skoed leve,
Labourer mad, den a feson,
Ho liskfe evrus, Marivon.

— Errus 'mei, ha ! na sonjan ket,
Re divalo e a spered,
'Vel kazi oll dud ar mezio !
Ha pegen louz o labourio ! »

Ober 'raes eur c'hrus d'he diouksou,
'N eur vond 'kwit ken faeus ha tra,
Me a sonjal : « Paour kez Yannik,
Kollet e da Varivonik. »

Dizrei a reas da Barie....
Gant eur bugelik a daou viz,
Ec'h e deut aboue dec'h en dro :
Potred ker n'int ket divalo.

LAOUIK.

An Avicler Per.

Dam-welot a ran eun tammig an dro euz an traou a lavaret
d'eomp, mes koulskoude teurvezit, me ho ped, diskleria anezou
d'eomp eun tammik muioc'h.

Sant Gregor.

Per, daoust hag hon n'eo ket gwir e ve, er yaouankiz, gwall
youlou ar c'hig en ho holl nerz ? Hogen d'an oad a hanter kant
vloaz gouez ar c'horf a deu da zistana. Al lestrou santel eo
eneou an dud a feiz. An dud dibabet gand Doue, keit ma 'z int
techet d'ar gwall-youlou, a die senti ha servicha, hag eo d'ero
beza dalc'het d'ar hoan ha d'al labour ; hogen pa 'n euz an oad
rentet o spered stouloc'h, birvidiger ar gwall-youl a deu da
zizez. Neuz e vent diwallerien al lestrou sokr, da lavaret eo :
e tenont da veza kelennerien an eneoù.

An Avicler Per.

An diskleriadur-ze a blij kalz d'in, en anaout a ran,
hogen brema pa ho peuz gret d'in poella mad an lakad ze euz
ar Skritur sokr, kendalc'het, me ho ped, danavez buer an den
eon-ze ho peuz deraouet (staget gant).

(Da heulth).

KROAZ AR VRETONED

KOUZANACHOU

Eur skoed ar bla evit Breiz ha Bro-C'hall.
2 wennek en tu-all da 22 real evit ar Brokeltiek.

Ar brezonek hag ar feiz.
A zo breur ha c'hoar en Breiz.
Furnez ar Geiz.
Gant brezonek eo deud ar feiz.
Gand ar gallek ez aio a Vreiz.
Furnez ar Geiz.

SKRIVANIERIEN

Kas al labourioù pe d'an Otro VALLÉE, Rener
Ru Zant-Benoct, ZANT-BRIEK
pe d'an Otro MOAL, Skrivaniere
27, ball Charner, ZANT-BRIEK

Dalc'hil hepred d'ho prezonok.
Yez an dud vad ha kalonok.
Yez ar feiz eo; ma ve trec'het,
Ouzpen ar Yez, e ve Poc'hell!
M. 117.

KERLAROÙ-KOZ

Tri gwennok pep arundenad-
skritur.
(Diskenn a briz evit meur a
embann diou-tu).

Evit ar veleien diframmet o fae digante

Daou vretlon mat euz parrouz Panvrit... 2 skoed.

Evit Kalvar Landreger

Ar zun-all, goude bean komzet deuz ar parrouzien o devoa roet ar muian evit Kalvar Landreger, e lavaremp :

Marteze e zo parrouzien hag o deuz roet muioe'h.

Gwir eo, ha plijadur vraz hon deuz ouz hen disklerian. Parrouz Panvrit-ar-Beskont hag hon doa hanvet war an dolen a enor ar zun-all a zo da vean hanvet adarre ar zun-man ha da lakat etouez ar re gentan.

N'e ket 59 lur he deuz roet, mez 195 lur ; etre 2550 den, e sav Panvrit evelse tost da zaou wennek dre bep den. Kement-ze a c'houlennemp en pep parrouz.

Otro person Landreger a skriv d'imp ar zun-man : Enor, emean, da Goadout, o deuz roet an dud enni bep a zaou wennek da zant Ervoan.

Kement-all a lavaro pa zigemero roll parrouz Panvrit : Enor ive da Banvrid ha da gement parrouz a heuilho he skouer.

Setu aman, skrivet d'imp gant eur mignon hag a lak e amzer hag e boan da labourad evit zant Ervoan, eul liter hag a rei d'an holl plijadur da lenn.

« Trugare, d'ac'h, ma mignon mad, da vean komzet deuz Panvrit-ar-Beskont war Groaz ar Vretoned an 29^{ad} a viz Meurz, diwarben ar C'halvar a vo zavet en Landreger.

Mez, da c'bras Doue, nan eo ket hepten 59 lur a zo bet dastumet en hon farrouz ken kristen ha ken troet mad. Bolante vad an dud an neuz zavet betek 195 lur, hag an euz kaset an arc'hant-ze dre daouarn an otro Neumager, en Gwengamp. O welet ar brezel spontuz a ra an dud fall d'o fe gristen, 'deuz c'hoant parrousianiz Panvrit-ar-Beskont da diskoe dirag an oll penoz e fell d'e chom stag ouz ar gwir fe ha difen ar gwir relijion, evel o zud koz.

Me esper kaout c'hoaz eur gwennok bennag evit-ze, rag na 'meuz ket peurachuët da dastum an arc'hant a roo an oll, kerkoulz ar paour evel ar pinvik, evit zikour zevel en ker Landreger eur C'halvar kaer meurbed en enor da Zoue ha da zant Ervoan.

Fredet hardi, ma mignon mad, e karan anoc'h a greiz-kalon.

An otro MAREC, kure.

ZANT-KLEVE ive an euz roet 90 lur elec'h 74 lur hon doa laret : tremen eur gwennok pep den.

ALI. — Gant kalz a blijadur e lakfemp aman roll ar parrouzien o devo gret ar muian a enor da zant Ervoan. Ma kar kesterien zant Ervoan digas aman ar roll hepken (n'eo ket red e vije an arc'hant nag an hanoio pen-da-ben deuz ar pezh o devo zerret), e vo gret eun dolen a enor pa vo achu ar c'hestio.

Nan euz nemet digas evlen :

Evit Kalvar zant Ervoan

Hano ar barrouz hag ar pegementad dastumet.

Ar Skrivaniereien.

ALI DA VRETONED SANT-BRIEK

Eur c'helou mad!
Retret ar Vretoned en Sant-Briek.

Pa oe bet hanvet an aotrou Duchéne da berson iliz-veur Sant-Briek, hon lennerien a gavaz war Groaz ar Vretoned eur veulodi deread euz ar belek santel-ze, a verv, en e greiz, ene eur gwir Vreizad leun a garante-Doue hag a garante-Yro. Hen diskouez mad emañ o paouez ober, en eur bedi da zont aman da ren ar retreat vrezonek unan eur ar bardonerien ar muian brudet en Treger : Otro person Pluzunet.

An eurvad hon deuz bet da glevet otro person Pluzunet en Iliz Itron Varia a Esperanz ar bloavaz arok, ha biskoz n'hon devoa klevet komz bravoc'h ha freasoec'h evitan.

An otro Rouz, kure an iliz-veur, hag a zo ken karet aman gant an holl, a roio dorn evit ar retreat.

Deoump eta, ar stanka ma vo gallel, endro da gador-brezek sant Gwilherm da zelou prezegennou hag akon kristen hon beleien santel a dalc'h da gentelia ac'hanomp en yez ar Vro daoust d'ar gwall daolliou da gouean gwasoec'h-gwasa war o en. Setu aman honoioi personed ha kureed, bet diframmet o fae digante, neve-ze, abalamour d'o c'harante evit Breiz hag ar Vretoned : An otro Chapelle, person Kemperven ; an aotrou Berthelot, person Locarn, an aotrou Deniel, kure Locarn. En amzer man a drubuil hag a dispac'h, pa glasker treuz ouz hon beleien, n'ankousomp ket ec'h eo eun dlead, eun dever evi d'omp, en em starda gwelloc'h aze endro d'e ha kaout muioe'h a lealded hag a garante oute, evel ma rafe bugale eun tieges kristen hag unanet mad, ma vije klasket difrauma digante o zad karet.

Ar retreat e vo staget ganti ar zult kenta (sul ar bleunioù).

D'AM C'HENVROIZ

C'hoari gaer a zo, ma zud ker, c'hoari gaer a zo en deioù-man gant mevelien an diaoul, ar Franmasoned milliget.

Skei a reont a-doll-horz war ar gwellan tud a zo en hon bro, war ar Relijused zantel a ra skòl ha war ar re a brezeg en hon iliz.

« N'en dispartian, emeint-hi, a renkoint an eil deuz egile ; o zammik-ira a vo gwerzet ganimp ha difenn a reomp d'e ober ken al labour a raent betek bremen. »

Ar Franmasoned-man, ma zud vad, an euz touet d'an diaoul mont betek ar penn, mar gellont ; da laret eo : mont betek difenn d an holl veleien ober o labour a veleik, betek zerri an ilizou pe lakat ane da varchosi, betek zoken, muian ma c'hellont, lac'han Jezuz en kalon pep kristen.

Gant ho pilled-vot, benn ar bla, e c'hellet diskouel d'an dud-se na c'houllet ket ec'h afeint pelloc'h : zellet bremen petra hoc'h euz d'ober.

Eur mignon.

— o —

Bennoz-Doue d'hon mignon ker hag heuilhomp euz on gwella e ali mad. En gortoz-mare ar votadek e dleomp : da genta, pedi ervad, rag ma n'eman ket Doue a du gantan, aner eo labour an den. — D'an eil, rei dorn, pep-hini euz e wella, d'hon beleien vad, evit o difenn, delc'hel gante o feadra a glas'ker diframma digante, hag ezetaat d'e labour zantel o c'harg dre diskouez muioe'h c'hoaz a zentidigez hag a garante oute evit biskoaz.

LAERONSIU COMB

Bremen, pan euz diskaret ar Relijused, Komb, mui-ouz-mui kounnaret, a grog da skei adarre war ar Brezonek.

Tri belek deuz estopti Zant-Briek o deuz bet an enor da vean diframmet o fae digante deuz e beuz. An oitron : Chapelle, person Quemperven,

Berthelot, person Locarn,

Deniel, kure Locarn.

Nag a blijadur hon dije, ma galljemp kas d'ar veleien-man o feadra tennet digante dre eun tol a dislealded euzuz.

Pedi a reomp hon lennerien, da zioured evit ar veleien-man eun draik bennag c'hoaz.

Evit difenn ar Vro int skoet, evit miret d'ac'h ha d'ho pugale, tadou ha mammou, hoc'h hano hag hoc'h enor a Vreton hag a gristen.

Kroaz ar Vretoned a gas d'ar veleien mad-man he gourc'hemennou kalonok.

Zac'h an Ardou

An de warlerc'h, da seiz eur, Becbran a ziroc'he c'hoaz war ar plu, pa glevaz a greiz e gousk eun evn o kanan 'n e gichen. Da gentan e kredaz d'ean e oa oc'h hureal ; mez an evn a'gan hepred, hag e tibanaz. Neuze war veg eur c'hantelour arc'hant, 'uz d'ar chiminal, e welaz al lapous, o turlutad gant eur vouez duduz evel hini eun estik. Becbran, en e goaze en e vele, a chilaoue anean, hanter digor e zaoulagad ha digor braz e c'heno. Ar lapous a achuaz e zôn ; Becbran a grede e oa o vont da nijal kwit ; mez na finvaz ket. Neuze e savaz hag e tostaaz d'ean goustadik en eur asten e zorn ; an evn na re van ebet ; pa stokaz e zorn d'ean, e tölaz ple e oa en mental livet evel pa vije beo.

An noz diarög, n'an evna ket gwelet kaer an treo a oa endro d'ean. Ober a reaz eta, evel ma oa, an dro d'ar gamp. Bean oa enni sklennou, taolennou ha, dreist holl, skeudennou koar ken brao ha ken mad livet, ma seblantent bean beo. Diou a oa a bep tu d'ar chiminal hag unan deuz tonll an nor.

Becbran a wiskaz e zilhad ken zard ha tra, hag a laraz bennoz Doue da Zoue ha da zant paeron e barrouz.

Pa oa o vont ermeaz, rag prez an evna da c'hout doare Godik ha da valet e gastel dindan goulou an de, e klevaz eur vouez drek e gein o c'hervel anean :

— Becbran !

Dizrei a reaz, souezet ma oa Godik ken tost d'ean, mez n'e ket Godik he devoe komzet, ar skeuden goar e oa :

— Gwestlet eo hirie ha beude,
Becbran da servij ar Roue.

— Ho ! ho ? eme Becbran, piou eo ar roue-ze, mar plij ?

— Ar Gwir, eme ar Skeuden.

— O ! pa garfet, me 'zo prest, eme Becbran, da zervij ar roue-ze !

Neuze ar Skeuden goar-all a gomzaz ive :

Gevier, gaouliaded, laeron, laeronsiou,
Becbran holl o fakou 'barz en Zac'h an Ardou.

— Ober awalc'h, eme Becbran, met gwell bounner e teuo ar zac'h da rougen.

Ar Skeuden na respontaz notra. Becbran, a gerze da doull an nor da c'hervel Godik; mez pa oa o tremen ouz ar Skeuden diwean, houman ive a laraz goustadik eun dra bennag. Becbran na intentaz ket, rag komz a re evel dre hec'h alan. Tostad a reaz e skouarn:

— Kam ki pa gar, emei.

— Kam ki pa gar? eme Becbran. Petra dalv kement-ze da laret?

An ter Skeuden a oa 'n o zav pep hini war eur post men-marbr, hag e vousehoarzent o zer.

KANTIK AN ITRON VARIA DRUE

WAR DON : *Offromp da Zoue eur sakr'fils.*

DISKAN.

*O Itron Varia Drue,
Miret d'imp hon yez hag hon fe;
Dre ar poanioù c'heuz gouzanget,
Miret o fe d'ar Vretoned.*

— 0 —

Sant Simeon, pan he gwelaz,
D'ar Werc'hez a zouganz,
E vije, epad he bue,
Holl rannet d'ezhi hec'h ene.

Graet d'imp-ni, o Gwerc'hez Vari,
Kaout lod en ho poanioù ken kri;
Sanket gloasion ho mab karet,
Dounoc'h-douna en hon spered.

— 0 —

Evidoc'h, o pabez enkreuz,
Pa glask ar fallakr Herodez
Kas d'ar maro ho mab santel!
Ho mam-bro renket dilezel.

Ni ive dilezo pep tra,
Ni a diouero hon bara,
'Vit miret tenzor fe hon bro:
Kent evit e goll ar maro!

— 0 —

Jezuz, en templ tri de kollet,
E vam 'n euz gwall-nehemantet;
'Pad tri devez eo bet Mari,
Gant Jozef, oc'h huanadi.

Ra ve hon c'halono mantret,
Pa vo Jezuz ganimp kollet!
Ra deufomp d'hen klask noz ha de,
Ken e vo distro d'hon ine!

— 0 —

Jezuz Krist o tougn e groaz,
He c'halon d'o vam a rannaz,
Ken gouezjont o-daou, gant true,
Semp'let an eil hag egile.

Graet d'imp, o Mari, mam Doue,
Dougen hon c'hroaz war hent an No;
Ni fell d'imp frealzi Jezuz,
Dre vean 'veltan gouzanvuz.

— 0 —

E kreiz man 'n holl oc'h ober goasp,
Simon, o rei skoazell d'ho Map,
A ziskouez santout kendrue
Ouz sr boan a veuz hoc'h ene.

'Fall d'imp ive kendruezi
Ouz ho poanioù, Gwerc'hez Vari:
War hent real Menez Kalvar,
A heuilhet e greiz ho klac'har.

— 0 —

Ar plac'h santel, madeleuz,
Veronika, kendrueuz,
'Diskone d'ac'h drem ho mab karet,
War he lien neve verket.

Gwerc'hez Vari, o ma Itron,
Skrivet ive don em c'halon,
Drem gouliet hon Zalver mad,
E legad kunv, e dal leun-goad.

— 0 —

Jezuz 'lar d'e abostol ker:
« Kemer da vam mam da Zalver. »
Da Vari e lar, goude-ze:
« Kemer da vab Yan 'zo eze. »

Maria Drue, Gwerc'hez dinam,
Ni ho kemer holl evit mam;
Kemeret ive da vipien,
Kement zo hanomp pec'herien.

— 0 —

Ar Werc'hez, dre he fedenno,
Distro d'ar vad al laer deo;
Klivel a ra a borz Jezuz:
« Hirie 'vi en Nony peurbaduz. »

Buez sant Beneat

Tennet diouz an e l'levr euz divizou ar pab sant Gregor

PENNAD IV

Deuz eur weren bevet dre sin ar groaz.

Sant Gregor.

Ar gwall-youlou o veza pellaet, an den Doue, evel eun douar kempennet mad, e leac'h n'euz ken a zrez nag a wa'l-louzeier, a roaz eun eost puilhoc'h a vertuzioù, hag evel-ze ar vrud euz e santelezh a lakeaz e hano da veza anavezet braz. Beza oa wardro eno eur manati euz pehini an abad o veza maro, ar vanech a zeuz da gaout Beneat d'e aspedi da dourve d'ont ganto evit o ren. An den Doue a zina'chaz epad pell amzer, o tiskleria d'ezo penaoz ne hallfent ket en em gievat epad pell amzer. Hogen, en divez, troc'hed gand o fedennoù, ec'h asantaz mont ganto. Hogen pa falvezaz da Venet lakaat heulha ar reiz er manati, ha miret oc'h ar vrendeur da vont a gleiz hag a zion diouz an hent eon, evel ma raent kent, ar re-man a grosmole, a vuanekeaz ez dibouell, ha zoken a 'n em damalle da veza 'a em roet eur mestr hag a oa ken dishenvel e zoare beva deuz o hini. Gwelet mad a reent ne hallfent mui, dindan e veli, ober traou difennet hag o doa keuz da veza dalc'het da zilezel o boz zamanchou fall. Kallet e kavent d'o cad 'n em roi d'eun doare beva all, hag egiz skwer ar re vad a zo ato beac'hiuz d'ar re fall, hiniennou anezo a gemeraz ar ratoz da lakaat ar maro

d'o diskarga euz eun den hag a boueze warnezo. En em glevout a rejont etrezo e vije kontamm'et e win da Venet. Pa zeuz heman d'e bred e oa kinniget d'ezan evel kustum eul lestrad gwin da eva ha da veza benniget gantan; hogen, setu a veac'h m'en doa an den Doue astennet e zorn ha great sin ar groaz war al lestr ma oe brevet a dammou evel pa vije bet stlapet eur mean warnezan. An evaj a varo 'n en doa ket gallet gouzanv an srwez a vuaz. Savel a reaz raktal, e zremm habask, e spered sioul, hag e lavarez d'ar vrendeur oa 'n em vollet en-dro d'ezan. « Doue Holl-C'halloudeg d'ho pardonno, va brendeur! perak klask ober d'in evel-ze? Daoust ha n'em moa ket lavaret d'eo'c'h, en derou, penaoz n'hon dije ket gallet beva kevret? Klaskit eun abad all hag a zeroe ouzoc'h; rag evidon-me n'ho pezo mui hiviziken. » Distrot a reaz war an eur d'o beniti karet, hag eno e veze e unan, gantan o unan dindan legad an Hini a wel en holl draou euz lein an Envou.

An Avicler Per.

Ne boellan ket mad er pezh a lavar ar c'homzou-ze: e vevez e unan gantan e unan.

Sant Gregor.

M'en nije c'hoanteet an den santel delc'el dre red, dindan he veli, ar vanech o c'h'hienna holl en e onep, hag a rene eur vuaz ken dishenvel diouz e hini, en nije kollet marteze nerz ha peoc'h e ene; lagad o spered 'vize 'n em zistroet diouz e arvestou santel. Oc'h en em skilva bendez da glask difazia ar re-all, en nije 'n em zifezet e unan. En em lezet en dije hep kaout ar re oa o klask distrei. Bep kwech ma teu eun boelladen krenv d'hon tenna er meaz ac'hanomp hon unan, e vevomp, hogen ne vegomp ket ganeomp hon

Gwerc'hez Vari, mam a drus,
Hon distroet holl ouz Doue,
Ha war an de deuz hon maro,
Digoret d'imp dor an N'avo.

— 0 —

Gant eun taol goaf, an dal Lotjin
'Dreuz e galon d'an Den divin,
Hag a rann ive d'ar Werc'hez
He c'halon leun a garantez,

Mari ra vo d'imb holl rannet,
Hon c'halon gant heuz d'ar pec'het!
Rentet ar gweled d'hon ine,
Vel m'e rent'joc'h d'ar zoudard-ze.

— 0 —

'N abostol Per 'ouel d'e bec'hed;
Gant daerou Mari e chenchet,
Ha gant Jezuz 'n euz e bardon,
Gant gwir glac'har en e galon.

Graet d'imp, Mari, gouelan dourek;
Rag d'ho poanioù ni 'zo kiriek;
D'hon daoulagad roet daerou,
Evit gwalc'hi hon pec'hajo.

— 0 —

Ar Judevien, ar zoudarded,
Deuz mene Kalvar diskennet,
A c'houlouen parden truezuz,
Digant Mari, digant Jezuz.

Ra deuz ar gristenien a vern,
Pa zistrofont euz an ofern,
Da skei keuzidig o asgra,
En eur ouelan d'o wall-vue.

— 0 —

Nikodem ro skoaz da Vari,
Gantan Jozeb Arimati,
Da zebelian korf man Jezuz,
'N eur be neve ha prisizuz.

Hon skaeziti, m'ho ped, Gwerc'hez,
Da zigemer korf ho mab kez;
Pa ziskenna hon c'horf er be,
D'an nevo douget hon ine.

ERWAN HERNOT

KIZELLER KALVARIOU HA MEIN-BESIOU
En Lanhuon
GOULENN AR PRIZ HAG AN TAOLENN

Saint-Brieuc. — Imprimerie Saint-Guillaume.

unan, n'en em welomp ket ken, hag en em daolomp en traou a ziavez. Ha ni hall lavaret edo gantan e unan an Trezenner a yez en eur vro eestren, pell deuz e vamin vro, hag a zis-mantrez al lod-danvez en doa bet digant e dad? En em lakaat a reaz e servich eun den euz ar vro-ze, hag en awr ziwall ar mo'c'h, en dije karet ranna o bouet ganto evit terri e naon. Staga a reaz en divez da brederia war er madou en doa kollet, hag ar Skritur sakr a lavar: « O tont ennan e unan e lavaraz: Pegement a c'hoasreien a zo e ti va zad hag o deuz o boed gant largetez! » Luk. XV. 17. Ma vije bet gantan e unan, ponaoz vije 'n em zistroet d'ezan? Rag-ze em meuz gallet lavaret e chome an den santel B-n al gantan e unan dre ma taole bepred evez war e ene, hag en em zalche bepred dirag e Grouer, dro m'en em spie hep paouez ha ne loske gwech ebet ar zell euz e skiant vad d'en em ziroll en diavez.

An Avicler Per.

Penaoz eta ec'h heller lavaret ar pezh a zo skrivet euz an abostol sant Per p'an doe an eal lakeet anezan da vont euz ar prison? « Pa o deuet ennan e unan, e lavaraz: Breman ec'h ouzon e gwirionez en deuz digaset an Aotrou Doue e eul d'em dieubi euz daouarn Herodez hag euz gortozidigez ar bopl Judeo. » (Akt. XII).

Sant Gregor.

Per, beza ez euz diou zoare da vont er meaz ac'hanomp hon unan: Dre izelidigez hon youlou e koezomp dindanomp hon unan, pe en em zavomp us d'eomp dre gras an arvest santel.

(Da heul'n).

KROAZ AR VRETONED

KOUMANANC'HOU

Eur skoad ar bla evit Breiz
ha Bro-C'hall.
3 wannek en tu-all da 22 real
evit ar Broioheltiek.

Ar brezonek hag ar Feiz,
A zo breur ha c'hoar en Breiz.
Furnes ar Gêz.
Gant brezonek eo deud ar Feiz,
Gand ar gallek eo aio a Vreiz.
Furnes ar Gêz.

SKRIVANIERIEN

Kas al labourioù pe d'an Otro **VALLÉE, Rener**
Ru Zant-Benoit, ZANT-BRIEK
pe d'an Otro **MOAL, Skrivaniere**
27, ball Charner, ZANT-BRIEK

Dalc'hil hepred d'ho pretonek,
Yez ar dud vad ha kalonek.
Yez ar Feiz eo ; ma ve trec'hel,
Ouspenn ar Vez, e ve Poc'hel!
MILWA.

RENNANNOU-KONVER

Tri gwennek pep arcoudannad-
skritur.
(Diskenn a briz evit meur a
embann diou-s-tu).

PASK

An Iliz a ren war an douar eur vuc rust ha poanuz.
Evit mad an dud eman, rag gwir eo ar pezh a lavarer :
hep relijion n'haller ket bevan ; ha koulskoude an dud a
zo yen ha dizebtant en he c'henver.

Ar re goz a gonte penoz ar Wirione a oa kuzet en
eur puns don elec'h ma chome hepred, nemet eur
wachig an amzer, pa halle, e sava he fenn betek goulou-
de.

Evelse ive 'man doare an Iliz 'bars ar bed : an darn-
vuian deu : an amzer, an dud na zellont ket nemeur outi,
hag e ve he-unan peno, evel en eur puns, o huanadi hag
o pedi evit he mibien ankoaz ha digar.

Tud fall a ve ive war vardel ar puns-ze o harz anei da
zont ermeaz, rag, pa diskoue he fenn, e tol sklerijen war
ar bed tenval ha trist evel ma ra an heol d'ar beure.

Epad eur pennad, an dud-man a ve trec'h ; mez eur
c'houlz a deu, hag en desped d'e e renkont plegen ha
stoui o glin diragi, rag laret e zo bet e vije d'ei ar gounid
divezan.

Zonjet breman en goul Fask.

N'e ket hue an Iliz war an douar e tisrenvel d'imp
ar gouelio-man ?

An dud o deuz laret Doue : laket o deuz anean en
eur be tenval, evel en eur puns ; deut int gant armou da
haz anean da zvel ken ac'hane ; mez daoust d'o norz
ha d'o c'hounnar, Doue a frailh dorejou ar be, a ziskar
ar zoudarded en eur dremen, hag an em ziskoue d'ar bed
lugernuz evel ar heol.

Pegen kaer ha pegen fresh-uz eo ar burzud-man !

Hirie zo tud eleiz hag a gav d'e ive emanant o vont da
astenn an Iliz dindan eur men-be. Varc'hoaz e koufont
ar o fas dirag an Iliz-ze zavet a-douez ar re varo gal-
loudusoc'h ha splanno'h evit biskoaz.

Pa vo deut an den a-ben da harz ar mor da goenvi,
ar heol da zvel d'e eur, an hanv, ar goanv da zont d'o
c'houlz, neuze vo mestr ive d'an Iliz, mez piou a lako an
heol hag ar nor da zenti outan ?

Red eo, epad ar gouelio-man pedi Doue evit ma vo
an Iliz trec'h hep dale war hec'h enebourien.

RETRED-BASK AR VRETONED en Zant-Briek

Evel eman ar gustumans vad d'ober hop bla, e zo bet
gret adarre ar bla-man eur retred en broonek 'barz en
iliz Zant Gwillerm, evit Bretoned Zant-Briek.

Person an iliz-veur, an otro Duchéne, anavezet mad
ganimp, gant hon lennerien ha gant an holl Vretoned
evit hean eur Breton stard ha kalonek, an euz galvet
evit pe eg ar retred, unan deuz ar gwella zarmonerien
breton a zo en eskopti-man, ha, zur mad ive, en
eskopti-all.

Eun dudi eo chilaou an otro Bescond, person Plunet.
Evurus Plunedir, a glev aliez eur goms ken yac'h, ken
c'houek, ken breton penn kil ha troad ! Evidomp ni, ha
na glevomp bemde nemet tammou gallek distreset pe
brezonek hanter-varo, brezonek duwriennet, eo, en
gwirione, eur blijadur dispar mont da chilaou anean.

Gantan e zo bretonek heo-buek, fresk, plén ha leun,
hep ficherez nag ardou, ha kosantoc'h evelse, dudiusoc'h
evit ar brezonek skrignet a deu awechou ganimp-ni,
paour ket Bretoned hanter gallaoued.

C'houez ha blaz ar vro hag ar Gêr a zo gant komz an
otro-man ha kement-ze a zigor ar galon, he zenera, hag
a gompex an hent da wirioneo ar fe, a gennerz c'hoaz
ar gelennadurez kristen.

Evidon-me a anzav hep doan na mez ; eur zarmon
gallek a zerr ac'hanon da gousket ; mez zarmonioù bre-
zonek, seurt gant re an otro Bescond, am dalc'hfe dihun
'pad eun noz. Disul diwean, da der eur goude kreiste, e
oan 'n eun iliz o chilaou eur zarmon gallek ; allaz ! Kaer
am oa stourm, digeri ma dioukouarn ha ma daoulagad
brat, e krapas Potr e Voto-stoup war ma c'hein ; gant
eun dorn e kloaz ma daoulagad, gant eun all, ma
dioukouarn, ha na dec'has ket diwarnon ac'han na laraz
ar zarmoner : *C'est la grâce que je vous souhaite. Ainsi
soit-il.*

Raktal e tihuniz. Mafard, Potr e Voto-stoup a zo eur
Breton, unan pennek, ha n'houl ket e kouefe a c'hallek
'barz ma dioukouarn.

Hogen, dimeurz ar beure, da dól pemp eur hanter, en
eur arruout en chapel Zant Gwillerm, na oan ket dihun
mad c'hoaz ; som am oa zoken na digoueje ganin achui
ma hun war ma c'hador ha koll ar zarmon pen-da-ben.
Ya da ! abenn ma 'n evoa achuet ar zarmoner ar peden-
nou en brezonek, e oa digor frank ma dioukouarn, di-
luit ma spered, hag ar zarmon a dremenaz warnon ken
dous hag eun aezen flour, eur c'hli'en danav, a zedera
hag a wella pep tra.

Da goulz an oferen, meur a hini a reaz o fask, ha
setu o sevel eur c'hân seurt na gleviz biskoaz bravoc'h.

Klevet kanan er gêr, d'ar zult, en oferen veure,
*Gourc'hemenna Doue, Jezuz pegeu bras eo, hag o
c'hlevet ermeaz ar gêr, nan eo ket memez tra : an hin ;
n'eo ket bet eno, na oar ket pegeu mad eo eur gir, eun
tôn deuz ar vro, pa o c'hlever en eur vro estranjour :*
ha koulskoude, aman en Zant-Briek, n'euz hini ac'ha-
nomp, Breton na Bretonnez, a gement a ve pell deuz ar
ger.

Ouspenn ze, Bretonezed Zant-Briek n'o deuz ket
ankouezet kanan o c'hantiko brezonek desket gwechall
war varlen o mam, en oferen hag er c'hatekiz. Nag o
mouez nag o c'hoaz na zo distreset gant an tonioù hag
ar gironioù gallek ; chom a ra beo en o c'halon ar wrien
deuz a wir Vreizadeged, hag ar wir Vreizadeg, evel ma
ouvez, eo rozen ha peelezen an holl vrechad.

Bennos Doue ha trugare d'an otro Duchéne ha d'an
otro Bescond !

Evidon-me a hall laret : eur gouel eo bet evidon-me
ar retred-man ; tanvaet am euz enni dousder ha galloud
dispar ar fe gristen pa ve distleriet ha houlihet herve
kiz ar vro.

Eur wech ouспен am euz gwelet en em vriadad Feiz
ha Breiz, ar Brezonek hag ar Fe, hag am euz laret
ennon ma-unan, hag a hadlaran aman gant ma holl
nerz :

Ya, ar Brezonek hag ar Feiz,
A zo breur ha c'hoar en Breiz.

ha na voint biken dispartiel !

DIR-NA-DON.

Red eo din 'rôg peurachui laret ma sonj pen-da-
ben. Pegon evurus e vijemp, mar hon dije en Zant-
Briek eur person breton ! Setu kavet an iliz, hag ar
person, ma plij gant an otro 'n Eskop, e vo an otro
Bescond. N'eo ket gwir, Bretoned Zant-Briek, e vije
arru mad ganc'h an otro Bescond da herse ?

DA GOMB

Evit e uo-pask

Komb n'ankoua ket ac'hanomp-ni, Bretoned ; na vije
ket mad d'imp ankouad anean.

Pask a zo disul, kasomp eta d'ean e uo-pask :

Bean oa eur wech eun derven,
Ar seurt ganti na gaver ken ;
'Houe ma sav dero en douar,
Er bed nan euz ket bet he far.
Setu Comb eun de o tremen,
'N e zorn eur gontel c'houitelen :
— Chouistet, 'mean, pe na chouistout,
Gweenn an tanfostr, me ho trec'hou !

An derven goz a lavare :
— Daoust hag e traou petra c'hoarve ?
Me 'zant evel debron 'n em gar....
— Ya, Komb a zo kas ho tiskar,
Setu petra c'hoarve e traou,
A respontez eur pistiklaou.
— Comb, emei, piou so hennez ?
— Nebeut a dra, eun tan « Moardez » !
Mam goz, ma karet, 'vit e boan,
Me gao d'an eun u d'e goan.
Al lapous o sevel e lost,
(Buker mad a-bell hag a-dost),
Hag o serviji tom ha tom
Komb koz war e c'heno a-blom.

DIR-NA-DON.

KANTVED SANT ERWAN

Setu aman gouel sant Erwan o tostaat. Ouspenn e ouel,
kantved ar zant eo a digouezo an neontegred euz a viz mae
kenta. E kenver an dese, e vo c'houez'h kant vloaz, e vo evit
da, aboue m'eo marvet en Kervazin, patron santel ar Vre-
toned.

Setu aman ar pezh a lennomp war lizer-kemmenadurez an
Eskop :

— « En e veo, sant Erwan an nevez labourat euz e holl
nerz da zifenn, war an dro, Breiz hag ar Wirione.
Goude e varo, eur wech lakeet war roll ar zent, e lalc'has
da vean sellet gant an holl 'vel paeron ha difenner Breiz
hag ar Wirione. »

Euz leia an Nenv, e lec'h m'eman, sant Erwan a vir, eta,
hag a zifen an daou rummad-ze a wriou santel : Gwirion Doue,
gwirion e van-vro Breiz-Izel.

N'hen ankouamp ket, Bretoned !
Hirie an de, e klasker fustua ar gwirion santel-ze en eur
digristena hag en eur divroneka Breiz-Izel.

Meur a hini, siouaz ! etouez ar re zoken a diefe ar muia
derc'hel d'ar Wirione, a deu da dam-ankouat anez, en eur
ober gant ar Gaoz marc'hajou, dreist-holi evit pezh a zell pre-
zek ha katekiza en gallek.

— « Gant pebez nerz kalon, a lennomp c'hoaz war lizer-
kemmenadurez an eskop, sant Erwan n'an euz ket stourmet...
ya ! ouz ar roue e-unan, pa vije manek da viret ha da zifenn
gwirion Doue ha gwirion Breiz-Izel. »

Pedomp a greiz kalon, lennerien ger, pedomp ac'han da de
e ouel, hon tad sant Erwan ; ha goulennomp digantan evit e
holl zervijerien, en amzer-ma s' stravih hag a heakinerz, an
nerz kalon santel-ze an euz diskouezet en e-unan, 'vit ma vo
miret ha difennet, breman evel gwechall, gwirion Doue ha gwirion
Breiz, da laret eo : Hon Fe, hon Yez hag hon C'hiziu-
mad !

Evel-ze beset graet.

AR FALLAGRIEZO

D'e goulz adarre el lann 'n euz tolet e vleuniou,
Yeol ebrel a ra tarzan war ar brank an deliou,
Lagad an Neve-Amzer a sklerijen ar bed,
Mez 'barz ma c'halon, siouaz, dudi na lako ket.

Da ganan ar bleun neve ken gwerc'h ha ken dinam,
E zo red eur vouez seder hag eur galon divlam,
Kanet eta, lapoused, rag ma no ganin ken ;
Dizec'han 'ra ma c'halon gant keun ha gant arken.

Obero Doue 'ze kser ; mez obero an dud
A zo en eur a-vreman tehel da eur gwall-vrud,
Mez an euz o vean den da zougen eun hano
Mastaret gant en dud gone 'zo o vac'han ma bro.

Nan, na ganin ken ar bleun, ar joa hag an ebad,
'Glaskin ken an hent kompez, 'lec'h ma kerzer goustad ;
War an tachennoù trouzuz 'lec'h ma strak an taran,
Me zavo ive ma mouez ha ma zol en emganin.

Kenavo 'la, laneier, kenavo 'la, kosjo !
Zoudard o vont d'an arme, me 'lar d'ac'h kenavo !
Ma kar ar Mestr, davedoc'h me 'distroio vare'boaz,
Hag a gano ho kened birvidik seurt biskoaz.

I.

AL LEANEZED ARGASET

— Da belec'h it-hu, merc'hed, gant ho kwistamant gwenn,
Pa gwitaez ho tier evel-se a vanden,
Pa dilezez 'n o ezom klanvourien, bugale ?
Dismegans hon devo ri gret d'ac'h, evit deare ?

— Dismegans ebed, tud vad, ni 'n em blije 'n ho touez,
Ni bazi ar vro-man ganet ha maget nizez,
Ni chomje genac'h zur mad hep ho kwitad biken ;
Mez allaz, red eo tec'hel arôg an archerien !

— Pesort torfed ho peuz gret pa losker a-benn kaer,
An archerien war ho lec'h evel warlec'h eul laer ;
Ni, deuz ho anaveut, 'dije sonjel biskoaz
E vijec'h c'houi tud ken fall da laerec'h ha da neaz.

— Pe mad pe fall eo chilaou an holl, pivik ha paour,
Zikour kement 'zo posnet, mignon hag enebour,
Kentelien ar vugale 'harz an hano Doue ?
Rog tec'hel, d'imp lavaret, pe mad pe fall eo ze ?

— Mad pe fall ? — A ! lavaret ive d'imp-ni d'ho tro
Picu biken hellaz rebech d'ac'h eur seurt obero ?
Dizroet prim d'ho tier ba bezet holl dinec'h ;
Hon bara 'pou d'ho magan, d'ho tifenn, hon divrec'h.

— Trugare, tud a galon ; mez ar c'blezeier noaz,
Zo tennet 'uz d'ho fennou ; zammet eo d'imp hon c'broez ;
Dorn Doue d'ho sikouro ha d'ho sikour ive ;
Pa vo maro Herodez, ni 'deuio adarre.

D.-N.-D.

Buez sant Beneat

Tennet diouz an eil levr euz divizou ar pab sant Gregor

PENNAD IV (Kendalc'h)

Sant Gregor.

Per, beza ez euz diou zoare da vont er-maez ac'hanomp
hon-unan : Dre izelidigez hon youlou e kouezomp dindanomp
hon-unan, pe, er c'ontrol, en em zavomp 'us d'eomp dre nerz
ar c'hras a ra d'eomp arvesti ouz Doue. Ar mab trezenner (pe
prodig) a ziwalle ar moec'h a gouzaz dindanan e-unan dre
dallentez e spered ha di'handled e galon. An abostol sant Per,
a oa bet diereet gant an ael ha lakat da vont en eun sort
estlam santol, a yeaz er-maez anezan e-unan dre veza savet a
spered en uhelderiou en Nenv. O daou 'n em zistrojont d'ezo
o unan : ar c'hentan en eur bellant diouz e rizurzioù evit en
em zastum ennan e-unan ; an eil en eur ziskan euz uhelderiou
an arvestidigez santel evel distrei en e stad kustum. Evel-ze an
den evuruz Beneat, distroet en e hentil, a chome ganten e-
unan pa 'n em zastumo en harzou e skiant ; mes, hep kwec'h
na teuc nerz ar c'hras d'en sevel evel en estlam war-zu an
Nenv, en em gave a dra zur, dreist d'ezan e-unan.

An Avicler Per.

Ar pez a lavaret a gavan kaer, mez eun dra cuspen em
bije da c'houlen ouzoc'h : Beneat a dise-hen en em denna

DIBUNADENNOU

Eur mignon hag eur barz anaveet mad, deuz Kerien,
hag a zin an hano a Lerbou, a zigas da *Groaz ar Vre-*
toned eun toullad dibunadennoù brao. Kinnig a ra d'ar pe
o c'havo prioc'h, da laret eo :

Kantikou ha gwerzioù gret gantan : ar *Varn general*,
Breiz.

Dibunerien an dibunadennoù-man a zo pedet eta
da gas o hanoio war ein da : Lerbou en *Kroc'h-kanna-*
bihan Kerrien-dre *Voulvriak*.

Du man zo div itron o vale,
Marteze heint betek duze ;
Unan ane 'zo en kanvo,
Eur varzel du ouz hi golo,
Eben-all zo gwisket en gwen,
Hag eur c'holouen 'uz d'hi f-nn.
A-wejoun e vent deuz ar c'haeran,
A-wejoun-all deuz ar villan,
Pep a vadalen o deuz o div,
Lar d'in breman petra int-i ?

Difun petra zo,
Henvel euz fri an houc'h war an treujo ?

Difun uran o kanan,
An holl dud o c'hortoz anean,
Eur mevel o heuilh anean,
Bepred prest d'hen servijan.

Difun plant dindan plant,
Eun interamant dirag kant,
Te zo beo, me zo ive ;
Lar d'in breman petra eo ze.

Me 'm euz aman eur beavek,
'Vel m'o deuz an dud gwiziek,
Mad sur eo a vreden,
Karget a zrouk awechou,
Ar gwellan tra hag ar fallan ;
En eur pe hepken eman ;
Lar d'in petra eo breman ?

Du-man e zo eur gampik wean,
Hag hi alc'houet en daou beno,
Kaer a leuz te kaout studi,
Biken an i 'harz hep *forst*.

Difun plunchevez en dour,
Nijerez er gwe,
Rouanez en noz hag intenvez en de ?

Difun petra a ya en ker,
Hag a lez e eskern er gêr ?

diouz e venec'h kerken ha m'en devoe kemeret ar renador
anezo ?

Sant Gregor.

Me gav d'in, Per, eo red gouzany gant habasked an dud
fall en eur manati, pa heller beza talvouduz d'unan bennag euz
ar ro vad ; pa n'heller ket, avad, renta an distera servich d'ar
re vad, ar bean a gemerfed evit ar re fall a vefe tra vresk ha
difreuz ; dreist holl m'en dije an nen ar galloud da zervicha
gwallec'h, a hent-all, an Aotrou Doue. Evit piou, eta, e vije
chomet an den santel, sant Beneat, en e vanati, pa wele an
holl o steu drouk-venozioù en e enep ?

Cuspen, red eo evesat mad ouz 'pez a dremen e spered
an dud peursistel. Pa welont e chom didalevez o holl dretal eo
ez eont d'ober e lec'h all oberon talvoudusoc'h.

Evel-en, an abostol sant Paol a c'hoantae beza diereet euz
liammou e goif evit beza holl da Zoue ; gervel a rae Jezuz e
vuez hag ar maro eur gouñil, hag e c'hoantae ar peanion, o
lakat zoken ar re-all d'o c'harret. Koulskoude e falvezaz d'ezan,
pa oe heskinet en Damaz, ober gant eur gorden hag eur gest,
evit tec'hel kwit ha disken e kuz deuz gorre ar voger.

Ha laret a rafomp-ni en doa aon sant Paol rag ar maro, hen
hag a lavare c'hoantae anezan dre garantez ouz Jezuz-Krist ?
Nan !. Dre ma wele an nebeut a vad a rae eno, eo en em viraz
evit ober e lec'h all trevelou talvoudusoc'h. Ar servijer kadarn
(pe green)-ze da Zoue, ne falvezaz ket d'ezan chom zerr et
Damas evel en eun toull bac'h hag e klaskaz e lec'h-all eun
dachen vrezel frankoc'h. Er c'hiz ze e c'hoarvezaz gant an den

Eun den a ye an de-all,
En eur c'hoat da chasael ;
Ar loened a lezaz ennan,
H-g ar c'hoat a deuzaz gantan.

Me ho ped breman, otro,
Pan-eo-gwir hoc'h deket,
Da laret d'in hancio
An dud zo bet er bad,
Anjandret arôg o zad,
Ganet a'ôg o mamm,
C'houi a laro ze timad,
Hep sonjel kazt lam.

Zac'h an Ardou

Bechran a yeaz da gaout Godik ; zavet e oa, difunet
ma oa bet ive gant eun evn o kanan en he c'hichen. 'N he
c'hambri, avad, na oa ket ar studeunnoù souezuz a oa en
hini Bechran. Dont a reaz d'o gwelet ; mez na gomz-
font ken. He breur a gontaz d'ei petra o devoz lavaret ;
mez an treo-man na oant ket sklêr d'o spered ; hag e
tivistont mont bepred d'o lein ; divezetoc'h e vije gwelet
petra c'hoarveze.

Ar geginerez n'he devoz ket ankouet an eur merket
d'ei ; da eiz eur, an dol a zavaz adarre en kreiz ar zal,
warni kement a oa ezom da gemer evit ober eul lein
vad.

— Me, eme Bechran, a chomou aman awalc'h da
dremen ma bue, ma ven bepred ken dizoursi !

— Ma roer d'id koulskoude bara da ribri hag eun ti
da gensket, eo dre ma ver en gortoz deuz eul labour
bennag diganid ; klevet a teuz breman zouden, eme
C'hodik.

— Ya, eme ar pôtr ; mez me 'oar pesort zervij an
euz d'ober ?

'Vel ma oa o lonkan ar c'hinaouad diwean deuz e lein,
eur strak a glevaz 'uz d'e benn.

— Ma Doue ! eme Godik, 'c'h a an ti da gouean war
hon chout !

Prim ec'h ejont ermaez. 'Benn ma trojont o c'hein da
zellez, na oa ken ti ebed, nemet o zac'h a oa 'n o c'hi-
chen.

— Sell, dal anean, eme Bechran, ac'hann d'emberz da
noz adarre !

— Sell, hon meren a zo ebarz ! eme Godik. Bean oa
er zac'h danve daou bred den.

— Breman eta, eme Bechran, eo digor ma labour ;
mez dre he penn kreiz ennan ? Ma ve red d'in lakat er
zac'h kement laer a zo er bed, na vo ket awalc'h diouzimp
hon daou d'hen charre.

Aman e tigor istor souezuz *zac'h en Ardou*. N'hallfen
kiken laret d'ac'h an holl dolio kaer a reaz Bechran
gant ar zac'h-man ; dibab a rin hepken unanik bennag da
gontan d'ac'h war o hed.

enoruz Beneat ; n'ho pezo nemet teurel pled hag e wellet
hepdale ne oa ket ar venec'h dispac'huz a zlezeaz ken niveruz
hag ar re a zavataz euz maro an ane e lec'hioù-all.

An Avicler Per.

Diskleria a rit klok (mad tre) ar pez a lavarit hag an
anadurez (pe sklerijen) a rit anezo a zo splann ; mes kendal-
c'hit, me ho ped, da zisplega d'in bue Beneat.

Sant Gregor.

Evel ma teue an den santel da veza brudet braz el lec'h
distro-ze dre e vertuzioù hag e varandou, eun niver braz a dud
'n em zastumaz en dro d'ezan evit servicha Doue, en hevelop
doare ma zavaz eno, gant skouzel hor Salver Jezuz Christ,
daouzek manati, hag e pepini anezo e lakeaz daouzek
manac'h dindan bleinador eun Abad. Miret a reaz hepken en e
glichen eun nebeut diskiben evit o c'holenn gwallec'h dindan
e lagad. Tad denz Rom, brudet dre o noblaz ha dre o deollez,
a zenaz ive d'e gaout hag e rojont d'ezan o bugale da zevel e
servich Doue. Equitius a fiaz ennan e vab hanret Maur hag ar
brelour braz Tertulluz e vab Placid ; daou vugel a oa kalz da
c'hortoz diout evit divezetoc'h. An den yaouank Maur, a oa
dispar dre e furnez, hag e c'h ille beza a-neuze talvouduz d'e
vestr. Placid o oa c'hoaz eur bugel, ennan holl ganterit e oad.

(Da henvit).

KROAZ AR VRETONED

KOUMANANC'HOU

Eur skoad ar bla evit Breiz ha Bro-C'hall.
2 wennek an tu-all da 23 real evit ar Bro-heltek.

Ar brezonek hag ar feiz.
A zo breur ha c'hoar ar Breiz.
Furnez ar Geiz.
Gant brezonek eo deud ar feiz.
Gand ar gallek ar zio a Vreiz.
Furnez ar Geiz.

SKRIVANIERIEN

Kas al labouriou pe d'an Otro VALLÉE, Rener
Ri Zant-Benedict, ZANT-BRIEK
pe d'an Otro MOAL, Skrivanter
27, bali Charner, ZANT-BRIEK

Dalc'hit bepred d'ho prezonek.
Yez an douz vad ha kalonek
Yez ar feiz eo; ma vo trec'het,
Ouspenn ar Vez, e vo Pechet!
MILLER.

KERANNOC-KONTER

Tri gwennek pep aroudennad-
skritur.
(Diehenn a briz evit meur a
ambann diouz-to).

EVIT KROAZ AR VRETONED

An otro Rivoallan, person Coadout 10 real.

EUL LEVR NEVE

« BARZAZ TALDIR »

Levr an O. Jaffrennou (Taldir) a zo sebu ha kaset d'ar pre-
neri-n.

N'hallomp laret nemet eo ar brasan hag e'heran deuz al
levrio brezonek a zo bet gret betek hen. Ar sun-all e komzomp
dioutan.

KALVAR LANDREGER

Gwelet am euz dach'ar skeuden, tennet war baper gant an
otro Hernoit, kizeller-mes Linnou, deuz Kalvar Landreger.

War ribl ar porz-mor, en traou ker, e vo savet ar pez-Js.
hour; eur c'hristen mal an euz roet an dour evit netra, hag
evelse an arc'hant a vije et da breman eun ti en ker a vo implet
d'ober talvezout ar c'halvar, a vo kaeroc'h ha blasoc'h a ze.
Ha neuze, hep dale, ker a vo ledanant war an tu ze, reg disken
an hent houarn a vo savet damdest eno, hag evelse, kentan tra
a welo ar besjourien dirag o daoulagad o arrouet en Landreger
e vo kalvar zant Ervoan, hag an diwean a welfont a vo adarre
ar Groaz. N'euz ket a lec'h eta da 'n em gaver tam ebod abala-
mour ma tiskenner ar C'halvar war an ôd; en gwirione, abenn
eun nebeut blavezioù an em gavo en ker kenkoulz hag an iliz-
veur, hag e ve en Landreger daou belerinaj e lec'h unan: be
zant Ervoan hag ar C'halvar.

Ar C'halvar a vo brao-brao, kaer zoken, nemet am ije klas-
ket gantan eul lion eun tammik muioc'h breton c'hoaz. Persg
elec'h girion gallek Brizeek, na vije ket laket girion breton war
an fijen pe, da vianan, ar girion gallek-ze troet en brezonek?
Mez setu aman eun tam penoz e vo stum ar C'halvar neve
Benn ar bla da viz mae e vo achu; pemp mil warnugent a
gousto ar c'halvar hepken, da laret eo ar fijen, an ter Groaz,
kroaz hon Zalver ha kroazioù an daou laer, ar pader skeuden a
vo en harz troad ar Groaz, ar pzedenn uhel a yelo da gaout
oter ar c'halvar, ha neuze ar gled houarn a vo laket tro-dro da
dachen ar C'halvar.

An dachen-man he deuz eun tri-ugent troad a hed hag
eun tregont bennag a ledander. Ma ve awalc'h a arc'hant, e vo
gret daouzek skeuden deuz zont, barzed ha marc'heien Breiz,
da vean laket tro-dro d'an dachen war en daouzek post a vo o
terc'hel 'n he zav ar gledi houarn.

Ijen ar groaz e vo kizelet warni poltred zant Ervoan o
rei an aluzen, hag arrou an Tad Zantel ar Pab ha re an otro 'n
Eskop.

Gwelet a ret, lennerien ker, e vo beman eul labour a briz
hag a dalvoudegez; an otro Hernoit a lako gantan e holl skiant
hag e holl nerz, ha gallout a ret kredi penoz na vo ket kollet
hon arc'hant, mez penoz e vo gret gantan, en enor da Zoue ha
da Vreiz, eun ober gallouduz hag a vo da viken eun testi
deuz fe ar Vretoned ha deuz skiant an oberour.

Setu aman warlerc'h hanvio an dud vad deuz parrouz
Plusquellec hag o deuz roet evit ar C'halvar.

Trugare d'ê holl en hano Doue ha Breiz:

An otro Chauz, person, 30 real; an otro Moine, kure, 8 real;
an otro Follezou, 20 real; an otro Loringuer, 6 real; Anna
Chéron, 4 skoad; Louis Loringuer, 3 real; Pierre ar Put, 4 real;
Fanch Lagattu, 4 real; Guillerm Tasset, 4 real; Charles ar Ru-
dulier, 4 real; Ervoan ar Cham, 4 real; Yan an Dilavrec,
4 real; Noul ar Pat, 21 gwennek; Louis ar Boule'h, 4 real;
Per ar Boullonec, 4 real; Jan-Louis Pigent, 4 real; Louis an
Dilavrec, 4 real; Louis Daniel, 4 real; Rosa hag Anastazi ar
Chauz, 4 real; Job ar Borgne, 4 real; Eur vam evit he bugle,
4 real; Job Geoffrey, 15 kwennek; Dimezell Lallou, 12 gwen-
n k; Mari-Anna Huillore, 12 gwennek; Per Julou, 10 gwen-
nek; R. né Lagattu, 10 gw.; Noul Dilavrec, 10 gw.; Jan-Mari
Poulou, 10 gw.; Mari-Anna Daniel, 10 gw.; Ervoan Rouzic,
10 gw.; Fanch Guillou, 10 gw.; Julien Lavanant, 10 gw.;
Ervoan Lavanant, 10 gw.; Jan Geoffrey, 10 gw.; Ervoan Dirai-

son, 10 gw.; Delphine ar Lay, 10 gw.; Jan Derrien, 10 gw.;
Ervoan Touboulic, 10 gw.; René ar Borgne, 10 gw.; Per Louz
Daniel, 8 gw.; Noul Lallou, 8 gw.; Louisa Philippe, 7 gw.;
Jan-Mari Mogno, 6 gw.; Louisa Dilavrec, 6 gw.; Mari-Anna ar
Gac, 4 gw. — Tre holl: 44 lur 3 gwennek.

Diskouecomp bepred, Bretoned, fe ha kalon. Eman breman
an eur da lavaret piou omp, pa ver krog da c'hourdroz ar ve-
leien, ha da gann zoken da zeri an ilizou. Comb a ya bende
war glanvast.

Eomp ni war glonekaat bepred, rag piou 'oar hag hen na
vo ket eun de goulnnet ganimp ouppen hon arc'hant evit
Doue hag hon Bro?

DA DUD MA FARROUZ

WAR DON: Breudeur, al glec ho klemmou...

N'euz ket pell, tud Zant Zervez,
E lare an den fall
Havet, 'n hon Bro, Comb ar-Vez, k
E vije red raktal
Displanta ar brezonek
Deuz c'hreiz hon c'halonou k
Ha komz dalc'had ar gallek
Ebarz hon ilizou...

Neuze e lariz d'ech oll: d'ach koll
— Na blegjemp ket biken,
Zontjemp ket euz tud diroll
Pa oamp gwir gristenien;
Hon belesien, eveldomp,
'Laraz ar c'homzou-man:
— « Na dieomp netra da Gomb,
... Hon dever da genten! »

Pa welaiz Koimb framazon
Oa [mauket] war e [dol] [c'hwitet] [daol]
E laraz en e galon:
— « [N'am] m'ket an tu-kol, [N'am] o koll
C'houi blego d'in, belesien,
Pa'z an breman mest' braz;
Pe a gousto d'ho kroc'hen,
Gwelet refomp ze c'hoaz!... »

Ha neuze 'vij ho flega d
E lakaz en e ben,
Lemmel o zammik bara
Digant ar veleien;
Hon c'hure, tud Zant-Zervez, d
'Zo bet gantan laeret;
Breman 'vo en dienez
Ma ve ket zikouret...

'Gemzin ket deuz ar beleg, k
Ganech'eo anveet [fanach]
An den yaouank kalonek
An neuz bet [holl] gwitaaj: ay [c'hwitac]
E vro, e dad, e vam gez,
Treuget gantan ar mor,
Evit dont da Zant Zervez d
Da zikour ho pastor.

Na gredan ket, kristenien,
E lezfech' en ezom,
Unan deuz ho veleien...
— Re vad eo ho kalon:
Bepred karet ho Toue
Hag e lezen zantel!
Zikour refet ho kure!
'N eur rei d'ezan skoazel. o rey d'ezan

— « O zikouromp hon c'hure
Breman 'n e ezomou,
Hadroomp d'ezan e bae
Dimeuz hon godellou;
Laromp da Gomb milliget
Karomp hon belesien,
Daoust e d'ar Framasonet
Ha d'ho oll mvelien. » holl

Ha breman 'rog schui, Hent
Foz d an dud dizoue Fei
O deuz bet dro gasoni
Laoret 'n otro kure;
Mez d'an dud ze, disleat,
Tretour d'ho Bro, d'o Fet o
A ra zikour d'ar re fall
Hag a nac'h o ligne.

Mouez o mamm ha mouez o zad
A zav deuz ar vered,
En eur grial: — « O ma mab
Pelec'h 'ta 'teuz troet...?
Chileo 'ta mouez da vreur kez dilau
Douaret 'n hon c'hichen,
Hag a lar did atez: d'ed
... Me oa Belog kristen!... »

— « O! ma karez da dudou,
A lar bepred an tad, E
(Hast p'im dispeñ da roudou, E Dispenñ hon)
Deuz c'hoaz war an hent mad;
— Tosta breman d'ez Zalver, d'ez
— Goul digantan pardon...
B'pred evit ar pecher d
Ve digor e Galon!... »

(1) see 1st part volume: 4, avil 1903. K. BOUEN.
2nd part volume: 2, avil 1903. K. BOUEN.

Hent ar Groaz

Setu aman, berract eun tammik, pedennoù bihan
savet evidomp gant eur mignon feal da « Groaz ar Vre-
toned ». Abretoc'h e oan en zell da voullan ane:
Deread ha talvoudou-dreist e vijent bet da vare ar zizun
santel. Daoust d'ê da vezan gourlerc'het ha digoulzet
eur pennadik, e rafont plijadur d'hon lennerien ha, nar-
teze ive, eur vad bennag d'an incoù, en eur ez-taet d'ober
« Hent ar Groaz. »

WAR DON: An oferen pe bosen Eilani.

DISKAN.

Te diskoue ervad, Hent ar Groaz,
Ar maro heuzuz hag ar c'hoaz,
An euz gouzavet Mab Doue,
Evit dasprenan hon ene.

TAOLEN I.

Jesus a zo barnet d'ar maro.

Pilat a zoug e varn skrijuz:
War ar Groaz mervel renk Jezuz.
Anez, an Nenv 'chomfe zerrret!
'Vidomp 'ta Jezuz 'zo barnet.

TAOLEN II.

Jesus a zo sammet euz e Groaz.

Jezuz 'zo sammet euz e Groaz,
Ponneraet ganimp-ni, siouez!
E gorf a zeu holl da grenan;
E lec'h rei dorn skoant gantan.

TAOLEN III.

Jezuz a goro dindan ar bec'h euz e Groaz.

Jezuz a goue dindan ar bec'h;
Hanter-varo eo e zivrec'h,
E zivesker deuz da zemplan,
Hag e galon a vank d'ezan.

TAOLEN IV.

Jezuz a gao e vamm war hent ar C'halvar.

Jezuz 'gav war hent ar C'halvar
E vamm ger beuzet er c'hlaer har;
Stardan war he c'halon 'karje
He mab, kent war ar Groaz varje.
Ha war Jezuz o deuz boutel,
Hag e vamm baour 'deuz argaset;
N'hall'o ket laret kenavo
D'he mab Jezuz 'rog e varo.

TAOLEN V.

Simon a Sirena a ro skouez da Jezuz da zougen e Groaz.

Deut eo Simon a Sirena
Da skoran Jezuz, d'hen harpa ;
Gant Simon plegomp hon diskoaz,
Da zougen hon lod euz ar Groaz.

TAOLEN VI.

Veronika a zec'h dremm hon Zalver.

Veronika kendruezuz
A zizec'h e zrem da Jezuz ;
War he lien e chom merket
Skouden e benn sporn-kurunet.

TAOLEN VII.

Jezuz a goue evit an ell gwech.

Jezuz goue d'an douar 'darre ;
Ken skwiz eo ken n'hall mui bale,
Fata 'ra kalon hon Zalver,
Kouean 'ra 'dan ar bec'h pouner.

TAOLEN VIII.

Jezuz a zizec'h 'har merc'hed Jerusalema.

D'ar gwraze Jezuz a lavar,
O kerzet war hent ar Chalvar ;
— « Na ouzlet ket d'am feanion-me,
Gouezet kentoc'h d'ho puz'a. »

TAOLEN IX.

Jezuz a goue evit an derved gwech.

Klevet 'ran e eskern strakal,
Dindan treid e vouevien fall ;
Pa deu hon Zalver da gouean,
Lec'h e sevel 'skoant gantan.

TAOLEN X.

Jezuz a zo divlaket.

'Tal ar Groaz Mari a ouel c'hoaz ;
He mah 'zo bet laket en noaz,
E zae diwarnan diframmet,
E c'houiou addigret.

TAOLEN XI.

Jezuz a zo stajet euz ar Groaz.

Sell euz Jezuz, pec'her divad,
Sell euz e zaouarn, e zrou dread,
Gwriet treuz-tre gant an tachou,
A sko enne da bec'hajou.

TAOLEN XII.

Jezuz a vare war ar Groaz.

Hon Zalver a varv war ar Groaz,
Ha nis zo kiriek, siouez !
Kiriek omp da varo Jezuz,
Dre hon gwall vus ken mezuz.

TAOLEN XIII.

Jezuz diskennet euz ar Groaz ha roet d'e vamm.

Nikodem hag an ebestol
'Diskenn d'an traon ar c'horf santel ;
Ar Werc'hez bec'hiet a anken,
E zigemer war he barlan.

TAOLEN XIV.

Jezuz a zo lakel er be.

Jezuz a zo sebellet
Gant sant Yan hag e vignoned,
Sanket 'ro ar selevel kleuve,
En kalon ar vamm a brue.

O rouanez ar verzevrien,
Pet true euz ar bec'herien ;
Hep gout a ret, emomp kouket ;
Miret els na vemp kollet.

O ma Jezuz, o ma Doue,
Pa gwilya ma c'horf ma ene,
Me ho ped, ma digemeret
D'ho meuli elouez en eled.

Zac'h an Ardou

Goude eiz devez hale, gant o zi hepred o heuilh ane,
Becbran ha Godik a digouez en eur ger. Tòl a rejont
plù en eur dostad d'ei penoz e oa eleiz a dud war he zro ;
prez a zebante bean warne holl, evel pa vije bet eun
enebour bennag prest da gouean warne ; tud diwar ar
meaz a direde gant kirri ha loened ; eun niver a dud all a
boanie da uhelant ar mogerioù.

Godik ha Becbran a deuz en ker dre eun nor vraz a
oa endro d'ei bout ha jech ar pez a halle bean ; Becbran
a c'houlennaz gant eur potr hag a oa impliet da zikour
arrenki al loened hag ar c'hirri, ha petra c'hoarveze pa
oa kement a brez-labour ha kement a safar dre holl.

— Ma den mad, eme heman, deuz pesort bro e teuit-
hu eta pa n'ho peuz ket klevet komz deuz Brant, laer an
tân ? Eur sonj fall ho peuz bet da sont war an tu-man,
ho kreg ha c'hoñ, rag na gavfet aman a dra zur nemet
ar maro.

— Deomp prim endro, ma Doue, 'me Godik !

— Na dalv ket d'ac'h, eme an den-man. 'Man Brant
'barz ar vro ; n'euz lec'h ebet ken elec'h ha nan eve ket
laer et pe laeret an tân, nemet er gêr-man.

— Laret d'in eta petra eo hennez a ret Brant dioutan
eme Becbran.

— Na 'm euz ket amzerl eme ar pôtr. N'euz forz
pehini deuz an dud-man a respontou d'ac'h ; goulnnet
gante.

Mez amân pep lini a jache d'e du. Becbran a deuliaz
deuz a greiz an drouz hag ar jolori, hag o vean arru war
eur blasen elec'h ma oa nebeutoc'h a dud ha nebeutoc'h
a vrud, e testaz d'eun den koz a oa e-unan euz toull e
zor, hag e toullaz kaoz gantan diwarbenn « Brant, laer
an tân ».

— Ma mignon, eme an den-man ; me zo koz hag am
euz gwelet kalz ; studiet am euz ive an dud, al loened,
hag an holl dreo a zo er bed ; mez o sonjal er walen
spontuz a goue warnomp, e choman mantret, daoust d'ar
skiant am euz danzeet ha d'an darvoudou souezuz am euz
gwelet.

Ar bed, 'm euz aon, a zo barnet hirie d'ar maro ; na
laran ket an dud hepken, mez ar bed en e bez, al loened,
ar plant, ha betek an douar hag ar vein !

Becbran ha Godik a chome en o zav strafillet ; an
den koz a lavaz d'ê :

— Koue yaouank ha koz, n'hon deuz ken nemet
nemeur a maro da vevan ; deut eta 'n em zi, debret hag
evet deuz ar pez am euz ; diskwizet ma goch skwiz ;
awalc'h a beadra am o evit hon bevan epad an nebeut
deio hon d'ac'h hoaz da ren.

An den koz a lavaz 'n e zav :

— Gwell ta ret, emean, an dud-ze du-hont war ar
mogerioù o labourad gwasan m'hallent, o lakat men
ven evel pa o dije c'hoant da gas ar voger betek an né ?
O labour na gont netra d'ê ; mervel a renkfont !

— Arst, eme Becbran, penoz 'ta e varvfomp, pe dre
an douar, pe dre an tân, pe dre ar c'hleze, pe dre ar
gernez, pe lez ar vosen, pe... ?

— Gant ar riou e varvfomp holl, ma mignon, eme
an den koz, koulz ac'hanon-me, hag a zant ma gwad
hanter-skisset, evel ar plac'h yaouank-ze eo ken ru he
fenn, ha c'houi hag eo ken bervant ha ken ter ho sellou !

— Dre ar riou, tad koz, eme Becbran ? N'euz ket eta
a beadra d'ober tân 'barz ar vro-man ?

— Eo, koat a zo ha tân ive ; mez petra servij laret,
ma veint lennet diganimp ! Chilaouet eta ! Arru zo daou
pe dre m'z e klevjomp dre aman komz deuz eur jean,
hag a deuz deuz tu an hanter-noz, hag a rivine ar broiou
dre lec'h ma tremene. Penoz e re ? Laerez an tân deuz an
douar ha deuz ar vein ha skoran gant e alan ar seo barz
ar gwe hag ar gwad er gwa-iou.

Aman an holl a reaz goap da gentan deuz potred ar
c'helo-man ; mez eiz de zo e tigoue tud aman a vandenno
hag a lar penoz eman ar jeant Brant an hent tresek
aman, hag eo gwit mad na vev netra war e lec'h.

— Ma Doue ! ma Doue ! ma Godik.

— Deut en ti, eme an den koz. — Aman, en kêr,
eme an den koz, e zo eur roue hag an euz kaset zoudarded da
glask anean ha d'hen laran. Mez n'euz dizroet hini ebet
ane. Marfad int maro. Neuze an euz roet urz da uhelant
ar mogerioù ha da dôi ker, ma vije amzer ; danve tân a zo
bet dastumet a gargo bras ; kement koat a oa wardro a
zo bet troc'het ; en eur c'hao dôn dindan palez ar prins,
eur c'hao toullat barz ar roc'h hag hen ken ledan hag ar
palez e-usan, e ve miret an tân beo noz de ; tud a zo eno
ha n'o deuz ken micher nemet da dol koat ennan ha da
c'houean warnan hep ehan.

Ar vrud a zo deut penoz ma teujer a-benn da esperu
eun tam tân en eul lec'h bennag goude ma vije tremenet,
e kollje e c'halloud hag e vije gallet marteze hen lazant.
Anez ze, ar bed a-bez a zo barnet da vervel. Herve kont,
an drede loden deuz ar bed holl a zo stornet gantan be-
tek breman.

Roet a zo urz ive dre an holl rouantelez d'an dud da
guzan tân klenkan, ma halljent ha muian ma halljent,
ha d'êsad e zero'hol beo hepred, rag den na oar pegouls e
tigoueo al laer.

— Spontan a rit ac'hanon, eme Becbran ; Gallouduz
braz eo eta ar jeant-man ?

— Red e vije, eme an den koz. Darn a lar an euz tre-
men so treatad a uhelder, hag e holl, hep koll tam ebet
deuz e norz, kemer ar furn a gar, betek an disteran.

— Ha penoz eta e anaevet ? marteze eman en ker
breman, pe zoken, barz kaoz ar roue.

— Nan, rag n'hall ket mont war rôg, anez bean dis-
trujet pep tra war e lec'h, evel am euz laret d'ac'h. Pa
welfomp ar yeod o voevien endro da gêr, hag an douar hag
ar vein o skalfan gant nerz ar riou, neuze e vo arru,
ha nan arôg !

An den koz a lavaz d'e vatez serviji peadra da zibri
ha da evan.

— Pa po debret, emean, ma karet chom 'n em zi,
ec'h efomp da glevet ar c'heloio.

— Trugare d'ac'h, tad koz, eme Becbran ; mez arôg
kemer netra, am ije c'hoant d'ober an dro da glevet ar
c'helo, ma plij ganac'h diskene d'in an benchou.

— Deut eta, eme an den koz ; — lezet aman ho
sac'h.

— Salokrâs, eme Becbran, mez ma zac'h na gwitaan
anean gwech ebet !

Int o zri da vont eta ermeaz, adreuz d'ar ruiou leun a
dud, a girri, a loened hag a goat.

Na on ket et a-bell, pa weljont eur bobl dastumet
endro d'eun embaner. Heman oa 'n e zav war eun dôj
hag a lenne eur paper a oa gantan 'n e zorn.

Da heuilh.

DIR-NA-DOR.

ERWANIK

Erwanik an eus balest,
Ha meur a daol kaer an eus gret !
Keit ha ma oa er broio-all,
E pakes meur a den difall !

Ha kouskoude, o gwasad stad !
N'eus med e deod 'gement 've mad.

Eur potr brao e, sort nan eus ket
Karet e gant an oll verc'hed ;
Kann a ve etradê prestik,
Abalsmour da Erwanik :

Allaz ! pe gomz a zimazi,
E fri pigel 'bliz da bini.

'Vel just na gred ket en Doue,
En dizoul tam 'bet mui ive,
En pep lec'h e ve o laret :
• Me na gredan da van ebet •

D'an noz 'maez e di nan a ket,
Gant aon rak teuz ha lutunet.

Bean e eur prezeger mad,
Gwell 'vit betek nag advokad :
Pa gomz, an dud c'hom d'e chilaou,
Batet oll, digor o ginaou.

Med trisad 'vit eur prezeger,
Toull e e vrikaou war e rer !

LAOUIC.

ERWAN HERNOT
KIZELLER KALVARIOU HA MEIN-BESIOU
En Lannuon
GOULENN AR PRIZ HAG AN TAOLENNO

Saint-Brieuc. — Imprimerie Saint-Guiltaume.

KROAZ AR VRETONED

KOUBANANC'HOU

Eur skoad ar bla evit Breiz ha Bro-C'hall.
3 wennek en tu-all da 22 real evit ar Broiokeleka.

Ar brezonek hag ar feiz.
A zo breur ha c'hoar en Breiz.
Furnez ar Geiz.
Gant brezonek eo douet ar feiz.
Gand ar gallek ez alo a Vreiz.
Furnez ar Geiz.

SKRIVANIERIEN

Kas al labouriou pe d'an Otro **VALLÉE, Renér**
Ru Zant-Beneat, ZANT-BRIEK
pe d'an Otro **MOAL, Skrivanter**
27, ball Charner, ZANT-BRIEK

Dalc'hit bepred d'ho prezonek.
Yez an dud vad ha kalonek.
Yez ar feiz eo : ma ve trec'hel,
Goupen ar Yez. e ve Pec'hel!
MILIN.

KERANNOC'HOVER

Tri gwannek pep arondennad-skrizor.
(Diskenn a briz evit meur a embann diou-tu.)

AR VELEIEN HAG AR BREZONEK

Setu aman eul lizer skrivet gant eur belek deuz eskopti Kemper d'e eskop, an otro Dubillard. Ar belekman a zo bet tennet e bac digantan abalamour ma prezege en brezonek.

Otro 'n Eskop,

Emoun o paonez prenan, diwar ali ma mam a zo o chom ganin, peadra da ober yod-silet, eur varez hag eur chau-louren. Setu me breman ma benno 'n em dorn, prest da stourm eneb Comb.

Setu aman eta eur belek laket en noaz gant Comb ; mez, keit ha ma hallo bevan gant yod silet, keit ha ma 'n evo peadra da vagan e gorf, e galon a chomo stag ouz Doue ha Breiz.

An avel pa deu da c'houcan war gwe dero Breiz, elec'h o diskar na ra nemet krenvaat o gwriou, ha zounaat o fennou.

EUL LEVR NEVE

« BARZAZ TALDIR »

Evel hon devoa laret ar zun diwean, levr an O Jaffrennou a zo peurvoullt ha digouct gant an darn-vuiant deuz ar re o devoa lakat o hano war *Groaz ar Vretoned* evit e breman.

Daoust da Gomb ha d'e gonsortet da la'at breman an tréz 'barz ar Vro, hag an anken hag an drubuilh 'barz an holl sperejou, troomp eur pennad hon zellou war an obero neve zavet gant hon barzed, hag a zo eun testi ken kaer deuz bue Breiz : ouz o lann hag o studian e kavfomp sklerijen d'hon spered, frealidigez d'hon c'hallon, nerz ha skoazel da chom Bretoned bepred.

En penn e levr, Taldir an euz laket e zon en enor d'e Vro :

« Ni, Breiziz a galon, kavomp hun gicir Vro ! »

Kentan gir a deu war e vuzello eo « Breiz, me 'zo da vad ha te 'zo ma mam muiant karet ! » Goude-ze, e spered hag e bluen a valeo, o lakat da baran dirag daoulagad ar spered mennoziou kalonek, t'er, hirvoudu ; mez bepred e ti-ro war e gomz kentan, hag e santer bepred kalon eur Breton o tridal 'n e greiz.

Nag a bez-labour c'houek ha dudiuz ebarz al levrman ! Nag a wech en em gaver teneraet o sonjal, pa gan ar barz, en tristigez ar vue-man ; nag a wech ive en em zanter laouenaet pa ziskoue penoz hon zud koz a ouie kemer o flijadur, ha kerret gant joansted adreuz da henchou treuz ar vue-man trezek ar vue-all ; nag a wech en em zanter saderaet ha kalonekaet pa zav e vouez ha pa youc'h a-bouez penn ; « Ra vevo bepred Breiz-Izel ! War zao, Bretoned, evit hon bro ! »

Eul levr mad eo eta levr Taldir, eul levr deuz ar gwellan, hag a vo prenet ha lennet en pep lec'h gant ar gwir Vretoned.

Eun dever eo breman, muioc'h evit biskoaz, rei skoazel ha zikour d'ar brezonek.

Ar re o devo c'hoant da breman al levr e c'houlennno war eun gant an O. Jaffrennou, Carnoet, evit 14 real ar-pez.

DIR-NA-DOR.

EUR PELERINAJ DA LOURD

(deuz an 27 Ebrel d'an 2 a viz Mae)

Ar miz-man e yelo da Lourd eur pelerinaj potred da bedi ar Wer'hez evit zividigez hon Bro.

Ar re n'hallont ket mont a hall rei arc'hant da zikour zevel freaz er veaj.

Goude-ze e vo tennet d'ar blouzen verr gant piou e tigoueo mont.

An Otro Louis Neumager, deuz Guengamp, a gemero hanoio ar pelerined. Skrivan d'ean.

Zac'h an Ardou

« An embanner a lavare : « Chilaouet holl hag e klevfet. Euz aheurz ar prins Côr, mestr ar ger-man, ar c'homzouman a gemennan d'ac'h :

An nep piou bennag a gavo an tu da drec'h war ar jeant Brant ha da viret ker ha rouantelez ar prins Côr deus ar rivin hag ar maro, an evo digantan en donizon eul lod deuz e rouantelez hag e verc'h Nola en dimezi. »

War ze, an embanner a ziskennaz diwar e dôl ; daou den, a oa o heuilh anean, a grogaz enni d'he dougen pelloc'h, ha daou all, gant beb a drompilh 'n o geno, a grogaz da zôn en eur vont en e rôg.

An dud dastumet endro d'an dôl o devoa chilaouet hep gir ebed ; mez pa dec'has an embanner, e savaz gante mesk ha trouz evel eun tol gwenan. Pep hini a lare e c'hir ha klemmon, hirvoudou, huanadou a glever kaer gant an holl. Ar merc'hed a ouele ; hag ar botred a ziskouee ive na oa mui a fians en o c'halon.

Becbran, e zac'h dindan e gazel, an evoa chilaouet evel ar re-all ; pa oa achu an embann, e laraz d'e gamarad :

- Dont a rajec'h ganin, emean, da gaout ar roue ?
- Da gaout ar roue ? eme heman soue-et braz.
- Ya, eme Becbran : eun dra benag am ije da laret d'ean.

— N'oc'h en sonj, eme ar potr koz o vousec'hoarzin, da glask stourm ouz ar jeant Brant ?

— Deomp bepred, mar karet, eme Becbran.

Mont a rejont eun tresk palez ar roue :

Uz da ger, e vije gwelet an touriou dioutan o sevel uhel ha zoun evel pa vije eno eun iliz. War an tour uhelan, ar roue a oa 'n e zav, hag eun toullad princed ha marc'heien endro d'ean o zellou gant kalz an anken troet waru an hanter-noz o c'hortoz gwelet ar jeant Brant o tont.

Bec'h awalc'h an evoe Becbran o vean digemeret er palez ; mez ar roue Côr a roaz urz d'e zigas da lein an tour, hen, e c'hoar hag ar potr koz.

(Da heuilh).

DIR-NA-DOR.

GALVADEN

(da ziski dre vemor ha da laret a vouez uhel).

Da greiz ar goanv, pa iud ar blei ar c'hoad,
'N hon izili e ruilh ienoc'h ar goad ;
Divrec'h ar vamm d'he bugel zo digor
Ha war bep lec'h e prener kloz an nor.
Pa red er vro ki klanv pe dorfetour,
'Nex plomm pe dir no vale bezjour ;
Ma tru hosen, tere'hen domm pe ar vrec'h,
Piou eo 'n hini n'en em zivall gant nec'h ?

Mad, ma broiz, me glev blei o iudal ;
Me wel chas klanv, me wel torfetourien,
Meur a glenved o skei ar gristenien,
Hag hon bro ger kaset gante da fall !

Bleidi a iud ? — Is, bleidi an Ifern :
Droug sperejou a zirel bern-war-vern
Euz ar puns du lec'h ma oant chadennet
Da ziframma eneou Bretoned.
Chilaou ! Chilaou ! Hou ! Hou ! Ken a Zoue !
« Jezuz d'an trsou ha Satan da Roue !
» Ken a Iliz ! Ken a gatekizou !
» Ken a beden ! Ken a zakramenchou !
» Goss d'an hini en dije dienez !
» Er maez kement zo warnan liou kristen !
» D'imp-ni an dud ha d'imp-ni d'o c'helen !
» Er maez dreist-oll belek ha leanez ! »

Chas klanv a zo ? — Oh ! ia, chas klanv spontuz ;
Goenva ra 'r feod gant ho anal fieruz ;
Izel o lost hag er pign o lanchen,
Euz o genou e kouez ar vavien.
Ar chas klanv-ma a zo chas daou-droadek ;
Ar gounar ru hag o lak da redek
A zo plantet 'n o c'horf gant Lusifer.
Bugaligo, tud yaouank, diwallet !
Beza kroget zo eur wallen galed
Rag o binim a zo loskuz ha ter.

Torfetourien a zo ive war dro ?
— O ma Doue, pa zellan euz ma bro
E seblant d'in gwelet Jezuz er Groaz
Ila bourevien o tispenn e gorf noez.
War ar Chalvar oa stauk ar pechejou :
Menez fulor ha menez blasfemou
A ve bepred war lerc'h Zalver ar bed,
Hag, en e lec'h, an Iliz, e Bried,
A zo laeret, goapset, heskinet
'Vel pa vijemp touez ar Sarazinet.
Beza zo tud hag a c'hoarz war he foan !..
Tud lent ha louz, henvel ouz ar loen vil
A grog en den dalc'had dre choug e gil
Ila nan eo krenv 'med enep ar re wan.

Na klenvejou ? — Oh ! klenvejou direiz !
Ar sperejou, ar c'halonou, e Breiz
'Vel e lec'h all, a zo ampeozonnet
Gant komjou fall ha gant skrijou daonet.
Klenved grevuz an dizentidigez,
Naon enoriou, zec'hed pinvidigez,
C'hoant plijadur, ha pebez plijadur !!!
Setu aze sioaz ! an drouk hudur
A wask ar vro hag he lako a-blad
Mar na den c'hoas gris Doue d'he iac'had
Me a glev kaoz en ker, pa dremenan,
Kaoz war ar mez, kaoz er pors, kaoz en ti ;
Alliz ! torfet a zigas ar gasti ;
Kaoz ar maro a zoj d'in a glevan.

O Breiz-Izel, feuren an oll vroioù,
Mammen fonnus ar c'hestra vertuioù,
Douar ar zent, temret gant honestiz,
Skwer an enor kouls hag ar valiantiz,
O Breiz-Izel, merc'h da Zantez Anna,
Daoust ha c'hwil ve goest da fall-galonna ?
Nan, nan, biken, o mam garantetuz,
Na lak warnoc'h Satan e ieo mezuz.
Piou a raez penn da Sesar gwechal goz ?
Piou a barzaz euz ar Gall hag ar Zoz ?
Piou a drec'haz war an hugenodet ?
Ilg en amzer ma lement ar vue
Digant an neb a anzave Doue
Piou da Zoue a virez lealdet ?

Setu burzudou hon zadou ;
Breiziz, kerzomp war o roudou
Pa red o goad 'n hon goazioù !

Roomp hon c'balon a-bez-kaer
Da garoud Kalon hon Zalver
Ha da stourm enep Lusifer !

D'ar loened gouez, d'ar vuntreerien
Ha kement zo enebourien
Da fe zantel ar Grisenien.

Brezel ru a c'henou, a vrec'h!
E brezel-ze ni a vo trec'h
Gant en em glevoud en pep lec'h.

Liberte! Liberte d'an oll!
Nemed d'ar re zo fall pe foll
Hag a lak'n hon zouez an diroll.

Fias d'an Aviel da vale!
An Aviel d'hon bugale
Ha Doue er skol hep dale!

Frankiz d'ar vertu da dremen!
Lec'h ma sav ar pechad e benn
I-rag e kuzfe ar beden?

Frankiz da garante Jezuz
Da rei d'ar c'hlanvour truezuz
He remejou madeleuz!

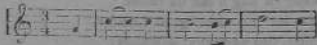
Ebestel ar Vretoned koz,
Euz ho kador er Baradoz
Skuilhet warnomp-ni ho pennoz!

Diragoc'h ha dirag ar Vro,
Ni hen tou ama war eun dro,
Kentoc'h 'vit ar rez... ar Miro!!!...

KERVACHIK.

Ar Gabusined gwen

Kanet gant Mar'harit Fulup euz Plunet.

Pa oan em gwe-le kous-ket

mad, Me n'am moa ken sonj 'met ar

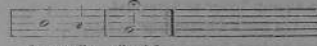
Vad. O tont eun el d'am di-fu-ni

Ha mar goe'h kousket, di-fu-net.

— Ha, den yaouank, kousket oc'h c'hwil?

— Rag gant Doue c'hwil zo gal-vet.

ket oc'h c'hwil?

zo gal-vet.

Pa oan euz gwele kousket mad,
Me n'am oa ken sonj 'met ar Vad;
O tont eul ael d'am difuni:
— « Ha, den yaouank, kousket oc'h c'hwil?
Ha, mar goe'h kousket, difunet;
Rag gant Doue c'hwil zo gal-vet.

Levr reve an otro Ernault

(GWERZIOU BARZ AR GOUET)

Levr an otro Ernault a vo acbu hep dale : gant kalz
a hast eo gortozet ganimp ha gant hon holl lennerien a
dra zur.

Laket hon deuz bet aman eur marvailh duduz, an
otro Fich-Fich, tennet dioutan ; hiric, e kinnigomp da
lenn ar c'hentskriz leun a furuz hag a wiziegezh an euz
laket an O. Ernault en penn e levr.

KENTSKRID

.... Kals a dud a zonj d'e e vez neb a gar ar bre-
zoneg eun enebour da studi ar galleg ha da bep mennoz
diwarben an deskadurezh hag an araukiz (pe ar Progrès). Ze
neket gwir, tam 'bet.

Spered broad Breiz a zo keltiek, disbanval diouss hini
lodennou all bro-C'hall gos, bet latinaet gant kleze Sesar;
neket laret, evitse, e ve a-enep d'ezan. Ken-ze, gounid a rafent
o d'aoz, o kerzet dorn ous dorn d'an emgann ewit lskat gouenn
an dud da vont war wellat; war an tam douar-ma, e tle pep
den mat stourm ha poelladi evitse, ma teuy gwir gouez
an nerz da osnât ha nerz salvuz ar Gwir da grenvat
bepred. Yez ar Fransizien a zo kaer ha t'renz soalc'h d'ez

Dilez! ar gwir hag ar merc'hed,
Ha kemaret eur chapellet;
Dilez! ar rei hag ar voulouz,
Ha keimeret eur vantel rouz;
Pleged dindan eur reolen,
Evit ober gwir binijin. » —

— « Pem pla warn-ugent 'zo breman,
'Boue mach on o ren er bed-man;
N'am euz netra na ti ebet,
'Met eur galon leun a bec'hed,
Gant gras Doue me hen grey net. » —

— « Ma zad, ma mam, mar bec'h kontant,
Serviji Doue am euz c'hoant. » —
— « Perak, ma mah, c'het d'ar studi,
'Lec'h chom ama d'hon serviji? » —
— « Ma zad, ma mam, mar bec'h kontant,
Mont da gabusin am euz c'hoant.

Da gabusin da goste Spagn,
D'eur gouent vraz d'an Aleagn. » —
— « Mar keret c'hwil a vo beleg,
M'hon do an eurvad d'ho kwelet,
M'hon do an eurvad d'ho kwelet,
D'ar zul c'hober tro ar vered. » —

— « Bout belek, ma mam, 'zo karguz,
Ha d'an ine 'zo gwall-riskluz;
N'e ket awalc'h karg e ine,
Deuz ine re-all 've ive. » —
— « Mar keret, c'hwil 'zo advokat,
Ar stal 'zo eur c'haer a stad. » —

— « Bean advokat 'zo diez;
Red e kavout kant digorez,
Red e kavout p'eg ha tro hirr,
Da laka 'r gaou da vean gwir. » —
— « Mar goe da gabusin ec'h ael,
Ma bennoz ho po pa garfet. » —

— « Ma mam, pa lakfet ran 'n ho ti,
Graet e lod reiz da bep-hini;
Na c'houlas sort euz ma dantez;
En Nenv 'man ma finvidigez,
Na c'houlas sort euz ma madou,
'Met eun dousen mouchoerou.

'Met eun dousen mouchoerou,
Da zec'han gante ma daerou,
Da zec'han gante ma daerou,
Ma ouelin gant keun d'am gwallou,
Keno, ma mam, keno ma zad,
Keno, ma farouz a Huelgoat.

Keno, ma farouz a Huelgoat,
D'am c'hoarezed avantur vad!

he-unan, ewit lezel hep o heskira kement lennegezh all izeloc'h
a c'hall labourat a-unan gant da vrasad brud vat hon bro.

Daoust ha bi unioù bris ar c'hlasen,
A z'eo dindan skeud ar roien?

Frankiz ar yezou a zo, ahenda!, eur gwir dre natur, ha
n'haller ket torri anean he t'ega kastizet. « Bro-Zauz na zi-
nac'h ket ar frankiz-ze da Getitied he zeir rouantelez, na da
Fransizien an inizi sauz-ha-normand; n'e zinac'h ket zoken
d'ar Voered hollandez, het trec'het er brezel — pa 'z eo hon
Breiz-ni, neket trec'het, hogen em roet a youl vat, dre ziviz
skrid, gant he dukezh Anna (1). »

Ar Breizad gwirion d'e vrezoneg a oar kenkouls-all beva
ha, pa vez red, mervel evit eur Gall mat, o seveni reiz hag
a-zevri an holl dieadou a zalc'h ous an bano-ze, evel ma c'houl-
len grous pep gwir zo stag outan. Koll a rafe eun tam mat eus e
dalvoudigez, en deiz ma renkfe diocret sord a ra d'ean beza
hen, an arouez anat a zishanval anezan diouss ar re-all. Evel-se
endeeun pep Franzek a ziansav an hano enorus-ze dra lorc'h da
veza « bourc'hiz ar bed » a zistersa, elec'h uhelat. Evel ma lavar
eur gazeten hugonod gallek ha brezonek, *Kloc'h* an aut. P. Passy
(1903, I, p. 4) « ar garantez etre ar boblou, ewit beza frouezus,
a renk bez' harpet war garantez ar rann-vro, kaloniezh ewit tour
liz ar barouz. Pep kantou en Suis a zo divalc'h diouss ar re-all
ewit e draou e-unan; dreze endeeun e vez ken beo-bueek en
holl Suisset ha antez o bro. »

Ar republik vitan-ze he deus koulskoude pedor yez, ne

(1) Eur c'houltonnezh ewit yezou pep rann-vro, da gannaded
lezennouren 1870 (en galleg), gant ar c'hoat a Charencey, H.
Gaidoz ha Ch. Bro-C'hall, Paris, 1903, paj. 7 hag 8 eus kent-ekrid an
aut. Gaidoz.

Keno d'am breudeur laran ket;
Ar re-ze 'deuz d'am gwelet. » —
— « Pa diwano kanab 'lec'h lin,
Ni 'ey d'ho kwelet, kabusin.

Pa vleunio lin er ganabek,
Ni 'ey d'ho kwelet, kloarek. » —
— « Kouz 'vije d'in pijs laret,
'Deufach hirviken d'am gwelet;
'Vijen ket m'oc'h glac'haret
Ma 'i on gant Doue em spered. » —

E dad, e vam a lavare,
An ell d'egile eiz via goude:
« Evit laouen ne varvin ket,
Ken 'mo gwelet ar c'hloarek. »
Ar c'houeriad koz a vounjoure,
Wer have Spagn eiz via goude.

— « Demad ha levenez aman,
Ar golach vraz pelec'h eman?
Ar golach vraz pelec'h 'm edi,
Eur mah am euz kloarek enni.
Ha devez mad d'ac'h c'hwil, ma mah. »
— « Ha d'ac'h ive, 'mean, ma zad.

Hs d'ac'h ive, 'mean, ma zad,
Ha penoz a ra ma mam vad? »
— « Yac'h e, a drugare Doue,
'Man er ger-man kenkouz ha me. » —
— « Otro Doue, o ma Doue,
Na zod e 'r vam gant bugale!

Zo deut pemp kant le d'am gwelet,
Ar pez 'meuz biskoaz meritet.
Er menez Kalvar 'zo eur gross,
'N euz gwelet den he far biskoaz;
Ni 'yelo hon zri d'he dougen,
'Kevret gant Mari Madalen. »

Jezus-Krist a zo en draouien,
Ha gantan 'n e zorn eur zeien,
Gantan 'n e zorn eur zeien wen,
Jezus eo, hon mestr souveren.
Ravnet o c'halon gant glac'har,
O ine a zo et d'ar gloar,
Et eo ine gant Doue,
Gres d'hon hini da vont ive.

ERWAN HERNOT
KIZELLER KALVARIOU HA MEIN-BESIOU
En Lanhuon
GOULENN AR PRIZ HAG AN TAOLENN
Saint-Brieuc. — Imprimerie Saint-Guilhaume.

lavaren ket gouzantvet hepken ha lezet en peuc'h, hegen impli-
jet gant renerien ar Stad.

.... En eul levr all em bo an tu da zisklerian aben ne
meur, a zonj d'in, perak em euz graet stama pe stase diwarben
kals a draou a zell ous ar yezadur hag ar giron brezonek.
Aalc'h e vo brema rei eun displeg bennak ewit esât lenn ar
pennadou.

An doare skriva en brezoneg a zo kals gwelloc'h eget an
hini a vez heuilhet en galleg; ar zoniou eo a ren anel; pep
lizeren a vir atau an hevelep hini; g ha s na vent nepret lavaret
evel j ha z.

Eur giron bennak a zo troet tam pe dam, eus eur pennad
d'egile, diouss ma v'z ar pennad-ze tostoc'h da yez eur c'han-
ton pe d'eun all. An teir doare lavar paus-hauval a Lecn, Kerna
ha Treger a zo tsivoudus bras d'e beza mesket en eur yez
skrivet, a vez pinvidikaet gant giron ha gizon prezeg pepiof
ane, pa vent mat d'an holl. Ar yez furmet er-biase a c'hall,
avat, beza skrivet eun nebeut disbanval, diouss ma vez prezeg
Leon, pe Kerne pe Treger o trec'h war ar re-all.

Er gwerzioù dreistoll e c'haller digemeret divorc'het ar sort
meskadurlou reiz ha fur; ne c'hallont nemet beza mat d'ar yez
holl, ha d'empleg kement hini a gomz ane o lakât kevret
daou dra c'houek ha dudius: beza a-unan ha zishanval.

En traoù red, beamp unanet;
Er re arvarius, distalc'h net;
E pep tra, 'n em garomp bepret.

Ze zo eur c'hrenn-lavar latin anaveet en Breiz, ha mat da
heuilh dreoll.

KROAZ AR VRETONED

BOUJANANNOU

Eur skoad ar bla evit Breiz ha Bro-C'hall.
2 wennek en tu-all da 23 real evit ar Bro-C'hall.

Ar brezonek hag ar feiz.
A zo breur ha c'hoar en Breiz.
Furnez ar Geiz.
Gant brezonek eo deud ar feiz.
Gant ar galiek ez eo a Vreiz.
Furnez ar Geiz.

SKRIVANIERIEN

Kas al labourioz pe d'an Otrou VALLÉE, Renner
Ru Zant-Beneat, ZANT-BRIE
pe d'an Otrou MOAL, Skrivaniere
27, ball Charner, ZANT-BRIE

Dalc'hit hepred d'ho brezonek.
Yez ar dud vad ha kalonek
Yez ar feiz eo, ma vo trechet.
Ouspenn ar Yez, e vo Trechet!

REZANNOU-KONTER

Tri gwennek pep arondennad-
skritor.
(Diskenn a breiz evit meur a
ambann diou-tu).

EVIT AR VELEIEN

Iron Ar Bour, o ebom en Paris..... 8 real.

Ardou an Drouk-Spered

Eur BREUR, me ar skol, a zo tamallet en gaou. — Eur
mestr skol LAIK fallakr ha dizoue, a zo meulet. —
Otrou person Treglreiz tennet gantan e bac.

Nebeut deioù 'zo, eur prins estranjour, kannad abeurz
e vro, a deuz da wetel Comb ha da gomz gantan. Comb,
goude bean 'n em glevet gantan war ar pes a oa e ge-
fridi, a gomzaz d'e an deuz ar brevel a re d'ar Relijused,
ha ken aheurtet e tiskoueze bean, ma lavaraz ar prins en
eur dont ermeaz :

— An den-ze, emean, a zo a dra zur, zod, pe dindan
c'balloud an Drouk-Spered.

Setu eta omp gouarnet, ni, tud a boell betek breman,
ha kristenien an darn-vihan diouzimp, gant eur zod pe
gant eur den et an diaoul 'n e gorf.

Kement a digoue a ziskouez frenez eo gwir mad
komz ar prins estranjour. N'e ket ardou an diaoul a we-
lomp bemde en hon zouez?

Greomp eun tammik zell war eun darn deuz ar pes a
c'hoarve.

N'eus nemet pemrek de e oa kaset dirag lez-varn ar
Finister eur Breur rebechet d'e an bean roet skouerio fall
d'e vugale-skol ; ar Breur, dre na oa gir gwir ebet er
pes a oa tamallet d'e an, a deuz ermeaz al lez-varn, zoun
e benn evel eun den honest ma oa ; koulskoude potred
Comb e damalle en gaou, oc'h esad e gaz d'ar galiou.

Deuz eun tu-all, setu aman eur person hag a ro ali
d'e barrouzianiz da ziwall deuz eur skolaer laik hag a
zesk d'ar vugale krinched war ar C'hrusifi ha skei gant
kontelio war skeudennou pe imachou ar zent. Pe Breur
Brest pe ar skolaer-man a gavet a zo kabluh ha din da
vean kaset d'ar galiou? Ar Breur eo, herve, rag ar sko-
laer-man a zo dalc'het gant enor (?) en e blas. Ar person,
avad, eo tennet e bac digantan.

Ha n'eo ket ardou hag obero an Drouk-spered eo ar
re-man? Ha n'e ket fallagriez inkarnet a zo breman oc'h
ober al lez d'imp?

Eo, a dra zur! Daoust ha ni zo eta ken fall ze da
c'houzant bean gouarnet ganti? Daoust ha ni a zo bu-
gale da Zoue pe d'an Diaoul? Pep hini, herve ar pes
a c'hoarve endro d'e an, an euz hira an dever da
stourm. Ma 'peuz eur skolaer fall, evesaet anean, taolet
plé d'e geledenadurez ; gret d'e an da vianan zeri e c'heno
diwarbenn treo ar relijion, peotramant tennet gantan ho
pugale.

Liez a du a zo da stourm ; klasket pep hini e du, ha
pa vo stourm hag enebiez deuz a bep tu, neuze vo red
d'an diaoul souzan.

DIR-NA-DOR.

Seta kelo penoz marteze e vo zontet breman liiz santez
Anna Wened. An Drouk-Spered oc'h ober e veatr.

DIBUNADENNOU

J. Q. deuz Kerraoul, Plouha, a zigas d'imp respont
da dibunadennou Lerbou :

C'houec'h an euz 'hvet war dek

Lerbou a ra da c'hout d'ar re o deuz skrivet d'e an
penoz e brijou a zo prest da vean moulet, hag e kaso da
bep hini eun dra beanaq.

GOUEL SANT BRIEK

A zo bet brao, daoust d'an amter da vean fall. Eun
dra gaer hag enoruz evidomp-ni Bretoned e oa gwelet, e
penn an eskibien, hon c'henvroad an Aotrou 'n eskop
Dubourg, deut da bedi sant Briek evit e Vro Breiz-Izel a
gar a greiz e galon.

Daoust petra a larfe sant Briek, hen bet Renner ar
Vretoned kor, o deuz digaset war ar beg douar-man
hon gouen-dud, hon gizioz hag hon brezonek, ma welo
ar re a dalc'h breman e lec'h, etouez e bobl vreton, da
laret eo : hon beleien vad a Vreiz-Izel, difennet oute ober
kenia dlead o c'harg, da laret eo prezeg ha katekiza
en yez ar Vro ?

'Menz son, hon zent kor pere « o deuz savet Breiz-Izel »
na die ket ober plijadur d'e an doare ma tro breman an
treen en Breiz-Izel. Gant-se, setu deut mare o fardoniou ;
pedomp ane 'ta euz a greiz hon c'halon evit ar Vro ha
bezomp fi ian e enne. Done n'an deuz et diarevet Breiz,
koulz laret, war o zantelez evit he lezel da veza diskaret
hirie gant fallagriez Komb hag e vignoned.

LIZER EUN TAD KAPUSUN

Eun tad kapusun deuz hon bro hag a zo o vont da
dremen dirag ar barner abalamour ma 'z eo chomet en
e di, a zigas da Dir-Na-Dor eur geloen e urz elec'h ma
'n euz gret eur penn-skrid brao ha kalonek menbr
diwarbenn ar brezonek hag ar Varzed vreton.

Ouspenn, eun lizer a digas hag e lar ennan :

Glac'haret braz ec'h en o wetel lezouregz hon c'henvroiz
en Paris. A benn pemp pe c'houec'h m'z n'houllont ken komz
en brezonek.

Pa wellan plac'het yaouank hon bro o tremen war ar bou-
lousrdou, e teu an daerou d'om daoulagad. Ben zo breuriezou
mad evit o diwall deuz an drouk ; siouaz ! ar plac'het ze ken
fur, ken simpl, a goue aliez etre daouarn loened fall na glaskont
nemet koll an dud vad.

An tloennou mezuz, an tiegozou diaoul, an dud diboell,
seurt tref-ze a ve kavet a pep korn deuz ar ru. Ar bretonezed
na soñjont aliez en nep drouk, hag an dud fall, o wetel o
abofder, 'lak ane da gouean er pec'hed ha da vean gwall-
euruz epad o bue. Chifalout, otro, n'e ket kontadennou a displegan
d'ho c'haman.

Gwelet ho peuz war Kroaz Paris penoz tadou Gapsun ! a
zo chomet en desped d'ar c'houmiser polit. Heman a zo deut d'ar
mestri peder gwech. A benn nebeut deuzou e tloemp mont
dirag ar Barner.

Ma be bouleat D'ue, na vin ket ne'chet evit komz d'ar
barner. Goulen a rin bean loskaet, hag oup-n, ar goz enor
evit ma zad ha ma mam pere 'deuz roet dek a vugale d'ar Vro
epad pemzek vla. Hon dek 'deuz servijet war vor pe war douar
Hirie an euz c'hoaz pevar breur war an Escadr. Goulen a rin
evit ma mam al liberte da glevet en liiz ar yez a an ave : ar bre-
zonek.

Setu aman penoz e wall-gaser ar re wellan, ar re
honestan deuz an dud, ar re o deuz reitet da Vro-C'hall
ar maian a zervijou.

Gwelet a rer ar vam-man, he deuz roet dek mab d'ar
Vro, harzet, koulz laret, da heul he relijion ; he mab kaset
dirag ar barner, hag he mibien-all, ar re a zo er servij,
red d'e doujan da urzou fallakr. Ha nag a vammou evel
honnez na Breiz ! Nag a diege iou ive elec'h ma teu dora
ar gwaler Comb da lakat reuz ha glac har !

EUR SKOUER VAD

En o diveza bodadek, kuzulierien ar Morbihan, o deuz
savet o mouez da zifenn ar brezonek ha da goudouar ar gwall-
dolioz skoet gant Komb ouz ar veleien evit ober d'e plega d'o
reizou divrezonek.

Kaerak skouer bennez a dlefe bean heuliet gant kuzulierien
an departamanchou all !

KELOU MAD EUZ BRO-GEUMRI

Darn euz al leaned hag al leanezed harluet euz Breiz-
I el a zo et da Vro-Geumri, 'vel ouzoc'h. Setu aman
daou lizer skrivet war ze gant Beneadiz (pe tadou sant
Beneat), hag a ravo plijadur d'an holl lenn ane.

Ar c'houez hved war-n'agent a vis, meurz, unan euz
an tadou digoue-et er Vro aróg ar re-all a skrive d'eur
mignon :

.... Hon renerien o deuz graet o manez d'ho c'has er-
maez. Mad ! hastit neuze d'an em likast a du da zont aman
war douar an harlo.... Petra larant ? Nan ! n'eman ket, en
gwirion, Bro-Geumri douar an harlo, p'e gwir ac'hane e teuz
hon zadou koz da Vreiz-Izel. Hon bro gouza eo hi !

Kroaz a refet aman eur bobl henvel-tre ouz ar Vretoned :
hevelep gouen dud, hevelep gizioz hag hevelep yez ! Na vofet
ket pell a benn tonian ganti.

Gwaz a ze, a lavarfa'ch. Keumriz o deuz kollet donezou ar
wir feiz !... N'o deuz ket ! moredet ha sorednet eo en deuz o
eneou ; evit maro n'eo ket.

Nerz ar Wirion a zanter c'hoaz beo en kreansou ar bobl
ha, dreist-holl, en e apered leuz a veoler ha ken douget d'ar
pedenn.

Deut 'ta buhan da adtomma ane ouz tan ho karantez
kristen ha goullennit digant Doue kelz a vicherourien evit an
darn-ma euz e winien bet re dilezet bete vreman.

Setu aman eur pennad distaget diouz eul liter-all :

Deut mad omp bet en Keruz (pe Cardiff en Saozneg). Ka-
vout a rae d'in en em gaven en Brest, ken henvel ouz Bretoned
eo stummet an dud aman. Lid zo bet graet d'imp ; en-dro
d'imp euz engroez tud o starda d'imp heñ daouarn, o laret ez
omp breudeur, Breizix ha Keumriz. Dre ar z hou en em inten-
ted ar gwella, rag en daoulagad an holl e lenned ar vreudeu-
riez a wad hag ar gengarantez...

Eur c'heumro 'neuz kemeret eur bilhet evit hon ambroug
eur pennad war an hent houarn. Kaset hon deuz d'ezan : « Hor
mam santez Anna ». Respontet en deuz d'imp en eur gana eur
c'han en keumraeg war an hevelep ton.

Aman, er goussour, e vez leun chek ar chapel en dro
d'emp. Kana reomp en keumraeg hag en brezonek hag an tad
Simon a lenn an Aviel en keumraeg.

.... Mad kenan en em gavomp en kstel an Aotrou
Astouro. Pep tra a gan aman : evned, bleunioz, balan, gwe-
nan ha mor. « Keumri mor a gan ». Vel ma lar eur lavar koz.

An tad Merour zo o prouez distret daou brot stant ouz ar
vreiz.

Pedomp a greiz kalon evit ma kendalc'ho an traoz da
vont war an tu mad. Nag a vad a rafe d'ho Breiz-Izel,
hi hec'h-unan, adstaga Iannou an unvaniez gant hon
breudeur Tramor. O ! ma teurvese Doue adober gauimp-
ni, evel gwech-all !

Eur Vro, eur Yez, eur Feiz, eur Galon !

« GWERZIOU BARZ AR GOUET »

A zo deut emaez ar wask. Eun taoua hon deuz roet
d'ho lennerien eul al levr-ze, ar gwella hini, hep mar,
bet moulet en brezonek bete vreman.

Ouspenn diski sh'ria rei ar brezonek a ravo lennerien
al levr nevez ; kevot a refint digantan ive kentelio euz
ar gwella. An oberer, Barz ar Gouet, oa unan euz ar re
genta o deuz labourer, da heul an aotrou de La Villemarqué
hag an eskibien vad Graverand ha David, da zovel ha da
reiza ar varzoniez en Breiz-Izel. Kalz a skiant-prena en
deuz disket en tu-hont d'e wi-igez dispar ; kentelio leun
a fornez a gavor eta en e levr. Heman, oupenn m'eo tal-
vouduz, a zo ive duduz da lenn, dre ma 'z eo skrivet euz
ar gwella, leun a skendennou kaer ha lakat ar gwerzioz
hag ar fallbennou a zo ennan war ar brava toniou.

Prenet kement hini a gar Breiz hag ar brezonek, al
levr neval ! E ti Prudhomme, e kaver ane an ; eur skoad
(an timbchou oupenn) ne goust ken.

EUR CHELOU MAD

Eul levrik neve marc'had mad evit ar vugale kristen

En amzer-man a vrezel a enep d'ar c'hatekiz ha d'ar gelennadurez kristen e sav sellou an holl war-zu ar skri-jou skoueriu. Klasket e ve gwaz-ou-gwaz gant ar re fall sevel harzou ouz komz ar belek ha miret outan da rei da vugale Vreiz ar gelennadurez o deve ezom. Mad l roomp harp d'ar gomz dre ar hjuen, ha savomp skrijou kristen en brezonek : Ar re-ze a ledo, koulz lavaret, komz ha deshadurez ar prezager kristen ; ouспен-ze padusoc'h e voint, rag miret e voint en hon tiegezoù mad 'vel ken aliez a vignoned prest atao da rei ali d'ar spered, ha frealzidigez d'ar galon.

E touez an holl levriou bet moulet a neve, e welan unan hag a hallfe ober eur vad dispar en Breiz-Izel ma vije stignet dre-holl. *Kentelioù kristen d'ar vugale, rimet gant eur misioner breizad*, hennez eo hano al levrig. Ar c'hentelioù a ve monek anè war ar c'holoen n'eo ket kentelioù sec'h ec'h int ; ar c'hontrol eo : fablenou hag historiou dudiuñ na gaver ken el levrig-ze pen-da-ben, en o mesk skeudennouigoù da zidui al lagad en keit ma ve diduet ar spered gant al lennaden. Sila en kalon ar vugale ar gwella kentelioù en eur ober plijadur d'ar spered, setu eno menoz ar s'riyanier en eur sevel e tam-mik-skrid hag ar menoz-ze an deuz baset krenn da vad.

Ar skrivanier, a hent-all, a zo brudet dre-holl, neket hepten evel skrivanier, evel misioner eo ha dleet mad eo d'ezan ar vrud-vad-ze, rag misioner ebet na gerz gwelloc'h evitan, daoust d'ar stravilh ha d'an heskinerez euz an amzer-vreman, war roudou an tad Rot, hag an tadou all a dalc'h, da heul an tad Maner, da ober kement a vad en Breiz-Izel.

Fizianz em euz e vo ledet a viliou al levrig neve dre Vreiz-Treger evel m'eo bet dre Vro-Leon. En ye Treger eo skrivet darn euz an historiou anezan hag ar re-all a zo ezet braz da lenn da Dregeriz, ken siml ha ken freaz eo ar brezonek anè.

Setu aman priz al levrig (e ti Kerangal Kemper) :

Eun dousen (gant ar frejou paecet), 6 real.
Eur c'hant — — — 3 skoed ha 17 gwennek.

Evit rei d'hon lennerien eun tanva euz al levrig-ze, setu pelloc'h eur c'hantik nevezavet gant an oberer anezan, hag a vije mad da ledan ive, rag bete vreman na oa bet savet kantik brezonek ebet war an dra ken pouezuz-ze : ar Zilvidigez.

Buez sant Beneat

Tennet diouz an eil levrig euz divizioù ar pab sant Gregor

PENNAD V (Kendalc'h)

Distroidigez eur manac'h ouz Doue.

En unan euz ar manatioù en devoz savet Beneat en dro d'e beñti, e oa eur manac'h ha n'helle ket chom stag mad e spered gant ar prederia (pe « meditation », en galleg). A-veac'h ma 'n em roe ar breudr d'ar beden, ez ee er meaz euz an iliz hag e spered an em loske da vont war droù berr-baduz ar bed-man.

E abad, goude beza e gelennet meur a wech, e gasaz d'an den Doue, pehini a c'hourdrozaz an-zou goro. Eur wech, avad, distro er manati, a veac'h ma talc'has kont epad daou zvez euz ar c'hroz en devoz Klevet ; an trade devez e tistroaz d'e voazamanchou (pe kustum) koz, hag ez eaz d'ober eur hale epad ar brederiadek. Abad ar manati a roz kelou da zervicher Doue hag hemañ a respontaz : « Me a yelo hag e gastizo ma-unap. »

Dont a reaz, e gwirione, d'ar manati d'an eur ma oa boaz (pe kustum). Neuz, goude ma ee psalmet, ar breudr an em lakeaz da bedi. Gwelat a reaz Beneat ne halle ket ar manac'h chom reiz, dre ma oa en e gichen eur bugedik du a vuz dalc'had o tenna anezan dre veven e zildad.

Garvel a reaz nevez abad, hanvet Pomp-anus, dre guz, hag e lavares d'ezan hag ive da zervicher Doue Maur : « Ha na wellt-hu ket an hini zo o kas gantan er meaz si lean paour-ze ? »

HON DOUSIK-KOANT

WAR TON : An hini gos.

Bro c'hal 'zo yaouank ha seder,
Ha Breiz-Izel koz ha dister.

DISKAN.

Breiz-Izellit eo hon bro,
Breiz-Izellit eo zur.

He zal 'wit bean roufennet,
'Zo c'hoaz gant an holl enoret.

He zeed na gomz nemet eur yez,
Ar brezonek nertus ha freaz.

War he c'halonik, he barien,
Zo kroazioù hirr ha taolio-men.

Eur mor islonkuz don ha braz,
A rouilh war he zredigou noaz.

Ouspenn-ze c'hoaz rouanez é,
Dirag ar bed, dirag Doue.

Hag en-dro d'be zron alsaoret,
'Wit he difenn ez omp bodet.

Ez omp bodet 'wit he difenn,
Ouz krabanadou an estren.

ATHALIS.

KANTIK AR ZILVIDIGEZ

WAR DON : D'hon Mam Santez Anna.

DISKAN.

O Mari, o Mam vad,
Grit d'omp koumpren ervad,
Eo ar zilvidigez,
Afer vras hon buez.

Saveit hon ene,
Eo al labour-kenta,
Merket d'omp gant Doue,
Da ober er bed-ma.

Peplint n'en deuz bet,
'Met eun ene hebkez ;
Eur wech uran kollet,
Rapari n'heller ken.

PENNAD VI

Diwar-benn eun c'henac'h a lakeaz an den evraez da didarza euz eur roc'h war lein eur menez.

Etouez ar manatioù savet el leac'h ze e oa 'ri anezo war rezhier, hag o devoe ar breudr kuz a boan evit disken d'al leon da gerc'hat dour beuzez. Hag, ouспен, abalamour d'an diouz e oa lenn braz al labour-ze, risk gantan zoken.

Al leoned euz an tri manati-ze a deuz, holl a govret, da gaout Beneat hag a lavaraz d'ezan : « Diez braz eo d'omp disken kemma d'al lenn da gerc'hat dour ; hag e kredomp e vezo red kemma (chench) lech d'hon manatioù. » Beneat o freskuz goustadik hag o c'basaz kwit.

An novez war lere'h, e pignaz war rezhier ar menez gant Plasad Bihan, em euz komzet anezan uheloc'h, hag e chomaz eno pell o pedi. Pa en devoz achu, e lakeaz tri mesn el leac'h ze evel arouez hag e tiskennaz d'ar manati hep rei da c'houzout d'ar venezh.

Antronoz, ar breudr o vezan deut da zisplega a nevez o c'hlemmou, Beneat a lavaraz d'ezo : « It ha, war ar roc'h eno,

D'in-me petra dalfe,
Kaout madou ar bed holl,
Ma 'z sfe, da c'houde,
Ma ene paour da goll ?

Talvout 'ra hon ene,
Dreist an aour, ar perlez ;
Peb ene d'eun Doue,
Zo koustet e vuez !

O pegen diskiant,
Ha pegen didalvez,
Eo an den dizeblant,
Ouz e zilvidigez !

Pa deuto ar maro,
Dioch'itu vezimp barnet :
Hon ene 'vit ato,
Vo salvet pe daonet.

Hirio e c'hellomp choaz,
An farn pe an Ee ;
Re zivezad vev'hoaz,
E vezo martez.

Chench a rankan hirio,
Heb dale tamm ebet.
Ah ! kousto pe gousto,
'Fell d'in beza salvet !

IMPRIMATUR :

Quimper, le 14 Avril 1903.

F. CORRIGOU,
Vic. gén.

Eur stal-leoriou ispisial evit ar Vretoned

Eo hini hon mignon mad, an otro Dault, 6, rue du Val-de-Grâce, Paris.

Skrivet d'ezan neb an deuz c'hoant da gaout leoriou brezonek da c'houlen digantan e saolen-prizioù.

Eman an Otro Dault ec'h ober eun enklask war oberou an Olrou Laouenan euz Lannuon. Deut mad e vezo gantan kement diskleriadur a hellfet da rei d'ezan war an oberou-ze.

ERWAN HERNOT

KIZELLER KALVARIOU HA MEIN-BESIOD
En Lahaon

GOULENN AR PRIZ HAG AN TAOLENN

Saint-Brieuc. — Imprimerie Saint-Guillaume.

e kavfet tri mean lakeat an eil war egile ; c'hw'i a gavio (a gleuz) neuze eun tammik Doue a zo holl-c'hallouduz hag a hello awalch lakeat dour da redek euz lein ar menez evit erbedi d'oc'h ar skwizder a zav diwar kelt-all a hent. »

Mont a rejont d'ar roc'h en doa diskwezet Beneat d'ezo hag e woltout e oa leiz. Kleuz a rejont eun toull hag e ee leuniet kenkent a zour hag a zired ken founnuz ma ra c'hoaz an deiz hirio eur waz a ziskenn bete traon ar menez.

PENNAD VII

Diwar-benn honarn eur beuvek a deuz an dro d'en em droada ouz e droad deuz goueled an dour.

Eur wech all eun den euz ar ouen-dud-ze, hanvet Goted, a zigouezaz en Itali er mare ma leue ar Franked en Bro C'hall, a falvezaz d'ezan en em wes'ba da Zoue ha Beneat e zigemeroz gant madelez daoust ma oa ar Got-ze abaf awalch a spered.

Eun devez e lakeaz rei d'ezan eun doare falc'hik da droc'h an drein deuz eul lech e c'hoantae ober eul liora anezan. Al lech-ze an doa ar Got da gempen a oa war veven eul lenn hag evel eskoe nerzuz war vroustou kaled, ar benveg o zidroadaz hag a gouezaz en dour a oa ken don eno ma n'halled ken beza en gortoz da c'hallout tenna anezan er-maez.

Ar paour kez Got, dal ma welaz e venveg kollet a yez en eur grenn da ziskleria d'ar manac'h Maur ar c'holl e oa o psouez ober ha da zigemer ar binijou dleet d'o leziregez.

Maur a roz kelou kerket da zervicher Doue Beneat. Hemañ a deuz d'al lenn hag, o veza kemeret troad ar benveg euz a dre daouarn ar Got, hen lakeaz en dour. Setu kerket an houarn o sevel euz goueled an dour hag oc'h en em staga anezan e-unan euz an troad. Beneat a rentaz e venveg d'ar Got en eul lavarag d'ezan : Setu, lezourit breman ha n'en em doanit ket mut.

KROAZ AR VRETONED

KOUZIANC'HOU

Eur skoad ar bla evit Breiz ha Bro-Chall.
 2 wennek en tu-all da 22 real evit ar Broizkeltiek.

Ar brezonek hag ar feiz.
 A zo breur ha c'hoar en Breiz.
 Furnez ar Geiz.
 Gant brezonek eo douet ar feiz.
 Gant ar galleg ez alio a Vreiz.
 Furnez ar Geiz.

SKRIVANIERIEN

Kas al labourier pe d'an Otro **VALLÉE, Rener**
 Ru Zant-Benot, ZANT-BRIEK
 pe d'an Otro **MOAL, Skrivanter**
 27, bali Charner, ZANT-BRIEK

Dalc'hit hepred d'ho brezonek,
 Tex an dud vad ha kalonek.
 Tex ar feiz eo : ma ve tresp'het,
 Ouzpen ar Vez, e vo Pochet!
 MILIN.

RENNANNOU-KORVERE

Tri gwennek pep aroudnad-skritur.
 (Diskenn a brix evit meur a embann diou-tu).

ALI

'Benn ar zun-all e hadkrogfomp gant marvailh D.-N.-D. ; an neventiou trist a oa an deiu-man o deuz drozet ac'hanomp eur pennad diwarnan.

EVIT AR VELEIEN LEMET O FAE DIGANTE

A-barz eur digant 20 real.

Lennet, Labourerien!

Eman ar gouarnamant o tansen lakat e bao war vadou an dud ha war an douaro.

Hanvet 'zo aboue nebeut amzer gant ar gouarnamant eur bagad neve a dud-en-karg, pe « fonctionnaires » hag a vo impliet da studian war ar meaz stad an douarou. Ober a refont ar pep red evit « gwasian an dour-red, hag e lodenni etre an dud, dizec'ban an douarou gleb, ple-naat ha ledanaat an hec'hou, zewel ha kempen lojeiz evit al labour-douar. »

Mez n'et ket da gredi d'ac'h penoz eo an dud-man a rei al labour ; paet e vefont ganimp evit laret d'imp-ni, labourerien, petra hon devo d'ober, ha paet mad e voint pan-e-gwir darn o devo betek 70.000 lur ar bla, hag ar re disteran deuz an dudjentil-man, 1.800 lur.

Ha na vije ket gwelloc'h evidomp e vije lezet an arc'hant-ze 'n hon godel ha lezet da 'n em denn ar seurt kantarded a rei kant gwech mui a drouk evit a vad ?

Mez meur a digare an euz ar gouarnamant fallakr-man da hanvel dindanan mevelien neve, ha mevelien evel ar re-man.

Setu petra lavar war ze eun den gwitiek hag en em anav mad war pezh a zell al labouriou ha kement a apar-chant ouz an douar :

« Ar hotred-man, emean, a ouveo invori tresou (pe planio), eur vieher vad evit ar galomperien hag ar laudreantet ; mez an dud a labour hag a bae traoujou, na c'hou-nezfont ket, marfad, nemeur a dra diwar an tresou-ze.

Al labourerien o deuz ezom da vean dizammet deuz bec'h an traoujou ; ezom o deuz da gaout toull da gas ermeaz o loened, o ed etc.... ha petra gaser d'e ? potred d'o heskinan ha da vean diwar o c'houst.

Al labourer a vev kentoc'h en eur espern, o lakat a goste an nebeudig a hall dioured, evit na ra o tansen kalz a beadra, loened, ed hag all, pa na gav ket a werz vad d'e.

Hon c'hreden stard eo penoz ma 'n ije chilaouet al labourer kement zo dent da brazeg kiziu labour neve, epad ar c'hantved diwean, e vije e stal a blad muioc'h c'hoaz 'vit na man : meur a wech, o viret ar giz koz, an euz zovetaet e beadra.

Boan hon deuz en pep departamant mistri-skol evit al labour-douar, ha na gont ket kalz ar pezh a reont ; ar re a hanver breman na refont netra well : na oa ezom nag euz an eil nag euz egile.

Perag eta hanvel adarre ?

Red eo bean doll ma na weler ket hirve penoz ar gouarnamant an euz c'hoant da lakat e zorn war douaro al labourerien. N'haller ket c'hoaz diframman kreñn an douar a zaouarn al labourer, rag na gavfer ket a dud-all da labourad, ouz o faean zoken. Mez tam dre

dam, e vo goneet war al labourer, e vo tennet digantan o vad. « D'al labourer, sklav ar gouarnamant, ar blusken ; d'ar gouarnamant, ar voeden ! » a lara eur sosialist.

Ar voeden, ec'h a dija eul loden vad anei gant ar gouarnamant dre an traoujou ; mez vit he c'hemer ea he fez, eo ren d'ean 'n em veskan en aferou al labourer, ha dont da vean mestr d'ean.

'Vit dont a-benn deuz e dól, setu petra an euz diwanet :

Da gentan, niveri bep bla gant evez ar gont a gement a ve medet a ed, zavet a loened etc....

Evelse al labourerien a vo red d'e rei da c'hout d'ar gouarnamant o stad hag o danve ; dija darn ane a ve heskinet bep bla gant ar goulennoù a ve gret d'e diwar-benn o labouriou ;

Ar strolladou (syndicats) e lak evelse ar gouarnamant e fri en o aferou, war digere gont ar gont deuz pep tra er vro ;

Petra rei breman an dud-en-karg neve hanvet ? Setu aman.

Pa vo sonjet nebeutan, e tigoueo en eur vilajen eun otro hag an em gargo da rei alio mad d'al labourerien, a ziskoueo d'e eur waz da doullan pe da ziarei, eun hent da veinan, eur park da drokan gant eun all, eur c'branch da hadsevel etc.... Na roo ket a arc'hant, na zoken eun tam zikour. Ma na ve ket gret zebtant euz e guzulio, ar pezh a c'hoarvezo, marfad, e c'houlenno an otro-man hag e gonsortet gant ar gouarnamant ober eul lezen evellen :

« An douar a dle forniz bara d'an holl ; interest an holl eo eta ma vo labourer evit ar gwellan ; an otrone a zo karget da guzulio al labourerien n'int ket chilaouet ; red eo eta rei d'e galloud da blegan ane, pa vo ezom. »

Al lezen a vo votet evel kant all ken fall-all, hag al labourer, an de-se, na vo ken nemet eur mevel en e dra.

Na gav ket d'ac'h e c'hoarvezo kement-man ? Gwellet petra rer d'ar Relijused, petra rer d'ar parrouzioù, gret d'e zewel tier skol neve en despet d'e. Al labourer a vo gret d'ean labourad e bark en despet d'ean, hag evel na blijo ket d'ean.

Setu war be tu e tennomp, labourerien, gant ar gouarnamant milliget-man. Gwechall, arôg ma oa ar relijion gristen o ren, ha goude zoken, epad eur pennad, an douar a oa labourer gant sklaved. Daoust ha ni a zizroio c'hoaz d'an amzer-ze ? Ya, ma karomp ; mez ma karomp ive 'n em dirober deuz an tiranted a zo en penn ar Vro, neute e chomo ganimp lion zra en pep frankiz.

Eul labourer breton.

MIZ MARI

ha pardon sant Erwan

Setu ni stag gant ar miz mae, miz ar bleunio ha miz ar Werc'hez, a skulh en ene an nep he fed graso puilh, 'vel ma led an neve-amzer bleunio er prajeier. Netra gwelloc'h er miz-man evit ober eul lennadek kristen en enor d'ar Werc'hez en pep tiegez. Lev'r ken kaer an Aot. chaloni Chatlon, a dlefe beza, evit-se, etre daouarn an holl en Breiz-Izel. Kavet e vo e ti Prudhomme. Lennomp ive « bue sant Erwan » (e ti Prudhomme ive) da genver e bardon ; n'euz man en tu-all d'all lennadur mad-ze evit ober d'imp pedi hon sant paeron gant mui-ouz-mui a fizianz hag a veoder hag ezom zo d'ober, hirio an de, c'houf oar.

Pedomp eta a greiz hon c'halon ar Werc'hez ha sant Erwan, difenner ar Wirione, 'vit ma 'vo tresp'het ar vad war ar fall ha 'vit ma hellfomp miret :

Hon Bro, hon brezonek hag hon Feiz.

Ecel-se bezet gret.

Setu aman eur c'chantik reizet a neve gant hon mignon mad Person Tredrez war Seiz Levenez ar Werc'hez. Ar pen kenta anean na gavor ken evit ar wech-ma ; an dizez a audio ar son kenta.

SEIZ LEVENEZ AR WERC'HEZ

DISKAN.

*Alltuta ! o pebez joa,
 D'ac'h-m, mam a garante !
 D'imp-ni ive, alltuta !
 Levenez 'leiz hon ine,
 'Welet ho kalon o trida,
 Karget a seiz levene.*

I.

Kaset e oe a-berz Doue,
 An arc'hel braz Gabriel,
 Da Nazaret a C'hallie,
 D'eun tiik paour ha santel,
 'Vit saludi gant levene,
 Eur Werc'hez fur ha fidel.

Gloar ha meulodi da james,
 Da Jezuz-Krist hon roue,
 A zo krouet gant eur Werc'hez,
 Hag a zo den ha Doue !
 Ha bezet leun a levenez,
 Mari, mam a drugare.

II.

Mari a gerz dre ar menez,
 Da welet Elizabet ;
 Sant Van a drid a levenez,
 Dirag mam Salver ar bed,
 — « Benniget ec'h dreist 'n holl wrages,
 Hag ho Mab zo benniget ! »

Kristenien, diskomp gant Mari,
 Kana drant 'r Magnificat,
 'Vit trugarekat ha meuli,
 Doue hon mestr hag hon tad,
 Ha renta enor d'an Hini,
 'N euz hon c'harget a bep mad.

III.

Gloria in excelsis Deo !
 'Gan laz-kana an ele ;
 Gloar da Zoue 'n bolz an nenno,
 War an douar peuc'h ive !
 Levenez da vam ar graso,
 He deuz ganet Mab-Doue,

Leveromp gant ar rouane ;
 Trugare d'ho gwir Salver ;
 Kad refomp kousket hon roue,
 War galon e vamm seder ;
 Kemeromp lod en levene,
 Ar Werc'hez hon mamm dener.

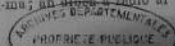
(Da health).

PEDOMP!

Ar Werc'hez er Salette.

Setu digor miz Mari. Ar gustumans vad a zo bet a viskoaz en holl tiegeziou breton d'enori en eur giz ispi-sial ar Werc'hez epad ar miz-man. Nag a digare nan euz ket breman d'he fed, muioc'h evit viskoaz ?

Boan man c'hoaz en meur a di *Levr bagale Mari*, gant an O. Chatton, an euz gwechal lennet ma-unan da noz gant kement a blijadur ; n'euz forz en pe giz, enoret ar Werc'hez, kristenien, rag pa vefomp dilezet, ganti, raktal dorn Doue a goueo warnomp ; hen lavaret he deuz meur a wech epad ar c'hantved diwean, en Lourd, er Salette, en Pellevoisin, hag en meur a lec'h-all c'hoaz, e lec'h ma teuz da laret d'an dud PEDI, rag beude dora he Mab a yec war bounerad, hag he devoa poan mui-ouz-mui o harz outan da skei.

An 19-a vis gwengolo 1846, Mari an em ziskoneat er Salette, terouer an Dauphiné, da daou vesaer bihan, Maximin ha Melani, o tiwall o denved. Gwelet a rejont anei zouden dirage azzet, o ouelan. Pa gredjont tostaat d'ei, ar Werc'hez a gomzaz d'ei en eur ouelan bepred. Epad eun hanter eur e prezegaz d'ei hag e tiskuliaz d'ei meur a dra kuzet. Setu amin ar c'homzou a roaz urz d'ar vugale da disklerian d'an dud.

« Ma n'houl ket ma fobl doujan d'am Mab, n'hallin ken miret ouz e vrec'h da skei. Nag a amzer zo ma 'z oun en poan evidoc'h holl !

Ma fell d'in-me ne vijoc'h ket dilezet gant ma Mab, setu eo red d'in-me e bedi hep chan, p'eo gwir c'houi na ret ket.

Kaer ho po pedi, kemer poan, biken n'am zic haoufet deuz ar boan am euz kemeret ganaoc'h.

C'houec'h devez a roiz d'ac'h evit labourad ; ar zeizved a viriz evidon, hag hen laeret diganin ; kement-ze a zo kiriek d'am Mab da fulori ouzoc'h. — Ar re a ve o charre kirri na loskaont ken komz ebet hep na douefent hano ma Mab. — Setu eno an daou dra a bounera war ho penn brec'h ma Mab. — Na ya ken nemet ar re goz d'an oferen. — Ar re-all a labour ar zul epad an hanv, hag ar goanv, ec'h eont d'an oferen da ober goap deuz ar relijion. — Er c'hoareiz, ec'h eont d'ar gigeres evel chias.

Ma c'h a treo an douar da goll, nan e nemet abalamour d'ac'h. Arlene, an avalo douar a zo bet kollet ; n'ho peuz gret van ebet. Er c'hontrol eo : pa gavec'h re vrein, e loskac'h mallouia eneb ma Mab. Ar bla-man e vreinof c'hoaz, ha 'benn Nedelek, na chomo ken. Ma peuz ed, na hadet ket ; al loened hen debro ; hag ar pez a ziwano na hadet ket da vad ; kouenan rei en poultr pa vet o tornan anean. Kernez e vo, hag arog ar gernez, ar vugale dindan seiz via o devo terzien hag a varvo etre daouarn o mimm ; an dud-all a rei pinijien gant ar gernez. Ar c'hraou a brenvedo, hag ar vrein.

Mez ma dizro an dud tresk ma Mab, ar vein hag ar rec'hel a vo chanchet en bernio ed, hag an avalo douar a ziwano hep o hadan.

Goude ar c'homzou-man, ar Werc'hez Vari a c'houlennez gant an daou vugel :

— Ober a ret mad ho pedennou beurs ha noz, ma vugale ?

— Nan, itron ! eme Melani.

— Red eo o laret erfad ; pa po ket amzer, laret da vianan eur Batez hag eun Ave Maria ; pa na po ket a brez, laret kirroc'h. — N'ho peuz ket gwelet 'gwech ebet ed gwalet, ma vugale ?

— Nan, itron, a respontaz Maximin.

— Koulskoude, ma bugel, 'me ar Werc'hez, eun de ho peuz gwelet zur, gant ho tad e kichen Park-ar-C'horn. Mestr ar park a larez d'ho tad : deut da wetit ma ed gwalet. Mont a rejoc'h o taou. Kemer a rez en e zorn eun dec'haden, hag e vruzunaz anei evel poultr. O tizrei gant ho tad, pa na oac'h ken nemet eun hanter eur deuz Corps, ho tad a roaz d'ac'h eun tam bara Debr c'hoaz, emean, ar bla-man, rag ar bla 'deu, n'oun ket piou e debro bara, ma talc'h an ed da vont da fall.

— O yat itron, eme Maximin, breman teu sonj d'in deuz ar pez a laret,

— 'Chanta, ma vugale, eme ar Werc'hez, kaset ma c'homzou etourz ma fobl.

Ar giciou-man a hallaraz diou wech, ha neuze e tec'baz d'ar Baradoz, hevel, eme ar vugale, deuz eur goumoulen o teuzi.

Ar bed n'e ket et war wellad aboue mare 1846 : ar c'hontrol eo, siouaz ; daoust d'ar brezelioù, d'ar c'hollou, an dud a chom dall ha mouzet.

Disklerian a reomp eta aman kemzou ar Werc'hez, hon Mamm, evit ma teuo an dud da n'em gompren ha da wellad o bue hag o obero.

Petra a C'hoarvezaz deuz homzou Gwerc'hez ar Salette.

Goude bean lennet komzou ar Werc'hez d'ar vesaerien war mene Salette, red eo gouit petra a c'hoarvezaz warlerc'h.

An duk, daoust hag i a rez pinijien ? Ya, unan bennag ; mez pennou braz ar rouantelez na rejont nemet eber goup ha fent gant ar Salette. 'Benn neuze, an drouk spered e oa e droad er pal ; hag e oa oc'h favori kement a c'hoarve breman.

Hogen, gourdrizou ar Werc'hez a deuz da wir.

Da gantan, laret he devoa d'ar vesaerien vihan penoz an avalo douar a vreinje ha na chomje ken hini ebenn Nedelek.

Kement ze a lavare ar bla 1846 ; ar bla warlerc'h, e oa red d'ar gourmants dougen lezennou neuze evit ma hallje an dud prenan avalo douar deuz ar brolou-all ; en Frans, e vreinjont, eun niver dioute.

— « Ma'peuz ed, eme ar Werc'hez, n'e hadet ket, rag al loened hen debro.... »

Eul loen bihan a deuz ar bla-ze en ed, ha na rez ket an ed a c'heun zoken.

War an Urop a-bez e skoz ar walen. En Frans, ar bara a yeaz betek 3 real.

— Eur gernez vraz a vo, a lavarez c'hoaz ar Werc'hez Vari.

Ma, kerve kazetennou an amzer-ze, e varvaz 60.000 a dud er bla 1854, ha wardro 80.000 ar bla 1855. Ar bla 1856, e kreskaz c'hoaz ar reuz. Deuz ar bla 1854 da 1856, e varvaz evelse tro 250.000 den gant an naon. Dre an Urop a-bez, e varvaz tremen 1 million a dud.

— Ar c'hraou, eme ar Werc'hez, a vreinjo.

Bean zo broio en Frans hag a ra kalz a arc'hant dimeuz kraou. Er brolou-ze, tu ar c'hreizte, ar c'hraou a voevaz hag ar gwe zoken a varvaz.

— Ar vrein a vreinjo, e lavaz c'hoaz Mamm Doue.

Ma, pavar seurt kionved dusta-kaer a gouez war ar gwiniennou ; kaer o devoa an dud gwiziek ober o doktored, ha stourm en pep kiz, e oa taget ar plant, hag e oa red prenan re neve deuz an Amerik da hadplantan dre holl. Dre vilionou e oa kellel arc'hant or blavezioù-ze, wardro 1888.

— Ar vugale dindan seiz via a varvo gant an derzien otre divroc'h o mammou, a lavare ar Werc'hez.

Endro d'ar Salette, eun niver a vugale a varvaz ar bla 1847 evel ma oa laret ; ar bla 1854, ec'h'ejont kazi holl d'ar vered. Ar c'holaera a deuz warlerc'h ; er bla 1854, e kasaz gantan 150.000 den, hag en o zonez 75.000 bugel.

Koulskoude, tud kanton Corps tost d'ar Salette, o vean zentet ouz ar Werc'hez, eo espernet gant ar c'holaera. Mez ebarz ar c'hantonioù-all e oa skarzet an tier, betek ma teuz protestanted zoken, enebourien d'ar Werc'hez, d'he fedi ha da dokad d'he skeudennou.

Setu c'hoarvezet lavar az Werc'hez pen-da-ben. Mez n'e ket awalc'h. Frans n'e devoa ket c'hoaz paest chonk he die : warlerc'h ar gwall-eurioù all, e teuzaz ar skrijussan dioute, ar bresel 70 ; pion deuz ar re a zo breman war an oad n'an euz ket a sonj deuz ar « bla skrijuz » evel ma larer hirio ?

Ma, er brezel-ze, herve kreden an dud a spered ha kont ar Brusianed o-unan, dorn Doue a oa anad mad ; ar Brusianed a vane sonezet o wetit penoz e tege an trec'h gante pen-da-ben.

N'e ket a-bouan klask pelloc'h nivari an holl bonioù, braz pe vihan, digouezet ganimp c'hoaz aboue. Ar re n'e ket dallet o spered ha kaletet o c'halon, hag a gred e zo eun Doue just en Né, a welo dreze o-unan penoz n'e ket kojo a zo ganimp aman. « An dud a ra an amzer, » a lare ar re goz ; ar gomz-man a zo fur ha gwir bepred.

FALLAGRIEZOU

Brud a zo e vo servet iliz Zantez Anna Wened.

(AR C'HALETENNOU.)

Zalver ar bed a oa en liorz Gethsemani ;
E galon 'oa zammet gant nec'h ha melkoni ;
Gwelet re o tostaat Judaz, e abostol,
An evoa war an eur magel dimeuz e dol.

Dont a reaz, gantan niver a zoudarded,
Mez Par deuz e goste e gleze 'n euz tennet :
« Bec'h, 'mean, d'an traitour, ha difennomp hon Mestr !
Nep a grego warnan am c'havo ; me zo prest !

Mad, Per, diskibl leal, penn-rener an Iliz !
Da galon a zo lér, hep na mar na diviz !
Ni, hirio, Bretoned, da zent hon chapelio,
'Refomp ket ni ive eur gward gant hon c'horfo ?

Poulzet gant an diaoul hag holl iout an ifern,
Eman Judas o tont gant arsherien dre vern ;
N'e ket gwad ar bourvez a fell d'imp-ni skuilhan ;
Hon gwad-ni, mar he red, vo da Zantez Annan.

Hon gwad a vo d'Ilud, da Herve, da Samson,
Enoret ganimp-ni en kant ha kant pardon,
N'ez galloud hon harzie da vonet d'o fedi ;
Zerret o chapelio, ni iei d'o digeri !

Da ze o fardonio, Bretoned, a vanden,
A skoulmo o dsouarn 'n o vro 'vel eur chaden ;
Deuz pevar c'horn ar vro voint klevel o kasan :
Bebet Breiz hag he zent ; bebet Zantez Annan !

DIR-NA-DOR.

ZINT-TRIFIN. — Pardon sant Tremeur

E meur a lec'h e Breiz Izel eo enoret sant Tremeur, mes, e gwirione, Zint-Trifin eo ar c'hornik douar e lec'h eme ar mui bever ar sonj euz ar zant. Eno pep tra a gomz euz sant Tremeur : an iliz e lec'h e weler e skeuden hag hini e vamm, santez Trifina ; e vanniell, ar c'haera hini vo er barrez ; ar

vered 'lec'h eme e ve dindan eur chapellik mein-beneuz : 'Liez ive, 'n eur drem, e kiever an dud o c'havel eun potrik hag a doug en hano a Dreneur, rag, er barrez, eme ar c'haer-mad, hag a diefe bean heuilhet gant an holl en Breiz-Izel, da rei d'ar vugale hano hon sent koz.

Disul diveza, ar c'henta euz a viz mae e tigoues pardon sant Tremeur.

D'ar sadorn, da noz, ha d'ar sul, da veure, ar glo puilh na haouezaz ket ; mez, daoust d'ar gwall-amzer, e oa leun-tenn an iliz evit an oferen-bred. An otro Moel, person Sint-Trifin, n'an noa espernet man evit kaeraat ar pardon : an iliz oa kempennet euz ar gwella gant banniello stigoet tro-dro d'ar mogerioù, ha, dreist-holl, choazet en doa unan euz ar brudeta Pardonerien euz Kerne, an otro Mounier, person kanton Mur : hag ar belerined a ziskouezaz ervad e plije d'e ar pardon, en eur chilaou gant kalz a aket ar brezeged gret gantan en eur brezonek dispar.

(Da heuilh.)

Pardon Zant Ervoan Landreger

Pardon braz zant Ervoan Landreger a vo gret an 18 hag an 19 a viz mae. Daou devez gouel a vo eta. An de kentan e vo binniget skeuden vraz neve sant Ervoan, a vo laket er c'hloastr en kichen an iliz-veur ; an eil de, e vo oferen ha gouspero evel bep bla.

Marfad, ar bla-man, e vo muioc'h a dud evit diskouez en Landreger : an holl Vretoned vad a garo mad da zaludi zant Ervoan ha da donet d'ean karante ha lealded.

War ze, eo mad rei da anaout ar skouer roet d'imp gant eun itron pehini, en tu-hont ma eo protestanted, a zo o chom en Amerik, hag a deu a-raoz kaer da Landreger, nan evit kemer he fijasad, mez, emei, evit pedi zant Ervoan.

Eman o paduez goulen aman pe de e vo ar gouelio, evit ma hullo 'n em gemer en koulz da zont.

Setu aman eur belerinez seurt na vo ket kalz. — Marfad, en zant Ervoan ar bla-man : na pa goufe eno an holl Vretoned, na deufe ket c'hoaz hini deuz ket-all.

Pa ver oc'h ober brezel d'ar zent, d'an dud a iliz, d'ar relijused, da Vreiz ha d'ar brezonek, eun dete eo da bep Breton ober deuz e wellan evit mont ar bla-man da Landreger hag ober eno al le, en harz he patron braz Bro-Dreger, da vean bepred servijer leal da Zoue ha da Vreiz-Izel.

KELEIER

Godadek vraz en Kallak

Disul divazan, an 3 a viz mae, goude kreizde, test da zaou vil a dud a oa diredet deuz pevar c'horn kanton Kallak evit klevet teir brezeged gret gant an otrose Rolle, Ollivier ha Jaffrennou. Hon mignon su neuz komzet epad ouppenn eun hanter- eur en brezonek, diwar-benn an holl frankizioù eman ar Wasserien o klask diframma diganemp ; pouezet an neuz ispisial war ar frankiz (pe liberte) da gousez ar brezonek, hon yeaz-santel, en sul laret e kavfe hon bro ar gwir frankiz hag an « Arokaat » (pe progrès) pa zistrofe da spered Breiz dilezet ganemp. Eun tol da vad eo bet kement-man evid Breiz-Izel, he yeaz hag he fe, daoust d'an nebeud dispa-c'herien divez o doa gallet antreal e-barz ar c'hozu, lec'h ma oa ar vodadek, hag o deuz gredo gwalc'h evit munga mouezioù ar brezegerien, paeel, marvat, heb a eiz real evid ober an drouz-ze. Koulskoude n'int ket deut a-bann da c'holo mouez difennetien ar Wirione : hini a-bed ané n'an neuz kredet dond war an « tribune » da laret ar c'hontrol deuz ar pez a zifenne hon mignoned.

Bevet Breiz da virviken ! !

Eur gelouen nevez

An otrou Tanguy Malmanche, eur gwir vreton euz a Leon o chom brema en Paris, Doktor-en-Reiz, a zo o vond da embann, war e goust, eur *Revue Littéraire* (kelc'h-gelouen a leuneger) skrivet penn-da-benn en brezonek, gant Bretoned. Ar rummen ganta a zeuio er-maez euz ar wesk an de kenta a viz megoven. Hec'h hano a vo SPERED AR VRO.

Pedi a reomp hon mignoned o deve c'hoant da harpa en e labour vad an otrou Tanguy Malmanche da gas d'ean o lizerou hag o zikourioù d'e adress, 4, rue Leopold-Robert, Paris 14^e.

ERWAN HERNOT
KIZELLER KALVARIOU HA MEIN-BESIOU
En Lanhuon
GOULENN AR PRIZ HAG AN TAOLENN

Saint-Briac. — Imprimerie Saint-Guilhem.

KROAZ AR VRETONED

KOUSMANCHOU

Eur akoad ar bla evit Breiz
ha Bro-C'hall.
2 wennek en tu-all da 22 real
evit ar Broiohetlik.

Ar brezonek hag ar feiz,
A zo breur ha c'hoar en Breiz.
Furnez ar Geiz.
Gant brezonek eo deud ar feiz,
Gant ar gallok ez zio a Vreiz.
Furnez ar Geiz.

SKRIVANIERIEN

Kas al labouriou pe d'an Otro VALLÉE, Rener
Ru Zant-Bened, ZANT-BRIEK
pe d'an Otro MOAL, Skrivanter
27, bati Charmer, ZANT-BRIEK

Dalc'hit hepred d'ho prezonek,
Yer an dud vad ha kalonok.
Yer ar feiz eo ; ma ve troc'het,
Ouspenn ar Vez, e vo Pec'h !
MILIN.

EMBANNON-KOZVER

Tri gwennek pep ardeudennad-
skritur.
(Diskenn a briz evit meur a
embann dioua-tu).

PARDONIOU DA ZONT

Pardon an Itron Varia Kleria en Sant-Kleve. —
A vo bravoc'h kalz ar bla-man evit ar blaio arok ; rag an otro
Paturel, person mad Sant-Kleve, 'neuz kempennet ar chapel,
nove zo, ha graet anezi unan euz ar re goantan euz ar vro. Ar
zul, ar seitekved a viz mae, eman ar pardon ; d'ar zadorn a
tigoro gant ar gousperou, hag an tantad. Oferennou, de ar
pardon, aboue pemp eur hanter. Eunn induljans-leun zo da
c'honid ha kalz a belerined a devo, zur mad, ar bla-ma evel
warlene, ha muioc'h c'hoaz zoken, da bedi an Itron Varia ha
sant Kado.

Pardon an Otro Krist en Tregrom. — De ar Yaou-
bask e vo lilet. 'Vel ordinal, pardon an Otro Krist war ribl al
Leger. Ofer-anoù aboue pemp eur, gousperou ha prosesion. An
otro Johanno, person Tregrom, hag a gomer kement a bonn
gant insoù e barousianiz, an euz lakaeit moulla evite kantik
an Otro Krist. Kavet e vo, de ar pardon, hag an holl, braz ha
bihan, o devo sonj da zigas anean d'ar ger da diski ha da gana
ha da delc'hel gwelloc'h a ze en o c'helon frouez mad ar pardon.

DIWAR-BENN AL LABOUR ZUL

Bro-C'hall, ma bro garet, trist oc'h evel eun tilher
kanab ; koz ha tenval e kavan ho penn : Eunn dra bennag
a zo kouezet d'ac'h. N'euz ket ezom da vean difuner evit
gwelet petra ra drouk d'ac'h.
Mouet oc'h ouz Done ho padeiant ; c'hoantaet ho
peuz trei kein da Jezur, ho roue, evit rei penn ha bodenn
da Ziaon al labour zul.

Ar labour zul ac'h e ho pec'hed marvel, ar pec'hed
milliget an euz tennet kement a reuz war ho korf en
amzer drement. Dalc'het ho peuz sonj euz a vla ar bre-
zel dek-ha-trugent. Ar bla-ze, ho touar skwiz gant al
labour zul, 'n em veuz en goad ho tudyaouank. Eur loden
dioutan, eur pejad anean distaged, diskolpet diouac'h, a
zo eet da ziswizvan d'ar Prus, ha c'honi 'zo chomet mons
ha mac'haniet aboue.

Ar Saozon, pennou melen, ar Brusianed, pennou
roue, hag i n'int nemet hanter-gristenien, kristenien
boull-boaz, lez-vugale da Zoue, na gavfent ket o enor
labourat d'ar zul, e lec'h c'houi, merc'h hanan an Iliz, a
zo daoubleget ho chouk ganac'h, sul, gouel, war al
labour, o c'hortoz eur freilhad ponner bennag da zont
d'ho peurladan. C'houi, ar gaeran, ar goantan, ar bin-
vidikan euz a rouanteleou an douar, amzer zo bet, a zo
breman du gant an dienez, debret gant an anstu. C'houi,
ar binvidikan rouantelez goude rouantelez ar baradoz, a
renko prestik mont gant eur vil war ho skoa da glask
ho pned deuz an eil toull-dor d'egile. Eur bagad loued
huder, eur vanden ampreffaned debronz ha bulumuz,
framasoned kofou braz, Judevien laer evel an dour-kas,
divroadennou, distoladennou, krak-otrone kouezet deuz
lost ar c'harr, a zo o virvi warnoc'h evel eur grugen ve-
rien, oc'h ober o ran ganac'h.

Ho kwir vugale, ar veleien santel, ar leanezed, ar
gristenien vad, a renk kemer an teñh pell diouac'h.
Dont a ra an dour 'n o daoulagad ; frailhan, rannan,
goodan ra o c'halon glac'haret 'n o c'hreiz o welet pegen
truezuz eo doare o mamm muan karet. Leusken a reont
kriadennou klemmuz, kalonad o deus o welet ac'hanoec'h
treut evel eur gloc'h, kasti evel eur geuneuden, sec'h,
lived fall, liou ar maro 'n ho kerc'hen !..

Ha na ve nemet gant an druz deus ho kwir vugale o
deus kement aon o welet ac'hanoec'h o vervel, 'n em
zizonet krak ha kren deus al labour zul. Kerzet bep sul
ha bep gouel-bers d'ober eunn diskwizaden, eunn disheolo-
den, eunn sao-keñh dindan gwareier huel oc'h ilizou dan-
telezed hag e tey nerz ha yec'hed d'ac'h c'hoaz, e wellet
ar vanden deus ho pugale, elec'h koazan, evel breman,

o vont war greski de ha de. 'N em zizonet deus ar labour
difennet hag e wellet ho pugale yac'h ha digatar en dro
d'ac'h, elec'h breman, dre fors krenan terjen o mam eur
wech bep eiz de, en em zil an ners gant ar goad kristen
deus o izili. Breiz-Izel, bro an dud divac'hagn ha kaled,
bro ar zent, bro ar sulio kaer hag ar pardonioù zantel, na
vo hep dale nemet ar relegou anezi mar na ve ket troc'het
moust terjen al labour zul.

Ar zul kentan deuz a viz du diwean 'n eur zont a
ziwar gousperou an Anaon, e krogas ar c'hoant butunal
ennon, ha ma direnn, ma men tan ha ma c'horn-tan ludu
du oa chomet er ger en godel ma chupen bemde. Eunn a
zaou, pe yun deus ma c'hornedad butun pe mont en
hostaliri Toull-ar-bac'hadou, da glask eur skod-tan.

An hostizez, Louiza ar C'hok-bariken, a zo eun tam
deus ma anoudegez aboue an amzer ma teue du-man da
gerc'het lez livriz, lez koaven da lijan he c'hafe. Pell so
n'e ket bet. Breman ar merc'hed a ya war ar c'hafe du, ar
c'hafe koeffet, ar c'hafe frited, 'vel mac'h a ar c'hijer war
ar lez dous. Setu perak e weler kement a vammou hag a
zanve mammou morlived, ha daoulagad fritet, daoulagad
pesket poaz 'n o fenn !..

Ar c'hoant butunal a zoug ma zreid dreist treujou an
hostiliri, na 'man ket em sonj ober griou ebars gant aon
e teufe sec'hed d'in goude ma c'hornedad. Memes tra 'n
eur skarsan duelen-gar ma c'horn a so stoufet, e sav
ma skouarn da chilaou Fanchan Dorner, Per ar Menajer,
Job ar Merer, hag eun toullad kañmantad o deus an dol
hag eun troc'h-kont gante.

Luck ar Vulkez, Guyader Langeunnet, a sell a dreus
diouzin. Debron an neus c'hoas en planken e skoa aboue
an tol baz a bakaz diganin pa zeuz da glask steui ar
viad deuz tu-man, d'ar zul d'abardae.

Fulup ar Peg, kereour ler, ha c'hoas e lac'has e wreg
kentan gant eun tol minaoet en toul he gouk war digare
e re poan ganti gwelet anean o peseliat koz voteier d'ar
zul ar beure, a ra sellou a goru, sellou du deus ma boton
ler neve. Sellet ar peza garo ! biken na rin ma muzul
d'eur labourer zul, na den evel so dleet ebet ive.

Rolland ar Pleg ha Marc'harit ar vesken, e hanter-
tiegez, kluchet war o zorchren betek an ofern bred a
zi-kwis breman deus o saon en pen an dol, dilhad neve
merc'h Kadiou, man he eured demeur kentan, gante din-
dan o c'hazel. An dilhad-man peurc'hriet d'ar zul ar
beure na grego ket dour binniget an eured enne, na
voint ket dilhad yac'hus, dilhad zantel, gwir dilhad eured
kristen, mad da wiskan da Bask ha d'ar gouelio bras.
Merket int gant an diaoul sul.

Pipi ar Go, an hini 'man e govel stok d'ar garnel, ha
Laouik ar Gall, botoer koat, o deuz 'n em ozet kement o
skei war an tom hag o kleuzan botoier epad toue ar beure,
ken ac'h int maned kousket deus an dol, o fri meo-du
kouezet digante 'n ho gweren chomet da beurskarzan.
Ker an neus Miliner Bloured hijan ha dihijan an daou
ganfard, na fivont na biz na troad. Ar miliner-man a ra
eun dro borteal bep sul d'abarde, kement a 'n em laeres
deus ar ger da zont da Doull-ar-bac'hadou hag ar bana-
c'hou. Eno 've 'n e vleud. Altesos'h a vanac'h hini krenv
an neus lonket evit a c'hreunen ed a zo tremenet dre
gern e vilin. Bestead eo dre fors lipad e werenn, memes
tra klevan e vonez mantous dreist ar re-all :

— « Ac'hanta, kenderv Fanch, evit er bla so bet lui,
pinijen, o klask klenkan an tammou ed. N'eus fors c'honi
a oa peurdilostet an eost ganac'h eun tam brav arok gouel
Mikel, ha breman oc'h o tibri ho para gwean 'n eur vont
deus an eil fest ar heur-dorn d'eben »

— « Deut e ganit, Miliner ; mez keit ac'h e padet an
eost, e vijen krog nos-de, krec'h-traou, sul-gouel-pemde,
klevet am meuz an nevoa gret ar person eun teilhad a
ziwar hen ar labour sul ; c'hoant am meuz da gas paper
d'ean. »

— « Ya, eme Ber ar Menajer, c'honi 'neus laket
ac'hanton d'ober eun tol, da zornan ma zam eost d'ar zul

hag ar glao oc'h ober. Loueded ha skoanet ac'h e ar
greun, n'e ket mad da hadan ; ma flouz a sav eur voge-
den a ziwarnean evel a ziwar eur bern teil pök. Gwellan
bioc'h 'moa em c'hraou oa kavet reut he fevar droad,
tanfouletret gant ar laeres, an de war-lerc'h ar beure
ha ma merc'h hanan na ra silaj abet ken, aboue ar
gouall-bred, ar gouall-reuz he devoa bet oc'h ober o lein
d'ar vanden dud oa duman war ar leur e-lec'h bean en
oferen. »

(Da heuilh). Job CHANTON.

An Tadou Kapusuned ha Bretoned Paris

Ha lennet ho peuz-hu, kenvroiz ker, ar burzud c'hoarveet
en Paris ar zun drement ?

Seitek tad kapusun oa gelvet en lez-varn pe, mar he gwell
ganac'h, er Palez-Justis, e lec'h na weler peurliesan nemet
laeron ha tud diroll ; c'houezek ane eo kondaonet da bean
pemp lur warn-ugent d'o gwasa enebourien. Setu aman torfed
an tadou : Ar venec'h-ze o deuz savet eur gouent en Paris
hanter-kant vla 'zo. Pep bla e peont da vistri Franz pewar mil
lur a dailhou. O zi a zo d'o pe d'o mignoned ; ha breman ar
C'hannaded fall a fell gante hargas ar c'hapusuned e mez o
c'homent. Ma ne gar an Tadou doujan diousta, e veziait hargasat,
laket er prison pe tolet 'mez a Franz.

Petra lavarfec'h-hu ma vijec'h pedet evelse da loskein ho ti
hag ho madou ? A dra zur e respontec'h : « Me zo 'n em si,
ha n'houlan ket e ve laeret gant Per na Paol. » Setu aze ar pe-
z o deuz graet ive an tadou kapusuned ha perag int bet kaset
dirag ar barner.

Mez pobl Paris an euz teurveet d'e diskone d'an Otro
Combes pebez fallagriez an euz graet o skei evelse tud mad ha
divlam.

Dek mil deuz ar Barizianed o deuz heuilhet an tadou ada-
lek al lez-varn betek o gouent, ha paneve ar bolised, ouppen
hanter kant mil a vije bet war-benn hent d'e, o kanaan hag o
youc'hal : Liberte ! Frankiz ! Bevet an tadou !

Eun niver braz euz Bretoned Paris, re baour ha re biavi-
dik, a oa deut da rei skoa d'o temp kenvroiz kondaonet.

Anaveet am euz, en o zomez, an Otro Fonsagrives hag e
skolbarien, an Otro de Kergorlay, an Otro Dore, priol an Eudis-
ted, an otro Hueron euz Pluzaud, an otro Guillaume Morice
euz Gouelin ha, dreist-holl, an otro amiral de Guerville, hag
an otro jeneral de Charrette. An daou den kalonok-ma, ken
brudet dre ar bed-holl, o deuz heuilhet an tadou o vont hag o
tont.

Ec'h an breman da diskleria d'eoec'h hanoar ar c'hapu-
suned breton : An tadou Goudal ha Rousset deuz Gwened, tad
C'has deuz Naonet, an tad Maceron deuz Bino hag an tad
Morice deuz Gouelin.

Evel ma welet, kenkouez en Paris hag en Breiz, ar Vre-
toned a oar stourin ouz ar Framasoned.

Kenvroiz ker, me ho ped, ne gret ket dirag ar re a zo o
tlfraanna ar vro. Kouiz e dihanf a diskonez hon deuz pennou
kalet evit difenn hon yez, hon c'hiziou, hon frankiz hag hon
feiz. Evel ma lar Jaffrennou : Araok ! ha war grec'h !

FANCY SEAVEN.

KELEIER

An avalo-dour

Ar broiou hag a had avalo-dour prim a zo rivinet ar bla-
man. En koste Legardree hepken, e koller 300 000 lur, an
avalo-dour o vean bet roset gant ar reo hag ar skorn, pa
oant o liwan.

War ze e lavarer o vije mad tol ple hag ben na chom ket
warlerc'h ar skorn eur gorzen c'haz bennag, ha ma chom,
he miret d'ober had. Evelse e teuz a-benn da gaout avalo-
dour hag a zalc'h ouz ar gwall-amzer.

Eun all mad c'hoaz evit miret mado an douar ; labourad
ive da c'honid mado an Ne.

AR FE HAG AR BREZONEK

Breur ha c'hoar en Breiz

Ar Fe.

Laret d'in, ma breur Brezonek,
D'hoc'h anken petra 'zo kiriek,
F. tra 'zo kiriek d'ho poanio?
Warnoc'h eman liv ar maro!

Ar Brezonek.

Ya, ma c'hoar ger, me 'zo poaniel,
Ma c'halon, allaz! 'zo mantret,
Beteg han, etouez ar Vreiziz,
E veven en peuc'h ha frankiz:
Dougen a ren ma blavejo,
Ken zon hag ar ween dero.

Ar Fe.

Gwir eo, ma breur, red eo laret,
Ken krenv ha biskoas hoc'h chomet.
Perag eta ken bras glac'har,
Hag ouzoc'h e oar bet digar?

Ar Brezonek.

Du-hont, en Paris, 'zo eun den;
Ken fall hag hen ne vo biken,
D'in 'neus diskleriet ar brezel,
An ifern d'ean 'ro skoazel.

Ar Fe.

Oh! ma breur kez, bezet dinec'h,
An diaoul warnoc'h 'vo ket trec'h,
Hag, en desped d'e gasoni,
'Deuy ket aben deuz ho kozni.

Ar Brezonek.

Ouzoc'h ive en eus konnar;
Fellout 'ra d'ean ho tiskar,
Ha laeres d'ac'h ar c'halono,
Ya, lec'h hon euz da skuilh daero.

Ar Fe.

Alies yud an avel fell,
Ar mor meur a wech 've diroll,
Mar deo hon bsgik gwel-dister,
Oll-c'halloudur eo ar Sturier.

Ar Brezonek.

En Doue eman ma fiens,
Bevet am eus en e doujans.
Pedet, ma c'hoar, me a stourmo,
Stourm a rin betek ar maro.
Ma c'benvroiz 'zo tud a benn,
Ma dileal na raint biken!

Buez sant Beneat

Tennet euz eil levr divizou ar pab sant Gregor

PENNAD VIII

Diwar-hen Maur, diskibl Beneat, a valeaz war an dour

— Eun devoz m'edo an den enoruz Beneat en e gampr, Placid vihan, hag a veze atao gant an den santel, a yeaz er-maez da gerc'hat dour d'al leun. En eur zomba e lestrin dour, hep teurel eves, e kouezaz e-barz hag e oa hep dale kasit gant an dour war hed eun taol saer, pe dost.

An den Doue, klozet en e gampr, a anavezaz rak'al an darvoud a oa digouezet hag ec'h bastaz da c'hervel Maur en eul lavaret d'ezan: « Breur Maur, redit prim, reg ar bugel a oa eat da gerc'hat dour a zo kouezet 'barz al leun hag an dour an euz e gasit a-vrems pell. »

Tra esklammuz ha ne oa ket bet gwelet sbaoc an abostol sant Per! Goude beza goulnnet ha bet beanoz e abad, Maur a redaz evit seveni e gefridi hag a zigouezaz betek al falc'h ma oa kouezet ar bugel el leun; o kredi atao m'edo o vale war an dour, e talc'haz da vale war an dour. Kemer a reaz ar bugel dre e vleo hag e zigassaz d'an aot. A veac'h e oa digouezet, e zellaz adren hag e velaz en da baleet war an dour; ar peuc'h d'j: biken kredet e vije bet gouest d'ober.

Ar Fe.

Ar Vreiziz 'zo tud a galon;
Reg ar maro n'o deus ket aon;
Ar gwir Vreizad a skuilh e wad,
Mar be red, 'vit difenn ar mad.
Petra 'ray d'imp hon enebour,
Pa deuo diganto sikour?
Nan, biken gant ar « Milliget »
N'a c'houi na me 'vefomp trec'het;
Keit e vo en Breiz meneio,
Ea Breiz c'houi ha me a vevo.

Ar Brezonek.

Ho komjo frealzus, c'hoar gez,
A lak em c'halon levezeg,
Bvoimp, bevomp 'vit g'leaz Doue,
D'ean hon c'halon, hon bue!

GALLABRITO.

SEIZ LEVENEZ AR WERC'HEZ

(KENDALC'H)

WAR-DON: Pash.

DISKAN.

Alleluia! O pebez joa
D'ac'h-hu, mam a garante!
D'imp-ni ive, alleluia!
Levezeg 'leiz hon ine,
'Welet ho halon o trida,
Karget a seiz leveng.

IV.

En em frealzit evit mad,
Mari, euz hoc'h holl ganvo;
Sec'het daero ho taoulgad,
Hag ankousit ho poanio;
Jezuz 'zo adsavet da vad,
Ho mab zo trec'h d'ar maro.

En eur derriblem an Anko,
Jezuz, ho mab biniget,
Dre nerz santel e zellido,
Flemm ar pec'het 'neuz torret:
Ra advevo hon ineo,
'Vel m'eo Jezuz advevet!

V.

A garante glan ha laouen,
Kalon Mari a dridaz,
O sevel a-uz d'ar wahren
He mab Jezuz pa velaz,
Evit d'imp-ni en Nù kempen
Al lec'h prenet gant e groaz.

Me hoc'h arezulo, de ha noz,
Ma Zalver ha ma roue,
Azeit 'leiz ar baradez,
En tu deo da Zoue;
Ma digement en ho pennoz,
'Touez ar zent hag an eiel!

Stravilhet holl euz ar burzud 'oa digouezet, e listroaz d'hen lavaret d'an abad. An den enoruz Beneat na roe ket ar burzud-ze d'e zollidou (mérites), hegin da zeutidigez e ziskibl Maur, avad, a lare n'en doa graet nemet seveni e gefridi ha ne oa evit neura en eun dra en doa graet hep gouzout doare d'ezan.

Ar bugel saveteet a deuz da unvanier e-kreiz an diviz ken teneroz zo etre ar mestr haz an diskibl, heligenta etrezo war en em izelast: « Me, em-zao, pa 'x oun bet tennet euz an dour, em euz gwelet, a-uz d'am fenn, skapular hon tad abad hag e welen anat edo e-unan euz ouz a va zenna euz an dour.

An Avicler Per.

Hoc'h historiou a zo souezuz hag e talvesfent da gelen d'eun niver brez a dud eul-keiz; seulvi e talvevan burzudou an den santel-ze, seulvi e vevan an c'hlevet.

PENNAD IX

Diwar-benn eur bara kontammet a oa tolet a bet gant eur vran.

Ar vro holl n'em entano gant karantez hor Salver Jezuz-Krist, he halc'h dud an em denne euz buez ar bed hag a deus da blega o c'hision hag o rogetez dindan geo c'houek ha skanv hon Zalver.

Ar re fall o deus euz avl, peurliessa, euz an tessor a vertuziou a welont er re vad. Eur belek euz eun iliz tosta, hanvet Florianez, en em levez da veza touellet gant an diaoul, hag en em lskuez da enebi ouz strifan an den santel ha da zistrei

SON AN ANKOU

Setu aman eur zon dispar skrivet gant *Glannor*, eur gwir varz, o chom en Roazon. Eun dudi eo evidomp e hadlakat aman:

Wardro hanter-noz e weler,
O tremen dre al lenneier,
K'ar an Ankou, leun a eskern,
Taolet 'n eur bern.

Hag e kiever mouez an Ankou,
O vous'hal e zon a-wechou:
K'evet am euz e vouez skiltruz,
E ron spontuz:

DISKAN.

Ar vous'hal lemm d'ar guez,
An Ankou d'ar vuez;
Ar vous'hal droc'h peb hond,
An Ankou falc'h peb oad.

Ganet oun euz buanegez,
E deiz an dizentidigez,
Pa daolaz Doue e valloz,
Ouz ho tud koz.

Doue va galvaz, drouk entan:
« Kemer da falc'h ha kerz, 'mezan,
« Ar bed 'zo d'id, falc'h heb truez,
« Kement buez. »

Me laz ar bugel yaouank-flamm,
Pa vez o vous'hoarzin d'e vamm.
Hag a lazan war he barlen,
He gorfik yen.

Souezet vez an den yaouank.
(Da ugent vloez e kwezer stank).
Pa glev va mouez euz hen gerrel:
« Red eo mervel! »

Ouz va gwelet ken didruet,
An den yaouank, leun a vuez,
A glask herzel ouz nerz va breac'h...
Me eo 'vez treac'h.

Na koant ar plac'hik o lannal.
Na skanv he zroadik o fringal!
Ha me d'he c'haout: « Deuz, o koantik,
Gant ar preavik! »

Skwiz o veva, an tadik koz,
E korn an lan ouz va gortoz,
A ginnik e c'houk d'am falc'h dir,
Heb laret gir.

N'am euz dizorjet den biskoaz,
Hemm hirio ha te ware hoaz!
Va falc'h zo lemm ha lemm bepred,
Na skwiz nepred.

Falc'h ha bepred, pawez biken!
P'am mo lazet an holl, hebken,
D'in va unan vo red kweza...
An diveza.

GLANNOR.

ERWAN HERNOT

KIZELLER KALVARIOU HA MEIN-BESIOU
En Lanhuon

GOULENN AR PRIZ HAG AN TAOLENN

Saint-Brieuc. — Imprimerie Saint-Guillaums.

dioutan ar re holl a helle dre e wall-breze gennou.

Evel ma weler ne oa ket evit miret outan d'ober ar vad, hag ez ea ar brud euz e zantelez bepred war gresk, o kriskil war eun dro, niver ar re o c'hoantae heul eur vuez gwelloc'h, an evez e heskinez mui-ou mui hag e rentaz kalz falloc'h. Karet en divije kaout an enoriou a reuted d'e zantelez, hep avad, en em lskaat e hoan da heul e vuez santel. Ar gwall-loua da dalloz kement ar bel-k-ze, ma kredaz kas da Venet eur bara kontammet. Ar serc'her Doue e zigemeraz en eur drugarekast, daoust d'ezan da c'houzout e oa kontenn ennan.

Da vare e bred, eur vran a oa boaz da zent euz ar c'host nesa, evit kemer tammou bara euz e zaouarn. Pa deuz evel ma oa boaz, Beneat a gemeraz bara ar belek hag hen taolaz dirazi eun eur lavaret: « En bano hor Salver Jezuz-Krist, kemer ar bara ze ha ken da daol ar zezan en eul lec'h ha n'helle den ebet e gavout. » Kerket ar vran, o tigor he bek hag o stlaka hec'h askill, en em lskuez da redek endro d'ar bara evel m'he divije lavaret freaz he doa c'hoant da zenti ha n'helle ket, koulskoude, seveni an urzou roet d'zi: An den-Doue a a d'he-hourennuz d'zi, en eur lavaret: « Kemer, kemer anezan hep aon, ha 'moug anezan e lec'h ne vezo ken kavet biken. » Ar vran a argilaz c'hoaz pell suzer. En diver, e pakaz ar bara ha ez euz kwit.

Doat a reaz ar vran en dro teir eur goude he p'ar bara, hag he devoz digant Beneat e veanoz hag an tammou boed e oa boaz da gaout.

(Da heulth).

KROAZ AR VRETONED

KOUBANANCEOU

Eur skoed ar bla evit Breiz
ha Bro-C'hall.
2 vrennek en tu-all da 22 real
evit ar Broi-keltiek.

Ar brezonek hag ar feiz,
A zo breur ha c'hoar en Breiz.
Furuez ar Geiz.
Gant brezonek eo deud ar feiz,
Gand ar gallek ez nio a Vreiz.
Furuez ar Geiz.

SKRIVANIERIEN

Kas al labourioù pe d'an Otro **VALLÉE, Rener**
Riz Zant-Beneat, ZANT-BRIEK
pe d'an Otro **MOAL, Skrivaniar**
27, ball Charner, ZANT-BRIEK

Dalc'hit hepred d'ho prezonok,
Yer an dud vad ha kalonok,
Yer ar feiz eo, ma ve troc'het,
Ouspenn ar Voz, e ve Fechet!
MILIK.

ESKANNOU-KORVER

Tri gwennek pep aroudennad-
skritur.
(Diskenn a briz evit meur a
embann dions-tu).

DIWAR-BENN AL LABOUR ZUL

(PENNAD DIWEZAN).

— « Didrous d'am fen, Per, te da-un an nevoa aliet
ad'hanon da zornan d'id d'ar zul, war digare n'am moa ket
gallet mont d'ar sadorn goude kreiste. Ne c'houllez ket
koll da rent. »

— « Ta! ta! eme Job ar Merer, ho taou oc'h kein ouz
kein; ken fall eo an hini a zalc'h ar sac'h hag an hini a
lak ebar. Ma hun n'on ket didamal. Er bla a zeu, dornet
d'ar zul nep a garo! m'hen toue d'ac'h, ma na vo ket kavet
roudon ma zreid dre ar leuriou d'ar zul; re vorzed, re
seiet oa ma ivili diouin; re zammiet, re bonner oa ma
c'honsians o tont d'ar ger deus ti ma c'homper, Per ar
Menajer, da zul ar wastel. Eur wastel sul a so kaled da
chakan, kalon losket an neve an den diwarni da bell goude.
E dra zo dleet da bep den: Ar zul zo da Zoue, lezomp
ar zul gantan. Biken ken, nag e ve toulllet ma fen din, na
labourin d'ar zul! »

— « Yontr Job, ha c'hoas ec'h an war ho kont, a
laras Marc'harit ar Vultur gant he mouez kigin dinejet,
an dud a vicher evel-don-me, eo red mad d'e labourat d'ar
zul pe goll o hostijen; ha, gant-se, pelec'h, ma Doue, ec'h
hall Louiza ar C'hok barriken tec'hel ac'han d'ar zul gant
eun disken, eun darempred evel zo aman. Evit an dud-
entre evel-d'oc'h, yontr Job, n'eus ket nemeur a bec'het
evit kelou labourat d'ar zul. N'e ket gwir, otro Bou-
dennou? »

— « Pec'het!... Aluzen eo ho peuz o labourat d'ar
zul. »

Ket d'an ofern pe n'et ket,
Petra ra ze da zen ebet?
Lezet ar Person d'ho kervel,
Ha labourer zul ha gouel. »

— « Dall a lariz d'am c'horn 'n eur skei anean d'ober
darvoudou da greiz an oaled, sell penoz an neus disket
mah Janned ar Boudennou kozeal epad an tri bla skol an
neus bet a ziwar an aluzen en skol Neufall Kerazren.
Ankouet eo gantan oa dimeet e vam war ar c'bleu hag
eureujed en doulez pa oa kutel an heol Ankouet an
neus e lipas e dad e bouc'hien en stank milin Avel Mene-
Bre. Ar marmous! an eun gars! Mar na vijen ket bet o
kovez gant ar gouelio, mije c'houet, sec'het e fri d'ar
savanten!... »

Oan o lusken mont d'ar ger hep laret grik, hep rann
eur gir deus ar vriz-gristenien-ze tremened dre ar ridel
braz, pa zeuz eun dra em spered: « Na ri ket mad mar
na savez ket da vouez da zifenna lezen zantel ar zul. »
Ha me kerkent da Fanch an Dorner:

— « Fanch, mez a glefec'h da gaout o lakat ho tornerez
dre dan da vont en dro, da c'houtellat, da yudal ha da
fraoual d'ar zul. Gant an dourai, an drous ifern deus ho
tornerez daonet, e c'holoet mouez ar c'hleier binniget a
visken deus an tour 'n eur ganan a bouez o fenn: »

Ar zullou zantel a viri,
Neuze pep labour a lezi,
Ar zullou zantel a viri,
En doujans Doue, ouz e veuli.

Ker ho peus c'hoari ho penn fall n'oc'h ket evit
vougan mouez ar gonsians kristen 'zo 'n ho kreiz.

N'am eus ket amzer da laret e hegement, da ganan
bevar omnia da bep-hini anoc'h, met eun tan fouel'r
ze eo, ouспен ar pec'het, gwelet tiado tud strop-ha stern
re ar leurio hag ar parkeier d'ar zul elec'h bean er
red o pedi war relegou o zud varo pe en iliz o klevet
oferen. Mar sonj d'ac'h ober rusken mont war ar mór
nt ho labour zul, e rit eur sonj toull. Ar berran hent da
us ar c'haot da bevar-ugent, da gas eur stal da fall,
hent ar labour zul. Ar pez a zeu a-ziwar goust Pol goz
da da houarni e varc'h ha c'hoas e chom eun troad
r gwidal-man dishouarn; Sikour an diaoul a zo amzi-

kour. Bleud an diaoul a ya da vronn ha c'hoas ar brenn-
ze ve ken louz ken na ve ket mad da dol da vanden ar
Mab prodig. Ar labourer zul a goueo e winiz war e segal,
e forn war e vara, hag an nevo war e fri abred pe diweat.
Yann, ar labourer sul, na c'honoe nemet nao diner er bla,
chechet war e ler ar pez 'a garo.

Labour zul,
Labour a gul.

Kenavo Kallak me zo et!

Job CHANTON.

AR PEDENNOU NOZ

Testeni a zentidigez d'am Yeontr an otro chajoni Julou

Dek den galloudek zo ane,
O varrat aboue goulou-de,
O gwariet reud 'vel kerden,
War o mirri 'barz ar gozenn.
Gand an noz du a zo o tont,
D'ar ger o deuz renket distront,
Dindan ar bean krommet o chouk,
O c'halon 'vad dizamm a drouk!
Bremen emaint ouz an dael vraz,
Dirag eur billigad yod peaz.
A beb eil kaer an holl loasio
'Ch a deus ar c'haoter d'ar geno:

Pa ve bet al labour ken tenn,
An tamm na chom pell da ziskenn.
Ar pewart grennard deus an ti,
(Zo c'hoaz re ve' h'lek o fri,
'Vit dibri gand tud a zoare),
A dislontr o zello warno;
'Dal vo achu d'ar varrierien,
C'hellfont c'houston war ar c'hrigen.
'N eun tol-kont ar billigad yod
'Zo ken skanv ma chomfe war flod:
« Arss, potred, 'me mest' an ti,
Gand eur c'hoazaden a dud,
Pe 'neus awalc'h ho kelono,
Hag ho peus lipet ho loasio,
Fleomp breman gand ar beden,
'Vel ma tere da bab kristien. »
Dirag an oaled war ar min,
An tad ya timad d'an daoulin;
E vugale heb tu d'ean,
Helebin piou vo tostan.

Ar Vamm a stou ouz he skabel,
Ar merc'hed 'penn ar benk tosell;
Ar botred, int, ya en eur c'horna,
Pep-hini 'lec'h c'hell lakat dorn.
Na glefec'h ken mui dro an ti,
'Met floop ar mouded o tevi,
Hag an hordach c'hober tik-tok,
En eur gas an amzer war raok...
Etouez an holl dud-ze a dav,
Mouez an ozae'h hepken a zav,
Rak, en gwir, etre ar re-man,
Nan eus 'met eur galon breman.

Ewhite holl an tad a c'houl,
Bennoz Doue war o zi soul;
Skozeil an neuv da gavout skanv,
Ar poanio o deus da c'hoazanv;
Nerz d'o divree'h da labourat,
Evit peur-sevel o ziad;
Bara pemdiek d'ar c'horfo,
Ha peuc'h, furuez d'an inoel!
Ha chetu breman tans-ha-tans,
An holl vouezio 'zav da rei lans,
Hag ar memez nij d'o fedeo,
'Vit ho krenvoc'h deut o goulen.
O nag a vad a ra gwelet,
Tud er beden velle kevret,
Da lakat 'n eur bern o foanio,
Evit o zeurel d'an Nenvo!

O na fur vo ar vugale,
Maget 'velse gand gras Doue!
Hag e ve mec'hiek o fri,
O c'halon zo glan, difazi,
Ha daoulagad zo en o fenn
Ken sklaer ha dour-red ar feuntein,
Ma garfe bepred an ele,
En em vezellouran enne!
Seurt bugale-ze, pe greskfont,
Dirak an dud-fall na gresfont;
Gwersed refont soun en o zav,
C'hoarzin goasp oute 'vo ket brav!
Gwir Vretoned reio enor,
Da Zoue ha d'o mamm Arvor!

GAB-LISKILDHY.

D'AN AOTROU COMB

TON: Ar re unanet, Barzaz-Breiz.

Aliez am ouz klevet ar c'hurun o trouzal,
Gwelet 'meuz ar gwagenno war an aod o strakal,
Klevet am euz an avel, an avel dichaden,
Oc'h ober d'ar gwe dero krenan war o zijen.

Trouz ar mor, trouz ar c'hurun ha trouz an avel goanv,
'Zo ziouloc'h ha flouroc'h 'vit ar vouez a glevan:
Hi a lavar 'n eur dridal: « O bro gaer Breiz-Izel,
Me fell d'in ren hep dale en kalon ar Bugel! »

'N eur glevet ar vouez spontuz, evnigou an nante,
A darnij a denn-askel da guz er brouskojo,
Ha bugale Breiz-Izel, gand o bleo melen-aour,
An em guz, en eur ouelan, war galon o mam baour.

Alc'houeder al lamnek rouz, kuzet 'barz an erven,
Nan ey ken a den-askel da guz 'barz ar gosbren,
Hag ar mesaer yaouank, war lein hon menejou,
Na gano ken a bouez-penn na gwerz na kantikou.

Holl loened bro Breiz-Izel... Doue!... zo penn-follet,
Rag eul leon gwasoec'h 'vite ziouaz! o deuz klevet,
E vouez a zo ken skrijus ha ken leun a gounnar,
Ken a laka da grenan an neuv hag an douar.

Eledigou bro Arvor, stouet dirag Doue,
A lavar en eur grenan: « Deuz Breiz bezet true!
Hag oll zent koz Breiz-Izel gante 'deur lavaret,
'True, true ma Doue demuez hon bro garet! »

Piou 'meuz klevet o yadal, o yadal ken euzuz,
Mar n'eo ket Comb milliget, Comb ar c'hez den fierius?
Kemeret 'neuz, a gredan, d'eul leon e groc'hien,
Ha ni n'ho deuz ket klevet nemert mouez eun ezen.

Dindan e fri peroket, en e c'heno tousek,
'N euz kemeret eun drompilh hag unan gwall-vrudet;
Unan deuz re Jeriko ha ganti 'n euz sonet,
Mez siouaz! pe z glaske n'eo ket c'hoaz c'hoarvezet.

Me vel bepred splan ha kaer o sevel en neuvou,
En droubien, war ribl an dour, war lein hon mepiou,
Kroaziou kaer hag ilizou, touriou dantelezet,
Ha zon ho trompilh, aotrou, 'n euz ket o diskaret.

Koneza refont marteze: a-ben neuze, pez fall!
Na vo ken en Breiz-Izel nemet tud displeal,
Traitorien ive d'o bro ha traitourien d'o fe,
En eur ger, da genverleur pe, zur, deuz da ligne.

Tolet 'leuz emaez ar vro tud dimeuz ar gwellan,
Abalamour ma rent vad, en pep lec'h, d'o nesan.
Dirag o bue santel hag o oberou mad,
Da dal trubard a rue, a rue 'vel ar goad.

Evit gwalc'hi e zougarn Pilate a c'houle dour ;
'Te 'glefe goulen ive 'rag 'veltan out treitour,
Hag eun enor vo 'vidout, de da en d'ezozan,
Da vezan lakot 'n hon bro m'ere'het paour da ouelan.

Ar bugel 'zo dilezel, e van an euz kollet :
E-barz ar skol dizoue breman e vo tolet :
Disizet e vezo d'ezan karek al lezenn o,
Dilezel ar gwir Doue, bezan traitour d'e vro.

Difennet e vo d'ezan sevel e bennig noaz,
'Trezek bolz kaer an nevo, 'trezek Jezuz er groaz,
Ar bedenn a gennerze gwechall e galonik,
Dre urz an dud dizoue a vo ankouet mik.

An ilizoù vo zerrel, rag enne 'man Doue ;
Ar Republik a vezo Doue ar vugale ;
Me gred arog pell amzer e vezo bet lac'het,
En kalon ar vugale fe ar gwir Vretoned.

Rog beran d'an tad, emé, ar bugel 'zo d'ar vro,
D'ar vro eta d'en megen herve he lezenn o,
Dre ze, 'ta, tadou, mamou, hoc'h oll vugalgou,
A renko bezan zavet, zavet 'vel diaoulou.

Eur Breizad.

Chilaouet Comb milliget, m'ho ped, chilaouet mad,
Ma bugel zo da Zoue, ha, goude-ze, d'e dad,
Hag ho krabannoù euzur birviken na'goueze,
War ine kaer ma mabig ; 'ben neuze 'vin maro.

Eun neudet breizad.

Da fri a gouezo en dour, ha da vent en ez torn !
En Breiz-Izel 've laret 'oaz ganet dra zadorn,
Rag d'an oll dud a speret e teuz diskouezet mad,
Penez pell zo 'teuz kollet, ziouaz ! da skiant vad.

Eur penn baz derv en hon dorn, goad pur 'n hon goaziou,
Zin ar groaz 'zo war hon zai, Juzes 'n hon c'hsalonou,
Ni a zifenno hep aon ar gwir fe hag ar vro,
Ineou hon bugale, ps gwelet e vozo.

Mar dez d'ober d'imp brezel, e kreiz hon menseioug,
Ewit ober d'id dansal na vo ket a vignon,
Mar 'teuz ket gwelet hiskoaz d'ezou brao bro Kerne,
Ni a zisko d'id dansal eun dans ar mod neve.

Nan eo ket zon da drompilh a vo klevet neuze,
Mez zon ar c'hermoù-boud, en draouien, er mene,
Evit galven oll Vreiziz da zonet d'an Argad,
He, na ve red, 'vit o fe e skuilhfont oll o goad.

Y.-M. L.

Zac'h an Ardou

Bean 'oa war an tour, endro d'ar rous, priused, marc'heien,
floc'hel, holl gwisket kaer ; pa devaz Bechran ha Godik en o
zouez, e tizrojont da zellet euz an daou-man, ken ma tigeueaz
gant koll o daoulagad ha koll ar gomz. Godik a chome kuzet
drek ken Bechran, ru ha pof ken ma oa eur blijadur zellet
outi. Mez ar rous a laraz da Vechran :

— Petra, ma fotr, emean, a teuz da laret d'in ?

— Rous, eme Bechran, ma 'zoun deut betek d'ac'h eo abal-
lamour ma kredan deut a-bez d'ober ar pez ho peuz gret emb-
benn raktal en ker.

Ar floc'hed vihan a grogaz da skignall evel marmouzien
ma oant, hag ar brinsed a zilonantz o daoulagad ; ar rous avad
a chomaz mei :

— Peoc'h wardro, emean, d'ar floc'hed.

— Penoz out te en sônj da drec'hi war Laer an tãn, ma fotr,
emeant. Tol ple d'az komze ; n'euz 'met ar maro evidoud mar
dout deut aman gant abuzetez.

— Rous, eme Bechran, gant ar zac'h-man ha netra ken
oan barek da bakan ar...

Allaz, na oa ket achuet e c'hir, ma oa kreg daou zoudard
warnan ha prest d'ben teurel e-traou war e benn diwar lein
en tour.

— Goup a teuz gret deuz ar rous, eme eur marc'hek, ken-
derv ar rous ; tolet-an en doufle war e benn.

Koment-manna badaz ket pell d'ober : Godik a gramponaz
war he breur 'n eur digeri he gouk gwasan m'halle ; ar pot
koz na ouie ket pesort hent a gennerje da vont e-traou, pe ar
yus, pe an doufle, kendery ar rous a roaz e gent d'ean.

— Tri'mañt, emean ; o zri 'barz ar zac'h hag o zri war o
fenn e traou. Ar rous na lare grik ; na lare na na zislare ; troot
an evoa e benn tresek an dremwell, ankouet gantan dija
Bechran hag e zac'h. Ar floc'hed vihan a strape o daouarn ;
unan ane a devaz da zikour kouchn an tri-man 'ba z ar zac'h.

« Bechran a lare : Keun 'po strezoc'h. Varc'hoaz c'houi deuo
d'am c'hilask mez neuze me rey d'ac'h tremen ive dre lec'h a
garin. — » Kredi rajer e oa deut zed, hag ar zoudarded ha lod
deuz an dudjentil a farse hag a re goup.

— Me 'm o sônj ouzoc'h, eme Bechran.

Boutet e oa ar potr koz en fons ar zac'h ; Godik, kaer he
doz diskrapad, a oa lakot er c'heis ha Bechran warlein. Ereot
ar zac'had, pevar zoudard o kregi en pep korn.

— Hop ! hop ! 'm é, en eur lensan 'uz d'an toull don a oa
en harz moger uhel an tour. An holl a dizroaz da welet, hag ar
rous e-unan.

Hop ! ar zac'h a reaz eun dro hag a gouez evel eur men.
Ar floc'hed vihan a direzaz da zellet, mez, gwelet 'ta, ar zac'h
na oa ket ét a-bell ; setu hen o hadsevel war e giz, ha n'e ket
eur zac'h eo ken, m'z eur lestr hag a vransel en er evel eur
gwir lestr war an dour. Piou a zigore e c'heno ? Ar rous mar-
fad, hag e varc'heien ive. En penn al lestr e oa Bechran 'n e
zav zon, Godik hag ar potr koz, unan a bep tu d'ean. Tremen
a reaz 'ben'eur pennad gant e lestr war had brech d'ar rous.

Neuze, hag hen oc'h astenn e zorn, o kregi en kurunen
ar rous a oa chomet ene batel, hag o kas anel gantan.

Evel eur blien, ar vag a nijaz uhel en ér, ha hini deuz
priused ha floc'hed, kaer o doa zellet na ouie pelec'h e oa
diskennet.

(Da heulth).

Daa-Na-Daa.

PASKO AR VUGALE EN SANT-NIKOLAS

Eteuz ar gouliou lidet, hep bla, en eur barrez, gouel
pask kenta ar vugale eo an dousa, ar c'houeka d'ar galon ; evit
ar vugale eo ar c'haeran de euz o bus, hag evit o zad, o mam-
mou dreist-oll, eo an de ma red euz o daoulagad daerou a
levenez, o welet evurusted o bugale ken karek.

Ar yaou, ar seizved deuz ar miz mae, a zo bet eta eun de
kaer evit parrez Sant-Nikolaz. Ar pastor mad an deuz roet e
holl boan d'e lakaat da vezan kaeroc'h c'hoaz.

Ar blavez-man, ar retret a zo bet graet, evel ar bleisou arog,
gant eun tad Mariet, aa tad Parennez. Sioaz ! evit ar wech
diveza e roomp digemer d'ean, rag eul lezen fall ra d'ean
kwitaat e vro evit mont d'an Amerik. Doue, evit gloar pehini e
labour kement, da roio d'ezun nerz ha d'ean paeo en Nenv, hon
gwir vro !

Daoust d'ar glao a oa bet en daou araog, de ar c'hentan
pask a ze bet brao mearbed ; beleien euz ar parroziou tro-dro,
hon tud hag hon mignoned a oa deit kalz ane da welet ar
gouel kaer-ze.

Epad an oferen an dud o deuz gwelet gant plijadur penoz
e pede hag e silaous ar vugale. Kas a roomp hon gourc'he-
mennou d'hon daou vignon : Pesikik gwaz-arc'hant (B. le Pr.)
ha Rider prajou (J. M. le R.), evit o mouez kaer : ar chan-
tik o deuz kanet evit ar gomunion a zo bet taaveet. Goude an
oferen, hon c'hamarad o deuz gallet tremen eur pennadig
gant o mignoned. D'eun heur hanter hon druz en em gavet
c'hoaz en iliz. Goude ar chapellet, eo bet kanet gouspero ar
Werc'hez ha neuze ar prosesion zo et er-maez euz an iliz.
Pegen kaer ar prosesion-ze graet war regennadou, gant belein
ha gant tud o pedi euz a c'halon ! An e adnevezi pro-
mesaou ar Vadeiant lennet gant Lois Bronnek, an e om-
westia d'ar Werc'hez », ha goude bennoz ar Zakramant o deuz
achuet ar gouel. Goude-hennou hon deuz da rei ive d'ar
pewar muzisian o deuz kaeret al lidou.

Goude bean adverniet, ni zo deit d'ar skol ha setu ni adarre
gant hon levriou e touz hon c'henskolerien yaouank o deuz
stagat 'ben brema d'ar c'hitekiz. Gras d'e digant Doue da
gaout, a-benn bloaz, eur gouel ken kaer hag an hini emomp o
paouez gwelet.

Birvidik (Y. O.)

Setu smant displeget war e hed ha mad-tre histor-
paskan ar vugale en Sant-Nikolaz. Muioch c'hoaz a blija-
nna a ralo d'hon lennerien p'am mo laret d'e e ar vugale
o-unan o deuz skrivet ar pennad-man, ken reiz ha ken
frezh ken na oa man da zivanken emean. N'em euz ket ezom da
laret d'ac'h, lennerien ger, pelec'h ha gant plou ec'h eo bet
disket ar vugale-ze : N'euz nemet Skol ar Galon Sakr hag ha
Renor mad, an otro Gaurel, euz a Gaurel, euz a vije gouest d'ober
eun tol-labour evel hennet ! Sual Erwan, paeron Breiz, emean e
ouel er zun-man, d'o miro pell amzer en hon touez, daoust da
c'houdeuzou an dud fallakr !

Eur c'helou mad.

An etrau Heuva Men, Arc'hdroiz ar Varzed, a zo e vond,
war diskar e gozni, da lakot moulla, dre ragprouzoù, e Varzed
ken kaer, pere a zo menloet evel peziou dispar gant e holl gen-
vroiz. Ar Vretoned a oar ar c'heumraeg a rai mad o prena al
levr-ze. 16 real a gousto, 350 pajen a vo emean. Sgriva d'an
otrou E. W. Evans, mouller, Bala, Wales.

EUR GWALL-GELOU

Eteuz kement a reall ! Eman prefet ar Finister o paouez
difenn d'ar vistri-skol vad, a zo c'hoaz kement anezo en Breiz,
a drugare Doue ! diski d'ar vugale ar c'hitekiz brezonek. Setu
aman petra a die respont ar vistri d'an aotrou Prefet : Diwar-
ben ar c'hentelioù roet er skol gant pehini ac'hanomp, o
labourat war e vicher a skolaer ha paet evit-se, ec'h hellit
berza ac'hanomp ; war ar c'hentelioù, avad, a roomp er-maez
euz ar skol hag hep beza paet evit-se, n'ho peuz gwir ebet
da c'houc'hemen d'emp. Pa diskomp ar c'hitekiz brezonek
er-maez euz ar skol, ze na zell ket ouzoc'h, ha, gant-se, e
talch'fomp gantan, plijet pe na blijet ket kement-se d'ec'h !

SEIZ LEVENEZ AR WERC'HEZ

(PENNAD DIVEZA)

WAR-DON : Pask.

DISEAN.

Allichula ! O pebez joo
D'ac'h-iv, mam a garante !
D'imp-ni ive, allichula !
Levenez 'leiz hon tne,
'Welet ho kalon o trido,
Karget a seiz levnez.

VI.

Ar Spered Santel 'deu da skuilh,
War 'n ebstel e seiz ro,
Peurlaouen, a-grenn didrubuilh,
'Trid kalon mam hon otro,
Pa darz enni, 'vel eur ster builh,
Andon bev an holl c'hraso.

D'imp-ni roet, Spered-Santel,
Ka'ante, nerz ha furnez,
Sklerijon 'vel d'an ebstel,
'Vit kerzet er santelez ;
Ha rentit hon c'hsalon henvel,
Ouz kalon c'hlan ar Werc'hez.

VII.

Dreist an ele, gant an Drinded,
Emoc'h douget, o Mari ;
Hon mam vad, c'houi 'zo kurunet,
En Nenv 'kreiz ar veulodi ;
Eno d'imp-ni holl prientet,
Eul leden en ho tudi.

Gwerc'hez Vari, mam hon Selver,
C'houi zo gwenvidik breman,
'Barr an Nenv, e kreiz ar splander,
Ho'Mab ra d'ac'h azean ;
Astannit ho torn d'ar pec'her,
Da vont ive daveitan !

LEORIOU NEVE

Hon mignon Taldir a ra d'imp an enor da gas d'hon C'hrœz
eul levrik euz ar re giera eman o paouez ober moulla e ti Der-
rien, mouller ha leorier, en Brest. Pontkallek eo hano ar
levrik, displeget warnan, en eur pezh-c'hoari euz ar gwellan,
maro Pontkallek Heman, eun denjentil a Vreiz-Izel, a varvas
evit e vro Breiz (er bloavez 1730) en eur glask dieubi e gen-
vroiz diouz gwask panner ar C'hallaoued.

Dre-holl e kresker da c'hoari peziou en brezonek. Na oa
kaoz, ar zizun dremenet, nemet euz eur « Buo santez Barba »
bet skrivet ha lakaet da c'hoari anel en Kerne, gant hon mi-
gnon mad Meliaf.

En Cymru ive, euz euz bet c'hoariet n'euz ket pell « buo
Llewellyn », eur rous a zifennas Cymru euz ar Zaouzon.

Goulnenn e ti an otro Dault (6, ru da Val-de-Grâce, Paris),
ar chan broaduz « ni Breiziz a Galon », gant Taldir, ton-
harpag gant Owen Alw priz 6 real. Ar brava kan hag ar brava
ton a heller da gaout !

ERWAN HERNOT

KIZELLER KALVARIOU HA MEIN-BESIOU
En Lanhuon

GOULENN AR PRIZ HAG AN TAOLENNG

Saint-Brieuc. — Imprimerie Saint-Guilhaume.

KROAZ AR VRETONED

KOUBANANCHOU

Eur skood ar bla evit Breiz
ha Bro-C'hall.
3 wennek en tu-all da 22 real
evit ar Brokeltiek.

Ar brezonek hag ar feiz.
A zo breur ha c'hoar en Breiz.
Furnes ar Geiz.
Gant brezonek eo douet ar feiz.
Gand ar gallek eo alio a Vreiz.
Furnes ar Geiz.

SKRIVANIERIEN

Kas al labourioù pe d'an Otro **VALLÉE, Rener**
Ru Zant-Beneat, ZANT-BRIEK
pe d'an Otro **MOAL, Skrivanter**
27, bali Charner, ZANT-BRIEK

Dalc'hit bepred d'ho brezonek.
Yez an dud vad ha kalonek.
Yez ar feiz eo; ma ve trec'het,
Goupen ar Yez, e ve Pec'het!
MILIT.

RENNANO-KOUBEN:

Tri gwennek pep arondannad-
skritur.
(Diskenn a briz evit meur a
embann dious-tu).

EVIT AR VELEIEN LEMET O FAE DIGANTE

Daou vignon eur Pomerit ar Beskont. 6 real.

Gardon an Itron-Varia-Drue en Lanvellec

Disadorn, disul, dilun, ha zun ar Pentekost pen-da-benn e vo en Lanvellec pardon braz ha pelerinaj an Itron-Varia-Drue, hanvet c'hoaz pardon Zant-Karre. Otro person Plunet, ken brudet evel zarmoner breton, an otro Besco, sluzenner en Gwengamp, eur Breton ive deuz ar c'hentan, a rei ar pardon.

Aboue ar zun-all e oamp en sonj da embann ar pardon-man : loaket eo bet ganimp. Keun braz hon deuz, daoust ma eo brudet anean e-unan.

Ar Vretoned, hag a zo c'hoant ar mare-man da zeri o chapello, da dennan gante o zent hag o yez, na vankfont ket da vont en niver braz da Zant-Karre, evel ma int et ar zun-all da Landreger.

Pardonioù ha chapelioù hon Zent breton a dle bean ganimp darempredet mui evit biskoaz ar bla-man : pa deu dismegans deuz eun tu, enor ha pedennou o devo deuz hon feurz.

PARDON ZANT ERVOAN LANDREGER

Kement a vo bet dimeurz en zant Ervoan a dalc'ho sonj deuz ar pardon kaer-man, ar c'haeran hini a zo bet aboue ma eo binniget ar Be neve.

Nag a gristen an euz 'pad an de-ze gret an hent etre Landreger ha Minihy, etre be zant Ervoan hag e gavel! Kaeran a zo da welet ha da heuilh n'eo ket an ofisou, mez ar prosizion.

An iliz, evit an oferen hag ar gousperou a oa zur leun chonk : mez an iliz, eviti da vean braz, na oa ket evit rei digemer nemet da eul loden vihan deuz an dud a oa en Landreger.

Er prosizion avad, e weljod ane arrenket, pe ledet a hied an henchou, war ar c'hleuniou hag er parkou.

Pa larin d'ac'h am euz kontet er prosizion dsouzek parrouz o vont an eil warlec'h eben en eur ganan kantikou, dsouzek parrouz gant o beleien, o c'hanerien, o c'hollsted, o bannielou, o c'hoaziou, na larin ket a c'hevier, rag ouспен kement-ze e oa; dieu pe der dioute na 'm oa ket gallet o anaveout. Bean oa bepred, warlec'h parrouz Landreger, Tredar-ze, Camlez, Coatreven, Langoa, Penvenan, Plouvouskan, Plouguiel, Treglanviz, Louargat; ken hirr oa an hed dioute, ma oa arru ar pen kentan er Minihy pa oa c'hoaz al lost en Landreger.

Plijadur vraz am euz o laret penoz na 'm euz klevet pen-da-bean gant an holl barrouzioù nemet kantikou brezonek. Betek skolaerien ar golaj a gane en yez zant Ervoan. Marfad, bet e zo kanet gallek ive, mez ar brezonek a oa trec'h a-bell. Red e vije d'ac'h bean klevet na gant pegement a galon merc'hed yaouank Plouvouskan ha merc'hed bihan Plouguiel a gane :

Nan euz ket en Breiz, nan euz ket unan,
Nan euz ket eur zant evel zant Ervoan!

C'hoant am ije bet da lavaret : 'hñ d'e, pa oant o tremen e skeud ar c'hleun 'lec'h ma oen 'n em zav.

Warlec'h ar parrouzioù e teue ar veleien; en o zouez e anaveziz meur a hini : otro rener kolej Gwengamp, otro rener kolej Plougern, person iliz-veur Zant-Briek; eur c'houec'h ugent bennag e oa dioute, deut darn ane deuz a goste Dinan ha deuz ar Finisterr. Mez na oa hini dioute hag a garen kement da welet eno, bloc'h ha seder, en despet d'e gozni ha d'an trubuilhou a zo digouezet gantan, evel an otro Gô, person koz zant Ervoan. Peurz an evos hen ive, a dra zur, 'barz an enoriou rentet da zant Ervoan; meur a belerin e oa en o zonz ober plijadur d'ar pastor en eur dont da bardonan da di ar zant a zo gantan karet ha difennet ken mad.

Goude ar veleien, setu relegou binniget zant Ervoan, douget gant pevar belek. Ar holl a stou war an hent dre ma teumont. Zantout a r'er neuze penoz zant Ervoan n'e ket maro; eman o tremen zae diragomp. Kredi 'ra d'in gwelet anean gant e zae hag e yalc'h karget d'ean a c'hras gant Doue, evit rei d'e genvroiz; aluzen a bep seurt a zo gantan evit kement a c'houl, evel pa dremene dre an hent-man, bremen zo 600 vla.

Ya, karante zant Ervoan a zo ken stard ha ken yac'h en kalon Tregeriz, evel ma 'man e iliz en kreiz kear Landreger, zoun ha plom en he zav. An iliz-man, unan deuz burzudo zant Ervoan, na ra van na rag an amzer na rag ar gwall-bario avel; evelse 'man karante zant Ervoan en kreiz ar Vretoned; deuz an eil rumm d'egile e tremen, hep yenaat na kosc'han tam ebéd.

Da heuilh relegou zant Ervoan e teu adarre eun niver a dud, kement, koulz laret, evel arôg; leun kouch eo an hent hag an toufeou ive, ha na weler warzu Landreger nemet tud bepred leiz an hent e tout.

Ar prosizionou na reont nemet tremen dre iliz ar Minihy. Benn kreiz-te hantet, e ver dizro da Landreger; amzer gaer a ra bepred; an heol splann ha tom a zo a-du gant Tregeriz hag an em gav laouen ive gant lidou ken kaer.

C'hoant am ije bet da gomz d'ac'h c'hoaz, en tu-hont d'ar prosizion, deuz ar zarmonioù, ma vijent bet gret en brezonek. N'oun perag ar bla-man n'euz ket bet klevet a vrezonek nemet war an henchou, hag en geno ar bobl. Koulskoude deuz e Ve, an ije bet karet marfad zant Ervoan klevet ive eur girik bennag er yez e prezege ennan gwechall.

An otrone Daniel, deuz Dinan, hag an otro Person, kure en iliz-veur Zant-Briek, o deuz meulet, a hent all, zant Ervoan deuz o gwellan.

An otro 'n Eskop an euz heuilhet pen-da-benn ar pardon; an otro Provost, viket vraz, an euz laret an ofisou; skolaerien ar c'hoardi hag o muzik o deuz kanet ha zonet e kers ar pardon pen-da-bean, hag a zo bet chilaouet gant kalz a blijadur.

Da vis, pa vo binniget ar C'halvar neve, ar gouelio a vo kaeroc'h c'hoaz; benn neuze e vo hent houarn betek kear, hag e vo ezeloc'h mont da welet zant Ervoan.

Zant Ervoan, pedet evit Breiz hag ar Vretoned!

DIR-NA-DOR.

GOUEL BRAZ BRETONED PARIS

Disul divezan, e oa eul levenez vraz etouez Bretoned Paris.

Ar gevredigez zavet gant an aotro abad Cadik a oa oll-dastumet en iliz Itron Varia ar Parkou (Notre-Dame-des-Champs), e kichen gar Montparnass, evit enori he fatron Zant Ervoan Landreger. An otro Person an nevoa gret serri an dorejou a digor war Bali Montparnass. Aman e zo hailhoned ha kanfarded diboc'h, na glaskout nemet laket dizurz en ilizou. N'o deuz ket esat 'n em stoka ouz hon c'henvroiz, ha mad eo d'e; bet e vijent gwasoc'h dornet eget en Plaisance hag en Belleville. N'euz bet eta na trouz na dizurz.

Ar c'hadorioù kreiz an iliz a oa leun a Vretoned hag a Vretonezed, an divroidi oa renket en daou goste.

En eur brezege deuz ar c'haeran, an abad deuz ar gêr veur hon fedaz ni holl da delc'hen stard d'hon fe gristen. Eun dismegans vraz e ve d'ar Vretoned dilezel en Paris 'pez a enoront en Breiz. Arabad eo d'e teuler a goste karante an aotro Doue evit dastum arc'hant ha klask plijadurezou ar bed. Ar brezege-ze 'oa gret siouaz l en gallek.

Goude, an oll botred ha merc'hed euz hon Bro 'oe laket war regennadou evit ober tro an iliz.

Er penn-kentan, e teue eur Groaz douget gant eur gwir Breizad gwisket er c'hiz ar vro. Ar merc'hed a douge bannielou. Ar Barisianed a estlamme o welet chupennou ar Vretoned ha, dreist-oll, davanjerou ha koellou ar Bretonezed.

Epad ar prosizion e kane an oll kantikou.

Ar musik, marvad, n'eman ket da veuli. Biskoaz n'em euz klevet eur Salutaris ken paour ha ken dister. Ha perag na ganont ket an trouc kaer, gret gant an autronez Thielmans, Collin ha Decker? Breman e kredan pez a lavar an aotro Bourgault-Ducoudray, penôz musik ar Vretoned a zo trec'h da vuzik an holl vroien. En despet da vuzik ha da donioù ar Barisianed, me gawe d'in bean en unan bennag deuz pardonioù hon bro.

Fanch KAVEN.

DA SANT ERVOAN

WAR DÔN : Kantik ar Baradoz.

Rinniget d'am breur evit e euei.

Sant Ervoan, hon fatron,
Ni ho ped a galon;
Deus a lein an Envo (bis),
Klevet hon feddeno.

Bet eur zel a drue
Evit ho pugale,
Gant herrder a c'houlen (bis);
O skozel 'n o anken.

Hon Fe 'so goapaet,
Hag hon sent mastaret;
Gwasket hon beleien (bis),
Evel torfetourien.

D'hon mibien e tesker,
Disprizout o bro gaer,
Karout ar blijadur (bis),
Kazout pep delc'h ha stur.

Stouet oll d'au douar,
Mantret gant ar glac'har,
Ni a c'houl ho sikour (bis),
Bezot hon difennour.

Goulnnet ma chomo,
Ar fe stard en hon bro;
En hon zouez beleien (bis),
'Vel arôk d'hon c'helen.

Goulnnet 'vo dalc'hmad
Gwir gristen pep Breizad;
Feal d'e vro, d'e sent (bis),
'Vel e dud diagent.

Ha da via war hon c'hiz,
Ni deuyo d'hoc'h iliz,
D'ho meuli 'greiz kalon (bis),
Patron ar bobl breton.

LAOUËK,
20th a viz Mae 1903.

ZINT-TRIFIN --- Pardon sant Tremeur

A zo c'komet en pign, aboue pemzek de, kement a draou a zo bet da laret, a hent-all; setu ar pea diveza anean :

Na oa ket achu an oferen bred ma tazaz ar glao ha, 'ben ar gousperou, 'oa goloet a dud leuren ar voure'h. Pa zonaz ar c'hleier hag ive an taboulin (rag eun taboulin a oa, anez ze ne vije ket a bardon) an holl an em zastumaz en iliz. Kanet e oe ar gousperou war an ton kaera ha goude ec'h ead da anaout ar tantad. Da gentan, war lec'h ar groaz, e teue hugale ar barrouz; goude, ar merc'hed yaouank gant banniel ar Werc'hez; ar gwraze gant peb a biled koar en dro da skeuden santez Trifina; skolaerien Skol ar Galon Sakr euz sant Nikolaz; ar gouerien goz hag ar velein hag ive, ar pez a rea plijadur hag enor d'an holl, kuzulier ar c'hanton, an otro de Cuverville. Hen eo a enaouaz an tan gant an otrone beleien. Distrei a rejomp d'an iliz goude, en eur ganen :

Otro sant Tremeur benniget,
E Zint-Trifin oc'h euz bevet,
Evruz breman gant hon zud kos,
Pedit 'vidomp er baradoz.

Goude bennoz ar Zakramant, kanet gant skolaerien sant Nikolaz, an holl a zistroaz d'ar ger, laouen o c'halon 'n eur laret d'ar pardon koant-ze : keno 'benn ar bla ij

RENK ARVOR.

Ar Parrouzioù breton ha zant Ervoan

Er mañ, pen eo damost peurlachet ar gent a zo bet gret er parrouzioù evit kalvar Landreger, ha digouezet ganimp le'o diwarbenn pegement an euz roet pep parrouz, e vo zavet aman, evel ma ea laret, eun dolan a enor, hag e vo lakat warni ar parrouzioù dre renk, herve an dalvoudegezh dez ar pez o deuz roet da zant Ervoan.

Trugare d'an otro Neumager Louis, dezuz Gwengamp, hag an euz kaset aman ar roll dezuz ar parrouzioù an evoa kaset enne. An O Neumager an euz dastumet tremen 5 000 lur; en em garget an euz oupen da skrivan d'ar c'hazetennou, da reizan ar rollou-banolo: 'n em lakat an euz aboue daou viz 'zo evel mevel gent zant Ervoan. Zant Ervoan hon paeo en eur rei d'ean evel gopr, evarusted war an douar hag eul lod kaer er baradoz. Evelse e tigollo ive kement hini an evo labourer evitan, kement hini an evo roet an disteran liard evit e enori.

Seta aman roll ar parrouzioù breton, (hep kontan ar re gall.) Marteze e rin gaou our unan bennag. Mez zant Ervoan a anave o c'hont reizoc'h evidon.

PARROUZIOU	Niver a dal	Pegement ar baradoz	Pegement d'el lenn
Pontreoc'h	2.006	335	0.165
Plouguel	2.019	293	0.119
Lânon	1.380	189.25	0.118
Rostrêa	1.930	227	0.116
Ar Roc'h	1.269	149.85	0.110
Gwengamp	9.252	1004.50	0.108
Goadout	625	60.80	0.097
Panvrit-ar-Beskout	2.559	240	0.093
Plouagor	2.508	208.80	0.089
Plenvihan	3.320	309	0.089
Runan	549	46	0.083
Magor	461	34.10	0.073
Ploued	1.609	119	0.073
Sant-Yan-Kerdaniel	702	48.40	0.068
Sant-Drien	650	42.95	0.066
Ar C'houere'hed	2.266	150	0.066
Kemper-Guezennec	2.176	141	0.064
Zant-Conan	944	60.85	0.063
Treguidel	810	50.60	0.062
Lezardreoc'h	2.188	135.35	0.061
Kerien	582	35.25	0.06
Zant-Kleve	1.628	89.70	0.058
Louargat	3.011	170.10	0.056
Plésidy	1.658	87.05	0.053
Lazrodec	1.517	77.30	0.05
Per-os-Gairec	2.991	142	0.047
Plouha	4.459	214.10	0.047
Guanac'h	1.169	53.75	0.045
Plign	1.613	74.75	0.046
Gouarec	825	38	0.046
Brin-golo	624	29.25	0.046
Callac	3.430	159.20	0.046
Beng'h	1.896	81	0.042
Zant-Nikolas	1.993	80.85	0.04
Plouec	1.789	67.50	0.037
Goudehin	2.147	81.55	0.037
Plounevez-Moedec	3.122	114.45	0.036
Skenviek	881	30.50	0.034
Ploulec'h	1.094	37.65	0.034
Zant-Finac'h	627	21.40	0.033
Kerity	2.582	92	0.032
Pludual	1.046	32.50	0.031
Zant-Juli-ar-C'hoat	760	24	0.031
Plougernevo	2.564	82	0.031
Zant-Agathon	1.090	32.45	0.030
Treterec	447	13	0.029
Plusquellac	1.612	44	0.027
Loguivy-Plougras	2.987	76.10	0.025
Plouec-ar-Mor	4.687	118.70	0.025
Mûr	2.574	65	0.025
Tregastel	1.230	31.15	0.024
Plouaret	2.904	68.35	0.023
Plourivo	2.534	56.25	0.022
Bourbriac	4.134	88	0.021
Plouzal	2.392	50	0.02
Pont-Melvez	1.766	34	0.019
Ar Merzer	1.043	18	0.016
Quemperven	687	10.85	0.016
Zant-Vég	1.508	24	0.015
Rospes	1.109	11.95	0.01
Laraen	1.687	13.25	0.007

Gwengamp an euz roet oupen; mez n'oun ket pegement; Plouguel ive; Landreger a zo er penn, evel ma oa dleet. A bent all, ma zo gret gaou d'eur barrouz bennag, e vo distaret.

Ar Vretoned o deuz roet o gwenneien evit zevel kalvar Landreger n'ouffent ket kredi-nag a vad a reont d'o bro, d'o farrouz ha d'e o-unan.

An hini e ti-goue gentan gweliet ha klevet bemde nsg a

fallagriez a zo, en kalon tud a zo a zant welloc'h a ze talvoudegez ar vad a ve gret da enebi-ouz an drouk.

Doue ha zant Ervoan a well ze c'hoaz skleroc'h evit pep den, ha dre-ze o ansoudegez vad a vo dreist-muzul en kenver ar re a ziskoue kaout c'hoant da viret lezen ar gristenien.

M.

AR BARZIK

Kinniget da vugale Skol kristen zant Nikolas.

Lento.

Me eo ma ha-no ar bar-zik, Ma
eo ma ha-no ar bar-zik; Skanv
e galon, drant e voue-zik; Skanv
e galon, drant e voue-zik.

Me eo ma hano ar barzik,
Skanv e galon, drant e vouezik.

Vel an estik me 'oar kanan;
Mez nan-oun ket goue evellan.

Me gan da nep 'gar ma c'hlevet;
Pa ven ma-un, me gan bepred.

Me gan evit ar prajou glaz,
'Vit ar bokedou, 'vit ar waz.

Me gan ideuz a greiz ma c'halon,
'Vit ar gwe-braz 'barz ar c'hoat don;

'Vit ma breudear, al lapoused;
Ar re-ze 'zo ma mignoned.

Me gan 'vit helkleo ar mene,
A respont d'in gant kerante.

Me gan evit kement a bev,
War an douar ha 'lein an nev.

Dreist-holl e kanan d'ar C'hrouer,
A roaz e vouez d'ar c'haer.

Holl e chilaouent ar barzik,
Glân e galon, drant e vouezik.

Chilaouet ive gant douder,
Na pa vije ma zôn dister.

Ar barzik, ma plij gant Doue,
Ar barzik a vo barz eun de.

An de-ze, tud vad, c'houi 'gilevo,
Eur zôn kaeroc'h war e c'heno;

Eur zôn gaer ha meurbed laouen,
A gano d'ac'h war an delen;

Telen Marzin, telen Gwiklan,
Telen Arvor, hounnez a gan!

Hounnez a 'oar gwerzious dispar,
Seurt ne glever ken en douar.

War hounnez e ve kanet Breiz,
Meulodi ar vro hag ar Feiz.

Hounnez a ra da bep breton,
Birvi ar gwad en e galon.

En eun huvre me 'meuz gweliet,
An delen goz, hi alsauret.

Eun otro kaer, gwisket en gwenn,
A ginnige d'in an delen.

Hag e lare 'vel eur muzik:
Setu aman da lod, barzik!

Haslet ets pedi Doue,
Ma vo 'r barzik barz hep dile.

Eul lizer mad hag eun ali skiantek braz

Kristen ha Breizad Bepred!!!

Aotrou ker,

Bro goz ma zadou, evel ma 'z eo bet moulet a neve zo, a zo eun tannik ker, ha na vezo prenet nemed gand ar binvidien. Ar pez a garfen eo deliennou munut ha marc'had mad, da rei d'ar vugale a zo er skol, evit beza kanet ganto.

N'em bezuz kavet biskoaz e Brezounek eur barrouz kaeroc'h na kalounekoc'h eged e Malloz ar Barz koz o vervel e gand Taldir; ha koulskoude ne gredan ket e ve bet moulet en doare ma komzan.

Sonjet mad, aotrou ker, ha gweliet pegement a ganaouennou lik hag heuzuz distalet aboue eun nebend bloavezioù war meazioù Breiz-Izel, eur gwir gontam hag a rei ar maro d'he feiz ma na deu he bugale kristen da enbi... Ma c'houffec'h petra ra er skolioù dibater enebourien Doue gand o c'hanaouennou briz-gallek! Nag a zrouk a reont evel-se d'ar Brezounek, d'ar feiz ha da gizioù koz ha santel Breiz-Izel!

C'houi a lavaro d'in marteze: Beza zo awalac'h a levrioù barrouzou, kement-se ne vank ket! Gwir eo, mez war ar meaz, kredit mad, na brener ket n'amer ar seurt traoze. N'o anavezet ket awalac'h eta. Ma vijen-me bet eun dra bennag e Kevredigezh Breiz, 'em bije ariet an dud vad a zo en he fenn da voulla, var deliennou munud distag, gwerzioù, kanaouennou ha sonioù, marc'had-mad a briz, da veza skig-er ha kanet er skolioù gand ar vugale, ha kaset evel-se ganto war ar meaz. Etouez ar re genta da voulla en doare-ze e lakafen: *Malloz ar Barz koz o vervel, Bro goz ma zadou*, hag all. Ha na ve ket kement-se eun dra vad ha kaer!...

Lavaret a ran d'eoec'h e lakaen va oll galloud evit skign en dro d'in ar c'hanaouennou-ze...

KLARA GENESIOU.

Ni a zo a-gren a-du gant hon mignon mad! Warlene, *Ti Kanri Breiz* an devoa moulet kanaouennou war papereunou distag. Kavet e vont da brene e ti an aotrou Lafolye, Gwened. Ni o advoulfe laouen ha re-all gante, ma vijemp sur da werza ane. Pedit a reomp, eta, hon mignoned d'en em glevet evit kavout gwerz d'eur millier bennag a ganaouennou ha diouz-tis e stagfomp gant al labour-moulla.

Kermeria-Sulard. — Gardon sant Ervoan

Disul dremenet, ar pevar varn-ugent, e oa gret evit bep bla pardon sant Ervoan. Daoust d'ar lidoù da vean kaer er blavejioù tremenet, evit ar bla e oant kals kaeroc'h c'hoss. An otro Ereno, Rener-skolaj vras Kemper, e oa deut evit ober ar pardon. En oferen bred en neuz gret eur gaer a brezegen var stad ar belek kristen evit diskouel pegen talvoudek ec'h e ar belek kristen ken argaset hirie an de, siouaz! Heuilhet mad eo bet ou ois pen-da-ben ha kals a dud deus ar parrouzioù diver dro a oa deut da velet ar gouel kaer-se, ha da glevet komzoù nar-zuz ar belek santel. Da diou hup hanter, ar gousperou, ha goue ar prosezion. Douget oa skeuden sant Ervoan ha kanet kantikou brezounek, ar pez a re da galon eur Breizad tridal ha laret ive eus a greiz e galon:

Gwejal goz, hon ferson, gant farnez c'heuz renet,
Tad parouz Kervaria ha parouz Lousnac.

Roud e droud so chomet var ribl glaz hon henchoù,
Hag e huna so bev en kreiz ar c'halonou.

Goude ar prosezion, bennoz ar Sakramant santel evit achul an devez, hag an oll 'zo 'n em dennet pep-hini d'ar ger, ar joa o paran var o biz hag ar levenez en o c'halon, en eur laret trugare d'ar velc'ien vad o deus roet skoazel d'bon ferson karet, an otro Koadik, evit liden ar gouel kaer-se, hag en eur lavaret kenavo da vlad sant Ervoan, ma ve bolante Doue.

L. C.

ERWAN HERNOT

KIZELLER KALVARIOU HA MEIN-BESIOU
En Lanhuon

GOULENN AR PRIZ HAG AN TAOLENN

Saint-Brieuc. — Imprimerie Saint-Guillaume.

KROAZ AR VRETONED

KOUMANANCHOÙ

Eur skoad ar bla evit Breiz ha Bro-C'hall.
2 weenneg en tu-all da 22 real evit ar Broioheltiek.

Ar brezonek hag ar feiz.
A zo breur ha c'hoar en Breiz.
Furnes ar Gais.
Gant brezonek eo deud ar feiz.
Gand ar gallek ez alio a Vreiz.
Furnes ar Gais.

SKRIVANIEREN

Kas al labourioù pe d'an Otro VALLÉE, Rener
Ru Zant-Bened, ZANT-BRIEK
pe d'an Otro MOAL, Skrivaniar
27, bali Charner, ZANT-BRIEK

Dalc'hit bepred d'ho prezonek.
Yez an dud vad ha kalonek.
Yez ar feiz eo : ma ve trec'het,
Ouspenn ar Vez, e vo Pec'het!
MILAN.

EMBANNOC'HOYER

Tri gwezneg pep kroudannad-
skritur.
(Diskenn a briz evit meur a
embann diou-tu).

Levrio-priz evit pask ar Vugale

Ar giz vad a zo etouez ar veleien da rei levrio en priz d'ar vugale a oar mad o c'hatekiz.
Pedi 'reomp ar mistri-katekiz da rei d'e bepred levrio brezonek. Beañ 'zo meur a hini hag a vije mad da zeski lenn d'ar vugale.
Roet e vo ar roll ane ar zun a deu.

MIZ EVEN, MIZ AR GALON-ZAKR

Goude miz Mari e teu miz he Mab, miz ar Galon Zakr.
Pedet hon deuz ar Werc'hez spad ar miz tremenet ; breman eo red hadpedi adarre, ha kas hon fedennou war eün da Galon Doue.

Perag e ve rentel en hon amzer kement a enorioù da Galon Jezuz ? Abalamour ma 'c'h a bemde kalono an dud war yenaat, hag er galon, evel ma ouest, eman mammenn ar vug.

De ha de, an den a deu da 'n em stagan mui-ouzmui outan e-unaz ha d'ober fae war ar re-all.

Tapet eo hen-a-ben gant ar c'hlenved, gant an arne, gant eun dervoud bennag ? Kalon tud 'zo, pa glevant, a drid, sba-lamour ma 'n em gavent i ernez a hoan. Ouspenn 'zo ; eur seurt plijadur, ye, en gwirione, eur seurt plijadur an euz kalon an den hirio, o welet e vreur en poan ; dont a ra da vean henvel ouz ar binael gwechall a lavare : *Nag a dud o selet a etoar lein an od, pa groz ar mor hag an avel, eul lestr o stourm eneb ar maro!*

Dizeblantaat a ra an dud an eil ouz poan egile ; eun dister tra abeuz e vignon a feuk eun den, evel p'an ije prez da dorri al Hammoù a unvaniez, a garante, an euz slignet Doue etre an holl dud.

Aman eman ar wrien gentan deuz a zizurzou ar bed breman ; pa 'n em gar ket an dud, e teunot da 'n em gasaat, ha neuze da 'n em skei. Mez red eo, ouспен 'n em garet, en 'n em garet herve Doue.

Greont fae, c'hoarzont war gement-man, an dud diboell maget gant bugalechou ar bed, na harzont ket, daoust da ze, ar c'homzou-man da vean gwir : evit bevan en peuc'h, red eo d'an dud 'n em garet, ha 'n em garet herve Doue. Houman, eo al lezen a beac'h hag al lezen a vug.

Na oa ket eta kouz devozion evit hon amzer ha hini ar Galon Zakr : Kalon Doue an euz 'n em ziskouet d'an dud evit ma teufent da 'n em gompren, ha da glask gantan ar garante 'zo red d'evit bevan assembles.

Belek breman, an devozion-man he deuz parest meur o c'houli : meur a galon yen a zo deut tom, meur a galon dom a zo deut lanet ; ar vug a red adarre en meur a galon diskornet gant ar Galon Zakr, evel ar gwaziou gant heol tom an Neve Amzer.

Setu aman komzo eun den yaouank deuz Paris hag a ziskoue freaz gwir dalvoudegez devozion ar Galon Zakr. An den yaouank-man a oa bet traitouret ha gwall-gaset gant e ene-bourien hep digare 'bed deuz o feuz.

Petra re ? Kas ane dirag ar barnet ?
Nan, nan : klevet e gomzo war ze.

« Red eo, emean, beañ leal, dreist holl gant ar re a zo displeal en hon c'henver. Jezuz-Krist eo hon Mestr. 'N em c'hret an euz den evit diskoue d'imp hent ar vug vad. Pardonet an euz ; pardonomp ive ; pedet an euz evit e vourrevien ; ha ni, pedomp ive.

« Gout a ran koulakoude an euz argaset gwechall ar varc'hadourien deuz an Templ ; en sonj onn ive da dennan ar Republik adre daouarn an dud fall. Mez n'on deuz gwir ebet da gasaat ar re eo maro Jezuz evite.

« Me n'on ket eur glouaren, hen gout a red ; na laret ket ets am euz son da stourm ha da 'n em gannañ : nan, nan ; mez gout a ran penoz eo gant karante e vefomp trec'h ; dre forz karel ar re a deu d'hoan skei, e lamfomp en o c'breiz ar gasoni ; ar *Garante a zo bepred trec'h!* »

Setu eno komzo nan eur belek, pe eur manac'h, mez eur poir yaouank brudet ha pinvik. Heneuz an euz intentet petra eo devozion Kalon Jezuz.

Gres d'imp da heuilh e skouert.

M.

KANTIK DA GALON JEZUZ

DISKAN.

Ho klevet em euz ouz ma gervet ;
Distret a ran a galon vad ;
Dach, Jezuz, da Vari 'tin bugel !
Truez ouzon, c'houi zo ma zad,
Truez ouzon, c'houi zo ma zad !

O kalon Jezuz, piou a laro,
Pegement 'peuz karet an den ?
'Widout 'peuz bevet, ez oc'h maro,
Gantan e chomet da viken ;
Ha kser an euz dont d'ho tilezel,
Yenat ouzoc'h, ho kischari,
Ho mouez en Miz lar : « Ma bugel,
'Widout on aman pa gari ! »

Er groaz gwechall ho mouez a laraz :
« Pardon, ma zad, d'am bourevien. »
Aboe nauntek kapt vloaz, war ar groaz,
Ho stag bemde meur a grieten ;
Ha kaer 'neuz ar pec'her ho tispriz,
Ober goap ouzoc'h, mallozi,
Ho mouez a lar d'ezan, en Iliz :
'Widout on aman pa gari ! »

Na oa, er bed, bro garantezuz,
'Vel hon bro Franz en ho kenver'
Merc'h hennan 'n Iliz, o ma Jezuz,
Deuz ho tivrec'h a diframmer ;
Ha kaer he deuz diansav Doue,
Skei war ho sent ; 'n eur hirvoudi,
E laret d'ar Franz : « O ma bugel,
'Widout on aman pa gari ! »

Gwechall en Breiz an oll oa kristen,
Gwir vugel d'ac'h ; hag eur Breizad,
Lare : « Ouzoc'h, Doue, nan, nan, biken !
Kentoc'h mervel 'wit nac'h ma Zad ! »
Ha kaer zo hirio en Breiz-Izel,
Ruia ouzoc'h, da baphini,
Ho mouez en Iliz lar : « Ma bugel,
'Widout on aman pa gari ! »

En Breiz, gwechall, an oll a grene,
Pa vije klevet eur mewier,
Pe eun den fall o toust Doue :
P'o c'hlever breman e c'hoerzer !
Ha kaer 'neuz an tad rei d'e vugel,
Skouer fall, diskoel d'ec'h kasoni,
Da deb-unan laret : « Ma bugel,
'Widout on aman pa gari ! »

D'an oferen, en Breiz, pinvik ha paour,
'Met klav na vijent, a deuz ;
Nag 'ewit arc'hant nag ewit aour,
Den war ar maex na labourje !
Breman, lerer, 'barz en Breiz-Izel,
D'ar zult labour meur a hini,
Ha c'houi en iliz lar : « Ma bugel,
'Widout on aman pa gari ! »

Rennan ra kelen an dud a fe :
Ar re fall divergant ha kri,
'N eur ober goap, lar d'e : « Ho Toue,
'Lez c'hanomp warnan da drec'h ! »
Ha kaer o deuz ober d'ec'h brezel,
Jarz ar re vad d'ho serviji,
Da bep pec'her laret : « Ma bugel,
'Widout on aman pa gari ! »

Truez ouz Frans, ouz Breiz, o Jezuz !
Ouz re ho kar evel gwechall ;
Savet, savet ho prec'h gallouduz,
Ma vero friket ar re fall !
Pe gentoc'h, p'o deuz kement koustet,
Gant ho kalon tommt o re,
Ma tistrofoint ouzoc'h 'n eur laret :
« Truez ouzomp, bet hon roue ! »

DRASKIK.

IMPRIMATUR :

Landreger, 27 mae 1903.

(An 10n er wech kenta).

AR PROVOST,

V. p. a.

BENNOZ AR BARZ

Da botred skot gristen
Zant Nikolaz.

WAN-DON : An Anjeluz.

I.

Binniget ra vo an de mad,
A bar ken splann d'am daoulagad,
Ha meulet ra vezo an Doue,
A laka da darzan goulou glan en de !

II.

Binniget ra vo ar c'hlizen,
A luc'h da vour e c'hlizen,
Ha meulet ra vezo an Doue,
A skulli ar c'hlizen dous deus a lein an Ne !

III.

Binniget ra vo ar bleuniou,
A sked o gazed er gwaziou,
Ha meulet ra vezo an Doue,
A wisk ar bleuniennou evel rouane !

IV.

Binniget 'vo al lapoused,
A gan o zoniou er gwaaked,
Ha meulet ra vezo an Doue,
A ziwall al lapous bennoz ha bemde !

Meulet ra vo hirio vel dec'h,
Nep a zo Mestr en traou, en nec'h ;
Ken liez gwech ma savo an de,
Ha vezo 'ta meulet en Otro Doue !

Ebrel 1903.

GWERZ AR C'HOZIAD

AN BARZ.

Koziad, da vle a zo loued,
Ha kriz eo an avel,
Demeuz da vam-bro ken karet,
Perag out deut ken pell ?

AN C'HOZIAD.

Kriz eo an avel, ha me koz,
O redek meur 'barrez,
Mez n'n'am meuz ken evid repoz,
Zoken eun tiegez.

AN BARZ.

Bugale c'h euz, poir koz ! Lavar,
Perag neu euz hini
O harpa dre benchou 'n douar,
O zad en e zorni ?

AN C'HOZIAD.

Ma mibien a zo 'n eur plas kled,
Lec'h n'ouz ken a enkre,
Er vered eman diskennet,
Pegoulz c'h in davets !

Ar Baz. Daoust ma 'a eo et gant an Ankou, Da yugale tener, Unan bennag a sikuhl daerou, War da lere'h, 'n en'pro ger ?

Ar C'hoziad. N'euz ket, n'euz ket ! Me a welaz O disken holl er pri ; An drez hag al louzou, siwaz ! A gresk en plas ma zi.

Ar Baz. Ma ! Neuze pa na 'e'h-euz ken par, Eñ nec'h dre ar vro, Klask mignoned pere da gar, Pere da zikrou !

Ar C'hoziad. Klasket 'meus ane dre ar bed, Mez n'euz den war ma lere'h ; Kalon unan am boa kavel, A oa yen evel d'ere'h !

War-ze, ar c'hoziad a gouezaz, Gant daerou 'n e valven, Hag an heol ive a guzaz, 'Dreg ar c'houmoul e benn.

Antronoz, skler ha tom ha ruz, E savaz an heol c'hoaz, Mez ar pelerin gwalleuruz, Na zavaz ken, siwaz !!

Taldir JAFFRENOU.

Zac'h an Ardou

Kentan hini a gomzaz warlein an tour goude an tól-man, e oe ar roue :

— Otrone, emean, piou ac'hano'h a rento d'in ma c'huruaen ?

Kenderv ar roue a oa fuloret hag a lavaraz en eur skrignal e zent :

— An damp ! n'euz forz piou eo, ma na lakan ket e groc'h en da zec'h an war veg an tour-man, hen a lako zur ma hini. Bean hon deuz zoudarded, fuzulio ha kanolion, mar be red !

— Petra 'rei ho kanolion, eme eur markiz koz a oa eno, eneb da eur zorsor ? Laerez a rei d'ac'h ho kanolion evel ma 'n euz laeret kurunen ar roue.

Ar roue a oa pof :

— Hed eo d'imp, emean, tol ple na vo ket anaveet kement man en ker. Kemeret, ma c'henderv, war ho kont, kement a dud, a arc'hant, a gezek, a armou evel ma vo red evit kemer ar zorsor, e zac'h ha ma c'hurunen. Ra vo zereet kloz ive ar c'haouiou elec'h ma r'er t'an. Digoret mad ho taoulagad ha na zic'houet gir deuz ar peza zo tremeet aman. Klevet ho peuz, hoc'hed ? E deod a vo troc'hed da gentan hini a zigoro e c'heno ! »

Buez sant Beneat

Tennet euz eil levr divizou ar pab sant Gregor

PENNAD VIII

Lavaret hon deuz e oa bet zant Beneat gwall-heskinet gant eun den fall, e hano Florentus. Heman, o welet n'en doa ket gallet laza korf ar mestr, a glaskaz koll eno e ziskibien en eur laskat merraed diroll da gorolot (pe da zanzal) dirazo, d'o zouela.

Pa anavezze e oa en e enep e oa troet ar gasoni hag an heg-ze, Beneat a reaz e vounoz da zistrei diwar hent e anebour. Mont kuit a reaz gant eun nebeut leoned, goude lakat tadou-privled (pe superiores) er penitio an devoa savet.

Doue, avad, a skoaz hepdale en eun doare spontuz an hini e ranke Beneat tec'h razan.

Florentus a oa 'war letonen e liorz dirag e di, pa anavezaz kimad Beneat, hag evel m'edo oc'h en em laouenaat euz an dra-ze, ar pondaiz-a-zivaz euz e di, hep na oe diskaret ar peur-rest euz ar mogerion, a zistlagaz, a gouezaz warnezan hag e fiastraz.

Neuze ar roue a lezaz pevar den war hep korn deuz an tour hag a ziskennaz en e gampr en kuz gant aon e vije gwelet n'an evoa ken e gurunen. E genderv hag ar brinsed all, mall gante da vean krog en kolier Becbran, a yeaz da bourchas armou ha zoudarded. Na oe ket pell goude, e oe gwelet bandennou archerien war droad, war vare'h, o redek dre holl ruiou ker, hag e c'houllent en pep lec'h ha na oe ket gwelet eur potr yaouank gant eur zac'h, eur plac'h hag eur c'hoziad o heuil anean. Darn-all a yeaz d'ober wardi en toull dorejou kear ; an otrone a yeaz ermeaz gant kezek, ha kenderv ar roue gante, o sellet gwech an oablou ha gwech an dud a gavent war o hent.

Petra c'hoarvezaz gant kement-man ? An dud a gredaz holl e oa ar jeant wardo ; na oa ket pell goude ma oa an archerien o vale ar ruiou, ma 'n em zerre keriz kloz en o zier. Ar re a oa o labourad war ar mogerion, a ziskenne a vandennou, prez warne ; ar borzerien a gomze deuz zerri dorejou kear hag ar bobl diwardo a bouere warne d'hen ober ; an archerien, avad, n'houllent ket ; mez an dud a grogaz da c'hourdrouz ha da c'brozmat hag abenn kont, e oe red d'e souzaz, ha lezel zerri an dorejou. Berniet e oe adrek d'ar re-man chadennou, morailhou, spartiou, barennou houarn ; den avad na gomzaz deuz kenderv ar roue hag e gamaraded a oa chomet ermeaz.

Petra 'oa deut e keit-ze Becbran da vean ? N'e ket hen a oa nec'h, ar potr koz an hini 'oa. Goulen a re ma vije diskennet d'e di.

Mez Becbran a lavare 'vit e gaoz :

— Aman na vanko d'imp netra ; me fell d'in chom ermeaz kear, ha, mar gallan, me dapon ar jeant Brant.

Godik na grede ket dislaret. Gwell e vije bet ganti koulskoude lezel breman t'erouer an evned. Mont a rent primoc'h 'vit eur gwenili ; awechou e savent uhel, ha goude e tiskennet ; mont a rent war róg ha dizrei war o c'hiz, ha na bellatnet ket kalz deuz mogerion kear, a welent dindane henvel deuz eur bern douar go. Becbran an evoa staget deuz lost e gar kurunen ar roue a lugerne evel an heol. Tremet a re e amzer o sellet hag hen na welje ket merk ebed deuz labour al laer t'an. Nan, keit ma chomaz war hed tol deuz kear, ar meaziou a oa sioul ; an heol a bare hag a dome ar vro. Neuze e falveraz d'ean pollad ; ar lestr a zente ouz e c'hoant ; na oa red d'ean na komz na finval ; kredi re na oa ket mad koulskoude mont re brim war róg, hag al lestr a rousaz raktal da gerzet, henvel ouz eun evn a gousk en er branskellet gant an avel, pe c'hoaz, ouz eur gommoulen a dreuz goustadik hencho glaz an oabl.

War eur penna aróg deuz al lestr, Becbran oa azeet, ha war al lost e oa ar potr koz. Ar potr koz, emean, an evoa gwelet kalz a drao, mez seurt gant ar zac'h-man 'n evoa ket anaveet c'hoaz. Zellet a re treskek gear elec'h ma oa e di, ha 'barz an ti, e vatez oc'h aozan d'ean e goan. Gwelet a re anei, da goulz pred, o tout war doull an nor da forehal gant he daoulagad an daou henn deuz ar ru, gwelet a re anei o vont da zellet an orolach, o krozal, abalamour d'ean, d'he c'baz ha d'he feroked, ha 'benn ar fin, o vont da c'houlou kelo dioutan gant bec'h amezien. Ken nec'h e oa hen ganti evel ma halle hi bean gantan, rag na grede ket d'ean na gollje ket he spered vad o kull he mestr en eun hevelep streuveul ha reuz.

Maur, diskibl Beneat, a gredaz e tlee mont raktal da gas ar c'helou d'an den santel, a oa a vese'h pellet euz dek mil (wardro peder leo) hag e lavaraz d'ezan, gant eun ear laouen braz : « Distroit, va vad, rag an den a heskine ac'hano'h a zo maro. » Sant Beneat an devoe kement a c'hlac'har eur maro Florentus evel ma devoa bet Maur a levenez. Rei a reaz zoken eur binijin da heman dre m'ou devoa kredet en em laouennat en eur zigas d'ezan ar c'helou-ze.

An Aviler Per.

Goude an darvoudou-ze, e pelae'h en em dennaz an den santel ? Ha lavaret d'in ha burzudou a reaz eno c'hesz ?

Sant Gregor.

An den santel, en eur gemma (pe ceul) leac'h, na gemmaz ket a anebour hag e stourmou a oe seul rustoc'h ma 'en doe evit heskiner Mestr-braz an drouk e-unan, da lavaret eo an diaoul.

Ar gerik krenv a hanver Kasin a zo diazezet war dinaou eur menez uhel. E lein ar menez-ze, pelhini en em goll ebarz an oabl, e oa eun templ koz meurbet e lec'h tud gouez a azule c'hoaz Apollon, eur talz-Doue, evel ar baganed gwech-all. En-

A greiz ma oa sorennet oc'h ober gwall sonjou, ar potr koz a zantaz eur gridien yen o kregi 'n e ziouskou ; kollet 'n evos ar vel deuz kear, hag eur vougen a zave hag en em lede war an douar ; zével a re goustadik en er hag e oa o pakan al lestr evel eur linsel.

Mouez Becbran a lavaraz :

— Setu aman Laer an t'an !

Godik hag ar potr koz a zavaz evel daou denn, ha, kentan tra a rejont oa 'n em dól war o daoulin gant a spouronnet oant. Becbran na sponte ket kement-ze.

— Setu hen o tout, emean ; eur vougen reo ha skorn a gerz en e róg, hag a vorz pep tra ; ar rec'hel a faout hag ar gwe, al loened, ar yeot, an dud a voevn bep ma 'c'h a. Biskoaz na weliz krouader par d'ean. Tec'homp arog e bunun yen e c'heno ha zavomp uheloc'h en er.

Ar vougen sklaset a oa alan ar jeant ; golo re tam ha tam ar vro betek an dremwell ; zével a re en er, hag an evned tizet ganti a varve hag a gouez war an douar 'vel ar grizilh epad ar goanv, ken yen ha ken kaled ha tammou skorn.

Al lestr a zavaz uhel adarre 'uz d'an douar evit galout tec'hel aróg an alan a varo ha bean tomet gant bannou an heol.

An tri baleer a grene gant ar rion ; Becbran a c'houezaz tui ; (e lestr, daoust ma nije, e oa enni kement a ve 'n eun ti) neuze e komraz evellen :

— Breman, ni 'ya da zisken drek kein ar jeant ; evel n'hall ket mont war róg nemet pa ve lazet gantan kement strilh huc war e lere'h, e vo red d'ean dizrei warnomp, ha na skoou ket war gear.

N'ho pet ket aon, avad ; n'euz ket a c'halloud war zac'h an ardou, na war netra a gemont a zo ennan. Me 'm euz fians zoken e teuin abenn da zibonnan an dud ha da bakan ar rounil, daoust d'e nerz.

(Da heuilh).

DIR-NA-DOR.

KELEIER

GAOUENNEC. — An Ardo

Disul d'abarde ha dilun ar beure, eur bar-arns a zo kouset war Gaouennec ha wardro.

Ar c'hurun an euz laket an t'an en eur bern lann da Job ar Bonnic.

ERWAN HERNOT

KIZELLER KALVARIOU HA MEIN-BESIOU
En Lanhuon

GOULENN AR PRIZ HAG AN TAOLENN

Saint-Brieuc. — Imprimerie Saint-Guillaume.

d'ro d'an templ e oa kosjou gwestlet d'an disoulou hag e teue tud diskiant da ginnig eno skriblous fallak.

Kerkent ha ma oe digwezet eno ar sant, e vrezaz skunden Apollon, e tiskaraz e aoter hag e tevar ar c'hoat diaoulek. En templ Apollon end-seun e liavezaz eur peniti hag en em lakeaz da brezek ar feiz gant beoder d'ar bobl a oa en-dro d'ezan.

Enebour koz an dud, da lavaret eo an diaoul, n'hellaz ket gouzav sioul an trao-ze ; en em ziskouez a reaz da Venet, ne ket hepken dre guz pe diwar eun livure, en eun doare gweluz eo, hag oc'h en em glemm a-bovez penn euz ar rustoni a reer outan ken ec'h helle an holl vreurdeur klevet anezan, hep, koulskoude, e welet.

An sbad santel a lare d'e-ziskibien e wele an diaoul dindan turm eun anevad divent, heuruz ha garo hag a c'hourdrouz laza anezan gant e c'heno braz-spontuz pe e raoulagad entanet. An diskibien a glevet hepken ar peza a lavare an diaoul : Gelvel a re Beneat da gentan dre e hano ha, pa na elgerie ket an den Doue, e kane neuze kalz a gunc'hennou (a drouk-komrou) hag e youc'he : « Beneat ! Beneat ! » Pa dalc'he heman da chom sioul, e lavare da c'houde : « Bazit milliget ha nan binniget (An hano a Venet a dalv da lavaret e Benniget. ») Petra a zo ganac'h enep d'in ? Perag em heskines-le ?

Ni a ya da welet an diaoul o klask argadi ouz servicher Doue ; mes, o c'hoantant ober brezel outan evel-ze, e reaz, en despet d'ezan, tro da Venet da c'hoñid trec'hiou nevez.

KROAZ AR VRETONED

NOUMANTCHOU

Eur skoed ar bla evit Breiz ha Bro-C'hall.
3 wennek en tu-all da 22 real evit ar Broioheltiek.

Ar brezonek hag ar feiz,
A zo breur ha c'hoar en Breiz
Furnez ar Geiz.
Gant brezonek eo deud ar feiz,
Gand ar gallek ez nio a Vreiz
Furnez ar Geiz.

SKRIVANIERIEN

Kas al labouriou pe d'an Otro **VALLÉE, Rener**
Ru Zant-Beneat, ZANT-BRIEK
pe d'an Otro **MOAL, Skrivanter**
27, ball Charner, ZANT-BRIEK

Dalc'hit hepred d'ho preonek.
Yez an dud vad ha kalonek.
Yez ar feiz eo ; ma ve trec'het,
Ouspaz ar Vez, e ve Pe'bet!
MILIN.

EMBAHOUC-BOURVA

Tri gwennek pep arondannad-
skritur.
(Diakenn a briz evit meur a
embann diou-tu).

Pedenn d'en em westla d'ar Galon Sakr

O va Jezuz, dasprener ar bed, gret eur zell à d'ruer ouzomp, p'emomp stouet aman e-barz ho treid.

D'ac'h-c'hwil ec'h omp hag e karomp bezan ; hag evit startaat c'hoaz al liammou hon stag ouc'h, setu e tenomp d'en em westlan d'ho Kalon Zakr.

Kalz a dud zo ha n'o deuz biskoaz anavezet ac'hanoec'h ; bez'ez euz re-all hag o deuz graet dismeganz ouc'h hag out ho kourc'hemennou ; ho pet truez hag out an eil rummad hag ouz egile ha tennit anezo holl davet ho Kalon Zakr. Bet roue d'an dud leal a dalc'h d'ec'h hag ive d'ar vugale dianket a dro kein d'ec'h.

Grit d'ar re-man distrei, ar c'henta ar gwella, da di ho Tad, bete gout na deufent da vervel gant an naon hag an dienez.

Bet roue d'ar re a zo bet diuzvanet ha dirannet diouz an liz gant falz-kredennoù-ze ; digaset ane en-dro da horz ar Wirionez ha da unvaniez ar feiz, ma ne vo mu nemet eur vandennad-denved hag eur mesaer hepken.

Bet ive roue d'ar re a zo beuet en devalijen an dud divadez ha na nac'hit ket o zenna euz an noz evit o c'has en sklerijen Rouantelez Doue. Reit d'oc'h liz silvidigez ha frankiz ; aotreit da gement pobl ar peuc'h hag an urz-vad ha grit na vo klevet, dre bewar c'horn ar bed, nemet ar gir-man hepken : Meulodi da Galon Zakr he deuz roet d'in ar silvidigez, d'En enor ha gloar dre ar c'hantvejo da viken ! Evel-se beret graet !

DOUE HA BREIZ!

WAR-DON : *Sesiz Gwengamp* (BATEZ Breiz.)

Kinniget d'an otro 'n abad Ar C'héz
hag e vignoned a Lunon.

Ni, milbien feal Breiz vihan,
Deuz a greiz hon c'halon a gân.

DISKAN.

Breman, hepred 'n despet da Gomb,
Bretoned, Kristenten 'vefomp!

II.

Diou greden hon deuz ha diou fe ;
Doue da gentan, Breiz goude.

III.

Diou fe hon deuz ha diou greden,
Ha ni war zav 'vit o difenn.

IV.

Ni fell d'imp e vije mirat,
Doue da Vreiz, Breiz d'ar Varzed.

V.

Gwir heritourien Breiz-Izel,
Stourmomp eta betek mervel.

VI.

Ma lamm 'n hon c'hreiz kalon Arvor,
Demp eta, zavomp hec'h enor.

VII.

Ni 'rei gant hon divrech skoulmet,
Eur gouriz dir d'ho bro garet.

VIII.

Cant hon gwad ni a walc'ho d'ei,
Herminek gwenn he mantel zaei.

IX.

Potred Arvor, kalono ter,
Kerzomp diskwiz ha kanomp skler!

Breman, hepred 'n despet da Gomb,
Bretoned, Kristenten 'vefomp!

Person Kerlaosk ha Person Kervad

Ar yalc'h hag ar c'honstanz.

N'euz ket pell e tigoueze person Kervad gant notrou per-
son Kerlaosk, unan euz ar veleien laosk-ze o deuz stouet dirag
ursiou displeat an notrou Komb.

— « Evidon-me, eme berson Kerlaosk, em euz lakeat va
dorn var va yalc'h, hag em euz gwelet e oa mall d'in prezeg
en galleg »

— « Mad, a respontas d'ezan notrou person Kervad, me 'm
euz ivez lakeat va dorn var va c'honstanz, hag em euz gwelet
e oa red d'in kendelc'her da brezeg en brezonek. »

Prizioù evit ar c'hatekizioù hag ar Skolioù

Setu deuet ar mare (pe ar c'houlz) ma renko ar vistri
en em emmell euz ar prizioù a vezo roet da vugale ar
c'hatekizioù pe ar skolioù. Ar zizun divera, hon mignon
Dir-Na-Dor a roe d'è an ali da rei da vugale Breiz leorioù
skrivet en yez ar Vro, en brezonek. Netra furoc'h eget
an ali-ze !

— Etoez an holl leorioù skoueriuz ha duduz
war an dro bet savet en Breiz, er bloaveziou diveza, na
gavan hini bravoc'h eget hini Dir-Na-Dor hen e-unan :
Pipi Gonto, eo hano al lev-ze, evel ouzoc'h. Henez a
garfen da welet er penn kentan en kement roidigez-pri-
jou !

Eul levr marvailhou an hini eo ha, gant-se, displeget
eo en komz-plen. Evit ar re a vije gwell gante barzoniez
pe vrezonek rimet ez euz eul levr kenkoulz-all : *Levr
gwerziou bars ar Gouel*, ennan eun dibab gwerziou,
soniou, fablennou, kontadennoù zoken, euz ar gwella,
gant skeudennou ha toniou. Kentelioù mad ha skoueriou
kaer a gaver a-leiz er lev-ze. Evit gwir, n'euz ket yac'h-
soc'h boued d'ar spered ha, ma tiskfe an-holl vugale ar
Gwerziou dre 'n evor, e savfe buhan o spered da intent
petra-ec'h eo o mam-Vro Breiz ha penoz e tle pep-hini
pounia da zifenn ha da zavel anezi.

En tu-hont d'an daou levr dispar-ze, setu aman eur
reo-all bennag ez euz bet savet ar roll ane gant Kevredigez
Breiz :

Buez ar zent, gant an otro abad Nikolas (Kemper,
Kérangal). — *Historioù a skouer vad*, gant an tad Morvan
(Brest, Derrien). — *Bleuntou Breiz* (Kemperlé, Claiet). — *An
testament hoz hag an testament veez*, gant an abad Gabriel
Morvan (Brest, Derrien). — *Bue sant Fransez a Siz*, gant an
abad Inizan (Brest, Derrien). *Engann Kergidu*, gant an abad

Inizan (Brest, Derrien). — *Kannouennou Kerne* (Brest, Kaigre)
— *Pendaoz koret Jezuz-Krist*, troet gant Milin (Brest, Kaigre)
— *Miz sant Josef*, gant an O. Kerjan (Brest, Kaigre). — *Levr
vugale Mari* (Sant-Briek, R. Prud'homme). — *An Hircoudou*,
Jstrennou (Sant-Briek, R. Prud'homme). — *Levr an Tre-
mener*, gant an abad Lec'hvien (Sant-Briek, bureo ar Grouz).
— *Pipi Gonto*, gant Dir-Na-Dor (Sant-Briek, R. Prud'homme).
— *Ar Vezenti*, gant Ar Garrec, peo kurunet (Sant-Briek,
R. Prud'homme).

Levr an O. Ernault (Prud'homme). Goulen an holl levri-
man, ma karer, WAR-EON EN TI PRUD'HOMME, ZANT-BRIEK.

E TRAOUEN KUSULLO

D'am mignoned yaouank J. D... Y. ha J. P..

Skolerien ma blaiou kenlan,
D'ac'h kinnigan ar zoni-kman,
Am euz kanet war ma zelen,
Pan on et d'ober eur bourmen.

Mignoned, kanet ma zoni,
'Vi dele'hel sonj euz eun Eznik,
Eur gwir vignon 'n euz ho karat,
Ho kar c'hoaz, ho karo bepred.

En euz ar ger beuz mad,
Gand eur groaz 'n em gavis timid ;
Dustu me trei en tu deo,
Ha me e kichen Kussullo.

Kussullo, kerik vihan wen,
Diazeet penn an draouien,
Ho kurunen zo gwe tih braz,
Hag ho muzik hiboud ar waz!

Pellkoc'h a zo eur villin,
'Glevez kâe gand eur voez skilintin ;
'Wechou teu ganti tolio krenn,
Ken a ziston an draouien !

Uz d'ar villin zo lanneier,
Pere a zoug pejou rec'hier,
Ha dre ar roz, gwenjoennou,
Lech'h lili d'in mont d'ober sonj
Pelloc'h c'hoaz 'weli, mar 'peuz mall,
Eur c'host-luz hag eur villin all ;
A bed, a dreuz, a bep koste,
Lann melen, spern-gwen ha roz-goue.

El lec'h brao-ze en em gavis,
Pa bleg ar bleun dindan ar gliz,
Brud ebet, kaer 'm oa chilaou mad :
Ar piker-mein 'oa vutunat !

Sa ar wazik ec'h iz neuze,
'Vit diskwiz eno em c'hoanze,
Pijjadur 'm oa klevet an dour,
O hiboudal dreist ar yeot four.

Muzik ar waz oa duduz,
Mez hi c'hanouen truezuz :
• Gwech-all, 'me ar wazik vihan,
• Tri hotrik a vije aman.

• Pa arrue 'n neve amarr,
• O zri tiredent dibreder,
• E tiredent evit c'hoari,
• Gand ma bleun ha gand ma bili.

• 'Wechou c'hoaz, war ar c'hazenen,
• En em dolent d'an ebaden ;
• Ken arrue an anderv noz,
• Dibod eo e kwitent ar roz.

- Liez ive 'm euz o c'hevet,
- O kanan gand al leposed ;
- Hag o gwelet 'teurel botou,
- Vit ridek d'ar c'hrampez koukou.

- O gwelet 'm eur gand porpant ru,
- Tokou ledan, flotandenn du,
- O tispakan deuz eun touffe,
- Vit c'hoaz gand neb dremer e »

- War eun ton truezusoc'h c'hoaz,
Ar wazik viban a ganaz :
- An evnik ba vo liet tamm,
 - Keit 'vo dindan askel e vamm ;

- Mez outan eun de mar tec'h pell,
- Evnik paour vo boed d'ar sparfell !
- Mignoned pa 'm eur anavet,
- No welan mui : me zo nec'het ! »

Kompren 'riz asken ar wazik,
Na wele ken an tri botrik ;
Hi frealz a riz timad,
Neket bras kaout kalonad !

- Ho tri mignon a zo bepred,
- Dindan toen o mamm garet,
- Gand ze, gwazik, ma mignonez,
- Bezet heb son ba heb enkrez.

- Been vint potred yaouank fur :
- Moez o mamm vad a zo o stur ;
- Bean vint c'hoaz gwir Vretoned,
- Tud a Fe hag a Lesided. »

Ar wazik frealz ganin,
Hadkemeraz he moez lirzin,
Ha me kwitaat roz ha mene,
Rak arru oa tost da greiste.

29 a viz mae 1903.

Evnik ARVOR.

Pardon an Itron Varia a Esperans

A zo bet kaeroc'h evit biskoaz. Ar blijadur hon deus bet da glevet eur brezegenn vad en brezonek graet gant an otro chaloni Duchesne, person Sant-Briek. Frealz a ra da galon ar Vretoned klevet en Sant-Briek prezegenn brezonek, dreist-holl hirie an de, ma klasker bargas yez ar vro. Mil-benoz Done, eta, d'an otro chaloni Lohan ha d'an otro Duchesne ! Heman an euz diskouezet ervad ne oa ket hepken person ar C'hallaoued, person ar Vretoned, a zo breman ken stank en Sant-Briek, en euz c'hoant da vean ive. Trugare d'ezan !

Buez sant Beneat

Tennet euz eil levr divizou ar pab sant Gregor

PENNAD XIII

Diwar-benn menec'h hag o doa torret o reolen dre zibri er-maez euz ar manati.

En tu-hont d'ar burzudou-ze, an den Doue a zeuz da veza ivez brudet bras dre ma 'z edo ennan ar spered a ziuougenere (pe a profes). Diskleria a ra an traou da zont hag e lakae ar re a oa en-dro d'ezan da anaout ar pezh a zigoueze e lec'hioù pell.

Boaz ha reolen ar manati e oa, pa 'z ee ar vreudeur emaez evit ober eur gefridi bennag, ne dieant na dibri nag eva. Ar reolen-ze a veze heuilhet'et, pa 'z eaz breudeur, eun deiz, en diavez, evit ober eur marc'had hag a zalezaz anezo pelloc'h evit n'o doa kredet. Ewel ma anaevzent wardo eno eur vaouez a zonzanz Done, ez ejont en he zi hag e kemerjont eun nebeut magadurez.

Distrei a reaz ar venec'h-ze divezat d'ar manati hag ez ejont, evel m'edo ar voaz ganto, da c'houlen bennoz o zad Abad. Heman a c'houlentas outo : « Pelec'h ho peuz debret ? » — « Neb leac'h, a lavarjont en eur vouez. » — « Perag a lavarit-hu gaou ? eme neuze an Abad. N'oc'h-hu ket set da di ar vaouez ma-maouez ? Ha n'ho peuz-hu ket bet ar boel-ma-boed ? Ha n'ho peuz-hu ket evet kement-ma-kement a wech ? » — Pa weljont e tisklerie an Abad enoruz d'zo ar vaouez he doa o

Zac'h an Ardou

Distennet e oa al lestr war draou : al lod uhelan deuz an oabl a oa sklerijennet ha tomet gant an heol ; an tu irelan avad a oa paket gant ar goumouden skorn evel gant eul linsel wenn ; an heol na oa ket evit treazan ar goabren galed-ze. Al lestr a reaz enni evel eun toull en eur diskeñ ; pa oe et enni, an toull a glozar, memez tra evel ma ra ar mor pa ve goueledet eul lestr ennan. An heol n'he gwelaz ken. Kollet eo, mar fad, hag an tri haleer ganti. N'eo ket ; ar re-man o deuz 'n em dastumet klo-an m'ballent en eur gamp elec'h ma zo eun tan braz ; Becbran adreuz d'ar frenestr a rell petra a c'hoarvez war an douar. En e gogn kled, an euz rion c'hoaz, ha red eo d'ean kaout gwall fians en gwrac'h ar feunteun, pa na spont ket o klevet hag o welet dindanan ar gwe, ar reier o faoutan en eur loskât tennou, evel pa vije bet laket poultr ha tãn en o c'haron ; tomder ar vue eo a zo o vean trec'het enne gant rion ar maro.

Zouden, Becbran a wel ar vogeden reo o veskan dindannan, evel pa c'houezfe warni an avel gre ; an tãn a zo er gamp a zebtant koll e c'halloud, hag e wad na dom ken e galon ; al lestr a zo brankellet evel war vór gant eun avel-gorbel spontuz ha ken yen, ken yen, ma klemm ar c'hoadj gant an nerz deuz ar baourante. 'Man ar jeant wardro ; di roet eo war e giz pa 'n euz zantet eun alan bey war e chouk, hag e c'houez kounnaret ; holl aveliou ar goanv ar c'hriзан a zo, heb mar, lojet en e beultrin. Becbran a zav war greec'h eun tammik, hag e c'halv Godik hag ar potr koz da zont dre ar frenestr. Ar re-man a gren e kichen eun tantad tan, ken eo prest o dent da lampad deuz o fenn.

Ouspen, e krenont ive gant ar spont : O ! nag e hijet ha dibijet o zi ! Kredi a rajer eo krog ennan ivinou ar jeant ; ar c'hoadj anean a strak evel an dero 'barz an tãn, hag lien eo nerz ar skorn eo a zo krog ennan. Piou a vo trec'h ?

Becbran a zo 'n em harpet ouz ar frenestr, hag e c'halv an daou-all adarre :

— Deut, deut da welet drem ar jeant !

Dont a reont a-bre, kaer betek ar wren teo elec'h ma tremen alan ar jeant evel eur c'houad avel, hag e welont neuze dindanne, war an douar, eur pikol den gwenn penn-kil-ha-troad, bleo ha baro a bik warnean evel laoudennou skorn ; e beultrin a zo henvel ouz eur zouflet, hag e larjer penoz dre, ma c'houe', e tólfe erc'h dre e c'heno. E zaoulagad, ken ledan pep hini hag eur billik, a zo lemm evel klezier di : e zaouarn an euz laket war e c'heno egiz eun dunel, evit ma 'n evo muioc'h a nerz. Na baouez ket da c'houean ; mez bepred e sant warnan nerz an tãn. Neuze, Becbran a wel anean o kreski ; e benn a zav goustadik war greec'h hag a dosta

digemeret, ar boed o doa kemeret hag an niver euz ar gwechou m'o doa evet, ec'h anzavjont ar pezh o doa gret hag en em doljont, en eur greua hag en eur annez o foched, e-harz treid Beneat. Pardon a reaz d'ezo kenkent, o sonjal ervad ne rajent ken hiviziken, rag gouzout a reont e veze Beneat bezant atao war o zro, daoust ma c'halle e gorf beza pall diouto.

PENNAD XIV

Penoz ec'h anaevaz an den Doue en devoa breur ar manac'h Valentinian debret en hent.

Breur ar manac'h Valentinian, ez euz bet graet uheloc'h menec anezan, a oa eul laik, leun avad a veoder hag a zonzanz Doue. Dont a re pe bhoaz euz e di d'ar manati da welet e vreur hag ive d'em em erbedi da bedennou Beneat, ha war yun eo e oa boaz d'ober an hent.

Eun devez m'edo ec'h ober an hent-ze war yun ec'h en em gavez gant eur haleer all ha gant heman beodou ha magadurez. Ewel ma 'z ee an devez war e ziskar, ar c'henseurt-ze a lavaraz : « Deut, va breur, kemeromp eun tammik magadurez da viret ouzomp da veza re skwiz euz an hent. » — « Bennoz d'oc'h, va breur, ne rin ket an dra-ze, rag ar voaz (pe kustum) em euz da vont da welet an den Doue Beneat war yun. » War ze, ar bslær a davaz. Goude beza kerzet eur pennad, avad, ec'h adnevezaz e bedenn hep gallout ober he grateat (pe digemer). Advenel a reaz sioul hag ec'h asantaz mont gant e hent eun tammik c'hoaz war yun. Hurr e ca an hent, koulskoude, hag ar gerzerien a skwize pa gavjont eur prat ha kement a oa red d'ober eno eun diskwizad n'hetuz.

d'ar vag ; houman a hij hag a strak mui-ouz-mui, hag an tri haleer a zant o gwad o sklaskan. Mez Becbran a zoug neuze e di war greec'h, hep ma teu warnan ar jeant ; kaer an euz kreski, na c'hone tan, ha breman zouden, n'halla ken zavel, anez koll e c'halloud, pan arrou gant an disparti a zo bet laket etre an heol hag hen. Red eo d'ean chom eta ; mez góut a ra nan euz ket trec'het e enebour ; deuz a lein an ér, Becbran a dol pell penoz ar goumoulen na gerz ken : red eo d'al laer dont abenn dioutan, pe n'ober ken kammed ebud war rôg.

(Da heuilh).

DIR-NA-DOR.

KELEIER EUZ PARIZ

« Ti Kantri Breiz »

Diawl divezan, ar Vretoned dastumet en Parrez Breiz o deuz bet an eurvad da glevet an Aotrou Ervoan Verthou. Goude prezegenn an Aotrou Guillotoux, kannad Lorient, ar barz, Alc'houeder Treger, a grogas gant ar zón meurbet duduz *Ni zo Bretoned*. Potred Gwened a ganez ive uaan deuz o c'haeran gwerziou. Hon c'halonou a dride gant al levonez o klevet kanaouennou hon Mam-Bro. O welet hon jousias, an aotrou abad Cudik a reas c'hoas kanan zón ar Pillaouer. Epad kement-ma, eur skolaer deus Brest, gwisket e giz hon zadou, di laret en bragou braz, a roe d'imp diskan Bro Goz ma Zadou. Ar c'hlan-ma, zavet gant Teldir, a zo breman brudet en oll broiou kelhek. Ar Barz Owen Alaw a Geumri neus han lakeet en musik evit en kaman gant an Delen. Ervoan Verthou hag eun lokad all a zav o mouez hsg a gån deuz o gwellan Bro Goz ma zadou. Mes an diskan a zo eun fam diez, pezh a zo kiriek n'halla ket an oll hadkemer. Ar zul kenta a viz gouere e vo hadkroget gant ar zoniou brezonek, rak marvad hon yez-hi a dalv yez ar C'hallaoued.

Enor ha trugare d'Ervoan Verthou, d'e vignoned Ar Dault leorler, Sebillet mab, Ezenou, Guyomer, Merer, Jas, Camus, skolaerien, Trugare ive d'an aotrou abad Kadik. Eun dra a vank d'imp c'hoas, an delen, ar binioù hag ar Vombard. Breiz da viken ! Breiz da viken !

Fanch KAVEN.

ERWAN HERNOT

KIZELLER KALVARIOU HA MEIN-BESIOU
En Lanhuon

GOULENN AR PRIZ HAG AN TAOLENN

Saint-Brieuc. — Imprimerie Saint-Guillaume.

An hini a oa ar bevans gantan a lavaraz neuze d'e genveur : « Setu aman eur prat, ennan dour ha freskadurez, hag eno ec'h hellimp diskwiza da gas da benn, goude-ze, hon ba-leaden. » Ar c'homzouza-ze a laouene diskouarn egile, en keit ha m'edo diduet e zaoulagad gant ar pezh a wele ; hag ec'h en em lezaz da veza gonezet gant an drede pedenn-ze hag ec'h asantaz kemer eun tamm magadurez.

D'ar pardaer pa zigouezaz er manati, ec'h en em ziskouezaz d'an den enoruz Beneat en eur c'houlen e vennoz. Hogen an den santel a rebechar d'ezan neuze ar pezh an doa graet en hent : « Penaoz, ma breur, a lavaraz d'ezan, ar spered gwidreuz (da lavaret eo an diaoul), pehini a gomze d'oc'h dre c'henoan an tremener ho pezaet war hoc'h hent, pa n'en doa ket gallet trec'hi warnoc'h nag ar wech kenta nag an eil gwech, a zo deuet a-benn, an drede gwech, da gavout diganeoc'h kement an doa c'hoant ! »

Neuze an den-ze a anzavaz e sempladurez hag en em daolaz ouz treid Beneat en eur ouzla hag en eur ruzia eur ar fazi an devoa graet, daoust d'ezan da veza ezvezant (pe pell), diadan daoulagad an abad santel Beneat.

An Aviezer Per.

Anavezout a ran, en den santel-ze, eun spered a dhouganer (pe ar profet) Elize, pehini en em gave e spered e-kichen e ziskibi en keit m'edo h-ma pell-pell dioutan.

Sant Gregor.

Red eo, Per, chom sioul d'am selaou evit klevet traou estlasmusoc'h c'hoaz !

KROAZ AR VRETONED

KOUSSANANCHOU
 Eur skoad ar bla evit Breiz
 ha Bro-Chall.
 7 ennek en tu-all da 22 real
 evit ar Breiz-hellick.

Ar brezonek hag ar feiz,
 a zo breur ha c'hoar en Breiz
 Furnes ar Geta.
 Gant brezonek eo deud ar feiz,
 Gant ar gallek ez alio a Vreiz.
 Furnes ar Geta.

SKRIVANIERIEN
 Kas al labourioù pe d'an Otro **VALLÉE, Rener**
 Ru Zant-Benoat, ZANT-BRIEK
 pe d'an Otro **MOAL, Skrivanter**
 27, bati Charner, ZANT-BRIEK

Dalc'hit hepred d'ho prezonak.
 Yes ar dud vad ha kalonak.
 Yes ar feiz eo ; ma ve trugalek,
 Ouspenn ar Ver, a ve Pochelet!

EMBANNOC-HOETTER
 Tri gwennek pep arroudeunad-
 skriter.
 (Diskenn a briz evit meuz a
 embann diou-tu).

EVIT KALVAR LANDREGER

Parrouz Plunet he deuz roet 156 lur evit Kalvar Landreger.
 Ar barrouz-man a deu eta en eur renk brao, gant ar re o
 deuz roet. 7 sentim dre denn.
 En Plunet e zo 2020 a dud.

KANTIK DA GALON JEZUZ

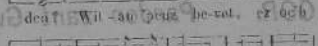
Setu aman ton ar c'hantik neve d'ar Galon-Zakr gant an
 Otroù Thos, ar gwella, hep mar, bet savet d'ar Galon-Zakr
 en brezonek. Diskomp ha kanomp anezan er-mañ-man dreist
 holl ; ar c'homzou anezan zo bet moulet c'hoaz penizek de zo.
 Setu-en adarre aman, gant an diskân :

O, Kalon Je-zus piou a

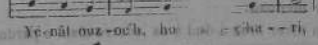
la-ro Pe-ge-mout peuz ket tel an

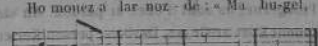
ma-ro, Gant-an e cho-met da vi-ken

Ha kaer an neuz dont d'ho fe-iz-ze-ha

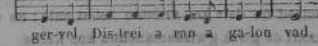
Ye-nal ouz-oc'h, ho-uz-oc'h tu-ri

Ho mouez a lar noz-de : « Ma bu-gel,

Wid-out on a-man pa ga-ri »

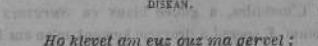
Ho kle-vel am meuz ouz ma

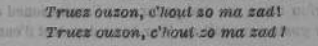
ger-vel, Dis-trei a ran a ga-lon vad,

D'ach Je-zus, da Va-ri vin bu-gel

Tru-ez ouz-on, c'houi zo ma zad!

Tru-ez ouz-on, c'houi zo ma zad!

DISKAN.

Ho klevel am euz ouz ma gercel ;
 Distrei a ran a galon vad ;
 D'ach, Jezus, da Vari' vin buget !
 Trues ouzon, c'houi zo ma zad !
 Trues ouzon, c'houi zo ma zad !

O kalon Jezus, piou a laro,
 Pegement peuz karet an den ?
 'Witan peuz bevet, ez och maro,
 Gantan e chomet da viken ;
 Ha kaer an euz dont d'ho tlezel,
 Yen'al ouzoc'h, ho klac'hari,
 Ho mouez a lar noz-de : « Ma bugel,
 'Widout on aman pa garit »

Er groaz gwechall ho mouez a laroz :
 « Pardon, ma zad, d'am bouevien »
 Aboc naontek kant vloaz, war ar groaz,
 Ho stag bemde meur a gristien ;
 Ha kaer neuz ar pecher ho tispriz,
 Ober gomp ouzoc'h, mallozi,
 Ho mouez a lar d'ezan, en iliz :
 'Widout on aman pa garit »

Na oa, er bed, bro garantezuz,
 'Vel hon bro Franz en ho kenver ;
 Merc'h honan 'n iliz, o ma Jezuz,
 Deuz ho tivrec'h a diframmer ;
 Ha kaer he deuz diansav Doue,
 Skei war ho sent ; 'n eur hirvoudi,
 E leret d'ar Franz : « O ma bugel,
 'Widout on aman pa garit »

Gwechall en Breiz an oll oa kristen,
 Gwir vogel d'ac'h ; hag eur Breizad,
 Lare : « Nac'h, Doue, nan, nan, biken !
 Kentoc'h mervel 'wit nac'h ma Zad ! »
 Ha kaer zo hirie en Breiz-Izel,
 Rbia ouzoc'h, da bephin
 Ho mouez en iliz lar : « Ma bugel,
 'Widout on aman pa garit »

En Breiz, gwechall, an oll a grene,
 Pa vije klevet eur mewier,
 Pe eun den fall o touet Doue :
 P'o c'hlever breman e c'hoerzer !
 Ha kaer neuz an tad rei d'e vogel,
 Skouer fall, diskoel d'ec'h kasoni,
 Da beb-unan leret : « Ma bugel,
 'Widout on aman pa garit »

D'an oferen, en Breiz, pinvik ha paour,
 'Met klav na vijent, a deuz ;
 Nag ewit arc'hant nag ewit aour,
 Den war ar maez na labourje !
 Breman, lerer, 'barz en Breiz-Izel,
 D'ar z'ul labour meur a hini,
 Ha c'houi en iliz lar : « Ma bugel,
 'Widout on aman pa garit »

Rannan ra kalon an dud a fe :
 Ar re fall divergont ha kri,
 'N eur ober gomp, lar d'e : « Ho Toue,
 'Lez c'hanomp warnan da drec'hil ! »
 Ha kaer o deuz ober d'ec'h brezel,
 Harz ar re vad d'ho serviji,
 Da bep pecher leret : « Ma bugel,
 'Widout on aman pa garit »

Truez ouz Frans, ouz Breiz, o Jezus !
 Ouz re ho kar evel gwechall ;
 Savet, savet ho prech' gallouduz,
 Ma vezo friket ar re fall !
 Pe gentoc'h, p'o deuz kement koustet,
 Gant ho kalon tommet o re,
 Ma tistrofint ouzoc'h 'n eur laret :
 « Truez ouzomp, bet hon roue ! »

DRASKIK.

IMPRIMATUR :

Landreger, 17 mae 1903.

AR PROVOST,
V. g. a.

EUN ALI D'AL LABOURERIEN-DOUAR

Setu o tostaat mare (pe koulz) ar foen. Prenet e ve
 breman mui-ouzi-mui euz ar mekanikon neve hanvet
 trouc'herezed. Ar re o deve c'hoaz da brena sort meka-
 nikou n'ouffent ket ober gwelloc'h evit goulen o frizioù
 digant an aotrone Vallée, mekanikerien en Sant-Briek
 (Ti Boullé). Ar re-man, a dalc'h aman eur c'hofel vraz,
 o rei enni labour da vicherourien ar Vro, e lec'h gwer-
 zerien-ze, a na dalc'hont gofel ebet, a glask kas al la-
 bourerien da brena digante mekanikou, graet an darn-
 vuia ané en Alemagn, oc'h ober evel-se ar brasa gaou
 ouz micherourien ar Vro.

MIROMP KRENN AR BREZONEK

An otro Berthelot, person Locarn hag e gure, an otro
 Deniel, a zo bet tennet o fae digant abalamour bean gret
 katekiz en brezonek.

Kuzulierien ar barrouz a lavar war ze penoz an otro per-
 son hag e gure o deuz gret katekiz gallek d'ar vogale deuz ar
 barrouz hag a halle intent awalc'h ar gallek.

Daoust da ze, warne e koust haz Combes.
 N'e ket brao rei e chok da bilad d'ar seurt gant Combes.
 Na vije ket arru gwasoc'h gant ar veleien-man, na pa o dije
 dalc'het pen-da-hen gant ar brezonek.

DIWAR-BENN AR C'HATEKIZ

Setu aman ar pezh he deuz skrivet, eur pennad 'zo,
 Kelouen an Eskopti, pe *Semaine Religieuse*, euz Kemper,
 ha ken kaer, ken gwir ec'h eo bet kavet he fennad-skrid
 ken e welan anezan adoulet war *Geloan-ekopti Sant-
 Briek ive* :

Henvel eo eun tiegez ouz eun iliz zerret-kloz, ouz eur san-
 tual, o ren ennan, e lec'h Doue er Zakramant, *gristou an tad*
 hag ar vamm, a dalc'h lec'h an Aotrou Doue en tiegez kristen
 hag a ra evit an endro d'ar vogale.

D'an tad ha d'ar vamm, eta, eo hencha ar bugel war hent
 ar vuhez ha diski d'ezan e bedennon hag e zeskadurez kristen
 en o yez, evel ma deuz i o disket o-unan gant o c'herent. Ar re
 a ra ar c'hatekiz n'o deuz gwir ebet da gontrolis war-re an tad
 hag ar vamm ha d'ober d'ar vogale plega d'ar c'hiz-man-giz
 na vije ket giz an Tiegez hag ar Vro. E lec'h ober al lezen ha trei
 ar vogale vretlon war ar c'hatekiz gallek, ar galekizerien, n'euz
 forz pere int, pe vistri, pe vestrezed-skol, pe veleien, a renk
 plega war ar poent-ze d'an Tiegez ha ar Vro.

N'ankouamp ket ar gentel-ze, Bretoned. Disunvan-
 niez ha diruz emeur oc'h hada breman dre an tiegeziou,
 ar paroziou, ar Vro a-bez gant ar c'hatekiz gallek, e
 lec'h an unvaniez gwechall :

EUR YEZ, EUR FEIZ, EUR GALON!

Gwasa 'zo, hon mam-Vro Breiz, gant he feiz, he gizou,
 hag he yez eo a glasker diframma diouz kalon hon bu-
 gale. Eun torfed hennez ha na dleomp ket rei dorn
 d'ezan ! Dalc'homp, eta, evit hon fôtr pe hon flac'h
 bihan, d'ar c'hatekiz, d'ar pedennon ha d'ar c'hantikou
 en brezonek ar Vro ha, mar be red, difennomp mad,
 war ze, hon gwirou !

Warlene em euz displeget aman skouer ar Boloniz,
 eur hobl euz an hanter-noz, e oa bet klasket gant ar Bru-
 sianed trei ar vogale ane diwar ar c'hatekiz en langach
 ar Vro. Ar ro-ze o deuz gouezet difenn o gwirou hag
 ec'h int bet meulet ha brudet evit-se dre ar bed holl.
 Greomp evelte !

BREIZ N'HALL KET MERVEL

Piou 'ta neuz laret eo hon bro,
 Dilezet gant he bugale ?
 Mud ha bouzar hanter-varo,
 Ha pell-ze mad evit ar be !

N'e ket eur Breizad, a gredon,
 Eur C'hall divez na laran ket,
 Eur C'hall brein ha kollet gantan,
 Eun de, davad, e damm spered.

Rak hon Breiz-Izel difeuzo,
 Biskoaz n'eo bet en he bues,
 Gant he mibien karantezuz,
 Ken azeulet evel hirie.

Deuz Beg-ar-Raz da Landreger,
 An oll, o c'halon o viri,
 A ve, gant ar brasa herder,
 Prest c'hoaz da vervel eviti.

Da vervel eviti laouen,
 En eur zifenn stard he gizou,
 He feiz, he yez kaer ha seven,
 Ha glander flam he banielou.

MATHALIS.

EUL LIZER

Eur responteo d'eun otro an neva kredet lavaret, en Brest, ne oa ken a Vretoned en Breiz-Izel, hag e oa disprzet hon Bro hag hon yez gant an holl, nemet mar-tezo gant eun denjentil pe eur belek bennag. Diskouezomp d'ezan, ez euz c'hoat en Breiz Bretoned ha respontomp d'ezan, a unan gant hon mignon P. Pronost hag ar varzed-all : Ni zroc'ho hon zeed 'n hon bek kent diziski ar brezonek !

Mignon Ker,

Lennet hec'h euz, m'oar vad, er gaseten la *Dépêche de Brest*, prezegennoù lore'bek ha goulo graet ama diwar benn ar skollou.

An dispiljadur am euz bet da c'houzout e oa etouez enebourien hor yez hon c'henveur B.

Eur zorc'hen an deuz lavaret en deiz se : an noblans hag ar veleien hebken, emezan, eo a harp ar brezonek en amzer-mad.

Sein brema, hervez B., an aotrone Vallée, Loth, Ernault, Bourgeois, Jaffrennou, Berthou, Ar Mosl, Ar Garrek, hag all, hag ho servicher, lakeet nobi dioustu.

Evit doare, kenveur B., e teu lore Renan da viret ouzoc'h da huna !

Kit ato, ar skeudennou zavet aman hag ahont gant ar re c'hlaez na badfont ket pelloc'h eged ho prezegennoù gallek diboc'h Barzed Breiz-Izel, avad, ne vezint biken diskaret abalamour, erel ar yez koz o devozo diwallet, e vezo da viken diazezel mad ar sonj anezo e kalonou ar Vretoned hon mipien, a deuz war hon lerc'h.

Evel-se hezet great, otro B., ha kredit mad ne c'hallou ket biken ho prezegennoù miret oc'h ar gwir Vretoned da zifenn o yez hag o mam-Vro Breiz-Izel.

P. PRONOST.

KENTELOU WAR AL LABOUR-DOUAR

Evit ar vugale skol a dremen o c'certificat :

TEMPS MESKET PE ((TEIL))

An temps mesket pe teil a zo great gant gouzer a-zindan al loened, mesket gand o diskargadurioù ha goët. Seul welloc'h e vez bouetaet al loened seul nerzusoc'h e vez an teil diwar-nez. An eesa da gavout ha, war eun dro, ar gwella euz an holl dempsiou eo an teil. Diwarnan e sav, evit eun darn, pinvidiger ar merour. Gant-se, an tiek a skiant a lake evez, dreist-oll, da zastum ha da virout eun danvez ker prizuz.

E leac'h e lezel da zizec'ha ouz gwres an heol pe da drenksat en eur pemp fankez bennag, e kempen anezan e berniou kompezet-mad ha uhel a-walc'h (euz pepar da c'houec'h troatad), evit ma teufe da c'hoi ha da beurveina kerkouls an diabarz, hag an diaveaz anezan ; lakeat a ra anezan war eul leuren didreuz d'an dour hag eun tamm war zinaou, uhelaet euz eur meudad bennag a-uz da rez an douar ; klenzia a ra en-dro d'ezan eun ant d'an dour-hanvoez da c'hallout redek en eur foz hanvel foz an dour-hanvoez.

Ar bern-teil hag ar foz dour-hanvoez a dle beza pellaet, an hira ar gwella, diouz an ti-anez, diouz ar punz hag ive diouz ar poull e lec'h e vez doret ar chatal. Eun dra anat eo, e sav peurliesha klenvejoù staguz-ze, evel an derzien domm, diwar an danveziou brein oc'h en em zila en dour da eva.

Pa vezo ar bern-teil-stag da c'hoi, startlaet anezan a renkor da ober evit na zec'ho ket re brim, ar pez a rafe d'ezan louedi. Enpad gwres an hanv e skulhor warnezan dour-hanvoez evit miret outan da zizec'ha.

Al labourer skiantek a zastum, gant aket, an dour-hanvoez o jugelli euz ar c'hrevier pe ar berniou teil. Goude e vesks gant dour, e skulih anezan war ar prajou hag an trevajou-all, a gemer diwar eur sort tempsadur eun nerz souezuz.

Renkout a ver skigna ha douara an teil kenkent ha ma vez bet kalzenet er park, evit miret ouz an danveziou strojuz, a zo ennan, da deuz en ear ha da vont da goll.

Daou sort teil a zo : an teil tomm hag an teil yen.

Teil kezek ha, dreist-holl, teil denved a zo teil tomm ; dereout a ra d'an douarou yen, ispisikal. Teil loened korn ha teil moc'h a zo teil yen ; talvouduz eo en douarou tomm ha skanv.

(Da heuth).

Gwasat koll ma vije mouget ar brezonek ! Al leanezed hag al leaned hargaset a hello distrei ; eur vech eet digantimp ar brezonek, na zistrofe biken !

TALDIR.

Frankiz ar yez a zo eur p'otr dre natur ha n'haller ket terri anezan heb beza kastizet.

BREZ AR GOUZT.

DIRAG AR BARNER

Hon mignon, an otro Caurel, rener skol gristen Zant-Nikolas, a zo bet galvet an deiou-man dirag ar barnar, da Wengamp.

Petra 'ta 'n euz gret an otro Caurel ? Netra nemet ar pez a ra kement a re-all henvel outan : rei kelennadurez gristen ha brezonek da vugale Breiz-Izel

Respontet an euz d'ar barnar evel ma oa dleet.

Tadou, mammoù ha bugale parrouz Zant-Nikolas a dougo d'ean mui c'hoaz a enor hag a garante evit diagent, rag abalamour d'e e stourm er brezel-man, hag e chom bepred gant e genveureder o zouez da zifenn o gwir, gwir ar Relijon hag ar Vro Vreton.

Hon gwella gour'hemeunou d'an otro Caurel, d'e vreur ha d'ar mistri-all a zo dindanan o labourat !

DA GALON JEZUZ

Ar c'haro pa ve gouliet,
A ya da glask eur waz dour-red,
Ar bugel, e oll dud varo,
Eun den gwirion, e zifenn ;
He nez a fell d'ar goulmik wen,
Ha d'an anaou, fell eur beden,
Ha me, Jezuz, Doue ha den,
'Chout ho kalon, ha netro ken !

Ar paour keaz a dosta d'an nor,
Ha c'hoant braz d'an da gaout digor ;
'Vel ouz ar voger an ilio,
'Vel ar gwenan ouz ar bleunio ;
'Vel neud ar Were'hez d'ar beure,
Stag ouz ar raden glaz a ve,
Me fell d'in, Jezuz ma Zalver,
Bout stag ouz ho kalon dener !

Ar zondard ter'barz ar brezel,
War mez ar stourm fell d'an mervel,
War ar mor braz ar merdeat,
An Abostol o labourat,
An ozac'h 'tal e vugale,
War e dammik plouz den Doue ;
Ha me fell d'in mervel, Jezuz,
War ho kalon karantez !

L. AR C'HOADIK.

KANTIK SANT YAN VADEZOUR

WAR-BON : *Jesu, dulcis memoria...*

DISKAN.

*Sant Yan Vadezour, ni ho ped,
Goulet sklerijen d'hoan spered,
Nerz da heuth, da garout Jezuz,
'Vit bezan, eun de, eouruz.*

Eun den a oa bet digaset,
Gant Doue 'rog Salver ar bed,
Evit prienti d'a c'hrasou,
Eun hent eun en hon c'halonou.

E hano oa Yan-Vadezour,
D'ar re izellek mellezour ;
Anezan Jezuz an euz graet,
Ar veuleudi-man kaer meurbet ;

— E touez oll vugale Adam,
Nerz euz biskoaz kavet eur vamm,
Hag he devoe maget e bar ;
En gwirione d'ac'h m'hen lavar.

Ne oa ket deuet war ar bed,
Ma oa bet c'hoaz santeleat,
Gant Jezuz pa aez ar Were'hez,
Da welet ha c'himitervez.

Hen vo 'vel eur were'laouen,
Deut aróg ar wir sklerijen,
Da gaout ar re a zo dallet,
En tenvalijen ar pec'het.

'Vit diskwez d'e hent ar furner,
Diski d'e ar wir santeleat ;
'Vit ma teuo en o c'hason,
Gant gras Doue peuc'h ha pardon.

Er gouelec'h ec'h eaz abred,
Da guzat pell diouz trouz ar bed ;
E wiskament ouz c'hrac'hen,
E vagadurez karv-radon.

Eno kichen reier Jourden,
E prezeg ar binijen,
Hag e roe ar Vadeiant,
Er skeud evez ar Sakramant.

Eno, eun de, de eouruz,
Anavezaz e veur Jezuz,
O c'houl digant e servijer,
Ar vadeiant 'vel eur pec'her.

Goude, p'hen gwelaz o tremen,
E lavaraz d'e ziskibien :
'Sellet oan Doue, hon Aotrou,
Sammet gantan hon fec'hejou.

'N eur prizou ehu e vue,
Dre ma tifenn lezen Doue ;
Eno e oa bet dibennet,
Dre ali eur wreg dirollet.

Pardon Tremeven

Ar sul kentan aman pardon Tremeven. Sant Men a zo unan euz ar zent yrudet-ze a desuz gant hon zadou koz deuz Breiz Tramor en Breiz-Izel. Pedet a ve evit ar c'hlaved a ve graet anezan, euz hano ar zant, « drouk-sant Men ». Evit ar bla e vo kaeroc'h c'hoaz ar pardon evit ar blaou aróg : Proseion, tantad ha gouleier ar zadorn ; ofereñnoù adaleg c'houec'h eur, ar zul, gousperou, proseion ha bennoz ar Zakramant. Deuet stank d'ar pardon, lennerien ha mignonned ar Groaz, da c'houlen, ouспен yec'hed ar c'horf, grasou a zo ken ezom ané evitomp hag evit hon bro, birio an de.

MAGOR. — Pardon zant Gweltas

Unan deuz kentan pardonioù bro Kerne eo pardon Zant Gweltas, en Magor, de yaon ha zul ar Zakramant. Eno tired deuz a meur a ganton pelined da zigas prof evit o loened, ha deuz ar parrouzioù tro-war-dro, meur a geanten deut ive da c'houl o mennad.

Eun niver braz a dud a oa adarre dioul o pardonan wardro iliz ha feunteun zant Weltas. An otro Gamus, ar person neve, an evot galvet an otro Ar Gall, an otro Henry, mistri en kloerdi Plougern, da zont d'ober ar pardon. An aotrone Harve, person kouent Koad-ar-Groaz, Desbois, person Kerien, Poulizac, kure Mèl, a oa c'hoaz oupen, kaerant gante an obisioù hag ar proslizion.

Eur c'houad c'hlo bennag deut d'abarde na hariaz ket potred ha merc'hed yaouank da gudenni, herve ar giz c'han da noz.

Bean oa etouez ar merc'hed niver a wiskamancho faro ; mez ar hotred na dalv ken ar boan zellet oute : na ouffed ken pelec'h mont da glask gwiskamanchoù koz Kerne.

KELEIER EUZ PARIS

Maro eur micherour yaouank

War-dro eur miz goude gouelioù Pask, eur micherour glindik a C'houldin, a goude klanv en Surcines gant an derzien domm. E spered a drevaria kement m'an euz ket gallet reseo ar sakramanchoù aróg mervel.

Er vro-man, evel ma c'houveet, eo difennet d'ar belek heuilh korfoù maro an dud paour ; ar Framasoned a zo penkiriek d'ar gustumanz toll-ze. War-benn damdost d'eun hanterlev gerzed, e tigoucoup e vered *Putcauc*. Diskennet eo hon c'henvroad paour ha diousta heb na *Pater* hag *Ave*, heb beza benniget gant eur belek, eo sebetet a-bell deuz e dud, dirak e vignoned anwazet o welet pegen didrou eo enebourien hon fe.

ERWAN HERNOT

KIZELLER KALVARIOU HA MEIN-BESIOU
En Lanhuon

GOULENN AR PRIZ HAG AN TAOLENNO

Saint-Brieuc. — Imprimerie Saint-Guillaume.

KROAZ AR VRETONED

MOURANACHOU

Eur skoed ar bla evit Breiz
ha Bro-C'hall.
E ennek en to-all da 22real
vlt ar Broio kelletik.

Ar brezonek hag ar feiz,
A zo breur ha c'hoar en Breiz
Furnez ar Geiz.
Gant brezonek eo deud ar feiz,
Gand ar gallek ar alio a Vreiz
Furnez ar Geiz.

SKRIVANIERIEN

Kas al labouriou pe d'an Otro **VALLÉE, Rener**
Ru Zant-Beneat, ZANT-BRIEK
pe d'an Otro **MOAL, Skrivanier**
27, ball Charner, ZANT-BRIEK

Dalc'hil bepred d'ho brezonek.
Yez an dud vad ha kelonek.
Yez ar feiz eo : ma va trechet,
Ouspenn ar Vreiz, e va Pec'hall!

MILITR.

EMBANNOU-KONVER

Tri gwennek pep aroudennad-
skritur.
(Diskenn a briz evit meur a
embann diou-tu).

EUN HISTOR-BREIZ NEVE MARC'HAD MAD e ti hon mignon an Aotrou M. Dault.

— « Nag a c'hoant em mijs da snaout histor Breiz ! »

— Ar c'homzou-man em euz klevet aliez gant meur a
lenner. — Ya t' brao e vije, neket 'ha, krouet eul levr, displeget
ennan obero kaer hon tadou koz, donedigez hon zent en
Breiz-Izel, emgannou ha treac'hioù ar Vretoned a-eneb ar
C'hallaoued hag an Normaned ; goude-ze, ar brezel entre
bleaz ha Monfort, Gweasklin, Klisson ha Richemond, histor an
Dukez Anna ; hini Pontkallek, an denjentil kelonek emen
Jaffrennou o paouez sevel eun drajedon war e varo ; ha,
goude c'hoaz, evit echui, emzav hon Bro, en amzer diveza-
man, pa zeu pep-hini eur he bugale da zivoredi, da zisorenni
tam-ha-tam ha da sevel evit difen, a neiz e vrec'h hag e sper-
ed, e vam-vro hag e vrezonek a-eneb d'ar C'homb milliget.

Mad ! setu emen hon mennad war vont da vezan sevenet !
Bet em euz, ar zizun dremenet, eul levr neve histor Breiz,
lakaet ennau dre verr kement tra a bouez a zo bet c'hoarvezet
en hon bro adalek he ganedigez betek an delou-bremen. Eur
verradurez n'eo ken : ha, koulskoude, eaz eo da lenn ha plijuz-
tre zoken, ken beo eo an danevell ha ken freaz an displegadur
euz an treo ar gwasaluet, 'vel ar brezelioù pe ar rempsaden-
nou-rouane.

An aotrou Erwan Sebillot eo an oberer. Mab eo d'an aotrou
Sebillot, eul liver hag eur skrivanier brudet braz, dreist-holl dre
e skrijou war varvailhou Breiz-Izel. En skol eun tad evel
bennez n'e ket souez en dije disket Erwan Sebillot derc'hel
eur bloen. Ouspenn en deuz disket c'hoaz : karet e vro a-greiz
e galon, tag ar garante-vro, he deuz e rouget da sevel e levr, a
verr en kement pajen anezan. Setu aman eur gentel a dalv
evel da glouadur d'al labour hag a gavan-me ken gwir ha ken
brao ken e karfen he sankta doun e spered ma holl lenne-
rien :

— « Breiz, eme an aotrou Sebillot, an em gav breman,
evel pa levarfen, dirag eur grous-hent euz hec'h histor, d'ez
da zihab pe war zu e renno he c'hammr-jou.

Mar pleg da gemer an hent gall, dre n'eo brao ha kompez,
da viana da welet, neuze gwaz a ze d'ez ! Kollet ganti he
yez hag he spered, sunet he gwad, hec'h ine hag hec'h honor
gant ar bagad tud-e-karg a weler breman stag ouz he c'ho-
stazion, evel kement a waderezed, na chomo anezi nemet an
hano-hepken ! Na vo ken a Vreiz na vo ken a Vretoned !
nemet eun engeoz a dud dishano, di'hoennu, die'hiz ha
diyez, mad hepken d'ober gobr-devezourien ha mizuzien, eur
sort *bruzadur-pobl* en gwirione, a vo skubet du-man du-
bont war c'horre an douar, ouz c'hoaz an avel, en gortoz d'ar
bruzadur-pobl ze da vont divizatoc'h. Da eur sort *fank-bobl*
da beurvervi ganti an naon, dindan trei d'ar C'hallaoued, war
baveou ar c'hearioù braz.

Mar kar, er c'hontrol, hon Breiz kemer an hent reiz, an hent
breton, neuze e teulo da addont enni hec'h-unan ha da anaout
he yez hag he galvedigez santel. Hag, e l'e'h en em lezel da
vezan stlejet gant ar bolitikerien a bep liou er mor hudur a
fank emen Bro-C'hall o vent da veuzi enn n, e savo war c'horre
dre zerc'hel stard d'he yez, d'he gizioù, d'he spered ha d'he
feiz.

Ar levrik mad-man a gaver evit eur priz izel-tre (14 real
hag ar frejou-kass ouспен) e ti hon mignon an Aotrou Dault.

En gallek eo skrivet ; pa vo bet peurwerzet, avad, e vo
advoulet ha troet en brezonek. En gortoz prenet anezan ke-
ment hini a oar lenn ar gallek, rag n'euz levr ebet, war ma
meno, euz a gement a vije talvoudusoc'h d'eur Breizad evit
snaout doure e vro, en amzer wechall.

— 0 —

Diriou kentan e tigouez gouet ar skolaerien koz en kelendi
an Itron Varia en Gwengamp. Kanel e vo, evit ar wech kenta,
kan Bro Goz ma zadou reizet evit peder mouez war eun ton-
harpa savet s-raoz evitan gant Owen Ala, eur zoner brudet ar
Gentri. An holl skolaerien vije mad ha brao d'ez kas d'ar ger,
en envor d'ar gouet, ar c'hân dispar-ze. Bet eo neve-voulet en
eur moulladur dispar *engraevet* e lec'h bezan liserennet 'vel ar
moulladurioù ordinal. Kavet e ve da breman e ti an Aotrou
Dault.

Pa gomzomp euz an Aotrou Dault, n'hellfomp ket miret
da rei menleud ; d'ezan evit al levrid brezonek an euz savet en
kreiz Pariz, ar ger vraz divrezonek, evel evit diskouez d'ar
bad holl e tale-homp ni ive hon zammik-lec'h war an douar.
Trugare d'ezan ha roomp d'ar breton kalonek-man harp ha
skoazell pep-hini euz e wella, en eur breza digentan leorion ha
skrijou brezonek. Etouez ar skrijou mad a gaver en stal an
Aotrou Dault, hez 'ez euz unan dispar dreist ar re-all ha na
gaver ken nemet en e di :

Bombard Kerns gant Prosper Proux an hini eo. Gou-
lennet anezan buhan, tag na chom ken nemet eun nebeudik.

KANTIK BUGEL AR WERC'HEZ

WAR-DON : *Kantik Itron Varia Wir-Zikour.*

Kinniget d'an Itron Foucher de Carrel

Pa oan bugelk, ebars er ger,
Ma mam lare d'in alies,
Me nan on nemet eur vam dister.
Eur vam all a peuz, ar Werc'hez.

DISKAN.

*Gwerc'hez, ni a zo ho pugale,
Hag ho kar soet hon zud koz,
Hon disallet holl, korf hag ine,
Mach efomp holl d'ar baradoz (bis).*

Honnez en Env a zo rouanez,
Hag hec'h hano a zo Mari,
Pa vi brasoc'h, ganin eun dewez,
E teui d'he gwelot d'he zi.

Ewit mont kentoc'h, 'tiskiz ganti,
Gand poan vras ma c'hentan pedena.
Ha laret : « Me ho salud, Mari »,
War ma daoulin, hep trei ma fenn.

En he c'hichen, fur, war an oadet,
Arog lare ar c'homjo,
Ha me, ma douarnigou joutrel,
War he lerc'h, o lare d'am zro.

Gwerc'hez, a gichen ar wech kentan
M'ho kweliz, ebars 'n ho chapel,
E santiz ma c'halon o tommu,
'Wit biken e oan ho pugel.

War hent ar vuez on bet a wezet,
Aboue neuze, dindan ar reuz,
Zae ma badeiant an euz rouet,
Gand drez ha spern an hencho treuz.

Mez 'vel en oadet, goude tan braz,
Dindan al ludu pa glasket,
Chom eur c'hlaouen, hag a zo bev c'hoaz,
Hag a grog, warni pa c'houezer ;

Evelse, pell-pell deuz an hent mad,
Karante 'widoc'h a virin.
Hag an dour deus em daoulagad,
Ennoc'h, hag em mam pa zonzjen.

Distro d'ar ger, 'rediz d'ho kwelet,
C'houi roaz d'in, Gwerc'hez Vari,
Mez ha keun da veza glac baret,
Kalon ma mam hag hoc'h hini.

Adkemer 'riz Jezuz 'wit Roue,
Ho pugel 'oan evel gwec'hall,
Hag ewit biken, gand gras Doue,
Em euz troet ma c'haïn d'ar fall.

Pa ven en drubuilh, pe re nec'het,
D'ho ti e tiredan buan,
Ha ma c'halon 'n em gav dizamet,
Pa 'deve laret d'ec'h he foan.

Rag c'houi eo mam ar psour-kez pec'her,
Pa ve dilezet gant an holl,
Ha gand karante, hen digemer,
Ewit hen c'harz da vont da goll.

Hon zud, pell ouzomp, hen goud ouzoc'h,
War vor renk gonid o bara,
Bezet a mam, n'o deuz nemedoc'h,
Ewit c'harz ar mor d'o lonka.

Miret hon zad, hon breur, o Mari,
Deuz an avel hag ar reier,
Ha gret ma wellfomp hon verdidi,
O listrei holl, d'o c'houlz, d'ar ger.

N'omp ket pinvik, na c'hoant da veza,
Roit d'imp furnez ha yec'het,
'Wit, 'vel ho Mab, gonid hon bara,
Hez 'n em glem, ha zeder bepred.

Roit ho pennoz d'al labourer,
Ho ped aman a galon vad,
Ha diwallet deuz ar gwall-amzer,
E zouarou hag e drevad.

D'an tad ho ped, ha d'ar vam gristen,
Ma chomo fur o bugale,
C'houi rey, Gwerc'hez, nerez ha sklerijen,
D'o ren erfad korf hag ine.

Pa vin diskaret gant ar gozdi,
Pa vin klav fall war ma gwela,
D'ho tro, Gwerc'hez, c'houi deuo d'am zi,
C'houi 'pa true deuz ma ine.

C'houi deurveo chom 'tal ma c'hichen,
D'am diwall deuz an drouk-speret,
Da nerza, en diveza tremen,
Ar pec'her an euz ho karet.

C'houi a zigemero ma ine,
Hag am c'hazo d'ar baradoz,
Ene da viken veulin Doue,
Ganech ha gand ma zado koz !

Jr THOZ,
Person Perros.

IMPRIMATUR :

Brioci, die 23^e Februaerli 1903.

M. AR PROVOST,
Vikel vras.

EUN ALI D'AL LABOURERIEN-DOUAR

Ar prajzier. — Prajzioù paduz pe foenneier. — Prajzioù
a verr amzer pe velcheneter.

Eur prad a zo eun dachenn goloet a blantennou yeotennek
maguz, d'ober diouto hoed sec'h d'ar chatal. Red-holl eo krouet
prajou da vaga chatal. Daou sort a zo anezo : ar prajou paduz
pe foenneier, hag ar prajou a verr amzer, pe velcheneter.

Ar prajou pe foenneier eo ar re a hell, hep beza gonezet
(pe labouret), dougen eost epad hirr vloavezion.

Er sort prajou e kaver, oc'h ober anezo, plantennou
yeotennek, en o zouez, a wechou, plantennou pizennek. Ar re
genta euz ar plantennou yeotennek eo : *ar yeoten vraz* (han-
vet ive *yeoten c'hallek* pe *yeoten eun noz*), ar *yeoten c'houez-
vad*, ar *yeoten lost-houarn*, ar *ray-gras*.

Ar c'henta evezioù da lakaat ouz ar foenneier eo : —
1° o diouzaouli, en eur lemel piz diwarnezo kement planten
noazus evel ar broen, ar mann (pe doukann), al lost-marc'h, ar
raoskl. — 2° o die'hoza, o diveina, o doura hag o yac'haat dre
ober gwasio (pe ganouc'hellou) dizowra, mar deo re c'hieb an
dour.

Lamet kwit e vez ar raoskl hag ar broen dre lakaat da
reded an doureier-sac'h ; lazet e vez ar man dre skigna, e mix
meurz, sulfat houara bruzunet war bouez daou pe dri c'hant
kilogram dre hektar. Evit ar plantennou noazus-all, lemet e
vezont gant ar bigell.

Da gempsa ar prajzier e c'heller lakaat mailh (pe vanneu),
pell pe gwas pell edeier pe skarzadurioù-all hag ive huzudh ha,
dreist-holl, dour-hanvoez mesket gant dour. Na deer ket ober
fae, evit doura ar prajzier, euz an doursier fankuz ha druz a
red a-ziv ar henchou pe euz an dour-porz pe an dour-dis-
trouilh.

An eost foen a vez graet en mezeven pa vez an darnvuia
euz ar yeot en o bleun. 'Trouc'het e vez a rez an douar,
an touse ma vez gallet, gant ar falc'h pe ar drouc'herez. Lezet e
vez en andellou eur pennadik amzer ; goude-ze e vez rodallet.
Anaout a reer ez eo sec'h ar foen pa ne vezont ken a zouren
e korrzennou ar yeotennou tenna ha na vezik bresk hag euz
da derri.

Arabad eo lezel ar foen a-streioù ouz ar gliz-noz. Dont a
raf da veza amliou, divlaz ha dizaour. Eur wech sec'h ar foen
a vez grignollet pe verniet en hevelep doure mu n'hall ket ar
glaoeier en em zila ennau. Eur c'hilogram a holen a vir outan
da duffa ha da louedi en eur rei d'ezan eur vliaz a blij kenan
d'al loened.

(Da heuilh).

WAR EUN TON NEVE PE WAR DON : Pan eo hirle ha pardon.
DISEAN WAR DON : Comblen 'fai douce souvenance.

Ra vo ma c'halon, o ma Jezus,
Ewit ma Doue kavantezus,
Evel hoc'h hnt d'an holl madeleuz !
Ma vin d'Ec'h ha da Vreiz-Izel,
Bugel !

Doue a laras d'an den : « War ar bed out roue,
Roue an evned a nij, al loened a vale,
Oll dreo an douar 'zo d'id, oll besked ar mor don,
Eun dra hepken 'viri d'io, ma bugel, da galon ! »

An den, lec'h rei e galon da Zeu, e grouer,
Ha gwerzaz d'an drouk-spered, a-viskoaz eur muntre,
Neuze map Doue 'laras : « Ma zad, me 'n em ray den,
Ha ma c'halon, 'wit an dud, Ho karo da viken.

Deuz an Nenv war an douar 'widomp e tiskennas,
Hag, ewit 'n em ober den, da vamm e kemeras
Eur Werc'hez a Nazaret euz goad ar rouane,
Kaeran kalon 'oe biskoaz gand hini Map Doue.

Netra na zo bet krouet, netra na vo hiken,
Kaeroc'h 'wit kalon Jezus, Map Doue 'n em c'hret den ;
Splanno'h 'wit an heol pa bar, donoc'h 'wit ar mor don,
Krenv 'vel kalon eun Doue eo, Jezus, ho kalon !

Ya, krenv eo ewit dougen oll bec'hejo an den,
Ha gouzant 'wit hon prenan, hep gir, hep klemmaden,
Kement tra 'zamm kalon an dud war an douar,
A-berz Doue, an ifero, trubuilh, poan ha glac'haret.

Tener eo kalon ar vamm, teneroc'h ho hini !
Rak kaer 'deuz ar bec'herien e skei, e vallozi,
Gand kerante d'ar re fall e lar 'vel d'ar re vad :
« Mar goc'h zammet, bugale ; mar goc'h skwiz, dent d'am
[c'hà ! ! »

Gand eun tol lanz ho kalon 'oa digoret er groaz,
Ha d'ar pec'her, o Jezus, he dalc'het digor c'hoaz !
Dindan ar bsa kuzet e levet en arbel :
« Pegouls 'ta roi d'in-me da galon, ma bugel ! »

Yaouank pe goz, eur bugel d'ar ger a red gant stad :
'K'ic'hom er ger d'hen gortoz hag e vam hag e dad :
An iliz eo tr'hou z'ed, hon c'her-ni, hon forz-mor,
Ene Jezus hon gortoz gant e galon digor !

Gwac'hez Vari, ma c'halon 'zo 'vel bouzar ha dall !
Gret evit karet Doue, re e gar nemet ar fall ;
Hep nerz on 'wit stourm outi, d'ec'h he roan, Mari ;
Gret ma vo sentuz, izel, h-nvel ouz hoc'h hini.

Ha ma tigoue d'in beza gwasket dindan ar bec'h,
Digaset sonj d'in er boan 'meuz gret d'ho map ha d'ec'h,
Ma plegio ma ebouk hap klem : Jezus 'roy e bardon
D'ar pec'her paour a dongo, witsn, e boan galon !

DRASKIK.

Buez sant Beneat

Tennet euz eil levr divizou ar pab sant Gregor

PENNAD XV

Penoz e oa dizoloet gwidre (pe finessa) ar roue Totila.

En amzer ar G'ed (da lavaret eo : ar bobl divadez a oa
neuze o paouez digwezout en Itali, en keit ba m'edo hon tud
kuz o sevel Breiz-Izel, a-unan gant hon sent Breiz, Totila, o
roue, o veza klevet komz euz spered a ziouganerez (pe a
profesi) an don santel Beneat, en em lakeaz en hent war-zu ar
marat. Chom a reaz eur pennadik hent dioutan hag e roaz
kelou m'edo o tont. Pa oe bet respont-t d'ezan euz ar manati
ec'h helle dont, neuze ar prins bourduz za a vennaz amprou
hag e oa e gwirionez gant an dea Doue ar spered a ziougan-
nerez (pe a profesi).

Evit dont a-benn a gement-se e tuzaz (pe choazaz) e hoc'h
Riggo. Ober a reaz d'ezan kener e zillhad r'oue ha mont d'en
em ziskouez da Beneat evel pa vije hen ar roue end-eunn.
Falvezout a reaz d'ezan e val che e kosts Riggo tri adroun euz e
Iz : Vulerik, Raderik ha Blindin, pere a veza atao euz e heul
ha gwardou eleiz a roaz d'ezan, ma oa awalc'h ar gwell anezan,

Zac'h an Ardou

Nen e Becbran a lavar :
— Eomp war dré, trespik lec'h m'eo deut, ma c'hou-
vefomp pelec'h eman e doull.

Goude bean zavet dandost d'an heol evit 'n em domet
eun tam ha hadnerzan o zán, (rag tán an heol hepken
an evoa galloud da harz ouz al laer) e tiskenjont war an
douar gant o zi, drek kein ar jeant, mez pell braz diou-
tan. Gout a rent penoz, pa droize warae, e kavjent be-
pred an tu da dec'hel pe da stourm.

Ar vro elec'h ma tiskenjont e oa eun drue e gwelet :
mantret e chomjont o welet roudou laer an tán pen-da-
ben war o zro, keit ha ma pare o daoulagad dre holl,
na oa nemet korfou maro, tud, loened, evned ; rec'hier
faoutet, gwe distolpet ar heilhasten diwarne : an tier a
oa bepred 'n o zav, mez ar chiminalion na zivogedent
ken.

'Truezus meurbed e oa gwelet eur vro ken glac'haret,
ma na chome ken onni eur strilh bue.

Becbran a zavaz e di war an uhel, evit gallout gwelet
a-bell, pa digoueze ar jeant wardro. An tán a flamme
'barz ar c'hastel : « Mar galle, eme C'hodik, an tán-man
lakat da hadsevel an dud hag an treo ! » — Marte e, eme
ar potr koz, e halljemp mont emeaz da c'hou hag hen
na vije ket gallet ober eun dra bennag ! — Deomp, eme
Becbran. N'euz ezom ebet e chomfe den er c'hastel ; hon
zri e hallomp ober eur valeaden.

Mont a rejont ermeaz o zri. Ar parkou a oa trist
meurbed ken sioul evel ma oant : n'eo ket aman tristi-
digez ar goanv, pa ve kousket an douar, ar gwe, al
loened, mez tristidigez ar maro : maro oa an douar, an
dud, ar gwe hag an oll loened. An tri baleer a gerze hep
ran eur gir, ken zammet evel ma oa o c'halon. Korfou a
welent endro d'e evel war eun dachen vre el : korfou
bugale, tud yaouank ha re goz, skornet ha reud evel
koat. Godik a lavaraz zouden o vean 'n em gavet
gant eur plac'hix a drizek vla, koant evel eun el :
Red e vije dougen houman d'hon zi ; marteze e
hadteufe bue enni, ma vije tomet. — Kregi reaz warni,
hag e teuzaz ganti 'n eur pes evel eur vaz : « Me, emei,
a ya da dizrei d'an ti ; » hag hi o vont war he c'hiz gant
he zamm.

N'o devoa ket an daou boir gret kant kammed goude,
pa digouejont gant eur marc'hek, gwisket kaer ha reud
mad e kichen e aneval : war hed tól dioutan, e oa c'hoaz
kezek ha marc'heien-all. Becbran a lavaraz :

— Heman, emean, a oa war lein an tour gant ar
roue du-hont en ker.

— Me anav anean mad, eme ar potr koz. Hennez eo
kenderv ar roue. — Ya da, eme Becbran, marfad e oa
deut war hon lere'h da glask lakat an dorn 'n hon c'holler,
ha setu hen maro gant e gamarado. Gwelomp ar re-all.

Ar potr koz a anavee an darn-vuien ane, hag e tale-
jont da zellet ane ha da gontan diwarbenn ar pez a dlee
bean c'hoarvezet en ker goude ma oant tec'het gant ku-

PENNAD XVI

Divar-benn an diouganon graet d'ar roue Totila ha da
eskop Kamuse.

Neuze Totila a zeuz e-unan da gaout an den Doue hag, o
welet anezan azezet eun tchedik dioutan, ne gredaz ket
tostaat hag ec'h en em stouaz d'an douar.

Beneat a lavaraz d'ezan diou ha teir gwec'h : savit ! ha pa
ne gredet ket c'hoaz ar roue adsevel, e tostaz outan hag hen
adzavaz e-unan. Goude-ze e rebechaz d'ezan, en berr gomzou,

runen ar roue A greiz ma oant evelse disojn, ar pot-
koz a hursounez :

— Jezuz, emean, nag e kavan yenaet adarre
amzer ! »

Becbran a reaz neuze eur zell war dro, ha raktal
hopaz :

— « Arru eo al Laer ! Prim d'ar ger ! » Allaz ! Pa
falvezaz d'e galompad, e santjont o izili morzet : ar rion
a oa krog eme : ar potr koz, dreist holl, hag e oa tana-
voc'h e wad, a oa dija prest da gouean. Becbran a grogas
en e gavel, hag e klaskaz mont gantan war róg. Allaz !
Doue, ar jeant a valee evel an avel, ha dre ma tosta-
nerz e alan sklaset a dreuze izili an daou den mui-ouz-mui
a bege o zreid deuz an douar hag a vorze zoken o reod
en o geno. Ar potr koz na oa ken evit komz, ha Bec-
bran oa pouinner e benn ha teo e deod evel pa vije meo
'Trei a reaz koulskoude da zellet war e lere'h :

— Pare omp ; emean. Arru eo !

Ar potr koz a goueaz war e zaoulin ; Becbran na oa
ken 'vit ober eur gammad ; koulskoude e lavaraz c'hoaz :

— Godik, paket eo an tán d'in ar wech-man ! Oa
ket e gomz peurlavaret, pa digoueaz ar jeant ken prim
hag an avel gwalarn. Eur c'houeaden c'hoaz, hag e tis-
karaz ar potr yaouank maro mik. Neuze e lostaz eun
youc'haden. Gwasad youc'haden 'oa houneez ! Henvel
e oa deuz garm an tigr ha deuz kwag ar brini du a glou
er meaziou goloet a ere'h. Ma 'dije klevet diouksouari
tud ar vlejaden euz-ze, e vije bet awalc'h evit lazad an
gant ar spont.

Godik a glevez an hekleo anei deuz he c'hamp kloc
elec'h ma oa o toman, e kichen korn an tán, ar plac'hil
skornet. Kement e oa gant he labour, ma n'he devoa ket
taolet plé e oa tenvalaet an er ha gwasadet ar rion. Me
mouez glac'haruz ar jeant a sklozaz en he diouksouari
hag a year betek he c'halon.

— Daoust, ma Doue, emei, petra a c'hoarvez ?

Redek a ra betek ar frenestr : mantret e ebom : na
val ken nag an ne nag an douar : ar goumoulen deo
anave mad breman evit bean gwelet anei c'hoaz war va-
zello Laer-an-tán, ar goumoulen-ze a voug an de ;
gwelet a ra ar c'heis anei o tigeri hag ar jeant, war
hed tol deuz an ti hag en e zaouarn, en e c'heno, endro
d'e benn, klezeier storn a ya hag a deu 'n eur dól luc'hu-
brir.

(Da heallh).

DIR-NA-DOR.

ERWAN HERNOT

IZELLER KALVARIOU HA MEIN-BESTIOU
En Lanhuon

GOULENN AR PRIZ HAG AN TAOLENN

Saint-Brieuc - Imprimerie Saint-Guillemo.

e wall-oberou hag e lavaraz d'ezan kement a dlee digouezout
gant an : Klaskit habeskaat, en divez, war ho fallagriezou
emezan. Mont a refet da Rom, tremen a refet ar mor ; reu e
refet nao bloaz, ha mervel a refet an degved.

Ar c'houmoulen-ze a spontaz meurbed ar roue, pehini en em
d-nnez en eur en em erbedi da bedennou ar sant. Eur pennad
amzer goude, Totila a yeaz da Rom ; goude-ze, e tremenaz en
enezen Sisi hag, an degved bloavez euz e rennadur, e kollaz
war eun dro, ar gurunen hag ar vuez, dre eur varnedigez leal
euz an Adrou Doue.

Eskop Kamuse a deue aliez da welet ar servijer-Doue hag
heman e gere kalz abalsmour da zantelez e vuez. Eun de ma
'edont o komz a-gvet euz digouez Totila e Rom hag euz
distrj ar gear-ze, an eskop a lavaraz : « Ar roue Totila a zia-
manto kement ar gear-ze ma teulo da veza diannesez, ma
n'hell'o mui den sevel ti-annez enni. » — « Rom na veto ket
dismantet gant an estren, a lavaraz neuze Beneat oc'h algerit
an Eskop ; an avel, an arne, hag ar c'brenou-douar he dis-
manto, avad, ken ec'h en em zistrujo drezi he-unan. »

Ar m'ister euz an diougan-ze a zo deut da veza splanno-
evit an daiz evidomp-ni pere hos euz gwelet mogerion Hec
diskaret, an tiez kouezet en o foull, an ilizou dismantet gant
eur barr-avel spontuz.

Dleet eo d'in evelato anzav e lavar Honorat, digant pehini
em euz klevet kement-se, n'en deuz ket klevet an diougan euz
e c'heno e-unan, hogen en deuz e zesket digant e vrendeuz
all.

KROAZ AR VRETONED

KOURBANANCHOU

Eur skoed ar bla evit Breiz ha Bro-C'hall.
3 wennek en tu-all da 33 real evit ar Broioù-keltiek.

Ar brezonek hag ar feiz.
A zo breur ha c'hoar en Breiz.
Furmes ar Geiz.
Gant brezonek eo deud ar feiz.
Gand ar gallek en sio a Vreiz.
Furmes ar Geiz.

SKRIVANIERIEN

Kas al labourioù pe d'an Otro VALLÉE, Rener
Ru Zant-Benaat, ZANT-BRIEK
pe d'an Otro MOAL, Skrivanter
27, bati Charner, ZANT-BRIEK

Dalc'hit hepred d'ho brezonek.
Yes an dud vad ha kalonek
Yes ar feiz eo; ma ve trec'h!
Ouspenn ar Vez, e ve Perc'h!
M.L.I.R.

REBANNOU-KONVER

Tri gwennek pap arondennad-
skritur.
(Diskenn a briz evit meur a
sambann diouls-tu.)

PARDON GWENGAMP

« Ken brao ha biskoz eo oa pardon Gwengamp warlene, a levere d'imp eul lenner, n'euz ket poll; eun dra, keulskoude, a vanke : na oa ket a-walc'h a gan !

Ha, koulskoude, an eskop koz, an otro 'n eskop David, an nevea roet e aotreadur da gals a werzio hag a gantiko en enor d'ho pardon. Persg n'int ket muioc'h anaveet ? Ze deu, emichanz, deuz ar voullerien, a ankoua moulla ané. Persg na vout fel ket, c'houi, kantikou koz pe neve d'an Itron Varia a Wir Zikour war Grouaz ar Vretoned ?

Evit ober plijadur d'ho lenner mad ha d'an heil bardonerien, setu aman eur c'hantik war an Itron Varia a Wir Zikour hag, ouспен, an ton ken kaer euz « Porzer digoret an nor-man », ar werz koz war eur burzud dispar graet gant ar Werc'hez en eur brezel a oa bet aman en holl goz.

Kantik en honor d'an Itron Varia a Wir Zikour euz Gwengamp

WAR DON : Santes Anna hon fatronez, hon sikouret
en danjer pe war eun ton all brezonek.

Salud d'eo'h, Mari, Rouanez
Euz an evn hag an douar,
Salud d'eo'h, Mamm a drugarez,
A greiz kalon ni lavar.

DISEAN.

Itron Varia Wir Zikour,
Kevit mouez ho pignale;
Evel Salan, Non enebour,
Hon diouallet noz ha de

Chozet a heb eternite,
Da ves Mamm da Jezus,
Lezet oc'h da Vamm d'imp ive,
C'houi hon rento holl evruz !

Itron...

Lechiou santel a zo merket,
Da henori ar Werc'hez,
Ené e skuilh varnomp bepred,
Tensorioù he madelez.

Itron...

En Gwengamp 'zo eul lec'h brudet,
Dre ar burzudou dispar,
A ra ar Werc'hez vinniget,
En andret an neb he c'har.

Itron...

Dre ma tosta da viz gouere,
Pelerined, gant fians,
Evid henori Mamm Doue,
A dreuz pevar c'horn ar Frans.

Itron...

A leiz an henchoù o gweler,
Oc'h eruoat a bell-braz,
En eur bedi, hag int sader,
Daoubleget war o tenn-baz.

Itron...

Darn a deu d'he drugareka
Euz ar grason o deuz bet;
Darn all a c'houlenn eur mennad,
An holl a ve selonek.

Itron...

Evidomp ni holl Bretoned,
A lavar a vouez huel:
Kent evid mankout d'ho laret,
Ni 've gwel ganemp mervel.

Itron...

Dirag ho skeuden vinniget,
En Gwengamp ni a bedo:
Pa vimp tentet, pe glac'haret,
Gant fians ni a geno.

Itron...

Gouel ar Skolaerien Goz en Kolaj Gwengamp

An Tad Celestin, kapusun. — Kanaouennou brezonek. —
Trugare d'an otro Guyomard, rener!

Pa ve deut eun tani pad d'ar vugale, pa veint zavet ha gwest da 'n em denn, petra reont demet dimezi ha kwitad ti o zad hag o mam da vont pep bini war e da. Koulskoude, bep bla, keit ma ve beo ar re goz, e tenont d'o gwelad, ar re-man a ra eur pred kaer an de-ze; ar porc'hel lard a ve lac'het hag 'n yod gwadigenno, ar chaousis, ar c'hrampoez gwiniz hag al leaz barr a ve leiz kof an de-ze dioute. Ar jistr koz a ve loskaet da redek : plijadur ha dud a ve eleiz kalon hag eleiz kof.

Evels 'oa kont en kolaj Gwengamp dirioù : eno eman her (reg an ti-skol mad a zo eur ger ive) eno eta eman her meur a labourer, a den a vicher, a den en karg, a zo breman silabezet aman ha du-hont, goude bean tremenet 6, 7, 8 via deuz o yaouankiz o studian.

Eno eman bepred ar re goz : ar pennou tiegez, an otro Guyomard, c'hloni, hag an otro Blanche; an otro Econom, an tad mager, hag an otro C'rif, tad zujer ar botred dizuj.

Er c'hrreiz eman an « Tadik koz », an otro Gelgon, person Kervoroc'h, ken koz hag an ti-e-unan.

Nag a blijadur o hadwelet aneb'ep bla, hag ouz en em hadkaout an eil hag egile da gontan ha da brejan asambles evel gwechall!

An otro Econom, bennoz Doue d'an ! an evoc zur lac'het ar porc'hel lard ha loskad e jistr hag e win da redek. Nag a vombans e vije bet grêt, ma na vije ket deut da veskan ar blijadur ha da denvalsat heol skeduz an devez man bep seurt kounmoul briz zavet du-ze warzu Paris.

En gwirione, n'e k-t hepen evit kemer o blijadur e oa deut da Wengamp an 250 a dud a oa eno, mez evit an zav o fe a Vretoned hag a gristenien vad. Ouz penn an dol-brivjan me wel an Tad Celestin, kapusun, chaset erinez deuz e gouent ha bet barnet gant talz barnerien da bean frejon, abalamour ma toug eur zae rust war e gein ha ma kerz en peb amzer diskabel ha diarc'hen, abalamour ma eo, evit laret herr, mans'ch, den a beden hag a binijen. Ilea a zo azeet hirie aman war ar skaon a enor, goude bean bet azeet war eur skaon galed ebarz al lezvarn.

N'halljer ket bean gret gwelloc'h d'an hirie ! an holl skolaerien koz a drugareka an otro Guyomard deuz e sonj mad, hag a ra d'an Tad an digemer ar c'halonekan, o saludi ennan enor Breuriez ar skolaerien goz.

Na zisrevelin ket ped plede a zo bet gret, na petra a zo bet laret. An Tad Celestin hag an otro Guyomard, rener, tud dispart, gwir Vretoned, a zo deut gante komzo c'houek komzo kalonek : « Red eo bean kristen mad, ha red d'imp 'n em glevet p'eo gwir omp breudeur a vad hag a galon, da stourm ouz ar fallagriez a ya war greski bepred. » Nag int bet arru mad da gomz evels !

Kanet e zo bet ive, ha kanet en brezonek : pa laran d'eo'h ! eun devez kaer pen-da-ben ! Jifrennou a oa dent da welet e vistri koz, ha 'n evoc ket lezet, a hullet kredi, e delen e ger. Bean oa c'hoaz Amede Ar C'hozik, anaveet mad ive gant hon lennerien : o-daon o deuz kanet zoniou a goste Kerne, tenent deuz o fenn o-unan. D'abarde, eo bet kanet gant an holl skolaerien en eur vouez zon : *Bro goz ma zadou*, seurt na 'm oa ket klevet ober c'hoaz an nep lec'h. Enor da skolaerien Gwengamp, da botred yaouank ar skol-vrezonek, ha trugare d'an otro rener ha d'an otrone Clerc ha Derriennec o deuz bet roet kement a don hag a stum d'ar Brezonek ebarz ar gonel-man.

Eur blijadur vraz eo bet evidon hag evit an holl klevet Jifrennou, Ar C'hozik, o kaden o zoniou brezonek dirag an holl skolaerien dastumet, mez mui a blijadur an evit c'hoaz,

a larin, o klevet an otro 'n abad Thoz, c'hloni, person Perros, o sevel e vouez ive da ganan en brezonek. Kanet an euz bet lod deuz ar c'hantik kaer da Galon Jezuz a zo bet moullset war Grouaz ar Vretoned, hag a zo bet gret ganton, ton ha komzou. Ilea an euz klovat abaden ar Varzed; Breiz a-bez hon deuz bet klevet o kadan : Herve ha Gwiklan, mouez ar belek, mouez ar bobl, unanet.

C'hoaz e karjen komz deuz c'hoarielloù an abarde, deuz ar c'hoarierien, ha dreist holl deuz an otro Cun, apotiker en Gwengamp, an euz gret d'imp tagan o c'hoar-zin; mez red eo d'imp achui aman. Na rin ket koulskoude hep komz deuz an otro Coadic, person Kervaria-Salard, ha deuz al labour talvouduz eman oc'h ober en enor da gals Gwengamp. An otro Coadic a zo den gwiziek hag ouспен den a labour : staget eo aboue eur bla zo da skrivan istor kolaj Gwengamp aboue ar zeitekvad kantved, rag kolaj Gwengamp a oa 'n he zav d'ar c'houlz-ze endro d'al lec'h eman breman ar preabitoar. Kavet an euz an otro Coadic meur a hano rener war hapero koz partouz Gwengamp, ha zoken lod deuz o buo. Da vla e kendalc'ho gant e skrid, ha 'benn eun daou pe dri bla an evoc zavet gant e boan eur c'haer a bez-labour en enor d'ar golaj koz. Meuz ket ezom da laret pegent mad eo bet digemeret gant an holl studi an otro Coadic, hag gant pegement a brez e vo gortozet ar peurest.

« Kenavo d'eur wech-all eta! Kenavo da vla!

DIR-N-DOR.

KROUEDIGEZ BREIZ

BUE ZANT POL AURELIAN

Petra eo ar Breton? Ar Breton n'eo na Gall, na Zaoc; ar Breton a zo eur C'helt a wad rik. Petra eo eur C'helt?

Bar weladen warzu an amerieu kosan deuz an istor na vije ket fall evit gallout rei, en nebeut girio, eur respont freaz ha sklêr war gement-man.

Sonjet eta penoz meur a gantved arog donedigez hon Zalver e oa mestr war al loden vrasan deuz an Urop eur bobl tud deuz eun hevelep gwad, hanvet Keltied. Ar re-man a dape boue lein Bro-Zaoc betek traou ar Spagn, ha boue ar Prus betek hon bro-ni; an Otrich ha Frans a oa d'e ive nemet en tu kreizte. Ar bobl-man n'an, evoc na roue nag impalaer, na republik; bevan re lodennet etre eun niver a veuriadon (pe tribus) gouarnet gant ar re goz. An dud-man na oant ket tud a vrezel; plijout re d'e bevan 'n eur labourad, 'n eur studian hag 'n eur ober konvers deuz an eil meurid hag an eil bro d'eben, gant o c'hirri hag o listri.

Mez bean 'oa war du Zav-heol, en koste ar Russi hag an Norveji, poblou goue, tud a dan hag a vrezel, hag a glaskaz meur a wech dont war ar Geltied; argaset e oant hep tol, rag daoust d'e da vean didrouz ha garout ar peuc'h, ar Geltied a ouie 'n em zifenn koulz ha nikan.

Evels e padaz an treo epad meur a gantved, 'c'han ma teuz Jul Cezar deuz a Rom gant e zoudarded, hag a drec'haz war ar Geltied, eun nebeut blavezio rög donedigez hon Zalver. Kiziuo ha yes ar Romaned a deuz neuz da blijout d'e, rag bean oant tud iskuit a spered ha dornet mad; zouden e oant trec'h d'ar Romaned zoken war al latin.

Mez ar Romaned n'halljont ket; eun de e oe, stourm ouz an dud goue a deuz adarre a vandennou diniver deuz broiou ar zav-heol. Ar Zaoc goue a drec'haz war Geltied-Veur, hanvet Bretoned, goude bean 'n em gannet giute epad kant vla. Ar Franked goue, pe Gal-laoued, a drec'haz war Geltied ha Romaned ar vro-man; Breiz-Veur a generaz neuze an hano a Vro-Zaoc hag hon bro, an hano a Vro-C'hall.

Koulskoude, ar Geltied, ma oant bet trec'hel, na oant ket bet distrujet ; en Breiz-Veur, al loden vrasan dioute a souzaz en Bro-Gymru hag a dal'haz eno hep flach, gant o yez hag o c'hiziou, evel ma reont c'hoaz hiric ; eul lod-all a diskennaz en Breiz-Izel hag a zal'haz eno ive eneb d'ar C'hallaoued ; ni, hag a gomz c'hoaz ar brezonek, a zo mibien d'ar re-ze : ar Bretoned Bro-Gymru ha Bretoned Breiz-Izel, kouls hag an Iverzoniaded hag ar Skossiz a zo eta Keltied a wad rik, kouls laret.

Lod a Geltied a chomaz ive en Bro-Zaoz etouez ar Zortoz, en Bro-C'hall, etouez ar C'hallaoued, hag o gwad, skanv ha skler evel eur gwin koz, o vean mesket gant gwad teo ha ter ar boblou goue-man, a deuz tam-ha-tam da freskad, da wellat an dumen anean.

Evelse, Saezon ha Gallaoued a zo dleourien d'ar Geltied deuz ar pep gwellan deuz an danve a zo enne.

Ar Vretoned a oa deut en Breiz-Izel, na gavjont eno Kelt ebet, kouls laret : da gentan, abalamour ma oa tremenet aman ar Romaned, ha, war o lerc'h Normaned ha Zaozon, laeron war vor ha war douar, lazerien ha taneurien, hag o devoa skubet ar vro, evel pa vije deut eviti fin ar bed.

Madelez Doue an hini 'oa o prepari d'ar Geltied eun ti neve flamm da zont da chom ennan. 'N eur diskenn war douar Arvor, pe, mar e gwel ganac'h, en Breiz vihan, ar Geltied an em gavaz evel er gêr ; ar tñn hag ar c'hleze o devoa nétaet ar vro ; deuz kiziou, yez ha falz-doueo ar Romaned na chome ken netra ; ar Geltied, gant o madou, o relijion gristen, o yez, o devoa en kreiz o reuz an eur vad da digouean en eun douar gwerc'h evel pa vije bet neve grouet.

(Da heulh).

DIR-NA-DOR.

AR BREZONEK

En « testeni ar studi »

Klevet a reomp dre-holl kelou euz ar vugale o deuz tremenet o zesteni-studi pe, mar be gwel ganac'h, o « sertifikat ».

Brao e vije ganimp haout, d'o lakaat war « Groaz ar Vretoned », hanoio ar re ané o deuz tremenet evit ar brezonek.

En brezonek eo e tleer da dremen an testeni diwar-benn al labour-douar evit ar pôtred ha kempennadar ha labourioz an ti evit ar merc'hed. Eun emgleo a zo bet savet evit-se entre an eskopli ha Kenveuriez Breiz ha kaset zo bet, evit ar bloaz, d'an aotrou Alho, inspec-teur, ar skolioz, ar goulennoz d'ober evit ar brezonek.

En gortoz kaout hanoio bugale, deuet mad en tol gante evit ar brezonek, setu aman hano daou bôt bihan euz Sant-Nikolas, a gar mad o brezonek hag o bro, hag o deuz bet o « sertifikat », o tiskouez dre eno ec'h hell eur breton del'hel d'e vrezonek ha kaout kement a zeskadurez hag ar C'hallaoued ; Erw. Oget euz Laruen ha B ar Provost euz Peurit-Kintin, daon euz ar varzed vihan an euz Dir-Na-Dor savet evite « Sôn ar Barzik. » Enor d'e ha d'o mestr mad, an aotrou Caurel, rener skol Sant-Nikolas!

EUR GER

diwar-benn lizer hon mignon an Aotrou Pronost

Moulet 'meuz, war Groaz ar zun diveza, eur respont gant hon mignon, P. Pronost d'eur pennad skrid bet moulet war la Dépêche.

Er pennad-ze e oa tamallet d'eur C'henvreur euz hon C'hhevredigez Breiz, hag a zo e penn ar vrudeta skrivanieurien euz hon amzer, komzou gwall-zismegansuz enep d'ar brezonek ha d'e zifennerien.

War am euz klevet aboue gant hon C'henvreur hen e-unan, na oa ket dleet d'ezan an tamalladur. Ar pez 'n

euz bet c'hoant da lavaret eo n'eman ket bras ar stal gant ar brezonek (ar pez a oar an holl ervad) hag e vije hon yez en argoll paneve ar boan a gomeroimp kenetrezoimp, Bretoned vad, d'he harpa ha d'he difenn. Hen e-unan, hon C'henvreur, a bleustro gant al labour santel-ze : eman o rei an diveza kempenn d'eul levr neve en brezonek hag a vo euz ar gwella, hep mar, gant dorniet mad ha spredet-dispar eo an oberer!

Trugare d'ezan ha bec'h d'al labour! Ra reuio prim al levr neve da rei kalon d'ar Vretoned hag enor d'hon mam-Vro Breiz-Izel!

KAN D'AN AOTRO PER DERRIEN

Person Plouilho

neve-hanvet da eil-dean Plisten.

Ar c'hân-ma zo bet zavet da Aotrou person Plouilho, de e-ouel gant hon mignon mad Person Tredrez ha kanet d'ezan epad ar pred a oa bet en Plouilho en de-ze, oll vignoned an Aotrou Derrien — ha kalz a zo ané — o vea en em vodet en dro d'ezan.

WAR-DON : Kentoc'h mersel, o ma Doue.

Kanomp gouel mad da Dom Derrien,
Tad ha skouer vad ar veleien ;
Unanomp hiric hon mouezio,
Da veuli person Plouilho.

Ro d'in da delen, sant Kado,
'Vit ma kanin da dad ar vro ;
Eur zônik kaer d'am c'henvroad,
Dom Per Derrien hon c'henvreur mad.

Tost da Gerfot, parrouz Eviat,
Eo ganet Per, hon mignon braz ;
Badeet gant Dom Gouelin,
E kerz war e roudou lirin.

Di-kennet druz labourerien,
Dom Per zo skouer ar veleien ;
Hanval ouz e baeron sant Per,
Da Jezuz, e pesk tud zeder.

'Vel e yontr koz 'n otro dom Yan,
Person Plounez, n'oa ket unan,
Harluet d'ar Spagn 'vit ar fe,
Chomaz feal d'ar gwir Doue.

Savet gant e yontr Dom Rolland,
E oa abred leun a skiaql,
B-an 'oe en e yaousnik,
Eur c'hristen fur, den a iliz.

Kaset 'oe da Blougerneve,
Da stadian an den Doue ;
Gonid 're pob bla ar prijio,
Deuz ar furnez, ar skiancho.

Ebarz kloerdi braz Sant-Briek,
'Oe eur skwer vad, eur gwir gloarek,
D'an diaoul 'tiskas ober brezel,
Ha difenn an iliz zantel.

Dorn an eskop 'zav war e ben,
Belek eo sakret 'vit biken,
Warnan 'tiskan spred Doue,
'Vit e nerzou 'pad o vro.

Kure hanvet d'enez Briat,
'Reaz eno kalz, kalz a vad,
Gonid 're ar besketerien,
Da Doue dre e brezegon.

Mont 'ra gant e yontr koz da Rom,
Da welet Pj nao war e drou,
Poket an neus da dreid Zant Per,
E baeron mad, ar pesketaer.

En Rom 'welaz, 'n otro Derrien,
Ar sened bras deus 'n iskielin :
Hag o c'hlevaz o tisklerian,
'N'hall ket ar Pab en em lazian.

Goude, da Voulvriek kaset,
Eno kalz a boan an euz bet,
Dre e gomjo, e garabte,
'C'honsee ar bobl da Doue.

Da Senven da berson hanvet,
Gant e yontr koz Dom Alanet,
E sav 'n eun taol eun iliz kaer,
'N enor da Jezuz hon Z'vter.

Da C'houanac'h pastor lakeet,
Eur presbital koant 'n euz savet,
Kalon an holl a c'honsee,
Dre 'n aluzono a roe.

E iliz koz 'neuz kempennet,
Ha rentet deread meurbed ;
Hen 'zo hrap al leanezed,
Ha d'e gureed tad kare.

Hanval ouz 'n otro sant Erwan,
N'euz ket e bar, n'euz ket unan ;
E galon d'an holl 'zo digor,
Ouz den na chom zereet e zor.

Hirr vue d'hon C'henvreur feal !
Ha gouel mad d'hon mignon leal !
Bue evruz d'e c'hoar Agnes,
Leun a galon hag a furnez !

Goude eur vue hirr, santel,
Ha deuz sant Per, prim 'n ebestel,
Da digori ledan e zor,
Da Dom Per Derrien, e filhor !

STAL-LABOUR SAVET GANT BOULLÉ

En ZANT-BRIEK (boulevard National)

An Otrone VALLÉE, deut war e lerc'h

MEKANIKOU EVIT AL LABOUR DOUAR

TEUZEREZ-HOUARN TEUZEREZ KOUEVR

Gwerzet betekhen : 15.000 gwaskell ha 5 500 dourneraz

NA GAVER NEMET ENO : Dournerazet houarn bell-koufrou ispisial evit ar mekanikou dre dan pe dre betrol. — Gwaskellou Boule d'ober jist, o vont an dro dre vins-tro ha rod-lanz.

Trouc'herezed, mederezed, eler, brabant ha pep sort mekanikou euz ar gwella evit al labour-douar.

GWERZET EN PEP FIANZ HA MARCHAD-MAD.

ERWAN HERNOT

KIZELLER KALVARIOU HA WEIN-BESIOU
En Lantauen

GOULENN AR PRIZ HAG AN TAOLENN

Saint-Brieuc. — Imprimerie Saint-Guilhem.

KROAZ AR VRETONED

HOUMANACHOZ

Eur skood ar bla evit Breiz ha Bro-C'hall.
3 vronnek en tu-all da 22 roal evit ar Breizheltiek.

Ar brezonek hag ar feiz,
A zo breur ha c'hoar en Breiz.
Furnez ar Geta.
Gant brezonek eo deud ar feiz,
Gand ar gallek ez aio a Vreiz.
Furnez ar Geta.

SKRIVANIERIEN

Kas al labourioù pe d'an Otro **VALLÉE, René**
Ru Zant-Bened, ZANT-BRIEK
pe d'an Otro **MOAL, Shyrcanter**
27, bali Charner, ZANT-BRIEK

Dalc'hit bepred d'ho brezonek,
Yes an dud vad ha kalonk.
Yes ar feiz eo; ma vo trec'hel,
Ouspenn ar Vez, e vo Pechet!
MILIN.

UMBANNOZ-KONTERE

Tri gwennek pep ardeudnaded-
skritur.
(Diskenn a briz evit meur a
embann diou-tu).

Eul levr brezonek neve gant Glanmôr

Gwasal tol gwenn an deuz graet Komb! C'hoant an devoa da vouga mik ar brezonek gant e lezennou diskiant; ha setu, dre-holl, o tiwana, 'vel ouz mouez eur zant « burzuder » ben-nag a Vreiz-izel, eun cost puih! a leorioù brezonek euz ar gwella!

Menek — ha menleudi dleet — a zo bet graet aman euz *Barzas Taidtr, Gwerzion Barz ar Gaet, Anndih Per Pro-nost ha Ma Beaj da Jeruzalem*, heman c'hoaz dindan ar wask. Eul levr oustpen da adstaga euz ar roll-ze eo an hini eman hon mignon Glanmôr o vont d'e voulla en ti-moullerez an *Quest-Eclair*. Anavezet mad eo Glanmôr gant lennerien an *Quest-Eclair* e dispieg ken 'koantik, pep sizun, direg o daoula-gad, e zoniou dudiuz, gwir herlezennou stejez ar re gaera e skrin hon lennegez vrezonek. Piou na arve ket ar *Roch* a zo bet kurmet gant ar *Gevredigez Vreiz* pe c'hoaz *sôn an Ankou* hon deuz moullet aman n'euz ket pell!

Nemet ar c'henta kelou euz al levr neve ez euz fellet d'imp rei hirio d'hon lennerien; an tanva anezan a reimp eur wech-all gant eur zonik bennag dibabet diwar an teskad.

EUL LIZER EUZ AR C'HANADA

gant an Aotrou Floch.

Eur pennad zo, e oa bet komzet aman euz an Aotrou Floch, person Magoar, a oa eet d'an Amerik da glask eno douarou ha da zavel eur barouz evit ar Vretoned. Digwezet eo an Aotrou Floch e penn e veach, ha setu aman al lizer an deuz hen skrivet da holl gelouennou ar Vro:

Brao eo ganin rei da c'houzout d'ar Vretoned em euz kavet hag e vitan evite aman unan euz ar gwella douar euz ar Vro hanvet ar Sarkatchewan.

Baleet em euz ar vro-ze enpad pemzek devez da glask douarou a vije euz c'hoant ma c'hengroiz. Ar gompezen (pe blienen) am euz dibabet a zo enni leir begen ha na gaver ket aliez: — Da genta, douar mad evit an diou c'hounidegez, da lavaret eo evit ar maga loened hag an hada edou. — D'an eil, douar yachuz. — D'an tredo, an hent-houarn en amezegez; war hed seiz kant metrad diouz ti-diskenn an hent-houarn e vo savet an iliz, a hanvin iliz sant Erwan; ar re bella euz ma farousianiz a vo eiz pe nao mil diouz ar geraden. N'euz ket ezom da lavaret vo astennet mui-ou-mui ma advroaden vreton, mar silaou an adroidi euz ma galvaden hag e vo savet divreza-toch eul eil prouz evit ar re bella.

Setu breman penoz ober evit kas an traou da benn: Da genta, eur merour, en divije 4.000 lur pe dost en eur zigwezet aman, a helfe sevel eun tiegez dioustu. Dont kwit a rafe e-unan e miz ebrel kenta, sevel a rafe eun ti, eur chatal bennag a breufe hag e hadfe e zouarou. E dud a zigweze, da heul, e mis eost da rei dorn evit ar medi. Ma 'z euz, en o zouez, potred oaset a driwach vloaz, ar re-man a vo eur skozzel vad evit o c'herent, rag douarou a helffont da gaout en o c'hichen. Ar labourerien-douar en o eoz, a deu ar stal da vad gante ar muis, ya gant ma labourfont evel en o bro.

Meur a vereril, savet c'houec'h pe zeiz vloaz zo, am euz bizil. Iet e-benn vremen; hag e oa enne, d'an nebeuta, pevar ugent loen-korn hag eun ngont bennag a gezek.

Al labourerien douar pinvidik avad, n'ez euz ket kalz ane: an darnvuia euz ar re a zigwez aman, Bretoned hag all, a zo tud yaouank didra, ha n'o deve ket aliez peadra d'ober ar vezj. Gaou e vije lavaret d'ar re-man e devoft pinvidik a ben dek vloaz. Tri bloaz, d'an nebeuta, o veont ezom da c'honid peadra da c'hallout tekaat (pe derc'hel douar). E-vel-se eman ar stal gant ar re a zo deut ganen. Bean o deuz breman daou-ugent skood dre viz gant ar promessa da gaout labour epad ar goanv. N'eo ket fall o stad evel ma wlaet. E lec'h mont da c'hoevi e stalioù-labour braz euz Bro-C'hall, e'ch halanout ear vad aman, no labouront gant war ar zul ha n'eo en ront ket da eva, dre na gavont ken an dro d'hen ober. Gant se, e'ch hellont erbedi (pe espenn) pevar c'hant skood dre vloaz, hada eun nebeut en eil bloavezh ha bevan, a-ben nemeur, *seor o tra*.

Mar deo awalc'h d'e'ch an diakeridiourion-man, ha mar kavit o mad eno, kasit buhan ugent skood da viret ho plas. Na vo ket red d'ar bl, evit-se, kwlaet ho tud; ze vo evit eur mare (pe eur c'houz) a larin d'ac'h divreza-toch.

Hastit buhan, kenvroiz ker; eman ar vro-man war an ari-grap, pa zired dre gaoc'h, a dreladou-braz, tud a bep bro: Saozon, Iverzoniz, Suediz, Hongriz, Gallisiz, Roumaniz, Flamankek, hag all... N'euz nemet ar Vretoned euz a gement na finvont ket, hag i brudet aman evel ar gwella gonideien (pe labourerien-douar).

En em lakaat a ren en ho servij: skrivit d'in en eskopti ar *Prins Albert, Sarkatchewan, Canada*. Ac'hane ec'h in d'an « advroaden » em euz savet, evit merka enni al loden-douar ho pezo goulnnet. Eur wech c'hoaz hen laran d'ac'h, hastomp ma na e houllomp ket bezat tizet ha lezet war lere'h gant an estren.

H. AR FLOCH, betek.

Zac'h an Ardou

Ar plac'h paour e oa darbet d'ei zemplan pa wela dirazi dremm euz ar jeant.

— O ma breur paour I emei.

Penez tec'hel arôg ar jeant kounnaret?

Galloud heman a greske gant e falor; laret e vije penoz e tole skorn dre e c'heno, dre e zaulagad; pep finvad a re, elec'h toman an er, a yene anean betek hen trei en fulennou sklaz a dole luc'hedennou glaz hag a deve evel tãn gant a yen e oant.

Trei a re tro-war-dro d'an ti ken prim hag an avel, kas distagan anean deuz an douar, kas mougan ennan tan ha hue, pehini a zo ive eur flamm.

Godik a wele ar c'hoat o tevi en oaled, mez na do-ment ken; gallout a re lakat he dorn 'mesk ar glaou hep zantout mui a domder evit ma he dije lakat en eur han-nac'hik douar klouar; ar jeant a laere e nerz d'ar flamm hep hen laran.

Godik a zonzaz:

— Ma Doue I ma vijen bet breman uhel e krec'h evel ma oamp en berr!

Na oa ket peurachu he zonzj ganti, an ti, evel eur sparfel a zev 'n eun tenn en er war bouez e iskili, a zistagaz deuz an douar hag a dapas lein an nê ken prim ha sonj Godik.

'N em gavout a reaz hi adarre el lestr ma oa arôg, 'uz d'ar wabren du elec'h ma c'hriahenne ar skorn, elec'h ma seblante d'ei breman klevet ar jeant o skringal e zent sklaz, hag o c'houean evel eun teusk.

Mez penoz hadkaout e breur hag e gamarad?

— Marfado maro, emei. Allaz! petra deuin-me da vean ma unan aman!

Bean oa 'n eur c'hastel dispar, 'lec'h na yanke d'ei netra; ganti 'oa kurunen ar roue, bean devoa pep tra herve he c'hoant hag he ezom, ha koulskoude e owele: kollet he devoa he breur.

Na zelle ket war besort tu ec'h e al lestr, pe e save, pe e tiskenne, hag 'uz da batore bro e valec; azecet e oa en kichen an tãn, hag e sonje hepken en he glac'har.

— Disken a rin, emei, warzu an douar, hag e lezin ar jeant da vougan ac'hanoen ive! Me gred eo dous mervel evelse!

Koulskoude, an tãn, aboue ma na oa ken alan sklaset ar jeant warnan, a deue da hadkemer e nerz ha da doman mui-ou-mui. Korf ar plac'h a oa en e gichen a zireudas tam-ha-tam; ar gwad a ziskornaz en he gwaziou hag a grogaz da redek adarre evel an douar pa deu an hanv; tam-ha-tam, evel eur prad hag a deu da vean glaz hag a bep seurt liou bleuniou, dre ma treuz an douar an doanen anean, korf ar plac'hik a deuz da gemer liou ar vue, evel pa divanjoz red warni pen-da-ben; zouden he c'halon a dridaz evel eur rod-vilin pa digoue an douar ganti, he daoulagad a skuilhaz war he dioujod eun nebeut dacro klouar, ha neute e tigorjont frank; he muzello a vouse-c'hoaraz; henvel e oa, o tizei d'ar vue, euz ar heol neve-flamm, pa zav da viz mae e vleo melen goloet a c'hliz.

Godik na dole ket plê; red e oa d'ar plac'hik zevel he brec'h hag asten he dorn da stokan outi; neuze e savaz he fenn en eur spont; mantret e chomaz; d'ar fin, e tigoraz he diouvrech hag e vriataz ar plac'h yaouank 'n eur ouelan gant ar joa.

— Breman, emei, na pa ve maro ma breur, me rei d'ean hadbevan c'hoaz. O merv'hek, emei, en eur bokad d'ar vaouezik, nag euz euzuz, o vean kemeret ac'hanoen ganin! Nag e oz dishenvel breman zouden deuz ar pe- out breman! Reud e oaz evel eur vaz ha gwenn evel eur c'houef.

Ar plac'hik na oa ket evit komz c'hoaz, mez al liam-mou a oa oc'h crean hec'h izili, he c'horf hag hec'h ine, a gouee hini-ha-hini evel liammou Samson euz ar flamm; zellet a re endro d'ei, he geno hanter digor ha gant eun daoulagad ha na oant ket beo mad c'hoaz, evel pa vije feaz goude bean bet flastret dindan dorn garo an Ankou.

Zouden, he muzello a finvaz hag he zeod a loskaaz eur gir; e oa evel eur bugel o teski komz, pe eun evn likan kas nijal, hag a zigor hag a zerr e askelik war vord e nerz; evelse 'oa he zeod en he geno.

Godik evel eur vamm, a zelle dionti en eur vouse-c'hoarzin, astennet war he barlen. Eun dro bennag e tiflukaz ar gomz deuz he geno, hag e laraz:

— Pegen kaer huve a ran!

(Da heuilh).

DIR-NA-DOR.

KENTELIOU WAR AL LABOUR-DOUAR

Evid ar vugale-skol.

An edeier. — An edeier a zo sort yeol korzennet a vez renket gant an dud a wizegez er rumad-plantennou hanvet ganto « plantennou yeotennek ». Hammad an edeier a ra ar pep brasa euz magadur an den ha darn euz al loened donv. Ar re genta anezo eo ar *gwiniz*, ar *segal*, an *heiz*, ar *c'herc'h*, ar *mais* (ed Turki).

Gwiniz. — Ar gwiniz eo ar c'henta euz an edeier. Hadet e vez euz a hanter-here da hanter-viz du pe da zibenn ar goanvez. Ar gwiniz a blij d'ezan eun douar priek, bet blots-mad ha deut, goude, da zizeza, ennan kalz a zrizoni ha di-louzo. An doureier-sach a zo noazuz euz ar blanten brisizur-man: mouga ha laza a reont ar gwiziennoù anez.

Segal. — Ar segal a vez hadet da zivez here hag er miz du. Dont a ra da vad an douarou paour ha treut, er lanneier nevez-digoret e leac'h na ziwante ket ar gwiniz.

Heiz. — Anheiz a blij d'ezan eun douar skanv, blot ha druz. Teitou breinet-mad, d'an douar da deuz eaz anezo, a fell d'anheiz; an doureier-yeu na zereont nemeur outin.

Heiz nevez-amzer a vez hadet en ebrel; heiz goanv a vez hadet en dibenn gwengolo.

Kerc'h. — Ar c'herc'h n'eo ket gwall-gizid'k euz deare an douarou. Dont a ra da vad er rejeter a veer amzer bet torret gant eun aral hepken. Hada a rer kerc'h gouanv da zivez gwengolo ha kerc'h nevez-amzer da zivez c'houevrer.

Maiz. — Ar mais a blij d'ezan eun douar skanv blotet ha teilet-mad. Hadet e ve en mae dre regennadou, 50 senti-metrad etrezo. Gouiduz eo en kement bro p'e hader eul bouet-loenet; e greun, svad, n'hell d'eur-nemet er c'heriste.

An here. — En here an diskar-amzer e ranker kaout, evit ar gwiniz, ar c'herc'h, ar segal, anheiz hadet gant an dorn-nij, war-dro daou hektolitr dre hec'har. Red-mad eo dibab an had e-touez ar greun daveza hag ar gwella miret. A-bouez eo had e-touez had, amzer hag amzer, en eur gemeret da had greun diwar eun douar-all.

Pinvidigez eun cost a zo goude skazez Dove, dic'h an aoz an douar, talvoudegez an tepsioù hag ingali mad an hadou.

An haderez. — Hadet 'o vez gant an dorn pe-gant an haderez. Houman a erbed (espenn) an drederen euz an had, e ingal gwelloc'h hag e sank doun evel ma tere en eur wrezel anezan dioc'h drastadur ar brini ha labourad-all.

KROUIDIGEZ BREIZ

BUE ZANT POL AURELIAN.

Kaver e oa Breiz-Izel, d'ar c'houlz-ze :

O Breiz-Izel, o ksera bro !
Kost en he c'heiz, mor en he zro,

a lavare Briseuk. Kement-all a lavaraz zur Briek, Frékan, Gralon, Budok ha kant-all, pa digouejont e kreiz he c'hoajou braz. Eur vro « kost en he c'heiz », e oa pen-da-bon d'ar c'houlz-ze Breiz-Izel. Na oa ken roue en Breiz nemet an derven.

Mez brerjan zoudon hon devo amzer d'ober maoc'h a anaoudegez gant, p'hon devo digaset ganimp Pol Aurelian a zo c'hoaz en Breiz-Veur hag a zo galvet da vean eskop hag abostol e kreiz k'hoajou hon bro.

C'hoaz at am euz da heuilh e roudou en hon zouez, rag bean eo bet un an deuz tedou ha krouerien Breiz Vihan.

En Breiz-Veur, ma oa ar Zaouon o vac'han hag o rivinan eur c'horniad anel, eun den deuz sn noblans, hanvet lltud, da heuilh komzou zant Jernen, a gemere ar zae a vanech hag a zave en eur c'horn-all manation da gelen e genvroiz war ar skianchon ha war ar relijion. lltud a zo, koulz laret, tad an abaded, an eskibien, ar vanech a zo deut da Vreiz. Gantun, pe 'barz ar skolioù zavet deuz e zorn, int bet skolioù ha laket war an hent deuz ar zantelezh.

Deuz a vanati LANILDUT, zavet er c'hreiz-ze deuz a Vro-Gyru, war an od, eo nijet evel deuz eun arc'h a zilvidigez, ar c'houlmed gwenn-kann-ze a zo diskennet war douar Breiz hag o deuz diazezet enni al lignez tud ez omp ni eur rumiad alrei.

Eno, eo bet zavet Pol Aurelian :

D'an oad a dek pe daouzek v. l. e dad hag e vam e gasaz herve kiz ar vro daved lltud, e oa e skol brudet dre-holl ha d'arrempredet gant an noblans uhelan. Petra gavaz eno Pol en eur arrount ! Dishevel braz eo ar skolioù oa d'ar c'houlz-ze deuz ar re a zo breman, na pa veint dalc'het zoken gant relijioù. Ar pezh a wele ar hreton yaouank-man bemde dirag e zaoulagad greomp ive warnean eur tell.

Manati lltud a oa rez d'ar mor. Er vad a oa wardro d'ean, ar pezh a glask bepred tedou ha mamou gant ar skolioù elec'h ma kaset o bugale.

Eur geraden a-bez a oa deuz ar manati, rag eun toullad mad a dud a oa ennan o vevan, etre menez-ha skolaerien. N'ouffret ket lavaret an niver dre just, mez goût a rer penoz er manation all breton a vije betek 3,000 den ; nebeutoc'h evit 200 pe 300 na oa ket zur en Lan-lltud.

Eur barrouz a-bez a oa diouti ; pep manac'h ha pep skolaer an evoa e di pe e lochen d'ean e-unan, zavet gant plenken ; eno e vije e vele, rag epad an de, ar pedennou hag al labour na lezont ket a amzer da ziskwizan. An holl a breje er menez ti ; e kichen an ti dibri, e oa ar gegin hag eun ti ispisial da zigemer an diaveroerien. An

iliz hag ar vered a oa damdost da gambr an abad, a oa zavet 'uz d'al lochenou-all evit ma hallje ezetoc'h mèsad e zened.

Endro d'ar geraden-man e oa eur vagor hag eun doufle ; a ziavez d'ar vagor e oa ar c'hovel, ar c'braou, ar c'hignol, ar forn, ar vilin, ar gilvizerez (pe amunzerez) kementa oa ezom endro d'al labour-deuar.

En manati lltud, evel peurlvian er manatiou breton, an holl a labourer, skolaerien ha menez-ha : studian, pedi, labourad, setu o reolen pemdek.

Al lezen koulskoude na oa ket ken rust d'ar skolaerien evel d'ar vanech : heuilh ar pedennou, studian, labourad eun tamnik bemde ha chom bepred dindan dorn o mestr er manati a oa red d'e ; mez o bevans a oa gwelloc'h ha hirroc'h o c'housket.

Ar vanech a zave da hanter-noz da bedi Doue, a zistroe adarre d'o gwele hag a ziblouze evit mad kerkent ha ma kane ar c'hok, da laret eo wardro peder eur : pedennou neure betek 8 eur ; da 8 eur, eun daken leaz pe dour tom ha neuze pep-hini d'e labour, darn d'ar park, darn d'ar gilvizerez, darn d'ar c'hovel (rag pep manac'h a dlee goût eur vicher bennag), betek 6 eur d'abarde.

War al labour pep-hini a lare e bedennou pa deue ar mare ; da 6 eur, e vije ar pred ; na vije nemet hennez, ha raktal ar gouspero ; wardro 9 eur, pep manac'h a dizroe da gad e c'holc'hadad foen d'e lochen, elec'h ma kousve gant e zilhag hep linsel na goloen ebed war e gein betek hanter-noz.

Ar skolaerien a studie al loden vrasan deuz an de ; marfad, e rent ive ouспен eur pred, hag en tu-hont d'an dour, d'al leaz, d'ar pesked, d'ar bara ha d'an vo a debre ar vanech, o dije eun tam kik bennag bemde. Diverz-oc'h, deut da vean manac'h ive, Pol na danve tam kik ebed ken ; bara, dour ha holen, eur pesk bihan d'ar gouelioù braz, setu e vagadurez eno pa deuz da Vreiz-Izel.

Pol a oe hep dale en den gwiriek dindan kelennadurez zant lltud. Deski reaz ar pezh a vije hanvet d'ar c'houlz-ze ar seiz ard, da laret eo, an doare-skrivan reiz pe ar c'hrammadeg ; ar filosofi ; an doare-komz reiz, pe an dialektik ; an doare-muzulian pe ar jeomitri ; an doare kontan, pe an niverioù ; skiant ar stered pe ar steroniez ; an doare zôn ha kanaan, pe ar muzik.

Pa vije kalz deuz ar Skolaerien e vijent lodennet dre rum ha laket dindan galloud eur manac'h a vije karget diouz o ren war an dro war hent ar skiant ha war hent ar furnez.

Evelse e oe zavet Pol betek an oad a 16 v. l., etre studian, pedi ha labourad. Desket an evoa zur labourad, rag bean zo c'hoaz, herve kont, wardro an od en Bro-Gyru, eur pezh labour, eur c'hleuz, hag a oe gret gantan.

Eun devez, ar skolaerien Pol, David, Gweltaz, Sam-

devez ma vijac'h beleget, e adkousfac'h kerkent dindan galloud an diaoul.

Ar c'hloarek dibeaehiet a yeaz kwit ha, gant an aon euz ar poanion edo o paotez gouzanv, e chomaz da gent feal da gemmenadurez Beneat. Meur a vloavez goude, avad, pa oe maro e renerien ha pa velaz tud yaouankoc'h evitan o ligemer an urzoù sakr, ne zalc'haz mui tamik kont euz komzou an den Doue, pere a zeblante beza lamet gant an amzer. 'N em gin-gnig a reaz evit beza beleget ; hogen, kerkent, an diaoul, an devoz kwitaet anezan, e grasaz adarre, ha ne ehanaz d'e vourveja ken en doe lamet digantan ar vuez.

PENNAD XVII.

Deuz dismant eur manati diougant gant an den Doue.

Eun den a ouen uhel, hanvet Teoprob, a oa bet distroet war an hent mad dre golennadurez an tad santel Beneat, hag en doa dalezet, dre e vertuzion, hizianz ha karantea ar zant.

son, o vean war an od, a daolaz plé penoz ar gwagen-nou a dismanter pezh ha pezh ar bastel douar elec'h ma oa zavet ar manati : eun de bennag, eme, e tevio ar mor warnomp, hep gout d'imp, hag int da glask lltud hag o tiskoue d'ean penoz e oa gwest ar mor, pa zoujfed an nebeutan, da veuri ha da rivinan al leandi a-bez. Hogen eun de bennag goude, an dour o vean tec'het, wardro eur c'hart-leo deuz an douar, lltud a gemeraz e wal abad, hag a yeaz gant e skolaerien betek ribl ar mor elec'h ma reaz d'ar gwagennou eur rouden gant e vaz. Ar botred yaouank o devoz gante benvioù.

(Da heuilh) : 12 hag 1728 D'ar-Na-Don.

STAL-LABOUR SAVET GANT BOULLE

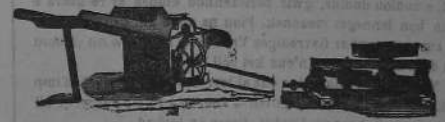
En ZANT-BRIEK (boulevard National)

Ad. hag Ar. VALLEE, deut war e lerc'h

MEKANIKOU EVIT AL LABOUR-DOUAR

TEUZEREZ-HOUARN

TEUZEREZ KOUEVR

Gwerzet betekhen : 15.000 gwaskell ha 8.500 dourneuz.

NA GAVER NEMET ENO : Dourneuzed houarn holl-koutrou ispisial evit ar mekanikou dre dan pe dre betrol. — Gwaskellou Boulle d'ober jist, o vont en dro dre vins-tro ha rod-lanz.

Trouc'herzed, mederezed, eler-brabant ha pep sort mekanikou euz ar gwella evit al labour-douar.

GWERZET EN PEP FIANZ HA MARCHAD MAD.

ERWAN HERNOT

KIZELLER KALVARIOU HA MEIN-BESIOU

En Lanhuon

GOULENN AR PRIZ HAG AN TAOLENN

Saint-Brieuc. — Imprimerie Saint-Guillaume.

Eun devez m'edo Teoprob o vont e kampr Beneat, e kavaz anezan o ouela dourek. Gortoz a reaz pell hag, e giz ne vele ehan ebet d'an daerou-ze ha na oa ket boaz an den Doue da skuilh en eur bedi, hogen, hepken, pa an deveze eun anken vraz bennag, e c'houlennaz Teoprob digant ar zant an abek euz eur glac'har ken braz ha Beneat a respontaz d'ezan : « An holl vanati-man an euz savet ha kempennet evit ma breudeur, barnedigez an Holl C'halloudek hen dilez gant an dud divadez ; a veac'h em euz gallet kaoul digant Doue ma vije aotreet d'in bue al leaned.

An diougant-ze klevet gant Teoprob hon deuz gwelet ni sevenet ; rag ar manati a zo bet distrujet gant al Lombarded. N'euz ket pell e ligweajont ennan enpad an noz ha kousk ar breudeur ; hon dianneza oil a rejont ; den, avad, na halljont da baka. Doue an doa dalc'het d'ar ger roet gantan da Veneat, penoz, ma tilese ar madou etre daouarn an dud gouez, e virfe ar buezioù.

En dra-ze, war a gav d'in, eo henvel Beneat euz sant Paol, e kollaz ar vag anezan he holl vadou hag en devoz ar zant, evelkent, ar frealzidigez da gaout buez e oil gonsortied.

(Da heuilh).

Buez sant Beneat

Tonnet euz oil levr divizou ar pab sant Gregor

PENNAD XVII.

Diwar-benn eur c'hloarek bet dijammet diouz galloud an diaoul evel eur pennad amzer.

D'an amzer-ze, eur c'hloarek euz iliz Aquin a oa heskinet (pe wall-gaset) gant an diaoul, hag an eskop onorus Konstans an devoz kaset anezan da bedi an eun niver braz a lizou gwestlet da rent merzerien, na oa ket bet falvezet ganto e barez evit rei da anaout petra oa galloud Beneat.

Kaset e oe, eta, ar paour kez den perc'hemet gant an diaoul d'ar servicher Doue pehini a bedaz hon Salver Jezuz-Krist hag a gasaz kwit an diaoul euz a gorf an den-ze.

Neuze e lavaraz d'ezan : « Il ; hiziviken, avad, e vezo arabad eoc'h dibri kig ha klask digemer an urzoù sakr ; rag, en

KROAZ AR VRETONED

KOURMANTCHOU
 Eur skoed ar bla evit Breiz
 ha Bro-C'hall.
 2 wennek en to-all da 22 real
 evit ar Broizkeltiek.

Ar brezonek hag ar feiz.
 A so breur ha c'hoaz ar Breiz.
 Furnes ar Geta.
 Gant brezonek eo deud ar feiz.
 Gaud ar gallek ez aio a Vreiz.
 Furnes ar Geta.

SKRIVANIERIEN
 Kas al labourier pe d'an Otro **VALLÉE**, Rener
 Ku Zant-Beneat, ZANT-BRIEK
 pe d'an Otro **MOAL**, Skrivanter
 27, bali Charner, ZANT-BRIEK

Dalc'hit bepred d'ho brezonek.
 Tes an dud vad ha kalonik.
 Tes ar feiz eo, ma ve troc'het,
 Ouspenn ar Ver, a ve troc'het!

EMBARROU-KOUEVR
 Tri gwennek pep aroudenad-
 skritur.
 (Dikloann a briz evit BRIZ
 embann diouz-to).

AR PAB LEON TRIZEK

Nâ glaver ken hano nemet euz gwall-glenved hon tad
 santel ar pab, a vo mato, marizeze, pa zigouero ar pen-
 nad-man d'hon lennerien, ha lezet neuze hep sturier bag
 sant Per en eur mare ken trubuilhet, siouaz ! Pedomp
 'ta a greiz hon c'halon evit tad karek ar Gristeniez hag ive
 evit an Iliz, hon mam, a garfe mevelien an diaoul he
 diskar. Ouspenn eur pab santel ha leun a furnez, Leon ar
 trizekved a zo eur barz : karout a ra sevel barzonezou
 en latin. Setu unan ane troet gant hon mignon mad, an
 Aotrou Per Pronost. Ar pab, pa ne oa c'hoaz nemet eun
 abad yaouank, a oa gwall-glanvidik ha denna ouie petra
 e vije da vean en amzer da zont... nemet Doue, en devoa
 graet e zihab diwar-neuze, hag a roaz d'ezan pare ha
 nerz da c'houarn e Iliz.

Barzonek Leon XIII d'an abad a 20 vloaz

A-boan ez oud aruet d'an ugentved bloavez,
 O paour keaz Joachim, hag ez oud ken poaniet !
 Med o komz euz da boan e ten d'Id levezez,
 Da boan n'eo ket ken kriz, ganid pa vez kanet.
 Te dremen pep noz vez heb gellout tamm huna,
 Eun nebeudik hebken, d'ar mintin, oud en eaz,
 Eun dro d'Id, kennebeud, netra ss laouenna !
 Da legad ne c'hell mui gwelet skilder ar meaz,
 Hag en da beun ivez pebez mezerenti !
 Pa zontez nebeuta, dont a ra d'Id kridien,
 A ya dre da wazied, evel eun eur c'hoari,
 Hag a skourna da vemprou tizet gand an derzienn ;
 A-wechou da gorf holl zo 'vel e-kreiz ar vrouez.
 O! nag ez oud kastiz, dinerz ha displivet !
 D'az pilat gand e falc'h ar maro zo war-vez.
 Daoust hag aon a pefe da vout ganten skoet ?
 Ha Joachim : — Gand aon ne grean ket.
 Falc'h ar maro, sko prim ! Dirazoud e welez,
 Unan c'hoanta tec'het diouz buez trist hor bed,
 Rag n'en deuz ket a youl 'vit nep plijadurez.
 Va c'halon skwiz ne glask nemed ar gwir vadou.
 Hag ar porz a fell d'in tuzout, porz en Enrou,
 A zo
 Va bro.
 Troet diwar al latin gant Per Pronost.

EUR FRIKO... D'AR GWENER !

Me car pelec'h zo eun ti-skol,
 Lec'h ver zavet arok an heol,
 Evi disti, tra la la,
 'Barz ar studi, tra la !

Mar 'n e ar skolerien vihan,
 Herr da studian hep dhan,
 Evit bale, tra la la,
 O deuz ive, tra la !

Klevot ar pezh a aruaz,
 Gant e holl, nan euz ket pell c'hoaz,
 Eun de pe daou, tra la la,
 Me gret d'eur ysou, tra la !

Goude bean lampet ervad,
 War ribl ar ster, tro-dro d'ar prad,
 Evit diskwiz, tra la la,
 I da diviz, tra la !

I da diviz diwar ar boed:
 Ne ket gwal vra, — mez deut bepred !
 I da diviz, tra la la,
 Evit diskwiz, tra la !

Ar pezh a gavan ar gwellan,
 'Me ar potr 'gomzaz da genton,
 'Eo ar c'hrampoez, tra la la,
 'Krampoez ha lez, tra la !
 'Ar c'hrampoez zo mad, me eun all,
 'Mez madoc'h eo c'hoaz ar c'hik sal,
 'Hennez, mignon, tra la la,
 A ro kalon, tra la !

'Gwir a laret, eme Pierrick,
 'N'euz netra gwelloc'h 'vit sort kik,
 'Rak 'n hini douz, tra la la,
 'A lak lipouz, tra la !

Evoan lare : 'ar youd silet,
 'Zo trec'h da bez zo bel hevet,
 'Youd ha krivin, tra la la,
 'Bro Zant-Trefin, tra la !

Loeiz Kerguz beleg neuze mud,
 Vel eun evn, da nor, war e glud,
 Laraz d'e holl, tra la la,
 'Krede oant foll, tra la !

'Ar boed gwellan eo divesker,
 'Divesker gwen eun tamm glesker ;
 'Nort ze zo mad, tra la la,
 'M'c'hredet timad, tra la !

'R re-all dustu oa gwelet trei,
 Trei o c'hein en eur laret : foel !
 Dibri glesker, tra la la,
 Petra glover, tra la !

Loeiz Kerguz neuze 'n eur redek,
 A yeaz er ster en eur zaidhek,
 Da besketa, tra la la,
 Glezker gand joa, tra la !

Er fin, ar re-all rez 'vel-tan,
 Ken oa helibini gentau ;
 Herr ha prez oa, tra la la,
 Da furcheta, tra la !

Al loened paour tolet er mezh,
 'Vijent ket losket pell diez ;
 Dustu le'het, tra la la,
 Kerkent gwalc'het, tra la !

An de varierec'h ; goude 'r studi,
 Mar p'je gwelet potrel fibri,
 Pije c'hoazet, tra la la !
 En eur zellet, tra la !

Keñr oa kavet pladoud braz,
 Na oa ket hanter vite c'hoaz,
 Ken ma'ri friko, tra la la,
 A oa eno, tra la !

M'oar vad friko mad Loeiz Kerguz,
 'Vo klasket c'hoaz arok al luz,
 Friko g'esker, tra la la,
 'Vo pep gwener, tra la !

Enn k ARVOR.

KENTELIOU WAR AL LABOUR-DOUAR

Penôz en em gemer evit anaout an hollen soud mad
 deus an hini a ve mesket.

Etouez an tempsiou an anevetela, goude ar raz-es-
 kern-dreist, pe *superfosfat*, e kavomp an hollen-moger
 pe « salpêtra » soud, haevet en gallek *nitrate de soude*.

Eun hollen euz ar re wella eo da lakaat, en neva-
 zez, wir ar foennier pe an edeier. Diwarann eun ed am-
 livet ha skoanet, dre m'eo diwanet en eun douar divag,
 a deu da vean glaz-du. Euz an holl demsion a ve, heman
 eo an hini a ra ar buhana hag e ve an ezeta anaout-e
 nerz.

Pa 'z eo ubel awalc'h ar priz anezha, e klask alvez ar
 floderien meskan anezan : an hollen ordinal eo an danvez
 a vesker peurliesu, evel-ze, gant ar salpêtra « nitrate de
 soude. »

Netra ezetoc'h evit dizoloi ar floderez-ze. Kemeret
 pul loa-houarn ; leuniet anezi gant an hollen ho peuz
 c'hoant da anaout pe vad eo pe vesket, ha laket al
 loziad hollen-ze da douma a-uz d'eur c'hlaouiaden-dân.
 Mar deo mad an hollen, e teuzo (pe fonto) goustadik ha
 didrouz-kaer hag, eur wech teuret, mar be lakaet an tân
 warnan, e flaminio en eur teurel eur flamen c'hlas. Er
 c'hontrol, mar deo mesket gant hollen ordinal, an hollen
 « nitrate de soude », a vec'h lakaet war an tân, a strako
 hag a losko evel tennour, evel pa ve tolet hollen war an
 tân.

STAL-LABOUR SAVET GANT BOULLE

En ZANT-BRIEK (boulevard National)

Ad. hag Ar. VALLÉE, deut war e lerc'h

MEKANIKOU EVIT AL LABOUR-DOUAR

TEUZEREZ-HOUARN TEUZEREZ-KOUEVR

Gwerzet betekhen : 15.000 gwaskell ha 8.500 dournerez.

NA GAVER NEMET ENO : Dournerezou houarn holl.
 kourfrou ispisial evit ar mekanikou dre dan pe dre betrol.
 Gwaskellou Boule d'ober jist, o vont en dro dre vins-tro ha
 rod-lanz.

Tronc'herered, mederezed, eler-brabant ha pep sort
 mekanikou euz ar gwella evit al labour-douar.

GWERZET EN PEP FIANZ HA MARCHAD-MAD.

ERWAN HERNOT

KIZELLER KALVARIOU HA MEIN-BESIOU

En Lanhuon

GOULENN AR PRIZ HAG AN TAOLENNG

Saint-Brieuc. — Imprimerie Saint-Guillaume.

KROUIDIGEZ BREIZ

BUE ZANT POL AURELIAN.

Raktal e savjont en tu-man deuz ar rouden eur c'hleun da hapa-ouz ar mor. Al labour a oa dister : mag an doule toullet gant baz an tad Abad, mag ar vager zavet gant ar skolerien yaouank, na ont en doare da larz ouz al lano; mez dorn Doue a gonfortaz al labour; da beden l'itud, ar gwagennou diroll a ebomas en tu-all d'ar c'hleun, hag ar mor braz a dorraz e gounnar ouz ar barnik treaz zavet gant ar mestr skol hag e skolerien, evel pa vije bet dirag eur vager gallouduz a vein.

Benn ma'n evoa 16 vla, Pol an evoa achuet e studi; na oa ket en sonj direl d'e di daved e dad, e vam, e vrendeur hag e choaz; ar skouer deuz ar vuz kaer an evoa gwelet ha lanveel epad pemp pe c'houec'h vla, an evoa gouezet e spered hag e galon; hag e sonjaz penoz, evit kement hag an eur an den da ober war an douar, labourad ha pedi, serviji Doue hag an dud, na oa zikour ebet brasoc'h evit er stad a vanac'h.

Laret a reaz eta kenavo d'ar dad, goude bean gouennet ali an Abad, e vestr, hag en em zispardiz ouz e vignoned hag e vistri-skol evit mont er gouelec'h da'n em lakad en doare vad da vean manac'h.

Gret eur sonj, mar plij, war gement-man, digoret ho laou-lagad war skouer ar Breton yaouank-man: gwelet anean o kimiadi deuz e dud, deuz e vrendeur hag e choaz, deuz an ti elec'h ma oa bet zavet hag elec'h ma oa karet gant an holl; gwelet anean o laret kenavo, nan hepken d'ar bed, mez d'ar re wellan hag ar zantelan deuz an dud, hag o vont da 16 vla e-unan er gouelec'h!

Danve breton ha danve zant a oa ennan: ar Vretoned a gar ar gouelec'h dreist pep tra. Etouez ar venech ane, pep hini an euz e lochen; mez kement-ze n'eo ket awalc'h; evit kontant an ezom o deuz da vean e-unan, gwech-ha-gwech da vitan, pep abad a zav war bed tol deuz e vanati eur gouelec'h, da laret eo, eun toulad lochenou bian, henvel awalc'h ouz ruzkennou gweian, elec'h ma kas, a vare da vare, e venech hini a hini da vean o-unan-peda.

Mez awechou, an abad e-unan e krog ennan, evel eun drouk-hirrez, c'hoaz ar gouelec'h, hag e lec'h a-bell, er c'hoajou, hep lavaret netra: « O gouelec'h evuruz, » eme an ermit breton, — « O evuruzet ar gouelec'h! » a respont d'ean evel eun ekleo, eun ermit-all deuz a genn eun draouie pe eur roz.

Pol a chomaz 14 vla o vean evel e-unan en eur saurt rusken, elec'h ma vije kaset d'ean tammou heet treut; goude-ze, l'itud hen galvar hag hen reaz belek: din e oa, na gav ket d'ac'h! Din e oa zur deuz an enor-ze, rag, a-boan e oa beleget, e teuz da gaout anean 12 belek-all o choulun 'n em lakat dindan e urz. Zevl a reaz eta eun abati; eno, o heuilh skouer Z. l'itud, e tenaz da vean anaveet a bell, hag eur roue bian diwardor, hanvet Marc Conomor, a c'halmaz anean da zant da ren ha da c'hoaz ar gristenien en e rouantelez. Pol a chilaouaz e beden, hag a yeaz da chom war e zour.

Mez eun den eveltan a gase gantan bennoz Doue dre lec'h ma tremene: kement a vad e reaz da bobl Conomor, ma kinnigaz ar roue d'ean e hanvan da eskop.

Awalc'h e oa evit spontag Pol, an den izellekma oa. Conomor a oe evitan raktal ken gwaz hag ar gwanan enebour, ha, kentan m'hallaz, e kemeraz an lec'h gant e venech. (Ar bla 512).

Arog, ec'h eaz koulskoude da welet Conomor, hag e c'houlaz gantan, en koun anean, man deuz ar seiz kloc'hik arc'hant an evoa ea e di da c'hervel e dud en pep koulz deuz an de. Mez ar roue, et drouk ennan, a respontaz treut d'ar zant, hag heman na zalc'haz ket warnean.

Zonjal a rajer martere penoz an tje gallet Pol mont d'eur c'horn-all bennag deuz a Vreiz-Veur da hadplantan e abati. Mez, allaz, en amzer-ze, Breiz-Veur e oa trist braz ar bed gant. Ar blavezion 508, 509, 510, 511, gwasoc'h 'vit ar gernez hag ar vosen a oa digouezet er vro: ar Zaouon a oa oc'h ober rum war ar Vretoned gwasoc'h, evit biskoaz. Goude bean bet an trech' warne en eul lec'h hanvet Natanleag, eul leo bennag deuz Londrez, e redjont deuz an eil korn d'ar vro d'egile war o lec'h evel ebas klanv: ar Vretoned, gwech a di'ammme ane, pa hallent 'n em intent da vont a-gevret, gwech all a vije zint ha rordet, dre na dalc'ent ket ple da 'n em unan an eil rum gant egile.

Dija, meur a Vreton a oa diskenet en Arvor o tec'hel ardig o enebourien. Pol hag e venech, hag eun toulad Bretoned-all gante, o vean klasket eur lestr, an em loskaz ive da vont gant an dour tresek lec'h ma ce bet douget o bredeur.

Nag a sonjuz a deu er spered o welet ar pez a c'hoarvezaz neuze hag ar pez a c'hoarve breman. Menez eun doktor deuz ar skritur zakr an euz klovet o lavaret: « e deuz netra a neve dudan an heol; » da wir, gwelet a reomp hirie adarre Bretoned Breiz-Izel heskinet ha gwasket abalaouour d'o fe ha d'o yez;

gwelet a reomp ive darn ane o treuzi ar mor hag o vont tresek douaro-all, douarou ar C'honada, bet darempredet da gentan gant eur Breton, Cartier; beleien zoken a ya gante; hag e sonjan er venech, er veleien hag er Vretoned o tiskan, breman 'zo 1400 vla, en hon bro.

Dour Breiz-Izel an em gav re striz ha re baour da vagan hirie mibien diouer ar Vretoned koz; a hent-all, o hano hag o c'hredennou o vean disprizet, o klaskont hag brik ha Pol, hag e lec'hont evel tresek broiou elec'h ma zo frankiz ha liberte: labourerien, tresek ar C'honada, pesketaerien, tresek an Tunisi.

Ra plijo gant Doue lakat da hrdnevod du-hont, en douaro founuz ar C'honada ha war o chon an Tunisi, gouenn goz ar Gellied; plijet gant Doue rel d'ar veleien ha d'ar Vretoned a ya tresek di spered Pol, Brik ha Gweltz!

N'e ket neuz eur gwall galonad e te menez Breiz-Veur da gwitad o bro: daoust d'an den da vean e zellou troet warzu ar bed-all, bepred e galon a chom stag d'ar c'horn deuz ar bed-man lec'h ma ve bet ganet ha zavet. Pol hag e venech a gwita, an daerou 'n o daoulagad, o bro laeret d'e a zindan o zred. Welet-hu ket o bag o vont gant ar mor, hag int warni o kuzan o fenn etre o divrech?

Mez setu koulz ar pedennou a zo arvu, hag en em lakont da ganan war an dour evel gwechall en o abati, psalmou ha kantiko. Ean noz a dremen, an heol a zav melen e benn; pan arvu da dremen ar c'hreiz-ze, e welont dirage eur goumoulen c'hlaz-moug pehini a dema hag a chom mot war c'horre ar wagen: Eun douar eo t'evna unan, Tostat a reot outi: an heol a lak trowardor d'ei ar mor da virvi evel arc'hant teuzet; ar gerrek, goloet a c'hlazur tenval, a zebiant du: eun enezen eo: henvel eo da welet evelse deuz eur men talvouduz kelc'hiet gant arc'hantrik.

En ne, an heol a verk eur ar gonspero: ar venech a gin en eur vouez, en eur dostad, war gain ar c'hounnou; me zont e kanent an deze: *Puichra es et formosa*: Nag zont kaer ha duduz da welet; hag e santent frealzet o chelon, o sonjal na oant ket deut gwall bel deuz douarou Breiz-Veur.

An enezen elec'h ma tigouez lestr Pol, a oa Enez Eusa (Ouessant) en kern ar Finister, hag ar pleg-mor elec'h ma touraz a zo hanvet Porz an Eojenn, pe an Oan.

Zellet al lestr o tont da gad an od, hag an dud a zo warni e tiskan hini ha hini warlec'h an Abad. Bean zo da gentan, herve an istor, daouzek manac'h beleget hag eun toulad menezoc'h yaouank; hanvio ar veleien ane a zo bet miret hag, ouспен, hano an eil-abad, Thegonec (1). Eman eta Towodek, Toez, Hercan, Tosek, Jaoua, Tigernmael, Gellok, Bretowen, Winniaou, Laouenan ha Kiel. Bean oa ive war ar vag tud dimezet, gant o gwage, o bugale, hag o servijerien; daouzek Breton deuz an noblans ubelan, kendirvi pe nizien da Zant Pol, a oa deut da heul anean; gallet a rer koatan eu c'houec'h ugent pe eur c'chant hanter a dud.

Diskarget e oe al lestr deuz a gement a oa enni, henviou, boed, dilhad, ha gret e zamm da bep hini. Neuze an Abad, gant e vaz en e zorn hag e veleien endro d'ean, a gerzaz en hano Doue tresek kreiz an enezen, da glask eul lec'h da zevel, evit an derved gwech, e vanati (2).

Enez Eusa n'eo na hira na ledan; bean he deuz diou leo a hed hag eul leo bennag a ledander.

Ar gwe enni a chom berr-berr abalamour d'an avel mor a c'houez warne hep ehan; mez ar prajou a dol yeot ha foen mad.

Z. Pol hag e dud a dreuze brouskoajou derv berr ha treut, pradennou glas ha gwaziou skler: ar mor braz, gant e wagenou hirr ha pounner a lampe a bep tu d'an enezen: an disteran banne avel a c'houe, a zebiant raktal reut ha ter.

Ar beajourien a zelle endro d'e en eur gerzet a vanden warlec'h an tad abad. Zouden heman a bozaz en eun draoulen kled goloet a vren, en kichen eur vammen dour beo, hag e laraz: Ma be bolante Doue, aman e savfomp hon zi.

Pep hini a dolaz e lec'h, hag e oe pourveit raktal peadra da dremen an noz Ti ar manac'h na oa na hira na diez da zevel: eun temnik magoren evel eur c'hleun, perchennou ha bodou koat, warlec'h hag a bep tu, ha setu lojet hen. Pep hini a zanzeez e wele vel ma hallaz, an deiu warlec'h, Z. Pol a reaz zevel eur chapel vihan hag eun oter vein enni, e-kreiz ar braden elec'h ma o lejez ar venech. Eno eman breman Lampaul, bounek Eusa.

Pegelit e chomaz Pol en Eusa! Laret a rer eur 6 miz bennag, eur bla d'an hirran. Eun diskviz a reaz eno ha netra ken, kent kregi gant labour e vuz, an hini a oa merket d'ean a bep amzer. Al labour-ze a oa presag an Aviel d'ar bisaned 'oa o chom en Arvor, elec'h eman hirie Kastel Pol, zevel eno eun iliz, eun eskopti, lakat da dalvezout an douar, fountan er c'horn-ze, evit troc'han berr, an dissez deuz eur vro veve, p'oz en tu-ze deuz an Arvor, e kett ma oa tud all oc'h ober an hevelep labour en tu-all, men font rouantelez Breiz. Setu da betra e oe galvet Pol, eun novez ma oa kousket war e blanken. Eun eil a welaz en e hunvre hag a laraz d'ean:

(1) Eur barrouz vraz etre Montroulez ha Landivisiau a roug hirie hano ar zant-man.

(2) Ar pleg-mor elec'h ma tiskennaz Z. Pol 'zo hirie porz-mor Eusa-Lampaul, kerban an enezen, a zo zavet wardor abati koz Z. Pol.

N'e ket aman oaz galvet gant Doue. Bean 'zo eur vro-all pelloc'h, elec'h ma zo meur a zen divade. Kerz ha zaveta ane.

Pol a sentaz raktal; gervel a reaz e venech hag e dud, hag o vean haddouget d'al lestr an holl beadra, e kerzaz adarre war gwenjoennou ar mor. Ar veaj na oe ket hirr; digouean a reaz er pleg mor-hanvet Porsal. Neaz ket kalz pelloc'h; o vean pignet er c'hoajou diwardor, el lec'h hanvet Teimdedou, (hirie Lampaul-Ploudalmenez), e reaz eno e chomadur. Ar venech, herve o c'houlumnez, a zavaz pep hini e lochen war bed tol an eil deuz ehen, e kreiz ar c'hoat. Unan ane bepred, Jaous, a arvez gant eur feunteun dour-sklor, evel eur lagad liziu emesk ar yeod; troc'han reaz eun toulad bodou kost, eur berehen bennag, hag a reaz e nez e kichen ar vammen.

Goude-ze, ec'h eaz da badi Doue gant e gevredour. D'an noz e tizroa l'ouden, o sonjal ha pegement a biljedur an tje o kousket da hiboudik ar waz; marteze zoken e teuje eun estik bennag, boez da gludan wardor ar vammen flour, da ganan 'uz d'e benn. Dont a reaz eta da gad e lochen; ar waz a rede en hevelep lec'h bepred, mez ar lochen a oa kollet. Souezet braz ar paour kez ermit: N'e ket estiget, e sonjaz, a glad dre aman, disoulou 'm euz aon eo. N'e ket an diaoul e oa, mez eur c'hole taro, an evoa kemeret ar pleg da zont eno d'an dour, hag o vean kavet ar lochen war e wenojen, an evoa distrelet anei gant e gerno. Ter gwech diouet, ar manac'h a haddaraz e di, ha ter gwech e oe diskaret d'ean. Mont a reaz eta, four-bilhet tre, da gaout e abad, o pedi anean da zont da harz an diaoul deuz e di. D'abarde, Z. Pol a yeaz hag en em lakaz war e zaoulin da bedi. Hep dale e welaz ar c'hole o tont, prest e gerno da zifannman adarre labour ar manac'h. Mez dirag an Tad Abad, al lochen a souzaz, hag a reaz eveltan, 'n em dol war an douar, evel pa 'n tje mez ha keun. Zant Pol a reaz zin ar groaz warnan, hag ar c'hole a yeaz en e dro ha na zizroaz ken.

Epad daou vla, Pol, e venech hag e dud a veaz eno di-drouz en eur c'honid o bera. Kerent Pol a zavaz tier wardor, elec'h ma karjont: eur c'henderv d'ar zant, hanvet Per, a c'halmaz e di Ker-Ber, hano hag a zo miret eno c'hoaz hirie.

Al lec'h a oa duduz braz hag e blije kalz da Bol; mez n'evoa ket ankouet an evoa ouспен bevan en peuc'h d'ober: bean 'n evoa ive d'ober kristenien gant an dud a oa o chom er vro-man; evel na gave ket nemeur endro d'ean, e sonjaz mont d'o c'hask. Pa welaz krenv awalc'h an treg gant e dud, ha n'eo devoa ken ezom red dientan, e kemeraz gantan eun toulad menezoc'h, hag ec'h eaz en hent gante evit an derved gwech.

An nep an tje kavet ane o vont tresek ar zav-heol adreuz d'ar brouskout ha d'ar c'hoat, hag an tje goullet gante da belec'h ec'h eint, o dije gallet respont d'ean. « Ni a zo o vont d'hon labour! »

Evel ma komz an Aviel, bean oant euz ar micherourien galvet ha zavet beure mad da vont da labourad d'ar winlen vraz hanvet Arvor, a zave endro d'e hag 'uz d'o fenn, difurlu kaer, he brankou deliennek leun a seo hag a vuz. Mont a rent war vel deuz ar mor; e vouez hag e wagenou glas a verke d'e o hent; na gavent krouard ebet da ren ane nemet ar mor ha dorn Doue. Bean 'oa eun den bennag koulskoude o chom er c'hoajou, mez n'hallent tennan gir ebet dioute, rag na gonzent ket ar menez yez gant ar venech breton, hag a hent all, spontik e osnt evel yourc'hed goue.

Ar venech a gouste dindan toen an dero braz; bep noz e savent gant brankou tammou telennou bian, awalc'h evit golo ane epad eun novez; da hanter-noz, evel pa vijent er gouent, e savent, hag e kanent pedennou da Zoue: ekleo an noz a douge o mouez don er c'hoajou: ar bleidi a dave, hag awechou eur c'hoaz dister, eur pain dianket e-unan emesk ar goue, a zibune 'n e lochen hag a zontje, souezet bras, daoust piou e oa an dud-man ha na deuzet nag evit lazaz nag evit tanan, hag a gane da greiz an noz evel estiget.

Da c'houlou-de, ar venech a yee adarre en o hent, o terc'hel bepred en tu deou d'e ar mor; bep ter eur e larent eur pennad deuz o tis.

Meur a zavez e valez Pol hag e venech: bean o devoe kalz a boan hag a zienes; diou wech benne e tebrant eun tam boed deuz ar pez a oa deut gante, hag ec'h eunt dour deuz ar gwaziou war o hent.

An abad Pol an evoa fians e kavje eun digemer mad en penn e veach: « Arruout e refomp de pe de, emean, en eul lec'h ma zo tud o chom; gant ar mestr a gavfomp e c'houlou-fomp neuze douar labour hag e zikour evit prezeg.

Hogen, eun de, Pol a gouezaz war eun hent braz; heuilh a reaz anean, ha war ribl an hent-ze e kavaz eur potr o vesa eur vanden moc'h. Mont a reaz d'e gaout, hag e c'houlaz gantan piou oa. An den-man na zebiantaz ket bean gwel souezet o welet an Abad hag e venech:

intent a re zoken o yez:
— Me zo messer moc'h, emean, gant an otro kont Withur, eur c'hristian mad a zo o chom en enezen Batz.
— Pell ac'han t'eme an Abad.
— Digrei war ho kiz a renket da ober, eme an den-man; ann hent braz ho kaso war eun betek war vel deuz an enezen.

KROAZ AR VRETONED

KOUBANANCHO

Eur skoed ar bla evit Breiz
ha Bro-C'hall.
3 wennek en tu-all da 23 real
evit ar Broi-heltek.

Ar brezonek hag ar feiz,
A zo breur ha c'hoar en Breiz.
Furnes ar Geiz.
Gant brezonek eo deud ar feiz,
Gand ar gallek ez alo a Vreiz.
Furnes ar Geiz.

SKRIVANIERIEN

Kas al labourios pe d'an Otro **VALLÉE, Rener**
Ku Zant-Beneat, **ZANT-BRIEK**
pe d'an Otro **MOAL, Skrivanier**
27, ball Charner, **ZANT-BRIEK**

Dalc'hit bepred d'ho prezonek,
Yez an dud vad ha kalonek.
Yez ar feiz eo ; ma vo trec'het,
Ouspen ar Vez, e vo Poc'het !
M.L.M.

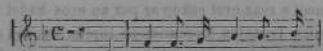
EMBANNOU-KORVER
Tri gwennek pep aroudennad-
skritur.
(Diskann a briz evit meur a
embann dious-taj.)

MARO AR PAB

Manrusat kelou a zo o paouez digouezout ganimp !
Maro eo ar Pab ! Maro eo tad ar Gristenien, vikel Hon
Zalver war an douar, ha leret, evit eur pennad, hep he
sturier hag sant Per en kreiz ar gwall-stourmadek a
dreuzomp. Pedomp, a greiz kalon, da gentan evit ene an
hini a zo maro, hag ive evit goulenn sklerijen ar Spered-
santel d'ar gardinalad, d'e da ober an dibab gwellan.

DALC'H SONJ, O BREIZ-IZEL

Houman zo eur werz neve hag en em gavo, posubl
e ve, da veza ken anaveet en Breiz ha ma 'z eo brema
Bro gor ma zadou. Laket eo war eun ten kaer disanz,
ton ar *Let Erin remember*, pehini zo anzavet gant Iver-
zoniz pe Irlandiz evel o c'han broadus.

Dalc'h sonj, o Breiz-izel, deuz
an am-zer, Rog ma oaz gwer-zet ha
trech-et, Pa c'halle-le da vi-bien
ker-zel se--der, sonn o
fenn, di-nec'h o spe-red ! Rog ma
oaz bet taolet hop di-fenn ha paour, Dindan
seu-liou poun-ner an es-tren, Ha sta-
get da vi-kon deuz eur c'haron-z aour, ouz
da dreid ken te-nor eur chad-en !

I.

Dalc'h sonj, o Breiz-izel, deuz an amzer,
Rog ma oaz gwerzet ha trec'het !
Pa c'halle da vibien kerzet seder,
Sonn o fenn, dinec'h o spered.
Rog ma oaz bet taolet hep difen ha paour,
Dindan seu-liou pounner an estren,
Ha staget da viken deuz e garronz aour,
Ouz da dreid ken tener, eur chaden !

II.

Dalc'h sonj, o Breiz-izel, deuz ar re gor,
O deuz luskellet da gavel,
En peb traouien ha war griben peb roz,
E klevi o mouez en avel.
An aveliou a c'houez war da blennennou,
A zoug eneo ar Vretoned,
Pere-lavar d'id bemdez en o c'hlemmou :
« Dalc'h sonj euz da amzer dremenet ! »

III.

Dalc'h sonj, o Breiz-izel, deuz ar Morvan,
Deuz Nominot, mestr dispar !
Deuz da rouane, deuz ar Prinz Alan,
Deuz ar Sent 'deuz gret da zouar.
Deuz an Duked vad a c'houarnaz ar vro,
Ha deuz hano an dud-a-vrezel,
Deuz meridi ha kourserien Sant-Malo,
A zougaz dre ar bed da vanniel !

IV.

Dalc'h sonj, o Breiz-izel, deuz ar Varzed,
A ganaz da yez dudius,
Bennoz d'ezo, da yez zo beo bepred,
Beo ar Brezonek enoruz !
Dalc'homp sonj, dalc'homp da viken an envor
Deuz gloariou dispar hon c'hendadour,
Ha daoust ha pegeid e padfe bro Arvor,
Na zilezomp biken o roudou !

JAFFRENOU (TALDIR.)

BELEIEN LAERET O FAE DIGANTE

O fae a zo bet laeret, gant ar C'homb milliget, di-
gant an Aotrone Mazevel, person Sant-Drian ; Paturel,
person Sant-Kleve ; Corre, kure Louargat, ha Blanchard,
kure Ploezal.

N'em euz ket ezom da lavaret eo dre 'n abeg ma kom-
zent brezonek ec'h int bet skoet. Ouspen-ze, beleien vad
ec'h int ha ze zo eun digare all pouezuz c'hoaz ; rag
pez a glask Komb, 'vel ouzoc'h, eo tizout ar feiz
hag ar veleien dreist d'ar brezonek. Enor eta d'hon
beleien vad da vean bet skoet gant an den diaoulek ha
divrezonek ! An toliou-ze skoet gante a zo enoruz meur-
bed, rag netra na ziskouez gwelloc'h int-i leal ha stag
mad d'o dlead a velcien hag a Vretoned hag e talc'hont
stard

D'o bro, d'o brezonek ha d'o feiz !

Ha ni, en amzer-man a vrezel ouz an Iliz hag a hes-
kinerez ouz ar veleien, bezomp sonj euz hon dlead (pe
dever) a gristenien : D'imp-ni eo da rei skoazel d'hon
beleien en o ezommou, d'o difenn ha d'o harpa enep d'o
enebourien. Aman, e bureo *Kroaz ar Vretoned*, e tal-
c'hfomp da implija an aluzennou hon devo digant hon
lennerien, da zigoll hon beleien vad euz ar gwall-laeronsi
a vo graet d'e gant an dud fallakr.

GOUEL SANT GWILHERM

Disul kenta e lidomp gouel sant Gwilherm, cil patron
an eskopti. 'Vel sant Erwan, sant Gwilherm an euz
renket stourm ha poania da zifenn gwirioù an iliz Pe-
domp-han neuze eta gant mui a veoder evit biskoaz en
amzer drubulluz-man ma 'man ken gwasket an Iliz, ar
velcien hag al leanezed. (Ar Werz ar zun a deu).

KELEIER

Plien. — Maro eur Breton mad

En parrouz Plien e zo o paouez mervel eur Breton
hag e talv ar boan komz anean d'hon lennerien. Hen e-
unan e oa unan deuz lennerien ar *Groaz vrezonek* ; ke-
ment hini eta e tigoueo gantan ar c'helo-man, ra bedo
evit ine Yvon Peres.

Skoet eo bet gant ar Maro d'an oad a 55 vla, e kreiz
e nerz, d'eur c'houlz ma zo muian ezom en pep lec'h a
gristenien vad hag en hon bro, a Vretoned kalonek.

Bean e oa hag an eil hag egile. Plieniz a douge d'ean
kalz a zougans, rag ar skouer vad a vije kavet gantan
bepred en pep maro : bean 'sa en e di den a urz, ha
koulskoude karanteuz en kenver an holl.

E c'hoant braz e oa miret ar peuc'h endro d'ean, ha
lakat an holl 'da gerez war an hent mad, rag bean oa
deuz ar re a gred penoz brasan mad an dud eo bevan
dindan dorn Doue en unvaniez hag er garante.

Ma 'n euz bet gwech a zo, poan ha trubuilhou war
an douar, e kavo, a dra zur, e zigoll er baradoz.

Kroaz ar Vretoned a gas he gourc'hemennou d'e
dud, d'e wreg, d'e vugale, dreist-holl d'an abad Peres,
kure en Benac'h, hag a gemer gante peurz en o tru-
builh.

STAL-LABOUR SAVET GANT BOULLÉ

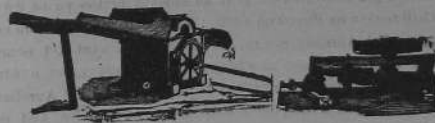
En ZANT-BRIEK (boulevard National)

Ad. hag Ar. VALLÉE, deut war e lerc'h

MEKANIKOU EVIT AL LABOUR-DOUAR

TEUZEREZ-HOUARN

TEUZEREZ KOUEVR

Gwerzet betekhen : 15.000 gwaskell ha 8.500 dournerez.

NA GAVER NEMET ENO : Dournerezed houarn holl-
koufrou ispisial evit ar mekanikou dre dan pe dre betrol. —
Gwaskellou Boule d'ober jist, o vont en dro dre vins-tro ha
rod-lanz.

Trouc'herezed, mederezed, eler-brabant ha pep sort :
mekanikou euz ar gwella evit al labour-douar.

GWERZET EN PEP FIANZ HA MARCHAD-MAD.

ERWAN HERNOT

KIZELLER KALVARIU HA MEIN-BESIOU

En Lanhuon

GOULENN AR PRIZ HAG AN TAOLENN

KROUIDIGEZ BREIZ

BUK ZANT POL AURELIAN.

Ar meser a zilezaz e voe' er c'hoat hag a yeaz gante.

— Klz a dud a zo o chom dre aman ? eme an Tad Abad.

— Nebut a zo, eme an den-man, nemet ar re 'zo dis-kennet aman daou via zo assembles gant ar c'hont Withur.

An Tad Abad a ouvez raktal penoz ar c'hont Withur hag e dud a oa Bretoned eveltan tec'het 'n r'og ar Zaouzon.

— Perag 'la, emean, 'zo ken nebut a dud er Vro-man ?

— Lezet eo bet an darn-vulan dioute gant ar Zaouzon !

Ha ni 'zo o tec'het en o r'og ! Daoust hag hen e rentfont Breiz-Veur en eur stad ken truezuz hag ar Vro-man ?

Evelse o sonje an Abad en eur dol e zaoulsad war an douarou tro dro, elec'h ma oa mestr breman al loened e lec'h an dud.

— Na denont ken war aman, eme ar meser, breman pan euz ken netra. Ar Vro-man oa pinvidik, hag eur bobl tud enni o chom breman zo tri c'hant via ; tri c'hant via eo padet an dud da laz, an tier da ziskarr, ar madou da laerez ; darn deuz ar c'hoajou-ze o deuz boutet deuz an de ma eo bet trec'het ar bobl a oa aman o chom : ar gwe-ze o deuz etre daou ha tri c'hant via.

Nag a rivinou, nag a wad skuilhet war an douar elec'h ma kerzet ; temzet eo bet o griou gant korfoù tud, ha piou a arfe ze breman ?

Evidon-me zo ganet er c'hoajou : hag er c'hoajou oun bet maget ; ma zad hi ma mamm o deuz bet kontet d'in istoriou ken kri, ma savfe ho pleo 'n ho penn ouz e c'hlovet. Ar Zaouzon a zo gwasoc'h evit drouk-sperejou. Gwechall ma zud o devoa eun ti war an od-man e kichen er c'hastel-ke elec'h ma oa zoudarded deul a-bell ac'han, deuz a Rom. Ar Romaned a oa deut da vestr war ar Vro-man, meaz braz e oa beyan dindane, nemet e oant peganed. Gante e teskaz ar re ac'han bep seurt micheriu, zavel tier kaer ha bevan dizoursi.

Skubet int bet gant poblou gous deut deuz ar Zav-Heol ; hirie na chom ken roud ebet dioute nemet er c'hastel hennag evel an hini 'ch et da welet, hag fan henchou braz o devoa digoret, hag eo heman unan ane.

An Tad Abad a oa karget e spered a bep seurt sonjou, o chilaou ar meser paour e kontan e zoare trist. Goul a reaz gantan :

— Kristenic'h-all a zo c'hoaz stouez tud ar vro ?

— Nebut, emean ; rag ar c'hont Withur na zoursi ket nemet deuz tud e di. Ni, avad, a zo Kristenien.

Zant Pol a droaz tresk e venech' :

— Klevet, emean, ha zellet edont d'ac'h, aman ez omp galvet da badsevel eur vro a neve flamm. Hen ober a refomp, ma leu Doue d'hon zikour.

Arrouat a rajont e kichen ar c'hoz kastel. Ar magorion na oant ket kouet c'hoaz, rag savet mad e oant bet ; mez an drez, an ihè, ar bronkoat o devoa boutet tro-war-dro, diavez ha diabarz. Zant Pol hag e venech' a deuz ebarz : ha petra gajont ? Eur wiz koz o rei da denan d'eur vanden moe'h bihan, eur c'hole taro o vousta en krap ouz ar vagor, hag eun t'ol gwenn en eur gleuzen dero.

Hastan rajont mont ermeaz war o c'hiz deuz ar c'hastel, deut da vean eur c'hraou evit al loened goue.

Ma tolemp hirie hon zell endro d'imp e welomp evelse meur a goz gastel, zavet gant an noblans breton pa oa gwechall rouane ha duked en Breiz : hirie, evel ar c'hastel an em garaz Pol Aurelian ennan, ar c'hastel-man n'int ket nemet eur repu da loened ar c'hoajou. Koulskoude zavet e oent gant ar re a deuz warlerc'h kendrivi ha nizen Pol Aurelian. Evelse, ar bed zo bepred o neved, hag eur vro ive, keit ma chom ganti tud kalonek ha nerzus.

An abad hag e venech' e oe red d'e trenzi ar mor da vont da gaout Withur en euzen Batz. Ar meser a garaz d'e eur vag hag e tremenont en nebut amzer.

O tiken en euzen-man, Pol a gredaz d'eun digoueout adarre en Eusa. Mez an er a oa dousoch aman, ar vro pinvidik ha dudusoc'h da welet. Ouspenn, arrouat a reaz zoudent gant eun ti zavet en kiz e vro, stumet awalc'h ouz hini e dad gwechall, hag e galon a deuz da doman, o sonjal an evoa marleze kavet er c'henvread.

Gwelloc'h c'hoaz : eur c'henderv d'eun e oa ar c'hont Withur : goude bean 'n em zaludet, e tejont da 'n em anaevout, hag e azejont evit kozesl assemblies deuz Breiz-Veur ha deuz o besjou penruz.

Na oa ket pell aboue ma oa arrou Withur war ochou Arvor : eun toullad mad a dud a oa deut gantan, a felle d'e bevan dinech ha didrouz ; kavet o devoa ar pez a glasket : bevan rent deuz o fesketere, o chaze, ha deuz ar moe'h a vagent ar c'hoajou. Withur, avad, n'evoa ket goullot, emean, chom en od etouez e govroidi. Na oa ket kaer evit bevan er giz gante ha gant ar balaned o devoa kavet unanik bennag en c'hoin-ze. 'N em dispartiet an evoa dioute, da gleak c'hoaz eul lec'h sioulloc'h hag e oa tremenet en euzen elec'h ma oa o-unan gant e diegez. « Aman, emean, e lakan ma amzer da badskri-van ha da livan an Aviel hag e viran 'n em zi an urz hag al lezen gristen.

Diskoue a reaz da Bol al levkrivet gantan, livet kaer darn euz al lizereunou, hag e klonigaz d'eun al labour-ze.

— Na glaskan ket well, emean, evit ober kristenien vad gant an holl dud a zo war ma douarou. Kemeret eta al levkr-man, en testen deuz ma grad vad ; ouspenn, e lezin ganac'h an enezen-man hag ar c'hastel koz ho peuz gwelet war an od o tont aman.

Pol a drugarekaz e genderv a vouez uhel, hag en e galon, e laraz ive gant kalz a joa trugare da Zoue. 'N em zantout a re breman arrou en e labour.

Ar pez a c'hoarvezaz zoudent goude na reaz nemet e harpan er greden-ze.

Mestr-peskotaer ar c'hont Withur a deuz d'e gaout e keit ma oa gant ar venech', en e zorn deou eun eog a vent vrasan, hag en dorn-all eur c'hloec'h. Ma oa fero gant e besketere, e oa ive eun draik bennag zoutezet ; rag en tu-hont ma 'n evoa lapet eur pesk, an evoa kavet c'hoaz en e rouejou eur c'hloec'h. Ar c'hloec'h an evoa wardo eun troatad hed ; an alieden emean a oa hanter-debret gant an dour-mor.

Dal m'e welaz, an Tad Abad a reaz eur vousehoaz hag ar venech' a reaz ive.

Withur a dolaz plé :

— Daoust, emean, ha c'houi 'oar an doare deuz ar gaven-man ?

— Evit ar c'hloec'h, eme an Abad, a zo deuz ma anaoudegez. E gwelet an euz epad meur a vlaveze e ti Conomor, a gomzen anean d'ac'h breman zoudent. Seiz evelse an evoa : pa dispartiz dioutan, e c'houliz unan evidon ; meaz arabad oa d'eun rei hini ebet d'in.

— Ha setu an euz heuilhet heman ac'hanoc'h adreuz d'ar mor en despet da Conomor, hag e deut d'ho kaout d'am zi. Abeurz Doue eo deut, ha c'houi ive, ma c'henderv. Kemeret eta ho kloec'hik da lakat er gouent a zavet war ma douar.

An eog-man, a laran d'ac'h d'am zro perag eo bet lapet. Doue a gas anean d'in evit ho enori hag ober d'ac'h gwelloc'h digemer.

Roet e oe an eog d'ar c'heginer : ha Withur a gasaz gantan an abad hag ar venech' da ziskoue d'e an enezen. Da goulz pred, e klevjont zoudent eur vouez zklar ha dous o tintan merr ; Pol hag ar venech' a anavezaz mouez kloec'h Conomor ; zeblantout a reaz d'e bean adarre en Breiz-Veur, hag an daero a deuz 'n o daoulagad.

An eog a oe dobet etre an holl ; braz awalc'h e oa evit ma 'n ije pep hini e dam.

Zant Pol a zo eur breman da 'n em gavout elec'h ma klaske Doue e lakat ; nan evoa ken d'ober nemet kregi gant o labour, da gantan, zavel eur manati, ha goude, 'n em lakat en doare da brezeg an Aviel da dud ar vro.

Daou vanati a zavaz : unan en enezen, unan er c'hastel. Pa glask an tu da gompen anean egiz eur gouent, e hadkavaz eno adarre ar wiz, an tol gwennan, ar c'hole hag an ourz.

Evit an ours hag ar c'hole, e touchaz sine ermeaz, rag re voue e oant da vean danvaet : ar wiz avad a viraz gant he re vihan hag e lakaz en eur c'hraou : ar moe'h a zavaz diwarni a oa ken braz ha ken teo ma oent hanvet divezatoch' ras real ar moe'h. Pol a zispartiaz ive ar gwennan en eun nebut telou, hag e kasaz ane er pevar c'horn ar vro.

Pleal a reaz neuze gant e vanati. Ar venech' a ziskaraz kout, a denoz mein, hag a gompennez en berr amzer o lojez.

Ar pep gwasan a chome d'ober, da laret eo, ober kristenien vad gant ar balaned, deski d'e bevan herve lezen an Aviel, zavel en o zouez liegezou kristenien ha labourerien.

Klezeier ar Zaouzon n'oa devoa ket dijustret falz doueou, na keennebet falz-kredennou an Arvoriz : ar re-man n'oa devoa ken netra nemet o moe'h hag o doueou'faoz ; mez dere'hal a rent ha d'an oil ha d'egle evel d'o divezan mad. Teutates ha Taranis, Venus ha Jupiter, Mercurius hag Apollon, Helen ha Belisand, doueou Rom hag o re mesk-mesk a vije bepred enoret gante en o lochenno, e kreiz ar c'hoajou. Mont a rent da bodi dirag ar skendentou a oa chomet adre an tan hag ar c'hleze, ha d'ober d'e sakrifiso.

Ar Vretoned dent deuz a Vreiz-Veur a hirvoud e welet dallente an Arvoriz, ha na glasket nemet an tu da drei ane war ar fe gristen. Mez gwasoc'h ha hirroc'h labour e oa houman evit lennan an drez, ar spern, al louzeier diwanet en kozennou Arvor ha lakat ane da dol estiou mad.

Pol a yeaz d'o c'havet gant ar Groaz, an Aviel hag ar c'hatekiz ; klasket a reaz pell amzer an tu da c'hounid o c'halon, hep hen klout. Bep gwech, pa dizroe d'e vanati goude bean bet o prezeg, e wele ar spern, ar bronkoajou, ar gwe dero tennet, troc'het ha diskaret gant e venech', an douar pigellet, palet, tranchet, prest da vean hadet, hag e lere trist o sonjal penoz an doueou face hag ar falz-kredennou a chome 'n o zav en despet d'eun, ha na oa ket evit dont a-benn deuz ar wrion ane, doueoc'h ha stroc'h evit hini an dero hag ar spern.

Koulskoude, na galle ket kalon : fiass an evoa en galloud Doue pehini a deu d'e eur hag a zigor an dorejou klosan.

Dere'hal a reaz da wellad stad an daou vanati an evoa zavet en Batz hag en Kastel ar Romaned ; klasket an evoa roud da zavel re-all c'hoaz evit bean tostoc'h d'ar re a oa en e garg da gelen ha da vadean. Koulskoude, Withur a lavare d'eun : Red e vije d'ac'h bean eskop evit gallout ober ar vad a c'hoantaet. Evel ma 'z oc'h, n'ho peuz troc'h ebet da c'houri na war ar gristenien na war ar balaned.

Mez Pol n'houlte ket klevet komz deuz bean eskop ; respont a re da Withur evel ma 'n evoa gret da Gonemor : « Kenloc'h e tec'het ha mont 'n eul lec'h all, evit zentiu ouzoc'h. » Hag ec'h e adarre da brezeg gwasoc'h-gwas, na frouz ebet, koulskoude, na bourvez, daoust d'e bean.

Withur, o welet pesort penn kaled an evoa e genderv, a ziwanz eun dro vras da c'hoaz d'eun.

Mont a reaz d'e gaout eun de hag ec'h eaz d'an doulin diragan, rag an braz an evoa na dibunje ar zant e zontjou kuzet.

« Ar roue gall Childebert, emean, an euz roet d'in gouarnamanl ar Vro-man ; mez betek breman na 'm euz ket gallet kas kelo d'eun na kaout kelo ebet deuz e beuz ; koulskoude, ezom am kere er mare-man da gaout e all diwarbenn meur a dra. Ma karez mont evidon d'e gaout, ha kas d'eun al lizer-man siellet gant ar zant an euz bet digantan, e ligasi d'in e respont. »

Pol n'houlaz ket lavaret nan, abalamour d'ar garante an evoa diskouet d'eun e genderv. Mont a reaz eta da Bariz ; Withur a dride gant ar jos, rag war e lizer e verke da Childebert hanvan Pol da eskop 'rog ma tizroje d'ar ger.

Ar pez a c'houlenne a oe gret. Ar roue a reaz zin da c'hourdrouz an Abad, abalamour ma vije evitan an donezou an evoa bet digant Doue. Ar zant, nec'het braz, a respontaz e raje hizivien deuz e wellan :

— Neuze 'la, eme ar roue, e vo red d'id bean gret eskop.

An Abad Pol an em lakaz da ouelan. Bean 'n evoa neuze 50 via ; d'an od-ze, an den eo diez tennan d'eun ; koulskoude hag en eur hirvoud e pedaz Childebert da vret da zannan e ziouskou deuz eur bec'h ken pouner. Ar roue a chomaz bouzar : gervel a reaz raktal tri eskop a oa en kear er mare-ze, hag e oe zakret Pol, an daerou o redek war e ziojed, epad ma skuilher war e benn an eol zakr. Ma vije bet Withur eno, zur an ije bet keun en e galon d'ar pez an evoa gret.

N'euz ket ezom da laret e oe digemeret mad an Eskop neve pan arruaz war e giz en e vanati. Withur a oe ar c'hentan da c'houlenn gantan e vennoz ; ar zant hen bigniaz ha goude hen briatraz. Ar c'helo a yeaz prim er vro, penoz ar roue gall an evoa gret eskop an abad Pol, ha roet d'eun an holl douarou war bouez n'oun peud leo endro d'e abati. Ar zant a deuz neuze da chom war an od er c'hastel, a oe hanvet Kastel-Pol. E c'halloud an evoa kresket kalz, nan, mariad, dirag Doue mez dirag an dud : betek breman n'evoa gret, kement a laret, nemet hadan ; deut e oa breman kouls an est ; madi a reaz evel eskop ar pez an evoa hadet pa oa manac'h. Venus, Teutates, Mercurius ha Jupiter a gollaz evit mad o servijerien ; an eskop a reaz diskarr o skeudennou hag o zier, hag a zavaz ilizou, chapelioù, ha manatio en doner lec'h deuz e eskopti, dispartian a reaz an t'rouer etre parrouzioù hanvet *lan pep lou*, hag e lakaz enne menez'ha da laret an oferen ha da servij ar bobl.

Daouzek via zo e oa en poan ; goude deut e oa ar c'houliz d'eun da vean digollet deuz e labour.

Assembles gant an ilizou hag ar manatio e save war douarou Leon estiou ed ha freuz : ar venech' o devoa trec'het war an douar kenkouls ha war an dud : roud an diaoul ha roud ar Zaor na oa ken anat endro da Gastel-Pol, ha dre ma c'he ar venech' war r'og, an avursted hag ar hinvidigez a gerze d'o heuilh. Arvoriz na ouient nemet chasael ha pesketa, hevel ouz tud koz o tiskwizan en o c'hozi ; menez'ha Pol a teskaz d'e labourad, magan loened ; zavel gwe freuz ha lakat urz en o zi.

Zant Pol a vezaz tremen 40 via c'hoaz evel eskop ; koulskoude, an darn-vulan deuz e labour a oa gret ; breman, a wech griennet ha diwanet mad ar fe, e kresk evel anean e-unan, hag al labour n'oe ket ken stard.

Ar c'hont Withur a varvaz nebut amzer goude ma oe zakret eskop e genderv zantel. Evuruz e oa o vont d'ar bed-all, goude bean lakat e dud hag e dra etre daousarn ar zant. Doue a digemeraz anean en ne evel me 'n evoa war an douar digemeret e gannad Pol.

Meur a hini deuz kompagnoned an Abad a varvaz en e roe ; Jaoua, pehini a gemeraz ar garg a eskop evit lezel e vestr da ziskwizan, na vezaz nemet eur bla er stad-ze ; eun all, Thiger nomael, a varvaz er menez karg, Neuze en eskop koz a reaz zakri 'n e lec'h Ketomeren, hag en eur dennoz da vervel en Batz, en e vanati ; ojet e oa a dost da gant via.

Eun deuz kser hag eun deuz trist ive e oa de mero ar zant koz. En eur glazan a veze, petra welloc'h a rajemp ni evit mont a spered hag a galon war bouez 1400 via en hon r'og, d'e assistan war e wele mervel.

Setu ti Withur ; aman, breman zo tri-ugent via, eo dis-kennet an abostol ; hier-all a zo endro d'eun ha neuze tresk ha horzou. Tud o direz deuz a bep tu deuz an enezen tresk ha manati : labourerien ha pesketerien ; grage, tud koz, bugale ; darn-all a ziskan war an od, elec'h int bet digaset gant o listri. Ar venech' o deuz kwitaset war an dro al labour hag ar bedon, hag an holl, grage, bugale, menez'ha gers war ar memez tu, tresk an ti elec'h ma zo bet lavaret emean e ar zant a o vont da vervel.

KROAZ AR VRETONED

MOUBANANCHOÙ

Eur skoad ar bla evit Breiz ha Bro-C'hall.
2 wennek en tu-all da 22 real evit ar Bro-C'hall.

Ar brezonek hag ar feiz.
A zo breur ha c'hoar en Breiz.
Furnez ar Geiz.
Gant brezonek eo douar ar feiz.
Gand ar gallek ez nio a Vreiz.
Furnez ar Geiz.

SKRIVANIERIEN

Kas al labouriou pe d'an Otro **VALLÉE, Renec**
Rte Zant-Beneat, ZANT-BRIEK
pe d'an Otro **MOAL, Skrivaniere**
27, ball Charner, ZANT-BRIEK

Dalc'hil hepred d'ho brezonek.
Yez an dud vad ha kalonek.
Yez ar feiz eo; ma vo trechet,
Ouspenn ar Vez, e vo Feiz-hi!
M.L.I.Z.

REBANNOU-KONVERI

Trei gwennek pep arondonnad-
skritur.
(Diskenn a briz evit mestr a
samban dious-tu).

SPERED AR VRO

C'hoant em mije da gomz d'ac'h hirie, lennerien ger, euz eul levrik pe, gentoc'h, euz eur gelouen pe *journal*, mar be gwell ganac'h, hag a gavan mad kenan. Evit rei d'ac'h da anaout doare ar gelouen-ze, gwestlet da Spered ar Vro, n'ouffen ober gwell evit lezel ar gomz gant an aotrou Renec, an aotrou Tanguy Malmanche, eur skrivagner mad-mad hag eur breton kalonek a Vro-Leon; hennez a zisklerio d'ac'h, gwelloc'h eget ne rafen ma-unan, petra eo SPERED AR VRO :

En dervez all em euz lennet en eur c'hazetenn euz a Vreiz ar pez a zo aman warlerc'h :

« Skriva a reer d'eomp euz a (aman bano eur geriadennik » bennak) : Dec'h eo bet gret en abek da (n'ouzon mui petra) » eun tammik fest ebarz en ti-ker. Hon gourc'hemennou d'an » Ao. X... dreist an holl, pehini en deuz distaget a c'hiz ken » speredek, *Viens Pouppou* ha *T'en as un oeil, grand succès* » des concerts parisiens. »

N'anaezan ket an Ao. X... Me gav d'in, evelkent, ez eo eur potir euz ar re wella : den a zoare, a skiant, a honestiz. Me gav d'in ez eo eun den fall. Eun torfelour eo zoken. Eur muntreer eo !...

Laza a ra **Spered ar Vro**.

Daoust peger braz e vo an nanded e Frans, ne vo ket miret euz an dud da veza pe deo pe dreud, pe drist pe laouen. Ne vo ket miret oute da veza dishenvel a zoare hervez ar broioù. Ne vezo ket miret euz broioù dishenvel da veza dishenvel a spered.

Petra eo eta spered eur vro?

Unan-bennag — pe egile — en deuz lavaret : « Ma zok a » zo ma zok-me, o veza ma ne ket tok eun-all eo ». Kement-se ne lavar ket kalz, e doare. Koulskoude, n'oufen kaout tro welloc'h evit displega petra eo spered eur vro. Spered eur vro bennag a zo spered ar vro ze, o veza ma ne ket spered eur vro all eo. Pep bro pep pobl he deuz he giz-hi da zontjal, he giz-hi da welet, he giz-hi da lavaret, he giz-hi da ober. Be'z he deuz he vertuzioù-hi hag he zec'hou fall-hi. En em ziskouez a ra *he nemnan* e pep vro. Dispar eo. Hag, o veza ma 'z eo dispar, ez eo kser, kre, braz e kemend a ra.

En eur vro, eur spered all a deu ateo da veza eur spered fall. Da genta, eun dra anat eo e vez ezetoc'h kemeret eur plig fall eget unan mad. Mez gwasoc'h a zo c'hoaz : eur pez hag a zo mad gant an eil bobl a deu peurlies da veza fall ganteben. Dre gemeret skouer diouz eur bobl gae a spered, eur bobl all trista a spered na deuo, meur a wech, abenn da netra nemet da veza diot hag iskiz. Rak-se, n'euz netra falloc'h en eur vro eget ar *spered a henevedigez*. Gant ar spered-ze e teu, hep mank ebet, n'euz fors pe vro da veza ken dishenvel diout he-unan ha ma 'z eo ar marinouz diouzan den, an diaoul diouz Doue.

Ar wirionez-ze zo anaavezet a bell zo. Mez ar gwirionezlouz koz a zo c'hoaz ar re wella.

En e skrijou, en e lennegez (pe littérature) eo, dreist-holl, ec'h en em ziskouez tro-spered eur vro. Gant he skrijou eo ivez e kas eur vro bennak he zro-spered d'ar broioù all. Hag, abalamour d'ar pez a leveren eun tamm arak, eul lennegez ha n'eo ket great hervez tro-spered eur vro ne c'hall nemet ober drouk d'ez. E feson, me gred e vezin tostoc'h d'ar wirionez eget d'ar gaon en eur lavaret ne vez jennet deuz ar skrijou kaset, dre vraz, a Paris da Vreiz, nemet ar zotoni, an diskredoni, hag al loustoni gant an darn-vuia.

EUR VRO hag he deuz c'hoant da wiret he spered-hi a die eta kaout he skrijou-hi. Hag evit-se e lie-hi, da genta, miret ha yez-hi. Eur vro hag a goll he yez a goll he spered, war an dro.

Ya, gouzout a ran : Ne ket ar wiskamant eo a ra ar belek. Anat eo kement-se. Anat eo ive e vez kustum eur belek d'en

em wiske e belek ha nan e miliner. M'oarvad, hag hen gwisket e miliner e rafe e vicher, memez tra. Mez kerse e vije kement-se gant an holl. Ha me ne gav ket d'in, abenn ar fin, e vije gant e brezegennou kemend a dalvoudegez, pa 'z eo gwir, dre welet eur miliner, e sonjer kentoc'h en Ifern eget ar Baradoz ! Spered ar Vretoned en deuz e wiskamant : ar brezonek. Perag eta ampresta hini an amezek ? An neb a gemer dilhad eun all a gemer ivez e c'hoenn.

Derc'hel en e zav SPERED AR VRO, setu eta petra he deuz c'hoant d'ober ar gelouen neve ; hag, evit-se, e teuo pep miz davet ar Vretoned, dreist-holl ar re ane a zo desket mad, da gomz d'è euz SPERED AR VRO, en yez ar Vro, da laret eo en brezonek. Dre an tãva ho peuz gallet kemeret en eur lenn ar pennad zo ubeloc'h, e wellit pegen kaer brezonek a deu gent skrivagnerien ar gelouen neve ! N'em euz ket ezom da laret ec'h alian stard kement hini ac'hanoek a zo gwest da lenn pennadou-skrid eun tammik uhel hag an deuz amzer d'hen ober, da lenn Spered ar Vro. Priz ar c'houmanant n'eo ket uhel-tre : daou skode ar bloaz. En ti an Aotrou Dault (6, ru du Val-de-Grâce, Paris V°) e ve kemeret ar c'houmananchoù. Ar re zoken o divije c'hoant da ober gwelloc'h anaoudegez gant ar gelouen neve ha ne vije ket awalc'h gante an drem-skeud o deuz bet anez en eur lenn *Kroaz ar Vretoned*, ar re-ze n'o dije nemet goulen d'ober, hag e vije kaset d'e eun niveren (pe numero) evit man.

Eur geriennoù bennag a fell d'in da lavaret c'hoaz diwar-benn SPERED AR VRO. Derc'hel anezan en e zav a dleomp da ober, dreist-holl mar karomp heuilh youl, pe mar be gwell ganac'h, Bolante an Aotrou Doue.

Sellit eun den war an douar. Meur a dra en deuz da ober : Maga e gorf ha pourvei d'e ezommoù a renk da ober da gentan ; rag, anez, e varve. Eur wech, avad, dalc'het e gorf en bue ha pourvezet d'e genta ezommoù, e tle, dreist pep tra holl, pleal gant ar c'halvedigez, ar stad a vue, mar be gwell ganac'h, merket d'ezan gant Doue hag he heuilh penn-da-benn euz e wella.

Evel-se ive eman ar stal gant eur bobl : N'eo ket awalc'h d'ei bean pinvidik ; eur c'halvedigez he deuz, het merket d'ei gant Doue dre he zro-spered — dre SPERED AR VRO ; — ha gwa d'ei ma n' he heuilh ket !

Dreist-holl, evidomp-ni, Bretoned, e vije eur gwall-dorfed, eun torfed heuzuz c'houitan war hon c'halvedigez dre drei kein d'hon brezonek ha dinac'h, war eun dro, SPERED AR VRO ; rag hon galvedigez-ni a zo, hep mar, ar gaera hini a ouffed da gavout.

En e bennadou-skrid ken kaer diwar-benn « Krouidigez-Breiz », Dir-Na-Dor an deuz displeget d'ac'h skler ha fraez histor « hon sent koz o kroui Breiz-Izel ». Ar zantelez eo he deuz, evel pa lavâren, luskellet kavel hon mam-Vro, renet he c'henta kammejou ha disket d'ei komz, pedi Doue ha kana, en eur zila en he yez duduz, en he barzoniezh hag en he zôniou-kâna, evel eun dra bennag euz karante ar zent euz Doue, euz peurgunvezel, euz douser dispar an Nevou.

Keit ha ma talc'hfomp d'hon yez ha d'hon spered e vo ine hon sent o yevan en hon zoeuz, o nijal a-uz d'hon fenn hag euz hon ren, evel dre an dora, da heul ar c'halvedigez merket da Vreiz-Izel gant Doue.

Petra a lavarfac'h euz eun den hag a deufe davedoc'h gant ar c'houmou-man war e diweuz : « O ma mignon ker, pep mad a zigasan d'ac'h ! » — hag a rofe d'ac'h, war ze, magadurez a leiz : bara, kik, gwalc'h ho kof ? — « Hennez, a zontjac'h, hep mar ebet a gav d'ezan ez oun-me eul loen, ha ne ket eun deneo, pa ro d'in boed ha

netra ken, hag hen, koulskoude, o laret rei d'ia pep mad ! »

Hanta, hirie an de ez euz politikerien a bep liou, ar voutinerien (pe ar socialisted) dreist-holl, hag a deu davedoc'h, leun o zac'h a bromesaou alaouret.

« Pep mad a rofomp d'ac'h, Bretoned, a lavaront ; sellet kentoc'h : Breuriezoù-labour pe sindikajoù a-vern, henchou-houarn a druilhadou, telefonou giz neve, ha me oar c'hoaz ! » Ar re gristen zoken, bouzaret o diskouarn ha troet o fenn d'è, em euz aon, dre glevet ar re gentan, a stag, int-i o-unan, da gana an hevelep sôn.

Klevit mad, Bretoned : N'it ket da heul ar re a gomz euz hon finvidigez heplenn ha na reont van na deuz hon brezonek na deuz Spered hon Bro ; rag, dre heuilh hon yez hag hon Spered eo ec'h hellfomp derc'hel gant an hent mad hep dirondeuna. Ya ! dre eno heplenn ec'h hellfomp heuilh penn-da-benn ar c'halvedigez het merket d'imp gant Doue.

Evit an oberou ar c'hristena zoken, evel em euz hen lavaret d'ac'h aliez, arabad eo o c'hemeret a-drak evel ma ra ar varc'hadourien diaviz o prenan marc'hadourez, da laret eo bep divab na dibab. Pell ac'hano ! Eun dibab zo d'ober, eun dibab piz, zo kzeroc'h ! hag ar reolen evit ober an dibab-ze a dle bean SPERED AR VRO.

Gant-se, evit ar skolio, sellomp mad da genta pe vretou pe divrezonek eo ar mestr pe ar vestrez ; derc'hel stard a dleomp da ober, goude ze, evit ma vo disket lenn, pedi, kana en brezonek d'hon bugale. Foei war ar simolen hag ar skolioù divrezonek na glaskont ket met trei bugale Breiz war yez, gizioù ha gwiskamanchoù merc'hed pe botred gall !

Evit ar strolladegoù potred pe merc'hed yaouank, hanvet patronachoù, n'euz ket da fiziout enne kennebeut, daoust pegen kristen ec'h hallfant bean, mar gint troet a-grenn gant ar gallek ha ma klasker enne maga ha sevel spered gall ha nan SPERED AR VRO.

Gwir eo ar sort oberou kristen a zo mad-tre dreze o-unan hag ar re a bleustr gante a zo peurlieuz tud euz ar gwellan : Pa dreuzvarchont, eta, eo dre n'ouzon ket. Ra lennet pelloc'hik eun displegadur het savet gant eur potir yaouank a Landreger diwar-benn eur gouel brezonek neve bet en paeroniezh sant Martin Montroulez. Ar baeroniezh-ze, dalc'het gant an abad Roux, hag hini Wened, savet gant an abad Buleon, eo a dlefe dalvoud da batrom da baeroniezoù ar Vro-man, ha ne ket ar re a zo het ijinet gant ar C'hallaoued evit ar broioù kre'h war skouer ar Barizianed.

Ar brezonek gant ar Vretoned,
Hag ar gallek d'ar C'hallaoued,
Anez ec'h ey da fall ar bed.

En deizioù-man a strafilh hag a wall-stourmadek, pa glask an dud fallakr morgan yez ha *Spered ar Vro*, e dleomp dreist pep tra, goulen o skoazel digant ar re euz hon sent o deuz renket int-i ive, en o bue, poania da dizarbenn enebourien ar Vro. Unan etonez ar re vrudet, goude sant Erwan, eo sant Gwilherm a zo het lidet e ouel disul diverzan. Evel sant Erwan, sant Gwilherm a stourmaz enep ar re an Iliz. Setu aman glasko laerez gwirioù Breiz ha re an Iliz. Setu aman eur wez neve savet d'ezan gant hon mignon ker, person Tredrez. Lennomp ha kanomp anez, eta, en eur c'houlen e skoazel digant sant Gwilherm evit derc'hel da viken en e sav hon brezonek ha *Spered hon Bro*.

En hon stourmadek enep Komb,
Sant Gwilherm skoazel ac'hano !

Amen.

GWERZ ZANT GWILHERM

ell patron hon eskopt.

DISKAN WAR DON : *Penhèze Keroulaz.*

*Sant Gwilherm, hon patron evrus,
Eskop glan ha madoles,
Reit d'imp-ni peuz en ho klader,
Difennet iliz hon Zateer.*

Braz o tiskenn a ouen uhel,
Brasoc'h dre e vuc santel,
Gwilherm a zo soudard Doue,
Adaleg an neuz bet bue.

Badeel, war fons badeiant,
'Tiskwe e vertu, e skiant ;
Dibabet gant an oil vuezio ;
Eo sakret eskop en e vro.

An diaoul a glask en pep seurt stum,
Koll ar zant herve e gustum ;
Gwilherm a vir e ine glân,
Er brezelio enep Satan.

Sant Gwilherm, dre an aluzen,
Ar yun keled hag ar beden,
An neuz gant Doue pep sikour,
Evit diskar e enebour.

'N e amzer oe groet d'an Iliz,
Eur brezel spontuz en pep giz ;
'Klask lemel o gwir, o mado,
Gant ar gloer hag ar c'houentho.

Dispont dirag marv ha kleve,
Gwilherm a glask rein e vuc ;
Diskwe 'ra kalonek e benn,
En pep emgan, en pep tachen.

Eur lac'hadek oe war vean,
'Vil distruj an treo santelan ;
An eskop zo neruz chomet ;
Gant an dud fall eo harluet.

An holl klemmuz braz a ouele,
D'o zad argaset didrou ;
Ar zant esz ar mare ze,
Da guz d'ar ger vad a Boalie.

An eskop klav a rennaz drent
E eskopti vraz gant ar zant ;
'Vel-ze an diazevourien
'Doa lod 'n e labour, 'n e beden.

Pa doraz da duk Breiz-Izel,
Retornaz ar pastor santel ;
Pebez dudi e vugale,
Pa weljont o zad a neve !

'Dal oe distro 'n tad kalonek,
'Savaz eun templ d'ar zant Briek ;
Respont a re d'ar rebecho ;
'Achuet 'vo pa vin maro .»

(Da heulth).

KROUIDIGEZ BREIZ

BUE ZANT POL AURELIAN.

Pennad diveza. — Maro sant Pol.

Mall eo gante gwelet anean c'hoaz eur wech ; ha koulskoude, penoz tremen holl dirag e wele, kement evel ma zo dioute. Mez pa ment er porz hag el liorzou, en gortoz deuz eur gwall golo, setu dor an li a sigor, ha pevar menac'h a weler, ar c'hlanvour hag e wele plenek gante etre o daouarn. Ar bobl a zo wardro a loska eur glemmaden, ha pep hini a glask an tu da dostad d'ar zant ha da zaulinan diragan.

Ar vugale viban a zell ouz e vleu hag e varo gwenn-kann, ouz e drem melen liou ar c'houar ; ar venec'h a ouel, stouet endro d'o zad.

Neuze, eur vonez a lavar :
« Tad zantel, roet d'imp ho pennoz c'hoaz, mar plij ! » Daoulagad an eskop koz a zo skler ha glaz hepred ; ober a ra eur zell endro d'ean, hag e sav e zorn da vinnigan. E zorn a luc'h evel an heol, rag ken uzet eo e eskern hag e gik, ma tremen ar sklerjenn adreuz d'ean, hag e seblant deuz a bal e zorn skuilh eliez a c'hrasou war e bobl.

War an tol, kloch arc'hant Conomaz a grog da dintan glaz. Gwel a rer neuze eun den o tontr prim gant ar parkou : Ketomenen, eskop Kastel-Pol ; trenzi a ra ar bobl, da zont betek ar zant ; kregi 'ra 'n e zorn, hag e pok d'ean gant kalonad. An abad a glask komz neuze : « Me wel hirie pell en em róg, emean ; eskibien eliez a deu da chom 'n em zi. Doue an euz benniget poan e servijerien, ha roet d'ar Vretoned eur vro neuze .»

Laket a reaz e zorn sklav war vleu an eskop, hag e varvaz evelse. Hirglaz, ar c'hloch arc'hant, gant eur vonez hirvouduz a zónaz d'ean ar c'hrasou. An ele a diredaz a bevar c'horn an ér da zigemer e ine, hag ar vugale viban, o daoulagad zavet tresk an eabl, a welaz anean o sevel e kreiz ar gloer tresk dor ar baradoz.

Zant Pol a zo unan deuz tadou koz ar Vretoned ; hen an euz savet en gwirione eur c'horn a Vreiz, hag e labour a oa grêt mad, rag abou eur e varo nan euz ket c'houit eur ibilh ennan.

Kastel ar Romaned, zavet dindan hano Venus ha Jupiter, na badaz nemet 300 vla ; Kastel Pol, zavet an hano ar gwir Doue hag ar gwir Werc'hez, a zo hepred zoun aboue 1400 vla ; Deuz e greiz, e strink en-er eur gorzen ven hag a verk da Leoniz, en lein en oablou, hent an né, digoret frank ha isdan dirage gant o zad, an aotrou zant Paol binniget.

Gras d'an holl Vretoned da heulth eun de an hent-ze !

E. AR MOAL.

AR BREZONEK ER SKOLIOU

Ar brezonek a diefe bean desket en kement skol er vro. Nag a vad e vije evit ar vro, ar vuezeg vad, hag ar fe, ma vije desket da vugale Breiz-Izel lenn, skrivan ha kanan en brezonek o zad hag o mamm ! E lec'h breman, en darnvuian euz ar skolioù, ar c'ontrol eo a ve graet : Graet e ve da vugale Breiz ankousat o brezonek ha kaout dispriزان diouz o bro ha diouz doare o zad. N'e ket souez, goude-ze, e tro da fall, purlisa, ar yaouankiz en amzer-vreman. Ar skolioù divrezonek eo a zo kôz.

Kur golach hag a hallfe bean kinniget da skouer da oll gelendier Breiz, ken kolachou, ken skolioù bihan, eo KOLACH ITRON VARIA EN GWENGAMP. Eno, en tu-hont d'an treo-all, a ve disket en Gwengamp kenkoulz ha gwelloc'h zoken evit en neb lec'h, e ve disket ousten ar brezonek. Eur skol vrezonek a zo bet savet en Gwengamp gant an otro abad Clerc da gentelian ar vugale war lenn ha skrivan ar brezonek ; diski a reont ousten bean Bretoned vad, o karek o bro hag o terc'hel stard d'he gizioù, d'he spered ha d'he yez. 'Vel sant Herve, ha sant Kado gwec'h-all, an aotrou Clerc a oar ar gwella tu da zavel ine bugale Breiz.

'Vel koulmik war bouez hec'h eskel,
Ine breizad a dle sevel,
War-bouez brezonek Breiz-Izel.

Ya ! evel hon mignon mad, an aotrou Gaurel, an aotrou Clerc a verv en e greiz spered hon zent koz, ha skolaerien viban Sant-Nikolas ha Gwengamp a vo, 'vel gwec'h-all diskible sant Ilud, enor o bro Breiz. Setu aman hano potred skol vrezonek Gwengamp o deuz bet prijou. Bennoz Doue, meulodi d'he ha trugare eur wech c'hoaz, en hano Breiz, d'o mestr mad hag ive da Renner kolach Gwengamp, an otro Guyomard !

Eil Kevren. — *Priz lennadur, displegadur dre 'n ecor ha diskeriadur.* — priz : Lozahic, euz Sant-Loranz. O tostaat : Morice, Martin, Simon.

Priz troidigez. — priz : Morice, euz Sant-Agathon. O tostaat : Lozahic, Simon.

Priz displegadur dre skria. — priz : Jacob, euz ar Faouet. O tostaat : Morice, Simon, Lozahic.

Kentan Kevren. — *Priz lennadur, displegadur dre 'n ecor ha diskeriadur.* — Priz kentan (roet gant ar markiz a Estourbeillon) Lois Barat, a Gerity. — Eil priz : Paol Barat. O tostaat : An Du, Ar C'hoz, Ligne.

Priz displegadur en komz-pien. — Priz kentan (roet gant Kenveuriezh Breiz) : Rolland, euz Kerity. — Eil priz : Ligne. O tostaat : An Du, Chanvin, Daniel, Ar C'hoz.

Priz displegadur en barzontez. — Priz kentan (roet gant Kevredigezh Breiz) : An Du, euz Kalanhel. — Eil priz : Fustec. O tostaat : Rolland, Tinevez, Daniel, Ar C'hoz.

Kanomp toniou ha kanaouennoù Breiz-Izel

Impalaer an Almagn a zo eun den diskiet kaer ha skiantek meurbed. Setu aman, troet en brezonek, eur pennad distag euz eur brezeg gant gant da gânerien Frankfurt, eur gear vraz e lec'h e oa bet savet dindan e baeronezh eur ganadek pe strivadek entre kânerien.

— « En eur gannan a bep sort treo hag en eur dilez toniou ar vro evel ma rit, an hent mad eo a gollit. Kentan preder ar gwir gânerien a dle bean, ne ket kanan, en eun doare dirabech ha difazi, peziou diez-meurbed savet gant tud gwiziek, kanan toniou ar vro ha kanaouennoù ar bobl a dleont da ober dreist-holl ; rag dre eno e tahont da daabout eun tenzor a zo evel *Auzel en ene ar bobl.* »

Ar c'homzou-man, a gav d'in, a zere mad ouz hon Breiz-Izel. Setu perig em euz o lakaet aman arog pennad Karevro war goulz Montroulez. Doue da rey d'an holl Vretoned ar c'hras da heulth, diwarben karek ha kanan toniou ar vro, alioù ar skiant-vad ha skouerion hon mignon euz Montroulez !

Goude all impalaer an Almagn setu aman hini eskibien Iverzon (*pe Irland*). En Iverzon, evel ouzoc'h, ez euz eur bobl, kar tost d'ar Vretoned, evel pobl Bro-Geumri, hag o komz eur sort brezonek, int-i ive. Eno ive, evel en Breiz-Izel, ez euz bet graet brezelek ouz ar brezonek ha klasket dre pep sort tu e vongan. Gwell a ze evit ar vro ! ar veleien, en o fenn an eskibien, o deuz savet o mouez ha labourer stard a-eneb ar « Gombled » sôz, kement ha ken bihan ken e weler breman dre-holl ar brezonek enoret, ken e klevet, war divwez an holl, yez koz sant Patrik ha sant Koulm. Setu aman war ze pennadou distaget euz prezegennou graet gant eskibien ar vro en roidigeziou prijou e lec'h ma oa bet c'hoariet peziou en brezonek ar vro.

— « Ar pez em euz kavet ar brava en roidigez ar prijou, a lavaraz otro 'n eskop Elphin en kear Sligo, eo ar pez-c'hoari a zo bet c'hoariet gant ar vugale en Iverzonek. Ya ! klevet em euz aliez peziou-c'hoari en saotnek ; biskoaz, avad, n'am oa gwelet eun arvest 'vel an hini a welan aman : en unan euz ar rannvroioù kaera euz Iverzon, eur c'hoari hag eul laz-kana en yez hon zent koz !

Mil bennoz d'an otro Doue an deuz roet d'imp ar c'hras da welet o paran an deiz ma 'z eo enoret ar brezonek aman ha diskiet zoken er skolioù ar vro ! »

Eun eskop-all a lare en eur gouel : « Miret ar brezonek a zo eun dra hag a denn da vraz : ar vuezeg-vad, ar feiz ha mad ar vro a zo stag ouz yez hon zadou hag hon zent koz ! »

MONTROULEZ

EUR GOUEL KAER

Laz-kanan ha c'hoariadek
Tonioù Breiz-Izel ha Breiz-Tremor-Alan al Louarn.

D'au mignon Mab an Argout

Disul, 12 a viz gouelen, pa oa o tiskenn, war geiz ma march-dir, en eur gampilhal herdan m'hallen, an diribin a ya deuz Lanveur da Montroulez, e teue war ma diweuz komziou duduz KAN PLOUARN, savet gant Taldir evit gouel sant Gwenole en 1898.

Hag, end-eeun, evel breman 'zo pemp bla e weled :

.... Pôtre! ha marc'hed kun,
O tont dre rozen ha dre run.

O tont da Montroulez, kear gor,
Perlezen euz ar baradoz,
En he zraonien sioul o repoz.

C'houi a c'houlenno petra a nevez a oa er gear gor ma ya di evel-se tud eliez. Eun neventi gear, ma fe, sort na oe gwelet biskoaz c'hoaz en hon Bro Breiz : strollad potred sant Varzin o devoa kempennet eul laz-kana en brezonek pen-da-benn.

Pan arruiz, eur penzadik arog eiz heur noz, er sal c'hoari — eur gamp vraz meurbed savet nevez zo — homan a oa lenn-lenn, karget a bobl. Bean 'zo enni eiz kant den d'an nebeutan.

Da c'hortoz ma krogo an abaden e ran eur zell d'an « daolen-lodennou » am euz prenet en toull an nor.

Eur vraz a gavaden eo an daolen-ze. War he golo e zo diou skeuden graet gant Loiz ar Gwenek, eul liver yaouank dorniet mad. En unan ané e weler war an drezen, e lec'h eman an heol o sevel, eur marc'hok a dalc'h en e zorn deou, eur c'hleze noaz gant pehini en deuz ledet d'an douar enebourien normand. Armou Breiz gant an dragon ha tri c'hleioù ar varzed a ra ar skeuden-all. Roll ar pez a zo da gânan ha da c'hoari a zo skrivet holl en brezonek.

Pa lavaran d'ech e'ch e graet mad an treo !

Hogen setu muzik Montroulez krog da zôn.

Evel m'eo lavet, e teu an otro Lujat war ar leur-dear da lavaret en berr-gomziou penoz ar laz-kanan-man a zo ôzet evit rei da c'hoat d'ar Vretoned pegen kaer eo gwir donioù o bro, dreist-holl pa vent kanet gant gwerziou ha sonioù brezonek. Ken kaer e an tonioù-se ken n'o deuz ket o far hervez lavar Sant Saens, Wagner, Bourgaud-Ducoudray hag all, ar gwiziek an tud a zo war ar muzik. A-viskoaz ar c'hân a zo bet karek gant ar c'helled hag, en de a herie, e ve gwelet aliez en Bro Geumri strolladou a bevar ha pemp kant kaner, potred ha plac'hed. Gant Keumris, end-eeun, e oa euz ar maoter blaver 1900 en foar vraz Pariz. Ar prezeger a achu en eur drugare-kaat an otro markiz an Estourbeillen, kannad ar Morbihan, a zo deut a ratoz-kaer (*pe espres-kaer*).

Goude m'an neuz c'hoariet an otro Ropartz, ell-vear Montroulez, eur pennad piano, e zav ar goel ha setu war an teatr eun strollad a hanter-kant kaner, kor ha yaouank. Bean 'zo ive tregont muziker gant o benvioù (*pe benviachou*) da zôn. Staga a reont holl gant *Bro gor ma zadou*. Diou-tu e strap an dud o daouarn. Ken kaer eo ar c'hân, ken mad eo kanet ! E gwelet a zo eun dudi.

Breman e'ch e tro Taldir. Distagan a ra d'emp eur *Bedom* gear. Da c'houde, e kân Spered kuz-heol, Gwerc'h al labourerien-douar, c'hoaz ar c'hoziad dilezet. Pa 'neuz kaset da benn ar c'hleziou, eur barr-levenez evel na ve ket gwelet aliez en Breiz, an neuz kroget en holl dud. Neuze na zo ken etouez an eiz kant den-ze nemet eun ine, ine Breiz o tridal en eur gwelet meulodi roet d'ezhi gant ar barz.

Sioulset an treo e teu potred Sant Varzin da gann *An Ilou Vreiz*. Ar c'hân-ze graet pemp pla warnugent zo gant an otro Tielmans, gwechall ograouer en Gwengamp, war ar werc'h d'ar Van « Eostik koz an noz », bet skolaer en Pontreou, a zo, evel ouzoc'h, unan euz ar re c'houek an ouffet da gavout. Nan euz eun nemet tonioù Breiz ha Keumri. Kanan a rer anean en brezonek evit ar wech kentan. Kridi a ran avad na vo ket an hini divezan rak plijet an deuz kâl.

D'ehui al loden gentan an otro Ropartz a c'hoari war ar piano eun dans-tro e giz Kallak reizet ive gant Tielmans.

(Da heulth).

KAREVRO.

ERWAN HERNOT

KIZELLER KALVARIOU HA MEIN-BESIOD
En Lanhuon

GOULENN AR PRIZ HAG AN TAOLENN

Saint-Brieuc. — Imprimerie Saint-Guilhem.

KROAZ AR VRETONED

KOUBANARCHEG

Eur skood ar bla evit Breiz
ha Bro-C'hall.
2 wennek en tu-all da 22 real
evit ar Broiohellek.

Ar brezonek hag ar felz.
A zo breur ha c'hoar en Breiz.
Furnez ar Geiz.
Gant brezonek eo douet ar felz.
Gend ar gallek eo nio a Vreiz.
Furnez ar Geiz.

SKRIVANIERIEN

Kas al labouriou pe d'an **Otro VALLÉE, Renet**
Ru Zant-Beneat, ZANT-BRIEK
pe d'an **Otro MOAL, Skrivanter**
27, bati Charner, ZANT-BRIEK

Dalc'hit bepred d'ho prizonek.
Yez an dud vad ha kalouek
Yez ar foiz eo; ma ve trec'hel!
Ouspenn ar Yez, a ve Poc'hell!
M. L. L.

EMBAÑNOU-KOSTER

Tri gwennek pep arondennad-
skritur.
(Diskenn a briz evit meur a
embann diouz-tu).

LEON XIII

Kristenien a Vreiz Izel,
Breudeur katolikel,
Setu eur c'helo kruel,
Deuz a Rom arretet;
Maro é tad an Iliz,
Leon ar pab santel,
Heman 'zo eur c'hanvo kriz,
D'ar bed universel.

Tad an holl eskibien,
A viskosz a zo bet
Karet gant ar Gristenien,
E pevar c'horn ar bed;
Mez, etouez an holl baped,
Me gvaed, en gwirion,
Hini n'oa muioc'h karet,
Evit hon tad Leon.

Above é maro sant Per,
Pap kentan, pesketour,
E vagik viban dister,
Luskellet war an dour,
Pa adzav ar gorventen,
He deuz bet 'vit levier,
Ar pab, tad ar Gristenien,
Hag o c'hentan rener.

Ar vag viban konduet,
A-dreuz ar c'hanvejo,
Ha sturiet gant hon pabed
E-kreiz ar barrado,
Na stourmaz deuz ar garrek,
Gant hini snezo,
Evel gant Leon trizek,
Pemp bloaz warn-ugent 'zo.

Ar bed a zo dirollet,
Ha kriz é an amzer;
War ar mór é branskellet,
Hagik viban sant Per;
Leon 'n euz-hi diwallet,
Da skei deuz ar rochel;
Kenkouz an euz hi renet,
Evel an ebestel.

Pa dey kleier hon psroz,
Da gemen ar c'hanvo,
Bretoned yaouank ha koz,
Unsomp hon mouezio,
Goulomp dre hon pedanno,
Gant an Tad eternel,
Da digemer 'n e jozio,
Ené hon tad santel.

TALHOUARN.

AR C'HONKLAV

Daoulagad an holl, en dervision-man, a zo troet varzu Rom: Ar bed holl a zoug kaon d'an hini an deuz renet an Iliz gant kement a furnez hag a wiziegezh, hag a zo breman gourvezet e tenvalijenn ar bez o tiskwiza euz e labouriou braz. Eun all a die dizale kemeret e blas rag bagig Sant Per ne c'hell ket chom heb sturier. Piu e vezo?

An hini a blijo gant Doue hag a vezo dibabet gant ar c'hardinaled bodet evit kement-se breman e kear Rom. Bodadeg ar gardinaled-ze evit henvel eur Pab nevez setu ar pezh a hanver ar C'honklav. Peurliesha e vez graet er Vatikan e palez ar Pabed, a-wechou, evelato, e vez graet er meaz euz a Rom ha zoken er meaz euz an Itali.

Ped kardinal a zo?

Beteg dek ha tri-ugent. Euz ar pevar ha tri-ugent-ze nemed pevar ha tregont a zo euz an Itali — seiz euz ar Franz — pemp euz ar Spagn — pemp euz an Aotrich — daou euz an Almagn — unan euz an Aostrali — unan euz a Iverzon (Irland) — unan euz an Hongri — unan euz an Amerik — unan euz ar Beljik — hag unan euz ar Portugal.

Setu ama hanoioù kardinaled Frans :

Ema da genta an Aotrou Richard, arc'heskop Pariz; goudeze an Aotrou Langenieux, arc'heskop Reims; an Aotrou Coullie, arc'heskop Lyon; an Aotrou Lecot, arc'heskop Bourdel; an Aotrou Labouré, arc'heskop Raizon; an Aotrou Perraud, eskop Aotun hag an Aotrou Mathieu o chom e lez ar Pab. Ar gardinaled, pennou bras ar iliz, a zo tud hag o deuz evito ar zantelez, ar wiziegezh hag an oad; pemp anezho o deuz ouspenn pevar ugent vloaz, triwac'h ouspenn dek vloaz ha tri-ugent, hanter-kant ouspenn hanterkant hag an daou yaouanka o deuz unan anezhe nao bloaz ha daou-ugent hag egile daou-ugent vloaz.

Piu eo a zigor ar C'honklav?

Ar c'hardinal-kamerling. Ar c'hamerling a zo eur c'hardinal dibabet gant ar Pab araok e varo, evit gouarn an Iliz. Oreglia eo a zo kamerling breman, ar c'hosa eo euz ar gardinaled, da lavaret eo an hini a zo ar pella abaoe m'eo bet great kardinal, rag hanvet eo bet, ha n'euz ken nemetan mui beo, euz ar re a zo bet great kardinaled gant Pi Nao.

Ped dervez eo red gortoz goude maro an Tad santel ar Pab abarz (kent) digeri ar C'honklav?

Red eo e ve an hanter anezo hag unan ouspenna. Breman n'eo ket diez d'ezo en em gaout an niver-ze, dindan dek dervez, o veza ma c'heller ober hent hir e nebend amzer. P'eo bet hanvet Leon XIII, breman ez euz bet pemp bloaz warnugent e yoa tri-ugent kardinal er C'honklav.

Pennoz e vez digoret ar C'honklav?

Dre oferen ar Spered-santel lavaret gant ar c'hosa euz ar gardinaled. Epad an oferen-ze an holl gardinaled a vez komuniet gant an oferonner ha goudeze e reont holl le da voti hervez o c'houstianz.

Al lezenn a dleer miret epad ar C'honklav hag hi a zo striz?

— Ya, eur wech aet er C'honklav, ar gardinaled ne welont na ne gomzont gant diavaziad ebet ken na vez hanvet ar Pab nevez. Aotreet e ve da beb hini derc'hel gantan eur beleg hag eur mevel. Ped mouez a zo red da gaout evit beza hanvet? Red eo kaout, da nebeuta, an daou farz euz mouezioù ar gardinaled deuet d'ar C'honklav.

Ar C'honklav hag hien a c'hell padout pell?

— Ya, avechou e vez pell: Er bloaz 1800 p'eo bet hanvet Pi VII e padas tri miz; Gregoar XVI, er bloaz 1831, ne oa hanvet nemed goude daou viz konklav. P'eo bet hanvet Leon XIII avad, ar C'honklav ne badaz nemed tri dervez. En taol-man e leverer ne bado ket hirroc'h.

Hag henvel a c'heller n'euz forz piu euz ar gardinaled?

— Ya, n'euz forz piu anezo; n'euz forz pe oad ha n'euz forz euz a he vro eo.

Hag henvel e c'heller unan hennag ha na ve ket kardinal?

— Ya, evelato peurliesha ec'h hanver eur c'hardinal.

Ha red eo e ve Eskop an hini a hanver?

Nao, rag ar gardinaled n'int ket holl eskibien. Rag beza ez euz tri rumm gardinaled: Ema ar gardinaled eskibien, ar gardinaled beleien hag ar gardinaled aviele-rien.

Gregor XVI n'oa nemed beleg p'eo bet havet da Bab.

Henvel a c'heller zoken da Bab unan ha n'euz bet c'hoaz urz ebet? — Pa zigouez an dra-ze, an hini a zo hanvet a zo red dezan, ma fell gantan beza Pab, digemer an holl ursion diouz-tu.

Ha petra vez graet p'en deuz bet unan hennag moue- sion awalac'h?

Neuze ar c'hosa euz ar gardinaled a ya da gaout an nevez hanvet, da c'houlout outan ha digemeret a fell dezan ar garg a ginniger d'ezan.

Ma tigemer, e ro da anaout an hano nevez a fell d'ezan dougen livioù-ken hag e wisker neuz anezan gant dilhad-Pab, lerou gwen, boutou ruz, sae-velek wen, gouriz seiz gwen, surpiliz gwen, mantel voulouz ruz ha, war he gorre, eur stol ruz alaouret tro war dro.

Neuze e ya da gichen an aoter, hag ec'h anez eo war eur gador-vreac'h. Kerker ar Gardinaled a deu da boket d'e zour: kement-se evit rei d'ar Pab nevez ar merk kenta euz o sentilizezh en e genver. Neuze e ro e yennoz *urbi et orbi* da lavaret eo da gear Rom ha d'ar bed holl. Ar hobl destumet en dro da chapel ar votadeg (pe ar dilenadeg), a oar e vez hanvet eur Pab nevez pa wel eun tammik moged o sevel euz korzen ar fournez lakeat a ratoz kaer e chapel ar votadeg evit devi ar billeji-vot. Pa vez nul pe didalvoud an dilennadeg pe ar votadeg, e vez lakeat kolo eleiz e mesk ar billeji, hag ar hobl, o welet moged teo o sevel, a oar e ranko ar gardinaled mouezia adarre.

Evit rei da ouzout d'ar hobl piu e vez hanvet, ar c'henta euz ar gardinaled avieleien, divar iliz Sant Per, a lavar a vouez krenv d'ar hobl bodet dirag: Eur c'helou mad em euz da lavaret d'ec'h. Beza hon deuz evit Pab hen-ha-hen. Ama e ro hano ar Pab nevez. Kerker kleier an holl ilioù e Rom a vez lakeat e brall, hag ar hobl a ya a leun en Iliz Sant Per, evit kaout kennoz kenta vikel nevez hon Zalver Jezuz Krist var an douar.

Tennet diwar leannad Sant Lois,
Brest ha treet diwar ar gallek
gant eur mignon euz Bro-Leon.

AR PAB NEVE

PI DEKVEZ

Goude lenn ar pennad war ar C'honklav, displeget ken freaz gant unan euz hon mignoned a Vro-Leon, hon lennerien a outo ervad penoz ec'h é bet hanvet ar pab nevez.

Betek seiz gwech e oa red mouezian evit henvel anezan. Seul gwech ma veze graet eur voueziadeg (pe votadeg) en anez, e veze c'houezet eun tan braz a blouz en kamb ar C'honklav, d'eur vegeden da ha teo da zavel dre ar c'hardinaled. D'an anaout d'ar hobl e oa ket tro wen gant ar c'hardinaled. D'an divez e savaz, e lec'h eur vegeden blouz, eur flam skler diwar ar billejoù-mouezian a oa bet deuet en eur bern. Neuze e ouezaz ar sellerien e oa achi an treo hag hanvet ar pab nevez. Heman, ar c'hardinal Sarto, euz Veniz, a deuz sklat da rei e yennoz d'ar hobl ha da larot e eur bern. Neuze a hano a Pi dekvez, en anez, m'arvad, euz Pi naved, a oa ken karet dre an holl gristianoù.

Graz d'ar Pab nevez da revan pell ha da drec'hi, gant skoazel Doue, war oñ enebourien an Iliz!

GWERZ ZANT GWILHERM

eil patron hon eskopti.

PENNAD DIWEZAN.

C'houi, tudo paour ha mac'hagnet,
C'houi, tud krignet gant peb kleved,
Leret penoz 'tigemere
Ar pastor mad e vugale.

Noz-de e vije d'ac'h digor
Ha ti, hâ-kalon ho Pastor :
An dud ar muia dilezet
Vije ar gwellan aruet.

Ozan 're d'ac'h 'n eur pod-houarn,
Eur zouben vad gant e zaouarn,
An dud paouran, ar re glanvan,
A vije paret gantan.

Eur gernez vras a goue war ger,
An oll bevien o klem giever :
Neuze kaeroc'h c'hoaz 'n em diskwe,
Karante vraz Eskop Doue.

An oll ed dimeus e c'hrignel,
Ro prim o'e vugale fidel ;
An oll vado d'ean rost
A ran laouen 'tre e denved.

Feal da Doue ha d'e vro,
An pastor mad a zo maro :
E ine d'an nenv 'zo douget,
Gant ar zent koz hag an eled.

Zac'h an Ardou

« Kaera hunvre a ran ! » a lare ar plac'h yaouank o tizrei d'ar vue.

Godik a roaz d'ei eur pok kalonek :

— Nan, nan, emei, beo oc'h ha diriskl kreman. Ni ya da ziskren war an douar, hag e rentin d'ac'h ive ho tad hag ho mamm, ha me a gavo ma breur.

— N'e ket c'houi, eme ar plac'hik, am euz gwelet 'n em hunvre : eun itron-all e oa, kalz kaeroc'h evidoc'h, hag he deuz laret d'in : « Deuz ganin ha me roou d'id eul louzou da barean kement hini a zo bet tiet gant ar Jeant milliget, Laer-an-Tân. » E oan o vont ganti, pa 'z oun bet dibunet.

— Deuz a belec'h e oa an itron-ze, eme C'hodik.

— E oa 'n he zav war doull dor eur palez uhel-uhel e krech, zavet e barz an heol.

— Deomp eta d'he c'havel, eme Godik. Raktal, al lestr a wellaar da gerzet : na oe ket pell hag ec'h eaz ken prim ken na zeblante ken finval ebarz an er. Godik hag he mignonez a eaz betek ar fenester, hag e welchont ac'hane al Loar wenn o tremen dirag o daoulagad, ken zouden evel ma tec'h eur gerladen a zirag daoulagad eur besjour douget d'ar pevar lamp-ru war gein eun ankane.

Goude, e tremenjont dirag stered-all, Sâdern, Merc'her, Meurz, an Douar e oa kollet aboue meur a villion a leo. Ebarz ar stered-ze e weljont tud o vont hag o tont ; mez trei a re o zi ken prim gante, ma n'hallaz ket Godik gwelet o stum. Ar plac'hik-all a dride hag a strape he daouarn pa vele eur stereden o lufan hag o trei evel eur gornigel meo :

— « O ! a lavarez eun dro bennag, setu du-hont ar palez am oa gwelet 'n em hunvre. »

Godik a welaz diragi eur stereden neve, kalz lugermusoc'h 'vit ar re-all, hag a zeblante bean tost d'e, ken braz evel ma oa : zellet a gle, zellet a zeou, na vele nemeti, evel eun tantad euzus ledan o t'evi e kreiz an er goulllo ha divent. Kaer o devoa, koulskoude, bale ken prim hag eun tenn kanol, n'arruent ket gant ar stereden. An diou blaek 'a zelle diouti, digor frank o zellou : flammennou spontuz hira a strinke endro d'ei, henvel ouz eur bleo sour dibijet gant eun avel arne :

— Doue ! eme C'hodik, ec'h eomp da vean devet breman zouden.

Arrouet a rejont gant ar flamm-ze, hag o lestr an em lakaz da dreuzi ane : diou vagor tan a oa a bep tu d'e, hag 'uz d'e ha dindanne : an tan-ze a steredenne evel ma ra ar c'hlaou-riase er forn ; koulskoude na zantent ket re an domder anean : er c'hontrol, o izili a oa deut da vean skanvoc'h, o daoulagad sklêroc'h ; kredi re d'o e oant prest da nijal, diwanet d'e iskili deuz o zred hag o diousoa : eun er gwerch hag llinuz an em zi 'n o c'hriz hag a roe muic'h a nerz d'o gwad hag a veoder d'o c'halon.

Mont a reent adreuz d'eun hent ledan, plantet evel gwe-tan endro d'ean ; en daou du deuz an hent e oa eur c'hoat don, mez an holl we a oa lugernuz, evel pa vije eur seo tan o redek dindan o feilhaaken ; eur mare a deuz, ma weljont evned o nijal 'mesk ar gwe-ze, evned henvel euz periezenn, pe mein talvoudur pa bar ar sklerijen warne : darn a oa glaz-luf, darn-all gwer, darn-all ru ; evel luc'bedanno e tremenent deuz an eil tu d'an hent d'egile.

(Da heuilh).

Dim-Na-Don.

MONTRouLEZ

EUR GOUEL KAER

PENNAD DIWEZAN

Graet eun diskwizaden da zelaou ar muzik o son e voul-c'her an eil loden e gwestlet, a lavar an dolen, da doniou Breiz-Tremor. »

Ar loden-man eo an hini verran ; marteze, avad, eo an hini dudiusan.

Diez e ve, a gred d'in, klevet eun ton flouroc'h ha lizizoc'h evit « kân broaduz Iverzon », eun hag a intañfe kement ar galon evel « Araog ar stourmadek. »

E kichen an daou don iverzonek-man pegen dister eo an tonlou gallek ! Kanet int gant ar strollad.

« An heiz kollet », ton keunraeg, ha Loc'haber, ton a Vro-Skoz, a zo ive euz ar re [gaeran. An otro Lsjat a gân an hini kentan, Lavanant egile.

Son e An heiz kollet » a zo graet gant Taldir. Ar barz ar Garrek an deuz troet en brezonek an tri c'hân all en eur stum dispar. N'helled ket ober gwell.

Tre ma ver o reizan pep tra evit pezh-c'hoari Alan al Louarn, Taldir a lavar an « Elived gweledigez. » Gwelloc'h digemer a zo graet d'ean c'hoaz ar wech-man evit an dro gantan.

Seder e ver en eur glevet ar barz o c'hoantaat bean :

... Menez uhel,
Lipet e benn gant an avel,
... Lapous,
... Han ken lawen ha ken dous,

pe « avel-mor » da c'houezan

'Barz ar chiminalou,
D'ober aon d'ar merc'hedigou.

An dremmou (pe bisejou) a deu eveziek pa c'houll, goude e varo,

En Breiz an Nenv bean are,
Bean gant an delen 'n e zorn,
'Mesk ar Vretoned a beb korn,
Ha dirag da drôn, Galloudek,
Kana c'hoaz er yez brezonek.

Plijadur a zo bet kement ouz e selaou ken e renk addont war an teatr. Kanan a ra :

E kreiz nosvezioù hir a goavn,
Hollalka, hollalk...

A vec'h an euz echu ha setu ar c'hoatierien krog da zisplegan Alan al Louarn. Evitan da vean eun tamm berr, ar pezh-c'hoari man a zo unan deuz ar re wella a anavezad. An dra-ze na zouezo ket ac'hanoec'h, p'am mo laret d'ac'h hano an oberer : Ar barz Ar Garrek.

Ar loden diwezan euz ar stourm kaled ha hir a oa bet entre ar Vretoned hag an Normaned, eur mil vla 'zo bennag, a zo displeget er pezh.

En eur c'hastel, an daou gont-veur Gwenvar hag Even a diviz diwar-benn gwalleuriou Breiz hag ar reuz lakeet er Vro gant an Normaned pa digwe Dilawen ha Fautra, mibien Gwenvar, hag, eur pennadik goude, eur manac'h da lavaret eman an Normaned o paouez devi eur leandi en-kichen. Ouspenn, lac'het o deuz an darnvuian euz ar venec'h. Pegen truezuz, pegen reuzeudik eo stad Breiz !

Aboue pell amzer, Gwenvar, Even hag o zud a glask an tu da dizammen Breiz deuz hec'h enebourien. Siouaz ! al labour a zo dies da gas da vad. Ken stank hag ar brini er c'hoajou eo an Normaned. Ar Vretoned, a hent-all, a zo nebeut ane.

N'euz forz, an noz-man en em dastumfont d'esa an tol, rag n'hell ket an treo pad er c'hiz-ze.

Etreant ec'h arru ar barz Hiligern. Disklerian a ra d'ar gonted penoz e zo digemennet d'ean mont da c'hoari an delen fenez da balez ar roue norman a dimez e verc'h. Gant eur vouez c'haro Gwenvar a c'houll gant Hiligern ha diviz awalch e ve, ken barz breizad da vont da sôn da di roue gwaskerien Breiz ?

Ac'hanta ya ! Mont a rey, nan dre drubardere en kenver e vro, met kentoc'h evit rei dor da dishustan anel. Pa welo an

enebourien dam-veo e sono kân ar Maro da c'helven ar Vretoned.

Deut an abarde-noz, Alan, eur mab da rouane koz Breiz, Even, mibien Gwenvar ha Kraban, goude ma int bet binniget gant ar manac'h, a ya da ren an emgan. Na chom er palez nemet Gwenvar, pehini a zo kastizet gant an oad, hag ar manac'h. Pedit a reont Doue ha sent Breiz da rei an trech d'an Arvoriz.

Tenn ha hira eo bet ar c'hogad. A drugare Doue ar gonid a zo gant ar Vretoned. Alaz ! meur a zoudard kalonek a zo manet war an dachen-vrezel. Fautra, unan euz mibien Gwenvar, a zo kaset d'ar ger gwall-dizet. Lavaret a ra d'e dad ac'hane e zaerou hag ansav evit mestri ha roue Alan, lezhantet Al Louarn, da behini eo dleet, evit ar peurvuian, an trech. Gwenvar, Even, o zud a ra gant plijadur ar pezh a c'houll Fautra. War-ze he-man a varv laouen ; gwelet an deuz louzou fall an Normaned divodennet euz douar Breiz.

Laka, eo Alan al Louarn eur pezh kaer ! Red e vije bet d'ac'h gwelet potred sant Varzin o c'hoari anean evit e danva mad. Mul-ouz-mui a galon hag a ijin a lakee pep c'hoariet da displegan e roll. Stum-c'hoari Carot (Hiligern), Prigent (Gwenvar) ha Leran (ar manac'h) an deuz plijet d'in dreist-holl.

Perc'hoariet ar pezh, an otro markez an Estourbeillon a lavar eun nebeut girioù da drugarekaat an otrone Lsjat rener ar Résistance, ar Roux ha Pronost, kureed Sant-Varzin, Peron rener ar Strollad, Rospariz eil-vaer, ar c'hoatierien deuz ar boan o deuz kemeret d'ozan ar gouel kaer-man. Ouspenn, an Aot. an Estourbeillon a diskouez eo dleet d'n holl Vretoned en em unani evit difenn Spered Breiz, he y-z, he zoniou, he dilhadou koz. Kevredigez Breiz a ble gant al labour santel-ze ; lidan a rey gouelioù en ker Lesneven deuz ar pemp d'an 10 a viz gwengolo kentan.

D'echui, ar strollad a gân Sav Breiz-Izel da vannielou ; ezom ebed da veuli ar c'hân-bale-man. Anavezet awalch eo.

En eur dont ermeaz deuz ar sall-c'hoari e klevan an dud o lavaret an eil d'egile : « Dont a refomp c'hoaz pa vo kanet ha c'hoariet brezonek. Nag e oa kaer ! » Na larent nemet ar wirione.

Trugare da Montroulez ! Da vezo, hepdale, heuilhet o skouer gant strolladou tud yaouank Gwengamp, Lannuon hag all.

KAREVRO.

KELEIER

Plougoustant. — Bardon Sant Koneri

Piou en bro Dreger n'anave ket chapel goz sant Koneri gant he zour plom brallet ? Ouspenn mac'h e kor, kaer eo. En dro d'ei e zo eur vered c'hlaiz goloet a we gant, en he c'hriz, eur c'halvar hag eur gador-brezeek en mein seurt na gaver ket nemeur. En diabarz ar chapel e ve gwelet skeudenno koz sent Breiz, eur c'haer a vinbe savet d'an otro Gwilherm an Halgoet, estop Treger, er bloavezioù diwezan deuz ar c'honoekved kantved, hag al louar gant pehini ar zant a dreuzaz ar mor deuz Breiz-Veur da Vreiz-vihan.

Beb bla e ve en Sant Koneri daou bardon, daou bardon a deoliz (pe devotion).

Unan ane, an hini kaeran, hanvet, a gav d'in, Bardon ar Babi, en em gave disul diwean. Evit an amzer da vean fall en deio diarog, kalz a dud a oa diredet da bedi ar zant en e di kempennet brao ha teltet gant goelio ru. Re vihan e oa ar chapel evit delc'hen an holl birc'hirined.

An otro An Dizez, eur c'haner mad etouez ar re wellan, gwechall kure en Plougoustant ha breman en Gwengamp, a re ar pardon.

D'abarde ar proeseion gant ar hanniello ha relego sant Koneri a zo eet deuz ar chapel d'an iliz ha deut goude war e giz. Ean niver barz a dud, a botred dreist-holl, a oa o heuilh anean, a diskouez frez eo beo mad c'hoaz ar fe gristen er barrouz.

Da viro sant Koneri kre ar fe-ze e-touez Plougoustant ha da roo d'e, martolodo ha labourerien, pesked ha trajavio e-leiz !

An Ourleurr.

ERWAN HERNOT

KIZELLER KALVARIOU HA MEIN-BESIOU
En Lannuon

GOULENN AR PRIZ HAG AN TAOLENNO

Saint-Brieuc. — Imprimerie Saint-Guilhaume.

KROAZ AR VRETONED

KOUBANANCHOU

Eur skoad ar bla evit Breiz ha Bro-Chall.
3 wennek en tu-all da 22 real
vit ar Breizhelitiek.

Ar brezonek hag ar feiz,
A zo breur ha c'hoar en Breiz.
Furnes ar Geiz.
Gant brezonek eo deud ar feiz.
Gant ar galiek ez alo a Vreiz.
Furnes ar Geiz.

SKRIVANIERIEN

Kas al labourerien pe d'an Otro **VALLÉE, Rener**
Ru Zant-Beneat, ZANT-BRIEK
pe d'an Otro **MOAL, Skrivanter**
27, ball Charner, ZANT-BRIEK

Dalc'hit bepred d'ho prezonek,
Yes an dud vad ha kalonek.
Yes ar feiz eo ; ma vo trec'het,
Ouspenn ar Vez, e vo Poc'het!

MILLER.

EMBANNOU-KORVER

Tri gwennek pep arondennad-
skritur.
(Diakenn a bris evit meuz a
embanñ diou-tu).

AR PAB PI X

N'euz ket a dud war an douar, a gement o deuz klevet, ha na ve ket bet teneret o c'halon pan eo bet hanvet eur Pab neve. Kement-man 'zo 'vel pa vije lavret d'e : Ho tad a oa maro, setu hen zavet a varo da veo, ha rentet d'ac'h. Holl dud ar bed, hag ispisial ar gristenien, an em gav evel ma oa Marta ha Mari, pa rentaz d'e Jezuz o breur Lazar a oa maro. Leon XIII a oa maro : goude pevar de, setu hen evel o sevel deuz e ve, yaouankaet ha neveaet e nerz hag e spered : ar Pab na varv ket ; epad eun nebeut deioù e koller ar wel ànezan ; zeblantout a ra e vijet et da welet Doue en tu-all ar bed, ha goude e tiro adarre hag e hadkrog gant e labour gant mui a c'halloud evit diagent : [En e' veaj], setu petra hepken a zo c'hoarvezet gantan : Doue an euz roet d'e an eur stumm hag eun hano neve.

Dec'h e hano a oa Leon XIII, den a noblans hag a ligne, oajet a 93 vloaz ; hirio a welomp dirag hon daoulagad Pi X, den a renk izel abeurz tad ha mamm, oajet a 68 vloaz ; ar memez gwiskamant a dougont, an hevelep Spered a zo o ren anc : ar Pab a oa maro, had-duet eo d'ar vue.

Evel gwechall an Ebestel pa oant zerret kloz en eur zal, prennet an dorejou warne o c'hortoz ar Spered-zantel, evelse ar c'hardinaled, prinsed an Iliz ha diskibien kentan Jezuz-Krist, o devoa 'n em zerret en eur zal a goste evit digemer aliou ar Spered-zantel ha klevet gantan ermeaz deuz an drouz, piou a felle d'e an henvel da vestr en penn e Iliz.

Daou ha triugent e oant asambles, goude bean gret meur a dol esa ha tastounet, int digouet gant an hini e oa warnan zell Doue, hag a douge war e dal ar merk e oa galvet ; ar merk-ze na weljont ket anean nemet goude bean epad pevar devez pedet Doue, ha furchet en o spered : neuze o deuz gwelet en o c'halon hano ar Pab neve ha war e henn zin Doue.

Bean 'oa brud etouez an dud deuz pevar kardinal hag a vije, a dra zur, hanvet pab an eil pe egile anc ; ar reman a oa o chom en Rom, tost d'an trôn ; mesket e oant bet en aferiou an Iliz, ha gret komz ane abalamour d'o gwiziegezh vraz, d'o zantelez, ha d'o spered. Mez ku-zuilhou Doue a zo dishenvel deuz re an dud : hag aman, Hen eo a ra an dibab.

N'e ket chomet a-dost d'an trôn na zoken en Rom ; n'euz ket zellet deuz ar vrud ; en ker Venis e oa eun arc'heskob hag a veve didrouz en eur ober pep mad d'an

dud a oa en e garg ; da gavout hennez eo et, hag an euz zavet anean war drôn zant Per dreist ar re-all. Doue, evel ma ra bepred, an euz hanvet c'hoaz ar wech-man, e vikel war an douar.

An holl gazetennou deuz ar bed o deuz komzet dioutan. Gout a rer piou eo ; eun den a renk dister, bet zavet a bazen da bazen dre e zellidou, betek ar penn uhelan deuz ar skeul elec'h ma 'man kador zant Per, nan euz 'uz d'ei ken nemet hini Doue ; betek an oad a 40 vla eo bet person ; neuze e teuz da vean chaloni ha vikel vraz e eskob. Nao bla goude, 'oe hanvet da eskob en Mantou, nao bla-all warlerc'h, e oe gret kardinal gant Leon XIII ha kaset da arc'heskob da Venis elec'h ma oa betek hirie.

Pen-da-ben dre lec'h ma 'n euz tremenet, ar c'hardinal Sarto breman Pab, an euz lezet ar vrud deuz eun den deuz ar madelezuzan, karet kazi evel eun doue. E galon oa digor d'an holl, hag e zorn bepred prest da skuilh bennozion hag aluzennou.

Salud eta d'ar Pab neve, d'an Tad karget d'hon ren war hent ar Wirione ; salud ha bennoz d'e an abeurz ar Vretoned,

gouenn an dud reiz ha kalonek,

a youc'h d'e an a-bouez penn en testeni a lealded hag a zoujans, ar gir ha na zislarfont biken : DOUE HA BREIZ !

DIR-NA-DOR.

BEVET AR PAB NEVE PI DEKVED

Bet lezhanvet « an Tân grisiez » meur a gantved arôg e donedigez gant sant Malachi, eskop Iverzon.

O ! ma zo bet biskoaz deuz a greiz hon c'halon,
Savet eur c'hân nerzuz ha skler,
Eo an hini a strink hirie en harz da drôn,
O tad ar Gristenien, o Per ;

'Vel ma teuz gwechall da baran war Jezuz,
Dirag Yan en ster ar Jourden,
Koulm wenn ar baradoz, a denn askel, skeduz
A zo diskennet war da benn.

Ni a bok holl d'az treid, war hon daoulin stouet,
Rag eur vouez deuz a lein an Nè,
D'ar poblou deuz ar bed 'deuz hirie diskeriet :
« Heman eo Mab ma c'harante ! »

— « Heman eo ar Mab 'meuz ganet en de-man,
Dibabet evit ho selvi,
O poblou, rouane, prinsed, chilaouet-han,
Rag e gomz a zo ma hini. » —

O tudigo sklaset, setu deut an deio,
Ma vêt c'hoaz klevet o tridal,
'Vel an dour o redek, pa d'ol war ar maezie
Heol an hanvou tomder e dal ;

Rag, ma eo et da gurz ar Weretaouen wenn,
A bare war ar sprejou,
Setu krog war he lerc'h au fan a die souden,
Entanan an holl galonou.

DIR-NA-DOR.

LEVR NEVE GLANMOR

C'hoaz ez euz bet menek aman euz levr neve an Aotrou Glanmor, ar barz dispar hag a zo anavezet mad gant lennerien an *Ouest-Eclair*, pa skriv, bep an amter, war ar gelouen-ze, eun zôn bennag sort an hini a roin pelloc'hik da rei d'ac'h eun tanva en arôg.

« Mouez an aochou » e vo hano al levr. O vean m'eo an Aot. Glanmor ginidik euz an Arvor, e teu brao gantan, dreist-holl, e varzoneziou war vue ar besketerien ha war doare aochou Breiz. Unan euz perlezennou e levr eo, hep mar, e « Roc'h », a zo bet kurunet gant Kevredigez Breiz hag a ve klevet breman war diweuz an holl en Bro-Leon.

An holl zoniou-ze a zo bet graet evit bean kanet hag e kavor, e diben al levr, toniou euz ar c'haeran da ganan anè.

Eiz real ne gousto ken da lennerien *Kroaz ar Vretoned* hen preno en arôg. Digeri a reomp eta eur roll a *ragprenerien*. Hastit buhan, lennerien ger, rag ar roll-man na bado ket pell digor ; klozet e vo arog pell ha neuze e vo uhelaet ar priz.

ROLL AR RAGPRENERIEN DA LEVR GLANMOR

Rener *Kroaz ar Vretoned* 3
An Aotrou Dir-Na-Dor 1

HUNIT, VA BUGEL

WAR DON : *Hollatka.*

DISKAN.

*Hunit, hunit, va bugel,
Sioutik en ho havel ;
Serrit kloz ho tagadik,
Hunit en ho havelitk.*

Setu an noz o kweza,
Al loar en nenv o para ;
Pa deu an noz, va bugel,
Eo red kousket er c'havel.

Debret mad ganac'h ho koan,
Grit dodo, va mab bihan ;
Grit dodo buhan d'ho mamm,
Hunit ken a vo deiz splamm.

N'eo ket brao 'vit eur bugel,
Mouzat 'vel-se 'n e gavel ;
Tavit, tavit da wic'hal,
Pe ho mamm 'varvo raktal.

Hag ar bleiz du euz ar c'host,
A ziredo d'ac'h timad,
'Vit ho ker'chat, a dra zur,
Ma teu da c'hout n'oc'h ket fur.

Tadik, grit dao d'ar bleiz du,
Grit d'ezan mont kwit diouz-tu ;
Bleiz, red e-kwit d'an daou-lamm,
Ar bugel 'vo fur d'e vamm.

Eat eo ar bleiz d'an daou-lamm :
Ar bugel 'zo fur d'e vamm ;
Serret kloz e lagadik,
Na koant eo ar bugelk.

Al labour en e neizik,
'Kichen e vamm, an oanik,
'N em ro da gousket, didrouz :
Grit 'vel an oan, al labour.

Huvreit d'ar bokejou,
A gutuilher er prajou,
D'al lapoused o nijal,
D'an Eled ouz ho tiwall.

Ha pa deuz ar mintin,
Goustadik, 'n eur vous'hoarzin,
Dam-zigor ho lagadik,
C'houi t'huno, bugelik.

Ha neuze d'ho talik gwen,
Flour evel eur lilien,
Ho mamm a boko laouenn,
Ha teufet war he harlen.

Hunit, hunit, va bagel,
Sioultik en ho kavel,
Serrit kioz ho lagadik,
Hunit en ho kavelitk.

GLANMOR.

KANET BREZONEK PE... ZERRET HO KENO!

Otro Rener Kroz ar Vretoned,

'Rog kemer kaoz ganac'h, red eo d'in lavaret d'ac'h plou
oun : me zo eur Breton deuz Paris. Meur a Vreton, a-boan
digouet en Paris a gemer plegiou ha stummoz ar Barizianed ;
me zo et ive da Bariz ; me na glaskan gant ar Barizianed
nemet o arc'hant (en pep honestiz) : ar peurrest a lezan gante
bag a lenn.

Koulskoude, dre forz bevan etouez an dud, e teuer da
assant gante war meur a dra : a gement-ze am me son, ha
bep bla, pan ballan, e teuan d'ar ger, eun da benneg, da di ma
rud, en eur barrouz vitan etre Kerne ha Treger, hag e keme-
ran plijadur o welet dirag ma daoulagad merc'hed ha n'eo ket
merc'hodennou tichet, pintet ho morlivet e veint, potred hag
a doug c'hoaz enn er a beoc'h hag a honestiz war o zal, e
kichen ar Barizianed, al loden vraz dioule, hag e kredfed, o
welet ane, eman dalchmad an diaoul war o seoulen pe potred
ar polis.

Plijadur am me eta o vale etouez an dud dre aman, o vont
hag o tent endro d'ar parkou, endro d'al loened, hag e sonjan,
meur a wech, e kreiz ma haleadennoù : « Jakez, ma mignon,
pa fou gonest c'hoaz enn tamnik arc'hant oupen, te loskao
Paris war e du hag a deuzio aman da choum ar rest deuz da vue.
Dimezi a ri pe na ri ket, mezh hepred e vi kant gwech evur-
soch. »

Setu eno, otro, ma zón bep gwech ma teuan d'ar ger.
Ar bla-man, an ugentved deuz ar miz tremenet, e tigouez
ganin eul kizer deuz zbeuz eur c'henderv am euz, labourer
douar tost d'am bilajen, hag a houll se'hanon da vont gantan
da botr enor, rag e oa, emean, o tãnzin dimezi. Na oa ket
gwell vraz an amzer ; bepred e c'houlliz eur pemzek devez
konje gant ma mesr, ha, dre nan euz ket ken nemer a labour
er c'hafeur er mare-man deuz ar bla (« garçon de café » e'h
oun), e lezaz ac'hanon, dichipot awalc'h, da gemer hent ar
ger.

'Benn ec'h arruiz e oa prest pep tra evit an dimezi : kalz a
dud a oa, hag e riz anaoudegez eno a-neve flamm gant meur a
hini deuz ma c'herent ha na 'm oa ket gwelet tremen dek via
'zo. Pred a oa gret en eur c'branch ; kalz a dud ouz taol : plij-
jadur am oa o klevet pep hini gant e gaoz, holl ken laouen, ken
jouiz, e komz deuz o est, deuz o avalo, deuz o loened, deuz
Combes an difroket hag al leanezed. Petra eo bean er ger, otro
rener! Me zo kustum bemde da welet otrone hag itronezed
endro d'in, komzou flour gante hepred ha kizio koant da
welet ; mil gwech bravoec'h an em gaven e kichen ma flac'h
enor, o komz brezonek muias ma hallen, oc'h evan jistr hag
o libri stripo, evit o welet merc'hodennou Paris en em lipad.

Pa oa arru fin pred, eur plac'h yaouank a c'houllennaz ma
vije kanet eur zón benneg. Me 'oa laouen braz gand'ze, o sonjal
e oan o vont da glevet zoniou koz ar ger, ha marteze unan
neve bennag gret aboue ma oan parlet.
Etouez tud an eured, eur plac'h a zavaz ouz penn an deol,
ha divunet petra a gleviz ? Biskoaz den nan euz 'n em gavet
ken souezel ha me. Petra deuz gant ar plac'h-man ? Eur zón
ha na vije klevet nemeli en ruioz Paris en geno ar « voioned a
breman 'zo bla.

... Elle montre ses bas noirs
Sur les trottoirs, etc...

Marfad e vannaz digor ma geno ganin. Na flac'h enor a
laraz d'in : O! emei ; ar zón-ze n'eo ket gwell vraz ; me oar
eun all bravoec'h. Pa eo pare eben, hi a zavaz 'n he zav. Ar
wech-man, 'mon-me, 'c'h an da glevet eun tam brezonek
prop. Ha gwir avad ! Hag an dimezel (merc'h eur véreuz deuz
a gichen ti ma zud), da gregi ganti :

J'ai perdu mon ombrelle...

eur zón ken brao, e hallet ma c'hredi, ken na gredfe ket eur
« sapeur » kanan anei dirag tud a feson. Goude ar plac'h-man,
e savaz eur potr yaouank neve arru deuz ar c'hazern hag a
ganz en eur wrallan war du ar plac'h yaouank a oa 'n o
gichen :

Ne parle pas, Rose, je t'en supplie...

hag eun all warlec'h, en gallek « voioz » ha na gredan ket
komz diouti.

Goude, eun den deut en oad, eur *sablité* deuz ar barrouz,
en eur gaoz e zaou xorn war e gof, a zispakz eur zón c'hallek
adarre, an evoa bet desket, emean, pa oa ec'h ober e servij.

Petra re an dud o klevet kement-all a zotoniou hag a dreo
mezuz hag budur ? Darn, ar re yaouank, a c'hoarze ; ar re goz

a zigore braz o daoulagad, mezh na oe ket unan hag a lavaraz :
Ara, awalc'h a zoniou gallek ; n'e ket en toullou fall Paris
'omp aman ; kanet d'imp breman, unan benneg, eur zón vre-
zonek !

Pa oe tremenet pemp pe c'houec'h kaner, ma c'henderv a
lavaraz d'in : Na te, Parizian, te na gani neira d'imp ? Ha war
ze, ma flac'h enor :

— C'houi, emei, a gefe kanan d'imp ar zón neve, ha hi
ken brao ; a gleviz dioul pa oan bet er marc'had, ha c'hoaz 'zo
enni komzou evellen :

Viens, Poupoule, viens ;

ha me n'oun ket petra-all... Me desko ar zón-ze gant ar plac'h
deuz desket an hini am euz kanet bremaik. Jezuz ! me 'm e
prez o welet honnez o arrouer er ger ! Bep gwech o lesk d'an
holl dre aman eur bern zoniou, ha kement e plij d'an dud
klevet anei, ma ve red d'ei mont bep sul da ganan d'an kosta-
lirioz. O! hounera gan brao! mezh houneuz 'zo en Paris
« chanteuse de café concert ! »

Klevet am euz bet lavaret, otro rener, penoz e oa c'h o
labourad evit miret ar brezonek hag an tonioz koz brezonek.
N'oa ket bet evit harz da skrivan d'ac'h kement-man ; pa
garfet, me laro d'ac'h hano ar barrouz 'lec'h ma zo tud ken
divalo ha ken zud hag ar plac'h-man hag he c'honsorted ha
konsortezed, daout e ven ive ganet en hevelep bro gante.

Zevl a riz 'n em zav hep respont. Houman a lavaraz
neuz :

— Châlonnet ! châlonnet ! zón Poupoule ! hag an hol
endro d'in da zilonant o daoulagad, o c'hortoz.

Na c'hortozont ket pell. 'Nem laket a riz da ganan a-bouez
peñn, ken e sklokaz ar c'branch hag al leur :

An hani got eo ma lous,
An hani got, eo zurt !

Ma oan bet souezet o klevet breman zouden potred ha
merc'hed Coatosok o kanan gallek, hag, oupen-ze, gallek
brein, er re-man 'oa ken souezet-all o klevet ac'hanon o kanan
brezonek. Biskoaz kement-all a efed na reaz zón *An hini
got* !

Tonet am ije penoz an darn-vuian n'o dije biskoaz klevet
anei.

Pa oan pare, den na lavare neire. Ma c'henderv a gomzaz
da gentañ :

— « Te, emean, a zo eur farser ac'hanou ? »

— Farser, 'moun-me ? Ma fe, p'eo gwir c'houi dre aman a
gan an holl zoniou Paris, me, Parizian, eo red mad d'in kanan
zoniou brezonek... Ha neuze, ma 'peuz c'hoant da glevet ar
wironie ganin, hep ober poan da zen, ar zoniou a ganet dre
smad na veint klevet en Paris nemet en geno ar galomperien
hag ar merc'hed difripou, ar re a hanver breman « Apaches. »
N'eo ket eun enor kanan ane, pell ac'hanon. Kredet ac'hanon,
tonioz ar vro eo ar re goantan. »

Ma fe, otro rener, feuket am oa kalz deuz ar re a oa ouz
ma chilo, ha ma flac'h enor da gentan. Ar peurest deuz an de
na zellaz ket ouzin.

Eur potr koz avad a deuz da gad ac'hanon hag a laraz
d'in :

— « Ma ijer a ret, ma niz ; c'houi, da vianan, ho peuz
miret ho skiant vad, daoust d'ac'h da vean gwelet ha klevet
bep seurt. An tammoz tud yaouank dre aman, n'oun ket petra
'zo c'hoare d'eo trelstet int gant kuzioz, zoniou ar c'hazern ha
zoniou Paris, hag hen n'int mad nemet evit skubadur ar ruioz.
Potred ha merc'hed int hvel beo ouz ar moc'h o lampad, pa
veint losket war an teil hag e kreiz an douar have. »

Komz an tonon a reaz d'in kement a blijadur, ma loskaz
raktal ma flac'h enor, evit mont d'ober gantan eur c'hornad
butun.

'Benn dioule e tizroin da Bariz ; ho pedi a ran, otro rener,
da gas d'in ho kazeten hep zun, ma hallin da vianan leun
gwech an amzer eun tam brezonek, ha kanan eur zón bennag a
giz ar vro.

Kenavo, otro. Ma gwellan goude hemennou d'ac'h ; bue hira
ha chans d'ac'h ha d'ho kazeten.

JAKÉZ AN DRASTER.

Setu amañ ma adress :

Jakéz An Draster,
o serviji bannachou kafe,
boulevard Saint Germain, 227, Café Noble,
PARIS.

Zac'h an Ardou

Arruout a rejont, eun dro bennag, en tu-all deuz ar c'hoat-
ze elec'h ma oa pep gwech eur golo luitruz ha pep evn eur
steredennik. Ar sklerijen a yezaz da dam da dam war izellad, ha
zouden na weljont nemel gwe glaz evel ma zo war an douar,
gwaziou skler, prajou, hag, uz d'e, bolzioz digomou, skleri-
jennet douz hep heol ebed, na losr, na stereden. Ar vro a oa
ken duduz, ma laraz Godik : Arru omp er baradoz.

'Benn eur pennad e kavjont war o hent eur bern bugale
gwisket gant zaeou ru ha glaz, hag int iskilli d'e ouz o
diousoz ; darn a oa o c'hoari koukouz, hag ec'h eent da
guzan da vegou ar gwe'vel an evned ; darn all o c'hoari polo-
ten, hag e c'hoarrent war nij hep stoken gwech ebed d'an
douar, na hep e kouee gwech ebed ar bolotou ; darn-all a
c'hoarie tapoudek, ha gwech e c'halompent war an douar,

gwech-all e nijent dreist, da vegou ar gwe ; pa 'n em gars eur
waz pe eur ster, pe eun dosen, ec'h eent a-dreist 'n eun ten
askel ; bean o devoz eur gis komz, duduz evel kan an ele : en
gwirione, ouz ele e oant lenvel, ha Godik hag he c'hamaradez
a gred breman stard mad e oant arru er baradoz. Breman
zouden, martad, ec'h eomp da welet an Otro Doue, eme hou-
man.

Tremen a re ive dirag o daoulagad, parkadou bleunioz
liou hag a c'houez duduz, ha neuze bandennou evned gwenn
evel koullmed hag a douge holl 'n o c'herc'henn rubannou glaz.
Awechou en em veskent gant ar vugaligoz, hag ar re-man a
nije war o lerc'h d'o zapout ; adreuz d'an er o valeint 'vel gwe-
nilled an deioz hany ; eun dud da zellet oute ; pa tremenet a
dest, an er a vije karget a gan hag a c'houez vad evel pa zavje
o iskili hekleo dre an eabl.

'Keit ma oa an diou blac'h yaouank o sellet ebad ar vugale
hag an evned, o devoz gret hent.

Zouden eur ster ledan, mezh skler ha glaz evel daoulagad
ar vugel vitan, am em gavaz dirage ; tremen a rejont hep
stoken d'an deuz ; mezh en tu-all e kavjont chanchamant ;
elec'h bugale, e oa aman kreunadez, meleganezed deuz ar
c'hoant ; koll a rent o iskili avad, rag n'o devoz ken nemet
bep a dam pennad, re nebent evit gallout nijal ubel na pell ;
en ru hag en melen e oant gwisket ; gwelet e vijent dre rum-
madou o kanan dindan ar gwe, pe o talsal, hag o plansoni
bokedou ha delioz glaz. Goude eur pennad mad a hent gret,
eur ster melen evel mla aruzaz da dremen ; ar watur a dreuz
anei evel eul luc'heden, ha neuze en tu all, an diou vesjourez
a welaz t'reo neve adarre. Merc'hed yaouank a oa aman gwis-
ket en ru hag en gwenn, ha n'o devoz ken tam pennad askel
ebed ; braz e oant, zoun o fennou, ubel ha rok o zelou ; bale a
rent, ter pe beher kenver ouz-kenver, ha bep kammed e pel-
laent diouz ar stêr da vont goustadik war an tu-all. Ar watur
a ie ive war an tu-ze hag a yeuz bet eur ster a rullie gwa-
genno ru evel an tan. Eno e pozaz ane he-unan. Godik hag he
c'hamaradez a oe neebet braz has goñt hag hen oant arru.
Brek d'e, ter blac'h yaouank a dostae war o fouezik-kaer tre-
sek ar ster. Na rent na ebet ouz ar watur nag ouz ar re 'oa
enni. Godik a ziskennaz da vont da gomz oute ; mezh raktal ma
tolaz he zveid ha ma lakaz he fenn ermez diavez he zi, hec'h
oaz betek stonkan ; hag en em zerraz kloz er zac'h elec'h ma
'n em gavaz raktal en he bleud.

'N'e ket awalc'h koulskoude ; red eo tremen pe direit ! An
ter blac'h goude pell gortoz a arru, eun dro bennag, gant al leun
tan ; mont a rejont enni, en eur gerzet hepred war o man ;
ar watur a gemer o roudon hag a dreuz war o lerc'h. An ter blac'h
a oa gwen sign o dilhad pa digouejont en tu-all. Zac'h an
Ardou a zalc'haz da vale war o roudon. Tam ha tam e krogjont
da zevl vel war lein eur mene, ha kamaradez Godik a laraz :
« E lein ar mene man e oan, pa riz ma honvre. Aman e welz an
itron a gomzaz ouzin. » Godik a oa laouen, rag arru oa en penn
he besj ; hep dale, Bechran a vije tennet adre skilloz al Laer-
tan.

(Da heulh).

Di-Na-Don.

Pardon Santez Anna en Naonet

E penn-ker Bro-C'hall, itron Zantez Anna a zo enoret gant
ar Vreiziz divroet. Naonediz fell d'e ive meuli deuz o gwella
Mamm-Goz hon Zaiver.

Etouez an itron zavet da Rounez an Arvor unan deuz ar
re gaera eo iliz Zantez Anna a-uz da ster Loar, e leac'h e oa
gwechall manati an Tadou Kapusened. Ar Roue Louis pevar-
ze, o tremen dre ker Naonet, a eaz da welet ar venech pere a
ginnigaz d'ezan eur barr-rezin deuz o horzik : « M'hen tou !
eme ar Roue, biskoaz ne 'moa tanvaet rezin ken mad ! »

Dijal direan, keriz ha tud a zavaz a direde etredek tosen
zantez Anna, ken stank eget en Alre, ne gredan ket hen lazet,
koulskoude, eur rummad souezuz a bardoneriez a oa en em
dastumet endro d'ar lec'h zantez : An iliz 'oa leun-feaz.

Epad ar gousperou, eur belek, meste skol e Paris, a reas
eun prezegen diwar-benn ar Gouel. Evit lazet gwir, neb n'en
dije ket karee en arog itron zantez Anna, n'eo ket komzon an
abad se 'n ije tommet kalz e garante e-kenver hon Patronez.
Me 'gred n'euz ket bet amzer awalc'h da diski e zarmon.
C'hoaz eun tamal : ar c'hantiken, ar yez, ar gwiskamanchoz,
ar munik, netra er pardon-ze na re d'imp sonjal e oamp en
Bro-Breiz. An aotrou person a zo eun den skiantek hag a
skouer-vad ; ma vije pedet gant eur mignon benak, me gred
pennoz e rois d'ar pardon ker-se stummi pardoniou brezonek.
An Naonediz a fell d'e eun mui-ouz-mui stag ouz Bro-Goz o
zadou hag ar gwir Vreiziz o vevan e Naonet o deuz firianz e
wellao an traou er bloz a zeu.

FANCH SALTES.

ERWAN HERNOT
KIZELLER KALVA'RIOU HA MEIN-BESIOU
En Lannuon

GOULENN AR PRIZ HAG AN TAOLENN

Saint-Brieuc. — Imprimerie de Saint-Guillemme.

KROAZ AR VRETONED

KOUBANANC'HOZ

Eur skoed ar bla evit Breiz
ha Bro-C'hall.
3 wennek en tu-all da 32 real
evit ar Broio¹ keltiek.

Ar brezonek hag ar feiz,
A zo breur ha c'hoar en Breiz.
Furnez ar Geiz.
Gant brezonek eo eus ar feiz,
Gand ar gallek ez nio a Vreiz.
Furnez ar Geiz.

SKRIVANIERIEN

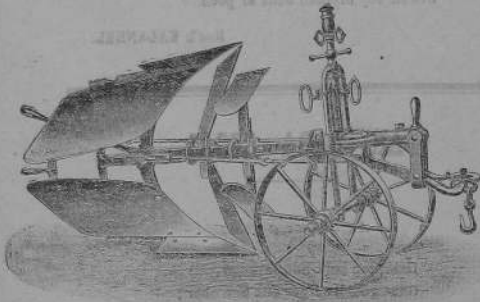
Kas al labourioù pe d'an Otro VALLÉE, Rener
Ru Zant-Beneat, ZANT-BRIEK
pe d'an Otro MOAL, Skrivanier
27, ball Charner, ZANT-BRIEK

Dalc'hit bapred d'ho presonek.
Yez an douar vad ha kalonek.
Yez ar feiz zo ; ma ve troc'het,
Ouspenn ar Vez, e ve Troc'het !
MILLER.

EMBAÑNOE-KORVER

Tri gwennek pep aroudennad-
skitour.
(Diakenn a briz evit meur a
embann diou-tu.)

An Alar-Vrabant

Heman eo unan euz ar pennadou a vo priziet evit ar
genstrivodek war al labour-douar. Trugare ha meulodi
da Laouik ! Roll ar prizioù a vo roet hepdale.

Per ar c'hemener a deuz eur zulvez d'abarde d'ober
eur bale da di e vignon Fanch ar Merer. Klevet an evoa
laret e oa digwelet en ti Fanch aboue eiz de eun alar a
giz neve, eun alar da drei an douar oll war ar memez
tu : eun alar-vrabant.

Per ha Fanch a oa mignoned braz. Tud yaouank e
oant bet asamblez, hag asamblez ec'h ent d'ar pardonio.
Dimeet e oant bet kazi war ar memez tro, ha breman e
oant bet kazi gwellan penno-tiegez ar barrouz.

Labourerien mad e oant o daou 'med n'o devoa ket
ar memez kiz nag ar memez sonjezonno diwar-benn ar
pez a zell labourad an douar.

Per a vanke d'ean heuilh ar c'hizioz koz hep trei tamm
diwarne. An oll fofajo ha treo chimik-all, tem-io neve a
ra kement a vad d'an douar pa vent impliet mad, na
blijent tam d'ean ; o implian a re nebanan ma belle. Ar
benvio neve evit al labour douar a zisplije d'ean muioch
c'hoaz. Alizez, pa 'n em gave Fanch hag hen a-gevret, e
vije tabut etredé diwar ben ze. Rak mar dispilje ar c'hiz-
zioz neve da Ber, Fanch a lare penaus gwellan tro e so
d'ober eo kemer deus ar c'hizioz neve ar pez a zo mad ha
miret ar re goz pa ve gleet hen ober.

Diwar henn an oll dreo-ze e vije trouz etredé a-wecho,
epad diou pe der eur, 'med pa deus ar c'hoiz da 'n em
gwitad, e vijent adarre mignoned braz evel arok.

Ar zulvez-se, Per ec'h e da di Fanch en sonj da
lavaret e gont d'ean evel ma vije gleet. Gwelet skler a
re penaus ec'h e da dismantr e oll vado mar delc'hche
war an tu an evoa komaset, hag, en eur vond gant an
hent, e tastume an oll bojo kavet mad a larche da Fanch
evit pakan e freilho d'ean prim ha prim.

Pa digouez eno e oa Fanch o rei eun tam foen d'eur
marc'h yaouank en evoa er marchosi. Goude bean stardet
an dorn d'ev vignon, Per a laraz :

— « Danve eul loen mad a teus aze, Fanch. »

— « Ya ; mar be bolante Doue, 'ben eur blavez
aman, e talveo eur vojad vreo a arc'hant. Med, mignon
Per, eme Fanch en eur vouze hoarzin, deus kentoc'h da
welet eun alar neve an eus aman em c'hardi (em
c'hranch), me gred é abalamour d'ei ec'h out deut betek
aman. »

Per a chomas souezet o klevet Fanch o koreal evelse ;
kentoc'h an ije sonjet gwelet anean mezek eun tam da
vean gret eur marc'had ken sod ha prenan eun alar er
giz-se.

— « Ya vad, Fanch, emean 'ben ar fin, abalamour
d'as alar neve ec'h en deut, ha mantret e choman o welet
a so lorc'h ennout c'hoaz goude bean gret eur sotonni
evel-se. »

— « Bal Per, deus da welet anei bepred ; ha goude,
en eur evan kep a skudellad jistr, ni e hello ober eur
c'hoze diwar-benn ma alar neve. »

Mont a rejont d'ar c'hardi, hag eno e welaz Per, nan
eun alar, med diou, an eil ust d'eben, war eun ahel, al

laz. Er pen arok e oa diou rod hag eur rener a giz neve
etredé. Ha kement-se houarn oll hep eun tam koad. »

— « Penaus, eme Ber, petra é an dra vil-ze ? »

— « An dra-ze Per a zo eun alar ha nan eus ket sort
ganti 'bars ar vro-man. Honnez a droo eur park d'id
plean evel eun daol hep ant ebet nemet unan 'bars ar
c'hoste. Honnez, pa vo laket en eun dant, a dizroo an
oll bommo (pe taolio) douar memez tra hep na vo don-
noc'h nag uheloc'h, ledanoc'h na moanoc'h ganti an eil
taol evit egile. Ha kement-se, hep renkout kregi enni
nemet evit trei anei bars ar penno ; lec'h e ve brao an
douar, unan a hall touch ha helad war an dro hep tam
poan ebet. Na renker ket bean ganti evel gant an eler-
all, 'dal ma tigoue an disteran tra, e ver ganté o voutan
hag o sachan, o sevel hag o waskan, o c'houean hag
o... »

— « Tic'houean, laka, eme Ber, ru e benn neuze evel
klipen eur c'hok. Gwelet mad a ran penaus e vank d'an
oll labourerien kas raktal an eler-all d'ar c'hoel da divou-
tan, ha taol al lazo 'bars an tan, pen eo gwir e digouet
er vro an alar a dro douar hec'h unan, hep kezek d'he
sklejal na tud d'he ren. Han ! Setu aze eun dra avad !
Ha na sonjes ket, paour kez Fanch, penaus, pen eo gwir
e chom da alar en donder e ve laket, 'dal e tigoueo eur
roc'h bennag 'vel e zo ken liez dre aman, e laki da alar
en pejo ? »

— « Deus d'an ti, eme Fanch, ha pa hon bezo hep a
skudellad jistr diragomp, me a responto d'id. »

Mont e rejont d'an ti. Mari, ar vere'h hennan, a diga-
saz jistr war an daol, ha, pa o devoe gret bep a jech, ha
tanet o c'hermio butan, Fanch a laraz :

— « Ar pez a lare breman zoudan a zo gwir awalch ;
lec'h e so mein, kazi war c'horre an douar, nan e ket mad
kas an alar-vrabant. Med evit ma c'hont me, ze nan e
ket eur gwall dra ; nebeut a vein a zo n' em farko, hag
ar pez a zo, a vije bet tennet bepred, pe em ije bet eun
alar-vrabant pe 'n em ije ket. Ma gonid a zo hen ober
rak an eler-all a heller terri evel-se ive. Me gred penaus
an oll labourerien-all e tigoue memez tra ganté. »

— « Ha 'bars ar beurjeo, eme Ber, na sonje ket ple-
gan ; nan halli ket tostad d'ar gwe avalo gant da alar
neve. »

— « Kement-se a zo eur si mad e-lec'h unan fal, ma
mignon ; rak, mar tostafe d'ar gwe-avalo, e vefed en riskl
braz d'aveli ar gwrio ganti. Evelse da vihanan, e chom
eun dachen da drei dindan pephini, 'lec'h eman he gwellan
boetaerezet (1) En eur demzan ha palad an dachen-ze
evel ma vo gleet, an douar a vo kenkoulz hag ar gwe a
vo well. »

— « Ze na ra ket, n'halli kiken rei d'in da gredi e vo
acetoc'h 'vit an eler-all en hon bro : dizammoc'h e vo
marteze deus eun tu, 'med, deus an tu-all, e tenno
muioch a labour d'id, rak ospenn d'ar gwe, d'ar penno
nan halli ket tostad ganti ken nebeut. »

— « Ya, med na sonjes ket penaus pa vo troet ar
park e vo gallet ober an talero, (da laret e trei ar pez a
vo manet er penno) hag e vo gallet tostad c'hoaz muioch
d'ar c'hleunio evit gant an cler a giz-all ? »

— « Ha pa vi o ploman, penaus e ri ? pen eo gwir
e tro oll war ar memez tu, ar re a vo 'bars ar penno o
devo daou daol douar da bloman war an dro ! Ha, ha !
eno e vo eur c'hoari avad ! Sonjet a teus 'bars en ze,
mignon Per ? »

Ha Per laouen a skarzaz e skudellad jistr en eur
c'hoarzin : sonjal a re n'hallehe ket Fanch en em denn
ac'hane.

— « O ma Doue, me Fanch en eur diskargan bep a
skudellad-all, ze nan e ket eur gwall-dra, ha sonjet em
oa en ze arok he c'hemer. Ma vije red, e lakfen ma ed
gant eun alar-all. Labour awalch a gavfen d'am alar-
vrabant a hent-all e-pad ar bla. »

— « Han ! han ! renket a teus dond d'am forn da bo-
c'had memez tra. Ze a diskoue nan e ket mad da alar
neve evit an oll dreo er vro-man. »

(1) Ar boetaerezet é ar gwrio lihan moan, kazi evel neud a
sav diwar ar gwrio braz da glask an demt 'bars an douar-labour.

— « N'em eus ket laret e oa mad evit an oll dreo, er
mare-man ; med galloud a ra bean, kenkoulz da lakad ed
evel a hent-all, pa em bezo c'hoant. »

— « Penaus eta ? eme Ber, goapaus. »

— « O fe! ze nan e ket stard ; en eur breman eun
haderez. »

(Da heuilh).

LAOUIK.

BELEG DA VIKEN

WAR DON : Elez euz ar Baradoz, pe don Kelven.

Ar c'hanik-man, gret gant hon mignon deuz ar
Finister, an otro 'n abad Perrot, a ve kanet dre-holl er
vro-ze evit oferonno kentan ar velcien yaouank. Ze
diskoue pegen kaer eo kavet :

DISKAN.

Bennoz, bennoz d'oc'h Jezuz, ha mi gwech trugarez,
Eit an henar dispar, ha peuz gret d'hoz parrez,
O tont enni da s'hoab, hag enni da c'heleer,
Unan euz he bugale da vont euz hoc'h aoler.

Euz an arvor, ar menez, diredet gant dudi,
Kanomp hirio da Zoue, kanomp e veuleudi,
Eun deiz kaer evel heman, deiz eun ofe'n nevez,
A zo eun deiz a vennoz paret war eur barrez.

Evit ober eur beleg, Doue d'ar vadiziant,
A verk gant e zourn santel ar bugel 'zo d'e c'hoant,
Ha dre ma kresk en oad, e skiant, e furnez,
Aked Doue varnezan a gresk ivez bemdez.

Evit ober eur beleg, Doue d'ar bugelg,
A laka eur vam gristen edoet e gavelig,
Eur vam a oar luskellat ervad he bugale,
E karantez ar Werc'hez, e karantez Doue.

Evit ober eur beleg, Doue gant pijadur,
Abred a ro da glevet e c'halv d'ar c'hoaradur,
Hag ar bugel dibabet sentuz euz ger Doue,
A lavar a greiz kalon : « D'eoeh'oun korf hag ene : »

Neuze tennet euz ar bed, eo lakét er sioulder,
Hag ar beden, ar studi, pell a vez e breder,
Eun deiz, deiz a levenez, e weler war e ben,
Dourn an Eskop astennet... Beleg eo da viken.

Skuilhit Jezuz ho pennoz war ho peleg yaouank,
Laoskit warnan ho krasad da redet puilh ha stank,
Ar beleg eo ho kannad, mignon hon eneo,
Ho peuz kargat d'hoz henteha betek porz an venno.

Ar beleg en e zourn sakr a zoug alc'houez an nev,
Gant e gomz, hon ene klanv, a deu nerzuz ha krenv ;
Ouz komz nerzuz ar beleg bemdez a zo sentuz,
Euz huelder an venno, davetan a zisken.

Ya ! Jezuz krouer peb tra, Jezuz prener ar bed,
Jezuz gwir vab an Hini n'euz varnan mestr ebet,
Ouz komz nerzuz ar beleg bemdez a zo sentuz,
Hag a zisken euz e jez, war e c'her burzuduz.

Santez Mari mam Doue, rouanez Breiz-Izel,
Roit d'hor beleg yaouank, ho pennoz, ho skozzel,
E garg a zo dem-kenvel, Gwerc'hez, ouz hoc'h hini,
Grit ma kendale'ho bemdez da zantel'enni.

Ha c'houi sant Paol benniget, euz bar skoduz an nev (1),
Harpit ho peleg yaouank, ho pre'h d'oc'h c'houi 'zo
Ma c'hello var ho roudou, pell warnezo kerzet, krenv,
Ha skuilh sklerijen ar feiz, ho peuz d'eomp digaset.

(1) Pe mar deo ar beleg yaouank euz a vro Gerné :

Sant Korantin benniget, euz bar skeduz an nenv.
Pe mar deo euz Treger :
Sant Tugdual benniget.

Imprimatur : J.-M. PERROT.

Kemper, 6 a viz goueren 1902.

F^r CORRIGOU,
vic. gén.

O Doue, leun a vadelez,
Ni a veulo ho trugarez,
Bemdez,
Ni a veulo ho trugarez.

KANTIK BUGEL AR WERC'HEZ

WAR DON : *Kantik Itron Varia Wir-Zikour.*

Pa oan bu-gue-lik e-bars ar-guer,
Ma mam la-re d'la a-h-es Me na n'ou
nemert eur vam dis-ter, Eur vam all a-peuz, ar Werc-
hez, Diskan. Gwel-chez ni a zo ho pu-ga-le
Hag ho kar e-vel hom zud koz Hon di-wal-let
holl korf hag i-na Ma che-tomp holl d'ar ha-ra-
doz. Ma che-tomp holl d'ar ha-ra-doz.

DISKAN.

*Gwerc'hez, ni a zo ho pugale,
Hag ho kar evel hom zud koz ;
Hon diwallet holl, korf hag ine,
Ma chefomp holl d'ar baradoz (bis).*

Pa oan bugelik, ebars er ger,
Ma mam lare d'in alies :
Me nan on nemet eur vam dister,
Eur vam all ho peuz, ar Werc'hez.

Honnez en Env a zo rouanez,
Hag hec'h hano a zo Mari ;
Pa vi brasoc'h, ganin eun devez,
E teui d'he gwelet d'he zi.

Ewit mont kentoc'h, 'tiskiz ganti,
Gand poen vras, n a c'hen an peden,
Ha laret « Me ho salud, Mari »
War ma daoulin, hep trei ma fen.

En he c'hichen, fur, war an oalet,
Aregon lare ar c'homjo,
Ha me, ma douarnigou juntret,
War he lerc'h, o lare d'am zro.

Gwerc'hez, a gichen ar wech kentan
M'ho kwelis, ebars ho chapel,
E santiz ma c'halon o toman,
'Wit biken e oan ho pugel.

War hent ar vuez on bet kwezet,
Aboue neuze, dindan ar reuz ;
Ze ma badeiant em euz roget,
Gand drez ha spenn an hencho treuz.

Mez 'vel en oalet, goude tan braz,
Dindan al ludu, pa glasker,
Chom eur c'hlaouen, hag a zo beo c'hoaz,
Hag a grog, warni pa c'houezer.

Evelse, pell-pell deuz an hent mad,
Karante 'widoc'h a viren,
Hag an dour deus em daoulagad,
Eunoc'h, hag em mam, pa zonzjen.

Distro d'ar ger, rediz d'ho kwelet ;
C'houi roaz d'in, Gwerc'hez Vari,
Mez ha keun da veza glac'haret
Kalon ma mam hag hoc'h hini.

Adkemer 'riz Jezuz 'wit roue,
Ho pugel 'oan evel gwechall,
Hag ewit biken, gand gras Doue,
Em euz troet ma c'hein d'ar fall.

Pa ven en drubuilh pe re nec'het,
D'ho ti e tiredan buan,
Ha ma c'halon 'n em gav dizamet,
Pa 'deve laret d'ec'h he foan.

Hag c'houi eo mam ar paour kez pec'her.
Pa ve dilezet gant an holl,
Ha gand karante hen digemer,
Ewit hon c'harz da vont da goll.

Hon zud, pell ouzomp, hen goud ouzoc'h,
War vor 'renk gonid o bara ;
Bezet o mam, n'o deuz nemedoc'h,
Ewit c'harz ar mor d'o lonka.

Miret hon zad, hon breur, o Mari,
Deuz an avel hag ar rejler,
Ha gret ma welfomp hon merdidi,
O listrei holl d'o c'houz, d'ar ger.

N'omp ket pinvik, na c'hoant da veza ;
Roit d'imp furnez ha yec'het,
'Wit, 'vel ho Mab, gonid hon bara,
Hep 'n em glem, ha zeder bepred.

Roit ho pennoz d'al labourer,
Ho ped aman a galon vad.
Ha diwallet deuz ar gwall-arozer,
E zouarou hag e drevad.

D'an tud ho ped, ha d'ar vam gristen,
Ma chomo fur o bugale,
C'houi rei, Gwerc'hez, nerz ha sklerijen,
D'o ren erfad korf hag ine.

Pa vin diskaret gant ar gozni,
Pa vin klanv fall war ma gwele,
D'ho tro, Gwerc'hez, c'houi deuo d'am zi,
C'houi 'po true deuz ma ine.

C'houi deurevo chom 'tal ma c'hichen,
D'am diwal deuz an drouk-speret,
Da nerza, en diveza tremen,
Ar pec'her an euz ho karet.

C'houi a zigemero ma ine,
Hag an c'haso d'ar baradoz ;
Eno da viken veulin Doue,
Ganec'h ha gand ma zado koz.

Jh. THOZ,
person Perros.

IMPRIMATUR :

Brioci, die 23e februarit 1901.

M. LE PROVOST,
Vic. gén.

AR PAOUR KAEZ KI

Bismark goal-dapet gant eur c'had.

En de-all hon doa moulllet hanoio bugale skol vrezonek Gwengamp, eet ar lore gante evit ar brezonek, ha roet ive d'o mestr an Otro 'n abad Clerc ha d'an Otro Guyomard, ar rener, eur meulodi dleet mad. Setu ama hirie eur skouer euz ijin bugale skol Gwengamp. Neket 'ta, lennerien ger, en skolach Gwengamp e ve disket skriva brezonek euz ar c'hentan.

Dilan, 'oan o vont, d'abarde,
Da glask ma zaout da bark Min-Be ;
Ma skourje 'oa en em c'herc'henn,
Ma c'hi 'heuilhe, pleget e benn.

'Oan ket c'hoaz aru tost d'ar park,
Setu e lamp ma c'hi, Bismark,
War-lerc'h eur c'had deut deuz an drez,
Hag a rede rauk, ganti prez.

Ha me da buchal war ma c'hi :
'Dalc'h 'ta ! Dalc'h 'ta ! ec'h out warni .
Mes kaer an nevoa mont buhan,
Ar c'had a dec'he 'dreuz d'al lan.

War eur c'bleun goude e pignaz,
Ha war he lerc'h ar c'hi lampaz ;
Mes, pa he gwelaz en tu-all,
Hen d'an traou ive, dishust.

Eur poullad dour 'oa dreg ar c'harz,
Hag ar c'hi o kousean ebars ;
Ar c'had, 'deioa gwelet an taul,
'Ch eaz, stad enni, 'mesk ar c'haul.

Me, o welet doare ma c'hi,
Da gentan 'krogiz da c'hoarzin ;
Mez dorn 'roiz d'an, da c'houde,
'Vit en em dannje ac'hane.

'N em hejan 'rez 'n eur strinkan dour,
Ha 'n em rullhan war ar ban flour,
Tapet gwall-trao 'oa bet eur wech,
Diwall 'rey breman deuz ar pech.

Roc'h KALANHEL.

AR BARA SEGAL

Ar c'houe a gomz.

Debromp bara hon farkesier,
Gant gouell ar gér euz hen ober ;
Bara segal, bara c'hwero,
Mæget e skeud hon gwe dero,
A ra gwad ru, daoulagad skler,
Penn kaled ha kalon dener.

Holl a-nuan.

N'efomp ket ni, Bretoned tér,
Da gestal bara gwenn en kër.

Ar bugel.

Bourc'hiz euz kër a c'houenne
Gant eur pôtrik eun de a oe :
'Penoz e da jodou ken ru,
Goude dibri bara kew du ?
Hag ar pôtrik 'n euz respontet :
'Pera ! ma mam me deuz-an grêt !

Holl.

N'efomp ket ni, Bretoned tér,
Da gestal bara gwenn en kër.

Ar pôtr yaouank.

Dousder ar vamm, galloud an tad,
'Zo 'barz ar bara segal mad ;
Dousder da vam, mero'h Breiz-Izel,
A vousc'hoarz drant war da vuzel ;
Yec'hed ha joa 'zo war da dal,
Deut aberz ar bara segal.

Holl.

N'efomp ket ni, Bretoned tér,
Da gestal bara gwenn en kër.

Ar plac'h yaouank.

Mæget diwar bara segal,
Pôtrid Breiz 'zo potred difall,
Krê a galon, nerzus a vrec'h ;
Gant-e Breiz a vo bepred trec'h ;
Tra ma vo o gwad kennerset,
Gant ar bara hon do mæret.

Holl.

N'efomp ket ni, Bretoned tér,
Da gestal bara gwenn en kër.

Ar paour hez klasher.

Ar bara segal war an dôl,
'Zo lod anean 'vit an holl,
Nep an euz naon en Breiz-Izel,
A dor e naon hep mont a-bell ;
Bepred ar paour kez o kestal,
'Ne leun e gôf ha leun e val.

Holl.

N'efomp ket ni, Bretoned tér,
Da gestal bara gwenn en kër.

KROAZ AR VRETONED

MOUSANANCOU

Eur skoad ar bla evit Breiz
ha Bro-C'hall.
3 wennek en tu-all da 23 real
evit ar Broio-Actiell.

Ar brezonek hag ar feiz,
A zo breur ha c'hoar en Breiz.
Furnez ar Geiz.
Gant brezonek eo deod ar feiz.
Gend ar gallek ez aio a Vreiz.
Furnez ar Geiz.

SKRIVANIERIEN

Kas al labouriou pe d'an **Otro VALLÉE, Rener**
Ruz Zant-Beneat, ZANT-BRIEK
pe d'an **Otro MOAL, Skrivaniér**
27, ball Chavner, ZANT-BRIEK

Dalc'hit bepred d'ho brezonek.
Yes an dud vad ha kalonek.
Yes ar feiz so ; ma ve trechet,
Ouspenn ar Ver, e vo Pezhall!
Mizik.

REMANOT-KONTRE

Tri gwennek pep arondennad-
skritur.
(Diskenn a brix evit meur a
embann diou-tu).

KOMB O TONT DA LANDREGER

Mantrusat kelout ! N'e ket awalc'h d'an dud fallakr bean savet eur skeuden da Renan, ar renead ; setu e fell d'ê breman kaout eur renead-all da baeron 'ar skeuden-ze ! Komb eo an hini o deus dibabet da zont da Landreger, evel pa lavarfen evit binniga o sant neve, pen-e-gwir e fell d'ê e vo enoret hiziviken Renan e lec'h sant Erwan, patron ar Vretoned.

— « Evidon-me, a lare d'in unan euz hon lennerien, n'euz forz petra ruy ar re-all, me vo kepred war leur-ger Landreger pa deuto Komb, hag e klevo e begement diganin en eun doare pe doare ! N'e ket difennet c'houitellat, war am euz klevet, pen-e-gwir ar re o devoa c'houitellat d'ar vinistred en Marzeilh n'int ket bet kondonet evit-se. Gant-se, e teuy ganin, em godell, eur pezh c'houitellat daou wennek, gant eur bizen ebarz, ha, mar n'on ket evit sevel ma mouez a-hent-all, d'ober hu war Gomb, e klevo, da vihana, son ma c'houitellat ! »
Setu eno eur pôtr mat ha na vo ket ezom e hisa ouz al lamponed ! Ha n'e ket la, lennerien ?

N'euz ket awalc'h sort gant hennez, siouaz ? Meur a hini, er c'hontrol, o dije ezom e vije digaset sonj d'ê euz al lavar koz :

An hini a dalc'h ar zac'h a zo hen gwas hag an hini a laka ebarz.

Ya ! kalz a Vretoned — darn anê hep goût d'ê — a dalc'ho ar zac'h hag a roio dorn da Gomb ha d'ê gonsorted da c'hoari o fôtre fall en Landreger, ar miz kentan.

Penôz 'ta ?

Dre veur a du. Klevet ho peuz, evel don, komz euz eur pred braz pe *banhet*, emeur en zell da ober en enor da Gomb hag a vo ennan ouспен daou vil a dud, war a lere. Dre-holl emeur o klask kahieren hanoioù ar Vretoned evit ar pred-banvez-ze. Betez en ker R... war am euz klevet, e vije kaset war ar maez ar gward-maeziou pe, mar be gwel ganac'h, ar *garden-champêtre*, mar plich, d'ober d'an dud rei o hano.

Kalz o deus kaset ar pôtr da stoupa evel ma oa dieet ; unanik bennag n'o deus ket kredet hen ober hag o deus ront o hano, n'e ket dre garante ouz Komb (piou en Breiz 'hellfe bean mignon da Gomb ?) dre aon an hini eo. « An trouz Hen-ha-hen, emê, eo an euz kaset davedomp pôtr e gahier. Hennen a zo hir e vrec'h hag a hellfe han ponner e zorn, emichanz, ma vije graet kontrol d'ê volante ! »

Ar re-ze, daoust d'ê da vean aonik, a zo tud vad, 'vit an darnvulan, en deun o c'haron, hag e voint gwall-zouezet, 'meuz aon, pa wellont gant pe dud en em gavfont ouz taol ha pa glevfont anê o kozsal ; rag, pa zavo Boyer, Kergezek, pe Komb, en e unan, da fia ar pred, da zistagan peb e damm prezegen, n'e ket meuleudi ar veleien, ar brezonek ha sant Erwan a deuo gante, ec'h hellit kredi.

Pa deuo « potr e gahier » d'ober en dro d'imp diwar-ben gouelioù Landreger, lakomp 'ta don en hen spered ar c'hom-zou-man :

An hini a ra dorn d'ar re fall an euz peur en o falloni ; oc'h azezan ouz taol gant Komb hag e gonsorted ec'h asant-femp, en eur c'hiz bennag, gant an holl fallagriezou graet gant an dud diaoulek-ze, o deus diskeriet ar spontusa brezel ouz Doue, ouz ar veleien, al leaned hag al leanezed hag, ouspenn, o'z hon bro Breiz hag hon brezonek. Kentoc'h mervel evid ober ar distera tra a du gant ar re-ze !

Ar pezh am euz laret diwar-ben ar re a zo bet klasket kaout o hano evit triko Renan, ec'h hellfen d'hen laret ive diwar-ben ar re a zo gouennet digante ober eur pennad ambroug d'ar vinistred, pe war gezek, pe gant bagou pac'h efont da vale d'an ezeven Vrist. Ar re-ze ive a diefe lakat en o fenn na diec'opt, nag evit sour nag evit arc'hant, rei dorn d'an enoriou-ze rentet da dud fall ar fallan, gwasa enebourien d'ar vro ha d'ar fe a zo bet biskoaz ! N'oullfemp zet rei eur fasad d'hoz tad pe d'hoz mam ha pa vijemp paet mad evid-se. Gwaskerien hon mam-vro Breiz hag hon mam Santel an Iiz eo a c'houlen enoriou diganimp. Na blegomp ket d'eze, ar pezh a vije asanti d'ê ha kaout pezh en o zorfed.

Eun dra gwall drist hag eur vez evid ar vro eo klevet tud digalon awalc'h evit meuli gouel Komb ha Renan, war digare e ra ze mad d'ar c'hoarvez.

An hostizien, dreist-holl, a glever komz evel-se. Bretoned vad ec'h int darn anê, koulskoude, hag e verv en-deun o c'haron ar gasoni ouz enebourien o bro Breiz. An arc'hant, avad, a zo trech' Mouez ar peziou o kouenan hini ha hini en o zireten a voug enne mouez o c'honsians. Mibien int da Judaz a dride e galon d'ezan pa gante ar Farizianed an tregont pezh arc'hant a diefe paean d'an treitour gwerzidigez ha maro e Vestr santel.

Evidomp-ni, lennerien ar Groaz, na vezomp ket ken digalonz. Pa vo menek euz ar vro hag ar Fe, na sellomp ketpe e vo koll pe e vogonid ha roomp dorn, mar be gallet, da enebi ouz an dud fallakr. Dreist-holl, nac'homp krenn ouz ar re a gredo goulen hon hano diganimp, rei an distera sikour evit ar gouelioù meuz-ze en onor da Renan ar renead, ha da Gomb, argaser al leanezed, ar veleien hag ar brezonek.

KOMB EN BREIZ

Dre oll en Breiz 'man ar c'helo
E tle Komb, hader a varo,
Dond en hon zouez-ni, Bretoned,
Da liden gouelio kser meurbed.

Dond 'ra 'n hon zouez, ar milliget,
Pa c'he pep Breton glac'haret
O welet bargas, hep true,
Kelennerien e vugale !

Pa 'n eus mantret hon c'haron,
En eur skarz an d'emp hon skolio ;
Pa 'man 'n daero 'n hon daoulagad,
En hon zouez e teu d'hoz goapad.

O Landreger ! perlezen gaer,
Ker sant Ervoan en pep amzer,
Hep dale pell 'tal da Iiz,
E vo klevet komzo iskiz.

Hep dale 'teuy tud plapous,
Da vastari gant o babous,
Skoazel ar paour, Patron Arvor,
Ervoan, da batron, da enor !

Hep dale pell, o Bretoned,
War ho touar e wellfeet,
O lisken enebour gwazan
Kement a garet er bed-man.

Enebour touet ho kreden,
Enebour ho yez hag ho kouenn !
Zuner divergont goad ar re
En em ro oll d'ar Garante !

Dond 'rei 'n ho touez lore'hus ha ter !
En dro d'ean 'vo eun niver
A zoudr'det 'vit en diwall :
Gwelet 'ra e tenval ho tal.

« O ! n'es pe ket aon, den diboel,
Ar Vretoned n'int ket henvell !
Ous da vignoned hoek ha brein,
A tko an dud a drek o c'hein.

Pa o deve eun enebour,
N'e skoent biken en treitour,
Fas ouz fas, bruched ouz bruched,
'Velse 'n em gann ar Vretoned.

Fae ve gante stoken a-bell
Ous da groc'hen louz a vevel :
Da gas 'refont ermaez ar vro,
'Vel eur bleiz 'n eur huchal : haro !

Rak nan out 'med eur renead,
Evel Renan ar briz-Vreizad,
A vezo en Breiz ankonaet,
'N despet d'ê ha da vignoned.

Ha te ive, a dremeno ;
Er be 'rok pell te 'd'iskenno,
Hag hon bugale 'vo bepred !
'Bars ar fe gristen kelennet.

Doze eun devez a skwizo :
E zorn war da ouenna a bouezo,
Hag adarre war douar Breiz
E vleunio kouencho e leiz !

LAOUÏK.

AN HADEREZ

Rei a refomp aman an eil pennad euz al labour ken brao savet gant Laouik war ar binvioù : an alar-vrabant hag an haderez. En pen-kentan an diviz savet entre Per hag e vignon Fanch e oa bet menek euz an alar. Setu deut breman tro an haderez.

— « Me a c'houlen e kouefe ma fri deus ma bisach raktal mar nan out ket deut sod. Pennas ! nan e ket awalc'h d'ê bean prenet eun alar-vrabant, e sonjes c'hoaz prenna eun haderez ! Paour kez Fanch !... c'hoant a teus eta da dismantr da danve, ha hini da bried ha da vugale ? »

— « O ! n'em eus ket, pell ac'hane, Per, 'me Fanch en eur c'hoarzin o welet pegen fuloret e oa e vignon ; an alar-vrabant hag an haderez a die en em heulh, ha pa brenez eun alar-vrabant, e oan en sonj da gaout ive eun haderez 'ben lakad ma ed. »

— « Neuze, da vihanan, e kontes ive kaout eun hanter nebeutoc'h a ed war da zolier da via, rak ar benvio-ze na dalveont man er vro-man. »

— « Ha perak 'ta ? gant ar bal, goloet mad 've an oll edo ? Ya, lec'h e ve douar brao ha pa ve troet mad marteze ; med, a hent-all, ec'h e eur chans d'ê bean. An haderez a hado plean hag ingal, ken stauk avel ma vo c'hoant hag en donder e vo c'hoant. Med bean 'zo diou stum haderezed : gant zoc'hio hadan ha na finvont ket, ha gant zoc'hio finvuz da vend ha da zond. Ar re-man diwean e ar gwellan. Ar re gentan, dre ma chomont reud pa digweont 'ust d'eun toul 'n eur pezh douar amblen, na hadont ket don awalc'h ha war eun dosen ec'h cont re don. Hag evelse e ve o labour kazi evel hini eur plomer fall. D'ar c'hontrol, ar re gant zoc'hio da vont ha da zont, pa diskenno an douar, an zoc'hio a diskenno ; pa zavo an douar, e rayfont ive, hag evelse ec'h hadfont bepred er memez donder. Abalamour da ze ec'h int gwelloc'h, hag unan evelse ec'h an en sonj da brenan. »

— « Lavar sort a gari, me em bo dalc'had muioc'h a fianz 'bars en eur plac'h pe eur pôtr da hadan 'vit 'a es haderez a giz neve. »

— « Koulskoude, eur pôtr pe eur plac'h, n'eus forz pegen mad a hado, pa rayo avel greuv, n'halla biken ober labour vad. An haderez neve a rayo dalc'had pe otramant e vo gwel c'hleb an douar ; neuze ec'h hallo marteze tampo douar stagant ouz ar zoc'hio hadan, 'med en eur vean war evez, ze a zo neubent a dra. Eun dra avad a so mad ober mar, e ve c'hoant d'ober labour vad : trei ar parko eur pennadik goude e ve et an ed ermaez dioute, ha netad unê kazi evel evit lakad ed da ; rak pa ve louzou en douar an haderez a sav anê war lein gant he zoc'hio. »

— « Kenderv Fanch, eme Ber, na hetan ket gwall chans d'ê, med, en despet da ze, e vefen kontant o welet ac'hanoud dizodet eun tam deus an treo-ze. An oll benveo neve-ze nan int ket gret evit ar vro-man. »

— « Eo da, Per ; ar pezh ec'h e hon farko nan int ket ken braz nag hon bro ken plean 'vel ar Baus, mar 'teus

c'hoant, ha, dre-ze, ec'h e diaesoc'h eun tam labourad ané aman. Med, en despet da ze e tenfont en hon bro hep dale pell ; ar pezh a vank d'ar Vretoned é o anveout ervad ; en ober a refont rak breman ar vekanikerien a ro aliez ar benvio d'an dud d'essa, evit gouzout hag-en e plijfont d'é arok prenan. »

— « Bed e voint o kinnig o benvio d'in meur a wech d'essa arok o c'hemerian, eme Ber. »

— « Ba ! te o c'hemero ive pa weli an oll labourerien all oc'h ober. Eon dra avad hag a rey na denfont ket ken prim en hon zonez é dre nan e ket pinvidik al labourer breton ; pephini an eus e gorn doner ha bevan a ra dioutan, med hep dastum nemeur a arc'hant ; gant amzer, koulskoude, e kredan e teuyo ar c'houlz hag e vo eun alar-vrabant en pep ti ; hag evit ar pezh a zell haderezed ha troc'herzet, tud ar mererio braz, o deve aez da gaout dioute, a hallo mond d'ar mererio bihan da hadan ha da droc'han, 'vel ec'h eont gant ar mekaniko dornan. D'as yec'hed, Per. »

— « Yec'hed mad d'id Fanch ! En despet d'as oll goncho kaer, ec'h halli laret, war ma lerc'h hep aon da 'n em dromlan, penaus an evo gret lhez a c'houd heol tom arok e vo unan hepken deus ar benvio-ze en em zi. Ma zud koz o deus bevet ervad hep an oll astrako nevez-ze ha me e rayo ive. »

— « Ya, bevet o deus hepe, med gant muioc'h a hoan ; ha betek pa c'h out e tlesfens laret ive : ma c'hendad koz a labourer e zouar gant an alar goat hag a dorre e est gant freilho ha, gant-se, me a hel ober ive ; ma zad koz a bile lann gant horzo, me a rayo ive : ma zad ec'h ee da Bontreo da gerc'had merl ; (pe zabven mor) breman e ve digaset gant an trein da Wengamp, med pen eo gwir ma zad ec'h ee da Bontreo, me a yelo ive ; hag ar gont a hellfe bean hir. Med, mar komfes evelse an oll a rafe goap diouzid ha gleet e ve hen ober. »

« Pep koulz an eus e c'hizio ; hep a neubenta an nerz a kreska an ijin ; greomp hon vad deus kement tra a vo kavet a neve hag a ve deread da wellad hon stad, en eur viret ar gizio koz na ve ket mad da dilezel ; hon zud koz a re evelse ha ni a hell ober ive ; mar na remp ket, e vemp diaviz. War ze ec'h an d'achui hon c'hozeaden rak ma c'hezec a zo ermaez hag an noz a dosta. 'Ben disul ma as pe c'hoant e hadkrogfomp adare. Kenavo disul. »

— « Kenavo disul eta. Paket a teus ac'hanon hirie, med red e vo d'in gwelet arok e kredin, kement tra a teus laret aze. »

Hag en eur laret ze, Per ac'h eas en dro, konnaret o welet an evoa renket tevel gant e vignon koz Fanch, a zelle anean o vond kwit, diwar dreuz e zor en eur c'hoarzin. »

LAOUIK.

Kanomp en brezonek pe zerromp hon genou

Hon lennerien n'o deuz ket ankouaet al lizer ken skiantek a oa bet kaset d'imp, eur pennad zo, gant unan euz hon lennerien, « pôtr ar c'hafe » en Pariz, diwar-ben ar c'hanaouennoù gallek hudur pe zot a glever breman dre-holl, hag a zo bet ledet er Vro pe gant Galloued vreïn, pe gant Bretoned bet o redek bro, zo gwasoc'h !

Hon mignon, ar potr-kafe, daoust d'ean da vean aet, hen ive, da Bariz da c'honid e vue, a oa bet ken heuged e galon d'erzan, dre m'en doa klevet sotonioù Pariz en eur pred eured lec'h ma oa pôtr a enor, ken n'hallaz ket miret da skrivan war ze eul lizer da *Groaz ar Vretoned*.

Kalz a c'hourc'hemennou hon deuz bet da heul al lizer-ze. Ya ! eme hon mignon, koulz ha tremen koulz eo lakaat an hu war ar gizioù brein-ze a zizenor hon parouzioù hag a droio da fall ar yaouankizoù ma na dolpleomp ket ! Setu unan euz al lizerou hon deuz bet war ze :

Lennet em euz gant ar vrasa plijadur lizer « pôtr ar c'hafe » hag a zo bet moulet eur pennad zo war *Groaz diwar-benn kansouennou luoz pe zod ar Barizianed*. Me 'garfe anaout ar potr-ze evit starda e zorn d'ezan.

Breman 'c'h on o chom e kichen Monkontour er broiour-kreec'h, eur vro vad, koulskoude, bro sant Matilin Monkontour, 'vel ouzoc'h. Gwech-all, an holl a gae dre eman tonioù dam-henvel euz an tonioù brezonek, rag Monkontouriz, daoust d'ê da vean ankouaet o brezonek, a oa chomet bretoned vad en deun o c'halon.

Breman e red ar yaouankiz, aman evel e lec'h all, da heul neventioù sod pe hudur ar *Ger vras*. Na divunfach ket petra em euz klevet er beure-man ? potrik ar merer, eur potr pemp bla, o kana a-bouez e benn « *Viens Pompoite* » Pebez mez !

Breman, daoust hag an dud binvidik hag a dilefe rei ar skouer vad, n'o deuz ket c'houdit war o dever ive ? Petra a glever kanan *en zallou* an tier pinvik, re eliez ? Treo savet gant kanerien ha sonerien Pariz, enna na spered nag ijin !

Ma lezel da rei d'ac'h war ze eur skouer uhel. Ar pab neve, Hon tad santel ar pab, Pi deked, a oa, war an euz klevet, mignon braz da Vistral, potr-arog Bro ar C'heiste, an euz adlaket en o enor keniz hag a wel d'e genvroiz euz ar Provanz, tonioù ha kansouennou ar Vro. Hen e-unan, ar pab neve, pa oa arc'heskob en kear Venis, e plije d'ezan komz en yez ar Vro-ze, hag a zo dishevvel diouz italianek Rom, ker-ben an Itali, 'vel m'eman Pariz ker-ben Frans. Eur skouer vad honnez hag a vije mad, emlechanz, he rei da anaout d'ho lennerien ! O ! ma vije en Breiz-Izel tud uhel hag ekshiben skiantek awal'h evit heuilh, war ze, skouer an tad santel ar pab en eur diski ar brezonek ! »

Gwellaz.

Trugare d'hon mignon mad evit e lizer ken kaer. Hen e-unan, hon mignon, a hellfe bean roet da skouer d'an dud pinvidik evit pezh a zell diski ar yez ha rei skouer diwar-bea derc'hel da donioù ha da ganaouennou Breiz-Izel, 'rag teurvezet an eus, hag en pinvik, diski mad ar brezonek a oar breman komz ha skriva koulz ha nikun.

EUR VALEADEN EN BRO-LEON

Daoust da brez an est, pa digoueus ganin lizer an otro 'n abad Perrot, deuz a Loc-Maria Plouzane, da bedi ac'hanon da vont d'e oferen gentan, ar 15 a viz est, na chomiz ket da ober daou zoni. An otro 'n abad Perrot a zo, etouez ar re yaouank a labour evit ar Feiz hag ar Brezonek en eskopti Kemper, unan deuz ar re fursan hag ar re vrudetan : eur blijadur hag eun enor e oa evidon 'n em gaout asambles gantan.

Goude breman tremenet pevar devez gantan, gant e gerent hag e vignoned en em gavan dleour d'e a gementa anaoudegez vad, ma renkan raktal o zrugarekat en eur digeri ar pennadik krid-man. Trugare eta d'an otro Perrot, d'e vreur, d'e dud a Vretoned, a Gergelen hag a Vrest, d'an otrone person ha kure parrez Loc-Maria o deuz diskouet d'in kement a joa abalamour da « *Groaz ar Vretoned* ». N'ankouas in hi ebed ane ha, dre anaoudegez vad, e teuan hirie da skrivan eur gir diwar-benn o bro, elec'h ma 'z euz tud hag a zo ken kalonek evel ma int madeleuz. En tu-hont d'ar blijadur, vad an euz gret d'in anaouet eun tamm doare Leoniz : kalz a skouerio kaer a ve kavet en o zouez, gizioù chomet warlerc'h en Re Goz, ha miret hepred gant o mibien. Ar gizioù-ze a zav ane dreist kalz deuz ar Vretoned-all : kaeraat ha pinvidikaat a reont o buc pendeiek, egiz ma pinvidika ha ma kaera o zier an anezou koz dero du kizellet a gaver c'hoaz enne. Tolet an euz bet ple d'ar presou, d'ar veselieroù koz ze en eur dremen en tier ; bean e veint en eur c'horn bennag tenval etouez ar presou kistin melen labourer er giz neve ; ma daoulagad a bare warne gant plijadur : bean oa gante c'houez vad meur a gantved tremenet etouez ar Vretoned er memez tiegez, hag e sonjen ennon ma-unan : Aman eo zerret ar gwiskamanchoù eured tremenet a zorn da zorn, aboue n'oun ped rummad tud, ar c'houeffou lin dantelezel, an tartanou hag an davanjeroù zaei ; heman eo prez an treo goz, hag an alc'houe anean a zo gant ar vamin-goz ; ennan eo miret, evel eun tensor, ar gizioù koz gwechall, hag an tensor-ze pan a ket war vihanad ; kaer o deuz al laeron a zo breman bean tano o fri, ar vam-goz a dalc'h tost d'an alc'houe, hag he zud kenkoulz hag hi.

Evit laret d'ac'h berr ha berr, klasket am euz gout petra 'oa er pres-ze, ha breman, war hoc'h kurioz awal'h, me rento d'ac'h kont deuz ar pezh a zo ennan.

(Da heuilh).

DIR-NA-DOR.

PARDONIOU AR VRO

Kammed ha kammed,
Ereer tro ar bed.

'Vel ma lare ar re goz. Evel-se, en eur vonet gant he hent, kammed ha kammed, daoust d'ez i n'he deuz ket graet c'hoaz tro ar bed, hon *Chroaz ar Vretoned* a zo o vont d'ober... tro-Breiz ! Goude beza en em ledet, tam ha tam dre Vro-Dreger, lec'h e ve gwerzet breman, pep sun, c'houec'h mil niveren anezi, setu hi digwezet en Bro-Leon ive ha graet d'ez i eun digemer euz ar gwella gant Leoniz.

Setu aman daqu bennad skrivet war bardonioù ar Vro gant hon lennerien neve a Vro-Leon ; trugare d'ez i ! En eur lenn ar pennadou-ze ra savo c'hoant en pephini euz hon mignon euz Treger da welet a dost pardonioù Leon ! Gwell a ze ma vije darempredet hon gouelioù dre Vreiz a-bez gant an oll Vretoned, Tregeriz ha Leoniz a-gveret. Ouspenn ma rafe an unvaniez-ze harp d'ar feiz ha d'ar bedon, e rafe ive d'an oll Vretoned en em anaout gwelloc'h ha bezan unanet mui-ouz-

mui.

Unvaniez a ra nerz

ha nerz zo ezom 'vit derc'hel war zav en amzer-ma, 'vel ouzoc'h.

Pardon Itron Varia ar Relek

Er c'horn pella euz Bro-Leon, daou baz euz Treger hag eur hopadon euz Kerne war douar parrez Plouneour-Menez ez euz eun iliz brudet meurbe : Chapel Itron Varia ar Relek a vez graet anezi. Savet eo bet en unekvad kantved, war an dachen ma kouezas Komor dindan soudarded Judual, roue Breiz ha c'hoaz n'oa bet graet nemet kaerit ha kreski an iliz gwestlet gant ar roue santel-ze d'ar Werc'hez evit he zrugarekat da veza roet d'ezan ar gounid war e nebour.

Betek an dispac'h vraz e oa eno eur gouent ladou sant Beneat. Aboue, avad, ar manati a zo bet dilezet ha nebeut ha nebeut er eo kouezet en e boull. Ar chapel hepken, savet war bilherou nerzuz ha teo a zo chomet soun en he sav. Pemp bloaz zo ez eo bet kempennet a zoare gant ar chaloni Jouve, person Plouneour, hag hirio hor chapel a zo ken kaer ha biskoaz.

Deiz gouel hanter-east e oa eno ar pardon hag ar percherined, daoust d'an amzer da veza fall a zuredaz ken niveruz hag ar bloavezioù tremened da van an Itron Varia. Leoniz, Tregeriz ha Kerneuz a arruaz a dandennadou euz Kastel-Paol, Braspartz, Pleyben, Benac'h ha Landreger. Ar pezh avad a reaz d'in ar muia plijadur e oa gwelet teir vaonez goz, — ar yaouank ha doa triugent vloaz — o tost war dro nav heur hanter da c'houlas ar gomunion. C'hoant o doa, enezo, da gomulia arnok an oferen bred, rag eat deuz ar gear da c'houlou-deiz e felle d'ezo beza dizro a-benn an noz. Pemzek leo war yun, piou a hellfe lavaret goude eun hevelpe skouer, n'ez euz mui a foiz e Breiz ?

An ofisoù a zo bet lidet euz ar c'haera gant an aotrou Goff, chaloni a enor ha person iliz-veur Kastel-Paol ; an aotrou Jekel, person ar C'hoastr, ograouer dispar ; an aotrou Sallhour, kure Plouneour, rener ar c'hân ; hag an aotrou Leon, person Kleden, pephini a reaz eur brezege en eur c'his-koma ken duduz ken en dije lakaet karantez hon patronez hag hor yez e kalon an hini n'en dije ket bet en arag ar gavanetez.

Na duduz e oa, d'ar pardaer, ar prosezion. Holl gwiskamanchoù Breiz a veze gwelet aze ha 'hed an hent e veze kaset kantikoù brezonek, ger gallek ebed. An eil hag egile, kerkoulz an Tregeriad, ar C'hernevad hag ar Leonad n'en doa ken aked nemed da ziskouez e gantrez euz ar Itron.

D'ar zul goude, e oa pardon ar vugale. An iliz a oa leun anezo hag en eur ouela gant al levenez eo e roaz hor person e vennoz d'an holl vugaligoù-ze, en eur bed Itron Varia ar Relek da skuilh warnezo he grasou ma revint d'ez i gwir ser-vicherien.

Breizhen.

Pardon Itron Varia ar Porzou en Kastel-Neve ar Faou (Kerne)

A zigouez ar zul diwez an viz east hag a ves lidet euz ar brava. Brudet braz eo dre Vreiz a-bez hag e tredo evid ar bloaz muioc'h c'hoaz a barc'herined da c'houlas gwelloc'h amzer evit hon bro, mar plij gant an Aotrou Doue rei eun tamm peoc'h da Vreiz-Izel.

Eul lenner.

Pardon Itron Varia Ruellou

A zo bet graet disul ar chouzekved a viz east en Sant Nikolaz-ar-Pelem. An aotrou Chauz, person Plusquellec, ar pardoner 'neuz graet eur brezege en eur brezonek duduz. An amzer, a oa troet d'ar gao epad an de, a dalc'has brav evel ma ra pep bla, epad ar prosezion, nemet e savaz goude eur c'houadik bennag kement ha divored ar re o dije bet c'hoant da chom 're zivezad d'eva chopinadon. N'houll ket an Itron Varia Ruellou e vije tud veo d'he fardon.

Eul lenner.

KELEIER

PLAERANEK. — Kanvow. — Eur c'helo trist a deu ganimp ar zun-man. Hon lennerien a anave mad sur an otro 'n an had Lec'hvien (An Tremener) a skriva gwerzioù ken kaer war « *Groaz ar Vretoned* » breman zo pevar pe bemp bla. Mar-vel eo bet, eur glac'har vraz, nan hepken evit e dud, mez evit an holl Vretoned. Ma l setu e vre ur, abad ive, o paouez mervel d'e dro.

Eur beden evitan, mar plij, ha dreist-holl evit e dud an-keniel.

ERWAN HERNOT
KIZELLER KALVARIOU HA MEI'N-BESIOU
En Lanhuon

GOULENN AR PRIZ HAG AN TAOLENN

Saint-Brieuc. — Imprimerie Saint-Guillaume.

KROAZ AR VRETONED

HOUMANCHOET

Eur skoed ar bla evit Breiz ha Bro-C'hall.
2 wennek en tu-all da 22 real evit ar Broio-Neitiek.

Ar brezonek hag ar feiz,
A zo breur ha c'hoar en Breiz.
Farnes ar Geiz.
Gant brezonek eo dand ar feiz,
Gand ar gallek eo alio a Vreiz.
Farnes ar Geiz.

SKRIVANIERIEN

Kas al labourioù pe d'an Otro VALLÉE, Rener
Ru Zant-Beneat, ZANT-BRIEK
pe d'an Otro MOAL, Skrivanter
27, bañ Charner, ZANT-BRIEK

Dalc'hit bepred d'ho brezonek.
Yez an dud vad ha kalonik
Yez ar feiz eo : ma vo trechet.
Ouspenn ar Vez, e ve Pachet.
MILIZ.

EMBAHOET-GORVER

Tri gwennek pep aroudennad-
skritur.
(Diskenn a brix evit meur a
ambann diou-tu).

LEVR NEVE GLANMOR

An aotrou Bourgeois, 2 levr.

GOUEL AR BRIZONEK EN LESNEVEN

A vo lidet ar zun-man : peziou a vo c'hoariet ha kanet e vo en brezonek ; goude-ze e vo roet ar prizioù ha savet labourioù a bouez evit difenn hag adsevel ar Brezonek hag ar Vro. En emzao-ze eman oll esper ar Vro ; gant-se, e tle pep Breizad pleustri gantan ha rei skoazel euz e wella. Ar zun a deu e ro-fomp kelou euz ar gouel hag e vullfomp hanoioù ar varzed et kuranet (darn ane a skriv war *Groaz ar Vretoned*).

Gouelioù Landreger en enor da Gomb ha da Renan

Laret em oa d'ac'h, ar zun dremenet, lennerien ger, penoz ar c'hentan d'ober evit dizarben mignoned Komb en Landreger e oa miret da rei dorn d'ê da zavel o gouel.

An hini a dalc'h ar zac'h a zo ken gwaz hag an hini a laka ebarz.

Gant-se, arabad rei hon hano nag evit ar pred, nag evit an ambrougadek a vo graet d'ar vinistred, nag evit ar redadek kerek-houarn ; arabad kemer an distera perz er gouel milliget-ze !

D'an eil, em euz larst d'ac'h e tle pep-hini kaout nerz-kalon awalc'h evit rei da anaout, ouz red, e ziou greden : E greden a gristen hag e greden a vreton. Pen-e-gwir ê Komb eun enebour touet d'ar Feiz ha da Vreiz, e tleomp-ni em em ziskouez dirakomp ar pezh emomp ; *Kristenien vad ha Bretoned vad*.

Ha penoz hen ober ?
Setu aman, war-ze, eul lizer bet skrivet d'in gant eur lennerez fur ha madeleuz ; kavet e vo ennan alioù leun a skiant hag a spered kristen :

Otro Rener,

Ma lezet da rei d'ac'h ma ali diwar-benn gouelioù Renan. Darn a gomz euz c'houitistat, youc'hal da Gomb hag ober trouz.

Kement-se, en tu-hont na vije ket deread-tre ouz Kristienien, a dalvese da betra ? — D'ober d'an holl ment en goue ; da heul komzou ha kriadennoù, e teufe, moarvad, lollou, em-gann, chech-blec

Sonj a deu d'in euz ar prosesienn a oa bet er Folgoat warlene en respont d'ar brezel graet ouz al leanezed en Bro-Leon. Netra kaeroc'h ! Netra, ouспен, euz a gement an nize skoet donoc'h war spered mignoned Komb, ken a lare unan ané : « Dalv ket ar boan en em ober ouz ar Vretoned, rag netra n'halle dont a benn euz eur hobl evel honnez ! »

Perag 'ta, e lec'h gwall-gomzou ha youc'hadennou, na deufe ket ganimp en Landreger, kantikou krezonek da batron Breiz, sant Ervoan ? Ha na vije ket kement-se diskleris, war eun dro, hon fe a gristenien hag hon c'harante ouz hon bro Breiz hag hon brezonek ?

Eun tammik aluzen a gassan d'ac'h, otro Rener, evit moulla, war ho *Kroaz* kentan, kantik sant Ervoan.

Trugare ha mil bennoz-Doue d'hon lennerez ! Greomp hon gounid euz hon gwella euz hec'h ali mad ha bezomp prest da ganan hon c'hantikou brezonek da zant Erwan en Landreger, 'vel ma kane al Leoniz d'an Itron Varia en Folgoat warlene. Da royo sant Ervoan e vennoz euz lein an Nê !

KANTIK SANT ERVOAN

WAR DON : *Lez-Breiz* pe *Rouanez Arvor*.

DISKAN.

*Non euz ket en Breiz, non euz ket unan,
Non euz ket eur sant evel sant Ervoan (diwech).*

N'euz ket en Argoad, na mui en Arvor,
Kouls ha sant Ervoan 'vit an dud a vor.

N'euz ket 'barz ar vro, dre-holl a lerer,
Hag e ve ken mad 'vit al labourer.

N'euz ket kaeroc'h skouer d'an dud a lezen,
Evit sant Ervoan, skouer ar veleien.

Na d'ar bevien gez, na d'an dud a boan,
Non euz gwelloc'h sant evit sant Ervoan.

N'euz chapel ebet en bro Breiz-Izel,
Evidon ker koant ha m'e chapel.

Mar fell d'ac'h pedi ha pedi ervad,
Et d'ar Minihî da glask ho mennad.

Dousan m'e pedi, pa ver trubuilhet,
E lec'h ma pedaz ar sant binniget !

Dousan m'e gwelet ar maner santel,
E lec'h m'e ganet sant brez Breiz-Izel !

Maner Kervarzin a welaz ive,
Ine sant Ervoan o nijal d'an Ne.

N'euz chapel na ti em bro Breiz-Izel,
'Vel ti sant Ervoan ha 'vel e chapel.

Non euz ket en Breiz eun iliz ken kaer,
Hag e iliz-veur en ker Landreger.

Evit sant Tual, ho tad benniget,
Otro sant Ervoan c'houi 'n euz hi savet.

Eno man ho pé ha n'euz ket er vro,
An nef e gwelet mui a viraklo.

Me 'deuz warnean euz a Gervarzin,
Hag e ve red d'in dont war ma daoulin.

N'en euz ket en Breiz evel sant Ervoan,
Ken kaer hag e ve nan euz ket unan.

Otro sant Ervoan, deuz krech 'n Nenvo,
Reit da bep-hini 'pez a c'houlennno.

Chilaouet bepred peden peb-unan,
A deuz war ho pe, o ma sant Ervoan !

Hag er baradoz p'arrufomp eun de,
Ni lavaro d'ac'h, sant kez, trugare !

Ni 'gano en Ne 'vel war an douar ;
Sant Ervoan en Breiz 'n'an euz ket e bar !

Kanomp en brezonek pe zerromp hon genou

Otro Rener,

Plijadur vraz am euz o welet penoz eo bet kavet mad ma lizer ha ganac'h ha gant unan all bennag. Trugare d'ac'h da vean e voulet ! trugare ive d'an ine mad an euz skrivet d'ac'h, ar zun diwean, deuz a vro Monkoutour.

En gwirione, trist e'ch en pa welan ma bro o kerzet war roudou ar Barizianed, nan euz, kouz laret, netra a vad anse, kredet-ze ganin-mê hardl. N'euz netra falloc'h evit c'houez Paris : c'houez ar breiz a zo gant ar Paris, gant kizioù Paris, gant tud Paris, gant langach Paris, ha, dreist holl, gant zontou Paris. En Breiz e sonje d'in e vijad bet bepred 'n em gavet a ziavez deuz atrogach Paris, ha setu ar Vretoned a zo etouez ar re gouz prest da lampad war ar moe'haeh-ze. Eun druz eo ! Dizroet oun aman diskalon kaer : na garan ket Paris, ha n'hallan ken karout ma bro !

Douost eta hag hen e vije arzu ar maro gant ar Vretoned ? Doue da bellao ar gwall-er-ze, rag ma na vije ken en Breiz na kanaouen na tòn brezonek, nag ebet er giz koz, na netra, e vije kouz ganin mont d'an Amerik evit dizrei etouez tud ha na vijent ken anaouteged ebet d'in.

Koulskoude, o leun ho kuzetela e teu d'in eun tammik fiars, hag e tenan da zontjal areshou penoz eo houman mar-teze an dissez deuz eur *Vreiz nevez*, mez nag a labour en perch ! Me wel penoz ar paour kez Bretoned na glaskont ken, an darn-vuiant, nemet danzen peadra da zibri ha da eren ; n'o deuz ken a nerz zoken da zifenn o hano, na da dennan o xreid deuz reor an nep a garz warne. Oa otro Comb ya da Landreger, hag elec'h e tieje 'bean bet eun den deuz a bep tiejez breton prest da rei darbar d'an amfran-ze, 'lec'h e tieje bean bet, an de-ze, Bretoned a niver, o vougan gant menez o zoniou hag o c'hantikou mouezion kanfarded Paris, na vo, marid kazi den ; n'eo ket potred na merc'had ma farrouz, a dou gante ken c'houek « Poupeule », ar « Bal chez le Ministre », hag eur bern koch'haeh evelse, a ielo da Landreger da ganan : *Nan euz ket en Breiz*, potramant « *Potred Ploullio*. Ne ket toniou Breiz, kizioù Paris a fell d'ê ? Mad suri setu douget Paris da Landreger, eur pezh brao da welet. Eno vo kanet « Poupeule » hag ebet vel « chez le Ministre ». Arsa ! potred, gwisket chupen ar pardonien, ha c'houi, merc'had, tapet tartan ho mam-gos, an tartan eured hag an davoajer vourlouez, hag et da c'herren o fri pe da lipad ar plajou da gêr Landreger. En keit-ze, Bretoned Paris, lod vraz ane, ha gwir Vretoned Vreiz a droo o c'hein gant ar vez hag a huc'ha kavro ! warnoc'h ha war ar Barizianed.

Lezomp ze a goste, otro rener, ma karet ; eur marsead amzer gwell-driat eo heman da dremen.

Petra koulskoude a vije gallet ober ?

Klevat am euz laret penoz e vije dispignet tammoù mad a arc'hant bep bla en ho tonez da rei prijou evit labourioù en krezonek. Hogen na 'm euz biskoaz klevet komz goude deuz al labourioù-ze ; koulskoude me am ije bet plijadur o leun hag o karan da vianan ar re wellan ane. Perag ne laket ket hoc'h arc'hant, elec'h rei anean d'ar skrivagnerien, da voutan o obero gwellan ? Ar re-man na golfent ket gant ze, pell ac'hané ; kalz a ener hag a vrud a c'hounefent : hegen, int a lak an arc'hant hag an obero kuranet en eur bern en korn an armel.

Kalz a zontou brao war donien kez disanavezet, kalz a varvailhoù hag a skeudennou, kalz a zanevelloù war istor hon bro ; kalz ha brao ha marc'had mad : setu eno ma raennoz.

Kement-man n'eo ket after a c'houind arc'hant, mez after a c'houind eur Vro, he deuz hanter-gollet he zamm bue.

Mar kavet mad rei da anaout ma sonjou d'ho lennerien, gret evel ma karet war ze.

Arsa, kenavo, otro rener. Roet bepred d'imp da anaout evit Breiz hag ar brezonek.

Pa voint anaevet mad e voint karet ive.

Ar *Potr-Kafe*, Breton en Paris.

Gwellan ali an euz roet d'imp hirie ar *Potr-Kafe* ! Heuilhet e vo, m'hen tou ! Da gentan, advoallan a reomp evit ar zun kantik sant Erwan, 'vit rei sonj d'ar Vretoned vad d'ê gana en Landreger en respont da vo-c'haj ar Barizianed dizoue. Dizezoc'h e vullfomp eun dibeb eur ar gwellan peziou kuranet en Lesneven. Ho pet sonj ive emeur o voutan, en Reason, soniou *Glan-gnor*, hag e vije mad da bep hini kas e hano en arôg.

Eur vamm ijinnuz euz a Blouneour-Trez

Evit an divroad a deu da gemeret an ear-vor da Vrignogan, keraden dez parrez Plouneour-Trez, golet bep bloaz epad an hanv a dud-chenil, netra easoc'h eget mont betek ar Folgoat, ken brudet gant e iliz hag e Belerinchou, rag eur marc'h-houarn, dister ha mistr, evit gwir, talvouduz meurbed avad evit tud ar vro, her c'haso euz an eil bourg d'egle; ne da ket ker buhan, a dra zur, eget treiñiou Paris, ha dre-ze ive e ro amzer d'ar beachour da welet doare ar vro, ha d'ar c'houer da welet penaoz e teu an eost e parkejer e amezeien. An aotrou mear pe an depute r'o deuz ket ezom da gaout aon da en em gaout re zivrad: eur gerik da baotr an hent-houarn, kag e vezint gortozet.

Ouspen-ze, ma n'en deuz ket a c'hoant ar *pagan* (pe ar pôtr euz karter Plouneour) da zispign pevar real hag eur gwennegig bennag evit mont dre dan, bet en deuz daou hent braz da zibab: gant e gar bihan e vez heb dale rentet e Folgoat, ha zoken, ma n'en deuz na karr na loan, petra eo evitan teir leo vale? ha neuze eo eun dudi e welet o kerzet etrezeg ar Folgoat, e voutou gantan en e zaouara, am euz aon, dre zamant evito.

Evelse eta, mont euz ar Folgoat da Vrignogan, euz a Vrignogan da Folgoat, netra na zebiant easoc'h: hent-houarn, hent bras, pep-hini a c'hell dibab hervez e c'hoant: beza douget, pe ma en deuz damant d'e ialc'h, ober, evel a leverer, karr e uban. An dra-ze, evelkent, ne oa ket awalc'h evit eur vamm ez an da gomz anezi, hag an histor a ziskoueze pege ijinnuz eo ar feiz kren ha birvidik.

Bet euz wardro bloaz, an oll ne gomzent nemet euz al leanezed, taolet, heb truez ebet, er meaz eoz o niez, dre urz an den milliget Kombres. Sonj ho peuz atao gant pebez feiz ha nerz-kalon, potred Sant-Meven ha Plouzeniel o devoa difennet o gwir ha klasket d'erc'hel o mestrezed-skol. Er mare-ze, beleien deuz ar vro a c'hoanteaz digas da bardona da Folgoat oll vugalogou ar parresiou demdos d'al leac'h benniget-se. O mouez a oe selouet hag eur zivrad deuz miz gwengolo, ne veze gwelet nemet k'ri leun a vugaligeu, gwisket ganto o dillad kaera, al laouenedigez o para war o daoulagad, o kemeret hent ar Folgoat.

E parrez Plouneour e oa eun intanvez, paour ha santel evel Job, hag he doa pewar c'hroundur. Pa glevaz komz euz ar pelerinsch, e teuas c'hoant d'ez da gemeret perz ennan. Hogen penaoz mont? N'he doa ket arc'hant evit paea an hent-houarn, n'he doa na karr na loan: gortoz beza douget gant eun amezek, n'oa ket da c'hadal, rag an tiegeziou a-bez a yea da Folgoat, hag an oll g'ri a oa leun-tenn.

Penaoz mont eta? war droad? daou euz he bugale a lozouank flam. Penaoz mont? aman e welimp pege ijinnuz eo karantez ha feiz eur vam gristen. Ar vaouez gaez a deuz da sonj d'ez he doa eur gerrigell. Setu ar c'harr kavet! Lakat a ra enni an daou vihanna euz he bugale; mont a ra he-nnan el limon, hag an daou gosa a jach war ar garrigell gant eur gorden, evel ma z'oant boaz (kustum) d'hen ober pa veze o man o ker-hat kaol pe batates. En em gaout a rechont e Folgoat, an oll sebezetloc'h o gwelet.

Itron Waris ar Folgoat, heb mar ebet, a loskez da bara war eur gristenaz a ziskoueze eur feizken birvidik, euzell a daneredigez, a gergaz he c'halon a laouenedigez, en eur skuilh warni grasou puit ha pinvidig, ha Jezuz, mignon ar vugale, a lavaraz epad e vuez ar c'homzou-man: loskit ar vugale da zont davedon, a-raog a dra zur, gant eun dudi dispar, e vennoz d'ar pewarhegan bihan.

LOKARREC.

EUR VALEADEN EN BRO-LEON

(Kendalc'h).

Kentan tra an euz bet souezet ac'hanon-me, Tregeriad, ha gret d'in zével ma skouarn ha digeri ma daoulagad, eo an histor-man a oe kontet d'in, hag a zo gwir mad, o vean ma eo c'hoarvezet breman zo pemzek de.

En parrouz Lambazellec, damdos da Vrest elec'h ma zo bet kement a drouz gant lakipoted Comb, evit goueliou ar zakramant, e thee bean eur prozision kaer de ouel ar Werc'hez hanter-est. Hogen, tud fallakr ha dizoue, deuz a Vrest, a oa en sonj da zont adarre da lakat ar frez er prozision-man. Tud ar barrouz avad an em glevaz hag a c'houlennaz zikour gant potred ar parrouziou nesan evit stourm ha c'hoari ar penbaz, ma savje kam. Potred Plouzane a oa goulnnet da vont etouez ar re gentan. Plouzane a zo 4 leo deuz a Lambazellec. N'euz forz! c'houec'h ugent potr a oe kavet rakta, hag ar re goz

hag ar merc'hed an em ginnige c'hoaz war ar marc'had. Mez setu aman ar pep kaeran deuz an istor, komz unan deuz an dud-ze, eul labourer pinvik hag a respontaz evelhen pa oe goulnnet gantan ha mont a raje.

— « Ya, emean, mont a rin! Ma bue na dalv ket muioc'h eget hini eun all hag evuruz e vijen o rei anei evit difenn ma fe. »

Ni etrezomp, Tregeriz, nan omp ket tud digristen; gaou e vije lavaret e vijomp; kouskoude oua bet souezet o klevet eur gomz ken c'houec'h, hag am euz sonjet war an taol: Aman, 'm euz aon, eo douroc'h c'hoaz gwirion ar fe evit du-mar. Daoust petra 'zo kiriek da ze? 'N em lakat a riz da studian, o figori mad dre lec'h ma eenn evel am euz lavaret d'ac'h, ma dioukouarn ha ma daoulagad.

(Da heuth).

Dim-Na-Dor.

AR SEIZ PENN-PECHED

KOLER, PE BUANEGEZ

(Kendalc'h).

Me anaer eur gwall Itron, hanvet Buanegez; He zad a oa eun diaoul, he mam eun diaoulez, Deuz kreman an Ifern, he bro, hi zo 'n em ziframmet, Ha breman ra tro ar bed, dizent ha dirollet.

Dre ar bed holl hi a red d'an eil penn d'an ail tu, Difoupet ha diravaill: mont a ra ken a fu; He blev 'zo ganti war nij, lemm evel pikou spenn, An tan euz he daoulagad a strink kag a lugern.

Hanvel euz eur giez klanv, an eon en he genou, Ha skrignet ganti he dent, hag hi glaz-du he llou, 'Vit eun digare dister e sailh hag e razailh; Neb a goue dindan he zol, e findao hag e zreilih.

Bugale zo euz hi heul, n'int ket koantoc'h 'viti, Na tam tomoc'h o c'halon: Vanjanz ha kasoni, Disprizanz ha Rogente, Jech-Blev, Prosez, Chikan, An Drouk-Peden, ar vlapshem, an Drouk-komz, an

[Eugan.

En hanv Doue, tud ma Bro, Kristenien, Bretoned, Bugale Bro Breiz-lez, gwellan tud zo er bed, Pa zeuy an Itron diroll evit goulen digor, Ra gavo duze fas koat: prennet outi ho tor.

Rag eur vech digemeret, hi a ra skarz en ti, Evit gallout ober plas d'he bugale hag hi; Arog-hi peuc'h, ecrusted, piljadur a nij pell, Evel eur goumoulen skanv, gwentet gant an avel.

Ar goler zo, o krige, 'vel eur bannac'h avel, Evel eun ezen flourik: a-boan e finv an del, Hag a damik da damik, c'houeza 'ra gwasoc'h-gwas, Ken a zisklos ar brankou, ken a zrailh ar gwe brez.

Ar goler zo, da gentan, evel eun elven dan, Pa na ra nemet tomma, meur a zen na ra van; Med, mar n'he mouget, em-berr c'houi a dapo ho fall: An elven dan disterik a ro errou tan-gwall.

AN EUN.

ANKOU AL LAPOUSIGOU

D'am mignon e Lutuz ker-an-heol.

WAR DON: Ar Baston v'han.

ANKOU GWENGAMP deit da Gerne, Red parkou, troudien ha mere.

Chilaouet holl, lapousigou, Petra ra 'v'iz: an Ankou.

D'ar parkou c'ha gand e fuzul, Kouiz d'ar pemde ha kouiz d'ar kul.

Hag 'barz ar fos, heb tamm finval, 'Chortoz 'teu an evn da nijal.

Pa satenn an eyn e askel, An tenn dustu e sko marvel.

Hag an evnik paour maro mik, Na gano ken d'ar voualc'h, d'ar bik.

N'o c'hlevet mui kanan laouen, 'Barz ar c'hoat don hag en draoulen.

Er gestinen, e barezik, Zeuy da dilez he zamm nezik.

Ar glac'har hag ar melkoni, A deuy en berr da benn ouzi.

D'an Ankou-ze, kant mil malloz! War e lerc'h na chom 'met an noz.

Malloz ru d'an dispenner k'ri! Gret an euz drouk evit c'hsari.

Lapousigou, evned ma bro, Diwalet mad pa dremeno!

EVNEN ARVOR.

Bugale Breiz na gemerit ket skouer diouz « Ankou Gwengamp » ha na ret ket a droug d'an evnedigou epad hoc'h amzer a diban-studi.

KENTELIOU WAR AL LABOUR-DOUAR EVIT AR VUGALE-SKOL

Medi an edeler.

Medet e vez an edeler e diben gouere pe e pen kenta eost. Mad eo trouc'ha ar gwiniz pa vez uelen-nour an tamouezennou ha dam-galed ar greun e giz ar c'hoar, da lavaret eo eun nebeut a-raog ne ve peurdare: pouezusoc'h a ze e vezo ar greun, skanvoc'h ar brenn ha magusoc'h ar c'holo (pe ar plouz). An ed miret da bad a die beza dare-mad, evelato. Ar segal hag ar c'herc'h a vez dare eur pennoz a-raog ar gwiniz.

Pa vez amjeur (pe gadi) an amzer, e vez diwallusoc'h savadelli (pe tousenni) bep noz an ed trouc'het euz an deiz. Eur wech savadellat (pe krazellat, pe tousennet) an ed a vez salv; peurzavet he mont war wellat a ra war eun dro.

Meur a zoare-medi a zo: Ar medi a strop, ar medi a hanter-strop, ar medi a zournadou, hag, ouспен, ar medi gant an drouc'herc'h (pe mederezh). N'heller ket ober gant ar vederez nemet labourer e vez a bengennou pe a blad. Gant an drouc'herc'h, eur paotr, daou a gaez gantan, a ved pavar pa bemp hektarad en eur ober eun dervez.

Eur wech medet, an ed a vez erret a hordennou (pe fekkennou) war dro eur metrad a dro da bep-hini anezo.

Keriadet e vez dre amzer gaer pe wrac'hellel. Dournet e vez gant ar freilh pe gantan dournered.

Pa na veront ket bet dournet gant an dournered-gwentat, an edeler a die beza gwentet gant ar wentered. Goude-ze e vezont grignollet. Flemmet e veront aliez gant eur c'houil hanvel ar c'hos a ra kalz a zismant. Ar gwellu tu d'en em zizober euz an euebour-ze eo d'erc'hel neut-mad ar grignolliou, palat an ed pe ken gwentat a-vevez.

Dre ma vez dournet an edeler e tastumar ar c'holo (pe plouz) hag e saver gantan berniou euz meur a stumm dioc'h giz ar vro. Ar pez a yern (a zo da zellat: outan) eo e vezo savet ar berniou en herelep doare ma vent didrauz d'an dour.

KELEIER

AR BREZONER EN SANT-BRIEK.

Kuzulierien an departamant a zo o paouez ober eur goulen ma vije hiziviken desket istor Breiz d'ar vugale er skollo parrouz. Gwellu tra e vije kement-ze.

Trugare ha meulodi da guzulierien an departamant-man, o deuz gret aze labour a wir Vretoned.

ERWAN HERNOT

KIZELLER KALVARIOU HA MEIN-BESIOU
En Iannhuon

GOULENN AR PRIZ HAG AN TAOLENN

Saint-Brieuc. — Imprimerie Saint-Guilhaume.

KROAZ AR VRETONED

KOUMANACHOU

Eur skoed ar bla evit Breiz
ha Bro-C'hall.
3 wonnek en tu-all da 22 real
evit ar Broioù-keltiek.

Ar brezonek hag ar feiz.
A zo breur ha c'hoar en Breiz.
Furnez ar Geiz.
Gant brezonek eo deud ar feiz.
Gand ar galiek ez aio a Vreiz.
Furnez ar Geiz.

SKRIVANIERIEN

Kas al labourioù pe d'an Otro VALLÉE, Rener
Ru Zant-Beneat, ZANT-BRIEK
pe d'an Otro MOAL, Skrivanter
27, bati Charner, ZANT-BRIEK

Dalc'hit bepred d'ho prezonek.
Yer an dud vad ha kalonek.
Yer ar feiz eo ; ma ve troc'het,
Ouspenn ar Yez, a ve Poc'hot !

MILITR.

KREBANNOU-KORVER.

Tri gwennek pep arondennad-
skritur.
(Diskenn a briz evit meur a
embann diou-tu).

LEVR NEVE GLANMOR

An otro Ernault, skol-veur Poitiers. 1 levr.
An otro 'n abad Lahaye Pliea (Pleguien). 1 levr.

Disul kenta, an trizekved a viz gwengolo, ar renead
Komb, argaser al leanezed, laer ar veleien, hag enebour
tonet d'ar brezonek, a deuyo da vragal dirag skeuden e
genrenead, Renan, en Landreger, ha d'ober fae warnoc'h,
Bretoned.

Ho pet sonj !

Diouallit na lavarfo
An dud fall zo er bed :
Gwechal ez oa Mam Doue
Doue hag eaz da garet ;
He diskouarn a oa tano,
Klevet a rea raktal,
Hirio ez eo pouner-gleo,
Outi eo ret krial.

Nan, nan... Oh ! tavit pelloc'h,
Rag Mari, tud difeiz,
Morse na deo bet tomoç'h,
He c'haron en he c'hreiz ;
Gwelet eo bet o lenva,
Var gern ar menezioù,
Bemdez e ma o paea,
Hon die dre he daelou.

Ar pastor hag an denved
O dezo eun ehan ;
An aour pa vez peur-skarzet,
A denner euz an tan.
Bremaik Jezus a roio
E dra da bep hini :
D'ar re fall poaniou garo,
Ar peoc'h da dud Mari.

Araok mont kwit, o Mari,
Ni 'ra eur gouenn all,
Nikun n'hellfe niveri
Oll gouliou Bro-C'hall :
Peleac'h emma he gened,
He nerz, he vaillantis ?
Pegen izel eo kouezet,
Merc'h hena an Iliz ?

Patronez dous ar Folgoat,
Hor Mam hag hon Itron !
An dour en hon daoulagat,
Ni ho ped a galon,
Ar Frans 'zo bras he enkres,
Mont a rei da netra...
Outi sellit a druez...
Truez, o Maria !

Bras eo bet hor pec'hejou,
Dister hor pinijen ;
Rak-se en dorn an Aotrou,
E chom ar wialen,
Ret eo gounit hor barnar,
Pe divoada er pri,
Allaz ! n'hellomp hen ober,
Nemet dreizoc'h, Mari !

Pell zo c'hwi zo bet choazet,
Evit hor rouanez ;
E neb bro n'ho peuz kavet,
Teneroc'h karantez,
Tud fidel a vandennou,
A deu d'ho kaout hep bloaz,
Ha war hent ho chapelioù,
Ne jom eur yeolen c'hlaz.

O lifen gwir an Iliz,
'Euz bet tud euz hor bro ;
Pell diou lenneier Breiz,
E kañjont ar maro.
Ni n'omp ket tud a vrezel,
Mes rei 'reomp aluzen,
Hag o vont d'an Tad Santel,
Hor gwennek zo laouen.

Astennit 'ta ho tivreac'h,
Azioe'h ar Frans, ho pro,
Deuit, Gwerchez, parit en nec'h,
Evel goarek ar glao.
Ar goarek-se 'ziskoueze,
Ne vije mui dour-beuz,
Hag e tistro gras Doue,
D'ar re a ziskouez keuz.

Ssalaun, var skour e wezen,
Evit kaout e vara,
Ne lavare ken peden
Nemet : O Maria !...
Emomp en Ilis Santel
Savet var bez ar foll,
Mari ! Ni deu d'ho kervel,
Mirit n'ez imp da goll !

BRO AR « REVOLUSIONOU »

Unan bennag deuz ma amezeien a lavare d'in an de-
all : Me glev dre-holl, emean, an dud, pa 'n em gavont
usambles evit eul labour pe eur pardon bennag, o c'hous-
len an eil ouz egile : Daoust da belec'h emeur o kas
ac'hanomp ha betek pelec'h ec'h efomp.

D'an doufle emeur o kas ac'hanomp ; eno 'vo red
d'imp lampad holl an eil war egile.

Er vro-man omp arru kustum deuz zailhou evelse ;
betek breman, pan omp kouezet en toull, omp deut er-
meaz ; mez ar wech-man, an toull a zo gwall-jedan, hag
hon ivino a zo arru berr dre forz krabonataat ha dis-
krpad da zont ermeaz.

Ar vro-man eo bro ar « revolusiono ». Aman, 100 vla
zo, nan euz ken a vue yac'h ; en koulz an Dispac'h vraz,
an diaoul (rag an diaoul eo tad an holl revolusiono), an
euz laket an derzien 'n hon gwad ; aboue c'h omp o
krenan anei ; gwech an amzer e krog ennomp eur bar-
rad gwasoc'h ; neuze ve gwelet an hailhoned o tapou
fuzulio, kontelio, pe vein, hag o vont evel loened koun-
naret war eun d'an ilizo, da di ar veleien hag ar relijiu-
sed. Kement-ze a c'hoarvezet en 1830, en 1848, en
1871 ; ar barrad gwasan eo an hini hirie, rag tregont vla
zo, da nebeutan, emeur o c'horri anean, 30 vla zo eman
mevelien an Drouk-spered, (n'euz forz pe hano a doug-
fent a hent-all) oc'h ampoezoni hon gwad.

Ped ha ped seurt ampoezon o deuz zilet en hon gwa-
zioù ! Laeret o deuz d'imp, evit laeret ar wirione, hon
daoulagad, hon dioukouarn, hon geno, ha dre an tri
hent-ze o deuz ampoezonet ac'hanomp.

Papero hudur, lezenno direiz, prerengenno diboell,
obero ha skouerio mezus, setu eno evit an daoulagad hag
an dioukouarn ; evit ar geno pe ar c'hof, o deuz danzeet
kant ha kant seurt dour a varo, eman an andon ane
en puns an ifern.

N'euz ket ezom da vean souezet ma weler o sevel o
fasou skrignet war c'horre hon bro, potred evel Char-
bonnel, evel Komb, evel ar Boyer a Zant-Briek ; tud am-
poezonet eo ar re-ze, hag a zo ken zod, a dra zur, evel
klanvourien Dinam ; mez ar pez a larer evit al laeron a
zigoue evit an dud zod : ar re vrasan, ar re danjerusan
a ve lezet da vale, ar re-all a ve zerret.

Bean zo tud hag a lavar : Doue na lezo ket Komb hag
e gonsorted da vont re bell, ze zo 'vel pa lavarfec'h :
' Doue na lezo ket ar c'hlanvour-man da vervel. Ma fell
d'ar c'hlanvour bevan, kemeret neuze louzoù da barean.
Eur medisin bras a lavare :

Me a ro al louzoù, mez Doue a re ar pare : koulskoude,
anez al louzoù, Doue na barrefe ket ar c'hlanvour, al
loden vrasan deuz an amzer.

Red eo eta kemer louzoù evit an derzien hon deuz,
eun derzien fuloret, na zo bet hini, ken ma ra da holl
bobl Frans bean tremenet evit zod-nay gant ar poblou-
all.

Ma 'peuz c'hoant da glevet ganin ar wirione 'vel ma
kredan m'eman, setu aman : ni hon deuz ezom deuz eun
diazez neuz pen-da-ben.

Eur mare a deu, evit peuz a zell an douaro, hag e ve

GOUELIO AR BREZONEK EN LESNEVEN

Bean zo breman en Breiz, evel ouzoc'h, eur vreuriez savet
gant ar Vretoned vad evit difenn ar brezonek ha gizioù hon
Bro Breiz-Izel. An hano a Geuredigez-Vreiz a zo bet roet d'ar
genvreuz neuz evit merka ervad ar pez ez euz c'hoant
l'ober : lakaat an holl Vretoned d'en em unan, da vean a-
zevret, evit dont gwelloc'h a ze a benn d'en em zifenn ha da
dret o yez hag o gizioù.

Unvaniez a ra nerz.

Pep bloaz e ve savet gant Kevredigez Breiz kenstrivadegou
a gouelioù en enor d'ar brezonek ha d'ar Vro. En Lesneven
man ar gouel evit ar bloaz. Ar zun a deu, an notrou Dir-na-Dor,
ag a zo et di da derc'hel lec'h Kroaz ar Vretoned, a zisplego
bare an treo d'hon lenneierien. En gortoz setu sman gwerz
ron Varia ar Folgoat a zigoueze ar pardon anezi an 8 euz ar
iz, epad gouelioù ar brezonek. Evel-se, gouel ar Werc'hez ha
suel ar brezonek a zo bet lidet war eun dro gant ar Vreto-
ed, o tiskouez eur wech c'hoaz ar wirione euz al lavar koz :

Ar Brezonek hag ar feiz,
A zo breur ha c'hoar en Breiz.

Santik pelerined ar Folgoat

DISEAN.

Patronez dous ar Folgoat,
Hor Mam hag hon Itron,
An dour en hon daoulagat,
Ni ho ped a galon !
Harpt an Iliz Santel !
Avel diroll a ra...
Tenn hag hirr eo ar brezeli ;
Ar peoc'h o Maria !

Euz an Arvor, ar gourre,
Ni deu d'ho saludi ;
Oll ez omp ho pugale,
Oll ho karomp, Mari.
Tud ar gourre, Arvoriz,
Diredet omp hirio
Da bedi 'vit an Iliz,
Da bedi 'vit hor bro.

E Rom hag e kals broioù,
Eo goasket an Iliz ;
Peur-laeret eo he madou
Gant enebourien kriz ;
Hirra ma c'heller gwelet,
Er mor zo tarzou gwen,
Bagik sant Per zo strinket
Euz eur garrek d'eben.

Mar doc'h Mam ar Gristenien,
Ma karit an Iliz,
Hep dale deut da zifen
Ho pugaligoù geiz.
Araok ez a ho labour
Gant bugale Satan...
Mal eo d'oeoc'h dont d'hor sikour,
Ha d'hon temna a hoan.

red, evit o dilouzañoni da vad, digori don ha torri ane
 pan-da-ben, hadober fons ar park pe, vel ma lare en
 Leon, « indouni » ; pa ve arru ive re a c'houenn en eur
 gwele, e ve taolet an dilhad ermeaz, kannet, bervet,
 lemnet ar plouz ha laket plouz fresk ; neuze ve gallet
 adarre kousket ebarz. Ma, re a loustoni, re a amprefaned
 a zo arru endro d'imp, evit laret e vo gallet tremen c'hoaz
 gant eun tamm klask hag eun tam c'houenna ; red e vo
 d'imp, gwelet a refet, hadober an diazez deuz hon buc,
 da laret eo, en komzou dizolo ha frez, HADNEVEAD
 ENNOMP AN DOARE BRETON HAG AN DOARE
 KRISTEN, rag ar Vro hag ar Relijion eo diazez pep ine
 dan.

N'omp ken Bretoned mad awalch, abalamour nan
 omp ken kristenien rik ; ha nan omp ken kristenien rik,
 abalamour nan omp ken Bretoned a spered hag a galon.

Bean 'zo da ober, deuz an tu kentan, an tu breton,
 eul labour talvouduz meurhed : pa vefomp Bretoned a
 spered hag a galon, 'benn neuze ni 'vo dizampoezonet,
 ha strogach an disoul n'o devo ken krog ebet warnomp.

Eur gir c'hoaz d'achui. Doue an euz roet d'an den
 daou zorn evit labourad, daou droad evit kerzet, diou
 skouarn evit klevet, daou lagad evit gwelet ; daou dra
 an euz ive an den evit ren e vae a ziabaz : lezen Doue
 'vel e zorn deou ; lezen ar ouenn, ar ras-tud pe ar Vro,
 evel e zorn klé ; anez an eil pe eben eo mons e ine.

Red eo evit bean en e blom hag en e nerz, kaout an
 daou zorn-ze, bean Breton mad ha gwiziek war lezen ar
 Breton ; kristen mad ha gwiziek war lezen ar c'hristen.

Pa vefomp evel-se, neuze ni vo pare deuz hon zercien
 dom, hag hon bro na vo ken hanvet bro ar « revolu-
 siono. »

DIR-NA-DON.

BRIZEUK HA KANAOUENNOU AR VRO

'Vel ho peuz hen gwelet, marteze, war ar c'heloennou,
 emeur o prienti goueliou kaer en Oriant en enor d'ar
 barz brudet Brizeuk (pe Brizeux en Gallek).

En tu-hont ma oa eur skrivagner eus ar c'henta war
 ar gallek, Brizeuk a oa mad-tre ive da skriva ha da rima
 en brezonek. Peziou dispar an euz savet ha graet gante
 zoken eul levr : Telen Arvor. Etouez ar perlesennou a
 gaver en Telen Arvor, ez euz uaan dreist-holl hag a zo
 brudet-bras : son an derven an hini eo. War eun ton
 brezonek koz eo bet lakaet ar zorn-ze, rag Brizeuk,
 daout d'eun da vean beajet en broiou ar c'hreiste, brudet
 a-holl viskoaz evit o sonerez, ha gave netra en tu all
 da doniou Breiz. Eur pez ken-brudet all an euz savet
 zoken da veuli eur zoner koz a dalc'he bepred, ha daoust
 da eaperez ar re yaouank, da gana toniou ar Vro. Sonjet
 em euz e vije a-bouez rei war doniou ha kanaouenno
 Breiz ali an den brudet Brizeuk, da heuilh ha evel klo-
 zadur ar lizerou ken brao skrivet war ze gant ar « pot-
 kafe Paris. »

Hon mignon gwiziek, Bars ar Gouet an euz bet ar
 vadelez da rima evit hon C'hoaz vihan ar zoni-k-man
 ken brao graet dioc'h skouer hini Brizeuk war ar zoner
 koz.

AR C'HANER KOZ

Eur c'haner koz an eus klevet
 Hano dioutan em yaouankiz,
 A veze 'n e c'henon hepret
 Eun ton eus 'n amzer dremenet
 A oa aet pell-ze 'maes a c'hiz.

'Vel eur bugal a blij d'an kist
 'Tre i zent troad eur vleunien vao,
 Eur vleunienig a doul c'houes vat,
 Hag he rullhal hag he chakat,
 Teue gantan e don atao.

Onz e glevet ken lies-ze,
 Kals tud a rae goab, ha farsal ;
 Eur goall-c'hoazadeg a zave :
 An ton oa re goz, goez d'eur re ;
 Re iskit, a lare darn all.

Hennez, avat, pa ouis reiz
 E oa dilammet deus telen
 Eur barz gwechall brudet eleiz
 Ar zorn a rae tridal 'n e greiz
 E galon d'an, siouas, hepken t

Hennez d'o du, gant c'hoaz faetis,
 A eapae o goaperez goan,
 Hag a yae da gana e kus
 Ar ganaouen ken dudius ;
 D'he c'hanan 'witan e-unan.

War divaskel ar melodi
 A oa karet dreist pen gantan,
 E tinitie i fellsiz,
 D'an deio aour nedint ket mui,
 En eur bed gwel egset heman.

C'hoaz, pa oe peant d'an kimiada
 Deus hon buc, ha rei bennoz
 D'ar skilerder n'hall ket divia,
 E veg gant melkoni ha joa
 A zorn c'houek e zonen goz.

BARZ AR GOUET,
 (Dioc'h skouer Brizeux).

EUR PENNADIK HISTOR

Diwar-bonn ar Markiz Pontkallek, Brejou Breiz ha stad
 ar Vro d'ar mare-ze.

KENTSKRID

Mar geo hon bro vihan, Breiziz, ken kaer hini 'vel ma
 weler dindan an heol, eun histor he deuz hag a zo mar-
 teze kaeroc'h c'hoaz.

Aliez gwech e klevfoc'h tud o lavaret d'ac'h eman ho
 pro war-lerc'h ar re all en pep doare, dreist-holl evit
 'pez a zell ouz ar Spered « Republikan ». Respont a
 c'hellfac'h d'ar sort tud ne ouzont netra, nemed liwa
 gevier ha ravadis kos kojou ; hag evit stouva d'e o genou
 deuz ar c'houeka, n'ho po ken nemed konta d'e an tamm
 pennadik-man deuz histor Breiz. Neuze welfont e oa en
 Breiz eur gwir « Republik » o ren pell arde ma vije ana-
 veet an hano zoken a « Republik » en Bro-C'hall. Breiziz
 gwechall, elec'h bean sklavourien dindan eur mestr holl-
 c'halloudek, a oa tud a nerz hag a boell, stag ouz o fran-
 kizou, ha prest d'o difenn eneb ar brasa rouane, pa felle
 d'ar re-man trei diwar an divizou graet gant an Dukez
 Anna Vreiz.

An Dukez-man, evel ouzoc'h, a lakaz Breiz a galon
 vad dindan yeo Bro-C'hall, en eur gemer bep eil da
 briejou ar rouane Gall Charlez VIII ha Loiez XII. Piou
 bennag ve trec'het dre vrezel a gwe gant eur mestr, hag
 a renk plega e chouk dindan ar blaneden a ve merket
 d'eun. Mes an hini 'n em ro deuz e henn e unan, hennez
 a ra eur marc'had, koulz eo lavaret, gant ar mestr a zo
 plijet d'e galon ; ha pep marc'had e ve divizou deuz e
 heul. Evelse 'oe graet etre Breiz ha Bro-C'hall. Ar roue
 a renje war Vreiz, hag hi d'en em c'houarn e giz ma
 karje. Ar Vretoned n'o dije tailhou ebet da baea nemed
 plijot a rafe gant Brejou Breiz, na barnerien ebet nemed
 barnerien ha Parlament o bro.

Sethu aman berr ha berr penoz e oa kont gant rena-
 mant Breiz adalek ma eo graet an emgleo-ze etre an
 diou vro.

PENNAD KENTA

RENAMANT BREIZ

I. — Ar Brejou.

Da genta, e oa Brejou pe Stadou Breiz, eun dibab
 deuz ar Vroad a-bez lodennet etre teir urz vraz : 1. An
 dudjentil, pe an Noblanz ; 2. An dud a iliz ; 3. Tud an
 drede Stad, pe ar bobl a bep renk.

Re an noblanz a deuz holl d'ar Brejou, braz ha bi-
 han, hag an em gave purlies a tost da eiz kant. Kanna-
 derien an iliz, etre an nao eskop, nao chaloni, nn eski-
 bien, hag an holl abated ouz ar vro, a zave d'eun daou-
 ugent bennag. Ha re ar bobl, pe gentoc'h re ar Vour-
 c'hizien, a vije maerion an deir ger ha daou-ugent vrasa,
 hag unan ouspenn evit pep-hini deuz ar pemp ker
 Roazon, Naoned, Gwened, Sant-Malo ha Montroulez ;
 bean vije ane war dro eiz ha daou-ugent.

Da gannaderien an iliz e vije ar renk kenta, hag an
 eil da re an noblanz. Velkent he devoa votadek pep urz
 kement ha kement a dalvoudeger, p'eo gwir dre urz,
 n'eo ket dre henn, 'n hini vije votet. Evit lod votadegou,
 e renke bean an teir urz unanet en o ali ; lod all a dre-
 mene gant diou vouez deuz unan. Eun eskop, hanvet da
 henn-rener, a zisklaerie an ali lakat ar gwella dre ar
 votadek.

Eur wech ar bloa beta 1630, hag eur wech bep eil bloa
 goude, en em vode ar Brejou en eur ger vraz bennag a
 Vreiz, peurluvia e Roazon pe Naoned, ha gante kanna-
 derien pe kommiserier a-bez ar Roue. E pean ar re-
 man e vije ar Gouarner, pe Mestr Braz ar Soudarded ;
 gant ar roue vije dibabet ar re-all.

Ar c'houmiserien a c'houlenne an tailhou pe ar zi-
 kourion arc'hant an dije ezomm ar Roue, hrg ar Bre-
 jou, dre o votadek, a varne ar goullennou.

Kement a vije votet gant ar Brejou, a renke tremen
 goude dindan lagad Kambr ar c'houatchou (Chambre des
 Comptes), ha bean douget merk anean war gabierou ar
 Parlamant.

(Da heuilh). AR GARREK.

PARDON AR PENITY (KARNOET)

I

War dro eul leo hanter dimeuz Kallaka-Vreiz,
 Ha war ribl an hent braz c'h a wr-zu Kernez,
 A zo eur chapelik 'n enor 'r Werc'hez Vari,
 Eur chapel vihan goant, hanvet ar Penity.
 Zavel en eun draouen an meak ar gwe uhel,
 (Lech ez eo kuzet 'vel eur berlezen zantel).
 En eun tu d'ei ar ster, 'n hent-houarn, menseou,
 En tu-all ar hent braz lanneier ha kosjou,
 — Eul lec'h deuz ar bravan a oufed da gavel,
 Ar pardon ar c'haeran a oufed da welet !
 Klasket a zo ive, 'vit meuli ar Werc'hez,
 Kaeran goul 'deuz er bla, en sonj euz an devez
 E oe douget d'an Env : Da c'houel an Assomzion,
 Ar hemzek a viz eost, 'man eta ar pardon.

II

A bep lec'h, a bep ru pa 'n em gaviz e eo,
 Na gleviz gant an holl 'med ar memez komzo :
 — Pebez tud, pebez bobl ! — Me lare : pebez Fe !
 O welet an holl dud, heuilh gant karante,
 An ofisou zantel, ar prozesion kaer,
 A zispleg'e uno en-kreiz ar prajisier :
 Aman, aze, du-hont potred a gorf rochet,
 Deut en pelerinaj, ha pello'h c'hoaz merched.
 Hoff entre o daouarn e tougent eur sierjen...
 Kalz 'ne deut diare'hen, daoust d'an dour, d'ar voullhe.
 Warlerc'h ar re-ze dent marteze a bell bro,
 'Deu breman tudou-all deuz parrouzou tro-dro ;
 An dud evel ar mor 'ra ive gwagennou :
 Boutel, divoutel 'ver suz 'r chapel d'ar prajou.
 Aru an holl boblou war dachen an tantat,
 Ar veleien 'n eur vouez, 'gan ar Magnificat ;
 An tañ 'n trezek an Env e zav breman e flamm,
 Pedou an dud ive a ya 'n 'trezek o Mamm :
 — Rentemp gloar da Jezuz, meulomp e Vamm-zantel ;
 'Vid ar galon gristen, pebez laouenedigez,
 Evid ar veleien, o pebez levezet !
 — O, nan, Komb den dife, roue al lampioned,
 Biken ! o nan biken, na bliet 'r Vretoned.

III

Goude ar prozesion, achn ar gouspero,
 An dud yaouank neuze a deu ive o zro :
 (Rag en hon bro morse na grog an ebatou,
 Ken 've achu 'n ofis, ar prozesionou ;
 D'ar zant ha d'ar zantez pe da berchen ar goul,
 'Ve rentat da gentan enor en Breiz-Izel.)
 Goude 'ta ar botred hag ar merched lizrin
 A 'n em bourmené brao 'n eur gontan, 'n eur c'hoarzin.
 Ha, pa 'n em gavent skwiz o vale en hent braz,
 Er ent 'bars al lannek 'n o c'hoaz war 'r yeod glaz.
 Eno 'vad daou ha daou, laouen o c'halonou,
 'Gontent 'n eil d'egile o dud, o zroio.
 Na brao oa o gwelet a dal d'ar chapel goant,
 Salabeet dre 'l lannek, int ken seder, ken drant :
 Ar c'hernewadeg gant kolleron gwen, skler,
 Zablante 'vel roz-gwe en kraiz al lanneier ;
 Darn o vond, darn o tond, holl ez int evaruz...
 O pardonou ma Bro, c'houi a zo dudius !

IV

Hogen araog kwitad an ebad, ar pardon,
 E'ch eont c'hoaz eur wech-all da chapel o Itron ;
 Eno, gwir Vretoned, gant o mamm, ar Werc'hez,
 'Choullout a greiz kalon sikour, nerz ha furnez.
 — Ha breman Mamm zantel, o c'houi Gwerc'hez Vari,
 Stereden vor Itron Varia ar Penity,
 Dale'hit bepred furnez 'ouez ar yaouankion,
 Grit ma vo dalc'humad bev ar Fe 'n hon c'halonou !

A. BOCHER.

KROAZ AR VRETONED

BOURBANANCHOUS

Eur skoad ar bla evit Breiz ha Bro-C'hall.
3 wennek en tu-all da 22 real evit ar Broio-keltiek.

Ar brezonek hag ar feiz,
A zo breur ha c'hoar en Breiz.
Furnez ar Geiz.
Gant brezonek eo deud ar feiz.
Gand ar gallek ez nio a Vreiz.
Furnez ar Geiz.

SKRIVANIERIEN

Kas al labourioù pe d'an Otro **VALLÉE, Rener**
Eu Zant-Beneat, **ZANT-BRIEK**
pe d'an Otro **MOAL, Skrivanter**
27, balz Charner, **ZANT-BRIEK**

Dalc'hit bepred d'ho brezonek,
Vez an dud vad ha kalonek.
Vez ar feiz eo; ma ve trec'het,
Ouspenn ar Vez, e ve pe'chet!
MILIN.

REBANHOV-KOZHERS

Tri gwennek pap aroudennad-
skritur.
(Diskenn a briz evit MEZ a
embann diou-tu).

KOMB EN BREIZ

Na glever ken hano nemet euz beach an otrou Komb en Breiz. Na oa ket awalc'h d'an den fallakr-ze bean savet lezennou a-enep d'hon c'hredennou ha d'hon brezonek, felletzo bet d'ean ouspenn mont en Breiz, d'ober gwasoc'h dismegans ouz ar Vretoned.

Pa zigouezas an otrou Komb en Gwengamp, e oa eno, o c'hortoz anezan, an otrone Olier ha du Roskoat, kan-naded (pe deputed) ar Vro. En zell e oant d'ober da Gomb eur brezege en hano ar Vretoned ha da zével o mouez a-enep d'ar vinistred. Na oent ket lezet da dostaat; an eil-brefet a c'hourc'hemennaz zoken d'ar bolised o lakaat er-maoz euz an ti-gar. Da heul ar wall-dro-ze graet ouz an otrone Olier ha du Roskoat, e savaz trouz en ker; an otrone Salau ha Milton, hag al lamponed a heuil ané, o dije bet c'hoant awalc'h da c'hoari o fôfred fall, evel en de-all, mes harzet e oent gant an archerien.

A hed an hent, euz Pontreo da Landreger, ha dreist-holl en ker ar Roc'h hag en Pleuzal, ez euz bet c'houtellet da Gomb euz ar gwella.

En Landreger ive potred kalonek deut euz pepar c'horn ar Vro o deuz graet trouz d'ezan er ha m'hellent.

Euz o zu, ar vinistred a oa deuet gante dispac'herien euz ar re a ve graet ané « Apaches » pe « Eglantinards » da youc'hal « Vive Combes » hag « A bas la Calotte ». Unan euz ar hôte-red-ze an nevoa skrivet en arôg zoken d'an otro chaloni Ar Gof, person Landreger, eul-lizer heuzuz, leun a wall-gomzou hag a zrouk-pedennou. Gourdrout a rae diskar an iliz-veur gant an dynamit ha stleja an hosi sakr er vouilhen ma kredfe ar gatoliked sevel o mouez.

Meur a dud a zo bet gwall-lakaet gant ar barizianed fall-ze, dreist-holl eun itron Kerpoisson hag he fried hag eun aotrou Tremodan.

Daoust d'an dispac'herien da youc'hal ha d'ar sou-darded (6.000 pe dost a ca ané) da viret ouz ar re vad da dostaat, Komb, a zo bet kanet d'ezan e begement gant mouez skiltruz ar c'hontellou, n'o deuz ket chanet da dregerni ouz e skouarn ken a findaone.

Lidou zo bet en iliz ive da c'houlen e bardon digant Doue evit an dismegans graet outan en de-se.

Karet eo nije an nen gwelet en iliz muioc'h a Vreiz-izel ha klevet, en respont da youc'hadennou digristen losket gant ar C'hallaoned vrein en gallek, kantikou, ha prezegennou brezonek. Ze a vije bet ive ar gwella respont d'al lezen divrezonek douget gant Komb. Gwas a ze, ne oa ket en iliz nemeur a Vretoned. Gwelloc'h e vije bet an treo ma o dije an holl, en Landreger, heuilhet skouer ar botred deut euz ar broiou krec'h an darnvria ané da zibarhenn « Apached » an otrou Komb. N'euz forz, eur skouer euz ar gwella o deuz roet d'imp ar botred vad-ze ha na vo bet kollet evit an amzer da zont.

An aotrou Dir-Na-Dor hag a oa eno a gomzo hirroc'h euz an abadenn-ze hag a denno diouti ar c'hentellou a vo mad da viret.

EUR PARIZIAN

kaset er-muez gant ar Vretoned.

N'oc'h euz ket taolet pled, lennerien ger, pa zav trouz war an hent braz, euz doare ar c'has. A veac'h ma losk ar re vraz ané eun harzaden bennag, e lec'h ar re vihan a zired war dro a heligenta gant forz chipadennou.

Evelse ive eman ar abal gant an dud fall. Unan ane, eun tam-mik kiik louferik euz Paris, hauev Tailhade, hag a zo neve. digouezet war vord ar mór, en Kamaret, a zirollaz a greiz-holl da leunikel eur bern-drouk-komzou a-enep d'ar Vretoned, evit

zrugarekaat, emichans, euz an digemer re vad en nevoa bet digante.

Kamarediz, potred vat ané, o deuz kaset anezan da harzal pelloc'h, evel ma oa dleet.

Ha setu ma faotr, drouk braz ennan!
Saotra ar c'helouennou gant e vabouezere ne ra ken, oc'h ober deuz ar Vretoned mewierien, ezen, truilhenneien, ha me oar c'hoaz! Gwell a ze, kelouennou Breiz, daoust a be liou e vent, ru pe wenna, a zo en em zavet a-unan enep Tailhade hag e vo red d'al lampon pe zeri e c'henoù pe distrei da Paris.

MEZ DA LANDREGERIZ!

Mez d'eo'h-hu, Landregeriz,
Renet gant penn foll;
Hoc'h honor dirag Breiziz
A zo eat da goll.

Mez d'eo'h-hu, Landregeriz,
Ne doc'h mui kristenien;
D'enebour braz an Iliz
'Peuz savet eur skeuden!

Mez d'eo'h-hu, Landregeriz;
Bugale sant Erwan,
A zo deuet (tra iskiz!)
Bugale da Renan.

Mez d'eo'h-hu, Landregeriz;
Elec'h pelerinel,
D'ho kaer zo deut euz Pariz]
Bandennou hailhoued.

Mez d'eo'h-hu, Landregeriz,
A resev Komb gant prez,
Ar c'hoz Komb a ra benreiz
Brezel d'ho feiz, d'ho yez!

Mez d'eo'h-hu, Landregeriz,
Lezet 'peuz, heb krozal,
Enebourien an Iliz
D'ezansi eun den fall.

Mez d'eo'h-hu, Landregeriz,
A ra goab ouz Doue;
Dionallit! Dourn e justiz
A c'hell skei heb dale.

Mez d'eo'h-hu, Landregeriz;
Ne vo ken hoc'h hano
Laret nemet gant dispri,
E pepar c'horn ar vro.

Eul Leonad hag en deuz donjer ouz
Renan, Komb hag o mignoned.

GOUELIOU AR BREZONEK

En Lesneven

Ar gouelioù en enor d'ar brezonek, a oa bet menek ané ar zun dremenet, a zo bet lidet en Lesneven.

Dereatoc'h lec'h eget Lesneven n'ouffed ket da gavout evit eur zont gouel, rag an holl, er gerik k'ant-ze, a zo chomet kristen ha dreist-holl breton pen-kil-ha-troad, kaer an euz an diaoul c'hoari e w. sa da zigristena ha da zivrezonka Breiz-izel.

Ar sadorn.

Staget e oe gant ar gouel ar sadorn d'an noz (ar 6^{ed} euz ar miz) dre brezegennou gant an Aot. Soubigou,

maer Lesneven, ha renerien Kevredigez Breiz (pe Union régionaliste).

Displeget en euz an otrou Soubigou darn euz e brezege en brezonek, ar pez an euz plijet d'an holl. 'Vel an holl binvidien a Vro-Leon, an otrou Soubigou hag e dud a ro ar wella skouer 'vit pez a zell derc'hel d'ar brezonek ha da oll c'hiziou mad ar Vro. An itron Soubigou, e bried, he deuz roet he ger dirag ar varzed, an oll itronezed euz ar c'harter a du ganti war ze, ne diskfe biken nemet ar brezonek da yez kentan d'ha bugale. Kaerat kentel da oll vammou Breiz-izel!

Euz e du, an otrou markiz an Estourbeillon, rener Kevredigez Breiz, an euz respontet d'eun tamalladur a vez graet aliez ouz ar Vretoned vad. « Tamallet e ve d'imp, a laraz an otrou an Estourbeillon, hon dije c'hoant d'en em zispartia diouz Bro-C'hall. Gevier ha netra ken! Ar pez o c'houlennomp eo eur frankiz dleet da pep den, hag eur gwir dre-natur, ar frankiz hag ar gwir da viret hon brezonek ha da heuilh kreansou hon tud koz.

D'e dro, an otrou Fustec, en eur zisplegan eul labour euz ar gwella, skrivet gantan diwar-benn ar Barzaz-Breiz 'neuz lavaret gant kalz a wirione: « Ar Vretoned, emean, eo ar re wella euz ar Fransizien, dre m'o deuz dalc'het gwelloc'h evit ar re-all da yez kos ha da Spered ar Vro, e lec'h ar C'hallaoued, trec'het gant ar Romaned, a ve abaoe o spered evel war vord, pe, mar he gwell ganac'h, war neun, kas-digas gant ar red, hep dalc'hididigez ebet en o stumm nag en o giziou. Tud diwriennet nan int ken. Na reomp ket evelte ha dalc'homp d'hon gwrien e teu d'imp drezi hon seo hag hon'nerz. Ya! dalc'homp d'hon Bro, d'hon brezonek ha d'hon spered a Vreiziz! »

Goude ez euz bet kanet euz ar gwella kanaouennou gant Taldir ha klozet an abaden gant ar c'hân broaduz:
Ni Breiziz a galon karomp hon gwir Vro!

Ar zut.

D'an intervez e tigouezas en ker pôted sant Marzin en eur gana o c'hanaouen:

Paotred sant Marzin Montroulez,
Greomp enor da Vreiz ha d'ho yez!

Lesneveniz, euz o zu, a oa et war benn hent d'eze en eur ganen:

Sav Breiz-izel da vannielou,

hag eur wech en em gijet (pe en em gavet assemblez) e oe kanet:

Ni Breiziz a galon karomp hon gwir Vro!

C'hoariet e oe, goude-ze, « Alan al louarn », ar pez brao tennet gant Garrek euz histor Breiz, hon euz komzet anezan war Groaz ar Vretoned.

Goude, e oe tro Ti Kanri Breiz gant hon mignoned Erwan Vertou, Taldir, Lajat, Pronost hag all, hep konta ar ganerien euz ar c'harter, en o fenn otrou maer ar Fol-goat a deue, a heligenta, da gana o c'hanaouenno.

Al lun.

D'al lun ar beure e oe staget davad gant al labour. Klevet e oe eur bern prezegennou ha lennadennou diwar-benn kement a zell ouz bus ha pinvidigez ar Vro. Hon mignon, an otrou Jaffrennou, an euz komzet, en eur brezonek reiz ha freaz, euz an oberou skrivet en brezonek epad ar bloaz tremenet- « Kalz a zo ane, emean; rag seul wasoc'h ma c'hoari Komb da vouga ar brezonek, seul vui e sav ar skrivanierien hag ar varzed da zifenn anezan. Skrivet o deuz kalz a leoriou euz ar c'haeran evel Pipi Konto, Gwerstou Barz ar Gouet, Barzaz Taldir, Lili ha roz gouez, hep konta an oberou a zo c'hoaz war ar stern 'vel Mouez an aochon gant Glanmor ha Ma Beaj da Jerusalem gant Kloarek ar Wern.

Eun all euz hon lennerien, an otrou 'n abad Guilherm euz Argue-Armel, a veze displeget eul labour leun a wizegec war toniou Breiz, ar re gosa hag ar re vrava, emean, a heller da gavout. Evel hon mignon an otrou May, person Plounevez, an otrou Guilherm a zo eur mestr evit an toniou. Derc'hel a ra gant al labour n'eo bet nemet bouc'hel gant an otrone Thielmans ha Bour-gault-Ducoudray ha, pa vo achu al labour-ze, e vo bet savet gantan ar brava dibab toniou bet dastumet biskoaz. Ar vadelez an euz bet an otrou 'n abad Guilherm da rei d'imp eun tanva euz an toniou dastumet gantan, hag en sell emomp da voulla war Groaz, hepdale, unan ane : « *t'n Jannedik, ar plac'h gwall-dimezet. »*

Hon mignon mad, an otrou Corfec, rener an *Electeur*, an euz komzet, euz e du, euz *digreiza* an treo en Breiz. Breman 'vel ouzoc'h, Pariz a zo deut da vezan 'vel « *kreizen »* ar vro ha da chacha dayetan, neket hepken ar c'honverz hag ar binvidiger, o nerz hag o galloud an euz kemeret ive digant kement lodenn a zo er vro, ken n'hell ken kuzulierien an departamant pe ar mearioù ober an distera tra hep kaout otre ministred Paris pe hini o mevel braz, an otrou prefet. Kouls ha tremen kouls e vije trei penn d'ar vaz, eme an otrou Corfec gant gwirione, ha baddont d'ar wir lezen, lezen er skiant-vad : *Ar barrouz renet gant ar meriou hag o c'huzulierien hep bean en dalc'h Paris ; hep 'n an nje ken ar prefet da rei e ali en pep tra.*

Eun den helavar ha gwiziek euz ar Brovans, an otro Charles Brua, an euz graet euz e du eur brezegec war « *an digreiza »* da heul Corfec.

D'an noz, e oe staget gant pardon ar Folgoat dre eur prozesion kaer euz ar gouleier.

Ar meurs.

Kaeran de euz ar gouliou oe hennez, roet ma oe penn-dabenn da Zoue ha d'ar pardon brudet a Itron Varia Folgoat.

Diredet e oa eun engroez a bobl euz ar parrouzio tro-dro gant banielou hag an oll en o c'haeran gwiskamanchou. Netra kaeroc'h, netra dudiusoc'h evit al lidou en iliz koz ar Folgoat, ar c'haeran hini marzeza e ve en Breiz. D'an oferen bred, prezegec dispar en brezonek freaz ha splann gant otrou person Lesneven : goude ar gousperou, prozesion : ter parrouz war n'gent oc'h heuilh ar Zakramant gant o banielou koz alaouret. Tennet e oa ar sellou gant an otrou Jenner, eun den mentel-dreist ; eur breton eo euz Breiz. Tramor hag a oa deut a ratoz evit rei d'ar Vretoned eun testenit a gongarante.

Ar merc'her.

Da genta roidigez ar prizioù ! Meur a hini a zo bet souezet o vean n'o deuz kavel gir war ar c'heloennou euz ar prizioù evit an *dibab-barzonies*, al *labour-douar* hag ar *gwerzjou*. Ar c'habtier, e lec'h e oa bet merket ar prizioù-ze, gant hano ar varzed kurunet hag an alioù roet d'e gant an otro Ernault, a oa bet kaset d'an otrou markis an Estourbeillon. Pe an euz aukouset heman, pe ez euz digouset eun dra bennag a-dreuz, n'ouzon ket. Skrivet zo da c'houlou ar c'habtier ha, kerket hag e ve arrou, e vo embannet ar prizioù war *Groaz ar Vretoned*. Setu aman, da c'hortoz, hano ar re gurunet :

Evit al labour-douar : Kerniliz, Laouik.

Evit an dibabou : Ar Garrek, Ar Moal, Meliaf, Laouik, Azenor, Klaoda.

Evit ar gwerzjou : Meliaf, Ar Gall ; Visant koal ; Ar Garrek ; Klaoda.

Eur c'henta priz a dlee digouset gant hon mignon Dir-Na-Dor evit e « *Bua sant Paol Aurelian »*. Lemet eo bet digantan war digare e oa bet moulet e labour, en aróg, war *Groaz ar Vretoned*. Fiziens em euz e vo dic'haouet Dir-Na-Dor euz an disleaded-ze graet d'ezan.

Eun trede priz an euz bet ive Dir-Na-Dor evit ar soniou (ar c'henta priz d'ar Garrek hag an eil da Goulven ar Skourr, a vro-Leon).

Dir-Na-Dor 'n euz bet ive, a-unan gant ar Garrek, ar c'hentan priz evit ar genstrivadec savet en enor da « *Vreizex »* en Oriant.

Kroaz ar Vretoned he deuz bet eur vedalen arc'hant.

Da heul roidigez ar prizioù, pötred Lesneven o deuz c'hoariet, d'o vro, *Histor ar Mab prodig*. Leun-tenn e oa ar sall ha c'hoariet e oe euz ar c'henta. Treec'h o vije potred Lesneven war re Voutroulez zoken ! Pebez kenzel evidomp, Tregeriz, ar botred yaouank-ze a oar kerzed ken reiz dre an hent mad, o karet int i o unan, hag oc'h ober d'an oll endro d'e karet ar vro, he yes hag he gizou, e lec'h, an holl bastonachou a zaver breman en Breiz-Treger, e larfe an nen n'o deuz ken c'hoant ar botred ane nemet da labourat a du gant Komb ha Boyer, oc'h ober fae war ar brezonek hag o tisk d'an oll trei kein d'ar vro, gant e c'hanoennou hag o feziou-c'hoari en gallek.

Ar yaou.

Ar yaou ez euz bet hanvet barzed nevo:

Kaerat enor evit lennerien *Groaz ar Vretoned* kavout, en

toniez ar varzed-ze, daou euz hon skrivanierien, Evnik Arvor ha Dir-Na-Dor.

Heman, Dir-Na-Dor, a zo eet da Lesneven hag an euz heuilhet an oll oueliou. Displega a ray aman, gwelloc'h eget n'ouffan hen ober, ar c'henteliou mad hag ar skourioù a dieomp da denna dioute evit an amzer da zont.

LEUR-GER MA FARROUZ

Gwechall, e-kerz an eost, e save al labourer e galon war zu an Nê evit trugarekaat Doue euz e vadelezoù en e gener. Neuze ive oll labourerien Breiz-lez a heuilhe *Breiz ar Sant Isidor*, bet savet evite gant sent ar vro, hag a oa ar genta reolen anei : ober euz *santelaat labourtoù an den d'hoar ar maez*. Breman, siouaz ! e chenchet an treo. N'eo ken da *Vreuz ar Sant Isidor* e ve mempr al labourer-douar ; da *Vreuz ar gwin-ardant* na laran ket. 'Pad an eost, dreist-holl, elec'h pleal gant madelez Doue, e ve pleet kentoc'h gant an evach, hag ar gwin-ardant eo a red, e lec'h dour binniget ha pedennou. Ar c'heriadennou, henvel euz an dud, a deu ive da zigristena gwaz-ouz-gwaz ha, tro-dro d'an iliz ha d'ar vered, e tian stankoc'h-stanka an tavarnioù hag an hostallerioù, templou an amzer-vreman. Setu aman, war ze, eun tammik ka-naouen fentuz. Gwell a ze ma rafe d'imp, goude c'hoarzin, disken ennomp-ni hon-unan !

N'euz ket eur c'horn, ebarz ma farrouz,

Ken ge ha leur-ger an iliz :

Pemp ti a zo, tri glaz ha daou blouz,

Ter hostizez ha daou hostiz.

Evel eul liorz eo kempennet,

Gant ar bodou deuz a hep tu,

A dol c'houez vad, c'houez ar jistr trenket,

Ar gwin-ardant hag ar mik du.

Ar leur-ger avad a zo brudet

Gwasoc'h 'vit eur c'hoat da rav-loar.

Nag a c'hodel a zo bet skarzet

El lec'h-man, mewier psour, te oar !

Kement gwech ma renkan-me tremen,

Ma c'h'alou a deu da grena,

Red eo d'in loskad ma gwenneien

Etre daouarn ar pemp laer-man.

A hent-all aman, Potr ar weren

An em gav 'vel er baradoz ;

Pa 'n eve karget e dam teurgen,

'N euz ket braoc'h plas da renoz.

Aman 'n em gourve en ribl ar waz,

Me 'm euz gret meur a huerve kaer

Ha tapet ive gant ma gres Soaz

Meur a dol troad ebarz ma rer.

Allaz ! allaz ! leur-ger ma farrouz,

Pa vo red d'in-me da gwitad,

Da vont d'ar vered me vo pinouz,

Me am e zur gwall-galonad,

Rag trouz ar gwer hag ar chopineou

Birviken na 'm zifunfent ken,

Na troad Soazik en fons ma brikou,

Pa vin et etro daou blanken.

Ha kaer o devo ar pemp hostiz,

Pa welfont e vin kouet da vad,

Laret gainin an *de profundis*,

Ea eur dorchan o daoulagad,

Birviken ken en korn ar blasen,

Na skarzfont d'in-me ma godel,

Pa vezo bet kaset ma lanchen

Da zechan da gorn ar garnel.

Dir-Na-Dor.

EUR PENNADIK HISTOR

Diwar-bonn ar Markiz Pontkallek, Breujou Breiz ha stad ar vro d'ar mare-ze.

(Kenzalc'h)

II. — Ar Varzedigez.

Parlament Breiz, Bretoned e holl izili (pe membrou), ha tudjentil an darn-vuia ane, a oa an uhela lez-varn, savet war bastrom holl Parlamanchoù Bro-C'hall. Gantan e vije peurglozet pep barn rentet dre ar vro gant izelloc'h barnerien. Mes e gevridi an talvoudusa hag e bounera karg e oa hadgwelet

ha merka war e gabierou kement tailh ha kement deventi a vije votet gant ar Breujou.

Evelse, e tigwec d'ar Parlament derc'hel poez euz ar Breujou, evel pe lavarfec'h eur Gambr senatourien e-kever eur Gambr kannaderien.

Dindan ar Parlament e oa pevar lez-varn (pe tribunal) vraz hanvet « *Kadorioù Prezidial »*, er c'harioù Roazon, Naoned, Gwened ha Kemper, peup lez-varn war 'n ugent dindan ar Roue a hent-all, hep konta oupennoù 2300 barneriz vihan, hag a zelle euz an dudjentil, pep hini war e zour.

III. — Difenn ar Vro.

Evit difenn ar vro, ne rae Breiz nemed eur Gouarnamant, rannet etre daou Lutanant jeneral, an eil evit eskopti Naoned, hag egile evit an eiz eskopti all. Dindan ar re-ze e oa tri lutanant roue, ar c'henta o tiwall eskopti Naoned, an eil eskoptioù Gwened, Dol, Sant-Malo ha Roazon, hag an trede Kemper, Leon, Sant-Briek ha Landreger.

Ar zoudarded a oa potred an Noblantz, lodennet en eiz rejimant a zek kompagnonez pep-hini. O mistri a zibabent o unan, nemed ar c'horouled a vije hanvet gant ar Roue.

Ouspenn-ze, pep ker vraz he devoa eur « *militia bourc'hizien »* (milice bourgeoise), da lavaret eo eur strolladik souj darded zavet gant keriz hepken, evit diwall ar ger a zrouk en amzer vrezel hag a drubuilh en pep mare all.

IV. — Eskoptioù.

En Breiz, d'ar c'houlz-ze, e oa nao eskopti : Roazon, Naoned, Dol, Sant-Malo, Sant-Briek, Landreger, Kastel Pol, Kemper ha Gwened. Ne oa arc'heskopti bet ane, aboue ma oe dilamet e hini digant Dol, er bloa 1199, hag en em gavent dindan arc'heskop Tours. Eur chabistr, pe eur chalonaj, a oa stag euz iliz-veur pep eskopti.

V. — Bureou pe Administrasionou all.

Lodennet e oa Breiz, a-hent-all en pep doare, Lerkoulez evel ma 'z eo breman ar broioù ar fura lezennet hag ar gwella kompezet.

Setu aman an heno deuz darn ane, henvel awalch euz an hanoioù a roer breman d'an hevelep brankou-labour : eul Lez-zikourioù (Cour des aides), eur Gambr ar c'hoatou, pemp konsul, seiz Bureo amiral, eun Intandanz a vor hag eun Intandanz jeneral, eur Bureo Finan ha dsou di a Vone, seiz brigad ha daou-ugent a archerien, dek departamant an henc'hou hag ar Ponchoù, eur mestr braz hag eiz mestr bihan war an doureier hag ar c'hoajeier. (Da heuilh). AR GARREK.

PLOUNERIN

Pardon Itron Varia Besj-Vad.

Aboue pell amzer e ve gret, d'an eiz a viz gwengolo, pardon an Itron Varia Besj-Vad, ar c'haera a ve graet ar barrouz. Evit ar bloa, oa nebeutoc'h a dud marze, mez ar fe, an anaoudegez vad hag ar garante evit ar Werc'hez a oa brasoc'h evit biskoaz. Perig eua 'oa kiriek ma oa ken braz lid gant ar pardon ? Setu aman : Eun nebeut blavezio zo hon chapel kareta a oa dare da gouen hag ar gouan diwean a grogas d'ne dispenn. Ha setu nec'h en touez an dud : « *Daoust eme, hag en e vo lezet ar chapel da gouen ? »*

A drugare Doue, kement-ze n'e ket bet gwir. An otro person, hon fastor mad ha ken kalonek, an euz bet lakel e oll nerz kalon evit ma vije dalc'hel bepred en han souez entor ha karante evit hon mam garet. Gouennet hon euz bet zikour hag oll hon euz roet, heb hini herve e zante, peadra evit derc'hel en he zao ha kempenn evel zo dleet ar chapel vinniget ze. N'e ket zoutezuz eta ma oa kaer moubet ar pardon evit ar bloa.

An otro Diouris, person Treffrin, hon c'hure koz, an euz gret ar pardon, ha kement-ze a re plijadur d'an oll. Gret an euz d'emp eur brezegec gaer gant ar gwella kelennadurez : « *Virgo Patens ora pro nobis, Gwerc'hez galloudz pedetevitomp. »* En berr gouzo en euz displeget d'emp, gant eur wirione ar siklera, galloud ar Werc'hez Vari ebarz en Nê, karante ha madelez ar Werc'hez evit an dud, pegoulz hag evit plou e tleomp goulen he zikour.

N'euz ket euzom da laret e oa kaer moubet an ofiso. Ar gán e oa dalc'hel gant an otro May, person Plounevez hag an otro Graet person Plunfur. Kalz a veleien all c'hoaz ha kalz a dud a rente enor hag a bede kalonek hon mamm muian kareat.

Gloar enor ha meulodi d'an Itron Varia !

Bugel sant Marin.

ERWAN HERNOT
KIZELLER KALVARIOU, HA MEIN-BESIOU
En Iasluon

GOULENN AR PRIZ HAG AN TAOLENNG

Saint-Briek. — Imprimerie Saint-Sauveur.

KROAZ AR VRETONED

KOURMANNCHON

Eur skoad ar bla evit Breiz ha Bro-C'hall.
3 wannek en tu-all da 22 real evit ar Breiz heñvel.

Ar brezonek hag ar leiz.
A zo breur ha c'hoar en Breiz Farnes ar Geiz.
Gant brezonek eo deud ar Breiz. Gant ar galleg ez aio a Breiz Farnes ar Geiz.

SKRIVANIERIEN

Kas al labourioù pe d'an Otro VALLÉE, Réver
Ruz Zant-Beneat, ZANT-BRIEK
pe d'an Otro MOAL, Skrivaniar
27, bati Charner, ZANT-BRIEK

Dale'it bepred d'ho preznek.
Yez ar dud vad ha kalonek.
Yez ar leiz eo : ma vo trachet.
Ouspenn ar Vez, e vo Perchari.

Tri gwannec'hoù arroudenad-
skizur.
(Disekenn a luit evit anez
embann diou-tu).

BEAJ JERUZALEM

10 real ar voaj.

— Dek real, mont da Jeruzalem ?

Kaer ho pezo, na refet ker d'imp lonkan poulc'had ar seurt-ze !

— Na laran gaou ebed, kredet ac'hanon ; abenn eur pemzek de bennag aman, peb Breton, evit 10 real, a hallo ober beaj Jeruzalem, hep 'n em skwizan, rag 'n evo ket erom zoken da vont ermeaz e di.

An otro 'n abad L. Le Clerc, mestr-kelenner en kolaj Gwengamp, an euz gret ar veaj evidomp ; skrivet an euz anei gant kalz a evez en brezonek, staget outi so skeudenn gret a zoare gant eur pirc'hirin a Jeruzalem, an otro Busnel, ha laket kement-ze en eul levr a 400 pajen, a vo zur, en peb feson, unan deuz ar braon levrio a hellfed kaout da lenn.

Bean vo ennan brezonek ya'h ha reit, c'hoaz, en tu-hont da ze, rag an otro Clerc hag a zo eur mestr war ar brezonek, an euz kemeret kalz a boan gant al labourman ; n'hellfed ket kaout kaeroc'h tref da lenn evit ar pez a zo ennan, histor an Douar-Zantel hag histor ar C'halvar, an doare skrivian a zo eaz ha duduz : evel eur marvailh e vo levr an otro Clerc.

Talet plé penoz heñnan eo en brezonek ar c'heñton levr skrivet diwarbenn beaj pe pirc'hirinaj, hag eo gret diwarbenn ar c'heñton pirc'hirinaj a zo er bed, Jeruzalem.

Euzuz eta e vo an holl Vretoned vad o prenann levr an otro Clerc, rag meur a digare, herve welet, hon deuz d'heñ ober, hag honnez e vo ar c'hiz ar wellan da zigoll a da drugarekaat ancan deuz e boan.

D.-N.-D.

N. B. — Gallout a rér goules raktal al levr en ti Prud'homme, Zant-Briek :
10 real (2 fr. 50) hag ar frejou kas ouспен.

TROUZ EN LANDREGER

Histor an ozac'h mad.

N'ho pet ket an !

N'oun ket en sonj kontan d'ac'h aman ar pez a zo c'hoarvezet disul diwean en Landreger ; mañ nemet eun tammik histor.

Bean oa en eur barrouz wardro Landreger eun ozac'h mad hag an evoc en e graou eur gazek ha diou ebeulez gaer, seurt na oa ket en tu-all d'ê. Hogen, eun nosvez, al laer a deuz ar marchosi hag a gasas gantan an tri aneval. An de warlerc'h, an ozac'h mad na gavaz ken nemet an teilh tom.

— Ma, emean, fall eo ar bed ; n'eo ket diest ober kement-all d'eun den a feson. Mez bean 'm euz jlestr ; me verzo ma jistr, a brezo kezek-all, hag a evo doue.

An ozac'h mad an evoc c'hoar tri bere'hel lard, o talvezout d'an nebeutan hanter kant skoad pop hini ; eun toullad deiou warlerc'h an tri bennoec'h a gavaz perc'hen ive. An ozac'h mad a lavaraz :

— Memez tra, re hell e'ê er ganin : an dud a zo gwel fall. Da vibanan, me 'verzo diou vic'h leaz hag a zebro bara zec'h.

E amezek, koulskoude, a c'houllaz gantan :

— « Penoz, emean, ha na glasket ket al laer ? »

— « O ! eme an ozac'h mad, anaout mad a ran anean. »

— « Hag hen levez c'hoaz da vale ? »

An ozac'h mad na respontaz grik.

Eun devez, e amezek a deuz adarre d'hen kaout :

— « Chilaou, emean, me ya da gontan d'id eur c'helo hag a rei tridid da galon ! »

— « Petra ? eme an ozac'h mad. »

— « Da laer a zo war dont er vro ! Ma karez, te a bako anean. »

An ozac'h mad a reaz eur zellou treuz d'e amezek ha na respontaz grik.

Al laer a deuz er vro, rag, dre ma oa eul laer braz, an nevoa gwir da vale, zoun e benn, en pep tachen. An amezek, drouk ennan o welet petra oa bet gret d'an ozac'h mad, a yeaz da ganan peuilh d'al laer ; re-all c'hoaz a yeaz gantan ; gret e oe gante trouz d'al laer ken ma teuz ar vrud betek an ozac'h mad, a oa ehomet er ger ; hag hen fuloret o lavaret war an taol :

— « Sell, emean, ar chouanted daonet ; n'int ket 'vit lezel ac'hanomp da yevan en peoc'h ! »

Petra gav d'ac'h deuz an ozac'h mad ? — Bean zo meur a hini dre aman henvel outan.

An otro Comb, evit hanvan d'ac'h al laer, a zo kas tennan diganimp talvoudusoc'h tra evit mado ; hanter c'hret eo e daol, hag e zo tud hag a lar penoz ar re a zo bet disul o kanan pouilh d'ean n'int nemet chouanted o deuz touet lakat kann ha brezel etouez an dud ; gwelloc'h e vije ober evel an ozac'h mad a lez e dra da vont gant al laer hep digeri e c'heno nemet da glemm ha da hu-nadi.

Mez me glev an ozac'h mad o respont d'in :

— « Marfad, ma vije êt ma moec'h pe ma c'hezek gant an O. Komb, me 'm ije harzet warnean ; mez an den-ze 'n euz gret drouk ebed d'ia. »

— « Evit gwir, piau bennag n'eo na kristen, na Breton 'n euz zur etou ebed da stourm, rag betek breman al laer-man 'n an euz kroget nemet war hon fe hag hon brezonek ; mes divezatoc'h ar peurrest a yelo da heñh. »

— « A gav d'ac'h, 'me an o ac'h, en eur vouc'hoar-zia. »

— « Klevet, ozac'h mad, war digare petore lezen eo ho tra d'oc'h, ho pennoec'h, ho pezaoud hag ho pen-kezek ? »

— « War digare lezen ar Justis ! »

— « War betra eo diaetet lezen ar Justis ? »

— « War Doue. »

— « Neuz 'ta, pa vo gret lezenou hep Doue, ar justis a vo torret, da laret eo, e vo disalc hovez war ho mado ; kement tra hag a zo eneb ar justis a vo gret neuze, hag hoc'h aneval a vo tennet diganac'h goude ho fe. »

An neb eta a zifenna Doue a zifenn e dra hag e vara. An nep na zifenna kaer : Doue, a risk koll e dra hag e vara.

An neb eta an euz kanet pouilh, a greiz kalon, da Gomb ha d'e gonsorted, disul diwean, an euz gret mad sur, ha c'houi, ozac'h mad, ho peuz heñhiet gwall gu-zuilh.

Dir.-Na.-Dor.

PARDONIOU AR VRO

Pardon ar Folgoat

Ma 'm ije bet amzer awalc'h da invari ha da farchal al levrio koz, me 'm ije bet displeget d'ac'h, ar gwellan sm ije gallet, an tri burzud am euz gwelset er Folgoat : da gentan, eur burzud a zantelez, da laret eo bue Salaun ar Foll ; d'an eil eur burzud a ijin hag a c'hallow, ar chapel zavet war e ve ; d'an drede eur burzud a fo, pardon ha prozision « Patronez dous ar Folgoat », an Itron Varia.

Mez allaz ! debrat eo ma amzer, kenkouls ha ma spered, gant an anken hag ar gwall-sonjou a zav da heñh an darvoudou c'hoarvezet bennag ; danve awalc'h am ije bet aman evit skrivian d'ac'h, lennerin ger, talvezoutegz eul levr, hag e renkan rei d'ac'h man nemet eur pennadik skrid.

I. — Salaun ar Foll.

Ar sperejou berr, eo, aliez ar re a zo an tostan ouz spered Doue.

Piau a zelle ouz Salaun ar Foll keit ha ma oa beo ! Gwelet ho peuz meur a wech o font en ho ti klasker pe klaskerez bara, int sioul, di-trouz ; pa o deve het o alozen, e lavaront eur bater hag e'ch eont 'tresek eun ti-all ; evelse oa Salaun ar Foll, nemet ma oa laket gant Doue 'n eur renk izel-loc'h c'hoaz, rag ken dibourve oa a spered hag 'n intentant evel ma oa a vado. Pa deus en ti, na lavare nemet ar memez girion bepred : « Salaun a debrat bara. »

Pa 'n ije bet e dam, e'ch e' n'eo dro, gant e val hag e vaz en eur lavaret diou gomz : Ave Maria, kement an evoc gallet deski epad e yaeuankiz. Ar varia, abalamour d'e er-died ha d'e droulhou, a yee war e lerc'h 'n eur c'hoarzin, hag an holl a lavare dioutan pa dremené : ar paour Salaun ar Foll tre eot !

Petoz na vije ket heñ tremenet evit foll ! Ouspenn ma oa berr a spered, na oa barrek d'ober netra ; 'n evoc ket zoken ijin awalc'h evel zvel eun tammik lochen d'ober e repu epad an noz, hag e kouske dindan eur gluzenn dero-en harz eur feunteun skler. Me soj penoz na gero netra er bed nemet an Itron Varia, e gluzenn dero hag ar feunteun dour-ved ; plijont 're d'ean 'n em vranskellat war vrankou ar wezen ha 'n em dol er feunteun betek e zion grozel. Neuz e yonc he abouez e benn : Ave Maria ! Mari gez !

Paour kez den ! a lavare eta an dremenidi ; setu aze hag a zo zot ny !

Al n'o dije gwelet an dud-ze ar gurunen gaer an evoc lakat ar Werc'hez endro da benn Salaun ar Foll, ma o dije gwelset kaerder ha glande e ine, o vijent kouet d'an daouita dirazan evel dirag eur vant.

Mez burzud zantelez Salaun na oe anavezet nemet goude e varo a c'hoarvezaz er pean diwean deuz ar pevarkeved kantved.

Neuz ar vertu a oa kuzet en e galon a zispakaz war c'horre ; eur lilien gaer a zivanz anei hec'h-unan war e ve, hag e oe kavet he gwriou en e c'heno. War bep delia deuz ar vlemien vuzuzuz e oa skrivet gant an ele : Ave Maria.

II. — Chapel ar Folgoat.

Evit respont da vuzuz ar Werc'hez, ar Vretoned a reaz eur burzud-all, hag ar burzud-ze eo chapel ar Folgoat. War ve Salaun ar Foll e oe zavet gant an duk a Yonfort, ar bla 1423. Ar Vretoned, hag o devez gwelset al lilien diwanet abeurz Doue, a fellaz d'e zavel, en men-banerez, eul lilien a iliz, ken mistr, ken zoun he c'horzen hag hini rouarez ar bleunio, ha warni e skrivoent ive : Ave Maria.

O kaerat ha lenerusat labour ! Awalc'h eo gwelset chapel ar Folgoat evit 'n un zantout douget da veuli ar Werc'hez ha da zavel warzu d'ei karante ha pedennou.

III. — Pardon ar Folgoat.

Mez gwelset breman burzud ar fo, da laret eo, pardon ar Folgoat. War eun dachen ledan, dirag ar chapel, e ve gret ar pardon ; eno vo kanet an oferon hag ar gousperou dirag 15 mil a birchirined d'ut gant o fresizionoù deuz a ugent parrouz. Eno, aboue maro Salaun, e ve klevet beb bla, an eiz a viz gwengolo, pemzek mil mouez o kanan d'ar Werc'hez peden ar paour kez foll : Ave Maria. Fe al Leoniz a vir en e spaan ar chapel viniget.

Gwelset am euz ane, potred, gant o gwiskamanchou du vou-louzet, merc'hed, gant o brozajerou hag o dajamanerou archantel, kalonek ha stard en o c'hreden, henvel o fe ouz al liliuz vuzuzuz merket warni : Ave Maria.

En gousperou pardon e welfec'h, kaerat tra, eur pevar ugent bennag a vanniell braz, a bep liou, o font da 'n em vodan endro da ofer ar Werc'hez zavet en pen al leger-geve hagiou skanvec'h autren er porz-mor. Klevet a rajec'h ar c'brizilhonoù archant stug oute o son pa c'houez eun daken avel ; gwelset a rajec'h kroazioù sour ar prozisionioù o linterni ; klevet a rajec'h dreist-holl mouez eur bobl vraz o kanan a-unan ar c'haotik ken brudet : Patronez dous ar Folgoat, hag ho kalon a deuje da vean teneraet en ho kreiz, en eur dol neuz he taoulagz war al leuz-ze e'ch ma zo c'hoarvezet ha ma c'hoarve bepred an tri vuzuz dispar : burzud ar zantelez, burzud ar spered, burzud ar fe.

Dir.-Na.-Dor.

Pardon ar Chaatel-Nevez, evel hini ar Folgoat, a zo bet kalz distroch ar bloaz-ma : an amzer a ze bet fall evit an eost, hag evel ma oa bras epad an devesiou-ma, an dud a ze oho maet war-dero o eost. Mez, ma n'euz ket bet kement a dud, muioc'h a zevosion a oa ; amañ, an oferen a zo bet kaset gant...

Bremen ema krog an dud dre amañ gant an ed du. Ra vezo gwelloc'h an amzer eget evit an eost gweñ : Siouaz, daoust ha n'eo ket an traou senezuz, a bremen an devosion-ma e Breiz, a laka da facha an Aotrou !...

Eul lenner feul da Groaz ar Vretoned.

Pardon Sant Nikolaz e Sant-Nikolaz-ar-Polem

Gauel sant Nikolaz a digwe ar c'hwec'hved a viz kerdu meo e bardon a ve aman d'am aredeul ta a viz gwengolo.

Ar pardoner e oa an aotrou Lay, eur belek yaouank euz ar barrez, ha neve et da gure da Dreglarnuz, « bro ar Vretoned kalenek ». Hon fersen mad, herve hon euz tolet plé, a blij d'an dibab, evit pardonerien beleien yaouank e barrez. Eun enor braz eo evite hag eun dudi evit ar pastor an euz anaveet ane aboz o bugaleach, hag euspenn, o heuilhet bag aliet e-pad o stadi, er c'hloardi.

Blijadur an euz bet parreniziz zaat Nikolaz o oñsiau prezege gentan o e'henvroad, pehini an euz diaket d'e, en eur yez brezonek ken mad ha ken reiz, penoz e stourmaz hon fatron enep da spered ar bed, ha penoz leomp, ni ive, ober kement-all. Gras d'imp da heuilh ar gentel vad roet gand ar belek a garomp! kement-ze a vo hen gwellañ lod euz ar pardon.

Eur hobl a dud ha kalz a veleien dreist-oll an euz heuilhet ar prosision.

Tostaat a ra an diskar emzer! Kenavo d'ar pardonien!

E. A. G. G., daou wignon.

Pardon ar Salet Montroulez

Leoniz, evel a ouzoc'h, a ya beb bleaz; a leiz an hencheu, d'ar Folgoat. Evelato, n'hell ket an oll mont da bardona er memes devez; ha neuze, ar Folgoat a zo pelik evit meur a hini. Rag-se, led kaset Montroulez a c'hed, an darn vuia anezo, bele pardon itren Varia ar Salet.

War 'n hed eun hanter heur bele deuz Montroulez, war leiz ar menez a zo e-tal kount Leanezed sant Aogustin, ez euz bet savet, daou tgent vloaz so, eur chapel gaer da itron Varia ar Salet. Bre ar vro eo brudet braz, moe ne ket anavezet beh a hell, siouaz! Ar pardon a vez grest heb bloaz, d'an ezentek a viz gwengolo, da genten an deiz m'en em zia-kouez ar Werc'hez da zaou vogel bihan war verez ar Zalet. Bez 'ez eo, evit gwir, eur pardon a binijenn.

Montrouleziz, Tregeriz, ha dreist-oll Leoniz diwardro Kastel-Paol, a deu di niveruz heb bloaz evit trugarekat ar Werc'hez ha goulen he skezell, mez dreist-all evit netaat o eneo dre eur gevesien vad. Azalek an driwach da zious heur euz ar par-daez betek antrenez dek heur, pemp varnugont pe dregont belek, rannet e dieu loden, a vez d'alc'h-mad o kovez an dud. Da zek heur neuze, goude beza kallet-meur a vil dea, an oll veleien-ze — ha re all deuet abaoe gouloz deiz gant per, e'herizet a bell — en em vod var an daehen, a zirag ar chapel, hag eno anan suez o gant an oferen-bred. Disadorn ede tro an aotrou Kerbirio, person sant Meisni Montroulez. Goude an Ariel, an aot. Kerjean (en deuz skrivet Miz sant Josef ha Miz Mari ar c'h'alvar) a reas eur brezegen gaer d'an oll dud a oa bodet var an dachen hag er c'hoat : « Ar Werc'hez, emezan, he deuz geuzanvet peniou kriz epad Pasion he Mab, hag hirio, daoust d'ez da veza en Nenv, e kondalc'h da e'heuzanv, reg poua, evel ma lavare, he unan, var menez ar Salet, he deuz o tiarbenn breac'h he Mab kounaret gant pe'hejou an dud. » Goude an oferen an oll a zezas var al leton, hag ar c'hampoez da vont en dro!

Arabad d'in konnebeut ankouac'hat ar pemp pe e'hwec'h krennard deuet gant an aotr. Pronost euz a Zant-Martin, hag o deuz kaset evel Elez en oferen hag e gous-darou.

Beb bloaz, d'ar sul arag pe d'ar sul war-lerc'h ar pardon, e teu d'ar Salet lez barrez Montroulez a bez. Pedit a reont ar

Werc'hez da venniga o c'h'ar, trugarekat a reont anezi euz ar grasou kouezet warno epad ar bloaz, ha toua a reont chom heb labourat da zul ha lezel a gosterz al leouduel.

Eun nebeut blavezioz 'zo o vez ive er Salet retrejou evit er merc'hed ha reall evit ar goazed. Disul gant (27 gwengolo) e tigez unan evit ar merc'hed ha da zul ar Razaer unan all evit ar goazed. Evit houman e peder dreist-oll ar baotred yaouank nevez deuet euz an arme. Dont a ra avechou euz a Eskopti Sant-Briek; gwelet em euz bet eno meur a hini a gosterz Tre, mel pe Eliatin. Retret ar re a die maent da zouzardet a vezo divezetoc'h, d'an devosion diveta a viz here. Skriva 'heller d'an aotrou Blouet, belek ar Salet.

DELEK.

ZACH' AN ARDOU

(Kondalc'h.)

Godik hag he c'hamaradez, ebarz en o lestr, a grape war roudon an ter vudez. Pan arrajoat en penn e heaj, pebez rstlamm! Na kaera palez!

Piou biken an evoa krouet eul lec'h ken iskiz? Ha piou a halle chom ennan? Ar mojeriou anean a oa heo hag a zeblañt bean gret gant iskili marellet ar palafen-nou ar c'haeràn : evel pa vijent gret gant kant ha kant mil askel palafen, ar vogeriou a dastrene hag a steredenne en eur daskrean, ken a oa dallet Godik benn m'he devoa taolet warno eur zell hepken. Gwelet a reaz, koulskoude, eur vanez gwisket en gwenn o tarzan evel eur bann heol deuz a greiz ar vagor; neuze a reaz zeri he daoulagad. Zantout a reaz he lestr o tigeri, ha raktal e semplaz, bec'h izili notet. Ar wreg, gwisket en gwenn, a destaz outi, a grogaz 'n he dorn, a zigorrz d'ei he daoulagad hag a c'howeaz en he geno; kement-all a reaz d'ar plac'h yaouank-all; neuze e halljont o diou, hep falladen ebet, lael o zreid ha zellet war o zrou. Kamaradez Godik a lavaraz :

— C'houi, itron, emei, am oa gwelet 'n em huerve ha heman eo ho palez; piou eta hoc'h-hu?

— Me, eme ar brinsez wean, eo magerez an heol, a sklerijen hag a deus ar bed. Heman eo e balez beo, rag endro d'ean kement o deuz bue a garje chom da viken; toennaou, magorion, nan euz deute nemet iskili o tridal hep paouez. Deut hag e welfet hag e klevfet anean.

Ment a rejont ar palez hag e tiskenjoat er zal a oa ennan. Eno 'ea krouans an heol; pell pell dioute, an diou blaoc'h a welaz zouden evel eur voeden vian a dan : ken gwenn, ken lemm, ken lugernuz, ma reakjont golo o daoulagad gant o zaa; tostaat a rejont eur pennad c'hoaz, hag ar brinsez a lavaraz d'è : « Pell awalc'h hoc'h et 'vit ho nerz. N'hallfec'h ket mont ken anez mervel. Zellet ha chilaout 'bremen. »

Zellet a rejont, hag e weljont ter vout vian a dan, unan glaz, eun all ru, eun all melen, hag a droe an eil en dro d'eben prim evel an avel gorbet; deuz a-bell o zeri e seblantent bean en unan wean; en eur drei, an ter vout a gape pep hini he aoten; ar c'h'aa a oa ken dudiuz, zea an tan-meur, an tan roue, an tan tad, an tri liou o bare ken dudiuz, ma lavaraz Godik : « kaset ac'hanon ac'haa, pe c'h an da vervel! »

Dizei a rejont war o c'h'iz, mez mouez boumuz ar muzik a heuilhe ane bepred ken c'houek, ken flour, ma oa prest an diou blaoc'h da zispin o e'halen gant o ivino; dont a rejont ermeaz hag int divi gant ar blijadur o devoa bet hag a oa dreist nerz an den.

Ar brinsez a lavaraz d'è :

— Ma vijec'h et tostoc'h pe chomet hiroc'h, e vijec'h marvet, hag ho korf a vije bet chanced en korf eun evn evel ar re ho peuz gwelet er c'hoat tan en eur dont aman. Gwelet ho peuz ive bugale, krennardezed o c'hoari, ha goude, merc'hed yaouank o tout war amañ; ma, bue ar re-ze a zervij da voeta an heol; mervel a reont gant an dudi, o vean en e gichen, ha pa veint maro e nijont diwar veg ar palez d'ar c'hoat tan a sked du-ze war ar bedou. Pa vo diviet hon ras-ni, gwerchezed magerezed, neuze e varvo an heol hag ar bed holl gantan... Hogen, nan euz ken kalz ac'hanomp; setu perag Laer-an-tan e kreak bepred e c'h'alloud, dra ma tivi hon hini.

(Da heuilh).

KATEL GOLLET

WAR DRO : Plac'hed Peraz.

En eur vout dre Gerbrad d'ar pardon da Ge ber, Ec'h iz es 'n ma donak da c'houl ma oa er ger, Mez hag he zad hag he mam o deuz d'in lavaret : Kollet eo ho tous Kate! Kate! a zo kollet!

Na oan ket nemet a-boan digouezet er pardon, Ha me o welet Kate! hi gwisket en itron; Raktal ekreiz ma c'halon eun tof a zo skolet, Kollet eo ma dous Kate! Kate! a zo kollet!

Monet a riz, koulskoude, betek parlant outi : « Penoz emañ hu (taz, hegen a goantir)? Evel gant diou bistolen ouzin eo distroet : Kollet eo ma dous Kate! Kate! a zo kollet!

— « Me zo diredet gant joa d'ho saludi, ma deus, Perag na brizet-hu ket komz gant ho amoroüs? » Dou! he lagad faeuz hag he bek murgennet : Kollet eo ma dous Kate! Kate! a zo kollet!

— « Na glaskin ket an abek d'eun digemer ken rok; Marfad, ho tek rubanet n'heul ken beal ma rok. » Mez gant ma c'hozmou flemmuz nan eo tam anwazel, Kollet eo ma dous Kate! Kate! a zo kollet!

— « Katolik, e'houi oa koantoc'h gant ho proz merinos, Ho korfen du voulozet hag ho knef a c'hiz koz... » He c'heia, en eur c'hoariz goap ouzin he deuz troet, Kollet eo ma dous Kate! Kate! a zo kollet!

— « Koulskoude pa oac'h gwechall nevez en Kerbrad, Ouz ma mouez pan arruen, Kate! a glevet timad, Kouiz ha gwerid ha kegel, eun bremen dinac'hel : Kollet eo ma dous Kate! Kate! a zo kollet!

— « Ankouezet ho peuz, ma dous, pan emp d'ar pardonioù, Hon daou, kzel euz kazel, da heuilh mouez an binioù. » Kaera devosion gwelset d'eur zorch'en milliget! Kollet eo ma dous Kate! Kate! a zo kollet!

— « En ho torn am oa lakel ma youankiz, ma fe, Krijiye d'in, Katelik, koll bremen ma danye... » Hep na gir, nag huomad zouden eo partiet... Kollet eo ma dous Kate! Kate! a zo kollet!

Dia-Na-Doa.

Eul lizer kalonek hag eur skouer vad

Setu aman al lizer kalonek-ze :

O vont da drei petred yaouank L... war ar brezonek emomp, an aotrou kure ha me. Deac'h da noz e oa bet hen bodadeg kenta. Teir gwech er zisun hon deuz soñj o destum. N'eo ket awalc'h chom da zomjal, red eo ober eun dra bezañg.

Bet on e Lesneven evit ar gouliou.

Gwelet em euz c'hoari ar Mab prodig. Satu aze c'hoarierien! Ar wech kenta ma stagaz an aotrou Gall, kure Lesneven, gant ar brezonek, bremen 'z euz chousc'h miz, e lavared d'ezan edo o vont da lskaat e Gelic'h da goueza.

Ar re a lavare kement-ze o deuz bet kountet an ar'hañt destumet evit ar gret great epad ma c'hoariet ar Mab prodig, evit ar vech kenta; ouspenn kant lur muioc'h eget na veze destumet pa c'hoariet o galleg a zo bet gret, hag an traou na yaont alao nemet war vellaat, Gwasa 'pez a zo n'euz ket kalz a beziot c'hoari brezonek. An aotrou Cozannet erelete an deuz peure'hreñt, kouiz lavaret : Josef gwerzet gant e vregadur An aotrou G... en deuz va fedet ivez da eber eun dra bennak euz va vu ha digaset en deuz d'in da drei a brezonek : Jles-Breiz, Verc'hezedo riv ha Jann d'Arc. Lakaat a rin va foun da glask ober eun dra bezañg.

E Gwitalmeze abarz nemeur a vezo c'hoariet ivez e brezonek hag e Lannilis ez euz soñj ober kement all. Gouliou Kevredigez-Breiz o deuz great eur vad dispar e Bro-Leon, Ti Kantri Breiz en deuz plijet kalz ha d'an holl. Eur vaouez a oa em c'hoariet o selaou kan potred an Ti Kantri, hag a lavare : « Mad aotrou, me so koz, ouspenn tri tgent vloaz out, ha bis-koz n'em euz klevet na he glevin mui a zoniou hen kaer. »

Pegouls e teuy potred Treger da heuilh skouer Leoniz ha da c'hoari-peziou brezonek, int-i ivez?

ERWAN HERNOT KIZELLER KALVARIOU HA MEIN-BESIOU

En Lanhuon

GOULENN AR PRIZ HAG AN TAOLENN

Saint-Brieuc. — Imprimerie Saint-Guilhem.

KROAZ AR VRETONED

KOUBERANCHOUD
Eur skoad ar bla evit Breiz
ha Bre-C'hall.
3 wennek en tu-all da 22 real
evit ar Breiz Avelik.

Ar brezonek hag ar feiz,
A zo breuz ha c'hoar en Breiz.
Furvez ar Geta.
Gant brezonek eo den ar feiz.
Gand ar gallek eo alio a Vreiz.
Furvez ar Geta.

SKRIVANIERIEN
Kas al labourioz pe d'an Otro **VALLÉE, Rener**
Ru Zant-Beneat, ZANT-BRIEK
pe d'an Otro **MOAL, Skrivanter**
27, talc'harner, ZANT-BRIEK

Dalc'hit hepred d'ho brezonek.
Yes an dud vad ha kalonik.
Yes ar feiz eo ; ma vo trechet,
Ouspenn ar Vez, e vo Trechet!
MILIE.

EMBRANNOU-KOUBER :
Tri gwezek pep arondennad-
skritur.
(Diskenn a briz evit muez a
embann diouso).

Aluzenno... uigant hon lennerien

An tad Falher... 8 real.

Ma C'henvroiz ker

Diwar-benn *joloni heuguez Landreger*, bean zo
hag a lar evel-man :

Ar veleien kenkouls ha ar gristenien a zo a-du gentle,
a jach ar c'harr, war o c'heia ec'h en em gemer evelao
diouz krenvoc'h evite.

C'hoant am miije diwar-ze da laret d'ac'h ma
sonj penn-da-benn, mar teurveet ma chilaou.

Herve lavar an dud-man, Komb hag e vanden
a zo krenvoc'h vit ar veleien hag o re.

Ma! me na gredan ket se ha set'aman perak.

'Dreg ar veleien, en eun tu, me wel, ouspenn
d'an Doue Holl-Challoudeg, an holl zent hag sele,
betek zoken ineo mad ar Porgatoar, ha dirake, 'vit
stourm er penn kentan, me wel ec'h en em vodenni,
ha war-gresk hemde, an holl dud vad tro-dro.

'Dreg Komb ha e gonsorted, en tu-all, me
wel o tarajal, penn-follet, holl disoulou an Ifern.
Dirakan, en dro d'imp, na welan nemet hailhoned,
lamponed ha lamponezed, krak-otrone ha krak-
itronaced koucet dez bost ar c'harr, karr ar
Republik!

Daoust hag hen, pa zellfet-mad, na welfet-ke
ar pez a welan-me?

Breman 'ta laret d'in : En pe-du man an tu
krenv?

Laret a reont ouspenn : ar veleien hag o zud
eo an euz en em gemeret da gentan dez ar re-
all.

Gwelomp c'hoaz 'ta.

Daoust piou an euz krouet, dez a netra, an
Nenv hag an douar?

— An Otro Doue a lar kement d'n a spered
eun 'ro.

Daoust hag hen n'eo ket ken sklear-all, evit
pep den, an euz komzet Doue ouzimp, hag an euz
diskleriet d'imp ar witone hag ar gwir hent a ro
da heuilh 'vit bean evuruz?

Daoust hag hen n'eo ket ar veleien, dindan tona
ar Pap hag an Eskibien, a zo karget gant Doue da
laret da bep den pelec'h eman an drouk ha pelec'
eman ar vad.

Daoust hag hen, dez an tu all, n'eo ket Lusifer
da gentan, mad-mad betek neuze, a'n em savaz
eob d'e Vestr ha d'e Grouer, en eur laret ar gomz
skrijuz-man : na zent'n ken.

Kenket an holl sele a'n em rannas en diou
vanden, banden an sele-vad ha banden an sele
fall.

Kement-all, pe war-dro, a zo bet c'hoarveet
'tounen an dud, prest goude pec'h et hon tad kentan.
Kaïn, an den gwarizuz, a lac'has e vreur Abel, oan
dous ha mad.

Ar judevien, grefet diwar an dioual evel Kaïn,
an euz lac'het hon Zalver Jezuz.

Ha breman !... nag a Gaïn hag a felle d'e
lac'han ar gristenien !... Na wetet ket ec'h int krog
mad gant o labour? War ar rewellan e skoer da
gentan, war ar re-all, mar na stourmont, e vo skoet
goude, betek an diwean.

Mar na stourmer pe mar dalec re hell da
Mouran !... Doue a zo hepred a-du gant an dud leal
ha mad ; med na zikour ane nemet dre m'Hen
pedont la dre ma 'n em zikouront dez o gwellan,
gant anvaneiz ha fe vad.

Doue n'eo bet biskoz na na vo liken trec'h vit.

Eur Mignon

FURNEZ HA POELLDER

Derc'hel da gaut fizianz na stourm dalc'had
ha pa vije wall-fall an trec, ar gentel gristen-ze
displeget ken kaer gant *Eur mignon*, a gavor ive
er peiz-mañ skrivet evit hon lennerien gant *Barz
ar Gouet*. Deuet mad e vo labour dudius *Barz ar
Gouet*, dreist-holl gant ar re a zo bet war o stadiou
latin, rak da skouer en euz kemeret, evit sevel e
varzoniez, eur pe latin brudet bras, savet gwe-
chall gant eur barz anavezet mad er skolachou,
Horas. D'an neb an euz troet en gallek oberou
Horas er skol e vo eun dudi gwelet pegen kaer
en euz graet *Barz ar Gouet* e droidigez rimet en
brezonek. Ansav a rankor ec'h eo hon brezonek par
d'ar gallek evit sort toliou micher diez. ya, gant ma
voint savet gant skrivanierien gwiziek ha dorniet-
mad sort *Barz ar Gouet*.

Arabat mont pell pell bepred
Er mor bras, o fizout en dour,
Ma mignon ker ; na kenneubet,
Aonik rag ar gwalon, n'es ket
Da heuilh re dost an sud trecior.

Stad entre, tensor d'ar furnez l
Neb e gar na doujo biken
Kaout 'n eur goz fouken d'ezez,
Pe glevet, 'kreiz aour eur palet,
Malloz an dud keiz war e beou

Ar gwez pin hir a vez gwasoc'h
Uijet gant ar c'horventennou ;
Tourion ubel 'gouez ponneroc'h ;
Hag ar c'horunou 'frailh ar roc'h
A sav war lein ar menezou.

Na vor dispi (1) er reuz fallan,
Na diboell er bar levenez ;
Gortoz hennez kouls ha houman ;
An Autrou a zigas ar goan,
A bella anezan ivez.

Mar 'man teval an deiz hirio,
Doue 'ray arc'hoaz splann ha c'houek ;
'Vel eur brestelier-barz, 'zono
War an delen kanaouenno,
O lezel distign e wrek.

Eneb droug-berz, gant kalon grenv,
Dalc'h da stourm stard, heb gwanat ;
Ha mar be hadioulaet an nenv,
Diwall ; pak da ouelion, p'o c'hoenv
Eur c'houad re daer 'avel vat.

BARZ AR GOULT.

(Troet d'ac'h kantatin Horas : *a Ad Licinium*.)

Gwerz Salain ar Folgoat.

(Dat priziet en Lezenev.)

Selaout holl Bretoned, eun histor a bell zo,
Keers hini eo biskoz displeget en gwerzo,
Ken kaer ma tloer ar bars chom mud en e goare
Ha lezel e gevridi gant telen an sele.

Me hoped, sent Breiz-lez hag Itron ar Folgoat,
Chou ho peuz er fo gristan kennezet hon broad,
Da rei d'in poell ha kiant, vit ma c'hallin ma-un
Meeli 'n eur c'his deraad vuzudou Salain.

Toat da c'houec'h kant vloa breman, etal ker Lesneven,
Ge ganet eur bageliek en eun tiad pevien,
Hag an hano Salain, lakat d'e vadean ;
Oale den pegen brudet e teujo davean.

Kaset e oe da skolla d'an tostan manall,
Hag ar venech a bonniaz awalc'h 'eit hen diaki,
Moa ne hallaz e spered digeri da noira
Nemed da zion gomz kentan an *Ave Maria*.

Dre ma talc'he da greski, ne oe biskoz barrak,
Na da vonet war vicher na da vaeret henvek
Nemed da gana dre-holl, gant e fouez Iritina,
An diou gomz an doa paket en *Ave Maria*.

Ha, pa deuz an ankou d'ober an disparti
'Tre o dud ha Salain, chomaz hep tan na ti,
Ken psour ha ken ezomek, ken diskrog a bep tra,
Ma renkez 'had an henchou mont da glask e vara.

Deuz an eil ti d'egile, dez an eil dor d'eben,
Ar c'hezik a vellec' p'eglet gantan e bann ;
Pe 'n ije pe 'n ije ket, war bep treoujuz 'kano,
'Vel atao e veulde di Rouanez an Ne.

Vit e chomaj, Salain an evoa dibabet,
Tostik da ger Lesneven ha pell eur troz ar bed,
Eur c'hoat dou ha dudiaz, eur feunteen gar 'n e greiz,
Ha gouelec'h ma richane noz-de l'poued Breiz.

Eso, dindan eun derven krommet gant an amzer,
Fors pegen rust ar goanvez, fors pegen yen an er,
Etre yud al loened goue ha trouz an avelion,
Bep noz en em aslene war eur gwede dehou.

Kreiz ar skorn ar c'halata 'n e feunteun e lamme,
Hag an dour en dro d'an 'vel eur barrad ane
A sirinke, a hadkouee dreist ar c'hoat 'n eur c'halata,
Hag hen talc'he da gana e *Ave Maria*.

Pe c'hoaz en em vraselle dez bodou an derven,
Ken e tene d'e wetel bugale Lesneven,
Hag atao e vonskane e vuzellou euzuz
An hno muia karet, hno dous mamm Jezuz.

Da heuilh monez an etnigou pe komnar an avel,
Da zaludi ar c'huz heol pe an de o sevel,
Da zidul e spered empad hirder an noz,
Bepred ar memes hano gant ar memes bennoz.

Eun devez, er gwall amzer ma oa brezel en Breiz,
Lod o stourm Vit Yann Monfort, lod all vit Charles Bleiz,
Soudarded a zigouez gantan en eur c'houlen :
'Da Vreiz out pe da Vouffort ! Lavar d'emp prim ha
(krenn !)

Spouronnet eo da genten ; mes, o vran pedet,
E avokades sstatel, lars d'ar soudarded :
'Me etre Bleiz ha Monfort ne ran fors pehini,
'Da Vreiz an servicher, ra vo bevet Mari !.

Ar soudarded, 'n eur c'hoarzin, hel loskaz da vale,
O wetel o diskiant evel ar vogale,
Ha ken berr e damm spered aboe e gentan oad,
Ma vije dre ar c'harter les-hanvel e Pol-a-c'hoat a.

Isleg e zaoc'ugent vloa e vevaz evelao,
Dierc'han ha diskabel, dilhad ebet morsa,
Nomet droublou dilezet gant an amezien,
Boad ebet 'med kreun-bras distrempet en dour yen.

Setu neuze eo skoet gant eur c'hlenved marvel :
'Valket diwar e delion n'intentaket sevel,
Vit mouet 'n eun ti kristen bennak da louezout :
Lech en doa c'heantel bera e renkaz cebui.

O c'houzout oa o tostat divez e damm buhe,
Divez ar poanlou kaled hag ar goanv d'iden,
Evouez 'tresek an nevou 'bigne m'oc'h eader,
Vel hini an darzanel pa deu 'n neve amzer.

Hag an dud a hirvoude war e stad reouzid ;
Mes oa ket lec'h a hirvoud : ar peuz-kez klanvidik
Oa euzusec'h, o vervel war blad noz an douar,
Vit ar brasa rouane kreiz o ners hag oloar.

Rak e zaoc'uged digor war gaerdor e hunvre,
A vele dremm vinget ar Werc'hez a gare,
Ekreiz eur strollad sele hag eur sked dreist-natur,
O vousehoaz fealvez war-ze be c'houadur.

A-wechou vije gwelet gant an dud diwar-dro
Sklaerijen ologern azioch e c'hoat dero,
Ha klevet mouezion dispar, mouezion leun a dud,
O kana da Vamm Doue enor ha meuldeud.

He c'hano war e vevaz, ar c'hezik a varvez ;
Ha kerlan den, o tremen dre ar c'hoat, hen kavaz,
Aslene war an douar, lret hen flour, ken kaer,
M'en doe p'ean o anveout kof maro ar c'blaster.

Didrouz e oe seballet 'lad e feunteun dour-za,
Dindan ar gwe disheulik hag ar bleuzion bras
Etre richan an eozik ha l'roz an avel goue,
Diwallet en e ziskviz gant seligou Doue.

Aukwaet e oa ar c'hezik gant an holl er bed man ;
Mes eun de eul lilion, hag hi deuz ar flammaz,
A oe gwelot o savel war c'houre be ar paour,
Goleet holl he delion a lizereann aour.

Daoust ma oa fors saouez, ar saouez eo kresket,
O lenn ar gerion latin war bep delien merket :
Rak kanaouen Salain e osat o diskleria,
Gant eiz lizerean gentan an *Ave Maria*.

Toulet ar be, oe kavel, tra saouezoc'h c'hoar l
Ar c'horf bet pell en douar ken fresk evel biakoz,
Hag e vuzellou digor leun a c'hoaz vad bleuzid,
Ha griou al lilion o tiven 'n e c'henou.

Breiz a bez a ziredda da wetel ar buruzd :
An bini 'oa bet dister ha paour direg an dud,
O veili hag o karout Mari hele ruha,
A oe breman, er maro, sheleat gant Doue !

Enr chapel gar eo avel eo gant fe Breiz,
Ha breman al lilion zo troet 'n eun iliz,
'N eun iliz-veur e l'geren war he zal benerez,
An diou gomz karanterez bet plijet d'ar Werc'hez.

Tad a den dre vilieron a bod stad, a bep oad,
Da badi Mamm hon Zalver en iliz ar Folgoat,
Ha bennoziou diniver a ve skuilhet warne,
Dre zorn ar c'halaster-bara set da zant braz eo ab.

Salain, paour galleuzid, bep madou na spered,
'N eo trech d'ar rouane ha trech d'an dektored ;
Rak, euzuz ha didroublou ekreiz ar bourente,
Da gilion gwerc'h na vevaz 'med ar gwir garante.

Tal eur zell a drogere breman war da vro Breiz :
Dalc'h an hunvre 'n hon spered hag ar fo en hon c'hoar
Vit ma-treustomp ar ruhe fresket ha diuez,
'N eur zaval hon doulegat, valdout, atao d'an nech !

T'AR GAUZ.

ROIDIGEZ PRIJOU AR BREZONEK

Komzet zo bet ar zun all euz ar prijou
en gouelou Lesneven d'al labourioz skrivet
brezonek. Darn euz ar prijou-ze a zo bet roet g
an Otro de l'Estourbillon, rener Kerdigez Breiz,
re-all a oa kinniget gant an eil rener, an Otro Vallée.
Ar c'halier ma oa merket ar prijou-man warma

kollet en Lesneven. Setu hen adkavet ha
verkomp neuze war Grouz ar Vretoned, evel
arzelone, hano ar varzed kuronet, gant eur gerien-
enneg bennag diwar-ben pephini Euz e du an Otro
proult, ar vizekia euz an holl Vretoned, evit
moment a zell ouz ar breonek an eus teurvezet
da, eul, eun ali bennag d'ar varzed, war ar
wellad-doare-skriva.

I PRIZ DIBABOU-BARZONIEZ (Kant lur).

Kenta priz ha pob a vedalen 25 lur d'Ar GARRIC ha
Du-Na-Dou.
Eil priz ha pob a vedalen 15 lur da VELIAS, LAOUIC.
Treda priz ha pob a vedalen 10 lur da AZENOR, KLAODA.
Kenta menek a enor d'Ar GALL, BOSCHEN, GWENNOU.
Menek d'Ar BRAZ, abad GUILLENOT.

II PRIZ AL LABOUR-DOUAR

105 lur roet gant an otro Vallée, mekaniker ha Kroaz
ar Vretoned.
Kenta priz (50 lur) d'an otro KERNILIZ euz Ponabad.
Eil priz (15) da LAOUIC.
Monegou a enor d'ar otro Tanhigot euz Kemper. ha
Gah dimezell L. Charran euz Kermaria-Sulard.

III PRIZ GWERZIOU (50 lur roet gant an itron S. Vallée).

Kenta priz ha pob a vedalen a 15 lur da VELIAS, An
Gall.
Eil priz hag eur vedalen a 12 lur da V. KOAT a Von-
troulez.
Treda priz hag eur vedalen a 8 lur d'Ar GARRIC.
Menek enorus m'arbed da GUAODA.
Menek enorus d'Ar SKOUR, An BRAZ.
Menek da BERNHOUMS, dimezell CHARAN.

I Priz dibabou-barzoniaz

Ahberve an hini a roe ar priz, a c'houlenne digant ar
varzed dibabou-barzoniaz evel warlene, gant an diviz-
man lakat d'oupen : *Al labourioz a vo barnet dreist-
holl en zell d'eur vro. Ar pezh a c'houlennomp digant
ar varzed n'eo ket hephen skritva reiz ; lakat o
foan euro gwella da rei enor d'ar otro Breiz, da gervat
ha da binvidikaat ar brezonek ha da zavel spered ar
Vretoned a d'efont da ober ioc.*
Ar Garrek eo an hini an deuz graet ar gwella ouz
chont an donozoner evit pezh a zell p'ieuzri gant ar
vro ha senei spered ar Vretoned. Dindan an hano a
« Oled Breiz » en deuz displeget evel eun daulen euz
kuz ar gwir-Vreizad adalek o gwel beteg e vez, gant
ar gelenadurez-man etag ouz pep lodenn euz an daulen :
a gwelloc'h eo stad ar gwir Vreizad eget hini ar Breizad
Ivred ! Dre-ze, en tu-hont ma 'z eo skrivet euz ar
gwella, labour ar Garrek a zo skouerius enna, hag a
dalvero, etouez ar re genta, da euz ha da zavel spered
ar vro.
Doust an reont ket eun doare levrik sort « oled » ar
Garrek, ar peziou kinniget gant Dir-Na-Dor a zo bet
haet mad-tre ivez gant ar varzerien, dre ma yev
enne gwir rator hag a ra d'ar spered kemer e lusk diwar
ar bed-man da zavel d'eur bed uheloc'h.
Ar priz kenta a zo bet lodennet etre Ar Garrek ha
Dir-Na-Dor.
Peb a eil priz hon euz roet da Velias ha da Laouic
dre ma 'z int, o-daou, gwir varzed, spered haer hag o
c'houlout kroul danvez o labourioz, pe, da viana,
stumma an douvez-ze en eur c'hiz nevez p'e gemeront
dioc'h ar re-all.
An trede priz lodennomp etre Klaoda hag Azenor.
Heman, Azenor a skriv euz ar gwella en brezonek Treger
hag an eil priz an nize bet, a dre zur, paedo an troi-
gerioz diwar ar gallek euz re-ane en e zifab e lech
pezion euz e benn e-unan. Evit Klaoda, eun dudi eo
gwelad-anezan o vont war velad peh bloaz. Breman
a skriv e bezion en eur brezonek (hini Leon) Treaz, ha
reizoc'h kalz eget warlene. Ag danvez an ive a zo mad ;
n'euz nemet an doare-displeg euz a gement e vije c'hoaz
eun tammik treuz ar stumin anez.
Nez euz ket en Breiz, a gredan, eur rimer all
kenkouls ijinet hag an otro ar Gall. En tu-all d'ar Garrek
e vije zoken evit pezh a zell lakat a-gevret rimou leu
ha p'ividik o kana ouz ar skouarn hag o luskella dudius
ar spered. Gwell a zo ma vije an danvez euz gwerzioz
an otro ar Gall ken c'houk hag rimou ! Huyreou nan
eo ken skouls ! ha, doust d'an havrouz ze da veaz euz
ar c'hara-rikt ket awalc'h evit pezh a zell addeci spered
ar vro. Danvez fouanuz a gavomp ar c'houlout en
oberou Bosch, gwell, an darnvian ane, da skel
gant an otroz Komb. He « hollik » euz int evit ma
hullomp prisin ane. N'euz for, doust d'an Aotrouz
Komb, e roomp, da Yocher kenkouls ha d'an otro ar

Gall, eur moneg shorns bretoned. Kement-all a vo
ive d'an Aotrouz Gwennou evit « Moneziou Breiz »
dibab kannaonenn ouep da enebourien ar vro.
Eur menek enorus d'an Aotrouz ar Skour, ar Bras,
ha Guillemot. Ar c'henta zo mad-tre da zavel fallennou
an eil an deuz kompennet gwerioz kox ha zavel troi-
gerioz mad diwar ar gallek ; ar trede an deuz gwelad o
zoare, hag e bezion zo gwelloc'h eget re warlene.

II Priz evit eur skrid war al labour-douar (roet gant an Aotrouz Vallée mekaniker en Saint-Brieuc).

Ar skrijou kinniget a dlec beza skrivet war unan
peunan euz an danvezioz-man : *Sevel ar gweunan —
ober ar jist — labourat an douar gant ar benicioz
nevez : abar braband, haderezh ha neslered.*
Etouez al labourioz kinniget brevez euz unan hag
a zav dreist ar re-all, da genta dre ar sept anezha
(peadra da zavel eul levra a gant a bjennou), hag ive dra
wizegez an oberer : an Aotrouz Hyscinthe Kerniliz,
labourer-douar Gwared-gweon en Ponabad. Eal labour
benneg hag a ra enor war eun dro, ha d'ar brezonek
ha da labourerien-douar Breiz Izel !
Setu war al labour-ze barnedigez an Aotrouz Joanno,
gwenner brudet euz Brez-Treger :

« Eur pezh labour kaer 'n euz graet Hyacinth
Kerniliz diwar-benn ar c'houlennomp gant sternion distag
pelem-laka, 'vel ma ve lazet amin. Neira da zislaer
el labour-ze nemet eun draik bennag unan hag a-hont.
An hini gwasa euz ar mankou-ze eo pa lar an oberer
n'heller ket gant kolennou plouz tennan ar mel hep
mouga ar gweunan. Kroaz ar Vretoned ha deuz diskleriet
d'he lennerien an tu d'ea em gemer evit lemel ar mel
heb ober an distera pezh d'ar gweunan. »
Kement ze na vir ket ouz ar skrid en e bez da veza
mad-mad.

Gant-se e roomp d'an Aotrouz Kerniliz ar priz a hanter
kant lur kinniget gant an Aotrouz Vallée, mekaniker.
Eun eil priz a bemp skodek a vo kinniget da Laouic
gant Kroaz ar Vretoned evit eul labour mad ha piuz
da lenn war an s'ar-braband hag an haderezh.
Eur meneg a enor d'an Aotrouz Tanguigot euz Kemper
'n euz savet eur skrid war ar gweunan, ennan alioz euz
an talvoudosa, nemet e vrezonek a zo fall, penslet
ma'z eo vommou gallek, latin, italianek, zoken.
Eur menek a roomp ive d'an dimezell Charran, Res-
pentei he deuz, en eur brezonek reiz ha mad, d'an holl
c'houlennou, e lech kemer unan ane hepen. Gant-se,
doust d'ezel da vezan lazet-tre mad en eur brezonek reiz
n'he deuz ket gallet displega hir awalc'h pep-hini euz
he fenadoz skrid.

III Priz an itron Sophie Vallée hag an Aotrouz Erwan Vallée Gwerzioz

(50 lur da lodenni etre ar gwella gwerzioz diwar-
benn seot-Breiz, trec marvailhus histor Breiz, pe
hon yez brezonek ken gwasket en amzer-man).
Ar vaanerion o deus reuket lakat a goste, dre na
o ket ouzdriz ar genstivadik, eur pezh euz ar gwella,
skrivet gant an otroz 'n abad Guillemot, ha displeget
ennun eur p'ient a dalvoudigez vraz : *Proven Doue
dre an urz hag ar gempennadurez a veler dre ar bed.*
Ar priz kenta a zo bet lodennet etre an otroz ar
Gall ha Meliad.

Ar c'henta en euz savet eur werc euz ar brava diwar-
benn *pinjon eur baron a Vreiz-Izel*. Ar pezh zo skrivet
ha displeget euz ar c'henta. Eun abog hepen a zo bet
kavet e labour ar barz-ze. Doust d'ezan da veza lakat
e zanevell e Breiz Izel, na zebiant ket an danvez-anezan
bezan tennet euz histor Breiz. — Meliad an euz savet
eur werc, mad he skouerius, en enor da zantez Borha,
patronez o barroez.

An eil priz a zo euz da Visant koat a Vontroulez
evit e labour war *Jin a Freiz*. Speredet euz ar gwella
eo V. Koat. Perag na skrivet ket en eur brezonek reiz !
An trede priz hepen a zigouez hag ar Garrek,
doust m'en deuz skrivet e labour euz ar c'henta 'vel
ma 'z eo boaz da ober, dre ma'n deuz komzet deuz
histor ar brezonek hag ar yez keltiek, hep beza studiet
a-walc'h war an treo-ze.

Studia e histor a diefe ive Klaoda da ober : heuliket
an deuz re striz an tad Albert, en o werc war seiz sant
Breiz, mad-tre a hent-all. Ar c'henta menek a enor a
roomp d'ezan.
Eun eil menek a enor a roomp d'an otroz ar
Beaz hag ar Skour, evit o gwerzioz, dibabet mad an
danvez ane nemet displeget eo bet an danvez-ze en
eun doare eun tammik re dreit.

Eun trede menek d'an dimezell Charran evit he
gwerz war ar brezonek. Warlene he deves graet eun
dibab mad a varvailhus ; euz he deuz savet gwerzioz
evit ar bloaz. Doust d'ezan da veza mad, ar
varzoniek na deu ket c'hoaz kenkouls gant hag ar gomp-
pion.
Eun nebet allow d'ar varzed war an doare da
skritva reiz ar brezonek, gant an O. Braud.

Esitar bloaz na gavomp bet en oberou hon barzed
koment a vankou braz sort ar re-man : hen o lech
en (dans, en gallek) ; ha e lech a (de, en gallek) ep o
lech hep ; awalc'h en lech anezan.
Hano o dije dreist-holl da lekat evez :
Da gentan, euz si fiacrou na na d'eur da ober impl,
anezi nemet evit ou, kosonen, pa ve distaget evel euz
Treger hag evel e pe v'eo Leon ; gant-se, arabad skrivaz

ar pezh-hano a vel (o lech d'ouez) ; en gwelad ar man
(o lech en gwelad ar mor) ; awalc'h eo (e lech komezet
eo) ; ma ioc (e lech me ouez).

Dan eil, ouz al lizereunou gwasket : Arabad trei
and'hap abog pa adreuz evel par skrifer : o c'houzou,
lech o gouzoug ; ar babois e lech ar poblu ; ar gur-
nos e lech ar c'hrounou.
D'an trede, ouz reiz an hanou : Na dier ket
lavaret, gant Goeloz, *dre lagad e lech dans lagad* ;
na keanebont gant Tregeriz, *diou alar e lech h' daou alar*.
D'ar pevare, euz an aragennou ouz, euz : *diouz
deuz, na dleci ket bean mesket kemeret an eil evit
e ben-evel pa skrifer trei acuz Doue, e lech trei ouz
(car zu) Doue.*
D'ar pempved, euz an doare da zavel ar frazennou-
sujet. Na dleci ket staga ane ouz ar frazen-revez evel
en gallek. Da skour, skriva a dleci : *Me gred eo so fur
ar paotr bihan, ha nan : Me gred ar paotr bihan a zo fur.*

D'ar c'hwec'hved, euz ar gerioz a implijer. Darn
Darn, pa na gavont ket gerioz brezonek, a gomer re
c'hallik ; darn azeblant re duet da ampresta gerioz
keunraeg 'vel *hones, daroganic e lech histor, diou-
ganou* ; re-all a form gerioz neve en eun doare izik,
'vel *Dro-garante e lech Karante-Vro ; dont anzer e
lech anzer da zont.*

Eun dra vad e vije d'an holl studia, Ezun hon
euz, dreist-holl, da studia histor ar yez, rag, dre wleat
penoz e teu ar gerioz da ziwan ha da griki, ha dre
enojhepen, e'ch hollor intent ar perag euz o stum hag
anout ivez penoz e tuer em gemer evit o skriva reiz.

Eun all evit an amzer da zont
Evit kloza n'hellan ket ober gwel eget adaret aman
ar pezh an euz skrivet war ar galen vad, Spered ar vro :
Ar bloaveun diveza a zo bet evit hon barzed,
dreist-holl eun amzer a studi. Studia a oa red da ober,
evel pa lavarfen, evit p'ientri ar bentek : *Ar brezonek
eo bentek ar varz, pa zav gant an varzoniekou, hag,
evit ober labour vad, a bouez e oa d'ezan haout eur yez
glan, uhel ha pinvidik.*

Breman, p'o deuz hon barzed eur bentek deread,
da lazet eo eur yez e'ch hellont displega pep tra gant
eun doare reiz, freaz, ha dudius, ar pezh o deve d'ober eo
*diffenan o vro, a spered, o gision, o yez, argalet ma'z
int a bep tu gant ar Chalonned ha dilezet, gwerset
soken, gant hals a Vretoned.*

Ar c'henta evit ober al labour santel-ze e vije *dishi an
Histor*. Ni Bretoned a zo eur hobli, gant he gouez, he
gilion, he spered, a yez, he galdiged digant Doue. Pa
glasker hon diroudenna diwar hon hent, d'ar varzed eo
diskouez d'imp kentelioz an Histor ha skouerion ar
poblu keltiek all, bet heskinet evelomp ha chomet an
trech gante dre ma'o deuz gouezet en em zifan.

Goude an histor ha skouerion ar poblu all a *Gallia*, ar
pezh a dle ar varzed da studia eo dreist-holl an *tantou keltiek*.
Enne vev en ehon gouenn ha na vije netra
galloudoc'h evit hon d'hini, mar karfe ar varzed ober
o mad gante. Ma vije savet barzoniekou kaer war ar re
galanuz euz hon touioz, ha ma vije kaset ar c'hanoou-
noze en kement goul, en kement fest a vije en Breiz,
buan e tle ar c'houlou da donna oute. N'oc'h euz
nemet skellet ouz ar pezh a zo c'hoarvezet pa savaz Jaffren-
non e « Bro gor ma zadou ». Muioc'h a vad an deuz graet
ar c'hant-ze eget en holl leorioz a ouzlegez skrivet war
ar yez.

ABHERVE
Rimer haeren vrezonek
Reoredigez Breiz.
Emeur o vont da voulla kanoouenn war habereunou
distag. Diou evit eur gwennek. Gouenn ane diwar-
vremant. X.

Tristidigez ha ged vad

(D'am migno un ABHERVE)

Eoz a bep koro a Vreiz-Izel
E sav, douget gant an avel
K-e-lei-er doaniz, fora klomou,
A wesk, stouat hor chalonou.

Eur brezel kalet ha disoules,
Zo graet d'hor yez, ar Brezonek ;
Mall eo ganto ben diframma,
Digant paotred vat ar vro-ma.

An disoulet e-unan, a dra zur,
A c'houez an tan eo dud distour,
O eus dra bevar c'horh ar vro
Da loda anken ar maro

Kement tra vad, Bro, Feiz ha Yes,
A zo brezel, mar d'eo truez !
Karantez ebed mui enno,
Leun int a gasouni c'hoero.

O va Doue, pe lech emoc'h ?
Diakouez ho kalloud pelloc'h
Na hir amzer an dud fallik,
A wall-gassez hor madou sekret.

Doust an s'ar ket har dro,
Gouent, stouat en he d'ouro,
Dilabot 'n nouz tud kolonek,
Da zifan mad ar Brezonek.

Mil bennoz d'ez'ho, o va Aotrou,
Evit hec'h oll vadlec'hoz,
E kever hor Bro Breiz-Izel,
A zo bet d'ez'ho a tao fide!

Setu eun nebeud bloaveunou,
Ma vez graet kenstivadegou,
Evit dougen ar varzed ter,
Da labourat hon yez ken kaer.

Paotred yaouank euz ar gwella,
Dre gant a ranke o chonta,
A gar bep bloaz, e Brezonek,
Gwerzioz kount d'ar genstivadek.

Hor c'halonou a leouenna,
Pa wlemp an dud gouitika,
O panna stard evit hor Breiz,
Dre ma wassa d'ar brezel k'riz.

Ar Brezonek so enoret,
He dre-oll muioc'h-mui komzet ;
Hon tadou kor eo o bezion,
A d'rid brema o chalonou.

Ra vevo gallouduz ha pell,
Kevredigez hor Breiz Izel !
Pez anavezet ra vezo,
Euz eur penna d'ar penn-all d'ar vro I.

Nan, nan, va c'henvrois karet,
Hor yez na vo ket diskaret ;
Na varvo ket ar Brezonek,
Tra vo en Breiz tud kolonek !

Klaoda GERZADIOU.

EUR PENNADIK HISTOR

Diwar-benn ar Markiz Ponthallak, Gwennou Breiz ha
stad ar vro d'ar mare-ze.

(Kontadik).

VI — Gwirion ha Tallho

Bernion arc'haat a zigweo da Vreiz da zavel hep
bloaz, p'eo gwir e renkaz, meur a wech, zavel hec'h
million war eun dro. Empad pell amzer, ar Brejion
gemenaz war o chonk, evel dre varched, ar garg da
zavel ar sommon divizet etrez ha kommission ar Roue
O vean ma anvevad mad pinvidiger ha talvoudiger pep
hini, e rannet ar bec'h dre ar vro en eun doue ma
c'hellent. Mes, allaz, ar rounez a zontar kaout muioc'h
a leveon en eul lakad da douch ane, tud a rator evit
tallho, hanvel dastumerien pe koll-kored ; neuz etrez
e eo touzet ar paour-kez Yann-Goer deuz an treuzha.
Hogen, gortoz a renkemp da ganta pep tra, dre ma
teuz e dro.

Benn gallont dastum kement all a zavre diwez-
gonk eur vro keur peour evel ma oa Breiz d'ar mare-ze,
e vije ezom da skei stard euz tu bennag. Diou vampa
dalvouduz a oa da zavel tallho : da genta, femu ar
gwerrion, braz ha bihan, lakat war an evabou, hag a
skeis dreist-holl war ar varchidourien hag an hostioz ;
ha goude, ar fouzjou, pe an dalioz a vije lakat, dre
dan pe dre diegez, war goure douarou ar d'ad hepen ;
an daljennil dre ma raent ar brezel diwar o disp'ar-
na taent a fouzjou nemet evit o douarou ballhet pe
lereou-gwir (domaines congéables). Tamn ha tamn,
e teuz kalz a fouzjerien d'en eun deuz emaez ha da breza,
o d'izamp gant eur priz uhel eur wech peot.

An traoz-ze holl, Breizis, a oa intent skler hag
englet mad berve gwirioz hag evit brass mad pep den
ha pep tra. Bikoaz Breizis na eo gwelloc'h lesonet
evit na oa Breiz. Mes, gwasa 'n em gant gant ar
Republik-se evel gant meur e hini all, ne gendalc'het
an diou gousten da heul an divizion bet gret, hag etrez
o vean tud ar Roue o chacha gante atao mad
c'hellent, e teuz a-dammigou da zismitra eun
zavel deuz ar brava ha deuz ar plomma a eo gwel-
liskouz.

ERWAN HERNOT
KIZELLER KALVARIOU HA MEIN-BESTIOU
En Iasthuon
GOULENN AR PRIZ HAG AN TAOLENN
Saint-Brieuc. — Imprimerie Saint-Guillemot.

KROAZ AR VRETONED

ROZMAVANC'HOU

Enf skoad ar bla evit Breiz ha Bro-C'hall.
2 wennek en tu-all da 22 real evit ar Broio-keltiek.

Ar brezonek hag ar feiz.
A zo breiz ha c'hoar en Breiz.
Furuz ar Gela.
Gant brezonek eo doue ar feiz.
Gand ar gallok en ala a Vreiz.
Furuz ar Gela.

SKRIVANIERIEN

Kas al labourer pe d'an OIRO VALLÉE, Rener
Ica Zant-Briek, ZANT-BRIEK
pe d'an OIRO MOAL, Skrivanter
27, bati Charner, ZANT-BRIEK

Dalc'hiñ bepred d'ho brezonek.
Yez ar dud vad ha kelouk
Yez ar feiz eo : ma va trechet
Ouzpen ar Yez, e ve Pecheñt
M. I. I.

Tri gweñez pep ardennoed-
skritur.
(Dibenn e breiz evit weat a
embann dreuz-tu.)

ALI D'AR SKRIVANIERIEN

Ar bloaz-mañ evel warlene Kevredigez Breiz a roio harp euz he gwella d'ar skrivaniereien da embann ha da skigna o leoriou brezonek, gant ma vont skrivet mad ha mad ivez an danvez anezo. Evit esaat d'omp al labour-embann, e pedomp ar skrivaniereien da gaout ar vaddeuz da gas al leoriou, m'o deve c'hoant da gaout evito pae-roniezh ar Gevredigez, d'an Aotrou Franses Gatrell, Sant-Nikolas ar-Pelem.

LEVR NEVE GLANMOR

deut eo er-maez euz ar 10ach.

Meur a wech ez euz bet menek aman euz levr nevez Glanmor Moux an aochou. Setu hen deut er-maez euz ar wash ha lakset en gwers en kement levr di Vreiz-Izel. Kavet e vo da brena aman e bureo Kroaz ar Vretoned hag e ti Hamel, Sant-Briek.

N'hon deuz ket ezom d'ober meuleudi al levr nevez. Ar skrivaniereien, an aotrou Glanmor, a zo anavezet mad ha brudet evel unan euz hon gwella barzed a Vro-Leon. Darn eus e oberou, evel ar Roc'h, an Ankou, hunt va bugel, a zo bet prisiet zoken en kenstrivadegoù Kevredigez Breiz ha biskoaz priz na oe gwelloc'h gouezet ; rag, en tu-hont ma 'z eo ar furn ane euz ar gwella, danvez peziou Glanmor a vez atao kentouls hag o furn.

Ganet en euz Volenez, Glanmor n'an deuz ket e barr evit kana treo ar mor ; kevren gentan e levr an deuz gwestlet d'al labour-ze hag, er gevren-ze, eo e kaver ar pep gwella euz e oberou : ar Roc'h, al labour mór, ar mór ha, dreist-holl, kan ar merdead, eun daolen ken brao livet ken e teuer da ouela d'ar paour kez merdead, evel pa vije e gorf beuzet dirag daoulagad al lenner. Rak treo gwelet, santet, bevet gantan eo a deu gant Glanmor pa gomz euz ar verdeidi ha ne ket treo kavet el leoriou pe savet diwar e fantazi e-unan.

Er c'hevrennoù-all ez euz ive peziou dispar hag a dilefe holl Vretoned o disk d'ar evor, evel ar c'han War zao, gwestlet d'an Aotrou Roudot. Deut mad e vo ar c'han broad-ze, moarvad, gant holl strolladoù paotred yaouank a Vro-Leon ha gant Tregeriz ive, em eur esper, p'o devo intentet ar re-mañ ne reont ket mad o tilezel hon brezonek evit kanaouennoù gallek 'vel p'o dije c'hoant da laouenaat e galon da Gomb, argaser ar brezonek. Da rei d'orn d'e da sistrei buhan war an hent mad e roomp pelloc'h ar c'han War zao war e hed.

Bez 'ez euz c'hoar e peurrest euz al levr perlezennou a leiz, re ane evit ma c'hellen laret eur ger war bephini : Eur menek a anor, dreist-holl, da Hunt, va bugel, d'an Ankou, d'an Disput etre ar Molenezad ha paotr Eussa ha dreist-holl, d'an Daou gosiad, eun doare danevell (pe varvailh) displeget euz ar c'haera en eur brezonek euz ha freaz.

Evit kloaz, ec'h alimp stard an holl Vretoned da brene al levr nevez a dilefe kavout eul lec'h a enor war estajeres-leoriou pep den disket en Breiz ; Na gomzan ket hepken euz ar re a oar ar brezonek ; ar c'hallegerien woken a dilefe lenn anezan ; hag euz e vo d'e hon ober gant an droidigez e za bet tsket euz lost an holl bajennoù. Ouzpen an droidigez c'hallet ez euz ivec el levr nevez toniou euz ar c'haera. Dek real eo ar pris, 5 gweñez euzpe evit an tisker.

Ma Beaj da Jeruzalem

Levr nevez hon mignon mañ, an abad Clerc, a vo prest hopdale hag ec'h leller goulen anezan diwar-vreman. Netra dadiouoc'h evit levr *Ma Beaj Jeruzalem* da lenn enpad nozveziou harr ar goanv. Evit ezetaat d'an holl e brenan setu eno an diviz a zo let savet : Na gousto ar *Veaj* nemet eiz real pephini evit kement hini a brene elwec'h war an dro. Digoueout a ray gant prenerien al levr ar prez a digoue gant ar veajourien : Nebutoch a ve da zispign evit pephini pa veajer a-gevred.

Eur skoad nebeutoch eta o devo da zispign ar Vretoned a yelo a spred da Jeruzalem gant al levr, mar 'n em glevont elwec'h evit beaji a-gevred, da laret eo evit prena *Ma Beaj Jeruzalem* war eun dro.

Kanaouennoù war baperennou distag

Ar c'hanaouennoù, a oa bet komzet ane war ar Groaz dive-an, a zo moulet war baperennou teo gant peb a don euz ar c'haera. Setu eno hano ar re a zo prest ; re-all a vo moulet larec :

Kan bale paotred Breiz war don Seiz Gwengamp, gant an diskán : *Breman, bepred 'n despet da Gomb, Bretoned, Kristenien vefomp.* — *Ar barzik.* — *Bech d'ar Gallou,* eur zón fentus war eun tón dansal. — *O ma Bro gaer a Vreiz-Izel.* — *A hed an noz.* — *Kimod ar Merdead o vont d'ar Chin.* — *Divezatoch 'e vouldfomp : Ar van baour o lenna d he bugel bet kollet war ar mór.* — *Katel gallet.* — *Leur-ger ma farrouz.* — *Anjelus ar paotr buhan ;* hag eur bern treo all bravo'c'h an eil evit egile.

TER GANAOUEN EVIT EUR GWENNEK

Goulen ane buhan, ar re o deve c'hoant da gaout ; rag an darnvuia ane a zo bet goulenet en aróg gant paotred vad patronachoù Bro-Leon. Ar re-ze a ziskouez ar skwer vad evit peza zell derc'hel d'ar brezonek en despet da Gomb. Pegouls e voint-i heuilhet ive gant paotred yaouank Treger ?

WAR ZAO

D'am Ao. Roudot.

Lar d'in, petra rez-te, Breizad,
Epad ma youc'her : « Argad ! »
Epad ma youc'her an dud fall :
« Brezel d'an Iliz ! », e Bro-C'hall ?
Lar d'in, petra rez-te, Breizad,
Epad ma youc'her : « Argad ! » ?
« Vel ma bro Breiz, me oa atao
Sounn ha stard, me oa war zao.

Ar roc'h morse na bleg he fenn,
Morse na bleg an derwen ;
E-kreiz kounnar ar gwall-varrad,
Roc'h ha derwen a zalc'h mad,
Ar roc'h morse na bleg he fenn,
Morse na bleg an derwen,
Hag evelto me vez atao
Sounn mad ma fenn ha war zao.

Piou a oar stourm 'vel ar Breizad,
Pa vez dent kouls ar stourmad ?
Ar Breizad na dec'ho biken ;
Piou dec'h ? an trubard hepken.
Piou a oar stourm 'vel ar Breizad,
Pa vez dent kouls ar stourmad ?
Eur gwir Vreizad a vez atao,
E-kreiz an emgan, war zao.

Ma dourm krog mad en eur penn-haz,
Me n'oun bet trec'het biskoaz ;
Kroaz ma Doue war va c'heloun,
Biskoaz me n'em euz bet souñ.
Ma dourm krog mad en eur penn-haz,
Me n'oun bet trec'het biskoaz.
Leol ha gwirion me vez atao,
'Nep d'ar gaou, 'ma vez war zao.

Me gar ma Bro, me gar ma Breiz,
Me gar he yez hag he feiz ;
Ouz an nep ray d'ez brezel
Me stourmo betek mervel.
Me gar ma Bro, me gar ma Breiz,
Me gar he yez hag he feiz ;
'Vit he difonn, me vez atao,
Evel va zadou, war zao.

Pa vezo deut pred ar maro,
Dispount, dinez'h, me 'varvo ;
Bevet an ho e gwir gristen,
Marvel a rin heb anken.
Pa vezo deut pred ar maro,
Dispount, dinez'h me 'varvo,
O souñjal e vo Breiz atao,
E vo Breiz bepred war zao.

Tonnat euz levr nevez Glanmor.

GWITALMEZ

Enor da baotred Zant Ardi !

Eur frealz hag eun dudi d'an neb a lida en e gwis eur galon freizad eo gweled paotred yaouank Bro-Leon pegen mad ec'h ouzont labourat da viret ha da sifon, eneb da Gomb ha d'e gonsorted, o feiz hag o brezonek :

Breman, atao, 'n despet da Gomb,
Bretoned, Kristenien vefomp.

An diskán-ze euz *kan vale paotred Breiz* a hellfent da skriva a-zioc'h dor o fatronachou, rag d'ez e vije ober d'e diskrégi diouz reolen ar Vretoned leal a oar derc'hel, war eun dro, da *Zoue ha d'o Bro Breiz-Izel*.

Goude *Paotred sant Martin Montroulez* ha *Paotred Lesneven*, setu breman tro *Paotred sant Arzel Gwitalmeze*. Ar re-man ivez a oar derc'hel mad d'o Bro, d'o Doue ha d'o feiz, daoust da Gomb. Hen diskouez splan o deuz graet, ar zut arrog hag ar zut diviz a en eur rei, en sall o fatronach, festou brezonek euz ar c'haera, e vo dalchet pell an evor ane er Vro.

Ken stank e tiredaz an engroez da zelaou, goude ar gousperou, ken a'hellaz ket eun darn yad ane kaout leac'h e-barz ar zall. Staget e oe gant ar c'hoari dreganoennoù brezonek a deuz euz ar gwella gant ar gane-rien, unan ane, dreist-holl, mad-dispar, an Aotrou Lammuel e hano. Goude-ze e oe c'hoariet ar *Mab prodig*, eur peuz euz ar brava savet gant an abad Beignoux, eun nebeut bloaveziou-ze, hag an deuz graet, a-benn breman, e dro Breiz, pe, da vuhana, e dro Breiz-Leon, pa 'z eo gwir e chomomp dalc'h-mad war-lerc'h en Breiz-Treger.

Setu aman hanoù ar c'hoariereien : Lammuel, an hini a dalc'he roll ken diez ar *Mab prodig* ; Per Colin, a c'hoarie tad ar *Mab prodig* ; Erwan Jakob, Loiz Biterou ha re ; all c'hoaz em euz ankouet o hano hag o deuz graet, war eun dro, ar vrasa plijadur d'ar sellerien hag ar c'haera enor da Rener mad ar patronach.

Ac'hanis, paotred Lannou, Gwengamp, Boulbrink pe Lanou, hep ankouat re ar *W. I. I.*, daoust ha ne verv ket ho kwad breton en ho kwadid pa wellt Bretoned kalonek tort ar re-ze ? Pegouls, etc, e kemerfet hardizeg awalc'h evit heuilh o skwer-vad ha c'hoari d'imp peziou brezonek ?

Zac'h an Ardou

(Kendalc'h.)

Godik a laraz ?

— Ya, emei, gwelet hon douz anean ha bet omp en riskl hon buo gantan. Ar plac'h-man a zo bet marvet, hag ar poz an euz badennet anei deuz a zivreeh ar maro, eo tomder ha sklerijen an heol. E kreiz ha c'houk, emei, he devoz gret eun huavre, hag oun deut aman ganti evit kaout eur respont war ze.

Godik a lezar ar plac'hik da gomz deus he c'hefridil.

Houman a yez war hennou he daoulin dirag ar brinsez : — O itron, emei, c'houi am oa gwelet, en em hunvre, c'houi ho peuz digaset ac'hanon sman evit ma 'm ije digasac'h sul louza da barean an dud paour a zo war an douar, gwasket gant Laer-an-Tin. Rost d'in breman al louzouze, itron, mar plij, ho pet true deuz ma zad, ma breur, ma mam, ma c'hoarrez a zo du-ze war an douar hag int skornet !

An itron a laraz :

— N'e ket, emei, deuz ma feurz me eo ho hunvre ; 'uz d'in eman an heol, hag 'uz d'an heol eman Doue ; (o lavaret hano Doue an itron gant a stouez he glin) ; hen an euz kaset d'ac'h ar we'liges ho peuz bet. Na ouien ket, mui evidoc'h, petra dalv da laret ; mez hen gollt a rin breman zouden. Me ya da glevet gant an Tan-Meur. Deut ganin !

Mont a rejont war o c'hiz 'treskek ar zal elec'h ma oa tron an heol splann. Ober a rejont tro ar palez ; ar magoriou anean a verve hag a steredenno ; a bep amzer o strinke luc'hed glaz. ra, melen, deuz a zindan ar palez, hag al luc'hed-ze, en eur gludronni, a nije ter evel ar c'harua deuz an oil korn d'egle, peg oz ar magoriou evel eun ilh'eton pe eur sarpañt, ha pa vijent tremenet, ar re-man a verve hag a lindre kaeroc'h-kaer.

Eun den, ma vije bat eno, a vije bat l'induct kant gwec'h evit unan ; mez ar brinsez, pa he devoz digmeret an diou blac'h, he devoz prestet d'e he natur tan, ha dreze, ec'h hallent bale kerhoñz ha bi etouez ar flammou beo.

Kas a re ane dre eun hent leun a vuzudou ; gwelet a rejont en eur vale kement seurt tra a ve gwelet ive war an douar, mez dindan eur fum all, skler pe deval herve al lod a dan a zo en pep tra. Tremenet a rejont en eur zal elec'h na vije gwelet nemet furmou plant, bleunioù gwe ; ar plant-ze a oa henvel ouz goleier, darn ane a oa leun aweloc'h, darn all a oa mouz evel pa vijent o tevi ekreiz eur vogen deo ; kement-ze a oa terrubl da welet. Pelloc'h e kavjont ar vein ; er vein eman an tan ; kement seurt men a zo a oa eno, ar vein talvouduz, g'oc'h evel stered e-larz ar recheñ bras izel ha lodan ar sklerijen ane.

Laret kement a welaz Godik hag he c'hemere'ez o-treuz palez an heol n'halifed biken, nemet hag ober a raj-d'itro ar bed ha niveri kement seurt tra a zoug huc, p'eo gwir en kement an euz buo e zo tomder ha tan. Gwelet a rejont ive al loened, pep-hini herve e furn hag e natur ; darn a sklerijonne muioc'h ha darn-all nehentoc'h. Gwelet a rejont dreist-holl er rasou tud ; ar re wann a dolo tan ar c'haeran, hag etouez ar re wenn, ar re ane o devoz ar vent vrasan, ar c'hoerhen gwennan, ar bleo melennan hag an daoulagad glasan ; ar re-ze a blante bean bugale henan an heol, rag steredenni a rent etouez ar re-all evel ma ra an heol ekreiz ar sters.

Godik a c'houlenas plou a oa ar ras-tud-ze, hag ar brinsez a respontaz d'ei : Ar re-man eo krouman he kalonikan tud a zo bet kiskoz war he touar ; tud a vrezel, tud a ijin, n'o devoa ket o far ; mez siouar, nebeut a oa dioc'h, hag e kouez-jont hini ha hini dindan telc'h ar Maro, war goz an tachennoù brezel. Ho touar an euz kollet o koll ane, al loden vrasan deuz e nerz hag e sklerijen ; an heritaj o deuz lezet war o c'hezh a zo re bouner evit an dud-all ; o spered a oa kien leun hag o c'heze, hag o c'heze a oa bet trompet e kreiz an Tan-Meur.

— Itron, emei, c'houi, plou eta e oa ar re-ze ?

— Keltied, emei an itron, a vije gret ane.

— N'halifan ket komz oute ? Ni, ive, hag a zo deus a vad ar Vretoned, e ve gret Keltied ac'hanomp.

— Bugel ! emei an itron, an dud-ze nan int nemet furmou, speziou hep buo !

Godik na oa ket evit distagan he zellou deuz ar c'harfoa ane a c'hoar hag a c'hened a steredenne kement dreist ar re-all.

Gonde bean tremenet aman, an diou blac'h, gant ar brinsez, an em gavaz er zal dindan da dron an heol ; klevet a rent zoken mouez ar muzik, hag o chalou a deuz da lamped'prievoc'h eno e c'hef. An itron a lezar emei eno hag a dremenas pelloc'h. Ne eo ket pell evit digazi, hag a-bep ma ne 'n em gavet gant an diou blac'h, emei teod tan a strinkas er ru, a reaz tor dro da gamaradez Godik, o poken anei evel pur gouez ; pe dec'hez, e oa kollet ar plac'h yaouank.

Ar brinsez a lavaraz :

— Bet he deuz ho kamere'ez he goulen. Laket ho euz war da daoulagad ha deut ganin.

Tremenet a rejont en itron, h. Godik a welaz adarre an heol bepred o virvi, hag o tref an ter vout anean, melen, ru ha

glaz, hag e kanan en eur drei eur muzik tener, tener meur bed.

Dreizan, pell-pell deuz al lec'h ma oa Godik, e oa peder form plac'h o teuzi, o teuzi tam biban ha tam biban evel ar c'hoar pan arra an tan warnean : ar merc'hed-man a oa henvel evit gwir, deuz ar golo ; ar vouchen enne e oa o ine ; nerz an heol a groge en o ine, hag o ine entanet a lake da dauzi o c'hoi dister.

An itron a lavaraz ?

— « Gret eur zell war ar merc'hed-hont : ar bederved eo ho kamaradez. »

Mez Godik na reaz van ebad, rag karante neruz hag he c'halloudeuz an heol a oa krog d'e devi ive, hag en em zante douget en despat d'ei warza an ter vout dan a droe, a droe, ha gane, o Doue ! gant kement a deneridigez !

An itron a dolaz ple hag a reaz d'ei pellad : neuze e tref-c'hez Godik, hag ec'h hallaz divoc'h an daoulagad. Na weled ken ar peder blac'h, ken biban evel ma oant rentet ; mez zouden mouez ar c'hian a zavaz uheloc'h, ha Godik estlamm et a welaz pevar evn o nijal endro, evel peder fulen dan. He c'halou a vankaz d'ei, hag o reed d'ar brinsez dougen anei ermez deuz ar zal.

Pan hallaz digeri he daoulagad, en em gavaz en he gwetur, a oa piguet 'uz d'ar palez ouz koste an tour uhelan. Ar brinsez a oa en he c'hichen hag a lavaraz d'ei.

— Bet ho peuz ar pezh ho poa goulennet, al touzou, pe ar medisin, a die p'raez ar bed ha difenn anean hiziviken eneb g'alloud an Ankou yan, Laer-an-tan. Ar medisin-ze eo ho kamaradez, he deuz roet he buo d'an heol, hag he deuz bet digantan ar g'alloud da barean an dud a zo bet skolet gant an Ankou yan, ha da chasal anean betek war ribl ar bed. Bet he deuz ive donezon ar vue peurbaduz : biken ne varvo. War he fonn e toug ar guruncarous a oa deut gantc'h ; hi a vo rouanez an nava-amzer ha rouanez al l'epoused-banv.

Hi a ziskouez d'ac'h an hent da vont d'an douar : n'ho peuz nemet heulih anei war nij. Pa vet arvu en bo pro, heulihet Lapou an heroi en kement lec'h ma t'eh'ye ; hen a zovelo ar bed deuz ar liou.

Godik a welaz neuze al lapou en he c'hichen war an tour. Kanan 'roz eur zoc' evel na oar evn ebad kanan ; e blu hag e guruncous k war e benn a dolo tan a bep seurt liou ; zouden e tigoraz e iskili hag e nijaz evel eun tenn. Godik a bertiaz ken prin-all-war e lerc'h, hed n'halif ket respont eur gir da gouzou ar brinsez.

Godik a welaz neuze al lapou en he c'hichen war an tour.

Kanan 'roz eur zoc' evel na oar evn ebad kanan ; e blu hag e guruncous k war e benn a dolo tan a bep seurt liou ; zouden e tigoraz e iskili hag e nijaz evel eun tenn. Godik a bertiaz ken prin-all-war e lerc'h, hed n'halif ket respont eur gir da gouzou ar brinsez.

(Da heulih).

Din Na-Don.

EUR PENNADIK HISTOR

Dinar-bann ar Markiz Pontkallek, Breizjou Breiz ha stad ar Vio d'ar mare-ze.

(Kendalc'h.)

III Pennad

Trubarderezoù Rouane Bro-C'hall

K'laez ma sava eur roue neve war dron Bro-C'hall, e vije toust, gant ar brasa liou, en eur digeri Breizjou Breiz, fested d'an divizoù gant eura an diou vro. Kommiserien ar Roue deuz eur perz, kamarterien Breiz deuz ar perz all, a warante war o le ne vije biken dirinet ouz bolontie an Dukez Anna, hag e chomje en o zav da viviken frankizioù Breiz.

Deuz tu Breiz eo bet miret alao al le-douet ; hogen ar rouane hag o ministred, o welet eur vro gwelloc'h frankizet 'vit hini all ebad dindan karucen Bro-C'hall, e teus keua d'e, m'oa'vad, da bez a oa divizet, hag a glasko ha-trecha gante kement hag a oa bet roet.

An drou gantved tremenet bete komplidi Pontkallek n'int ket penn da benn nemet eur stourm hidroet (dre zindan) deuz tu ar C'hallaoued, hag eun difenn son ha stard deuz tu Breiziz. Dizorgal tre e oa ar c'hoari, abalamour dislealded ha nerz gant eur goztemp, lealded, ha sempladrez gant eben. An tu krenv vije alao gant an heveler re ; maes, evelkent, an disters a zalc'he p'na gant herder ha poellder, ken e renkaz mour a wech an hini kroua eber daou gemmed a drenz deuz unan aróg.

Frauzer kenta a zifennas ma vije hanvet eozek ebet war gadorion Breiz hep e auzre ; ha, koulskoude, deuz ma oa bet divizet n'o devoz netra ar rouane da welet er sort trou.

Herri daou a voutaz e Parliament Breiz barneria a ouenn gall, oc'h ober foz war e bromezou e unan ha war re ar rouane all 'n e dilav.

Charles IX a dolaz eon dailh war ar grezijen hepken, hep goulenn ali an teir urz. An dr-ze, e savaz eur gleun hag eur rebech gant ar Breizjou ; mes en ener : tremen a reaz an dailh da wazka ar priour-ker. Tro an heveler mare, e kavaz Charles da golla gant ker Naoned : gouarner ar german, o vean kem-met likat d'ar mare an heol Galviniated ha

Protestanted a diabaraz ar mogerion, ar hag e gouzulerien a zizentaz krenn outan, hag e oa gwelet, kaera tra : katoliked ha soudarded kero riskla o buhé 'vit difenn enebourion e c'bretonnoù, hag o tere'bet penn ouz ar Rose hag ouz ar holl izel war eun dro.

Herri IV, pa denaz e dro da bignal war an tron, n'ankovaz ket an tamm-ze. Gant son, emichan, a gement-all, e liskaz dre nerz e Naoned eur maer, dibabet gantan e unso ; mistri deuz e c'hiz a hanvaz ive da zoudarded ker, ha zammon neve a dolaz war geln Breiz, dreist holl karg Hentcher bras (Grand voyer) a Vreiz, krouet evit yalc'h an aotro Sully, e vistr. Kredi a heller, kement-se na zigassz ket er vro nemeur a garante vit ar rous mad Herri.

Eur wech kemeret ar plug, e kouez en pep ker ar frankin o devoa da zibab o renorien. Ar mignozij, ar c'herentiaj hag an sour a deuz da vean perched an ment karg talvouduz a oa.

Richelieu, ministr Louis XIII, a oa hanvet gouarner ha kabitien war Naoned. Volkent, pa c'houlezaz digent keriz o c'hanolou (an daouzek abostol) evit sikour war dro Sully ar Rochell, e cent nac'het diou wech outan, hag e renkaz, bras awalch, tremen hepe. Richelieu neuze, dre zrouk, a zavaz war Vreiz eur karg neve Intendant evit an aotro kont d'ampas. Parliament Reason a jalaz, hag a zifennaz ouz an Intendantse tol e dreid e Palez ar Varn.

Loeiz XIV, goude m'en evon touet, evel ar Rouane all, mirout frankizou Breiz, a skozz warne d'o distar ar gwasa ma c'hallaz. Eur maer a polis a pa e schevin, a lakaz war Naoned deuz e dud e unan. Ar jesuited a gasaz ive da Naoned en despat d'ar velleien ha da zoktored ar Skol-veur (pe Université).

He gen, pa fellaz d'ean, vit paea ar brezel mizuz meubed an doa disklriet d'an Holland, lakat fourmiou neve war ar butun hag ar paper timbr, neuze 'vad, an dud izel, o vean ar mui gwasket gant an lillhou-ze, an em zavaz eneb ar mistri. Er ger a Naoned, eur wrog euz ar bobl, ar Vellhohez hec'h hano, a gemeraz penn ar c'hemmesk. An aotro Molek, gouarner ker, a lakaz tol anei er prison. Mes kerkent ar holl fuloret a deuz krog en eskop, hag heman na eo lokset da vale nemet pa ve distlamm et ar Vellhozes.

(Da heulih).

E. AR GARREC.

Don, ma Bro hag he yez.

Baron Itron Varia a Drugare en Tremel

En Tremel ez euz eun iliz hag a zo hec'h hec'h m'asurbed Na gredan ket e ve kaeroc'h evit ar vroj hag he deuz evit patronaz ar Werc'hez dindan an hano a Itron Varia a Drugare. Daou baron a ve gret en iliz-ze an enor da Vann Doue : Ar pardon bihan er meurz war-lerc'h piak hag ar pardon bras ar bevaed zal a viz gwengolo. Ar zul aróg eta en em gave ar pardon bras-ze ha gant kals a levener e oa gwelet an heol o sevel en de-ze, en eur laret : « Hirie smaz gouel bras ar Werc'hez en hon touez ! » En eun amzer evel an hini a dremontep breman, p'emeur, dre hon bro Breiz, oc'h ober ar gwasa brezel ouz hon Doue, hon fe hag hon brezonek, ec'h e, a dra ur, evit an oll gristenien ar vrasa plijadur kavout eun devez dibabet en touez ar re all evit pedi an Otr Doue hag o sant patron, ha diskouez ec'h eo c'hoaz beo ar feiz ze a gemerze hon zul eun an amzer gwec'hall. He no gredan ket o ve gret pardon-all ebet en eur barous gant muioc'h a fe, muioc'h a garante evit ar Werc'hez evit pardon bras Tremel.

Evit ar b'jad ar pardon a ed gra gant an otre Gouarin, kure Peros. En oferen bued, goude an avel, an otre Kerveñ, kure Plegat-Moisin, an euz gret eur brezeg, pe gwelloc'h c'hoaz eur galennadurez euz ar re wells : « En pep mare, emezan, beuz bepred leun a douzaz hag a garante evit ho mam. Hag, evit gwir, gwell e enor heller ober d'eur vamm eo bean bepred akejar d'ober pep tra evit ma pijs d'ei. Ar Werc'hez eo hon mam hag, evit plijout d'ei, kemeremp skoude outi hag heulkom bepred an holl skouerion he deuz roet d'emp. » Setu ane, en berr goumoz, war betra ez euz bet prezeget d'emp diul.

Doue da rei d'emp an ners hon euz eoz evit heulih an holl skouerion mad a ro d'emp ar Werc'hez, hon mam, evit ma chomo bepred stard an hon touez ar fe gro a zo eoz evit beva ha dreist-holl evit merre !

Laouenan Ker-Itz.

ERWAN HERNOT

KIZELLER KALVARIOU HA MEIN-BESIOU Ha Lanhuon

GOULENN AR PRIZ HAG AN TAOLENNO

Saint-Etienne. — Imprimerie de Saint-Etienne.

KROAZ AR VRETONED

Ar brezonek hag ar breiz
 A so breiz ha c'houn ar Breiz
 Farnes ar Gêz.
 Gant brezonek eo anavezet ar Breiz.
 Gant ar galleg eo anavezet ar Breiz.
 Farnes ar Gêz.

Ar brezonek hag ar breiz
 A so breiz ha c'houn ar Breiz
 Farnes ar Gêz.
 Gant brezonek eo anavezet ar Breiz.
 Gant ar galleg eo anavezet ar Breiz.
 Farnes ar Gêz.

SKRIVANIEREN
 Kas al labourerien pe d'an **Otro VALLÉE, Rener**
 Ku Zant-Briek, ZANT-BRIEK
 pe d'an **Otro MOAL, Skrivaniere**
 27, 20th Charrier, ZANT-BRIEK

Deiz-hi hepded d'ho prezentañ,
 Yez ar dud vad ha kentañ
 Yez ar feiz eo ma ve tezh-hi,
 Dougen ar Vez, e ve Tezh-hi
 HALL

REKREAZH-KONTIN
 Tri gweñez pep ardozennad
 skitour.
 (Diskenn a breiz evit maer a
 embann diouso).

Eun tol neve ouz ar veleien hag ar brezonek

Ar Aot. Kouh-hag e vignonet na baoutezont ket da skoi,
 gant ar sort ounnar disoniek a zo enno. Seta lemet e hno
 digant Aotrou Kere Benac'h, dre ma ra impli eus yez ar Vro!
 Eour d'ezan ha mez war al lezont

MARO AN AOTROU DERRIEN

Hon lennerien o devo gwelet war ar c'helouennou-all doars
 kleuveu ken trunan ha maro an Aotrou Derrien; re zivezed e
 digouezez goulomp ar c'helou trist-ze, ar zun dremenet, evit
 hon diz-gallet e vevna war hon diveza Kroaz ar Vretoned.

Ganet e oa an Aot. Derrien, d'an 23^{ed} a viz Gouern 1857 e
 Sizac, euz gerik a eskopti Kemper. Ac'hane e teuz da Lanhuon
 hag e oa digaset eno gant ar Breudeur-ze, an deuz aboue difan-
 nest eus e walia enep d'o en-bourien. E studi a reaz aman e
 Sant Briek da genta, ha, goude, an Gwened e skolach an tadou
 Jezouist a zo brudet dre-holl evel gwella kelennerien ar
 yaouankiz. Studia war ar Reiz a reaz en Pariz en eur skol-Reiz
 kristen a oa o paouez digeri eno, d'ar c'houlz-ze.

Gant e zoni gouezet e desteni a e Doktor war ar Reiz e
 ker Gant, e teuz da chom e Lanhuon, e lech ma oa bet e dad
 noter pell amzer, hag e oa skrivet e hno war roll an advo-
 kaded.

Hanvet da guzulier an ti-ker, er bloavez 1884, e teuz da
 eil-vaer, pe war bloaz goude, pa oa bet hanvet an Aot. Huon a
 Benac'h da vaer Lanhuon.

Piwa a reaz gant kement a sked ouz tresou ker Lanhuon,
 evel eil-vaer, ken e oa hanvet maer, an holl vouezioz a du
 evit-hi. Pe teuz an Aot. Huon a Benac'h an dilez eus e garg.

Gel-st gant figant e genvezit d'ar garg enorus a guzulier
 deprez maer war e zoni an Aot. a Gergerien, e kementar ivez
 leac'h heman, evel kentañ, pa degute ar Vro, er bloavez 1899.

N'em euz ket ezom da laret e oa dalc'hmad an Aot. Derrien
 vel maer, kuzulier ha kentañ, e pean ar re o deuz ar gwella
 difennet, er mare trubuilhus-man, an urz vad, ar feiz hag ar
 Vro. Den na anavezze gwelloc'h evitan mad hag ezommou
 an dud diwar ar maer; lskat e oa bet gante da rener ar
 « Chomis » ha ken he gwech ma kave e dro, e ra e vad d'al
 labourerien-douar. Ar beorien ive na oant ket ankouaet gant an
 rak eur mad a grist-n hag eun den madeleuz e oa aotrou
 maer Lanhuon. Lanhuoniz a dalc'ho pell amzer ar zoni snezaz
 hag o devo pell ive keun d'e furnez ha d'e vadelez.

Re verr e vije ar veitoudi am euz roet d'an aotrou Derrien,
 ma tavchen war e garante-Vro. Rag an Aot. Derrien a oa eur
 breton kelonek, a gare, a greiz e galon, e Vro Breiz-Izel, gant
 he glijou mad hag he brezonek. Meur a wech, da goulz dalc'hiou
 ar c'huzul jeneral aman e Sant-Briek, e teurvezas d'ont betek
 en hon bureo Kroaz ar Vretoned, da starda o dorn d'ar skriva-
 nerien, ha da laret d'e eur gerijonou bennag a galonekaat
 war dere-hi bepred da Vreiz-Izel ha d'ar brezonek.

Tri bloaz zo, pa oa het savet en Lanhuon gouliou en enor
 d'ar brezonek ha da Vreiz, gant Kenveurez Breiz (pe « Associo-
 tion bretonne »), e reaz zoken eur brezegeon dirak an oll
 dud vras a oa diradeta a bep kern ar Vro, enni eur ventudigez
 dispar eus gizioz mad Breiz-Izel hag eus hon brezonek. « Ploz,
 emezan, n'eo deuz ket dalc'het sonj aman euz an amzer ma
 c'hoaried en Lanhuon e ar Bession » e brezonek, ha ma oa an
 holl, bourc'hizien ha vicherourien, troet, euz ar c'henta, war
 ar brezonek ha war ar sort c'hoarion, mad ha breton, war eun
 dro? Rei dorn a d'imp da ober, Lanhuoniz, da viret ha da
 zevel hon gizioz Breiz hag hon brezonek!

Greomp hon gonid, Bretoned, eus an ali kelonek-ze deut
 diwar vuzellou eun-den ken skiantek ha ker mad, war dere-hi
 d'hon Bro, Breiz-Izel, hag heuilhomp, eus hon gwella, an hon
 skouerioz an deuz roet d'imp war ze an e vras.

Ra-bedo evitan oll lennerien Kroaz ar Vretoned ma vo
 Doue gant e ene ha ma vo digomaret gant an, e touez holl
 sent koz, en Breiz an Nevou.

Setu aman eun tamnik gwerz bet savet d'an Aot. Derrien
 gant unan eus hon gwella lennerien, an Aot. Penhouzin :

Bretoned a Lanhuon,
 Petra a lennan-me
 E gazetennou Rosozon
 Deut aman hiric?
 Allaz! eun neventi yen,
 Kriz ha garo meurbed:
 Maro en Aotrou Derrien,
 Hon « Depute » karet.

Adalek am euz lemet,
 Ebarz an Ouest-Eclair,
 Maro hon c'hanaad karet,
 Maro hon c'huzulier,
 Ma spered, dreist an oablo,
 A nij da Lanhuon,
 Da unan ma daero,
 Gant poltre ma c'hanton.

Labourerien ma Bro,
 Tado a stad dieter,
 Hon euz kollet hirio,
 Hon gwella kuzulier,
 Hon Aotrou Derrien,
 Avokad Lanhuon,
 Falc'het vel eur yaouten,
 Ah! pebez ran gaoz!

Ni mevelin diester,
 A bep sort kalite,
 Hema-houar, kaptanier,
 Ha gwelloc'h ive,
 Hema-houez kullit,
 Hon foent mignon,
 Skouez an holl Vretoned
 D'uz a Vro Lanhuon.

D'ar eta labourerien,
 Deut digwener vintin,
 Deuz Pleuzegs da Vuhulien,
 Deuz Trezgom da Bleslun;
 Deut holl, deut a vevonno,
 Deut da ger Lanhuon,
 Deut da laret kenavo,
 Deut kannaal, d'ho mignon.

Ha c'houlz ive, baleier,
 Ministr d'ho Aotrou,
 Deut ive gant ho pevien,
 Da laret kenavo.
 Domp holl d'an interamant,
 Goulenomp gant Doue,
 Evit hon « representant »,
 Baraloz d'e Enep.

Kenavo, Aotrou Derrien,
 Kenavo kennaad ker,
 Hoc'h oberou penna da benn,
 A servijo da skouer,
 D'hon holl yaouankizo,
 Evit difenn o feiz,
 Evel gwech all o rado,
 Lanhuon hag o yez.

Kenavo, Aotrou Derrien,
 E donder hon c'halon,
 Ni dalc'ho sonj da viken,
 E bro gwer Lanhuon,
 Dimeuz ho polonez vad,
 Deuz ho mad-obero.
 Kenavo, hon kennaad mad,
 Kenavo en Nevou!

An interamant a zo bet graet gant eun engroez bras a
 dud : o liskonez war ze ar skouer vad d'ar Oristenien, an
 Aot. Derrien an nevou difennet kas kurennou hag ober prez-
 gennou war e ve. Padenna hepken a felle d'ean da goul,
 Roump-e d'ean eus a greiz hon c'halon!

MA BEAJ JERUZALEM

deut er maer eus ar wash.

Ar zun dremenet, lennerien ger, e komz d'ech eus levr
 « Jerusalem »; setu deut, ar zun-man, ive Ma Beaj Jeru-
 zalem a zo o paouez doal, hen ive, emez ar wash.

Choz ez euz bet menek, meur a wech, eus Ma Beaj
 Jerusalem, war Groaz ar Vretoned, hag eun tanva-
 douz bet zoken, ar bloavez diveza, pa veza moulet eur penna-
 ad e p-p-sun. Hon lennerien n'o deuz ket ankouaet pege
 brao e lez peh sun e daouik pennaad beaj gant hon mignon mad,
 Kloearek ar Wern. Heuilhet o deuz anean dre ar Frans a-bez, en
 Marseilh ha goude-ze, war ar mor, o tremen a wel d'an enez
 ariz, d'ar menz-tanek Stromboli, d'an Itali hag e figment,
 e lloer e ker Jaffa, war an Douar santel, hag ac'hane en hent
 wa-zu Jeruzalem.

Neuz e oa diskroget diouz an histor gant Kroaz ar Vre-
 toned : kaeroc'h evit pennaadon distag, war eur bepredonik
 displed, an devoa c'hoant Kloearek ar Wern da rei d'imp : eul
 levr a felle d'ean da zevel, eur c'haer a levr, an bini kaera
 zoken eus ar gement a vije bet moulet hizkouz en brezonek,
 pa'z eus bet graet, a vator kaer evitan, gant eun treser bin let
 eus Rosozon, an Aot. Besnel e hano, skeudennou eus ar bravon :
 Marseilh, gant lech'hi iz vruet, Itron Valen, ar Wardonier,
 menez tan-k Stromboli, Jaffa, Belem, Nazaret, B'vanti,
 G'atsemani, ha kement lec'h m'an deuz bevet ennan hon
 Salver; stumma ar Judvien, stumma ar C'hresaned, doue ar
 marc'hajo, ar beorien, ar bintidien, ar zoudarded, ar veleien,
 ar c'hanaled, ar toucherien, ar werzourien, ar vutunerien,
 hag all. Neuz, eia, nemet trei ar p'jourien d'ober en eur
 digeri an taoulagad evit kaout eun tanva euz ar veaj da Jeru-
 zalem, kent eun knei, zoken. Pa lenner, goude-ze, ar penna-
 dou (a zo here ha frez gant eur gerijonou-diskleria, en pen-
 lizejennou teo, da zigori pep-bini ane) e stager da ober ar veaj
 da vad. Ken hao e ve e zanevel (pe e histor, mar be gwel
 g'ac'h), gant ar beajer, ken e kav da neb a lenn e ra ar veaj
 war eun dro gant.

Gwelloc'h evit gwelloc'h an tro, distig eo an bini a re, rag e
 ambrouger mad, Kloearek ar Wern a zisplag diwar-benn pep
 bini ha pep tra diskleradenno, eun dud o c'hiter. Kun
 den a wiajez vras so anean ha, pa dremen dirag eul lec'h
 pe lec'h, n'ous forz pehini e vije, e kav en e evor eun histor pe
 eun dra bezaek a vras da larad diwar e benn. Gant sa e kle-
 vomp, en eur dreuz ar Frans, histor Verejngeloz ha kentel
 ar Felleb'ed ha, war ar mor zoken, doue spontus pense ar
 Semlante a dremen dirag hon daoulagad, war eun dro gant
 ar reer lec'h e oa kollet al lez-ze, warnan eiz kant a zoud-
 dardet bet beuet oll g'witbunan. Pelloc'h, histor ar Vendetta
 a ve dispilget pa digouez d'al lez-ze tremen a-ur d'an enez Kors.

War an Douar-Santel, dreist-holl, n'an deus nep poan
 evit rei-hus d'an tro. Displag an Aotrou d'ho deuz ken d'ober.
 Hen ober a ra, a val, gant kement a nerz hag a wirione ken e
 santar ar galon an-unan o tenna dre ma lenner. Gant skouez
 ar skeudennou hag an daolen eus Jeruzalem, (an bini genta bet
 savet en brezonek) a ve kaset e penn al levr, e vev ar spered,
 da heul Kloearek ar Wern, e lec'hioz bet d'arimpredig-wech-all
 gant hon Salver hag ac'h beuilher, kouls laret, hini ha bini
 rouden e gannajoz santel.

N'eo ket, avad, an Aotrou ha hno hon Salver hepken a welomp
 o dispilgenn dirag hon daoulagad dre ma lennomp al levr, sonje-
 zonnou, historioz, kantaennou zoken, deut war eun a Vreiz-
 Izel, a re da sonj eus hon Bro, eus hon brezonek, eus ar Vre-
 toned hag ar Bretoned, pe deuz bevet kate ane ar Lec'hioz
 santel, vel e lec'h ar Yezouet a weler he fentil hag ha be en
 Jeruzalem. Mar geo al levr mad ha tenerus evit eur c'hristen,
 peadra a zo ennaq ive da houarnat eur galon Vretoned.

KROAZ AR VRETONED

KOUMANANCHOU

SKRIVANIERIEN

EMBANNOU-KONVERZ

Eur skoet ar bla evit Breiz ha Bro-C'hall.
2 wennek, en tu-all da 22 real evit ar Bro-C'halliek

Kas al labourioù pe d'an Otro VALLÉE, Renner, ru Zant-Beneat, Zant-Briek.
pe d'an Otro MOAL, Skrivaniere, 27, ball Charner, Zant-Briek.

Tri gwannek pep eroudeñnad-skritur.
(Diskenn a briz evit meur a embenn diouez).

Ar brezonek hag ar feiz.
A zo breur ha c'hoar ar Breiz.
Furnez ar Geiz.
Gant brezonek eo deud ar feiz.
Gand ar gallok ez alio a Vreiz.
Furnez ar Geiz.

Dalc'hit hapred d'ho brezonek.
Yez an dud vad ha kalonek.
Yez ar feiz eo ; ma ve troc'het.
Ouspenn ar Vez, a ve Pech'het!
MILIN.

eur plac'h, eur brinsez, war eur seurt tón, a zo ober d'ean
an dismegans ar vrasan. Ma 'm ije bet eur vreg pe eur
c'hoar, hag e vije deut eur pennoe'h a Barizian da c'hervel
anez evelse :

Viens, Yvonne, viens.

Me 'm ije tennet ma zroad deuz e rêr, ha na vije ken
bet pell. Laret eia penoz ar Barizianed e fell ober eur
zón d'e ! Babouzeien, genaouerien eul lod vraz ane, ha
netra ken.

Arru eo gwel l'hir ma lizer, ha koulskoude am e
c'hoat c'hoaz da gomz d'ac'h diwarbenn eun dra-all :
ar Vretoned yaouank a zo o vont d'ar c'hazera 'vit an
deiz ; gwaz a ze evite, a laran-me ; rag, goude Paris,
n'euz ket ken gwaz toull evit ar Vretoned evel ar c'hazera.

Nag a bini am euz anaveet hag an evoa kollet e bater
'barz ar c'hazera ! Ya, kollet e bater, en peb feson :
ankouaet e bater, ha kollet e dammik skiant ; ma vije
c'hoaz ar Vretoned holl assembles ; me siouaz ! eur ba-
gad Parizianed a ve kaset bep bla da Vreiz, hag ar re-ze
a resk o spered d'ar Vretoned yaouank : darn deuz ar
re-man a gav brao komz evelte en eur c'hragouilh,
kanan evelte zoniou ken louz ha ken zod ha pevar droad
eur porc'hel, lipad evelte hanna' h'ou ha mastari o zreid,
war o lerc'h, en pep seurt hostalirion. Me garje gwelet ar
Vretoned yaouank, 'pa veint, dreist-holl, eun toullad
assembles, o lezel krenn war o zu ar gampioaded difri-
pon-ze, da c'houitellad, da gaketal, da froujal ha da frinkal
hep ober doare ebet ane, nemet, ma vije red, dizrei
warno da zeski d'e eun tam sivilite.

Arsa, p'tred yaouank, na lezet ket eta ober goap
ac'hanoc'h ; dalc'het ho te hag ho brezonek o'uz d'ho
penz evel eur banniel ; mar be red, lakel kentoc'h ar Pa-
rizian dindan ho treid, mez nan hoc'h hano a Vreton hag
a Gristea mad.

Arru eo poent d'in adarre loskad ar bluon, otro re-
ner, ha kemer ar gafetieren.

D'ho yec'hed ha da yec'hed ho kaveten, ha kenavo ar
c'hentan.

Ar potr-kafe.

Eul lizer digant unan eus hon lennerzed mad diwar-benn skeuden Renan

An holl a oar nag a dourni a zo bet en Landreger
endro da skeuden Renan. Aboue, meur a bini eus hon
lennerien pe hon lennerzed a zo aet da Landreger ha
tremenet dre al leur-ger da ober eur zell ouz an den-ze
ezenz bet graet kement a drouz war e bern.

« Pegen vil eo Renan ! N'an mije biken kredet e
oa ken vil-vel ! Na glevet ken komz a c'houlenier
kelou digante, goude. Setu aman war-ze eul lizer hon
deuz bet digant unan eus hon lennerzed mad a oa aet,
hi ive, de wetet stumma Renan.

Gwelet am euz anezan, war leur-ger Landreger hag hen
vil kollet, evel pa vije liou ar groug en e gerchez, ken na
oan ket evit harz da c'houlen hag evit eur seurt pezh vil eo
deut Komb hag e gonsored d'ober kement-alla drouz.

Ha c'hoaz, ar pezh a ree d'in heug-e oa ar zotoni eus ar
aeh a e-du gant ar vistri diskiant a zo-bremen ouz hon ren
hag a garde ober par sort sant nevez eus Renan, dre m'an euz
skrivet hennez iveo buder pe digristen. Klevet a rin an deall,
gant unan eus Landreger ar c'homzou-man : « Da petra pedis
sont Erwan ? Hennez n'an euz graet hiskoaz burud ; a dis-
pontal em eo kerket : « Renan, emeg, a vez, hennez a zo
eur sant a ehiz nevez hag a raio burudou aovidoc, pezh
garfet ! » Setu ar c'homzou em ao respontet da hennez, Tevel
a raz, rag ne gollis gir ebet gantan.

Ya ! pegen diskiant e'ch e an nap ac'h a da heul Komb.
Ar b'ort lampoed-se na glevet ken gante benne war an hen-
chou nemet komzou heuzou evel : « Hon ! Hon ! A bes, ha calotte !
« Na nan e ket bean diskiant klask kas, evel-se, deus tud a na
leront netra da den !

Choz ma vije fin bremañ ! Mes ar zouben ne ra nemet
komaus touman ha tanva anezi a vo red da bep-bini-ben
ober.

N'eo ket nemet re wir ar pezh a lar hon lennerz vad.
Eur wech diabadennet soton ha fallagris an dud difri-
ston, ne oar den betek pegeit e c'hoarid. Setu aman
an dispart herien krog da draste ha da laezre an tier ha
da lac'han ar velenen en departamantou an hanter-norz.
Betek an armo ket ken gwaz all ganamp-ni ive eo Breiz !

Eur geriennoù bennag a vrezonek war kalvar Landreger, mar plac'h !

Setu goulen hon mignon mad Taldir, war an Inde-
pendance. « Eur respont da Gomb eo ar c'halvar, emean.
Ac'hanta, mar fell d'imp respont da Gomb penn-da-benn, n'eo
ket awalc'h plants eur Groaz evit laret omp kristenien ; red
eo, ouppen, pa glasker heg ouz hon bro Breiz-Izel hag ouz hon
brezonek rei da anaout d'al lapouz fall ha d'e gansorted, e
TALC'HOMP IVE D'HON BRO HA D'HON YEZ ! »

Gant-se, eme c'hoaz an Aot. Jaffrennou, upanomp hon
mouez, oll Vretoned a Vreiz-Izel, evit goulen ma vo moullet, war
jijen kalvar Landreger, ar poz-man en brezonek :

Siard eo hon c'halon en hon c'hreiz,
Ha stoc'h ar Groaz en hon Breiz !

An holl Vretoned a galon, en o fenn lennerien Kroaz ar
Vretoned, a unano o mouez gant hio an Aot. Jaffrennou evit
goulen ma vo skrivet ar gwerzennoù-se war ar c'halvar. An
Aot. Erwan Herant, ar c'hizeller, a drid eur galon vrez-d en
e greiz ; kenkouls-alla a hellan da laret eus an Aot. N'oum-ger
a zo en em garget eus ar sav-archant evit sevel ar c'halvar.
Gant-se e'ch hallomp kaout fiziañz e vo graet eus ar gwella
evit rei war jijen ar groaz eul lec'h a enor d'hon brezonek.

KENTELIOU VAR AR GWENAN

Ar vella giz da zep anez eo c'hoaridennou (pe galeoc'h)
gant sternioù lemm lina.

KENSKRID

D'am C'hennoiz.

Arabad eo d'eo'c'h kredi, dre ma tastum ho kwean nebeut-
tre a veit adez, evelte kement-se dre ma z euz ivez nebeut
a veit parker. Nan, beuz sur, n'eo ket ar mel hag euz d'uez
anezan ; hogen re nebeut a wenan n'ez euz evit e zastum. En
ho Breiz e vez hadet kalz a blant hag a zoug mel eleiz. Etouez
ar re-man e hanvez d'eo'c'h ar c'haol braz pe a kaol saout, ar
c'holza, ar gwez frouez evel an avaleñnad, ar penenn, ar
c'hignezened, ar c'herezened. Bez' a kaver c'hoaz, eun tam-
mik divezto'c'h er bloaz, ar melchon rus, a bell beza msd ivez
evit ar gwenan. Da zibenn miz gouere e weler eur blantou
c'hozi gant ho bleun gwen 'hor gosredimou ; hounnez eo an
iddu. H'eo al louzaouen a zoug, ar miza mel en hor bro-ni.
War-dro an hovelep m'ers (koulz) e weler ivez ar bruk-lan o sevel
war hon lanneger. A dra zur, kement-alla vleunioù a zo a welle'c'h
evit miz kalz unoc'h a wenan eged n'ez euz bremañ e Breiz.

Al labourer a drouc'h ar melchonou evit e lozied, hag a
zastum ar greun hag ar frouez erichen : perak na deufe ket da
glask kaout ar mel a zo en holl blantennou-ze ?

Ha, goude ma tastumont ar mel d'war ho lorc'rou hag ha
parkier, e lakont c'hoaz an niver eus ar frouez hag eus ar
greun da veza brasoc'h ; rag ber' ez euz bet enklaskou pera
o deuz diskouezet skler ar pezh a lavara. Setu aman unan eus
ar re-man graet gant eun den gwiziek hanvet Darwin. Heman
en devoa kizet gant eur roued, ugent penz eus ar melchon
gwennez pere a gaver stank etouez ar yout war hor parkier
ha war ribl an henc'hon bras a wechou. E kichen, hen a verkaz
ugent penn-alla a velleñn hag o lezaz dizolo. Eur wech d'out
greun er pennoù hag int-i deut hao (pe daro), an den gwiziek
a zastum ar greun. An ugent-penz h'ez eo bleunt pere e'ch
helle mont ar gwenan, a zouez 2.250 hauden ; etouez ar re-all,
eus a here na oa ket bet ar gwenan gwiziek, da distal abita-
mour d'ar roued a oa e'ch o c'h'haez, c'h'wech hepken a zoug
gag eun tammik greun, pe warkeze gomz-se e'ch :

« Anatez, eia, e reaz gwenan em sik ar vraz d'ar blanten
evit he lakeat da c'heuniz. Rak-se, soul-vit'ho pezo a wenan,
evit-vei ivez e tougo ho plant a had hag ho lorc'rou a ber hag
a avalon.

Mont a ran da rei d'eo'c'h da gompren e nebeut a gomzou,
pennoz e tan ar gwenan da drei ar skozeleze d'an natur.
Gwelet koch euz, meur a wech, eur velleñn digor e'ch
he c'heiz eo euz gwiziek an pezh a hanver e galok e'ch
n'ez, da lavaret eo bosigou biban pere a zo war treuz-
hoigou h'ir ha moan. War ar boudou biban-ze eo euz eur seurt
bleud, a wechou glaz-rus, aliesoc'h koulskoude melon. Ar velleñ-
den-ze, o koueza war an dreuz-kan pezh a hanver e galok ar
vleunioz, hag a hanver e galok e'ch p'isil e, a zeu da lakeat ar
frouez da ront. Hegen, ar gwenan, dre ma trohni an d'haez
frouez ar ront, Hegen, ar gwenan, dre ma trohni an d'haez
eus ar bleun, evit distum ar mel, pe zalken ar blond-se, a zo
alies komaus ten-homan da gweza hanver-ze, ma f'ez ivez
blanten pe ar wezenn da zougen hag ha f'ez ivez.

MA BEAJ JERUZALEM

Er pennad-skrid hon doa graet, ar zun divezan, diwar-
benn levr nevez hon mignon an abad Clerc, *Ma Beaj Jeru-
zalem*, eun dra a oa bet ankouaet rei anean da zoni d'hon
lennerien. Diwar-ben er priz eo :

Kement-hini a brezo c'hoec'h levr war eun dro, da gousto
d'ean pep levr nemet eiz real e lec'h dek real. Ar c'hoec'h
levr-se a vo kaset dre eur bakadenn (colis-postal) a gousto
daouzek kwennek betek an ti-gar tostan ha seitek kwennek
betek an ti an unan.

Gant-se, lennerien ger, hastet goulen (e ti Prud'homme,
Sant-Briek) levr nevez an abad Clerc, ar gwella hini-bet skrivet
hiskoaz e brezonek, ar brava da lenn war an oaled goude-koan
da zidna ho nosvelou, epad ar gouant.

LIZER AR « POTR-KAFE »

Otro Renner,

Meurbed e plij d'in lenn ho *Kroaz ar Vretoned* daoust,
er mare-man n'eo ket gwel-aez gout dalc'hmad petra ve
warni. N'euz forz, me sonj penoz, evel ma lare ar *Groaz*
galles, pa 'n evo kustumet ho micherour deuz e velleñn
neve, e vo adarre gret mad al labour, ha kenkouls
moulet ar *Groaz* vihan evel ma eo skrivet. Kement-se a
vo ar ru mad ganio, rag, 'vel ma ouiet, na 'meuz ket
aluz amez aman da bleal gant ar *Groaz* vihan, hag a wechou,
pa ven stag da dol eur zell warni (rag dalc'hmad e ve
'n em godel) setu 've hopet warnon deuz an eil tu pe
egile : « *Garçon! un vermouth citron! Garçon! un
madère!* » « Ar foeltr ganach, emoun-mel ! » setu t'ro-
c'het ma lennaden.

An de-all e lez evelse ma c'hazeten war an dol evit
mont da zerviji ; hogen, e keit-ze, eun otro a deuz en
ti, eur plac'h yaouank deuz e goste, hag int da azean
ouz an dol elec'h am oa lezet *Kroaz ar Vretoned*. An
otro a grogaz enni, o sonjal e oa martez ar *Figaro*,
pe ar *Radical*. Me sonje eta e oa o vont da loskad ane
eno, pa welje na oa ket deuz e zaoud, mez, er c'hontrol,
komaus a reaz da c'hoarzin gant eun er souezet ha da
c'hervel ac'hanoz en brezonek :

- Deuz a belec'h, emean eo ar garetan-ze ?
- Deuz a Zant-Briek, eme-un.
- Sell 'ta, eme an otro d'ar plac'h yaouank, e
verc'h, sell euz hag a zo skrivet en brezonek.
- Ni, emean, a zo deuz koste Plistin

Hag hea da lenn : *Maro an otro Derrien. Ma beaj
Jeruzalem, Zach an Ardoul* Red vo d'in pennoù ar ga-
zeten-ze, emean ; petra zontfec'h a ze, emean d'e verc'h ?

— Ya, ma zad, preñet anei, eme an diouez ; me
'm o kement a blijadur o lenn brezonek pan omp aman
pell deuz ar ger.

— Ncoze, emean, dimezel, e'ch ar ru ganao'h evel
ganio ; rag me ive am e kalz a blijadur o vout'han bep
zun evelse eun tammik kachen deut deuz ar ger !

Arsa bôn ! An otro a ginnigaz d'in eur banne da
evan, hag e strinkjomp da yec'hed Breiz, da yec'hed ar
Vretoned a zo er ger, ha da yec'hed *Kroaz ar Vre-
toned*.

Ha n'e ket brâo ze ?

Mez meur a dra-all am oa da lavaret d'ac'h, otro
renner. Da gentan, digaset d'in, mar plij, levr *Glanmor*,
ha *Ma beaj Jeruzalem* ; me lenno ze d'ar Vretoned a
dozio dre aman d'am gwelet ; kaset d'in ive eur ganaouen
bennag en brezonek na pa ne vije nemet hini : *Foel-
foel ma zammik otro* da respont da « Boupoule ».

Laret d'ac'h pegen klouez, pegen divezad eo deut ar
Barizianed da vean, n'halljen biken ober ! Sonjet d'ac'h
penoz an deju-man e kanent da rouanze an Itali dre ma
tremeneg,

Viens, Héloé, viens.

War-dou *Boupoule* : N'oun ket eroulet haer war ar
« potresse », mek ma gar d'in penoz taludi eur divvezad.

... ran a'hanoc'h da evesaat ouz an tre-man hag ez
 an da gouz breman eus ar c'hiz nevez da labourat pe da zavel
 ar gwenan hag eus ar pezh a hell ar re-man dougen dre ar c'hiz-
 zo, pehini a eus deskat, breman ez euz eun nebeut bloave-
 zioù, o lenn « Le Labourour », eur gazetenn skignet gant ar re
 a ra ivez ar gazetenn *la Croix*. Goude-ze, am euz skrivet d'an
 Aotrou David, eur beleg eus departamant ar Cher, evit kaout
 kelennadurezh hirroc'h. Souezet braz e oen pa em boa gwelet
 war e levr, hanvet : « La fortune du paysan par l'éclairage des
 abeilles dans des ruches à cadres mobiles », pennoz e teue a
 benn da ober betek kant lur vel dre hep koloeun an eil dre
 eben. Prenet em boa neuze eur goloen digantan, ha, war
 ar gwel anezhi, me a reaz re-all. Evit ma holl geleven (pe ko-
 loennou), me a lakeaz e labour an alioù a roe-hen war e levr.
 N'em boe ket d'en em glemm, da c'houde ; rak, e lec'h ma roe
 d'in eur goloen-blouz 'n sur laza anezhi c'hoaz, etre dek ha
 ugent lur vel, ma c'holevon gant sternioù lem-laka a zougaz
 pemp ha c'hwec'h gwech muioch. Goude ma 'z eo, gant se
 brao al loden vel tennet digent pep koloeun, evesaat c'hoaz pe-
 naoz ma gwenan a jom e buez hag, evelse, em euz gouindegez
 e diou feson.

Er bloaz tremenet, ez euz bet tennet digant unan eus ma
 c'holeven 115 lur a vel ha digant unan all 100 lur. Eur bloavezh
 am euz bet tennet c'hoaz digant eur goloen vraz, pehini he
 devoa graet eun had, 65 lur a vel hag an had (pe taol) a oa
 deut anezhi a roaz, evit e lod, 36 lur. Ober a rin d'oc'h evesaat
 pennoz ne roin da amout aman nemet pouez ar mel
 goude ma 'z eo bet dispartiet diouz ar c'hoaz. N'eo ket fall an
 dra-ze, n'e ket 'ta' Gwir eo lavaret ez euz eun tammik labour
 hag eun tammik dispigu araog dont da gavout eur stal-wenan
 gouest da rei d'oc'h eun tam brao a s'c'hant. Hogen klasik
 d'in eur c'hemwerz pehini a zougle hep koust ebet ? A dra zur,
 ne gavet nikun.

Labourerien diwar ar meaz, roit etd hoc'h amzer gollet
 d'ho kwenan ! Lakit eun tammik aked war o ro ; int i ivez a
 labourer evidoc'h hag ho pezo ar blijadur da wela na yelo
 neira da goll war ho touarou. Dre-ze ho yalc'h a deuyo da veza
 eun nebeudik punneroc'h.

Kent staga gent al levrik bihan-man, eo leal d'in lavaret
 d'oc'h evit petra her-gran. Gouzout a rit pennoz ni etrezomp,
 Breizad, a zo gwelet gant ar Challaoued evit tud hag a zo
 war o lerc'h evit pep tra. Me gred e lavaront an dra-ze, dreist-
 holl abalamour ma kendalc'homp bepred da veza leal d'ar feiz
 kristen. Rak, a-bent-all, an traou a ya war an arak koulse
 Breiz hag e lec'h all. Koulskoude, evel ma yuder atao war hon
 lerc'h, eo red d'eomp diskwezh d'hon drouk-prezegerien pennoz
 ec'h heuilhou koulz hag i ar c'hizioù nevez pa 'z int mad. An
 holl draou, koulz lavaret, a heuilh an amzer en hor bro ; me
 gred n'ez euz nemet unan evit pere e chomomp atao da ren ar
 c'hiz koz : evit ar gwenan. Hogen, evel ma 'z eo bet desket d'in,
 me ivez a gred eo ma clead dont da glask ober vad d'oc'h
 c'hwil, ma c'henvroiz, oc'h ober d'oc'h anavezout eur c'hemwerz
 e pehini, an darnvuia a'hanoc'h, ne sonjech ket. Esperanz
 am euz, dre-ze, dont d'ho sikour evit tremen ar bloavezioù
 fall pere a zo ken stank breman, siouaz ! Dont a rin ive d'ober
 al levrik-man evit rei eun testiñ eus ma c'harantez e-kenver
 hor bro garet, Breiz-Izel. Rak-se eo ran anezan e brezonek
 evit ma kendalc'h atao hor yez da jom beo ha krenv evel hor
 feiz, en despet d'hon enebourien.

Goulenn a ran diganeoc'h tregarez evit ma nebeut a zeska-
 dures : kredi a rin pennoz n'e ket red beza eun den gwiziek
 evit klask ober vad. C'hwil a zello, n'e ket ouz ar pezh am bezo
 graet e gwirionez, hogen ouz ar pezh am bezo klasket ober, da
 lavaret eo : vad da dud ma Bro hag emor d'hon Breiz mui-
 harez,

H. KERNLIS.
 Labourer-douar.

(Da heulth.)

EUR PENNADIK HISTOR

Diwar-benn ar Markiz Pontkallek, Breujou Breiz-ha stad
 ar vro d'ar mare-ze.

Trede Pennad

PONTKALLEK

II. — Glaveles ar C'homplidi.

Ar c'hardinal Alberoni, bet soner kleier, ha neuze
 ministr braz ar roue Spagn Philip V, an nevoa graet eun
 huñvre kaer : lakat e vezir war d'rou Bro-C'hall. Ar prinz
 Sellamar, kannader (pe ambassadeur) ar Spagn e-barz ar
 Frans, a 'n em gargaiz da brienta an tol.

Kinnig a reaz an unvaniez da viban bastard Loeiz XIV,
 duk ar Maine ha kont Toulouse, o sonjal e rojent an dora gant
 plijadur da deurel d'an traon an neb an nevoa miret oute da
 vont biken war an trôn, en eul lakat ober eul lezen kontrol
 da volonte o zad. Unan anez, ar c'hont a Douloz, na fellaz ket
 d'ean mont eneb e rous, daoust ma 'n nevoa lec'h awalc'h d'en
 em glemm. Mee egile, boutet gent e wreg, eur Gondez lorc'huz
 hag a wela diwar neuze kurnnen Bro-C'hall war he fenn, a
 zigoraz frank e zlouvec'h d'ar Spagnoloed. Pehini, er
 c'homplidi, a rae e zonz hag a heuilhe e
 wenez e-unan. Ar Spagn a glasko trôn Bro-C'hall 'vit he roue
 Philip V, ha dukaz ar Maine he c'hoantiz evit he gwaz. Ar
 wretoned a antrez e-barz d'o vro, o sonjal hadzevel frankiz
 o bro, pe freng an unvaniez gant etre Frans ha Breiz, ha
 eun disre eul c'homplidi.

Meur a zigara oa a-du gant ar Vro-C'hall, ha gwele, pennou-
 braz ar C'homplidi o devoa roet d'o da gredi e oa ar roue
 Loeiz XV en rinkl eus e vuhe hag eus e gurunen gant ar
 Rejant, ken braz ma oa e wartiz. D'an eil, e c'halle Breiz
 kredi, a fo vad, o oant distag diouz o le e kerer eur rouantelezh
 hag a oa aboe daou c'hant viza o vont eneb d'hec'h hini. D'an
 drede, Philip V a oa ar Roue kristen dreist holl, e-lec'h lez ar
 Roue Frans a oa dre he diazjou eur skouer fall evit ar bed
 holl, hag ar Rejant a oa tremenet evit eun alekrist.

N'eo tamm souezus ebet kennebet e vije tud eon ha stag
 ouz o bro, 'vel ma oa Breizad, deuet skwiz, pelloc'h, o welet re
 Vro-C'hall o vont atao eneb o gir evit gwaska Breiz ar gwasa
 ma c'hellent.

III. — Dispak ar C'homplidi.

Pell a oa, e veze kaset dre-holl lizerou a-berz roue Spagn,
 da zisplega lorc'jeuz ar Rejant eneb ar Frans hag eneb ar Roue,
 ha da c'houlenn digant ar Breujou jeneral, kenta d'alc'h a vije
 graet anez, lakat roue Spagn da Rejant o-lec'h an duk a Orleans.

Heman hag e vinitist Dubois a glevaz abred diwar-benn ar
 C'homplidi ; hogen, ben lezel a rejont d'ober e reuz hag e dispak,
 en zell e vougfont anezan gant muioch a sked.

Breizid e oa pep tra gant e dizolo. Deuz an eil maner,
 deuz an eil ti balan d'egile, papetou an Unvaniez a ye en dro.
 Dre-holl e vijent sinet, koulz er zallou alsauret, koulz e deun
 ar c'hoajer pe e-kreiz al lanneier brugek. Ar Varzed, 'vel en
 amzer gou, a zave war an doloù-men, hag a gane d'o c'henvroiz
 gwerzloù kaer ar frankiz gwechall. Pep Breizad a 'n em weste
 da verzel evit gwirioù zantel e vro, pe da vean an dismegan
 war e hano da virikien.

Er penn kenta euz ar C'homplidi e oa an aotrone : Ar
 Gwer, markiz Pontkallek ; ar Venuz ; Lambilly ; ar C'hoëdik ;
 Mene-Loeiz ; an tri Talhouet, hag an daou Rohan-Polduk.

Eur gir kuz a oa divizet etre ar re unanet : *Mont er c'hoat*
 a veze lavaret euz mont er C'homplidi. Ar c'hastel eo kren-
 vaet, an tounou brezel aezet, an armpou diskouret diouz ar
 mogerioù evit o lemna pe o furi. Pep denjentil a glasko tud da
 zont er c'hoat munia ma c'halle. Potred ar Parliament a oa en
 kuz a du gant ar C'homplidi, abalamour, evel ma lavarant, eur
 c'hontrad torret gant eur gosteun n'an deve ken talvouddeger
 ebet. Breiz a bez, nemed ar c'herioù diwallet gent o zoudarded,
 a oa o vont er c'hoat, pa zigoneaz dirak Porz-Loeiz eur strol-
 lad-mor (flotte), a dri mil Spagnol, hag a lavare e teuent da
 harpa Breizid en hano Philip V, roue Spagn ha Rejant Bro-
 C'hall. Mes, pa weljont ar Spagnoloed-se, o devoa bet gante
 kement da c'houzanv en amzer ar *Re Unanec* (Ligue), an dud
 diwar ar maez na valejont ket da heul an dudjentil ; hag ar
 re-man, en eur vont da gant al listri, a oe paket gant re Mon-
 tesquiou, hag harzet da 'n em weste an eil egile. Kaer o devoe
 neuze ar re nobl, dre vraz pe dre hec'h, klask jech gant e c'hoer-
 rijen, lod en eur wiska o lakijen egiz ar c'houerion, lod all en
 eur bedi ar re-man da zont er c'hoajou da argas ar bleizi, pe
 da sikar gwe, pe da droc'h keuneud, koll a rejont o foan.

Pa felle d'e lakat sôa ar c'hleier, ar c'herden a veze dilam-
 met dre urz ar maerion.

Daou veleth hepen hag eun nebeut klaskerien-boed a 'n
 em glevaz war an dachen gant an noblanz. Neuze, an aotrone
 'n em glevaz evit 'n em dastum a neve 'kreiz eur c'hoat, gant
 peb a vevel ha peb a daou a geek. Elec'h pemp kant a zonzent
 en em gaut d'an nebeuta ne zigoneaz nemed douzekek den :
 ar re all oa lac'het pe te'het kwit.

Kouez reaz etre daouarn ar Rejant ha Dubois eur paper
 hag a zouge hanoioù potred ar C'homplidi, maes kwit a zin.
 Dre ma n'halle skei na gant ar pennou-braz na gant ar Bari-
 zianed, ar Rejant o fardonez, hag a dolaz bec'h e gouner war
 ar baour-kezh Breiz.

Neuze eo gwelet dre ar vro an dudjentil argaset diouz an
 eil maner, diouz an eil kost d'egile. Dragoned a rede war o
 lerc'h gant an hevelep krizder ha gwechall en broioù Lan-
 guedok. 'N em gaut a reaz traitourien da werza lizerou ar re
 'oa luset, pe en taohennou lec'h ma oant. Eur viket-vraz a
 eskopti Naoned, ar Gergoz e hano, o heuilhe dre ar presbi-
 toarioù war digere ober e dro dre an eskopti. Eur mastr ho-
 bregonierien (coursiers), hanvet Rochefort, gwisket gantan
 drouhoù eur paour pe vantel eur pirc'hiri, a rede dre holl
 war o lerc'h.

Ar re 'veze paket e daun ar c'hoajer a veze fuzuilhet di-
 drue ; pa vezent luset en eur gerik bennag, e veze lakeet an
 tin er-gerik a bez evit o leski a dol zur, ar re a droe diwar an
 tin hag an douarn, a ye da verzel da Naoned, harzet gant
 trizek den gwerzet d'ar roue, e-lec'h o barnerien o unan deuz
 Parliament Breiz. Mes, o welet tud ar roue o vont evelse eneb
 gwir ar vro, ar nobl izel a deuz da gasat ar vourrevien, ha ne
 oe ken kavet Judaz ebet.

Setu, perak euz a eiz ha seiz-ugent (148) a oa tamallet, ne
 oe paket nemet pevar : markiz Pontkallek, Mene-Loeiz, Manac'h,
 Talhouet, hag ar C'hoëdik. Ar re-all a vibaz dianve dre ar vro,
 pe a dech'ha bete bro Spagn.

(Da heulth.)

E. AR GARREC.

KELEIER

PLOUILLO. — Eur mission a zo bet roet aman gant
 an aotrone Gall ha Ferlicot ha gant holl gureed ha personed
 ar parrojou tro-war-dro : Eun dud o gwelid iliz koz Plouillo
 leun-tenn a dud, mintin ha d'abarde, evit klevet komjou Doue
 en brezonek peder gwech bemde hag evit kenen ar c'hantikou
 en euz d'hon Salver, d'ar Werc'hez ha da zont ar vro. Dal-
 c'bet e vo sonj euz ar mission pell er parrojou hag e chomo
 pell ive ar roue abezad en doue.

Zac'h an Ardou

(Kendateh.)

Met an Douar, dre ma c'h ent, e kavont pen-da-benn endro
 d'ean eur gwisk skorn too ha sklor evel eur werc'h ; halan Laer-
 an-Tan, goude bean zavel ea er, he devoa 'n em skoret war
 bouez pemp pe c'houec'h loo 'uz d'an Douar, hag a-dreuz d'ar
 sklasez-ze e seblante heman da wela evel pa vije broin. Daoust
 hag ar gwisk skorn-ze a c'holec er bed tro-war-dro ! Daoust ha
 hi oa teo ! Daoust ha Laer-an-Tan an evoa balest dre-holl an
 douarou, ar morioù, ar menioù, lakot warne holl e ziel skorn
 ha grez deuz ar bed a-bez e rouantelezh ? An Douar a seblante
 bean e di, p'eo gwiz an evoa tost anezan gant eun deun
 skorn. Ha na pa chomje eur c'horuik bennag c'hoaz, en hie,
 penoz gont pelec'h e oa ha penoz arrount gantan ? Penoz ive
 e hallje eun evnik ken dister evel ma o *Lapous an heol*
 dont abenn euz eur jaant ken krenv ha ken spontuz ha
 Laer-an-Tan ? Nevoa ket heman lazet war e hent koulz an
 evned evel an dud hag al loened, daoust d'e da hallout kemer
 an lec'h gant o iskiñ ?

E koment-ze e sonje Godik en eur valo 'uz d'ar gouriz skorn
 a c'holec an Douar pen-da-benn. Kas gont e oa ive daoust
 pegent e oa bet o veaji p'eo gwiz an evoa grez Laer-an-Tan
 kement-all a wall-labour ; sonjal a re c'hoaz penoz heman a
 die dougen breman eun nerz dispar, goude bean evelse trec'het
 war bep bue ha mouget kement strilh tan a oa war c'horre pe
 en gwizioù an Douar.

En keit-ze, he gwetar a vales, warlerc'h al *Lapous*, war ar
 sklasez wer e weled a-dreuz d'ei furn an Douar evel a-dreuz
 d'eur vougen, pe a-dreuz d'eur douar.

Eun dro bennag, al *Lapous*, a chomaz 'n e blom war e
 iskiñ, ha hep stokan e dreid, e skoaz gant e vegik meten-
 aour war c'horre ar skornen.

D'an tol kentan, ar skorn a loskaaz eur strak ; d'an eil, e
 faoutaz, ha d'an drede, e tigoraz enni eur pezh toull ken ledan
 ma tremenez annez, warlerc'h an evn, gwetar Godik hep
 stokan en tu ebet.

A-buan, avad, e da da *Lapous an heol* bean et er prizon
 elec'h ma oa mouget an Douar, o savaz er prizon-ze eur c'hris-
 tilien spontuz ; an holl bezioù skorn ha na o nemet skorn
 dre-holl a grogaz da 'n em hijan ha da 'n em dornan ha da
 safeni gwasoù-h-gwaz, an avelioù yen a grogaz da c'hoedellad,
 da yudal, da gleim, int-i kounnaret : erc'h, grizil, skorn a
 yude dre an er — a Forz ! maro omp ! e lavare Godik, o saot-
 tout he gwetar brankellet ha dornet a bep tu. Ha, koulskoude,
 pebez burzud ! Nag ar grizil, nag an avel, nak ar skorn na
 stokent out ; dirag *Lapous an heol* e treuzet holl evel kaer,
 ha hi a dremane warlerc'h hep noz ebet. 'No devo ket kement
 c'hoaz Laer-an-Tan ; an evnik na glask ket anezan ; mavet a
 re, a den-askel, 'tresek ar c'horn douar elec'h ma 'n evoa santet
 na oa ket c'hoaz tremenet halan bulumaz ar jaent.

(Da heulth.)

Dira Na-Doar.

BERR EO HON BEACH

Berr eo hon beach war an douar-man !
 C'houeka lodennig hon pirc'hirnach,
 Daizion binnetig ar vugalec'h
 'Vel eun huñvre saour a ya kwit ken skan !
 War an douar-man eo berr hon beach.

Berr eo hon tremen war an douar-man,
 Ar yaouankik taer a ya 'raug he fenn,
 Hop kontan e tal he bloazioù laouen
 Egiz eun tenzor n'hall ket divan.
 War an douar-man eo berr hon tremen !

Berr eo hon amter war an douar-man,
 Mont a ra da heek ar bloavezioù kaer ;
 Paket gant an oad, tristia e weler
 Ar pennad blec du dont gwennoc'h-gwenan ?
 War an douar-man eo berr hon amter.

Berr eo hon bale war an douar-man.
 Ar c'hoazid trec'het 'n eus keuz ha kerse ;
 Pa lar d'an Heourioù paouez pe d'ale,
 An Heer skallet a ra fas warnan.
 War an douar-man eo berr hon bale.

Berr eo hon c'herzet war an douar-man ;
 En hent koulskoude kals a jom skwizet.
 Kompagnoned keiz war hon lerc'h lezet,
 Arri oc'h 'raug d'imp er penn diweñt !
 War an douar-man eo berr hon c'herzet.

Berr e ves hon nech war an douar-man.
 Pe yaouank pe goz, hon buez a dech ;
 Klaskomp ober vad gant poell ha divrec'h,
 Ma vo talvoudus hon tro dre aman.
 War an douar-man e ves berr hon nech.

BART AR GOUEZ.

ERWAN HERNOT
 RIZELLER KALVARIOU HA MEIN-BESIOU
 EN LANHUON
 GOULENN AR PRIZ HAG AN TAOLENNO
 Saint-Brieuc. — Imprimerie Saint-Guilhem.

1er du 1903

no 285

Kroaz ar Vretoned

KOUMANANCHOU

Eur skoet ar bla evit Breiz ha Bro C'hall.
2 wennek, e z tu-all da 22 real evit ar Breiz heitiek

SKRIVANIERIEN

Eus al labouriou pe d'an Otro VALLÉE, Rouer, ru Zant-Benedi, Zant-Briek.
pe d'an Otro MOAL, Skrivaniar, 27, ball Châner, Zant-Briek.

EMBANNOU-KONVERZ

Tri gwennek pep sroudonad-skritur.
(Diskenn ar leiz evit meur a embann diouez)

Ar brezonek hag ar feiz,
A zo breur ha c'hoar en Breiz.
Furvez ar Geiz.
Gant brezonek eo deud ar feiz,
Gant ar gaeuz eo alio a Vreiz.
Furvez ar Geiz.

Dalc'hit bepred d'ho brezonek,
Yes an dud vad ha kalonek,
Yes ar feiz eo ; ma ve t'rec'hed,
Goupen ar Vez, e vo Peche!l
MILIN.

EVIT AR VELEIEN LEMET O FAE DIGANTE

Eur mignon a Landregér. 8 real.

Abiou hon euz skoet

Her gouzout a rit, lennerien ger, an Aot. Komb, dallet gant ar gannar pe gentoc'h kroget ennan tan an alfo, a vennaz skei eun taol ar sort ne deu ket aliez sonj anero zoken d'ar brasa brezelourien.

Lae ha yes eur hobl, ha netra ken, a falvezo gantan. Mont a reaz diwar e dreid o welet e stourme an tri departamant breton ouz ar c'hoant kasat'is a oa deut d'ezan da la'cha ar Feiz ha frankiz an tadou a dieger, hag e skrabaz kostez e benn : E pe zoare en em venji eus an dud kalonek-ze? Pe sort taol kontel a yelo douna en o c'halon? Hag hen o lakaat en e benn ober d'ezo ker gwel ma ra ar Brusianed da dud ar Pologn.

— a Douan mui, emezan, na gomzint yez o zadou kor, ar yez o deuz touet ganti beza leal da Jezuz ha d'e liz.

Kaeroc'h c'hoaz e kavaz Paotr e zae ouz an drez ; huireal a reaz, an tirant diveret-ze, souezusa tra a hellfed da gompren : Kredi a reaz e roje ar veleien an dorn d'ezan evit al labour milliget-ze.

Mez, siouaz evit sentusa mevel o deuz bet ar franmaoned, deud eo da wir diskred an oll dud a skiant vad ; eat eo da fall, evel dre c'hoari, frouden direiz an Aot. Komb. Euz den e karg eus ar Finister hag unan eus ar re vasa, a rankaz anezo n'euz ket pell : « Abiou hon euz skoet » emezan. An dia-man a oe lavaret sioulk d'eun nebeud mignonned, mes ar re-man a gavaz mad dizac ha d'an holl.

— « Koulskoude, netra easoc'h, eme Gomb. Euz ma ferr, difenn striz da bersoned ha da gureed ar Vretoned viliget-se da gelenn anezo en o yez, pe, da vihana, ne reint nemet pa blijo ganen ! Na pebez taol-kaer evidon ! Difennet komz ar brezonek setu, eat an deskadurez kristen, kendis lavaret, da netra. Ha neuse, ma c'hoantefe ganto sevel o fenn, raktal me a lakay em godel al c'houez ar brasa. Gwelet a reoc'h, prez ha mall a vo ganto senti ouzin. »

Ha setu aral

Es dro-man, an Aot. Komb, bet, koulskoude, kement elotoc'h ar veleien, a ziskouez st'leaz n'anavez ket mad eus an dud-ze. Kustum da welet an daravua eus e veve-lien, prez braz ganto ober outan e lavar, e kavaz d'ezan ne al'zefe ket ar veleien da stourm ouz e vennoziou.

Faerit oc'h, Aotrou, hag a galz ! Beleien Breiz, hini anero ne deo trubard. Goulennit digante ar pez a gelfet nemet gwerza o c'houstianz : an dra-man, avad, na reint bibe ar gelfet int da difenn da liz, da gelen an eneo ha biken na droint kein d'o dlead. Lamet hoc'h euz o gweneien digent eur c'bant aneo, laerit ar re-all ivez mar kerit, biken na s'w'efet o ners-kalon.

Atao e livirit d'oc'h evel an ebelet d'o bourevien : « Non possumus ! Doue an deuz fiziet ennomp an eneo, red d'omp o c'helen. »

Eur wech c'hoaz, tennit diganto an tam euz o genou ha taolit anero er prizon, mar kerit. Biken na fallgalonint ! Aot. 'o eskop Kemper an deuz merket d'eo an hent sklear ha difenn. Breman o deuz sentet hag, en despet d'ho kourdroucou, e kendalc'hint war an hent mad. Delek.

Daoust m'en deuz skoet abiou, Komb na bouez ket da skei gant hon beleien vad. Menek zo bet aman n'euz ket pell euz an Aot. 'n abad Pierre, kure Bonaeh, diframmet e bae digantan. Rei a reomp da sonj da lennerien ar Grouz e tleomp ni, Kristenien vad ha Bretoned, rei skoazell ha frealzidigez eus hon gwella d'hon fastored, a zo prest da rei o buez evit o denved evel Pastor msd an Avel. Sentomp eta gwelloc'h evit biskoaz ouz o alioz santel ha bezomp aketuz dreist-holl da zelou ar c'homzou a roont d'imp diwar gador ar Wirione, en yez ar Vro, daoust ma ve lemet aliez o zam bara digante evit-ze. Digemeret e vo, 'vel arde, o bureo ar Grouz, an aluzennou a vo kaset gant hon lennerien da zigoll ar veleien kollet gante o fasmant. Ar re-man, en eskom da ze, a bedo gant hon re varo, er miz a deu, a zo gwaslet d'an anaon evel ouzoc'h.

KANAOUENNOU NEVE

War baperennou distag.

Hon lennerien ger o deuz lennet, ar zun divezan, lizer bro ar Paotr-Kafe, o konta d'e penoz ar Barizianed a gae kanaouennou zol-may da roue ha da rouanez an Itali. Diwar al lizer mad-ze hon deuz kemeret muioch a gylon c'hoaz da voulla kanaouennou brezonek, ha pa ne vije nemet da ziskouez da botred Bariz ec'h omp mestr d'e da zevel kanaouennou ha n'hon deuz ezom ebet eus o sotonion.

Teir c'hanaouen vrezonek neve a zo bet moulet evit ar zun gant peb a don : *Kleier ma farouz, ha son ar c'hrampoer gwintiz*, gant Laouik war don *merched Kerne ha Fransoizik*; *bara ar vezevint*, gant Abherve war don *ar baston vilhan* hag eun ton-eila gant an aot. Bourgault-Ducoudray.

Setu aman, gant ar priz, hano ar c'hanaouennou a vo kavet da brenan en hon bureo :

TEIR EVIT EUR GWENNEK : *Ar barzik*, gant Dir-Na-Dor ; *son bate an dud yaouank*, gant Dir-Na-Dor ; *bech d'ar Gallouz* war don *eur plac'h a zavas deure mat*, gant Laouik ; *Breiz-Izel* gant Abherve.

DIOU EVIT EUR GWENNEK : *Son ar c'hrampoer gwintiz* war don *Fransoizig ha Pierik* ; *Kleier ma farouz*, war don *merched Kerne*, an diou ganaouen-man bet savet gant Laouik ; *Kimad ar mordead*, gant Dir-Na-Dor ; *A hed an noz* ha *Barz ar vezevint*, gant Abherve.

Seiz kant eus hon c'hanaouennou a zo bet gwerzet en Bro-Leon dreist-holl, dre ma talch eno ar botred yaouank da derc'hel mat d'ar brezonek ha da rei ar skouer-vad, en eur genoa kanaouennou hag en eur c'hoari peziou brezonek. Gras d'hon fotred Treger da heulh ar skouer-ze hep dale pell ;

LANNUON

Eur retreat evit ar zoudarded yaouank

Ar zun dremanet e oa, en kouent ar Retreat en Lanuon, eur retreat evit ar zoudarded yaouank. D'ar meur da noz e tigoros ha padet he deus betek ar zadorn d'ar bure.

Tremen kant den yaouank omp diredet da heulh ar retreat-se. Beaz 'oa deus ar parouzio tredro, deus kanton Gwengamp, kanton Boudriak, ha betek deus Bro-Leon : eun den yaouank deus Guiklan a oa deut ive hag eur blijadur e oa gwelet e wiskaouent Leonad e-touez gwiskamancho an dud yaouank-all, en kiz ker, muioch pe neubentoc'h.

An otro Bescond, person Plaznet, an otro Conan, person Treglanviz, an otro Henry, abuzenner ar gouent, hag an otrone Nicol, Moreau, Corre ha Fleury, kureed en parouzio Treglanviz, Kerazern, Louargat ha Plouaret, a oa o prezeg ar retreat. Dibabet he deus o gant ; ha na gredan ket e ve bet heulhet retreat an yaouank ebet, gant mui a fe hag a blijadur war ar meur bro, evit nan eo bet hennez.

Ar pez a zo kiriek da ze, eo e anvee ar brezegeerien an tu da skei, nan hepken war an tu kristen deus hon c'helono, med ive war an tu breton. N'ankouafomp ket ec'han da bell, komz he ha c'houek an otro Bescond, ha zarmonio dudius otro person Treglanviz. Pegen frez, dreist-oll, an eus diskouet ar c'hentan d'emp-ni ec'h e gret ar Breton evit bevan etre e liz parous hag an ti-lec'h ma c'ho gant, ha nan e-lec'h all : er gwir erustad, mar en em sonj ervad, a vo dalc'hoad evitan euz gwelet alio an eus roet an eil d'emp-ni diwarhon ar veien da heulh ket e vefomp er c'hasern !

Ar breton a rer gant an ar pe a gerez pa ve komzet d'an deus e fe, pa c'hell kanan en yez kor e d'ado, ha kout c'hoari. Prezeget dispar a zo bet d'emp-ni diwar-ben hon relijion, med kanet hon deus bet ive a greiz kalon, ha kregio a zo bet ive.

Kanet hon deus bet e-leiz a gantiko brezonek, med hiel a ar zoudard yaouank a deus gant ar gwilan : eur c'hoantik kaer meurbet a vije eun dud hon c'hlovet oll o kanan anean, en eur ober ar prosegion e-touez gwe braz al horz.

Hag evel a lereit, kregio ha c'hoario a zo bet : leon oa batun war ar c'hravaz, ar berchaz ; redadeier ha jou bouloz, zavet oll gant ar gureed.

En liez a feson hon deus kavet berr an anzer eno eta, ha sonj hon bezo ec'han da bell, deus an devezio hon deus tremenet bars an ti biniget-se.

Arok kloza e fell d'in laret c'hoaz, pegen kaer e oar al leonezad a zo eno, kanan hon c'hoantik brezonek. No deus kanet nemerte d'emp-ni, ha trugare de ! Euz dud hag eul levezet e oa o c'hlovet. Kredi rojer muioch eiz. Biken na gre lin ec'h hallit kantiko gallek rei kement e-douder da galon an hini a chilaou, a flouder hag a lec'hed da vouez an hini a gan, evel hon c'hoantik brezonek.

Well a ve eta, en kement feson, an hini a heulh ar re-trejo-ze. Well a ve e ina da gentan, karout a re muioch e vro hag e yez en eur dond kwit, ha gwelet a ra a-dost petra e vo e vus pa digouso er c'hasern.

Eur zoudard yaouank.

Kinniget d'am breudeur, zoudarded yaouank Breiz-Izel

Pell deus hon bro ;

WAR-DON : *A hed an noz.*

Gant Anon.

Mor a du-di eo pre-de-ria

Holl aunan.

A hed an noz. Din-dao heiz an

Holl aunan.

Nev o skle-ria A hed an noz.

'Tra ste-re-des-no an d'hon feu, flut.

Fe-demp holl a ga-lon la-wez.

A tempo. Holl aunan.

Distka ha ners-euz ar bedou A hed an noz.

Eur vouez rust he deus hon galvet
Pell deus hon bro ;
D'au arme ni renko moned,
Pell deus hon bro.
Pegen kri eo 'n em zistagan,
Deus 'pez a garer ar muian ;
Hir anzer ni renko gouelan,
Pell deus hon bro !

D'ar c'herio ni a vo kaset,
Pell deus hon bro ;
E-touez tud disneve hadet,
Pell deus hon bro.
Hep kavet na kar na mignon,
Da leouennad d'emp hon c'helono,
O ! Pegen trist stad ar Retreat,
Pell deus e vro !

Tad na mam mui n non c'hennezo,
Pell deus hon bro ;
Beur na c'hoar mui n hon zevado,
Pell deus hon bro.
Na wellomp mui hon zi didrouz ;
Na kleier hon liz parouz ;
Na gloviomp mui o muiozio deus,
Pell deus hon bro.

Evel bleunio, diswriennet
Pell deus hon bro,
Ni a c'hemmo gwir Vretoned,
Pell deus hon bro ;
Bogale leal da Zone,
A vo holl kendervez hon bue,
Ket ma vo gwasket hon liz,
Pell deus hon bro.

LAOUK

Kroaz ar Vretoned

KOUMANANCHOU

SKRIVANIBRIGIN

EMBANNOU-KONVERZ

Evit kaset ar hira evit *Briz* ha *Bro-C'hall*.
2 wechad, ee tu-all da 22 real evit ar *Briz* kellet.

Has al labourou pe d'an Oiro *VALLÉE*, *Ronar* ru Yant-Breast Zant-Briek.
pe d'an Oiro *MOAL*, *Skrivaner*, 27, betek Chennar, Zant-Briek.

Tri gwannek pep stroudenad skitour.
(Diskenn e briz evit meur a embann diouez.)

Ar brezenn hag ar feiz,
A zo hec'h ha c'hoar an *Briz*.
Parvez ar Geiz.
Gant brezenn eo deud ar feiz,
Gand ar geiz eo alio a *Vreiz*.
Parvez ar Geiz.

Dalc'hit hepred d'ho prazonek,
Yes an douz vad ha kalonek.
Yes ar feiz eo ; ma ve trec'het,
Goupen ar *Vez*, e ve Pechet!
MILIN.

GOUEL AN ANAON

WAR DON : A vihanik em eur pech'et.

Setu digor ar miz du, miz an anaon. Setu eno, war
o gouel, eur gasaouen gaer bet savet gant hon mignon,
an oiro *Boscher*. Re zivred eo en em gavet ganin evit
bean moulet ar sun diverez. Plijadur a ray, koulskoude,
da vean da da gaban en miz an anaon.

Ar c'hleier, ebarz o zourioù,
A zou hirie truzez,
O mouez a zebant d'imp klemmou
An anaon gwalleuruz...

Digas reont da sonj d'imp c'hoaz
Dimeuz an holl ineou,
A c'houlen, 'kreiz o enkrez *VREZ*,
Ouzimp zikour d'o foanion !

Sleasomp eta, tud kristea,
Klemmou hon c'herent maro,
A zo breman 'barz an anken
O c'hortoz hon fedenno...

Deomp, kristenien, d'ar vered
D'ober breman eun tamm tro ;
Ha, war be hon sud doulnet,
Erte bi a bedo.

— Tosta 'ta pried glac'haret,
Ha pa vi ouz troad ar be,
Eve'n 'man korf paour da bried,
Ped Doue 'vid he ine !

— Ted ha mamm ger, skullhet daerou
Ar war be ar bugel,
A di- n divez ho leiou,
Ho se-bedian kent mervel.

Sed han breman 'barz ar be don,
Gand an « Anken » eo falc'het !
Ranna 'ra hirie ho kalon,
Evitan pedet, pedet !

— Bugale, potred ha mers'hed,
Stouez war be tad ha mamm ;
Gand o fons c'houi a zo maget,
'Balamour d'ac'h 'maint en poan !

Spent 'ta evit ho tud kez,
Skenvaet d'e o foanion ;
Bezot sonj oute aliez,
Diboniet o ineou !...

— O ! breudeur ha c'houi c'hoarezed,
D'an den yaouank 'zo aman !
Petra 'tal d'ho korf kad genez ?
D'an douz c'h ey da vreinan !

Deut ive da ouelan dourek
War be ho preur pe ho c'hoar,
Marteze c'houi a zo kiriek
De arken ha d'he glac'h ar l...

O kristenien pebez kentel !
'Vidomp-n de ar gouel-ma !
Pan-e-gwir eo red d'imp mervel,
Karomp Doue en peb tra.

Ankouomp hon dizunvaniez,
Hon c'hasoni, droug-komzo,
Hag implomp mad hon devez ;
Da zikour hon zud maro !

Pedomp hirie, bras ha bihan,
Ez yaouank, tud a bep stad
Evid an Anaon en poan,
O pedomp a galon vad !

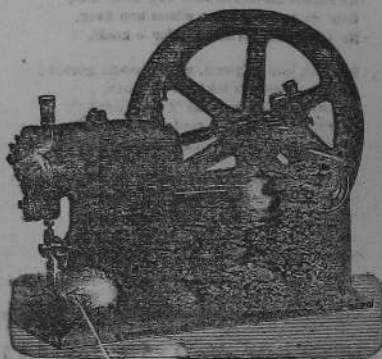
Begomp-holl ive ananet
Da zikour an ineou,
'Zo gant o c'herent dilezet,
'R purgator 'n kreiz ar flammou...

— True, true, o ma Doue,
Pardonit d'an Anson !
Otan Jezuz true ive,
Evitan pardon, pardon !!!

Aug. Boscher.

EUR GERIENNOU BENNAG

diwar-benn ar mekanikou nevez dre ioul-douar pe betrol

1° Perak e teuz, e lec'hienno-ze, da gemer ane e lec'h
ar mekanikou dre dan ordinal pe « vaperiour ? »

Ar mekanikou nevez dre betrol, pe dre ioul-douar evel ma
leverer en Kerne, a oa implijet dreist-holl, bete vremen, da
lakaat endro ar gweturioù dre dan, a weler kement ane war
an benc'houl braz, ha c'hoaz e santer, war o lere'h, eur c'houez
kreñv : c'houez ar petrol devet an hini eo. — Aboue eun
nebeut bloaveziou, emeur stag da ober impli eus ar mekanikou
dre betrol evit al labour-douar ive, dreist-holl dre n'euz 'ket
gant kement a drubuilh ha gant ar « vaperiour ».

Ar « vaperiour », 'vel ouzoc'h, evit o lakaat en dro, 'zo
red mad kaout eur gaoter, da ober tan gant glaou-douar ha
da domma oour. Gant eur sort mekanik e zo ezom da lakaat
ezev dalc'h-mad ; rag, ma teufe an douar da vean re verr pe an
tan da vean re greñv, ar gaoter a hellfe kreñvi, tarza hag
ober kalz a reuz endro d'ez.

Abalamour da ze e tleer kaout affer gant « paotr ar meka-
nikou dre dan » pe ar « garde-mines » 'vel ec'h hanver anean en
gallek ; ha n'eo ket diez bean tapet berr gantan, c'houi oar.
Goupen, nag a drubuilh evit perc'hen ar mekanik ! Kaout eun
den aroulet mad da domma anean n'e ket awalc'h ; red eo e ve
ive an tommer eun den far, barrek da chom divanac'h keit ma
pad an dourna, ar pezo zo diez da gaout. Ha c'hoaz, en tu-hont ma
hell tarzan, eur vaper a laka, awechou, an tan war ar berniou
plouz. Meur a dan-gwall a zo bet kroget evit ar bloa gant ar
mekanikou dre dan.

Gant-se n'e ket souez ma klasker breman e lec'hio-ze
kaout, e lec'h ar vaperiour, mekanikou nevez dre betrol n'euz
ket kement a drubuilh oc'h heul ane.

2° Penoz eo stummet eur mekanik dre betrol ?

Tostik awalc'h 'vel eur vaper, da vihana da welet. Kouls-
koude, pa d'oler ple, e weler mad ez euz kalz a gem (pe a
diferans) entree.

Korf eur mekanik dre dan ordinal a zo henvel-tre ouz korf
eur ribot, kloz an daou benn anean, ar pen adre gant eun tal
'vel eur variken, hag ar penn arok gant eur c'holoen a ve graet
anezi eun darzel, abalamour d'an toull a dremen drezan ar
vaz-ribot. 'Chanta ! korf eur mekanik dre betrol a zo hevel
ouz eur ribot ha ne vije ket a darzel pe a c'holoen warnan.
Digor frank eo genou ar mekanik hag e weler o tont er-maez
anean pop tro, pa labour, ar pezo bouarn round a vez boutet
gant nerz ar petrol hag a laka ar rod-lans da vont endro war
bouez eur vrec'h houarn.

Ouzpen 'n en « vaper » ez euz eun « direten » da
gas an euz pe ar « vaper »-dour ebarz ar riboterez. Eun
dre bennag henvel-awalc'h ouz an direten-ze a gomp-...

er mekanikou dre betrol. Wer goste ar mekanik e weler bre-
c'hou houarn. Ar re-ze, pe labouront, a vont war bep a vi-
honarn. Ar bizier-ze a zo stag pep-hini ane ouz eun nor vihan
round, mentet pe dost 'vel eur peuz ugent real hag a zo kuzot
(pe gochet) en diabarz eus ar mekanik. Unan euz an deriou-ze
(war ar goster) a zigor an hent d'ar petrol da zont ebarz ;
eben (an hini zo dindan lost ar riboterez) a zo evit leuskel ar
moged da vont er-maez dre ar chiminal.

Eur nor all a zo ive er fons evit ober d'an aer dont eberz
ive ; rag ar petrol, evit rei e nerz, a die-bean mesket gant eur
banac'h mad a aer. Anez, e teufe e lec'h tarzan, hag ar
mekanik a domfe hep kaout e nerz.

'Barz ar mekanik dre dan ordinal eo red mad kaout dour ;
dour zo ezom ive evit ar mekanikou dre betrol, nemet ne dalv
an dour-ze 'met da freskaat an treo. Ma vijent lezet hep dour
yeu d'o distana, ne badent ket gant nerz an tan.

Rak tan a zo ive er mekanikou dre betrol. An tan-ze a
grog en diabarz eus ar riboterez, hep gwech ma weler eur
boum moged o tifoupan er-maez eus ar chiminal, en eur ober
floup ! Neuze e ve krog an tan en diabarz. Mez an tan-ze ne
ha ket ; tarzan eo an hini a ra, 'vel eun lot pistolen nemet
n'eo ken kreñv ar strak anezan.

Bean 'zo c'hoaz eun tan-all er mekanikou dre betrol ;
heman a zo en diabarz hag a deu eus eur sort fornigell pe
« lampe » a zo he c'harg ruza eur gorjen houarn a laka an tan
war ar petrol en diabarz eus korf ar mekanik.

3° Penoz e labour eur mekanik dre betrol ?

Dre nerz ar petrol, graet anezan, da gentan, eur sort
aezen pe c'hizren tano ; mesket e ve, goude-ze, gand eur ha-
nac'h mad a aer ha lakaet da darzan, pe da strakan mar ge
gwel gantec'h, ebarz riboterez pe gorf ar mekanik.

En darvuian eus ar mekanikou nevez, ar petrol a ve kaset
gant eur riboul pe « pompe » vihan betek ebarz eur gamplik
tom. Eno e sav eun aezen diwarnan dre nerz an domder. Eur
wech aet da aezen evel-ze, ar petrol a ve mesket gant an aer
ebarz ar riboterez. Lakaet e ve neuze an tan warnan gant ar
gorjen-houarn ru-gloua da dalz da chimikezen ha plouf' boutet e
ve ar vaz-ribot war-rog da lakaat ar rod-lans endro.

Setu eno, en berr, doere ar mekanikou nevez. Kalsik a dreo
a ya d'ober ane, evel ma welet ; hag ec'h e red mad bean
disket war e vicher evit lakaat ane da labourat 'vel ma fell.
D'an hini a oar ar stek, avad, ec'h e kalz etoc'h ober war
dro ar sort mekanikou evit war dro ar vaperiour ; hag, en
tu-hont da ze, n'euz ket gante kement a drubuilh na kement
a risk evel em euz hen lavaret uheloc'h.

Lakaat ane da labourat ec'h heller da ober ive en eur
implija, e lec'h ar petrol, ar gaz, da laret eo ar sort anean diwar
ar glaou-douar a dalz da sklerijenni ar ruiou er c'heriou braz.
Aman en Sant-Briek, kenkouls hag en Gwengamp, e ve sklerij-
jennet ar ruiou gant ar gaz hag ec'h heller lakaat an dro
gant an mekanikou nevez. Er c'hiz-ze eo e labour hini *Kroaz*
ar Vretoned. Nerz seiz a gezek a deu gantan, pendra da gas
war rog eur wash-tro 'giz ar c'heleouennou braz 'vel ar *Petit*
Journal hag all ; barrek e ve da voullan betek ugent mit a
gelouennou dre heur. Daoust d'al labour da vean tenn, hon
« marc'h du » a chach gant deus ar gwella ha neped na
chom sac'het. Poltred mekanik nevez *Kroaz ar Vretoned* eo
hon euz moulet er penn kentan eus ma fonnad-skrid. Ar var-
c'hadourien (An otrene Vallée, eus ti Boullé, Sant-Briek) o
deuz bet ar vadelez da rei d'imp ar poltred-ze evit ma hell-
femp displegan fraesoc'h ha skleroc'h an treo d'bon leunerien.
Trugare d'et !

Penoz derc'hel ar c'falc'heres ? pe ar « vederez » e stad vad

Ar sort mekanikou nevez a weler breman e meur a diegez
war ar maez. Muioch a zo d'ober war o zro, evit o derc'hel e
stad vad, eget war-dro an alar-brabant pe an dournerez. Bea
'zo enne, dreist-holl, eun dra hag a zo bresek, hag e tleer lakaat
ezev da derc'hel anean e stad vad : an *esken* an hini eo. An
esken a ve graet eus al laouen dir dentel-ze a droc'h ar fons
pe an ed 'barz ar sort mekanikou. Pa labourer, e tleer sellet
hag hen eo henn awalc'h dent an eaken. Eur wech usual
labour, e tleer distagan an *esken* diouz ar mekanik hag he
c'hlienan, goude bean torchet ha lardet anezhi er vad. Anez-ze,
e teufe ma vije lezet stag ouz ar tale'horvez epad ar goupen, e teufe
bihan da vevl'g'ha gual-diez e vije he notat hag he fra-
goude-ze.

Trugare d'an otro de l'Estourbeillon

An euz kasel d'ar Gambre mennad an holl Vretoned vad i
 — Ron lennerien o deus dalc'het sonj eus gouellou Llessean, a
 o bet graet en anor d'ar vro. Eno, unan euz hon mignoned,
 an otro Corfec, an neves displeget mennad an holl Vretoned
 vad diwar-ben gouell-muioch a franka ha nebeuc'ho a gargou
 'hon Bro Breiz. Nag a treuz a bep sort a vije evit ar vro, ma
 keufe holl gannaded Breiz d'eo em glevet war ze, e lec'h bean
 bepred dinuvanz gante dre ma teun pepini eus e du da
 heud politikerien Paris! Eur vad a gammad war-rög war an
 heud reix an euz graet an otro de l'Estourbeillon, rener Kevre-
 diges Breiz, en eur voda endro d'ezan eur c'hwec'h kannad
 (pe député) bennag a Vreiz, hag oc'h ober d'e sina mennad an
 otro Corfec. Trugare d'ezan en hano an holl Vretoned!

Zac'h an Ardou

(Dioez).

Unhtal, ho pije gwelet chanchamant o vean. Leer-an-Tân
 da c'hortoz ket evit souzan adren d'e dro, na Lapous-an-
 Heol evit mont war e lerc'h en eur drompilhad, evel pa vije
 bet eur pistiklaou o tagan an nejezier.

Aman eo eun emgan seurt na zo bet biskoz ar bed : Lser-
 an-Tân a dec'h rög galloud an evn bihan, ha dre ma tec'h'e,
 an doer skorn an eva lakel 'uz d'ar bed, a deuz en er-avel eur
 vodeden : asambles gant al lapous, an heol a deus da baran
 gant eun domder vras ha, raktel, ar sklennou a gouee en dour,
 hag an dour-ze a vije lonket gant an heol evel ma ve ar c'hli-
 zen d'ar beuzerion hanv : arög an evn, e oa ar Goanv ar c'ha-
 letan ; war e lerc'h, an Hanv braz. Lser-an-Tân a valee 'tresek
 an Hanter-noz, gant e vragou hag e chipen skorn, evel pa
 vije kant mil skourje warnan ; hag, en gwirione, bean e oa
 hannou tom an heol evel skourjeou tan flammuz o flamma
 anean.

Pan aruzaz war dresjo an Hanter-Noz, en em gavas er
 ger ; eno, an Heol n'an euz kazi ners ebed, hag an noz a ren
 bepred ; Lser-an-Tân en em dolaz war e benn en eur mor
 sklaset ; endro d'ean e verniaz ar skorn evel meneioz ; zeval a
 reaz er c'hreiz eur c'hastel, kastel ar baourante ; eno eman
 aboue o krenan an derzien, ha n'eo ket an derzien dom eo,
 krejet sehanon.

Lapous-an-Heol a zavez neuze 'uz d'an douar, ken uhel,
 ma wele ar bed holl en eur zell, hag en em lakas da ganad.
 D'e vouez, an dud, al loened, ar gwe, ar yeot a zihuzas da
 vad ; an heol a dorraz e ners, hag ar mammennou dour an
 em lakaz da redek en eur liboudal ; an aveliou flour da
 c'houean war an deliou glaz ; ar bokedou da zigeri, an evned
 da nijal, ar gwenan da glask mël ; dre-holl e teuz adarre ar
 vus ken dous ha kea mad.

Ar bed a oa 'vel hadkrouet a-neve, hag en eur zigori o daou-
 legrad, an dud a oa bet skornek, a gavas an treo kalz kaeroc'h
 evit disgant.

Ha Godik? Petra oa c'hoarvezet ganti? He gwelur he devoa
 kasel anei betek ar lec'h ma oa kousek he breur ; eno he had-
 kavas anean en bue, ha gant pebez joa, n'hallfen ken ben
 laret ; eno e kavaz ive ar potr koz, ha tud ar rous, hag e zira-
 jont holl d'ar ger, hag i mignoned braz.

Godik a gontaz d'ar roue doare he beaj hag istor Lapous-
 an-Heol ; achui a reaz evlhen :

— N'ho pet aon ebed ken rag Lser-an-Tân, rag Lapous-
 an-Heol a zo lakel da vestr warnan, ha n'an euz galloud
 ebed ken war ar bed nemet en broiou an Hanter-Noz. Ma fellfe
 d'ean hadkregi, Lapous-an-Heol a argesfe anean d'e loj.

— Evelse hezet grêt i eme er roue ; hag e kinnigaz da
 Vektran ha da Godik chom gantan 'n e balez ha bean mestr
 war e rousentez.

Mez Bechran ha Godik 'oa red d'e dizrei da gaout ar wrac'h
 koz. Houman, war am euz klevet, a gassas ebad adarre en hent
 eun toullad blaveziou goude. Eur wech-all bennag, me gonto
 ze d'ac'h.

Da achui, me laro d'ac'h penoz am euz gwelet meur a
 wech Lapous-an-Heol ; hennez a deu da gas an neves-amzer
 en pep bro ; eun niver-all a lapoused a heulh anean evel eur
 ez : gwelied, koukoug, estik baill ha kalz a re-sil. Lapous-
 an-Heol a glud war bannou an heol tom hag a vev en o
 c'hreiz ; eun devez a viz est, da greiste, zellet erfad ouz ar
 heol, hag e welfet an evn bihan alaouret, hag e klevet anean
 o kanaan.

(Dioez ar marvailh).

DIR-NA-DON.

Penoz netaat ar barikennou

Red eo netaat ar barikennou kent ober impli ane. Pa
 digouez d'ho jet bean blazel fall, e teu ar gwall-vlaz-ze peur-
 liess eus ar variken, dre n'eo ket bet gwalc'het mad awalc'h.

Eun dra vad evit lemel ar c'houes trenk eo an dour-raz.
 Red eo lezel an dour-raz eur pennad mad a amzer ebarz ar
 variken en eur ruilhal anei ; ha, goude-ze, gwalc'ho gant dour
 ordinal.

Pa ve c'houes loued pe vrein gant ar barikennou ker, ar
 gwella d'ober eo devit soufre dre deul ar stouf. Gwalc'ho mad
 e dour da ober goude.

BEZ FUR!

Bez fur hep dale, ne dal mann gortoz.
 Bez fur ket ar bez bez eant died hirie ;
 Bez fur ket ar bez bez eant gortoz kreiste,
 Bez fur ket ar bez bez eant gortoz sa nos,
 Bez fur ket ar bez fur, bez fur hep dale.

Bez fur a-vrema, ne dal mann gortoz.
 Bez fur eun er ploziou kenta,
 Bez fur warnout gant lerc'h ha gant joa
 Bez fur da dad you, daerou da van-goz.
 Bez fur mann gortoz, bez fur a-vrema.

Bez fur o bugel, ne dal mann gortoz.
 Bez fur vouse-hoarze ken c'houek d'az kaval,
 Bez fur homdi kez 'renkas da lezel
 Bez fur d'ar bed all, o rei d'it bennoz.
 Bez fur mann gortoz, bez fur, o bugel.

Bez fur, den yaouank, ne dal mann gortoz.
 Bez fur e kwaziad o virigwad frank ;
 Bez fur ket sibouel da zouran er tank
 Bez fur da gerent 'zo tostât d'ar foz.
 Bez fur mann gortoz, bez fur, den yaouank.

Bez fur en da vrud, ne dal mann gortoz.
 Stourm da greski ners ar Gwir, tonex an dud ;
 Bez reiz 'vit da vro, 'vit da re vunud,
 Dalc'h uhel ennout kalon ha mennoz !
 Ne dal mann gortoz, bez fur en da vrud.

Bez fur o kosâl, ne dal mann gortoz :
 Ken prim 'ha 'n amzer, deut out war an oal ;
 Ma chomo diouit skouer hag hano mat,
 Heul da goustians hep silsou ken kaus.
 Ne dal mann gortoz, bez fur o kosâl.

Bez fur, koziad gwan, ne dal mann gortoz ;
 Da zastonf fornez laka pis da hoan,
 P'az kalz Doue 'vit ma 'z i hep doue
 Da c'houe-ze stoulik gant da dadou koz.
 Ne dal mann gortoz, bez fur, koziad gwan.

Bez fur, den dale, ne dal mann gortoz.
 Bez fur ket ar choaz gant died hirie ;
 Bez fur er munt kwi gortoz kreiste,
 Bez fur pa vez deiz, kwi gortoz an noz.
 Ne dal mann gortoz, bez fur hep dale.

BARZ AN GOUEZ.

KENTELIOU VAR AR GWENAN

Ar wella giz da zerec anezo er c'holoennou (pe goleven)
 gant stornioù lemm-laha.

PENNAD KENTAN

Ar gwennoù gwenan a anaavez.

Ar gwenan eo eun gwenan a anaavez eo an hini zu (an hini
 du). Koulskoude, e kaver c'hoaz meur a sort all war an douar
 Etoez ar gouennou gwenan direzad-man, eus a here ec'h
 hell an den tenna implij, emen : 1° Ar wenenen velen, hanvet
 ivez *Italianez* dre ma 'z eo ginidik eus an Itali ; 2° Ar wena-
 nen loued pe « *Karnioladez* » pehini a dau eus ar vro-Garniol,
 a gostez an Aotrich ; 3° Bez' e kaver c'hoaz unan all *ginidik*
 a enezen *Chitri*, pehini a zo c'hoaz bravoc'h eged an Italianez,
 nemet diez braz eo dont a benn anezi.

Etoez ma gwenan-me em euz euz eus ar re italian, hag ec'h
 hellan lavaret ez eo hi eur ouen vad, kalz zoken dreist hon
 gwenanidi. Eun tammik eo disteroch houman eged ar wena-
 nen zu (du), hag he liou, war ar penn an traon anezi dreist-holl,
 a zo melen-sour. Daetum a ra muioch a vel eged hor gwenan
 hag ober a ra ivez hedou (pe taolion-gwenan) abretoc'h ha
 muioch eged houman. Gwechall, pa em boa gwenan ar vro,
 ma hedou a deue war-dro hanter miz mezeven, ha breman,
 gant ma gwenan melen pur pe zoken gant re vesket du ha
 melen, am bez hedou eleiz e miz Mae ha zoken an devezio
 kenta anezan. An dra-man a intenter eaz, o veza e spied ar
 vamm velen kalz muioch eged an hini zu, ha dre ma toz ivez
 kalz abretoc'h er bloaz.

II. — Ar sort gwenan a gaver e pep koloen.

Eur goloen e stad vad, en nevez-amzer hag en hanv, e
 kaver enni tri sort gwenan : ar *vam-wenan* pe *rouanez*,
labouerezad e niver braz, ha, da c'houde, eun niver bihanoc'h
 a valed (pe barek) a vez graet anezo en hor bro ar *gorezed*.

III. — Ar vam-wenan pe rouanez.

Ar vam a zo eur wenenen parez (pe femelen) pehini a zo
 deut ar brassa ma oa gallet d'ez i hag a hell, dre-ze, dougen
 trouez (pe freuz) da lavaret eo dozvi (pe dofi, daw).

Dont a ra eus eur vi a barez (pe femelen) ha maget eo
 gant ar gwenan en eun toull koeren, pehini a zo dishenvel
 diouz ar re-all. Kalz brassoc'h eo he neiz evit hini ar gwenan
 bihan ha setu perak he deuz-hi muioch a gorf egeto.

Ar rouanez pe vam n'he deuz nemet eul labour er goloen ;
 dozvi vici evit lakat an tiad da greski. E pep koloen na hell
 beza nemet eur vam-wenan ; pa zigouez beza diouz ebarz,
 raktal ar gwenan a ra o dibab hag unan a vez lakat d'ar
 maro.

R. KERNEL.

(Da heulth)

Labourezadour

EUR GONTADEN DEUZ KERNE

Setu achui e varvailh kaer a Sac'h an Ardou a gant bean
 mignon Dir-Na-Dor. Kalz a biljadur an euz gaset d'an holl
 lenn anean, moarvad. Breman, di rei d'ar marvailh eun tam-
 mik amzer da ziskwiza, e kregfamp en eur gontaden-all bet
 skrivet evidomp gant eur mignon euz Kerne, eur mestr evit
 skriva evel ma welfet dre lenn e labour. An otro P. TALLEC'E
 hano.

E wech kenta eo da skriva war Grouz ar Vretoned.
 Fiziann am euz na vo ket an diveza hag hon devo allex c'hoas
 ar biljadur da glevet e gontadenou.

TOLEN KOC'HU KALLAK

Brema zo daou-ugent vla pe war-dro, e vije gwelet en eur
 gamp a-uz da goc'hu Kallak, eur gontalen, bet graet er bla
 1753, ha zinet war ar penn d'an traou anei : Herbault, Liver.
 Na oa ket eur peuz labour gwall-gar an dolenz, na gont bras
 ha fin, nan zur avad, ma Doue! N'euz forz, 'vel eo e oa, hag
 evidoun na oen ket koz pa weliz anei 'vit ar wech kenta, bis-
 koz ar nam euz ankouet anei aboue.

War an dolenz-ze, e oa eur Christ ha diraghan daou zen :
 eun eun tu, eun otroz, zavet e zorn gantan 'tresek ar Ckrist
 'vel pa vije o tout. En tu-all, eun den diwar ar mör : botou
 kost, bragou bras, chipen vort, hag eur vaz gantan 'n e zorn,
 eur vaz fountet dre 'n hanter ha petrou aour o kouet emez
 anei. Kaer zellet out an dolenz, diez awalc'h, gwall-diet gont
 petra ziniñ. Menech Kemperle hag e oa d'e boue pell amzer
 dour Landujen, hag aboue eur pennad mad e oa douar Kallak,
 menech Kemperle o doa lakel ober an dolenz evit lakat
 der'bel zont deuz eur burzud 'n em gavas en Kallak er
 mareouze. Heb mont na biroch na pelloc'h, setu aman ar
 burzud.

Eur wech e oa en bro Kallak — ha n'e ket dec'h e oa ze —
 eur wech e oa en bro Kallak, eun den hanvet Fanch ar Madek,
 hag an den-ze oa bennoz-Doue warnan, ez awalc'h e oa gont ;
 na oa 'met sellet penoz e kerze an traou gantan. Fanch ar
 Madek na vije ket red d'ean mont da redek ar foriou
 da Gallek, da Garhez ha da Rystren. Pe nan avad! Ouveu lard
 a vije 'n e groll, na oar den ped ha ped ; ha bieu deus ar re
 wellan, les gant hag aman ha kezek bras, flour ar blev warné,
 peder c'hek dindane hag a oa zec'h ; ma 'gomz d'ac'h deus
 kezek, kezek deus an dibab.

E Rest-Hellou a oa Fanch o chom he mare ha mare, en
 em gave e Rest-Hellou marc'hadourien sehan hag a lec'h-hont
 hag a brene loened Fanch ar Madek. Den na ouis pegen ker,
 na pegen marc'had mad ; mez kentoc'h ker evit marc'had mad,
 ez eo d'ac'h gont, loened ar sort-ze.

— « Gwerzet mad ho peuz ho saout, Fanch? pe gwerzet
 mad ho kesek? »

— « Ya, zur, da larc ar gont hag a c'hiz-ze! (Ze eo e
 gomz da laret ha kazi seul ger e taue ze gantan). Ya! gwerzet
 mad, pe e talveuet pe war-dro, da larc ar gont hag a c'hiz-ze,
 gwerzet mad awalc'h. »

Na pa vije toull et bean da Fanch na glevjech ket biroch
 gantan.

Merer abed en bro Kallak, na fondatour abed na zave
 loened kouz hag e re. Na Patri gor, deuz Lespoul, nag an
 otroz Coatarel, deuz Kervornet ; nag an otroz Koatgourened,
 deuz Kertan ; nag ar c'houe, nag deut Rosvilhou ; Ba...
 Ba... non... nan... Na markiz ar Gaj, kennebed,
 hag a oa pivic awalc'h koulskoude, hini 'bed na zave kouz
 loened ha Fanch ar Madek, na da dostât. Parkou Fanch ar
 Madek, ar re-ze vije parkou ha kaer an ed enne! Hag e bra-
 jaer! ar re-ze vije glaz, ar re-ze vije dru ar yeot enne, dru
 ken e vije flet. Pa vije troc'het ar foen, eno vije gwelet eun
 dennadou lincou bihan dizonet, hag eubouliou bihan ive er
 bern, pemp pe c'houe'h d'an nebeutan. Ar re-ze vad a vres-
 kene, ar re-ze a rozanne o lost, ar re-ze a frinke! Loened
 maget mad, paour ker den!

Fanch ar Madek a oa eur c'risten, eur c'risten 'vel na
 vo ket kavet kalz ken, kristen azalek pa e dreid bete lein e
 benn : d'an ofera ha d'ar gousperou bep sul, hen vije gant plad
 an Annon ; da govez ha da gomunia peder gwech ar bla, rekiz ;
 pater 'n e di da vintin ha d'an nos, hag euz, ha pepini 'n e
 hent pe e gont hag emez. Gantan na oa ket da varc'hata. Hag eur
 zont o tont d'han, eun de, dont da bell-bro du-ze, 'tre bete zant
 Jakez an Turki. Hir e oa an hent ha pell mont, 'vel e lar ar
 ganacuen. N'euz forz, Fanch an neves laret mont ha mont a
 raje.

(Da heulth).

ERWAN HERNOT

KIZELLER KALVARIO HA MEIN-BESIOU
 Ha Lantouon

GOULENN AR PRIZ HAG AN TAOLENNO

Saint-Brieux, — Imprimerie de la Ville

Kroaz ar Vretoned

KOUMANANCHEOU

Eur shoot ar bla evit Breiz ha Bro-C'hall.
Wannek, en te-all da 22 real evit ar Broiz Keltiek

SKRIVANIERIEN

Kas al labouriou pe d'an Otrou VALLÉE, Réner, vi Zant-Beneat, Zant-Briek.
pe d'an Otrou MOAL, Skrivanter, 27, balz Charrier, Zant-Briek.

EMBANNOU-KONVERS

Tri gwannek pep ardeunnad-skriter.
(Diskenn a b'it evit meur a embann diouste).

Ar brezonek hag ar fails.
A zo breur ha c'hoar en Breiz.
Furmes ar Gela.
Gant brezonek eo douar ar fails.
Gant ar gallek ez ale d'Veiz.
Furmes ar Gela.

Dalc'hil hapred d'ho brezonek.
Yes an dud vad ha kalonek.
Yes ar fails eo ; ma ve trec'het.
Ouspenn ar Ver, e ve Pec'hell!
MILIN.

Pa blanter war wrimen eur park, awal'h eo ober an
tonllou dek pe daouzek metr (war-dro pevar droatad) an
eil diouz egile. Pa vez c'hoant, avad, d'ober eun avalennek
(pe beurje), e'ch heller lakaat muioch a hed entre ar
plantennou (pemezek pe triwec'h metr, da laret eo pemp
pe c'hwec'h troatad, en douarou mad).

Red eo disbanvalout entre planta ha planta, 'vel ma
lare an otrou Bourdeles.

Evit planta chas maro pe kor kerek e ve toulllet don
evit na vano nag ar gwel nag ar c'houes ané a c'hou-
devez.

Mez plantá gwe a zo o lakáat da grigi ha da greski
bunan. Gant-se, arabad planta ane don evel korf eul
loen maro. Lezet o gwriou e mesk an douar labour.

War-dro daou droatad, (tri-ugent sentimetr pe dek
sentimetr ha tri-ugent), a vo awal'h.
Eun dra vad eo kleza an toullou en aróg, ma krogo
mad an amzer en douar.

Arabad lakat teul *tomm* b'arz an toullou, bete gout
dewi ar gwriou; teul yann pe deliou brein a dleer da
lakaat hepken.

Darn, kent planta eur ween, a zoub ar wrimen anez
eur sort yod, o'ch ober anez *ko'h saout*, *dour-hanvoez*
hag ar seurt holen glaz-gwer a gaver e ti an spotiker
hag a vez graet anezan *holen vitrol-gwer* pe *sulfat-
houarn*. Teuzi (pe fonta) an holen-ze en douar a dleer
da ober da gentan; meska, goude-ze, an dour diwarnan
gant an dour-hanvoez hag ar c'ho'h-zaout.

Deus ar red, gred d'ho plantennou eur pjen gand
moudennou glazur ha laket eur pennad koat 'n e zav
da barz an avel d'o c'hinkostei.

Na laket ket ter-du (pe godron) war blusken eur
ween neve-blanted. Eur gwisk spenn pe dreiz a zo kalz
gwelloc'h d'he difenn ouz ar zaout pe an denved.

Ar ganaouen-man zo bet savet gant ar barz Taldir
d'hon mignon mad Evnik Arvor ha d'e vugale-skol.
Komzet zo bet meur a wech aman c'hoaz eus skol gristen
Sant-Nikolas-ar-Pelem a ra enor d'hon Bro Breiz.
Eno, e skol Sant-Nikolas, ouppen ma ve desket d'ar
vugale kement a c'hallek hag ar skolioù all, e ve roet d'e
ive eur gelennadurez eus ar c'henta gant mestrou disp'ar
ha graet ana Bretoned ha Kristenien a onto mad div-
zatec'h d'erc'hel d'o Fe ha d'o Bro.

EUN DUDI DA GALON BREIZAD

TON KOZ : Fontanelle en Plounevez-ar-Faou.

En skol gristen Sant-Nikolas,
Ma daoulagad dech a welaz
Eun arvest kaer d'am laouensat,
— Eun dudi da galon Breizad.

Eur c'helennet (gwir varz, gwir vestr)
Dishual, distag, digabestr,
En e dro potred vihan vad,
— Eun dudi da galon Breizad.

Potred vihan gweon en e dro,
O lenn leyrion en yez o bro,
Tener o sell, lemm o lagad,
— Eun dudi da galon Breizad.

O lenn beb-eilto ar bajou,
Da c'houst pioner gwella 'n em den,
En eul Lev'r Braz, yez ar Vroad,
— Eun dudi da galon Breizad.

Helibini! Halligenta!
Entre ar vugalloug-ma...
Da drei deus hon yez gallek mad,
— Eun dudi da galon Breizad.

Mouezlou flour, mouezlou bugala,
(Esper hon bro o Kreski é!)
A riston gant yez arvorid!
— Eun dudi da galon Breizad.

Hag a-lamm-zoub, a-dreus d'an er,
Ma speret paour a nij gand her,
A wel yaouankir 'tont d'ar gal...
— Eun dudi da galon Breizad.

Yes, eus ar mor bel' ar mene,
D'hon zikour a teny bugala!
En Breiz neuze, o pebez stad!
— Eun dudi da galon Breizad.

Trugarez d'ac'h, « Evnik Arvor »,
Gwir Gelennet, spered digor!
An devez dech zo bet, eur mad,
— Eun dudi d'am chalou Breizad!

Nerz-kalon d'ac'h en ho labour!
Laket da souz an enebour,
Na glé nag avel na stourmad,
Na ye no ho kalon Breizad!

Mez bet surus... bet frezket!
C'houi vedo pezh ho peuz hadet,
Ho skolerien vihan Argoad,
A rezh dudi kalon Breizad.

En o zoub, « Peakik Gwar-Archant »,
Ar skolerik bihan ken koant,
Mar pited gant Doue, pa 'no cad,
Vo dudi da galon Breizad!

Ra yelo tre beteg ar mur
Brud ho skouer vad, « Evnik Arvor »,
Seta ar het 'n eur gwitast,
A greiz kalon, eur Barz Breizad.

KENTELIOU VAR AR GWENAN

Ar wella giz da zével anez er c'holoenn (pe geleven)
gant sterniou temm-tah.

PENNAD KENTAN

III. — Ar vam wenan pe rouanez,
(KENDALC'h).

Ez eo ar vam da anavezout dez ma 'z eo hiroc'h eget
ar wenan all. Abalamour da re, he diouaskell a seblant
berroc'h evit re al labourerezed, evito da vezan keit. Liou ar
rouanez a zo distennet diouz hini ar wenan-labour hag ar
gorezed: melen-yell eo war ar peb brasa eus he c'horf; he
faoiu ive a zo melen-ra. Eur stemo he deuz-hi; na implij
anean anan, avad, nemet evit laza-er-rouanez all pa zigouez ganto
bezañ diou en eun hevelep rusken.

Ar wenan ne zavont memmou nemet pa vez mare (kouis)
an hedou (pe an toliou-gwenan), pe c'hoaz ma o deuz kollet o
hini gor en eun doare pe zoare. A-wechou ar wenan a deu
da zével rouanezed yaouank pa fell d'ezo c'hentel eur vam
pehini na blij ken d'ezo, abalamour ma 'z eo re gor pe doze-
rez (dewerez) fall. Pa o deuz-i c'hoant da ober mammou
yaouank bep e vefe viou (uo) en toullou-mamm, ar wenan a
zibab daou pe dri vi, pe daou pe dri brent, a-wechou zoken
muioch, ma 'z eo krenn ar gloeñ, hag a zistrui, en dro d'ar re
o deuz kemeret, eun nebeut toullou-all tro-war-dro. Goude, e
vrassont hag e'ch astennont an tonll, eus al lae (eus krec'h) d'an
traon, hag e roont d'ar prenik a dia bezan o nam divzatec'h
eur boued gwelloc'h evit an hini gant pehini e vagent ar gor-
reach ordinal. Ar rouanez yaouank a deu er maez eus he neiz
d'ar c'hwetkeved devez goude ma 'z eo bet dorret ar vi eus a
behini eo deuet (15 devez ha 12 heur hervez an abad Colin).

War-dro ar c'hwetkeved pe ar seived devez goude ma
'z eo ganet, ar rouanez yaouank a deu er-maez eus he c'holoñ
evit tostaat ouz ar par (pe mal); rag, herve ar re o deuz bet
studiet gizioù ar wenan, an dra-ze a c'hoarvez ato en diavez
eus an ti, pell diouz daoulagad pep-hini. Amprobet eo ivez
penoz eur wech hepken a zo awal'h evit holl buez ar vam-
wenan. Addeut da c'houde en he c'holoñ, ar rouanez a
stag da rozvi war-dro tri devez goude ha na ehan ket al
labour-ze nemet epad ar goañ. E Breiz, e stag da ober viou
(uo) war-dro ar penn kenta a viz c'hoarvez hag a paouez da
rozvi en-dro da hanter miz here. He dozañ da zo muioch pe
nebeutoc'h niverus. Hogen ato eus hervez ma 'z eus kalz pe

Almanak ar Breizad a vo prest hepdale

Setu aman ar pezh a lennomp war *le Courrier du
Finistère* diwar-benn *Almanak ar Breizad*:

Ar monier a brederie, ar bloaz-man, lakaat abretoc'h
Almanak ar Breizad e gwerz.

Hogen, p'edo ar micherour o vont da staga gentan da vad,
e kenezet klav.

Bezet dinec'h evelato. *Almanak ar Breizad* a vezo graet
ha graet mad a-benn hanter ar miz a deu pe abretoc'h.
Daou wechek na gousto ken.

AR ZULIOU ZANTEL A VIRI...

En terouero zo, e tigoue awechou gant an neiz gwelet
tud o'ch ober tammon labour d'ar zul d'abarde.

Elec'h mont goude melen d'ar gouspero, e chomer
er ger, ha neuze, war digare kdout berroc'h an amzer, e
zo tud a zo hag a dapo ar bal pe an tranek hag a yei
da veskan donar d'o fark.

Tammik ha tammik, ar zul e zo o'nt evelde da veañ
debret an daou benn anean. Deuz ar heure, arog an
oferen, ha d'abarde, darn deuz an dud, dreist holl ar re
zo bet er broio krec'h, na reont ket kalz a van evit lakat
o dorn el labour. Ha koulskoude, deuz an eil hanter-noz
d'egile, ar zul a zo da Zoue, ha kenkouz e torrer lezen
ar zul o labourad an de-ze heure-mad evel o labourad
divezad.

Na 'm eur ket a c'hoant da zont aman d'ober eur zar-
mon d'ar re-all, rag lies a wech e zo digouset ganin ive
mankout da viret ar zul ken mad hag e vije diet; man
nemet eun nebeut girioù an euz c'hoant da laret diwar-
benn ar pezh a zo kiriek na viret ket ar zul 'vel ma zo bet
hag a rer.

(Da heuilh). Din-Na-Don.

PENNOZ PLANTA GWE-AVALOU?

Er c'houls-man eus ar bloaz e planter gwe avalou.
Ar gwella kouls eo, en gwirione, evit an douarou skanv;
evit an douarou ponner e vije gwelloc'h gortoz a-benn
an hanter-c'hwervet pe ar penn kenta a viz meurz.

Setu aman diwar-benn ober an dibab eus ar plan-
tennou eur c'huul hennag gant an otrou Bourdeles,
marvet person Rospez:

Tri zra zo da zellet en eur blanten-avalou:
Da gentan, ar gwriou;
D'an eil, an troad, pe ar c'har;
D'an trede, ar beg pe ar brankou.

Setu aze, war al leur-ger, eme an otrou Bourdeles,
setu aze plant-avalou kaer pe gaeroc'h. N'euz si ebet
enne d'al lagad da wela. Siank o gwriou, rez o gar,
dru o brankou. Mez daoust hag int en em ray en pep
sort douar? Pegouls e tougoint freuz ha pesort avalou
a vo diwarnet — War ze zo da laret.

Eun troad rez a zo mad bepred. Eur beg na rofe ket
à avalou pe a rofe treo divalo e'ch heller chench anean
en eur imboudi (pe c'hrefa) warnan. Mez eur wrimen hag
a c'houito n'euz man d'ober ganti. Pe ar blanten na
grog ket, pe na ray 'met ragodi, pe e vreino dindan
nao pe dek vloaz. Eno eman ar riskl da goll poan hag
erc'hant.

Gant se, ana ar wrimen a dleer da zellet ar pissa.

TOLEN KOCHU KALLAK

(Kontinela)

Mez e yalc'h, e yar goz, pelec'h lakat anei kelt-se? Kas anei gant? Chou! lar traou avad! Kement hag a laeron a ve war an henc'houl! Pe lakat anei dindan e wies en eur goz vides?

— « Da larz ar gont hag a c'hiz-ze! Na rin ket. Piers ar Bricou, da larz ar gont hag a c'hiz-ze! An nevez kuzet e hini en eur c'hoz ribod, dindan eur bern lada, da larz ar gont hag a c'hiz-ze! Hag e oa set gant al laer memez tra! Na lakat ket ma yalc'h 'n eur goz vides dindan ma gwelc'h. Ret anet da gienka d'am groeg! Luret da Fant ar Floch, da larz ar gont hag a c'hiz-ze! Em euz dastumet kement-se ar c'hant! N'ouir ket 'vit ober-ze. Fant ar Floch ne ket evit leval war maro eur c'hounen hag a radie kenkent da larz da Gaston Perkoek, ha da Jobik Jobo ha da Vari Jan an Touz, da larz ar gont hag a c'hiz-ze! Ha da gement koz kliden zo en ker. Rei ma yalc'h da Fant ar Floch? Kredi awalc'h a rafon! Fanch ar Madek, da larz ar gont hag a c'hiz-ze! N'emant ket o vont d'ober ze. Nen! da larz ar gont hag a c'hiz-ze! Kas a rin ma yalc'h, da larz ar gont hag a c'hiz-ze! da noter Pen-ar-Run. Memez zo eur pout tost, ha hennez a c'hronno anez avad, keit o vin o c'h ober ma zro, da larz ar gont hag a c'hiz-ze!

An de warlec'h, heure mad, Fanch ar Madek a yezas da Ben-ar-Run. An noter, 'vel pa na c'houlle ket kemer e arc'hant digantan, a re komplimanchou da gentan hag a glaste digareoc'h.

— « Digareoc'h, ome Fanch, da larz ar gont hag a c'hiz-ze! digareoc'h toull! Kement ha kement ken, denn ar fin, an noter a gemeras ar yalc'h.

Et Fanch 'trezaz sent Jakez an Tarkit eur pennad e oa, ha noter Pen-ar-Run — eun otrou kouezet deus lost ar c'harr, tam-re binvic abed anez — noter Pen-ar-Run a oa etre drouben e zont; pe virje an arc'hant evit mad pe ne virje ket. Pez abed na oa graet etre Fanch hag hen; test abed na oa bet war ar marc'had; kaeroc'h, Fanch an neyos difennet d'an noter komz da zen abed deuz e arc'hant. Den 'neyos gwelc'h, den 'neyos klevet.

Bras e oa d'an noter lakat an arc'hant 'n e c'hadal ha larz da Fanch, pa virje distro, 'neyos ket klevet komz a ze biskour. Fanch, mar oa bet zot, ma karje na oa ket! D'han da vont 'aroc'h 'benn eur wech all! Ya, chou! lar... mez red e vije toust na oa ket an arc'hant gant... Ha noter Pen-ar-Run, kentoc'h 'vit ober ze, a vije et, da hanter-nos, da 'vit eur penn-maro da ret Bouvel. Setu nechet ar pout ha nechet ha nechet! An diaoul a c'houes 'n e skouran hag a lere d'ha, pa oa krog er yalc'h, d'aroc'h mad d'ei. Deuz an tu-all e gonsians a lare: Na vir ket. Our piou klevet, our piou senti? Ean de a lare: « Mret a rin ar yalc'h »; an de war-lerc'h eur zont all: « Na virin ket » Hag er c'hiz-ze, staket ha distaket e spered 'n e benn, 'vel basouran ar c'hloch deus an ell tu d'eglis; nor-de ha bemde ha bemnoz. Na zebre ken, na gouske ken, hag hen trist, digoadet e fas, punset e saoulagad 'n e benn ha gwall-livet! Krog an dud da laret e oa o vont d'ei!

Mez an avel na chom ket bepred er memez tra, nag an dud kennebeud, ha setu noter Pen-ar-Run adkroget da zibri sadre ha da gousket ha seberet holl. Trechet mervad an diaoul war e gonsians, pe trechet e gonsians war an diaoul, me n'oun ket evit laret d'ac'h. Eun de bennad bepred, lakat an dibr war e varc'h ha gantan eur valizen bouner, ha yo! hag arok! Eun nebeud deiou goude 'oa distro. Pelec'h e oa bet? Den na ouie. Na larz da zeu.

— « Pa oac'h et deus ar gar, a laras e vevl 'n eur sikou, snead da ziken diwar varc'h, pa oac'h et deus ar ger e oa pounner ho valizen, nemoun breman avad e'ha e skanv ha brikon! Mez, ichekon Doue! Kasin bar da zo ganac'h aze!... »

— « Ya, Job, ya! Lak anei du-ze 'kichen ma gwelc'h. Evit prizebet na c'houlleff koll anei. Digant eur mignon mad d'in 'meus bet anei. »

— « Non den diach t'eme Job, adal ma krogas er vez, mar ge skanv ho valizen, ho paz avad zo gouez emni, me lar d'ac'h. Ne ket me a garfe tapout eur vevl'had gant bouner war goste ma derbot. »

An noter a reaz eur c'hoarpeden ha mar oa bet trist eun tammik arok, diwar neuze e vije drant ka laouen dalc'hmad, ha migot bepred.

(Da health).

TALLEC.

Pezioù neve eur real

A zo neve digouezet aman en Sant-Briek. Mantet mad int ha bras da welet gante liou an arc'hant. Estoc'h e vo breman ober konchou e bresonek gant gwir realed na oa betekhen nemet an hano leplag ane.

ERWAN HERNOT

KIZELLER KALVARIOU HA MEIN-BESIOU
En Lanhuon
GOULENN AR PRIZ HAG AN TAOLENN
Saint-Drieux - 1881 - 1882 - 1883 - 1884 - 1885 - 1886 - 1887 - 1888 - 1889 - 1890 - 1891 - 1892 - 1893 - 1894 - 1895 - 1896 - 1897 - 1898 - 1899 - 1900

Aboud a wenan er goloen, hervez ma testum ar gwenan kalc pe-nebeud a vel, hervez oad ha madolez ar vsm hag hervez an domler eus an amzer E-kreiz ar matieres, eur rouanez yaouank a hell rei betek tri pe bevar mil vi (u) bemdes pa ymad en eur goloen vras e lec'h eman ar gwenan niverus...

— « Eul van-wenan, evit bers mad he doue, a rank beza kostet ouz ar par en amzer ma oe dleet. Ma tigouez amzer fall evit miret 'outi da vont er-maez pa, a-hent-all, ma n'eus ket a bared, evel d'an nevez-amzer ha d'an disker-amzer, ar rouanez yaouank neuze a rank gortos; hogen n'hell ket-ben ober re bell, rag tremenet eur mis pe war-dro goude he ganedigez, ar par na hell mui kaout pers warni hag ar vamm-wenan neuze a vez hanvet e disec'h » (pe e seeben e). Dorvi a ra also, koulekoude; ha vion (uo), avad, e teu eus pop-hini anezo eur wenenen pehini na hell beza gwec'h ebet nemed eur par. Eun bed, es euz ennan eurrouanez evel-se, a zo kollet, ma na deuit d'hen sikour o lakat d'ezan eur vamm hag a vefe bet gant ar par abred gwalc'h.

IV. — Al labourerezed.

Korf ar wenenen a zo rindet e tri d'amin: ar penn, ar bruched hag ar c'hof. War ar penn e kaver an daoulagad hag er genou, e pehini e weler c'hoaz teod ar wenenen pe drompilh, ez a hi da zuna ganti ar mal e strad ar bleunio. War vruched ar wenenen emz stag he fader askel hag he c'hwec'h pao. En poull o c'halos e laka ar gwenan o mel pa o deuz-i hen dastumet er parkeier. Digouezet er goloen, i a laka ar mel en toullou o'c'h e zigas a-nevez en o genou. Korf al labourerezed a zo goloet o'c'h a vleo munud, kouls o falod evel o c'hoz braz hag o fenn. Er c'hozest diavez eus o daou bae a-dreuz er euz eun toullik kewiet evel eul loa, e pelec'h e laka-hi ar bleud-bleud hag ar propolis (eur sort kor) en eur voloten rond. War pen a dreuz ar wenenen, n'euz ket kalc a dra hag a dalvezfe ar bosn: koulskoude aze emz ar dem gant pehini e teu d'ean em zifenn, evit koll he buez akars nemeur goude. Kof ar wenenen a zo graet euz a c'hwec'h skantez eus a zindan pere e teu-hi da denna ar c'hoaz a dammigoz bihan.

H. KERNILIS. Labourer-douar.

DAERO PERIG

O vont d'ar skol Per a gane,
O tout endro hen a oele.
— Petra, Perig, eme i dad,
A ra d'it kement 'galonad?

Ne ouies ket da gentello?
N'oa ket graet mat da zeverio?
Ewit-se 'n eus ar mestr krouet,
Ewit-se 'n eus da gastizet?

— Mann, n'eo ket se. — Mat neuze, 'vat,
Me gav d'in 'oss o vadallat
Pa glaste 'r skolez da ziski;
Ne raes 'met kauzeal, c'hoari,

Ha diouar pe divrec'h finval,
Pe sellet ar fubu 'nijal;
Pe sellet 'nijal ar fubu,
Deus ar re-ze 'teus bet didu?

— N'eo ket se. — 'Sord ets, skournek?
Pinsan pe voutan d'amezek?
Pe deurel eur voullig paper
War beg tri an autrou skolez?

— N'eo ket se. — Pesort neuze, mah?
Ouz da vestr e teus c'hoarzet goab?
'Lech skrive, evet 'teus e liw?
Peira ra d'it laouan, ha piw?

Kement 'ra Per o oelan tenn
Ken n'hall laret eur gir hepken;
Ken n'hall laret eur gir hepken;
Erfin, 'teu gantan: Lafonten!

— Lafonten! 'me 'n tad gant sous,
Hen raes d'in c'hoerzin alier;
Alies e raes d'in c'hoerzin
An den mat, gant e droio fin.

Gwechall, p'edo c'hoz blouc'h ma gronc'h;
Goelan, avat, n'em eus ket zouch.
Penaus euz 'ta d'am Perig,
Skuilh daero egiz eur plac'hig!

D'ar ger-se, 'ruzias ar bugel,
Ha gant ar vez 'larvas e oel.
O tenn euz huanad bennag
C'hoaz, d'ean em siklerian e stag;
Hen a stag d'ean em siklerian,
Eun ha diguz, eus e wellan.
— Ni zo paoues lenn, emezan,
En Lafonten ar gwyer-man

O deus graet kalc glac'h ar d'ime:
E Mar deskenn-ma ar yez-ere,
Ar gwiegez, an lator!
Kenkouls e ve klask lonka 'r mor!

Ha me em oa youl da c'houzout,
An ebrec'h, ar yezou tout,
Pep gwiegez ha heb listor,
Dre 'n eus bet ar priz a envor.

Setu perak on anwaset:
Keuz 'm eus da yez an Ebrec'h,
Ha da gement yez zo er bet,
Pa brederian n'o deskin ket!

Da gement yez a zo er bet,
D'an istoriou d'in difannet,
Kouls ha n'ouspet gwiegez c'hoaz;
Setu perak em eus anwarz!

— Ma, Petrig kaer, eme an tad,
Lavar Lafonten zo gwir mad;
Hogen sikou pe lar sant Paul:
Pa gomzenn yez ar dud holl

Hag ive an eled en ae,
Ma n'am be ket ar Garante,
N'doum 'met eun atem trouzter,
Eur zimbalen a skilte en er...

P'am be gwiegez a hep tra,
Heb ar Garante, n'on netra!
Heb ar Garante, n'on netra...
N'onn ket 'sord deuz goude 'r gir-ma,

Ni ya, 'vat, d'hen gwelc'h benn. —
Hag ben klask en eul levr bihan
An Testament neve hanvet,
e Kenta lizer d'ar Goriantel.

Hag er pennad trizek, e lenn:
— « Ne varvo 'r Garante biken...
Pa oann eur bugel, e komzenn
'Vel bugel, ha vevse 'varnenn;

'Vel eur bugel e prederienn;
Hogen pa on deut en oad den
E c'hoarveas d'in dilezel
Kement a zere ouz bugel.

Er bed-man 'welomp an treo
'N eur skuden denval; eun de vo
E welfomp drem ouz drem ar gwir;
M'anaoudegez n'ema ket hir,

Hogen ec'h anevin neuze
'Vel on anavez gant Doue —
An tad a zerras al levrig,
Hag o rei eur pok da Berig:

— Tanvat a rez komzio sant Paul
Ar spered dreist, an abostol?
Kelennadurez dudius,
Warben ar vus beurbadus!

Mer bes karanteus ha fur,
Er wenvidigez hep murtur
Eun de vo gwalc'het pulh ennot
Ar zec'hed-ze 'teus da c'houzout;

Levr an holl-wiziegez divank
Ha difati, vo digor frank
Direk da saoulagad bamet,
Kantvejo hep fin d'e zallat.

Skiant ah hanv zo eun tenzor,
Brasoc'h divent eget ar mor!...
Paour-kaer Perig! hen oele c'hoaz;
Hogen ne oa ket gant anwaz.

BARZ BR GOUEZ.

Kroaz ar Vretoned

KOUMANANCHOU

Eur skoet ar bla evit Breiz ha Bro-C'hall.
2 wennek, en tu-all da 22 real evit ar Broio kellick

SKRIVANIERIEN

Kas al labourioù pe d'an Otro VALLÉE, Renor, ru Zant-Beneat, Zant-Briek.
pe d'an Otro MOAL, Skrivaniar, 27, bati Charner, Zant-Briek.

EMEANNOU-KONVERZ

Tri gwennek pep sroudennek-skrifur.
(Diskenn a briz evit meur a embann diouez-ic).

Ar brezonek hag ar feiz,
A zo breur ha c'hoar en Breiz.
Furnez ar Geiz.
Gant brezonek eo deud ar feiz,
Gand ar gallek ez aio a Vreiz.
Furnez ar Geiz.

Dalc'hit bepred d'ho brezonek,
Yes an dud vad ha kalonek.
Yes ar feiz eo ; ma ve t'rec'het,
Ouspenn ar Vez, e ve Poc'h'ti
MILAN.

Almanak ar Breizad a vo prest hepdale

Setu aman ar pez a lennomp war le Courrier da Finistere diwar-benn Almanak ar Breizad :

Ar moullere a brederie, ar bloaz-man, lakaat abretoc'h Almanak ar Breizad e gwerz.
Hogen, p'edo ar micherour o vont da staga gantan da vad, a kouezas klavv.

Bezet dinec'h evelato. Almanak ar Breizad a vezo graet ha graet mad a-benn hanter ar miz a deu pe abretoc'h.
Daou wennek na gousto ken.

Beden d'ar Wer'hez Mari evit an anaon

WAR DON XEVEN pe ma c'halon a zo frañhet.

O Mari, mam da Jexus, graet eur zell a drue,
Ouz an anaon hirvoudus en o foaniou kri-tre ;
Er purgator peurdevet en-kreiz eun tan garo,
Int, siouaz ! gwall-enkrezet ; graet d'e dont ac'halon !

O Mari, founteun a c'hras, hon gwelc'h deus ar pec'hed
Ha, hep disprizout hin, a ro d'an holl yec'hed,
Astennet, mam a drue, ho torn da frañzi
Ar re a zo hep paouez er boan hag o leski.

O Mari trugarezus ! Diganac'h e c'hortoz
An anaon truzus m'o zennfet da renoz.
C'hoant brez e deuz ac'hanoc'h da gad prestik ar gwel,
Ha da danva en nenvou ar joastou eternal.

O Mari ! aic'houe David a zigor an nenvou,
Breman davedoc'h gelvet ar paour kez ineou
Pere a zo enkrezet ha rennet o c'halon ;
Graet ma vezint dieubet buhan deus o frizon.

O Mari ! c'hwil eo lezen an dud just ha santel,
C'hwil eo ive reolen ar gristenien fidel ;
C'hwil eo gwir silvidigez ar re a fi ennoc'h,
Kaset laouenidigez d'an anaon pelloc'h !

O Mari, mam a drue, klevit hon feden-ni,
Reit d'ar re varo bue, ma c'hellfont ho meuli ;
Hag, o vean diboaniet, mac'h aint 'war ho koulenn,
Da renoz ha da welat Doue da virviken !

Troidigez eus ar beden gaer languentibus in purgatorio
gant otrou person Tredrez.

AR ZULIOU ZANTEL A VIRI...

(Kendalc'h)

N'euz ket ezom, marfad, da gomz da Vretoned vad
deuz priz ha talvoudegez ar zul ; an de-ze a zo da Zoue ;
kement a aparchant ouz Doue a doug eur priz dreist-
muzul ; koulskonde, meur a zen a vo kavet hag a laro
d'ac'h : Ar zul ! Perag ar zul ?

Hogen an hini a ra fae war ar zul a ra fae war daou
dra-all hag a zo stag-ha-stag outan : ar belek hag an iliz.
Ma na ve ket a zul, petra dalv kaout an iliz hag ar belek ?
Hag ar pez a ziskoue pegen gwir eo ec'h a an tri-ze da
'n em heuilh eo kement-man : an dud na viront ket ar
zul, Doue a lenn digante ar belek hag a zerr dirag'e dor
an iliz. Petra c'hoarvezaz en 1793 ? E o lazet ar veleien,
tennet ar zul deuz a renk an deiou, ha zerrret pe devet
an ilizou.

An hini a labour d'ar zul arog pe goude mont d'an
oferen, hag an hini a chom hep oferan, a zo o pleal gant
ze : argas ar belek, ha zerrri an ilizou. C'hoaz e teu darn
deuz ar re-ze da huchal goude war ar otro Comb, abala-
mour ma sko war ar veleien ; ken gwaz ha Comb int
i o-unan, rag kontan hini a lar skei war ar belek ha zerrri
dor an iliz, eo al labourer-zul ha muic'h c'hoaz an
evr-zul.

Na gomet ket d'in deuz an dud-ze a glevet o klemm
war hon amzer, hag a dremeno hep rebech ebet eur
zulvez en hostaliri, pe er gêr, pe e park, hep oferan.
Mastari ar zul a zo koulz ha diannav ar belek hag
an iliz.

Hogen, petra deuy an den da veñt hep nag iliz, na
sakramancho ? An nep an euz eun tam fe, ha zoken
an nep a zalc'h ha d'an urz ha d'ar peuc'h war an douar,
graent war gement-ze eur zonz mad !

Red eo eta bean gwel dizebiant deuz ar relijion,
bean, koulz laret, digristenet, evit terri lezen ar zul dre
gustumans. En hon bro-ni, war ar meaxiou da vianan,
ar walen-ze n'eo ket arru c'hoaz ; mont a rer d'an oferan,
kwit gant ober awechou, pa ve prez, labour arôg pe
warlerc'h.

Eur c'hlenved-all a zo en hon zouez stankoc'h, hag
a denn d'ar walen-ze, ar c'hlenved a harz an dud da
vont d'ar gouspero. Heman eo klenved an dud ha nan
int ket tom ouz ar relijion, ar re yenaet hag ar re ha na
anavezont ket mad ar relijion.

Ar c'hlenved-man a zo stagus hag ezet braz da
dapout ; eur wech tapet eo diez braz difoaran dioutan.

Ken 'liez a digare a zo da chom er ger goude maren
d'ar zul ! Ha c'hoaz, pa chomer er gêr ! Mez awechou,
goude ar gouspero, ec'h er d'ober eun tammik tro d'ar
bourk ; pa ve ar c'hos verc'hed hag ar re goz o tont
deuz an iliz, ar re yaouank a digoue er bourk en eur
vrôgal hag a ya en hostaliri da gemer peb a chopinad. An
dud yaouank eo ar re o deuz mez da vont d'ar gouspero,
abala-mour m'o deuz tolet plê penoz n'eo ken ar giz.

« Bean 'zo re-all hag a lavar : « N'in ket d'ar gous-
pero, rag an tu a gavin adarre da evan... »

Ar re-man, deuz a hell, a zebiant tud deus ar furan ;
gwir eo, kalz emañ en tu-hont d'ar re a gomzen ane
raktal, mez kalz kalz warlerc'h ar re a ya, hep klask
digare, da bedi herve urz an iliz.

An iliz 'zo sternet endro d'ei gant hostaliriou ; evel
eur vardel, zo dre bep tu, ha n'haller ket he zremen hep
paean. Eo da, tremen haller, pa ve c'hoant : evidon-me
garje gwelart ar gefniden o steui he gwiad war doull pep
hostaliri.

Eur greden am euz penoz eman an otro Doue oc'h
ober an dibab deuz e wir vugale ; lezel a ra digareou a
bep seurt da zont da enebi ouz o bolante vad ; gwel
a-ze evit an nep a drec'ho an digareou ; gwaz a ze evit
an nep na rey ket !

Din-Na-Doa.

An digoavennerezed (pe diziennerazed)

Ar sort mekanikou, a dalv da zigoavenni (pe da zizienni)
al laez, a weler breman kalz ane en Breiz.

— Perag, a lavare d'in, unan eus hon lennerien, perag
na rafec'h ket diwar-benn an digoavennerezed eur pennad-

skrid, war ho Kroaz ar Vretoned, 'vel m'ho pos graet, n'euz
ket pell, diwar-benn ar mekanikou dre betrol ! Digemeret mad
e vefe : — 'Ch an d'ober neuze, hag, evit ma vo ma fennad
easoc'h (pe ezetoc'h) a ze da lenn ha da intent, e vo lodennet
entre pennadougou berr, eul linennou bennag a e brolog e
war bep-hini ane.

PENNAD I

Perag e teuz breman da gemer digoavennerezed, da ober
en dro d'al laez ! Douet hag eun dalvoudegez bennag a
zo gant ar sort mekanikou ?

Ya ! Bean 'zo gante meur a dalvoudegez zoken.

Da genta, primo'h kalz ez er gant al labour. E lec'h
chom da c'hortoz ken e vo savet ar c'hoaven (pe an dien) war
c'horre al laez, an neb an neuz eun digoavennerezed n'an neuz
ken d'ober nemet skuilha al laez neve-c'horret en e vakanik
ha planta tro en eun dor-kambli, ha setu paket ar eial ! War-
bouez eul litrad dre vuulien, tri-ugent litrad dre hear ec'h a
gant, pa ve bihan ar mekanik, ha diwech kement-all gant
unan braz.

D'an eil. En tu-hont ma 'z eer founnuoc'h gant al
labour, kalz gwelloc'h e ve graet ive. Kour he deuz al laezerezed
teol pled ha lakaat etrez piz da zigoavenni al laez rekuz-mad
gant he c'hoken, an holl goaven n'a ket gant ; eur berrad mad
a chom bepred. — E lec'h, gant an digoavennerezed, al laez a ve
digoavennet davad ; aignet e ve, en gwirione, eul ma leveret
en Montroulez. Eun dra hag a ziskouez, ze ervad eo e teuz,
gant ar menez laez, d'ober kalz muic'h a amann, pa labourer
gant an digoavennerezed. Lakomp ho peus ezom, evit ober eul
livr amann, a driek litrad a laez ; gant an digoavennerezed e
rafec'h kement-all a amann gant uek litrad hanter. Gant eun
digoavennerezed eur merour (merer), hag a vije gantan dek a
vioc'hed-laez hepken, an nize kement a amann pe dost hag
eur merour-all hag an nize douezet a vioc'hed.

D'an tred. Ouspenn ma 'z eo lemmet an holl goaven diwar
al laez, ar c'hoaven-ze a ve setet mad. Kement loustoni a
halfe en em gavout el laez a ve tolet er-maez gant an digoa-
vennerezed. — Gant-se, an amann diwar al laez digoavennet evel-
se a deu da vean kalz gwelloc'h. Setu aman eun dra hag a
lakay da anaout kement-se ervad : Gwech-all, ar Zaouen, p'o
devoa c'hoant da gaout amann mad, a brene anezan an Breiz.
An amann eus ar Broioù-all na veze ket prizet-tre gante e-keuz
hon hiri-ni. Mad ! Setu eno eur bobl vihan eus an hant-nor,
an Danemark hec'h hano, hag a rae betek amann eus ar
fallan, o sevel c'hoant d'ê ive da werza o marc'hadourez d'ar
Zaouen. Petra rejont ? Nemet prena digoavennerezed, ha setu
diouez-tu gwellaet doare o amann fall ; ha prenet diwar-neuz
gant an ar Zaou, lipouz eun tam anezan, digant ar bobl-ze
kentoc'h evit digant ar Vretoned. Red mad, eta, d'ar re-man
heuilh skouer pôtred fin an Danemark ma n'houlont ket e ve
kollet a-gren ar vrud vad eus amann ar vro ha graet war eun
dro eur braz a goll war o c'hoaverez.

Gant-se, evel ma welit, o prena digoavennerezed, n'euz
nemet gonid a bep hent. Kement a c'honid ken e ve eaz (ezet)
d'an nep an neuz dek a vioc'hed-laez pae e vakanik neve en
eur ober c'hwec'h miz hepken, pa gav gwerz d'e amann.

(Da heuilh).

MA BEAJ JERUZALEM

Lizer an Aotrou 'n Eskop Dubourg d'an Aotrou 'n
abad Clerc, ar skrivagnier.

Setu aman eul lizer bet skrivet, neve zo, gant an Aot. 'n
Eskop Dubourg d'an Aot. Clerc diwar-benn e lavr neve, Ma
Beaj Jeruzalem. O lenn al lizer-ze war e led, e welo hon lere
berien pegen kaer levr eo Ma Beaj Jeruzalem a diefe bean en
kement ti da lenn epad ar goanv. Rel a reomp da zonz c'hoaz
eus ar priz :

Deh real, pa gemerer unan hepken.

Etz real pa gemerer c'houec'h war eun dro hag en tu-
hont da c'houec'h.

Ar frejoug-kas, ouспен, da laret eo dek kwennek dre bep
levr. Pa vez kemeret c'houec'h war eun dro, e vezont laket en
eur pakad-post pe kolis-postal. Kas heman bete ti ar premer,
ma rer en e ger servij ar pakajou-post, a gousto seitek kwenn-
nek ; kas anezan betek ar gar tostan da d'ar premer a gousto
12 kwennek.

Val levr a zo en gwerz en ti an Otro Prud'homme, Sant-Briek hag en ti an darvoudan euz ar vare'hadourien-leorior. Kavet e ve ive en ti an Ouer, en kolaj Gwengamp.

Otrou Ker.

Erel ma mignon, bel ive ma c'hensort gwechall, an otrou ehaloni Provost — e oas o peoues lenn e lizer brao war ar *Semaine Religieuse* — em moa graet ma mennoas da gemer hepken eun dram-ekud eus ho Pej Jeruzalem, ho peuz bet ar vadeles da gas d'ia.

Kement a vus a verv, avad, e pajennou ho levr ken emoun en em gavel, war an taol, erel *dindan gazei gas* gentan, ha red mad d'ia mont war rok bep tremen linen ebet eus ho tanevel (kontaden) a zo brao da lenn dalc'h-mad [war e hed. O tizou'han diouz al lennaden ken plijus-ze e santan an-ekom — hag a zo ive eur blijadur — da gas d'ach, eus a greiz ma c'halou, ma gwellan gourc'hemennou. N'euz forz a be du e ve sellet euz ho levr, e ranker rei d'ean ar gwellan melodiou.

Ev sell euz ar fe, ho levr a zo eur prezegeret, en gwirione! Ha n'eo ket eur sort hini inoas ha moredu, nan f eur prezegeret plijus an hini eo, en e leiz menoiuz difulket euz deun an treo. Trei an treo-ze en sell a Zone n'ankouat nep gwech d'ober : Dre eur frazon, dre eur gerik a-wechou, e wezit lakat bepred *Doue da gentan*. Pep-hini eus ho pistou d'al lec'hioz-ze, hag a zo bet test da darvoudou ken tenerus, a ro tro d'ach da zigas sonj euz pennad an Avel a bere oute, en hotelep doare ma kaver en ho levr eun histor — zerrael ha, daoust da ze, leun awalc'h — eus bue Hon Salver. Skrivet war ar veñ a gomz ha studet war al lec'h, an histor-ze a zisken dammoec'h a ze e spered ho lennerien. Eus an tu-ze, eta, war va meno, e tle ho levr ober kalz a vad da enoou hon c'hensveit... ha da enoou ar veleien, zo kaeroec'h, pa disvarnan diouz ma ene-me ma-unen.

Karante-Doue ar belek mad a welomp eta o para e pep-hini eus ho linennou, ken splan all e welomp ive ho *Karante-Fro*.

Diwar pep tra e kemerit tro da gomz eus hon bro gunt a Franz a garer mui c'hoaz pa ver pall diouti. Plijout a ra d'an nen edien pennadou ho levr e lec'h ez euz menek eus ar baniel broadus, euz kanned Bro-Chall, euz leaned gall ken stank eno, eus Santez-Anna, douar gall, euz *patroniez ar Frans* war an douar-santei, a ve kavet kement a abek enni en de hirio, hag e rit gant gwirione euz ar Frans o komz anez : « *Kulidorez ha difennerer.* »

Pa gomzit, avad, euz ar *Yam-Fro* bras da laret eo eus ar Frans, e talc'hit koun ive euz ar *Yam-Fro* vitan, da laret eo Breiz-Izel, en em gav da bep mare an hano anez dindan ho pluen. Ken e santet eman ho spered ganti dalc'h-mad. Ganti eman ho spered pa glasket peniti ha pa bedit war ve ar Vreizad-ze, dispar ha santel he bue, Gariela ar Yeodet, am euz me ma-unan, anavezet. Ganti eman ho spered er gavaden-ze souezus graet ganac'h en Jeruzalem euz eul leanez, a zisplogaz d'ach he baledennou dre goad Malane ha Lanrodek hag er gentel-ze a vrezonek roetda vugaligo leandi ar *merched a Drugare*. Ganti eman ho spered pa inorit, en moskeen Pignidig hon Salver d'an Neuz — hag a-ze e oa en gwirione — hon gwerz kaer *Ar Barados*, ha pa leant, en Karmez ar Batez, gant eun despat a intelter ervad, ar wall-droidigez en brezonek euz *Peden an Aotrou*, a oa eno neuze, hag a zo lakeet hirio eun droidigez vad en lec'h, tregare da oaz ijinan an Otrou Kerjean, person sant Marzin Montroulez. Eus ho pro eo e kemerit terminnou hoc'h herveledegiou : *war don ar c'hrampoaz gwiniz* e kaner ar *Magnificat* ; euz *temp! Lanef* e'ch eo henvel moskeen ar Bignidig : da *ger Is* eo ho laka ker Sodom da envori ; betek pojou leandi santez Anna a zigas sonj d'ach euz ar priachou, enne nebeutoc'h a ijin, euz Pabu, tost da Wengamp. En Jeruzalem, eta, euz hoc'h heul, e chomer en Breiz, ha n'euz netra euz a gement a rofe muioc'h a dudi d'eur lenner breizad.

Ouspenn ma'z eo doare ar Ger [santei (Jeruzalem) hag ar biojeuz diskeriet piz en ho tanevel, pe verket war eur garten treset mad, e kaver c'hoaz en ho levr eur gwir aradennad kenteliou war *stant an douar*, mad, war eun dro, da zidua ha da gelen. Kement lec'h a dreuzit pe en diabarz pe en diavez euz Bro-Chall, kemend aod a bedit, kement enezen a welit diouz ho lestr, a ve displeget rekiz, en o doare, gant ho pluen. Ha ne gavit ket awalc'h ober eur menek sech ane, ar boan a gemerit da c'hwilla (furcha) en ho studion a lizeradur ha da verka kement digouez euz an histor koz pa nevez — pe zoken euz histor ar falz-doueo — a denn d'al lach'ioz a gomzit ane.

Ar pez, avad, a lakan-me eun tol-empartz euz ho perz, eo ho peuz gallet plega hon yez koz — dizij hag ourz awechou — d'an holl displegadennou-ze a gaver founnus en ho levr. Na nac'hin ket ouzoc'h, o vean emoun-me eun nebeudik euz skol ar skrivanierien goz, e kavfen marteze eun draik bennag — gwall nebeut a dra en gwirione — da abegi en ho skrivadur hag en ho toureol lavar : red d'ia anaz, war ze, em euz ran- ket, gwech ha gwech all, mont d'ar geriadurik ho peuz graet mad euz e lakeat en dibenn ho levr.

Na vit-se, n'oun ket evit miret da estlenni o welet gant pegen brez ezded ha gwendved e'ch embregit hon yez. Pegen

dies, koulskoude, komz en eun doare fraez euz gixiou ar broiou a dreuzit, euz *diskenno, roudou houarn, tier-d'brt* an henchou-houarn ; euz ar *bolstou dindandouareh* ; euz ar *fehbred, an avel-estral* ; ar *gwe-offes* ; ar *trenioz dre gorden* ; ar *Gannabek* ; ar *fourgas war al lestr* ; an *drouk-mor* ; euz *herniel-bulun gis ar Vro* ; euz an *tier-hurtost-keou* ; euz *gontidigez ar voinien* hag euz kant ha kant tra ken dias all. Hogen, en tu-hont m'ho peuz trec'het war an diester-ze hag a zo a-bouez, en ho toare da drel en brezonek menoiuz sech a-wechou, o talc'hit ho taoulgad siag atao euz temps-spered ha *tro-sistant* hon c'hensveit hag e lakit ho tisleriadurioz da donia gant o stumm-bemedeis da envori ha da zisploga an treo.

Diou skouer na gemerit ken : Al loar o vont war digreski a zo henvel euz *eun dorz-para voutic'het* ha kerrek spontuz *Bouffasio a zeb o'fri hag a stokeo o dent*. Koant eo ar c'hiz-ze evit laret koant hag o tolia euz ar gwella gant stum-spered ar Vro.

Kaerret eo kement-se, ouспен, gant historioz euz ho perz ha mardell a gozeadennou lemm enno ho tok ha c'houi, peadra da zidua an danevel ha da rei diskviz ha dudi d'al lenner.

Eun dra c'hoaz en eur gloz al lizer-man dent gwall-hirr, em euz soun : Ho levr — hag eur chalm ouспен eo evitan — a zo moulet ha skeudennet dispar. Ya, pa zellan, gourc'hemennou euz ar c'henta a vije da rei ive d'ar moulet ha d'ar skeudenner. Evit troc'ha ber, levr lennadur ebet ne welen a gement a vije en tu all d'ho levr — dindan an holl selladou — ; ba da c'hosntaat e ve e kavfe digemer en kement tiad a Vreiz-Izel hag e vefe lennet dre-oll en novezioz hir ar goant.

Evidon-me e roin d'ezan eul lec'h a enor em levr di brezonek, rag eul levr di am euz nemet brezonek ennan. Diskouez a rin anezan d'ach pa rafet d'ia ar blijadur da zont da eskopli Ker ar Milinou. Allez e pizitan anezan hag e kav d'ia e welen ennan eur c'horn euz ma Bro c'henedik.

Teurvezit digemer, otrou ker, ar surentez euz ma c'harante leal.

AUGUSTE,
eskob Ker ar Milinou.

AR PRESOUR (pe AR WASKELL)

Presourioz koz ha presourioz neve.

Lies a giz a zo da ober jistr. Beaz zo hag a draill, a frik o avalo gantan horz hag a wash ane gant o daouarn. Mez ar re a ra jistr evelse, eo ablamour o deuz nebeut a avalo evel e zo bet er bla-man, eur chant pe daou, ha na reont ket nemeur a jistr.

Pa vez komzet dez ober jistr a varikennou e ve impliet ar presour hag ar vilin-valan. Eur presour mad a die gant nebeut amzer, nebeut a streuveul ha nebeut a boan, tennan deuz an avalo malet mad er vilin ar jistr hep lezet taken ebet.

Betek er blavezioz diverzan, presourioz evelse na vijent ket kavel.

Setu aman da gentan ar presourioz a giz koz.

Eun dolen o deuz *vet* ar re-all ha diou vins koat. An diou vins koat ze a zo en traou hag e krech boulet barz daou dreust hag a zalc'h ane plom. Vit harpan an treust e krech, ez euz daou bost stag-t ha yennet en pep penn deuz an treust dindan, ha staget ha yennet adarre en treust krech. Pa ve gret an dorchon jistr, ha warni an dolen vihan, ha war an dolen vihan, an ebedien ha, warlein, ar gazek, pemp pe c'houec'h den a start ane gant ar sparl presour.

Mez meur a wech, pa vije jachet muioc'h war eur vins vit war eben, an dorchon a zifreuz hag e vije red hadober al labour : koll poan ha koll amzer.

Goude e teuz ar vins houarn, ponnaroc'h ha diboniu-soch ; mez daoust ha na ramp ket ken an dorchon, pa ve startet, re a streuveul e ve c'hoaz ganti.

Bremen a zo presourioz neve, hag eun den e-unan, daou d'an hirran, a hall gwaskan gante eun dorchon jistr kalz gwelloc'h evit seiz pe eiz den o jachan war ar presour koz.

En tu-hont da ze, kalz nebeutoc'h a biss a ya gantan, evit gant an tolennoz ledan-ze plantet en douar war dri gef dero pounner, an treust presour hag ar brijou.

Ar wech kentan e vo komzet euz ar presourioz pe washellou neve.

ERWAN HERNOT

KIZELLER KALVARIOU HA MEIN-BESIOU
En Lanhuon

GOULENN AR PRIZ HAG AN TAOLENNO

KENTELIOU VAR AR GWENAN

Ar weka giz da sevel anez ar c'holoennou (pe goloenn) gant sternioz lemm tala.

PENNAD KENTAN

IV. — Al labourer-ze.

(KENDALC'H).

Ar re o defe c'hoant da welet gwenan yaonank o vont da vale evit ar wech kenta, n'o deuz nemet mont dirag eur goloenn krenn a wenan, dre eun devez tomn eus an henv, eire kreiste ha div heur. Gwelet a refont abarz pell gwenan kalz gwennoc'h egad ar re-all, pero, o tont er-mez eus o loch, a stag da drel ha da zistrel war ar pont ken en em sevel en oar.

Goude ma'z int savet diwar ar blankon-nij, e kendal-c'hont ato da ober troioz azioec'h o c'holoenn, en eur zerc'het bepred o fonn troet war-ze enni. Ar gwenan-ze, pare a ro kement a jestroz, eo ar gwenan yaonank o vont da vale ; hag an troioz-ze a reont a zo evit anavezout o zi en distro eus besch.

Kenta tra a zastum ar gwenan, pa'n em lakeont da labourat er-mez, eo ar « pollen » pe blend-bleunv. Dont a ra ganto nebeut-lev ar gwachou kenta. Eun nebeud devezioz goude, ez sont da glisk dour, mel, propolis ; en eur gomz, an oll draou eus a bere o devez ezom e diabarz o c'holoenn.

Ar wenan-labourer-ze unan epad eun devez warn-ugent dindan ar stad a c'horreac'h. He buez gozik-tao a zo berrik-tre. Ar re a zo ganet e diben ar bloaz, da lavaret eo e-miz gwengolo hag e-miz here, a hell tremen ar goant ha chom beo betek an nevez-amzer ; en hanv, avad, al labour hag an holl riskioz da bere int douget, a ra mervel kement ken ma teu eun hed da veza cheuchet a-benn-da-benn en eur ober daou pe dri miz. An dra-man zo euz da welet d'an hini a jench goude da eur goloenn, o lakat enni eur vam italianez, ma kirit. Ma lakat ar rouanez-ze en hed d'an hanv e vefe souezet o welet pennoz, abarz tri miz goude, na vefe mui kavet gwenan ebet euz ar ouen kenta, er goloenn. Dre-ze e weler pennoz e varvont yaonank-tre.

Kalz tud a zo hag a spont dirag ar gwenan ; arabad eo kredi, koulskoude, e vefent ken buhannek hag e leverser. Pa emaint o klask boued war ar mesziou, nepred na reont drouk gant o flemm. E kichen he c'holoenn eo e santet ez euz riski gant ar wenanen ; ar pes a anavezet dre ma kendalc'h-hi da drel en dro d'ec'h, o lezet en eur nijal, eur zou ispisial, euz da anavezout. Evit beza suroc'h da dremen hep beza pristiget, eo red chom sioul, ha dere'bet, ar muia eman er galloud, an halar : heman, droist-oll, eo ar poent penna. Arabad eo ivez, pa'z eer da zellet euz ar gwenan, en em lakeat dirag an toullou dre bere ez eont er goloenn.

H. KERNILS,
Labourer-gouarn.

TOLEN KOC'HU KALLAK

(KENDALC'H).

Kwit oun da laret d'ach, mervad e oaret awalc'h, ne ket mont da gas ar zaout da vez e mont euz Kallak betek ar Spagn. Sant-Jakez an Turki n'eman ket kichen ar Goz-Stang ha, d'ar c'houlz-ze, ma o keit an henchou ha breman, ne oant ken plen ha ken brav bale warnu. Allez, pad e veaj, Fanch ar Madek e krogaz sonj ar ger ennan ha sonj e yalc'h ive, me zo sur.

« Dalarz ar gont hag a c'hiz-ze ! Mar dichana d'an noter mervel, da larz ar gont hag a c'hiz-ze ! Setu raket ma baz, da larz ar gont hag a c'hiz-ze ha lipet ma skudel ! Hag ar paour kez Fanch a hirvoude o vont gant an hent ha kredet, mar peuz c'hoant, pe na gredet ket, fe me lar d'ach ne lake ket daou droad en eur votez. Eun dro bennag en em gavaz er ger ive, hag abred, an de war-lerc'h, e oa toull-dor noter Pen-ar-Run.

An noter ne oa ket savet c'hoaz ha pa glevaz e oa erru Fanch ar Madek, e fourmaz eun tam. Ter pe beder gwech e voutaz e c'har barz manch e chupen e lec'h lakaat anei e gargen e vragou. Pa oa prest, e tilampas dustu emez ar gambir ha da bokat da Fanch.

« Pebez neventi ! Sell pion zo erru aman ! Fanch ar Madek bet en Sant-Jakez an Turki ha dizro ha tout ! Bet oc'h yalc'h oc'h ober ho tra, Fanch ? Bet e mad ho peach ? »

« Da larz ar gont hag a c'hiz-ze ! Mad mad awalc'h, mad zur ! Da larz ar gont hag a c'hiz-ze ! Ha c'houi, Otrou, peuz eman ar bed ganac'h ? »

(Da heulth).

TALLEC.

Saint-Brieuc. — Imprimerie Sainte-Guillemme.

Kroaz ar Vretoned

ROUMANANHOU

SKRIVANERIED

EMBANNOU-KONVERZ

Eur skod ar bla evit Breiz ha Bro-Chall.
E wennek, en tu-all da 22 real evit ar Breiz holliek

Kas al labouriou pe d'an Otrou VALLEE, Rener, ru Zant-Beneat, Zant-Briek.
pe d'an Otrou MOAL, Skrivaniere, 27, bali Charner, Zant-Briek.

Tri gwennak pep vrasdenad-ekritur.
Diskenn a briz evit meur a embann diou-tu.

BOTADEK LANHUON

Eur pennad diviz fentus da lenn disadorn d'an noz goude koan, entre daou gornedad butun-botadek, aezet war pigos korn an oled ha war chipot-halen hoign an tan, an treid war ar mein fornigell glouar, epad ma vo ar grilhed o c'houlen bennoz-Doue war an ti, 'n eur ganan krik hrik, an eil d'egile, a-dreuz da doulligou maged ar chiminal du gant an uhel,

Louzaouer Libre-Penseur Lanhuon

Penez ar c'hoz Komb zo houet klav-fall.

Klevet, potred ha selaouet! Kelou nevez! Neventi gaer! Ar c'hoant moned da Bariz zo kroget 'n eur Louzaouez Libre-Penseur deuz Lanhuon, yat ar c'hoant moned da Bariz da louzaouan Komb koz a zo klav fall.

Klav fall! ar paour kez den! Daoust petra zo konet d'ean? Didostaet ho skoa aman ha gortozet eun tam ha me laro d'ac'h. 'Toue zur, dirisaket 'neus e hugedo o rei hec'h da ziframan digant leanezed gwenn Plounerin bugaligou zant Nerin a zinjie bemde deuz a bevar c'horn ar barouz evel eur vanden valvenigou-Doue d'o zi-skol kristen da ziski gante lakat zin ar groaz 'n o c'herc'hien ha laret 'n eur juntan o daou-zornik. Hon Tad zo en Nenv, roet d'imp hon bara pemdiek.

Blonset ha diskoset an euz planken ledan e skoa dre an tol skoa a roaz, an de-nll, hag a wintaz eun hanter dousen leanezed santel deus Plistin, dreist ar mdr braz, en Bro-Zaoz, da c'hortoz peurziskar o leandi, o c'houant kaer hag o chapel neve-fam. 'Benn kenta de miz ebrel e vo, nemet ha paket e ve 'henn neuze da besk-ebrel gant falc'h lemm Erwanik Plouillo. Torret en euz e c'houk teo, djozet chouk e gil o't er porz leanezed karet Berlewenez Lanhuon, Bulien, Ploubern, Plouaret, hag o slijan dirag barnerien ar bed, skolaerien gisten Landreger ha skolaerezed santel Tregrom, tud ha na dileont netra nemet marteze eun drak bennag da varnedigez Doue. Seiet eo e viz-meud, skotet e viz yod, moized e zaouarn hag e ziu-vrech betek an ilin, e tennan o zammik levez-iliz digant hon beleien. Diwesket es eskern ibihlen e dreid plad, digoret kof e c'har ha torret e viz troad braz o frinkal hag o tansal war hon brezonek, yez hon zadou koz, yez hon c'halon. Tenva, ponner glevet an euz, bouar eo evel eun tam koat aboue c'houitelladek dispar Gwengamp, Plouek, Postreo. Friket, nodet, brevet, ha flect eo e gorf a-bez aboue ar gwall-bred, ar gwall-reuz a gemeraz da lakaat an antekrist Renan, en kouls an ofern bred, war e skoa vein-benez, en-kreiz leuz-ger Landreger.

Sonj ho po deus ar sulvez-ze dre ma veet heo. Sonj ho pezo deus an dour-bil tolet deus kroc'h gant barazou an elez ha kelornou sent koz Breiz-Izel war Gomb ha war an distoladennoù divroad eo o valloz hag o yudal, o youc'hial en-dro d'ean evel eur vanden bleid kounnaret 'n eur c'hoat don, ken e krene en eur strakal ar gwer livet kaer war iliz-veur dantelezet sant Erwan vinniget.

An de-se e peurdapaz Komb e fall. Aboue 'n'an euz gret silaj ebet, savet penn ebet. Eno e tastumaz :

Ar langis, an droek-keis, ar pourmon hag ar pas,
An droek zant Porc'hel, tegep, gwaden ha droek ar chas,
Ar lorgnez, ar red-koff ha droek an outro,
An droeg dent, ar zeis, ar vrech, ar c'hign-beo.

Skotet go gant Doue evel Antioqus gwec'h-all; 'man o vont d'ei, eman oc'h ober e dalarou, souden e rey e frinkaden, e winkaden diwezan, 'n eur dol d'an traou, siouaz ! an nebet skolioù mad a zo choaz 'n o sav.

Ganimp Breiziz ne vo ket kerze dioueret mab hennan Satan, mevel braz an diaoul. Eun dizamm e vo evidomp ha bennoz sant Maudez a goueo war an de e varvo an amprevan-ze. Ar c'henta ar gwella, gant ma plego kalon glac'haret ha spered sentus da Zoue kent kimiadi deus o gorf!

Ar c'hoanen-mont da Bariz da louzaoui Komb o krigit barz medeusined ar Vro.

Mendensined, louzaouerien deus ar bevar c'horn Bro-Chall zo war e dro; 'leiz diou Gambur vraz deus Pariz a zo ane. Kaer o deuz palasti, lipat ha louzaoui, vad ebet ne ra o louzou d'ar c'hlanvour; na ra ket muioc'h a van deus al louzou evit na rafe gar goad ma zad koz, maro tremen hanter kant vloaz zo, deus eur palast plouz kerc'h zec'h.

Pipi Mikrob en ti-all, 'n eur zont a-ziwar ar gousperou, distal diwezan, a larez d'in penoz louzaouerien Breiz, eur wech 'n em zigristened, e kroge enne dius-tu ar c'ho-

nen-mont-da-Bariz da louzaoui Komb. Da genta 'moa lui, poan o kredi. Gwir eo, koulskoude! Ha gant-se, louzaouer Kallak, Jozon, an euz gret a zeiz possabl o klask moned; Boyer Sant-Briek-ar-Chel kement-all; hini Plistin-al-leo-Drez a zo bet pell o c'hori ar c'hlenved nevez-ze; hini bouk Plouaret a zant eun tam eus ar c'hlenved ive, ha potr Lez-Moal Plounerin na zerr lagad ebet gantan na noz na de.

Mar na dor ket d'ean, e vo war ar warskaon arok dilun ar hentre. Ken aliez do a ra an Otrou Doue e kaver aneas dre an henchou-treuz hag a-dreuz parkou o vont deus an eil toull-dor d'eben o kstel, o kutuilh louzou da gas da Gomb.

Dec'h diwean 'oa duman en Keriliz. — Mar ge peur-devet ho kornedad, kouchet eun all ha tan war ar Magnificat — betek ma c'h on krog, e talc'hin, nag e vo betek hanter-noz.

Potr maner Lez-Moal oc'h ober e dam tro.

Dec'h diwean eta oa Potr maner Lez-Moal oc'h ober e dro en Keriliz, louzaouer ar C'hoz-Varc'had oc'h ober ki gantan. Kouset fall 'oa. Eun dro wenn vo bet he hini: En Keriliz oc'h omp oll gwriennet mad en kreden hon zad koz, kristenien deus ar c'hiz koz.

Louzaouer Lanhuon zo eur c'hozeer brao, flour ha plen, eul likaouer deus ar c'hentan, teod eur gwerzer dour zo 'n e c'heno; ken fin eo ken e komz al laon en e benn :

Eur goad livet mad
A lak ar wirionez e blad.

Lavar gevier ken a foullero,
Mar teuz c'hoant da gud moejo.

Honnez eo e lezen. Gaouiad eo evel eun tenner dent. N'an euz ket e barr da liyan ha da hadan, da zilan gevier dre lec'h ma tremen. War e venno, Egile a c'holl dispenn eur pezh ugent lur deus daou wennek bihan an euz henv da zispign. Ne ket gwir ar gaou-ze! Yar, godel guz, godel laer krampeoz (fonds secrets ar Republik, ma ge gwel ganech) ne ket gant egile emaint. N'ho peuz ket ezom da c'hoal gant piou!

War e lavar e tougo an dorn da « liberte ar gonsians filozofik », e vo a-du gant lezen Jezuz-Krist.

En hanv Doue didrouzet d'am fenn gant mojennou teusk evel-se. — N'oc'h ket eneb ar relijion! Ha c'houi, pa gavel eur belek war o hent, bet o kas an otrou Doue d'ar c'hlanvour, et war e dro oc'h ober sellou du ha faeus, o reudi ho tiskouarn evel eur marc'h skump, o c'houeant 'n ho fri, 'n ho sonben, ha 'n ho kof, ken e vech' koanvet ha c'houset evel sach c'houez binioù Kerne vraz. Mont a red er-maez ac'hanoch o-un pa velet eur zae du bennag, gant aon e klevie Komb c'houez beleien gant o louzou, bete gont na c'houlle ket tanva, euri ho louzou, dre ma kavfe blaz kristen warnean.

C'houi a du gant ar relijion! — Ne ket d'eur c'hoz louarn koz evel-doue eo d'ac'h klask rei da lonkan poult'hennou deus ar vent-se; re gri, re galed int da chakat; lazoni reont dent an den, kaer ho peuz amanenni, gwenani ane a-ziwar-c'horre gant mel douz.

C'houi a du gant ar relijion! — Ya, pe zukt! Ne ket enz louzaouer a nao bla warn-argent, nevez-gouet ar bleo kaz deuz dindan e fri laez, a ziskou d'eur marmouz koz evel-doue ober arlou.

C'houi a du gant an dud-entre, a du gant al labourerien douar! — C'hoant ober goap, c'hoant ober an alvain ganimp ho peuz, c'hoant tremen lost ar loue dre c'heno Yan Gouer ho peuz, war digare oc'h eur bourc'hiz galleger deus ker. Eur sonj toull a ret. Troe'homp herr-ha-berr: Aman, en Keriliz, na welan o rei boden d'ac'h nemeit Zaoz an takennou, potr al lizerou, potr e zach' ler goul lanter an hanter vrasan deus an amzer ha c'hoaz en euz ar fri da laret 'vo kresket e bae diwar goust ar paour kez merer mar geus Louzaouer Lanhuon en Keriliz.

En Keristien na welan o rei tud d'ac'h nemeit ar skolaer dibater bet, epad eiste dius-tu, oc'h hopal Hou! Hou! a has la Calotte! dindan fri ha barv sant Erwan, enor bon bro. Hennez ive ne glask nemet lakat donnoc'h e loa en toull an aman. Eur wech tremenet ar votadek, na hennez, na c'houi na zello ouz ar paour kez labourer... gens, pa gavo toull da beilhat, da douzan, da grignat ar porc'heller douar, an troe'her buzag, an torrer pennou touzeget evel 'man ar c'hiz ganech da laret.

En Kerdevot na glevan o rei mel d'ec'h nemet ar mer diofern, eman e fri e losten ar skolaer ha siag 'n erok e sinklen, e zeien ru-gwen-glaz, deus peul-karr an divroaden zo aze en Lanhuon oc'h ober eun ibil gant prelet Sant-Briek. Laret d'in piou a zarempredit ha me laro d'ac'h piou oc'h.

Liou potr maner Lez-Moal — ne ket al liou kristen an hini ec'h e. — 'N em ierzet eo da Gomb, da Voyager ha d'ar franmasoned. — Kemeromp, da derc'hel sonn hon banniel, war-lerc'h an Otrou Derrrien, unan hag a zifenna hon gwirioù a Vretoned hag a Gristenien. — Marhiz Rozambo an hini eo, ha n'e ket Auregan, al louzaouer Libre-penseur, mecl Komb ha Voyager, na rafe nemet peurgoll ha veurzisenori ar Vro.

War o lavar, oc'h ru; neuze 'penz chenchet liou, eun nevez-ze. Breman zo eun toullad bliou, eac'h gwenn, sa Brenez ar Werc'hez en skol gristen Sant-Charles, Sant-Briek. Chenchet ho peuz tu d'ho porpant, war digare oc'h e kroget ar fronden, ar sorc'hien, ar pennad ennoch da vont da Bariz da glenkan 'n ho yalc'h 25 lur gwerz-butan bemde, hag eur stal ouz diwar goust al labourer paour. Diansavet ho peuz liou ho tad a zo gwen evel eur bann lin. Chenchet ho peuz liou.

Mez war al liou na ve ket riotet. Ru, gwenn, glaz, briz-glaz, melen, briz-melen, gwer, griz, pic'har, marelet, pep liou zo mad. Ho pet sonj, al liou kristen eo an tad. — Kaer am euz lakat ma daoulagad gwer dreist klipen ma fri, kaer am euz divar'han ma fovar lagad da zellet diouac'h, tanfoulet tam liou kristen na welan warnoc'h. Ma fri zo tano ken a findaon ha, koulskoude, c'houez kristen na glevan ganech. — Setu perak e tonan d'ac'h war liberte ma « c'honsians filozofik » n'ho po biken ma mouez na mouez kristen mad ebet ive. Fe d'an otro kure, nan avad! nag e rofec'h d'in ken aliez a bez ngent real hag a gyanvour ho peuz louzaouet arok e varo en Bro Lanhuon aboue c'houec'h via zo.

Arok, hon doa eur c'hristen mad o tifenn ac'hanoimp, hon skolioù, hon beleien, hon fe gristen enep potred e liberte ar gonsians filozofik », ho mignoned. Bennoz Doue hag ar Werc'hez war e ius!

Kas ac'hanoch c'houi war e lerc'h d'ar gambr 'vo gwiskant eur roched du, eur roched louz war lerc'h eur c'hez, eur roched fresk, pan-to-gwir ho peuz 'n em wezet d'ar franmasoned!

Eur c'hristen mad a zen hon euz kavet, eur c'hristen-ber, eur c'hristen penn-da-benn. N'an euz ket a vez o vont bre ar rekiz ha pep goue-berz d'an ofern bred. Stad ve ennao o taoulinan, skoa euz skoa gant al labourer hag an dena vicher, euz toi Doue e bask kontan, Loue e enred, da zigemer Jezus-Krist a rey merz d'ean da c'hom kristen 'n e gomz, kristen 'n e vuez, betek ar maro!

Hennez ac'h en Kristenien Lanhuon, Plouaret ha Plistin! Hennez a gavo gwin eloc'h na vo ket roet a zour da vignoned Boyer ha Komb. Gantan 'man ar vonez, setu perak, Louzaouer Libre-penseur, e sav c'houen 'n ho lerou, setu perak oc'h 'n em gallet nechet evel an diaoul war ar penn adreuz. Setu perak pab beure e laket ho prech' en gargon ho pragou hag ho kar an manch ho porpant. Nemeit a dall-ve e vech' e welet breman ho peuz klasket ober eul lamp hirr gant eur c'har se-veur, e welet 'n'e ket savet nijal awalc'h banden ho pragou deus an douar da 'n em nijan war chouk ar Gristenien da vont da Bariz.

Banden Boyer-Komb a gas trouz ha brud, ar re-ze a ra kalz a voged gant nebeud a dian. Pell re abred ho peuz 'n em douget war ar renk. Digaset ho peuz da zont d'in deus azen an amzer goz, azen Juvenal, 'n euz ket nemeur a ezen ken azen ken, aboue vo disket d'ar vugale lenn « les droits de l'homme », pell deus ar grusif. An azen-ze oa kroget eur pennad eman da vont da vare'h limon, hag henv na oa ket mad d'ober eur marc'h bek. Poaz eo o klask dougen djbr ha sternaou marc'h, hag henv poan d'ean o tougen e was azen. Digas a red da zont deus ar menez :

Ar menez a grole gant eur peulvan braz,
Ha na seuz gantan nemet eun tammik rar.

Chomet eta, Doktor, chomet ebet ar ger,
Na dorel ket ho korf en eur gull an azeou.
O ammen, o yeann, e tapic'h an azeou,
Pe bre ar sifon hag a zo tveo dez.

Ha ni, kenvroiz, savomp varc'hoaz ar beure war an tu mad, war an tu kristen, ha kerzomp d'ar vuest dori-ouzdorn, kazel-ouk-kezel, 'n eur laret an eil d'egile.

Eul lant vad ar Vro,
Ni vo a du gant Rozambo !
Mar ga potr Lez-Moal da sepe,
Ve pechet ha mer evit hon bro,
Mar ga potr Lez-Moal da sepe,
Mo 'neuz eur c'hiz vech' enoc'h-vo.
Kas war al gwelloc'h deus c'houe !
N'ann na lerec'h na marhiz,
Pab, nag esket na kasidid,
Hennez na vo ket eur ruz d'ec'h,
Heav 'drok losten Komb oc'h hanat!

KOAT-FREK,
Reveder da Gormoran.

An digoavennerezed (pe diziennered)

Komzet em eur, ar zua diveza, eus talvoudege an digoavennerezed (pe diziennered, mar deo gwel ganach); e'ch an breman da zasplega an doare ano : penoz e labour ar sort mekanikon; pe sort peziou a ve oc'h ober ane, hag ouz petra e tleer da sellet dreist-oll, p'emeur o prena ane, da gaout eur dennek mad hag a reyo labour evel ma fell.

I. — Penoz e labour an digoavennerezed ?

Evidon-me, a lare d'in eul lenner, ar pez am mije c'hoant da c'houzout e penoz e ve digoavennet al laez dre drei hepen ar mekanik; res, p'am eur sonj msd, laret ho pos d'imp, en ho tveza pennad, na oa, evit digoavenni al laez, nemet trei d'ober. Penoz treo mesket evel m'eman al laez hag ar c'hoaven e-barz al laez neve-c'horret, penoz an sort treo ken mesket-ze na deont ket, e lec'h 'n em ziliva, 'tel ma laret e reont-i e-barz an digoavennerezed, d'en em veska c'hoaz gwaz-ouz-gwaz, dre drei ane? Kement-ze am mije c'hoant da c'hoat :

Evit rei da c'hoat d'ac'h penoz ec'h heller, dont a-benn, dre drei ane, da ziliva treo mesket, evel m'eman ar c'hoaven hag al laez e-barz ar laez livriz neve-c'horret, mar keret, e kemerfomp eur skouer.

Gouzent a rit, emichans, c'hoari ar vatalm (« Taln » ve laret ive en Treger), daoust d'ar c'hoari-ze da vean aet eun tamm er-maez a chiz, aboue m'ema krog ar grennarded d'ober e skoerezed-meiz gant eur forchik kost ha daou benad e elastik ». — Mad ! Eur vatalm (unan a chiz koz evel an hini na gant ar roue David pa skeaz eur meangant ar jeant Gollat) a zo oc'h ober anei eun tamm ler, stag ouz an daou bena anezan eur pennad korden pe landon. Laket e ve eur vilien war greiz al lere ha dalc'het krog gant an dorn deor en daou bennad korden, stag, unan abe otz ar biz-yod ha st-
egile etre ar biz-yod hag ar biz-meud, en hevelep doare ma ve ez (ezet) diskirgi d'outan. Eur wech laket ar mezh warni, e stager da drei ar vilin gant ar vatalm, hag e santler ar c'herden o reudi hag o rei pouez mui-ouz-mui dre ma troer, evel pa savie er vilien c'hoant da vont er-maez. Hag, evit gwir, ma teuer da leusket ar pennad-korden a ve dalc'het etre ar biz-yod hag ar biz-meud, setu raklar ar mezh er-maez, o nijal kwit en eur fraonval.

Eun dra ouzpen : Ar re o deuz c'hoariet ar vatalm a oar kement-man : Seul bonneroc'h e ve ar mezh a ve laket war ar vatalm, seul vui a nerz a gemer pa ve troer ar vilin gant, ar pez a zanter ervad diouz ar chachaden a ra war ar c'herden hag ive diouz al lusk (pe al lans) a gemer, pa ve losket da vont kwit. — Gant se, ma vije laket, war eun dro, war eur vatalm, eur bouled ploum hag eur stouf (pe taf) spoue, ar ploum a nijfe er-maez, tiz braz enban, dre ma 'z eo pouner : hag ar spoue, ar c'hontrol, dre ma 'z eo skanv, na gemeris nerz ebet da vont kwit hag, e lec'h nijal, a gouefe ouz troad ar batalmer.

Mad, setu eno breman, ebarz eur skudel, e-barz bannec'h laez neve-c'horret, ennan mesk-ha-mesk lez ha koaven. Tolit pled penoz heman, da laret eo ar c'hoaven, a ze kalz skanvoc'h evit al laez, ar pez a weler anat pa lezer al laez livriz da zilavi en eur boudez : ar c'hoaven a zav neuze war-c'horre, dre ma 'z eo skanvoc'h, e lec'h e kouez al laez d'ar strad (fonz), dre ma 'z eo pouneroc'h.

Ac'hanta ! Ma vije laket ar skudel-ze war eun ael ha plantet tro enni evel en eur vatalm, al laez, hag a zo pouner, a glaskfe lec'hel kwit en eur rei pouez war gotez ar skudel, evel ma ra an tamm ploum war lere ar vatalm ; ha, ma vije digoret an nor d'ezan dre ober eun toull er priach, raktal e vije gwelet o fistra er-maez gant herr, en hevelep doare ma nij ar boled ploum er-maez eus ar vatalm en eur fraonval. Er c'hontrol, dre ma 'z eo skanv, ar c'hoaven a chome war lere'h hep kemer nerz awalc'h da dec'hel kwit dre dor al laez war gotez ar skudel. Chom a rafe holl e kreizfen ar peud hag, evid e zastum, ne vike ken d'ober nemet digeri eun toull e reor ar skudel ; neuze e redfe er-maez.

Ac'hanta ! eun digoavennerezed n'eo nemet ze : Eur skudel, graet gant dir pe arem, hag a ve laket da drei gant eun herder braz (chwech mil a droioz dre vuntien, d'an nebeuts) ; skuilhet e ve enni al laez neve-c'horret ha, dre nerz an herder, al laez digoaven, hag a zo pouneroc'h, a ve shrinket er-maez dre eun nor toullet e kostez ar skudel, e lec'h ar c'hoaven, dre ma 'z eo skanvoc'h, a chom war-lerc'h, er c'hreiz euz ar poud, hag a ve laket da redfe er-maez dre eun toull e reor ar skudel.

(Da heuilh).

KENTELIOU VAR AR GWENAN

Ar wella giz da zvel anezan er c'hoaven (pe glevon) gant sternon, lesm ta.

PENNAD KENTAN

V. — Ar gorrezed (pe ar pared).

Ar gorrezed (pe ar pared, ar maled) a zo brasoc'h eget ar gwenan all. En o c'horf ez int ivez dishevel diouz al laban-

terezed e meur a zoare. O reod (pe trompil) a ze berrik-tre ; war o fenn o deuz d'ouglad brasoc'h eget re ar gwenan bitan. O diwaskel a zo hervez o c'horf hag a zo evel-se hirroc'h eget re ar vamm. War o faolou moan ha hira na weler ket ar c'hoaven na kennebeud ar bleo bitan a weler war paouir ar wenenan-labour.

Liou ar zaled a zo du-splan ; o c'horf o zo hep flemm, hag evel-se, ec'h heller beza dinec'h ouz ar gwenan-man Koulskoude e weler a-wechou tud hag o deuz aoun razo, dre ma reont kalz trouz o nijal. E faoz eo o spontont dirazo, evel ma wellt. Ar pared zo pewar devez warn-ugent goude ma eo bet dobt ar vi, arok dont d'o stad a wir-wenanennou. Maget eo ar gorreac'h man gant ar memouz boued hag a zovrich da zovel ar gorreac'h gwenan-labour.

Ar seurt gwenan-man a ren, er goloen, gwir vuez lan-greanted. O oll labour a zo dibri ha bale. N'ez eont ket er-moaz nemed dre eun amzer vraz, etre dek eur euz ar boure betek pedez eur goude kreiste pe warrio.

Ar maled n'o deuz rezon ebod da veza nemed abalamour d'ar rouanezed yaouank ; a-hent-~~al~~ n'ez nemet koll anezo. Ar gwenan n'emaint ket hep gouzout-ze, a dra zur, rag eur wech ebu mare an hedou hag hira ar melereze, ar re-man en em has ; da lakaat o breudeur didalvez d'ar maro (1).

EILVED PENNAD

Labour ar gwenan e dibarz o c'hoaven.

E dibarz o zi ar gwenan o deuz, dreist-holl, daou labour : ober ar c'hoar ha sevel ar gwenan bitan. D'geñta, e komzin aman diouz penz ar c'henta eus al labourio-man.

I. — Ar c'hoerenn.

An hed gwenan lezet gant an eunan hag a zo dent da ober e c'hoerenn eus eur wezen-gep pe zoken un hag a vefe bet zastumet en eur goloen blouz, a ra, evit en em gloza, kouls big evit lakaat ar mel a zastum, ha tior ar rouanez, eur renkennad keorennou. E-kreiz pep koeren euz eun dispartl ; a-ziou hag a-gleiz da heman ec'h en em asten an toullou a chwech kostez. Teoder eur goeren a zo etre 24 ha 28 millimetre ; euz pep-hini ez euz eun dispartl euz seiz millimetr hanter betek eur sentimetre. Ar re e pere e vez savet er maled a zo eun nebeud tevoc'h eget ar re-all. Liou ar c'hoerennou a zo hervez ma 'z int neve pe goz. Pa 'z eo nevez-c'hraet, eur goeren a vez gwenn-melen, hag e chom evel-se keit ha n'eo ket bet savet gwenan bitan enni ; ar re a zo implijet da zovel gorreac'h n'emaint ket pell o tont da gaout liou du.

II. — An toullou.

Tri sort a zo eus ar re-man : Da c'henta, an toullou-mam-goude-ze, ar re labourerezed, ha, d'an trede, an toullou-maled.

(Da heuilh).

H. KERNILS.
Labourer-douar.

TOLEN KOC'HU KALLAK

(KENDALC'G).

— Oh ! me, mad tre. Bet oan diez a ze eur pennad ; mez breman oun yac'h adarre, yac'h-pesk. Tostet d'azeo, Fanch, deut aman war ar gador.

— « Da larz ar gont hag a c'hiz-ze, n'oun ket skriviz. Neuz forz ! da larz ar gont hag a c'hiz-ze ober awalc'h a rin eun dic'han. »

— « Yal yal Fanch. » Hag an noter da furchal e baperiou. Marvad e oa e vaz war e hent, bepred e lakaz anei da Fanch 'n e zorn da zerc'hel hag ec'h eaz emez d'ober eun dro. Marvad ive en nevoa ezom da vont emez. »

Keit-se Fanch a lak baz an noter en eur c'horn bennak hag a lak an tan war e gorn. Erru an noter war e giz ha kont tre Fanch hag hen. — Penoz eman ar bed er Spagn ? Ha piniv e ar vro ? N'ouz ket re a laeron war an henc'hou ? — Ha breidi breidi ! Mez eus arc'hant Fanch ger ebet !

PENNAD DIVEZA.

— « Da larz ar gont hag a c'hiz-ze ! a larz Fanch 'henn ar fin, ne ket ze e ze ! Da larz ar gont hag a c'hiz-ze ! Na ma yalc'h, aotrou noter, n'oc'h ket en sonj da rej anei d'in ? »

— « Ho yalc'h, h'oc'h arc'hant ! eme egile. — Hoc'h arc'hant arok mont emez bremaik am euz laket ane d'ac'h etre ho taouarn. Mar n'ho peuz ket dalc'het mad d'e, gwaz a ze evidoc'h ! »

— « Da larz ar gont hag a c'hiz-ze, noter Penn-~~ar~~ Run a oar farsal a-wechou » a lare Fanch d'e zonz. — Mez an noter na oa ket tres farsal warnan tam abed.

(1) Re didro eo ar skrivagner euz ar maled a zo mad da veur a re er goloen.
Noter gant ar varnegon.

— « Enez ma zi, emez, emez ! Me n'ema ket bara ma c'hoen ganach, kevret z rei, Fanch ar Madek ? Ha tout a rin, pa garet am euz reitet hoc'h arc'hant d'ac'h. Prest on da douz n'euz fors peles'h as dirag p'ou. »

— « Mal da larz ar gont hag a c'hiz-ze ! Gweler e vo gant pehini ac'hanomp emez ar gwir, da larz ar gont hag a c'hiz-ze ! Keno 'vit an deion ! »

Fanch ar Madek, ez e d'ac'h g'out, a gasaz paper d'an noter, ha, d'ar mercher war-lerc'h, just da ze fonz, Vikel, set-~~o~~ o-daou dirag barner Kallak, bara Kamb ar c'hoc'h'u, eur bern tud en-dro d'eo sellet hag e selbou ha digor o beg gante keo bras ha fura Galiek.

Pa laraz ar barner d'an noter sevel e zorn da douz na oa ket an arc'hant gantan, an noter, pote fin, a roaz e vez da Fanch da zerc'hel adarre, hag e savaz e zorn. Mez, neuze, setu eur c'hoari-all : Dirag ar barner, d'rag an noter, dirag Fanch ha dirag as hoc'h, bas an noter hag a oa gant Fanch etre e taouarn, a faoutaz etre an hanter ha peziou aour o kouezel (kouez) emez ane... drin... drin... drin... ! Mil skod ! Pemp mil skod ! Dek mil skod ! Arc'hant Fanch, gwannek evit gwannek. Na vanke ket eul liard. Ha diskuliet an noter fripon, diskuliet gant e vaz. Laret an nevoa d'e zonz : keit e vin o gout, me rey ma baz da zerc'hel da Fanch ; e-giz-ze c'hallin laret ha gwir am mo centet an arc'hant d'o ferc'hen. P'am mo touet me game o ma baz war he chiz hag an arc'hant a vo d'in.

— Ya noter, pote fin ! noter lere ! c'hoar grade d'ac'h ober goab ouz an dud hag ober goab ouz Doue war eun dro. Eno-oc'h bet tapet ! Ouz Doue se ve ket graet a oab.

Fanch ar Madek a yeaz d'ar ger gant e arc'hant ha stad ennan, da larz ar gont hag a c'hiz-ze ! Barner Kallak a lakaz kas noter Pen-ar-Run d'ar galeou, ha na oa ket hep mare.

(N'euz hen).

TALLEG.

OFERN AN ANAON

Na laouene oa e galon da Job ar c'hloc'her (pe ar sakrist mar deo gwel ganach) o vont d'ar gear da ouel an anaon ! Ar re-all, kement hini a oa ane, a oa kavz gante. Hen avad, hen hag a lake ar c'hloc'her da lenva d'ar re varo, an doa touchet eun tammik brao a vouneiz an deiz-se ha setu perag e oa seder evel eur penlaouik (pe eur pistiklaon). Evel just, red e oa bet lonka ha meur a bicherad sistr hep lakaat ar chopinadou « La goutte » a oa eat gantan da zistana e c'houlanchen (sonerien ha kanerien eo o brud bean meawerien) :

Hor Job a oa meo dall.

Sonet e oa an anjelus gantan pell a oa hag hen a oa c'hoaz en eun hostahiri bennag war hent ar vourc'h (pe ar bourg) pe ar vourc'h zoken, n'em euz ken sonj. Noz du-dall e oa anezi pa zavaz diouz taol ar gwer a lurgerne an hini melen enne. Ma velle anean, me a grad awalc'h n'eo ket dao (red) d'in lavarout.

(Da heuilh).

Yan AR FLOCH.

Almanak ar Breizad a vo prest hepdale

Setu aman ar pez a lennomp war le Courrier da Fimstere diwar-benn Almanak ar Breizad :

Ar mouller a brederie, ar blos-man, lakaat abretoc'h Almanak ar Breizad e gwerez.

Hogen, p'edo ar micherour o vont da staga gantan da vad, e kouezaz klanv.

Bezet dinec'h evelato. Almanak ar Breizad a vezo graet ha graet mad a-benn hanter ar miz a deu pe abretoc'h.

Daou wennek na gousto ken.

ERWAN HERNOT
KIZELLER KALVARIOU HA MEIN-BESIOU
En Lanhuon
GOULENN AR PRIZ HAG AN TAOLENNO

Saint-Brieuc. — Imprimerie Saint-Gilles.

Kroaz ar Vretoned

KOUMANANBOU

Eur skobt ar bla evit Breiz ha Bro-C'hall.
2 wennek, en tu-all da 22 real evit ar Broio Keltiek

SKRIVANIERIEN

Eat al labouriou pe d'an Otre VALLEE, Remer, 7^e Zant-Beneat, Zant-Briek.
pe d'an Otre MOAL, Skrivaniar, 27, bali Charner, Zant-Briek.

EMBANNAD-KONVERZ

Tri gwennek pep arondennad-akriter.
(Diskenn a briz evit meur a embann diou-tu).

Ar bresonek hag ar feiz,
A zo breur ha c'hoar en Breiz.
Furnes ar Geiz.
Gant brezonek eo deud ar feiz,
Gand ar gallek ez aio a Vreiz.
Furnes ar Geiz.

Dalc'hit hepred d'ho prezonek,
Yez an dud vad ha kalonek.
Yez ar feiz eo ; ma ve trec'het,
Ouspenn ar Vez, e ve Pec'het !
MILIN.

skoaz, he c'harunen aour, hag he banniel gwenn, herminigou
melen o lintra warnezan. Kanet e oa en hec'h benor *han dats
tud Breiz*.

Ar re oll o deuz gwelet ar gonelion-ze n'o dizojint biken,
na kennebeut ar c'homsoù-man skrivet war vaniel *Paotred
Lok-Maria*)

Dous ha Breiz,
Bepred !

hag a zo eat ken doue en spered an holl m'o c'hievet o lavarout
en eur vont kwit : « Ya ! ya ! Doue hepred hag Breiz da vir-
viken ! en despet da Gomb ha d'e vignoned, setu c'hoant hon
c'halon betek fin hon buez ! »

Mil bennoz-Doue ha trugare, en hano an holl zellerien ha
ivez en hano hon mam-Vro Breiz, d'an aotrou Nikolas, kure
Lok-Maria, an deuz roet e botn hag e amzer bep damanti, d'an
aotrou person an deuz skoziat gant e arc'hant hag e aliou
mad ha d'ar baotred yaouank o deuz graet, eus o zu ivez,
kement a oa en o galloud, ha deud ken brao an taol ganto !

Ra vo da Vreiz-Izel a-bez ar skouer-vad-ze o deuz roet
evel an had o koueza war eun douar tempset mad, ha ra
zougo frouez dre-holl evit ar bloaz a deu, aman en Breiz-
Treger evel en Kerne hag en Leon !

ziou mad ar Vro, en despet d'an Aotrou Komb ha d'e gonsorted !
Kaer o devo ar re-man c'hoari o fôred fall da glask arges hon
mestrou hag hon mestrezed santel er-maez a Vreiz, addont a
ray ar re-man, bezet zur, arog nemour ; galvet e vont en dro
gant karante an holl Vretoned ha, dreist-holl, gant an Doue holl-
c'haloudek « Eman an den ubela entre e yaouank evel eur
meudad pri entre daouarn ar poulder » eme ar Skritur-Sakr.

Skouer ar mestrou hag ar mestrezed kristen, a zav hon
bugale en karante Doue hag en Spered ar Vro, am euz laket da
heul hini beleien vad Kemper a disk d'ar yaouankiz en em voda
en zell eus Doue hag eus o Bro Breiz-Izel ; rag eno eman an
dalc'h. Ma heulhe pep-hini, herve e c'haloud, ar skouerion-ze
o klask ober eus hon bugale, Bretoned ha kristenien vad, e
teufemp a-benn da viret hon Breiz evel eur minih d'ar feiz ha
d'an urz-vad, da c'herioz an dispac'h (pe ar revolution) da
dremen. Rag eun eil dispac'h, eun eil revolution, eo a welomp
o sevel gant tud ken diaoulek ha Danton pe Robespierre gwa-
chall. Doue da rey d'imp, eta, ar c'haras da heulth, pep-hini eus
e wella, ar skouerion-mad hon deuz displeget ha da lakeat
hon foan da viret en kalonou bugale Breiz karante Doue hag
ar Vro !

Almanak ar Breizad a vo prest hepdale

Setu aman ar pez a lennomp war le *Courrier du
Finistère* diwar-benn *Almanak ar Breizad* :

Ar mouller a brederie, ar bloaz-man, lakaat abretoc'h
Almanak ar Breizad e gwerz.

Hogen, p'edo ar micherour o vont da staga gantan da vad,
e kouezaz klanv.

Bezot dinec'h evelato. *Almanak ar Breizad* a vezo graet
ha graet mad a-benn hanter ar miz-man pe abretoc'h.

Daou wennek na gousto ken.

DIU SKOUER VAD

HENOR DA BOTRED LOK-MARIA !

*Eskopti-Kemper o ret d'imp ar skouer-vad war derc'hel
d'hon Bro ha d'hon brezonek. — Eur pez-c'hoari en
brezonek e Lok-Maria Plouzane, e kichen her Vrest.*

Ouspenn eur wech em euz komzet d'ac'h, lennerien ger,
eus ar skouer-vad a ve roet d'imp gant potred eskopti-Kemper.
En em voda a reont, evel aman, da sevel strolladou pe vre-
uriezou-yaouankiz. E lec'h, avad, ober fae war hon Bro Breiz-
Izel hag hon brezonek, evel ma reer aman, etouez ar re gristen-
zoken, a blij d'e re aliez, siouaz ! kanan en gallek war doniou
iskiz ha c'hoari peñon en gallek, potred vad Bro-Leon ha Kerne-
Izel a oar derc'hel d'o brezonek, kanan hon tonio kser a
Vreiz-Izel ha c'hoari peziou krezonek en honor da Zone ha d'ar
Vro. Setu aman penoz ez eo bet kont gant eur strollad ane,
potred Lok-Maria en Plouzane, e-kichen Brest, disul ez euz
bet eiz de, hag ar sul araog.

Eun teatr eus ar re gaera, war he dal bannielou, skojeun
hag armou Breiz-Izel gant e herminigou aloueret, a oa savet e
porz ar presbital (presbiter) ha, kerken ha ma oa echu ar
gousperou, e oa bodet eur bern tud (eur mil bennag anezo er
sulvez kenta ha tost da zaoz vil en eil sulvez), deuet, n'eo ket
hepken eus a Lok-Maria, hag eus ar parrezioz tro-war-dro
d'ezi, eus a Vrest e oant deut ivez hag eus a Witalmeze, mall
ha foug bras enno da hellout gwelet, an darn-vuia anezo,
c'hoari evit ar wech kenta e brezonek.

Evit digeri ar vodadeg eo bet kanet *Bro Goz va zadou*
gant eiz potr yaouank, gwisket ganto peb a wiskamant breton
dishevel hini an eil diouz hini egile.

Setu petra zo bet goude : Da genta, *Gwerz al labourerien*,
war don Silvestik, kanet gant J.-M. Arzel. — D'an eil,
kanaouen soudard yaouank Kastel-Pol, kanet gant P. Bizien.
— D'an trede, *Ar Roshoaden*, kanet gant J. Nicolas.

Ar Mab prodig a zo bet c'hoariet neuze ha displeget brao
kenan gant *Paotred Lok-Maria*. Setu aman o hanoioù :

Tad ar mab prodig, J.-M. Arzel ; ar mab henan, J.
Quinquis ; ar mab prodig, P. Bizien ; Pharez, J. Autret ;
Eliaz, O. Quinquis ; Manasses, J. Millour ; Azariaz, F. Ké-
rabel ; ar Mesar, J. Nicolas.

Etre ar c'henta hag an eil arvest, J.-M. Arzel an euz kanet
an daou ejen, eur ganaouen gaer gant an Aotrou Per Pronost.

Etre an eil hag an trede, J. Millour an deuz graet pli-
jedur d'an oll o kana an daou vaout hag, epad ar c'han-ze, ez
euz bet graet eun tammik kest evit prena dilhad nevez d'ar
Mab prodig.

Goude an trede arvest Oter Quinquis ha J.-M. Arzel o
deuz kanet *Maturin an Dait* ha J. Quinquis an euz kanet
Klemann gwreg al tonter.

Araok kloza, evit henori muia ma oad goest hon mam-Vro
Breiz-Izel eo bet graet eun arvest anezel pe eun « apothéose »
evel ma leverer en gallek. Eun dudi e oa neuze gwelet, ouz
sklerijen an tan Bengal, hon c'hoarierien gant o dilhad breton
bodet en-dro da *Vreiz-Izel*, houman kaer dispar gant he sae
hrr wenn-kann, he bleo melen diflaket a bep tu war he diou-

AN EIL SKOUER-VAD

EUR SKOL EUS AR GWELLAN

Daou vignon arrus e ti-gar « Bon Repos » — eun hano
gallek ! — Skwiz e oant dre forz bean hijet ha stoket ebarz an
tren, rak a bell e teuent : na larin ket a belec'h avad, rak
fellout a ra d'in rei eun tamm labour d'unan hag a glasko, zur
mad !

Evite da vean skwiz, an daou varz o doa kavet berr mad
an amzer, o tiviz penn-da-benn gant an hent diwar-benn o
bro Breiz ha mad o c'henvroiz : aze emae dalc'had spered ar
barz breizad, ha nan eo ket e lec'h all, ma c'hredet mad !

En eur disken eus an tren, en em vontjont dustu e hent
ar : « Forges » — eun hano gallek c'hoaz ! biskoaz kement-all !
— Mez divichet, ma sud paour, an hano hepken a zo gallek,
ha netra ouspenn.

Brasa dudi an daou vignon e oa kavet eur vanden bugale
vihan o c'hoari e porz-skol al leanezed gwen. Pegen koant e
oa ar re vihan-ze gand o gwiskamant breton, o bonedou
gwenn, ru pe glaz ! Eno na oa ket — evel e meur a lec'h all —
tokou gand bieu pe gand koz plun lapoused diwadet ! Ma
Doue ! buchet em euz re grenv, moarvad ; zur e vo gret daou-
jagad du d'in gand eur vamm bennag !

'Barz ar skolez 've disket d'ar vugaligou lenn ha kenan
en yez c'hoek Breiz-Izel. Meulodi da vadobrouerez ar skol, an
Itron komtes du Luart, gwech-all an dimezel da Janzé ! An
Itron vadeleuz-man he deuz gret hi hec'h-unan ar c'hatekiz
brezonek d'ar vogale. Meulodi ive d'an diou leanez wan, diou
gwir Vreizadez kalonek, a ro an deskadurez herve giz Breiz !
Bennoz Doue d'e, ar bennoz-ze a glaskont hepken !

Ar galon a oa laouen o welet kement-ze, mez dustu e teue
da dristat, pa sonjer penoz eul lezen diot ha tud skieurer
awalc'h a varn al leanezed mad-ze da gwitaat bugaligou
Breiz ! Pegoulz eta 'vo gret eun tol hej mad d'an bailloned
milliget a ren e Pariz ?

Trugare d'an diou leanez 'vit al laouenedigez roet da galon
daou veajour ha 'vit an digemer mad gret d'e.

An daou varz a gemeraz gouadret hent Gouarec, ha, pe
dilec'haz ar pez marc'h (houarn-e diwar dir) unan a yez en tien
beteg an tu-all da Geraez hag egile a gemeraz hent ar ger.
Eur flipat mad a hent an da ober, ha noz e oa, mez e gi
bihan a c'houe'h lgad dir oa en e jokod hag e benn-baz en
e zorn. 'N eur vont gand an hent e sonje e divizou an devez,
en dudi bet er « Forges », hag e vonskane kaeran kansouen e
vignon Taldir :

« Dalc'homp sonj, dalc'homp da viken an envor,
Deuz gloarion dispar hon c'hendadou ;
Ha daoust na peget e padfe bro Arvor,
Na stizomp biken o roudou ! »

E. A.

Ya ! mil bennoz-Doue d'ar mestrou ha d'ar mestrezed
santel a dalc'h, daoust d'an avel-foll da yudal 'us d'o fenn, da
dizevel ken mad bugale Breiz, oc'h ober d'e derc'hel da c'hi-

DA DUD YAOUANK MA BRO

WAR DON : Ker Is.

Eur ganaouen 'vidoc'h, broiz,
Mez dreist-koll 'vidoc'h, yaouankiz ;
Poltred ar merc'hed chleost,
Trao a zorre et da glevet.

Na gomzan ket dimez ar re,
'Man 'n o c'halon doujans Doue ;
Ma c'hoant eo kanan d'ac'h er zôn
Gret 'vit merc'hed klanv o c'halon.

Me a garje, merc'hed ma bro,
Lakat war o fri lunedo,
Lunedo 'vit gwelet skleroc'h,
Ha goude ze bean furoc'h.

'Ea vec'h gant ho labour er ger,
E touget holl liou ho mieher,
Mez awechou, pa ho kwelan,
Ganac'h ma spered a gollan.

Pa 'pe da vont d'eun asamble,
D'eur pardon pe d'eul leur neve,
O neuze, rakta 'vo gwelet,
Ho tilhad kaeran dispaket.

War ho chouk eur pez mouehouar,
E veg o ruzan d'an douar,
War ho pruched perlez hag aour ;
Matez ez hoc'h, mez n'oc'h ket paour.

Nan oc'h ket paour, oh ! nan, zur mad !
Rag an holl, gant o daoulagad,
War ho chouk a welo douget
'Pez 'pad ar bla 'po goneat.

Perlez hag aour war ho pruched,
Vouloub ha saei gante mesket,
Eur c'houef brodet war gris ho penn,
A dra sur n'oc'h ken kouilhounan.

'Velse peb den a hall sonjal,
'Neur skel e lagad war ho tal ;
Dindan eun tal ken digoachet,
Zur mad 'zo nabent a spered.

Fanch Kouer ganac'h a ve zodel,
Hen zodi mui-ouz-mui glasket ;
Eun de marteze vo e dro,
Ha neuze gar d'ar bac'hado !

Dispign 'ra arc'hant en d'ouarn,
Paean ra tikur ha boesson ;
Kerse gavo, a-c'houdevez,
Pa renko chakat patalez.

Ha koulskoude neb a wells'e
Pegen diganpost vec'h bemde,
A vije zur torret e c'hoant,
Rag d'ar pemde c'hoaz 'vec'h ket koant !

Ye, mar sonje er galbaren
'Vo d'ar pemde deus ho roben,
Na vije ket ken zed Fanch Kouer?
Pa vo gant e vestrez en ker.

Deut eo an nos, red eo dansal,
(En de 'rize danset gwechall),
Den n'ouezo, na mam na tad /
En zo nan euz drouk 'bed zur mad,

O mam gristen, ha c'houl, o tad,
Zouden 'welfed, 'n ho taoulagad,
Daere siouas kri ha ponniou,
Ho merc'h 'zo 'n eur stad truesus!

Potred yaouank, on han Doue,
Dizodet deus merc'hed 'velso;
Klasket kentoc'h merc'hed poellot,
Lezet a goste treo pintet.

Henvel int dimeuz avalo?
Bet er foario, er marc'hajo?
Tsolet ha distolet bepred,
Int kazi holl brein pe vlozet!

Goulen a refet martezs,
Piou 'n euz flitet ar zon nevs;
Eur c'hoz potr yaouank, tra la la,
Leun e benn a skiant-prens.

AR BROTESTANTED

Ma c'henvrois kor,

C'hoant am ije hirio da gozal d'ach eun tamm deuz ar
Brotestanted, an dud fallakr-ze, pere dindan hano ar gwir
religion, 'ra kemend a zrouk en hon zous.

N'am euz nag ar garg na kennebeud ar gelloud evit rey
d'ach da intent, freaz awalc'h, petra eo ar Brotestanted.....
Memeuz tra em ije c'hoant da zispiega dirag ho taoulagad ar
fallente 'ra an dud-ze 'n hon Bro gristen, ar gasoni o deuz
dimeuz hon beleian hag ar c'hoant o denz, goude bean gwer-
zet o ine d'an diaoul evit kad bara d'o c'hoat, da lakaat ac'ha-
pomp-ni da heull o skweriou-fall, da daoni hon ine..... rag
'vel ma lar eur c'hren-lavar kor: « An danvad kailharet a gar
dalch-mad louzan an denved-all. »

Setu aze 'pez a glask ar Protestand; rag, deuz e klevion
na ra ket muioch a van evit na ra deuz falc e votou. Klevion
kentoc'h:

Tremenet ar pemzek de aboue dimarc'her ez lz da Gallak
d'ar marc'had. Eno 'n em gaviz souezet braz o wleat daou otro,
gwisket kaer meurbed, o kanan war dachen ar c'hoat, hag
eur strollad mad a dud bodet en dro d'e. Me, evel ma hallet
kredi, kuriuz 'vel an dud yaouank-all, a dosteaz ive d'an
otrone.

Pa 'n em gaviz 'n o c'hichen, 'oent o kana, emezé, ar
« Basion vihan ». Allez e klevion hano Jents o tont war o mu-
zellou, gand eun tamm c'hoaz goaper pa zellent war zu ar
bobl: n'am oa ken a ne'hamant, koneset oan 'louez ar Bro-
testanted.

Kana 'rent 'ta gant mouezioù bean 'vad, rag gwall-gane-
rien e oent, ha me, c'hoant d'in da glevet gwelloc'h, a dosteaz
c'hoaz testoc'h: breman oan drem-ouz-drem outé.

Pa skwizaz ma c'hanfarded o kana — honner 'zo eur vicher
drastuz, — e kinnigont d'an dud o levriou-fall. Den a bed,
koulz laret, na gemeraz levriou. Unanik benag memeuz tra,
red eo ive hen laret abalamour d'ar wirione, a brenez al levr
henvel: *Almanak mad*; marteze abalamour d'ar c'halvar kaer
'zo war ar follen gentan anean.....

O wleat an otrone-man o kinnig o mare'hadourez d'un
dud-all hep hen ober d'in, me a chome zousez braz, zul zous-
zousc'h ma can stok outé.

'Benn a fin unan euz al lakizien a reaz eur zell du ouzin
(diez awalc'h vije d'ean ober zellou gwen gand daoulagad du),
Neuz 'ta e zellaz ouzin ha me, ken difourm-all, a zellaz outan.
Hen 'n eur c'hoarzin — ar bôtred-ze 'zo mevr — a ginnigaz
d'in eun « almanak » 'n eur laret:

— C'houi, ma breur kristen, 'eh euz c'hoant de gád eul
levr?

— Me, ma den mad, evit petra kemerit ac'hanon? Ho levr
hu 'zo eul levr protestant ha me n'am euz ket gwerzet ma ine
d'an diaoul c'hoaz... Kaeroc'h 'zo, n'on ket en zell da ober.

— « Eul levr protestant i Balamour'za ze eo 'm euz c'hoant
da wesa anean d'ach'; kredet hardi n'euz netra fall ennan,
rag an hini heulho an Aviel, da laret eo pez 'zo el levriou pro-
testant, a vo zur deuz ar vue eternek. C'houi 'gred d'ach 'ta
neuz penoz oc'h barr ar religion vad? Me lar d'ach, en gwi-
rione, ar gwir religion, gwir gomzou Jezuz marvet evidomp-
holl war ar Groz (chilaout ac'hanon ma zud kez), ar gwir
religion, an Aviel 'ta a zo gand ar Brotestanted ha gante
hepken. »

N'ho peuz ezom da sonjal, ma c'henvrois kër, på gleviz ar
Protestand o sarmon, me a zirollaz da c'hoarzin, evel just, hag
a c'houennaz digantan petra re d'ean, pa 'n evoa ar gwir
religion, kemer an hano a « Brotestand » da laret eo stourm,
enebi euz ar religion gatolik: Gwir religion hon Zalver, honnez.

— Katolik, katolik? me, emean, a zo katolik hag a chome

katolik, me, na blegio biken na d'ar Pab, na d'e iliz; pan-
gwir ar Pab, an iliz 'zo bet invantet gand ar veleien.

— War-ze, ma den mad, oc'h eneb d'an Aviel, pehini
koulskoude herve ho klevet a garet kemend... Ar Pab, emezoc'h,
hag an iliz 'zo bet invantet gand ar veleien, piou eta, pa 'z eo
ar Pab o mestr, an euz invantet ar veleien?

— Ma Protestand n'ouvezz petra da laret hag a droaz war
gojou-all. Hopedale e tistrois anean ha deuz fors bean hekinet
e laraz d'in:

— Piou neuz eun euz grot ar Pab? laret-ze d'in gand
zikour ho kor-Aviel.

— Ma c'hoz-Aviel!... Me gred d'in eo hennez gwir gomzou
hon Zalver J.-G. hag ennan eo e lar hon Zalver da zant Per, pa
lakee anean da vestr war ar gristeniaed, da Bap: « Te eo Per,
da laret eo Min, ha war ar min-ze e savin ma iliz, ha dorjou
an Ifern na dree'houit biken warnoud. » Sed ase, ma otro, ar
c'homzou kaer ha gwirion dre bere hon Zalver a hanve zant
Per da vean pab, da ren an iliz-zantel.

— Ya, ar c'homzou 'vo kad 'n ho Aviel faoz; me, ni na
gavomp ket 'n hon religion, ar gwir hini evel laran d'ach, 'm^e
ar Protestand, ar c'homzou-ze.

— A dra zur, nan i C'houi na gavet ket en alioù Luther há
Kalvin, invantourien ar religion brotestant, nemed pe, oc'h
euz c'hoant da gad... Mez ar c'homzou-ze deuz hon Zalver da
Ber 'zo en kemend Aviel a zo; petramant, ma n'emaint ket,
n'hallet kel rey an hano a Aviel d'al levr fall oc'h euz grot pe
droad diwar gomzou hon Zalver: ar gir Aviel an euz ar memeuz
talvoudegez gant *Gouirione*.

Ar Protestand na oule petra da respont. E gamrad pe o
vevel (hen douge ar zec'h hag al levriou) ros d'ean gwech ha
gwech-all eun tol iliz 'n e goste 'n eur laret: Bah, bah! ka-
nomp... An den-ze 'zo zod... Lez 'nean da direzou... Kanomp
'vid an dud kez-man o deuz kemend a hast da glevet komz
Doue!...

An dud vad, a c'hoarza a galon o wleat ar Protestand
ne'bet evel Yan 'n e bec'bet; hag en gwirione diez da vad oa
'n e zillad.

'Benn eur pennadik memeuz tra, rag daousté d'ezan da
vean paket e c'hoarze c'hoaz, deuz ar c'hoarze melien ha treitour
'n evoa Judas pa bokaz d'hon Zalver arog en gwers, 'henn eur
pennadik 'ta e hadkemeraz an disput. Na c'houle ket koll,
herve, hag e laraz d'in:

— Komzet ho peuz deuz Luther ha Kalvin... marteze 'n
em garfet ne'bet awalc'h ma ve red d'ach laret petra eo an
daou den-ze ha pesort bue gaer o deuz bet renet war an
douar?

— Pesort bue gaer i ma zud kez... red eo laret memeuz
tra e ve an den-man o tont deuz a Zinam pa gomz d'imp deuz
bue gaer daou vanach difroket, unan ane sinon hag egile
mewier, ha pere, pa n'hallet ken chom na fur na pur en gwir
religion o Zalver, a 'n em lakaz d'ober brezel d'ar Vamm vad-ze
an evoa rentet d'e beteg neuz kemend a vadelezo.

An dud breman a c'hoarze gwaz-ouz-gwaz.

— Ha neuz, 'me ar Protestand, me na labouran na diwar
Luther na diwar Galvin. Me 'ra herve lavar ma c'hoarzin d'in.
Me gemer deuz ar religion gatolik ar pez a garan mad enni;
deuz ar religion protestant memeuz tra, hag ac'hane e ran
evidon eur religion deuz ar gwellan 'n eur garout ma breudrer
en karante gрев ha neruz Jezuz.

— E laret ho peuz, ma den mad. O klask ze e oan pell-ze.
C'houi 'ra ho religion hoc'h unan, evel ma intentel. Pa 'ch euz
c'hoant da heull eur pec'bet mignon, eur si-fall benag, c'houi
oar an tu da lakaat ho konzianz eon gand Doue 'n eur sonjal:
ma religion na difen ket-ze. En eur gir, c'houi 'ch euz eur
religion herve ho acamant, herve ho stumm da veza ha-
dreist-holl, herve ho plijadurez direz. Ho konzianz na lar
netra d'ach pen-e-gwir, er stumme-ze, n'oc'h euz religion a bed
'med hini ho plijadur.

Ma Protestand a wleaz, eun tammik re diwead, koulskoude
an evoa 'n em dromplet. E gamrad lare d'ean kana bepred.
Me 'm oa c'hoant da laret d'ean c'houitellat! Mez hen, droug
'n o gorf a laraz c'hoaz:

— Hag ho peleien-hu?... pesort religion eo o hini 'ta?
'Maint aze o laret d'an dud mad da govezat, mond da gove-
zaat... pebez tra zod!

— Penoz, penoz ma den mad, ar Govezion eun dra zod?
Ar Govezion invantet gand ar veleien? Daoust ha n'eo ket bet
grot gand hon Zalver? En Aviel 'man c'hoaz e gomzou
war-ze.

— Pelec'h 'ta? 'me ar Protestand fuloret.

— Pelec'h? pa lare d'e Ebestel: « — Ar pez a erefet war
an douar a vezo dizereet en Env. » Hag en eul lec'h all deuz e
Aviel: « — O fe'c'hojou a vo lemnet digant neb piou bennag
ho po lemnet ane hag a vo lezet gand neb piou ho po lezet
ane. » Setu ase e gomzou, skler, reiz hag intentabl d'an holl...
nemed d'ar Brotestanted. An dud a c'hoarze ken gwaz ha
biskoaz. Ar Protestand a laraz neuz pa wele n'halle ken
mont neblec'h:

— Bah, bah! ma mignon, 'n em garomp en karante
Doue...

(Da heulth).

KRENN LAVARIO NEVE

An dimezel Augusta Coupey, ar skrivagnerez vruet a
skrivaz breman zo 30 via levrio marvailho gallek anavezet,
evel *l'Orpheline du 41*, he deuz ive labourer da lakat ar
mennozioù a deus en he spesed dindan furn Krenn-lavario.
Ar re-man a zo bet troot en meur a yez arur 'zo tregont via;
na onit ket bet c'hoaz troot en brezonek; Dir-Na-Dor, gand
sotre an dimezel A. Coupey, a zo krog da bleal gant an droidi-

guz-ze: Eon dibab a rei etouez ar skridou-man; pa vo pere, e
vo gret gante eul levr. Setu evit ar eun unanik gante de
gomana.

I

Ar gwall-eur o tremen a zo kiriek d'ho trouk?
— Ya 'met ha prelat 'peuz ho etouez?

II

Ar Fortun 'zo eur gontien,
A ra paean kor ha sko-lin.

Ma peuz c'hoant gwelloc'h hego,
Diakouezet d'ei ho seulo.

'Vit chanj a stad,
Ked eo chanj grad.

Gwell so fas vad digant an holl,
'Rot meulodi gand komper Pol.

An nep a gar bean kaset gand pep-hini,
War e vertu zoug teulenti.

Da glevet kuzulth vad ar skouarn nan eo ket boss,
Il g'ar galon d'e nauilh 'zo tebeulloc'h c'hoaz.

Tu krenv Yan Lask berr ha barr;
M'ouout mad ha gwall-ober.

An nep a vale rok,
A gav war e hent skoilh ha krog.

KELEIER

PLIJIDI. — Eur person neve. — Plijidiz o devoz
kollet o ferson hag o chure; roet zo d'e aboue dind diwan
eur chure hag eur person neve hag a rey enor d'ar barrouz
d'ar c'hanon. Me gredfe awalc'h penoz an otro Jouanno,
mignon mad *Kroaz ar Vretoned*, zo bet roet da barrouz
Plijidi gand Doue dre zorn an otro 'n Eskop, evit die'haoui
ane hag he fesan deuz ar boan, ar streuveil hag ar freuz he
deuz bet kemeret, breman zo eun abeout bleveziou, da zevet
eun iliz hag eur skou neve.

En gwirione, n'hallet ket kaout gwelloc'h person evit
eur belek an euz bet ive en barrouz koz zavet eur skou neve,
he harpet en he zav gant balz a foan ha bet d'an divizan an
enor da vean skotet gant enebourien ar be abalamour d'ean da
vout eur Breton kalonek hag eur pastor evetik ha karante-
teuz.

Koment-ze, ha kalz a dreo mad-all ha kaer ha n'hallfen
ket o diservel pen-da-benn, an euz lavaret otro Person
Boulvriak, an otro Olo, diwarbenn an otro Jouanno, da dud
Plijidi, diredet holl disul d'an iliz, braz ha bilan, plijadik ha
paour, evit gwelloc'h ha zaludi o fador neve.

Dere'hol a refort zoug koulskoude deuz an dra-man a
lavare an otro Olo: kaeran tensoriou a zo er bed eo ar re-man:
Jezuz, ar Werc'hez Vari, ar Skritur sakr; hogen an tensoriou-
ze, ar belek hepken an euz karg ha gelloud da lakat ane da
dalvezout emek an dud.

Petra eo tensoriou an den e-kichen an tensoriou-man?
Petra eo skiant foll an amzer-man e kichen ar skiant a zo lakat
gant Doue war vuzello ar belek? Petra eo? Man ha netra.

Goude an otro Olo, an otro Jouanno a ro raktal da
denva d'e bobl ar furnez, an douder hag ar garante a zo en
kalon pep pastor mad.

Pan eo pignet er gador:
Deut oun, emean, da zigaz d'ach ar peuc'h, evel gwechall,
da Velleemiz, ar profet Samuel.

Ar peuc'h eo kaeran tra 'zo war an douar; lec'h ma ve
peuc'h, e ve urz. 'Vit miret ar peuc'h eo red dere'hol da heulth
lezan Doue, lakat lezan Doue abred en kalon ar re vihan hag
he miret en kalon ar re vraz.

An otro Jouanno a ro d'e barrouzianz neve meur a gureuilh
mad, ha red eo kredi deuz ar pez o deuz gret belek breman,
penoz o beuhfont gand aked.

Eun toullad mad a veleien a oa deut da renti enor d'ar
person neve, en o zousez an otro Pechouz, kure Rostren.

Kuzulierien ar barrouz, hag ar fabrik, an otro Guézennec,
maer, an otro Stéphan, a oa o prejan ouz taol ar person: evelse,
aboue an deioù kentan, e vo bet skoulmet etre ar pastor hag
e bobl gwir unvaniez ha gwir garante.

Doue da rei amzer vad, konfort ha joa d'an otro Jouanno
gn e barrouz neve!

ERWAN HERNOT
KIZELLER KALVARIOU HA MEIN-BESIOU
En Lanhuon
GOULENN AR PRIZ HAG AN TAOLENNO

Saint-Brieuc. — Imprimerie Saint-Guillaume.

Kroaz ar Vretoned

KOUMANANCHOU

Eur skoot ar bla evit Breiz ha Bro-C'hall.
8 wennek, ez tu-all da 25 real evit ar Breiz keltiek

SKRIVANIERIEN

Eaz al labouriou pe d'an Otrou VALLÉE, Renar, ru Zant-Beneat, Zant-Briek.
pe d'an Otrou MOAL, Skrivaniar, 27, bati Charner, Zant-Briek.

EMBANNOU-KONVERZ

Tri gwennek pep acoundenn-skritier.
(Diskenn a-bla evit maer a gubana dioudeu).

Ar brezonek hag ar feiz,
A so breur ha c'hoar an Breiz.
Furnez ar Geiz.
Gant brezonek eo deud ar feiz,
Gant ar gallek ez d'eo a Vreiz.
Furnez ar Geiz.

Dalc'hit bepred d'ho brezonek,
Yez an dud vad ha kalonek.
Yez ar feiz eo ; ma ve trec'het,
Ouspenn ar Vez, e ve Pec'hott!
MILIN.

Almanak ar Breizad a zo prest

Almanak ar Breizad a zo arvu. Goulen anezan e burec
ar Kroaz. Daou wennek ar pex ; trizek evit dousen ; 8 lur ar
c'hant.

EUR C'HANV

Hon oll lennerien o deuz dalc'het sonj eus an abad
Marion a varvas daou via zo hag hien eur barz kristen eus
ar gwella, mignon braz d'hon « C'hroaz ar Vretoned ». Skrivet
en devoz eviti, dindan al leshanjoù a « Herbot » hag a « Zantik »,
eun niver braz a beziou kaer, an euz graet kalz a blijadur hag a
vad ive d'an holl lenn ane.

Goude maro an abad Marion, e vamm vad, an itron
Marion eus Runan, a dalc'haz eveltan da garet « Kroaz
ar Vretoned » ; hag e poanie eus he gwella d'he skigna
en dro d'ez. Setu-hi skoit ive gant ar maro! Hon lennerien
a bedo evid ma vo Doue gant hec'h ine ha ma
tigemero ane en e baradoz a-unan gant he mab, an abad
hag ar barz santel!

AL LOUARN DILOSTET

Bretoned, ma c'henvroiz!

Klervet oc'h euz, emichans, komz dez « la Fontaine »
goz, eur potr fin ha diezblant hag a lake al loened da
gomz.

Dear oa, emean, eul louarn, eur gwall-botr war ar
yer ha war gement a blije d'an. Dre forz bale ha bale a
bep tu da glask boed d'e gof bihan, e teuz, 'ben ar fin,
da vean tapet gant eur pech. En em denn a reaz er-mez,
'med e lost a chomaz eno war e lerc'h.

Diwar-ze, sklêar e gôut, e oa mezek ha na greke ken
'n em vestan gant al lern-all, e gousriet.

Dre ma oa eur portr fin, pe gentoc'h eur filouter, e
c'helvaz e genvreder 'vit goulen, emean, kurul digante.
Hag, e benn-a-dreg stok euz eur c'hleun, e komzaz d'e
evel-man :

« Petra reomp, emean, gant ar pex tra-ze a stlejomp
bemde war hon lerc'h, dreuz d'ar fank, d'an dreiz ha
d'ar spenn ? »

Petra reomp gant al lost-se ? Na gav ket d'ac'h e ve
well d'imp hen troc'han hag hen teurel da vale ?

— « Hoc'h ali a c'hallfe bean mad, a laras unan dez ar
re-man. Med diskwelet d'imp eun tammik ho penna-dren
ha neuze ni roo d'ac'h hon ali-ni. »

Ha, kenkent, war ar paour kez e koueas an huo.

Nag a lern dilostet a zo hirio e-touez an dud! Kollet
o dez, ziousaz d'e, dre forz monet gant an hent-fall,
fe gristen, enor o badeiant, ha breman, mezek marteze,
pe gentoc'h trec'het gant an diaoul a zo eune, e fellfed d'e
lakat ar gristenien-all hanvel oue.

Na fell ken d'imp, emeint-i, chom luiet pelloc'h gant
ar fe hag al lezen gristen ; lezomp a goste ar c'hos treoz
ze hag e vefemp kalz skanvoc'h da gerzat war rog.

Ya l ziousaz d'e l re-skanv int, re-skanv a benn. Kaset
int a bep tu gant pep avel-fall hag eun de, mar na chan-
chont, en em gavfont e lec'h ma man breman Lusifer, o
fatron!

Ar gwaskellou (pe presourioù) nevez

Ar sun-all e oa bet menek aman eus ar presourioù (pe
gwaskellou) koz ; e'h an da laret breman eur gerienou
bennag war ar gwaskellou a c'hiz nevez. Kemeromp, mar kerst,
ar re ane, a zo an anavezeta, da laret eo : ar waskell *Mabille* ;
ar waskell *Savary* hag ar waskell *Boult*.

Da gentan, ar waskell *Mabille*. Houman a ve lakast en-dro
gant eur sparl. Stag euz ar sparl-ze e weler diou vrech vihan,
en o fenn peb ar yenn-houarn. Ar re-man eo a laka lusk er
gurunen a vez da starda war ar vins. Evit labourat gant ar
Mabille n'euz nemet kregi er sparl d'ober, hag ober d'ean
mont ha dont. Dre an *donemonea* a ve plantet er sparl, ar
brec'hioù bihan a labour war ar gurunen ha stardet e vez hou-
man war ar vins. Peb eil, e krogont er gurunen ; pa ziskrog
an eil, eben a grog hag a stag da vouta diou-s-tu, ha, gant-se,
ar gurunen a gerz war raog dischan-kaer dalc'h-mad, e lech
mont a doladou, evel e'h halfed kredi e rafe gant an *done-
monea*.

Deout d'ez da vezan mad, ar waskell *Mabille* a zo enni
eun nebeut siou :

Da gentan, *Muioch* a ners a vez ezom, pa ver krog da
beurdjista ar vouden eget pa ver o st-er gant al labour. Gant
ar waskell *Mabille* ordinal, n'euz tu ebet da greski an ners da
beurdjista.

D'an eil. Evel em euz hen lavaret uheloc'h, ar waskell a
vez kaset en dro dre an *donemonea* a vez gant ar sparl. Ar jech-
dijech, a vez eta gant ar sparl-ze dalc'h-mad, a ro d'ar vouden,
pab-eil tro, eun tol-bout war rog hag eun tol-chach war dren.
Eaz (ezet) eo gwelst e vo dioc'h a ze derc'hel ar vouden, pa
'z eo bijet ha dihijet er c'hiz-ze, stard mad en he flom.

D'an trede. O veza ma 'z eo ar sparl hag an diou vrech-
gell, a zo stag outan, eus ar memez tu, e roant hec'h war an
tu-ze eus ar waskell, eus ar vouden hag eus ar vins.

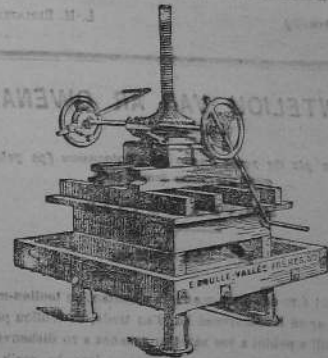

Deomp breman d'ar waskell *Savary*. Ar waskell-man a zo
gant daou herr : an herr braz, gant nebeutoc'h a ners, da
staga gant al labour hag an herr bihan, gant *muioch* a ners,
da beurwaskan ar vouden.

Evit labourat gant an herr braz n'euz nemet trei ar rod-
lans d'ober. Ar rod-ze, war bonez eur graouen, a laka an dro
eur rod war he genou a zo kuzet (pe koachet) dindan ar gurun-
en : houman a stard neuze war ar vins.

Evit ober gant an herr bihan, e steger euz ar rod-lans eur
sparl-houarn. E lec'h, avad, mont gant ar sparl-ze dre eun
donemonea war rog ha war dren, e saver hag e tiskenner
anean krec'h-traou, evel pa vije brec'h eur riboul (pe eur
pomp) e vije. Dre ar *sav-disken-ze* eo'h heller starda war ar
vouden d'he fourwaska hep kaout son da gostezi anezi.

Gant-se ar waskell *Savary* a zo en tu-all d'ar waskell
Mabille, da genta dre ma heller rei ganti *muioch* a ners da
beurdjista ; ha, d'an eil, dre n'euz riak ebet ganti da gostezi
ar vouden. Daou abek, koulskoude, a halfed da gavout c'hoaz
er sort gwaskell, daout d'ez da veza mad eus ar gwella : Da
gentan, a-doladou eo e kerzer pa labourer gant an herr bihan ;
d'an eil, ar rod-lans hag ar sparl en em gav war eun tu hepken
eus ar waskell, evel er *Mabille*, hag a ro pouez da blega ar vins
war an tu-ze.

Direbech ha dist e-greun eo ar waskell *Boult* war ar
poent-se. Er waskell-man er euz diou rod-lans, eun a bep tu
eus ar vins. Gant-se, kompouez-mad eo an treo, kement a
bouez gant an eit tu d'ar vins ha gant an tu-all.

Gant ar rod-lans a steger da waska ha, pa ver krog da
beurdjista ar vouden, e labourer gant ar sparlou (ar re-man a
dalve da zornikel (pe doru-kembi) d'ar rod-lans). Sparliou
ar waskell *Boult* a vo gante eur *sav-disken*, evel er waskell-
Savary ha ne beza ebet *donemonea* evit er waskell *Mabille* ;
riski ebet neuze e vije ha da freza ar vouden dre vouta be-
dijech ganti. Ouspenn-ze, pe labourer gant daou sparl war eun
dro, unan o kregi pe ziskrog egile, e kerz al labour plen war-
rog dalc'h-mad, e lech mont a-doladou... Ya, gant ma vezer
daou labourat, rag ar waskell-ma, a vez ma 's eo douet
kouls lavaret, a c'hallan daou d'e gas en-dro, evel ma fell.
Neuze, avad, e ra labour vad, labour ar gwella roken, evel ma
'z eo bet gwelst e meur a gostrivadeg (pe concours) e lec'h
eo an bet gant talhou-est anezi.

An Otrou Vallée, mekanikerien e Sant-Briek, eo o dez
bet ar waskell da bresta d'imp ar skeudennou. Kavet e ve da
brena eun eun an tri sort gwaskell emomp o paouez komz ane.

KELENNADUREZ EVIT NEDELEK

Salaouet eun nouel pe eun nevezant,
A ro eur sujet bras d'imp d'an eur frealt ;
Ar c'hiniwelez eo eus hon Redempteur ker,
A zo deut er bed-man da brena ar pech'er.

En amzer ma oa prest da zont war an douar,
E eo eun ordrenans douget a-berz Sesar,
Ma 'z afe peb-ann d'e gear ha d'e garter,
Da lakat e hano eno war eur c'hahier.

Da zenti euz an urz a-berz Sesar douget,
En em lakat en hent Jozef hag e bried,
D'ar gear eus a Velleem evit rei o hano,
Dre ma oa pen o gouen gwidik ac'hano.

Red sman eur skouer gaer eus an humilite,
Hag ar zentidiger he devoz Mam Doue,
Oc'h ober eur vech ken hir ha terdidik,
Ha beza tost ar poent da c'hennel he Mabik.

Gant Jozef en Betlem pa oa en em renet,
Hec'h amzer da c'hennel e oa em garet ;
Ne gavjont ket a blas en eun hostaleri,
Hag e oa red d'ezo mont en eur marchosi.

Pa cant deut er c'hac-ze ec'h intentfont etrad,
E oa hennez al lec'h, ar pries d'eread,
Cheaset gant Mab Doue, roue ar rouane,
Evit disken ennan en e zonediger.

O veza deut an heur d'ar Werc'hez venniget,
Da digas ar frouez eus he c'hof pur er bed,
E pedas Doue stard ha stouet d'an doulin,
Gant ar c'hoant da welet he c'hrouardur divin.

Setu-hi, war an tol, en fu hec'h orezon,
O c'hennel he Mab ker diouz en pep leon,
War treziou gouar, hep nep gaou d'he gweskouad,
Hen gwelas diraz war ar ploaz stennet.

O pegetment a jos he devoz ar Werc'hez,
Gant Josef he fried hag an eilez memez !
Pegetment a gouzans ha pebez reverans,
A rontjont d'ezan, soublet en e bresans !

Gant pebez karante en em lakas Mari,
Goude poket d'e dreid da vont d'e vallhuri,
Ouz han starda neuze klos our poull he c'halon,
Ha rei d'an da dena al laez eus he divron.

Eur maread goude sbarz difin an noz,
Eno en eur prezab hen lakas da renoz,
O veza gourvezet war eun nabeudik foen,
E-kreiz etre daou loen, eun ejan, eun asen.

(Da heuilh).

L.-M. BERLAVENNEZ.

KENTELIOU VAR AR GWENAN

Ar wella gis da zovet anezou er c'halonnoù (pe geteven)
gant sternioù lemm laka.

BILVED PENNAD

II. — An toullou.

Tri sort a zo eus ar re-man : da c'hentan, an toullou-mam ; goude-ze, ar ré labourerezed ha, d'an trede, an toullou pared.
An toull e behini a vez savet ar rounez a zo dishevel-tre diouz ar re-all. Graet eo e furn eur wezen dero, ha gozik atao war ribl ar c'hoerennou, ar genou anezan bepred troet war-er strad ar goloen. Brasoc'h eo kalz ivez eget an toullou-all. Na gaver nepred muioch evit eun dousen eus ar sort toullou-mam e pep koloen (1).

Al lochigou labourerezed eo an niverusa ; bihanoc'h ez int eget ar re e pelec'h eo bet savet ar gorreac'h pared, evito da gaout holl an hevelep stumm, da lavaret eo da veza a c'houec'h kostez evel em euz lavaret uheloc'h. An daou sort toullou-man o deuz ivez an hevelep implij, pa 'z eo gwir e talvezont o-daou da leja ar mel, ar bleud-bleuny, ar gorreac'h. An toull-mam a zo graet hepken evit sevel re vihan. An oll donliou eus ar goeren a zo graet eun tammik anskwer, da lavaret eo, ar penn a zo en diavez a zo uheloc'h eget ar strad ; an dra-man a zo renket gant ar gwenan, evel-se, evit na gouzou ket ar mel anezou pa 'z eo heman c'hoaz tano.

An digoavennerezed (pe diziennererezed)

(Kendalc'h).

PENNAD DIVEZA

Ouz petra e tleer da zellet pa drener eun digoavennerezed.
— Ar skudel a die gollout kemer he flom anez hec'h-unan. — Ar speurtiner en diabarz eus ar skudel a die beza eaz (ezet) da netaat. — Ar Melotte ; an digoavennerezed eus Bro-Danemark ; re an Alcmagn.

Lezet em oa a-ispilh, en de-all, ma zammik pennad-skrid war an digoavennerezed (pe diziennererezed), goude beza displeget penoe e labour ar sort mekanikou.

Setu amañ, mar peuz sonj, ar pezh am oa lavaret war ze : Dre nerz an tiz braz a ve plantet er skudel eo e ve dispartiet ar c'hoaven (pe dien) diouz al laez. Heman, dre ma 'z eo pומרoc'h, a tleer er-mêz dre eun toull war goster ar skudel, e lec'h ar c'hoaven (pe dien) dre ma 'z eo skanvoc'h, a red dre eun toull-all e reor ar skudel.

Skudel an digoavennerezed eo, eta, ar pezh a ra al labour er mekanik-ze, ar pezh hag e tleer sellat outan da gentan.

Mar greomp eur zell ouz an digoavennerezed a veur a zort a gavomp e ti ar mekanikerezed, e welomp e'c'h e, ar skudel an

(1) A-wechou e kavet muioch. Bez' ez euz eur ouen-gwenan hag he devoz e pep koloen betek hanter kant ha muioch a donliou-mam (ar gwenanen gantoloz) ; em c'hoisonnoù-na-unan em euz kavet pebezek hag oupen all. (Noted gant ar Barnez.)

frammet en hevelep doare, peurliasa, ma hell kostezi eun nabeudik war zour ha war gis : a wechou, e ve ar skudel dal'het a ispih our eur c'hrog houarn ; gwechou all, e ve pintet war eur sort abel plegus, ennan eur c'houll henvel awalc'h ouz an bini a ve gant an dournererezed hag a réer eun « tousek » anezan. — Pereg kement-se ?

Lavaret em oa, en de-all, o tlee skudel an digoavennerezed mont en dro gant eun tiz eus ar brasa (betek dek mil a droioù dre vunut). Gant eun hevelep tiz, an distera ma trote ar skudel a-dreuz, en tu-hont ma savfe riski da derra an treo, e rofe kement a bouez war an abel ha war ar reoju dantet ken e vije gwall-stard trel an dornikel. Ac'hanta ! pa vez ar skudel stag ouz eun abel-pleg pe dal'het a ispih evel 'mouz laret uheloc'h, ec'h hell kemer he flom, rekiz mad, anez hec'h-unan, en hevelep doare ha ra our gorniget (pe eun dohpi) pa ve lakeet da drea.

A bouez braz eo ar poent-man. An digoavennerezed, gante abeliou dibegus, na dalvont man, ha seul vui a sezamant a vez gant ar skudel da hañout kemer he flom, anez hec'h-unan, evel eur gorniget, seul eazoc'h (ezetoc'h) e vez ivez ar mekanik da lakaat en dro. Ar re wella eo ar re a ve ar skudel anez a-ispilh ; ar re-ze eo a gemer o flom anez o-unan eus ar gwilla.

Pa zigorer skudel eun digoavennerezed, e veler en he diabarz peurliasa ar pezh a hanver « ar speurtiner », da laret eo tammou houarn-gwenn, enno plegiou ha toullou bilan. Karg ar speurtiner-ze eo eazant (ezetant) d'ar c'hoaven en eun ranna diouz al laez. Dre ober touliou-esa ez euz bet kavet e oant mad-tre da rei skoazel d'al labour-ze. E darn eus ar mekanikou, avad, ez int stag an eil ouz eben war bouez koublou ha mudurennou ha, gant-se, diez-kenan da netaat. Ar poent-man, da laret eo an netaat euz kement pezh a ve oc'h ober en-dro d'al laez, a zo eus ar c'henta. Gant-se e tleer sellat piz hag hen e ve ar speurtiner eaz da netaat.

En digoavennerezed emañ ar skuden anez e penn kenta ma fennad-skrid, ec'h hell speurtiner ar skudell beza fikel eaz braz gant ar mekanik e-unan. Lakeet e vezont, evit-se, a-ispilh ouz ar c'hrog houarn, e lec'h ar skudel, ha plantet tro enne goustadik en eur leuskal da redek warne eur bannac'h dour tomm. Eur wech gwalc'het, e tizec'her anez en hevelep doare en eur drei primoc'h.

An digoavennerezed-ze, hanvet ar Melotte, eo ive ar wella evit an eazded d'he lakaat en-dro, dre ma 'z eo ar skudel anez dal'het a-ispilh ha mad-tre da gemer he flom anez hec'h-unan ; en Franz eo e vez graet ar Melotte.

E touez ar re-all, ar re wella eo an digoavennerezed graet en Bro-Danemark ha gante eun abel-pleg pouz-hevel ouz touzek an dournererezed. Ar re-man, koulskoude, daoust d'o abel-pleg a zo kalz startoc'h da drei evit ar Melotte ha n'heller ket ober gante hep skwiza nemet nebeut a laez a ve da zigavenni war eun dro.

Evit an digoavennerezed graet en Alcmagn (ar re a dro war bouez eur gorden e lec'h reoju dantet) n'int ket ken-kous ha n'hellomp ket alia hon leannerien da brena anez.

An otrone Vallée, mekanikerezed en Sant-Briek, ha gwerzerien ar Melotte eo o deuz bet ar vadeler da bresta d'imp ar skuden.

AR BROTESTANTEZ

(Kendalc'h)

— N' em garant !... En karante Doue ? Choui 'vad 're d'imp eur gentel vraz a garante ! Abous ma komz an gwaoc'h n'oc'h euz grot nemed gouzpad ar veleien hag ar rektou kristen, religion an dud-man holl ; skei war ar Pab, war an Hebrei, war hon Zalver memez 'n eur rey d'ean touliou kontel 'a e galon dre ar c'hoant oc'h euz da lemel digantan ineen promet gand e wad !... Ma n'eo ket spontuz... He komz d'imp c'hoant deuz karante... Choui 'zo zot ?

— Gwélet 'ran skler, laraz c'hoaz ar Protestand, n'eo euz man d'ober ganac'h. Dre-ze na larin d'oc'h nemed euz ge : Ar ween a vezo barnet herve ar freuz a dougo... hag an dud memez tra.

— Gwir a laret. Mez pelec'h 'man ho freuz-hu ? Palec'h 'man ho merzerien ? Barzudou ho zont ? Palec'h 'man ho zebou ho zont ? Na gav ket d'in e vent stard da gentan ; rag digaz ho kween-hu eo e lar hon Zalver : « Ar ween na dougo ket a freuz mad 'vo troc'het ha strinket en lan. »

— Ha neuze mignon, pezh a laret aze na zell tamm enz an almanoug, al levriou an euz c'hoant da werza amañ. Eul levr na chench ket an den ; ha me rey d'ac'h, deuz-ze, eun testoni skler ma bernaset d'in kemer ho tok (!) diwar ho penn. — Eo, eo, kaset 'nean ganac'h. —

Ar Protestand d'apaz ma zok, zavaz anezan 'us d'an dud 'n eur laret :

— Daousté, tudou, hag an tok 'man 'zo deit da vean protestant war digare 'man etre ma daouarn ? N'eo ket, emichens...

« Nevez ket peuzachu e zikouza a gant ma zok (!) ma oan kerent krog en unan euz e levriou ha, 'n eur ze-vel anez uheloc'h eget na zavaz ma zok, e laraz goud eur veuz kreuz : — Daousté, tudou, hag an tok 'man 'zo deit da vean euz ma daouarn, hag an doug da vean eul levr mad ? N'eo ket, hag a dra zur, na vo bilent ! rag ket ha ma pado, ma chomo outan follon-ouz-follon, hennez 'vo eul levr protestant, ouz levr-fall kenan !

A boan 'moa schu, an dud da c'hoaz, da strakal o daouarn ken na oule ma Protestand petra d'ober. E-til trei sonj an dud, e kanjont, o daou, eur ganaouen anez d'ar veleien : ze na groge ket ; kiozig 'rejoit levriou : dan na breus.

Kontant deuz ma amzer (eun hanter-our vad 'moa tremened gand ar Brotestanted) e tlezh neuze da wetel ar marc'had. Ar Protestand o wad-ze a laraz :

« Gwélet 'red, tudou, behini ac'hanoimp 'n eur kollet. An bini a dech'eo... maraf. » Me o tont en dro : « Da laret eo mignon, an don-ze 'zo eur marc'hadour gevier hag a zo paset mad tre euz o laret... ha me 'm euz ma marc'had d'ober. » Goude na dostez den d'ar Brotestanted.

Kreji 'roy din, ma c'hoavreiz ker, n'am o kollet na ma foan na ma amzer ma 'mo gallo, dre al lizar-man, harz nuanik bennag da brena man digand ar Brotestanted ha lakat ar re o defe prenet da dévi — klevet er vad — da dévi al levriou o defe hep sonj droug-sed, prenet digand an dud-ze... Itag ma zud kez, un Ine hon deud holl da sovstant, hag euz mond d'ar Baradoz n'an euz ket daou hent. N'haller ket zerviji daou veur : Doue hag an diaoul... rag hon Zalver a lar : « An bini na man ket Ganin a zo euz d'ha. »

Diw-stoc'h e komzin c'hoaz deuz ar Brotestanted.

Da c'hoaz, leannerien ha leannerezed Kreuz ar Vretoned, ma c'hoavreiz ker, kredet er mignon a galva oc'h euz en

A. BOCHER

OFERN AN ANAON

(Kendalc'h)

Ne wela ken eur banne (eur bannac'h) — eur banne sklerijen, bauneou gwinn-ardant ne laran ket — ne wela ket eur berrad-ha mont a rae eus an eil tu d'egile o c'houllien digant mogerioù an ties (tier) pelec'h edo (eo) e wela.

Meur a wech e kavaz an donar da gador : kailliet e oa e vragou hag e chupen na oa ket da ken gant ha taraset (saotret) ma oa gant ar fank, hag e dok, ar paour kaer na ouie ket pelec'h an doa losket anezan. Diou wech e oa bet aet gant an avel diwar e benn ha diou wech Job an doa tapet eur melli pezh lamm o paka (tapout) anezan. Kignot e oa e fci, blouset e dal, diskilpet (disfriget) e ziozod ; leuz, avad, na ouie dare dre c'hras Doue.

N'en doa poan ebet nemet en e jave a oa krax a lare (koulskoude, trempet ha tempset mad e oa bet !) hag hen ha youc'h a-bouez e beuz :

— « Eur bannac'h « la goutte » d'ar sklanter ! Erel-se eo e hop an hini a werz ar ludu diwar tantad sent Yan pe zant Per, n'eo forz.

— « Eur banne « la goutte » d'ar sklanter ! Eur banne / Eur banne / hag eur banne c'hoaz !!! — Hag eun all c'hoaz / hag eun all adarre // hag eun all oupen !!! N'eo gwelloc'h ! Hag eur banne all c'hoaz a rafe vad d'ha c'halon !!!

Pep-hini (nemet, sionaz ! eun hostizez pe zipu) a oa destinet kloz etre e liseiou tomm, ha Job ne reaz van don ebet gentan.

... O tremen chapel ar Werc'hez e lec'h treid ar c'houler war e lec'h hag hen ha tenkout chom eur frepad da ziskwiza.

Pouaner e oa e benn, c'hoant kousket a reue d'ean, hag hen :

— « Deomp d'ar gear / Deomp d'ar gear / paotr.

(Da heuilh).

Yan AR FLOCH.

ERWAN HERNOT

KIZELLER KALVATIOU HA MEIN-BESIOU
En Lanhuon

GOULENN AR PRIZ HAG AN TAOLENNO

Saint-Briek. — Imprimerie Saint-Gaillaume.

Kroaz ar Vretoned

KOUMANANCHOU

Eur skoet ar bla evit Breiz ha Bro-C'hall.
2 wennek, en tu-all da 22 real evit ar Broio Keltiek

SKRIVANIERIEN

Kas al labouriou pe d'an Ofro VALLÉE, Rener, ru Zant-Benaik, Zant-Briek.
pe d'an Ofro MOAL, Skrivaniere, 27, bati Charner, Zant-Briek.

EMBANNOU-KONVERZ

Tri gwennek pep arondennad-ekritur.
(Diskenn a briz evit meur a embann diou-tu.)

Ar brezonek hag ar feiz,
A zo breur ha c'hoar en Breiz.
Furner ar Geiz.
Gant brezonek eo deud ar feiz,
Gand ar gallek eo alio a Vreiz.
Furner ar Geiz.

Dalc'hit bepred d'ho prezonek,
Yez an dud vad ha kalonek.
Yez ar feiz eo; ma ve trec'het,
Ouspenn ar Vez, e ve Poc'het!
MILIN.

Almanak ar Breizad a zo prest

Almanak ar Breizad a zo arvu. Goulen anezan e bureo
ar Groaz. Daou wennek ar pez; trizek evit dousen; 8 lur ar
c'hant.

EUR C'HANV

Falz ar maro na skwir ket o skei! Seta eur mignon
c'hoaz o paouez kimiadi: Prosper Ar Bigon oa e hano hag
e oa e vicher lizerenna skritur moull e ti ar vourlieren. Pell
amzer en euz labourer aman war « Groaz ar Vretoned, »
ha lizerennet en euz evidoc'h, lennerien ger, ouспен ho
kelouen garet, eur bern leoriou biban ha paperennoù distag;
rag, o vean ma oa breton (eur breton mad o karet e vro hag
o c'houzout ar yez), e veze fiziet ennan al labourioù brezonek.
Ouspenn eur micherour ampart ha leal, Prosper Ar Bigon a
zo bet evidomp, en gwirione, eur mignon, rag biskoaz p'otr
yaouank na anavezis furoc'h evitan neg asoc'h da vevan. Eur
maro kristen an deuz bet, e ti e gerent, e Kemper, e lec'h e
oa distroet eur pennad mad a oa. Hon holl lennerien a bedo
evit ar breton mad-ze an euz lakeet e boan hag e labour
evit eus e wells.

AR SKOLIOU DIZOUE

Eul lizer digant unan eus hon lennerien.

Otro Rener;

Lenn a ran breman Kroaz ar Vretoned gant mul a bli-
jadur evit biskoaz ha meur a dra a diskenn enni. Aliet em euz
ar vensjerien (an dieien) d'ober eveldon ha da heuilh ar
c'hentelioù a ve roet d'e enni. Skiant-prenan e'h int hag ar
pez a larer a zo bepred gwir:

Skiant-pren, skiant gwella.

© skrivan d'ac'h, otro Rener, e ouellan dourek; c'hoant
am mije da zigeri unan eus ma gwario ha d'ober liou gant ma
gwad; ma ine paour a zo war neun en poull an dristidigez.
Atoaz, evid an delo, em euz tapet klevet eo tolet ar Groaz
emez skolio milliget ar gouarnamant na ve ken laret enne
na Pater na Noster. Evid eur c'hlaouen-dan a zo skoet em
c'halon o klevet ar c'helo-ze, evid eur men millin eo war va
c'halon, evid eun drain spenn-du, noz-de o pikat, o vroudan ma
spered.

Pell a zo e oa difennet striz ober katekiz en skolio ar
gouarnamant. N'houle ket, koulskoude, mont re vuban ganti,
gant soun da fachan an dud hag e lezar e c'hlaouen ar Christ.
Eun dra vad e oa dindan lagad ar vugale. Furoc'h e vijoint,
ezetoc'h e toujaint, herve ar mestro o-unan aboue. Ar Christ
a roe sklerijen d'o spered. N'ao ket Hen eo ar gwellan levr?
N'eo ket ganlan e tiskas sant Thomas kalz mui evit gant an
oll levro? Ar Batez a vije laret er pen kentan deuz al labour.
Netra welloc'h evit tennan warnan bennoz an Otro Doue.

Ar skolio a oa « sanset neutr », da laret eo na du na
gwenn, nag a du nag enep d'ar relijion. Siouaz! deut a zo eun
dro en o c'hoilher, deut eo o c'hoer-hen war an tu gin. Dleet e
oa bean en gortoz deus ze, rak hon Zalver a lar e: « An hini
n'eman ket a-du ganin a zo enep d'in. » Red eo bean a-du pe
a-enep, unan a daon. Ha setu ar skolioù neutr set buan ha
buan da skolioù digristen. Tolet eo ar Christ emez dioute evid
eun dra set emez ar c'hiz, evid eun dra reputet; tolet eo
emez da heul ar skabadur. Na petra a zo goret gant? Ruian
a rafen betek ma diouknarn o laret. « Na Pater na Noster »
na ve ken ar skolioù milliget! Gir ebet deus Doue, gir ebet
d'ean!

Na ve goret mui a enor enne d'ar vugale evit d'al bepred
reunek en o c'hoer-hen. Nan, skolioù moe'h n'eo ken skolioù ar

gouarnamant. Kaeroc'h a zo! Krog e ver da beilhat ar relijion.

— « Libr e ver, ems p'otr o liviton, da gredi pe zo eur
baradoz pe na zo ket! » — Krog e ver da dislaret ar pez a lar
ar beleg eus krec'h ar gador. Prestig e laro ar « golo lutik-ze »
(da laret eo ar mestr-skol) na zo Doue abal!

Breiz! Breiz! bean 'zo c'hoaz gwad koz, gwad tomm,
gwad kristen en ho kwazion? Betek pegelit eta e lezlet en
halhoned d'ober stripou gant ho fe, gant ho relijion? Betek
pegelit e lezlet gwapaat ho Tone, ruilhat dindan dreid, tol emez
ar skolioù skoudeñ Jezuz maro evidoc'h war lein mene Kalvar?
Betek pegelit e lezlet treitour ar Christ a roe ho mamun d'ac'h
da boket evitenna peuc'h diouzoc'h, war gornik an oaled; ar
Christ a roed al lec'h a enor d'ean an ho liegez; ar Christ a
roed da boket d'an den war e zremenvan; ar Christ a lakec'h
entre o daouarn d'ho tad ha d'ho mamun o vervel hag a star-
dent-i war boull o c'halon?

Tolet ple, mar keret. Hirie emeur gant ar Christ, arc'hoaz
e vo an hent d'ac'h da bilat. Arc'hoaz arrou an archerien, ar
jandarmed, da-ze, hag a laro d'ac'h, a-beurz itron ar Republik
Mari-Anna, he skoudeñ du-hont o tislao Renan al Landreger,
arc'hoaz arrou an archerien du-ze da laret d'ac'h: « Emez!
emez! aman na zo netra d'ac'h! » Ha, mar na zentet ket, e
vefet tolet ha distolet, boutet ha jachet, minotezet (ket-dour-
niel) ha cheinet er prizon. Gwellet a ret e suner, e wader ho
tammik gwenneien hep ezom, d'ober skolerien ha skolezred,
hag, evid ober plijadur d'ar re-man, e toler war ar pave ho
mah pe ho merc'h set da « frer » pe da leanez, e tiframmer o
bara diouz entre o dent, e tifenner oute ha klask ha gonid, hag
e toter o fenn oute evel d'ar chas kanv. Tolet ple, mar keret,
difuset, savet uhel ho mouez pe e'h eet da vean pennasket
evel ar zaout er parkou, minellet evel ar moe'h er c'hraouou,
friket evel ar buril entre daouarn ar grennarded gant potred
ar gouarnamant. Ar skolioù a zo d'ac'h, savet diwar ho kount;
ho pugale a zo d'ac'h, ar skolezred, ar skolezred a dap o
diskamant diwar ho kount hag a zo paset diwar ho miz frez; ar
gouarnamant a zo maget ganac'h, ha, gant-se, ho peuz gwir
da laret ho kir. Eanac'h emann penn ar guden, del'chet mad
d'ez! Gwir ho peuz d'ober ho tivizion;

An divizion,
A ra ar marchajoù.

Divizet eta ouz ar gouarnamant: « Na vo laret er skolioù
drouk ebet eus hon fe; adstaget e vo ar Groaz enne; adlaret
ar pedennou enne; goret enne katekiz d'ar vugale! » Dlead ar
vestrou eo, merket d'e gant dorn Doue. Laret d'ar gouarna-
mant, mar ne blij ket an divizion-ze d'ean, ne dapo ken e bao
louz war ho pugale hag e viret ane er ger.

Groot an divizion-ze dre ho tepeudet, savet ho mouez uhel
hag ar gouarnamant n'halle ket ober skouarn vouzer. Ganac'h
emman an dalch. Dreizoeh e renko tremen, gwinto ar pez a
garo.

Me 'meur goret ma dlead, Breiz, ma c'henvroiz! Groot
hoc'h hini breman hag e'h hellfet koussket ezet, ho konstanz
divlam. Groot ho tever ha diskwellet e'h gwir gristenien.

Samson vhan.

Mil bennoz-Doue d'hon mignon « Samson vhan »
evit e liker mad ha kalonek. Gwir e lavar! Eun drue hag
eur rann-galon eo sellet ouz ar skolioù hag ouz stad ar
vugale, a glasker, dre-holl, ober ane halhoned divre-
zonek ha dife. Siouaz! Kaer hon devo sevel hon mouez,
n'euz ket da c'hortoz e vefomp selouet gant ar re eman
ar stur entre o daouarn, keit ha n'hon devo ket skubet
ar frammasoned er-mez da vad.

Petra d'ober da c'hortoz?

Da genta, lakaat don en hon spered na dleomp ket
fistout re er skolioù evit pe a Zell ouz kelennadurez ar
vugale. Ra devo soaj pep tad ha pep mam gristen eo entre
o daouarn: en euz fiziet Doue dreist-oll al labour santel-ze,
ha ne ket entre douarn ar re-all/Rajlakfont, eta, o oll bonn
da rei ar kelennadurez-ze eus o gwella en o zi o-unan, d'o
fôtr pe d'o flac'h vhan, en eur heuilh war-ze gizioù ha
skouerioù ar re goz, hag en eur sanka doun e kalon o
bugale ar garante ouz Doue, ouz o bro Breiz-Izel, ouz
he yez hag he gizioù mad, hag en eur diski d'e o feden-
nou hag o c'hatekiz, evel ma fell.

N'euz ket gwall-bell, eur belek mad a Vro-Welo a
skrive d'imp ar c'homrou-man: « Krog on, eur pennad
zo, da ziski lenn ar brezonek da vugale ar c'hatekiz. Na
oufalc'h ket da gredi nag a freuz a ve o tiski lenn ar
brezonek! » Gwir a laro ar belek-ze! En gwirione, n'euz
netra eus a gement a rofe gwelloc'h harp da rei da vugale
Breiz eur kelennadurez kristen ha, ma vije goret le-
ment-all dre-oll, da laret eo ma vije disket dre-oll lenn
ar brezonek, neuz, kaer o dije ar re diaou e c'hoari o

fourd fall, ne vije risk ebet evit ar fe en Breiz! Gant-se,
ra boanio pep-hini herve e c'halloud da ziski lenn ar
brezonek d'ar vugale, da viban kement ha lenn ar
c'hatekiz, hag ar pedennou!

Ouspenn, e pedomp stard ive hon belcien vad, e lec'h
ez euz bet sayet ganle strolladour-yaouankiz, da drei ane
war ar c'hanaouennou hag ar c'hoariadennou brezonek,
e lec'h digeri, dre ar gallek, an hent frank d'an enebour
ha rei, dre-ze, zo gwasc'h! an donn da Gomb da ziskar
ar brezonek, 'vel m'an nije c'hoant da ober. Heuilhomp,
war-ze, me ho ped, skouer vad Bro-Leon, em euz
komzet anezi ar zun dremenet.

Moulet hon deuz eur bern kansadennou mad war
baperennou distag evit an dud yaouank. Eun nouel kaer,
gant an ton a vo moulet evit ar zun (daou evit eur
gwennek), Kavet e vo ivez, bepred, en hon bureo,
ouspen Paner burzadas ar mevel Fanch eur pez-c'hoari
duduz gant Evnik Arvor, eur pez neve all, a zo c'hoaz
war ar stern, « ar belek » gant Dir-Na-dor.

En sell emomp, ar bla a deu, da gristi hon c'hoaz
ar Vretoned hag hon leoriou mad, da labourat eus hon
gwella evit ar Wirione, ha skoazell an oll a c'houlennomp
evit klask d'imp lennerien neve.

KELENWADUREZ EVIT NEDELEK

(KENDALC'H).

WAR DON: Teofilius.

A-dost eno e oa eur vanden pastored,
O veilha 'hed an noz da ziwall o mild;
Hag en em ziskouezas dirake, er c'honle-se,
E-kreiz ar sklerijen, eun ael a-berz Doue.

O veza o c'halon seizet gant eur spont braz,
D'ezha neuze soudan an ael a lavaras:
— « Na vezet ket spontet, rag breman me a ya
Da rei d'ac'h d'ansaout eur sujet braz a joa.

Hirie an kear David ez eur d'ac'h oll ganet
Eur Salver, hag a zo an Aotrou Krist hanvet;
Eur merk d'ac'h a roin: kasout refet mailhuret,
Gant treziou eur bugel en eur c'hraou gourvezet. »

Ha neuze war an dro, a-gevret gant an ael,
En em gavaz eno eun arme selestiel,
O kana da Zous meulodiou ha gloar,
Hag o ligas d'ean dud ar pouc'h war an douar.

Evel ma oa en Nenv distroet an ael,
E komz ar bastored an eil ouz egile:
— « Tremanomp da Vellem evit eno gwelot
An nevezenti-man hag a zo c'hoarvezet. »

Dont a reont a-brez hag e kavont Mari,
Josef hag ar bugel koussket er marehozi;
Ec'h intentjont ervad, pa hen gweljont neuze,
Ar pez 'da bet d'ezha komet eus an Nê.

Me ho-lez da zozjal gant pebez karante
Ec'h azeuljont eno ar bugelik Doue,
En eur ginnig d'ezan lod eus o faourantez;
Hen o digemerez gant laouenidigez.

Goude heza pleget o daoulin dirazan,
E kimadjont erfin dered dioutan,
O distrel en o hent 'n eur veni o c'hrouer,
Eus ar c'hraz bet d'ezha da welot o Salver.

Me hoc'h azeul ive, o Jezus, daoulinet
Ec'h c'hraouk a Vellem evel ar bastored;
C'hwiz zo gwir Vab Doue deud war an douar,
Evid hon sovelat; ma hen keret diavar.

Fa 'z e'h deut er bed-man, ma Salver, evidon,
Me ho ped, dre ho kras, da c'honel em c'halon,
O rei d'in, em eno, eur gwir geuz d'ar pec'hed,
Pen-kaoz d'ean oll bantou ho peuz bet gouzanvet.

Hag, evit perober ar pez a zo dleet,
Ma vin hisaviken, a gorf hag a spered,
Doajus, santus dalc'hmad, hag a galon-izel,
Ma heuilhin difasi ho lezennou santiel!

L. M. PENNADUREZ

AR SEIZ PENN-PECHED

Trugare d'an Eñn evit e gentelion ket dadius diwar-benn ar pec'hejou, na ve ket a c'hoant da vadailhat o c'hoant an ! Esper hon deuz en nevo ar vadelez da gendebel gante c'hoaz, o tisplegan d'imp ar c'halektz pean da benn, en bevelep doare ha m'eman o tisplega brema ar seiz penn-pec'hed.

AN DIEGI

Erro eo skwiz ma zam dorn, ha logn bek ma zouchen, Ar seiz amprevan daonet a zo lenv o c'brochen, Koulskoude 'mije ezom, evid ober eur flem D'an diegi ar seizved, dimeuz eun douchen lem.

Gwelet oc'h eur alies, korzet en e grogen, Eon amprevan divalo, hanvet ar velveden ; A-wechou ar prev gorrek a vout e fri emez, Sa gant an distera nee'h en em bak en e nez.

Deved ouz ar velveden, ar fagnouz zo 'n e di ; Daondriet en e loch tom, emez na lako fri : Ro yen, re dom, re glouar, pe eun diaoul bennag, Ar skruseden war e skaoñ chom 'vel pa vije stag.

Evel eun nor war he marc'h, da drei ha da zistrei, Ar c'hos fagnouz a chomo, nemed diblas na rel, Koulskoude 'vel an dud all, koulskoude gant Doue, Hen deuz bet treid ha daouarn, hep a bemp biz warne.

Diwall, fagnouz milliget, diwall dimeuz an naon, En em gav gant an hini chom re bell war e skaoñ, Red e poanto, pe miko, pe dougen zae'h ar bleud, Ha honnez, a lar an holl, a zo eur vicher dreut.

'Vel bintion diimpli gant ar meigi zo debret, Da spered koulz ha da gorf gant ar fagn zo breinet, Ha koulskoude eul lesen gant Doue zo douget : Dre e boan, dre e c'houezen renk mab-den gonid boed.

Ha, koulskoude, eul lesen zo douget gant Doue : N'en deuz blavez heb labour, n'en deuz heb here, Hag eul lesen zo ive douget gant hon Zelv : 'Vo ar gurunen a c'hloar 'vid ar zoudarded ter.

Ha te garje heb finval, 'n es kroaze war da skaoñ, Kaout bara posz ha krampoez evit terri da naon, Te garje sevel en Neuv heb pignal d'ar C'halvar, Te garje hado, zerr, heb touch fals nag alar.

Chilsoñ, kezik paour, ouz mouez ar furnez, an enor, Chilsoñ ouz mouez da Zoue, ouz mouez da Redemptor ; Pa deuz war an douar, 'n em reaz micherour, E skwer, e gomz a lar d'id ; labour ! labour ! labour !

AN EUN.

BEAJ FANCH AR MINOUS DA BARIS

- Mam, eme Fanch, me 'm euz c'hoant da vont da Bariz !
 - Da Bariz t d'ober petra ?
 - Da labourad ha da c'hoanid arc'hant.
 - Labour hag e c'hoanid arc'hant er gêr.
- Fanch na lavaraz netra. Eon eiz de bennag goude :
- Mam, eme Fanch, me 'm euz c'hoant da vont da Bariz.
 - Arsa, ma mab, me zo souezet ganac'h !

Fanch na gredaz ket mont pelloc'h. Eiz de goude, ha Fanch adarre :

- Mam, me 'm euz c'hoant da vont da Bariz !
- Komzet ho peuz ouz ho tad ?
- Ya, laret an euz d'in ober 'vel a garjen.

Ar vam a yeaz da gaout an tad.

- Leg anean da vont, emean, pa zonz d'ean 'zo fritet Gumpoez evitan en Paris.

- Na zonzet ket, Olier, petra lazez ? Letañ anean da vont ! 'Se pot naoutek via : 'n em goll zur a rei er vro goue-zo, ma 'n em goll ket en hent.

- Greg, pa laran d'id, lez anean da vont, ha ro d'ean an arc'hant an evo ezom. Touet mad an euz d'in e tierjoz ane d'ar gêr arog eur miz, ha re-all gante.

Ar vam a savaz e daouarn trezek an né :

- Zantez Katel ! Biskoaz tad na weliz ar seurt ganid ! Ar bugel-ze a vo kollet !

- Kollet ! ma ve kollet, e vo laket ar polis da glask anez ; na chemo ket pell kollet.

Ar vam a deuz da gaout he mab hag hi trubuilhet braz ; klask a reaz kant ha kant ro evit dere'nel anean er gêr ; na dalveze ket Fanch an evoa c'hoant da vont da Bariz : diréran re gant e c'hoant an evoa.

- Ma, eme ar vam, kerr 'ta ! hag en em lakaz hi da oued.

Moment-ze na baraz ket Fanch da verkan an do da beñtan ; pa deuz ar c'hoaz, e vam a garga d'ean eur zae'h 'ha gweñ gant go poez, eman, tik sal, bara sagal ha diou go

der voutilhad jistr : eun tam mad a vonn e liker ive d'ean en e yalc'h ; n'hallez ket hart zoken da vont da gas anean da gemer an hent-houarn : an tad avad a oa set beure mad d'ar park Pen-da-ben gant an hent, Fanch a gontaz meurbed a dreo gaer d'e vam, evit he didrubuilhan.

- Bahl mam, emean, Paris n'eman ket pell ac'han : eun devez bale dre hent-houarn ; 'peuz ket a sonj pa oan et da Zantez Anna Wened, oan bet tri de oc'h ober ar veaj ; ter gwech tasetoc'h aman eman Paris eget Zantez Anna Wened ! Chanz parrouz a ra, ha man ebed ken en eur vont da Bariz.

Ha neuze 'ta, na sonjet ket penoz ec'h hallin skrivan d'ar gêr bemde koulz laret ; bemde ec'h hallin ober ganac'h eun tammik koreden dre ar post ; bahl 'vel er gêr e vin bepred ; nemet e c'hoanid kals muioch eget er gêr. Paris, mam, a zo eur vro vad, rag ma 'm euz klevet.

Ar vam baour a chilsoñ, ha na re ket kalz van ; kaer an evoa Fanch kontan, gant a-walc'h a re penoz he mab na skrivje ket bemde d'ar gêr, ha penoz Paris a oa eur filpad mad a hent deuz Keryonan, hag e kouste ive eun dornad mad a arc'hant mont betek di.

Ma fo, arrouet a rejont en ti-diskan ; an ti-diskan a oa evit Fanch an ti-pignal : kemer a reaz eur paper skrivet warnean : *Montparnas*, hag a gontaz d'ean eun dra bennag en tu-hont da ugent lur ; ober a reaz pouezan e baksjou, nemet e zae'h a yeaz gantan ouz gouk e vrec'h hag e laraz kenavo d'e vam.

Ar vam baour a ouele dourek, ha Fanch, eun tammik tenereet e galon, a lavare bepred :

- Bahl mam, Paris n'eman ket pell !

Krapad a reaz ar potr en eur gombot elec'h na oa nemetan e-unan, hag ar vam baour a dizroaz d'ar gêr he-unan, he mouchouer ganti heb an hent o tizec'han he daoulagad.

Fanch a oa evelse etre daou, na trist na laouen ; 'n e goeze 'n e gorn, e selle ouz e zae'h... ha pa c'houitellaz ar marc'h da da vont war rog, e ee sponlet ken e reaz eul lamp 'n e blas.

Tal a reaz e zaoulagad er porz elec'h 'n e voa kimadet diouz e vam, ha n'oun ket petra reaz ze d'ean, mez pa welaz na oa ket e vam eun ken, e santaz evel eur pik o vont 'n e galon.

(Ar pennad diwez ar wech all).
Din-Na-Don.

LOULLIK GWENGAMP

Sonj hon denz dalc'het en Treger ens eur gwall-botr, hanvet pe gentoc'h leshanvet Loull ar Bouch, hag e oa e vicher gwaska ar vro en amzer an Dispac'h pe ar Revolution vraz, mar he gwel ganac'h. Er War'ched eo e oa bat kaset Loull ar Bouch gant tud an dispac'h, hag eno e tidue e amzer o tiskuilha ar veteien hag o kemer hano an dud vad d'o frizonia ; ken e skwizas, 'ben ar fin, ar Vretoned gant an distaladen-ze a eo kaset gante da ober e flatoul er bed-all.

Sonj Loull ar Bouch a zo deuz war va spered o welet doare mestrou-skol a zo, ha n'e ket awalc'h gante ober fae war hon c'hreansou, hon brezonek, hon bro Breiz hag hon giziou mad ; c'hoant o deve ouzpen, darn ane da vihana, da lakaat freuz er parouziou, evel spieren ar revolution vraz gwechall. Na zivunac'h ket petra eman unan ane o paouez ober en eur barrouz a geste Gwengamp ! - En em veni an euz gret dirag an oll da vean kemeret hanoioù triwac'h a botred yaouank ens ar barrouz, d'o diskuilha d'ar prefet !

Spia ha diskuilha an dud vad setu eno eur gaer a vicher evid eur mestrou-skol !

Flatoul, flatoul,
Eun tam-koat war e doull !

a ballfe da ganad d'ezan e vugale-skol, evel ma kanont entrezo e d'eur fiateku.

Ma talec'h gant an tu ze, prestik e vo par Loullik Gwengamp d'e dad kor Loull ar Bouch, potr an dispac'h vraz !

MA FILHOREZ VIHAN

WAR DON : Ar ve unamet. (Barsaz Breiz).

Hon gwelld menoz da filhorez hon mignon B., barz brudet a Gerne Uhel. Bue hurr d'ar plach vihan ! Ra vo eur Gristenvez vad hag ivez eur Vretonez kalonek hevel ouz he zonten hag he faeron !

I

Fell amzer zo e sonjen : pegoutz e tony an do, Ma hallin bean paeron, 'vel an dud-all ive ? Ma 'mo eur filhor bihan pe eur filhorek, Evit galloud 'n o enor kaza eun tamm zonik !

Zammet gant zo ma spered, eun devez me yeaz, D'ober eur valeaden ebars kreiz eur c'hoat braz. Eno eun evnik bihan 'gane war eur ween, Hag a lavare : - Mignon, bean 'z po da c'houlenn...

- Bean 'z po eur filhorez, d'ez e 'vo paeron,
- Hag ouzpen c'hoaz e kreden te a vo d'ei tonlon ;
- Hi 'ta 'vo d'id filhorez, bean 'vo da nizez...
- Dapu zigare d'id, mignon, ds gervil levezont !

Pa 'm oa klevet ar c'helo oan chomet zonedet, Da zellot ouz an euz kerkont 'm euz 'n em laket : Mez al lap-usik bihan, skoemp, skoemp, reaz : froùt froùt ! Ha biskoaz goude ar c'hoat na weliz an aotrou !

II

Gwir laraz al lapousik : freaz 'zo em c'halon, B-an 'm euz eur filhorez, d'ez e 'zo tonlon : Eur filhorez ar vrazan... Ohi koant en he chavel, Ma dije bet diou-ekell oa mad d'ober eun ael !

Ma filhorez he deuz bleo melen evel an aour, Kou soder ha pemp gwennek ez eo ar ar c'hoazik paour ! He lagadigou bihan zo glaz, liran, laouen, Hag he dioujedou ru-skier 'zo evel diou diou rozen !

Koantik eo ma filhorez, c'hoarain a ra dalc'brad, Bean ez eo eun didu d'he mam, kenkont d'he zad ; Ganti 'kollont an amez. - Ha pion na safe ket ! - An neb an euz eur bagel 'n euz ive joansted !

An holl 'kichen an selik a 'n em gav evaruz, Holl e lavaront d'ezan komzou bras, dadius ! Eur bijadur eo ive gwelet na pgen drant, Ez eo ar plac'hik vihan en zae he Baleziant.

Ma ive 'me plijadur en kichen he c'havel, O sonjal pegen dister hon bet pa oan bugel... Ma bi, en eur vouc'hoarain a zav he daou zornik, Ha me, 'n eur c'hoarain ive, a lar : Ma c'houlouk !

III

O walet pegen soder ez eo ma filhorez, E teu breman em c'halon eun lamn tristidigez : - Petra et 'zo kiriec' eo red d'ar c'hrouadur, Kavet war an douar-man glac'har, dispiljadur !

Da betra na ekomfe ket an den bepred laouen, Elec'h kavet poan-spered, trubuilh, ive anken ? Perag eta an den paour, ken joaz 'n e gavel, Ez eo red d'ean kad poan, enkreiz beteg msvet... ?

Sed aze ar sonj poanuz a zo war ma spered, Pa lavar ma filhorez en eur c'hoarain bepred : - An den er bed-man, 'mezi, a den evel poanjal, Ha dre-ze kad levezan goude 'bars ar bed-all ! -

Mez loamp an holl dreo-ze a guele 'rid birle, Kenomp a greiz hon c'halon, kanomp gant karante, Levezan ar vamm, an tad dirag o bugel kez, Evarusted ar paeron, hini ar vaeronez.

Pez a c'houitellaz breman evit ma filhorez, Ma vo enpad he bus eur zent'k leun a furnez, Eur plac'h a wozjans Doue, zent'k d'he zad, d'he mam, Hag a gerzo en peb lez 'u bel he fean, diviam !

Kalz a dud a c'houlenn : - Daoust 'piou eo an den, An euz lakot en e benn ober ar genaouen ? Hannez en bri ar c'hoazou, zo eur c'hoaz martolad, Ha pa gav hir an amzer e sonj c'hoaz 'bars an aod.

KENTELIOU VAR AR GWENAN

Ar bella giz da zeel anezo er c'hoalennou (pe geleson, gant sternioù temm-taha.

EILVED PENNAD

IV. - Ar mel.

Ar mel a zo eur sort dour sukret pehini a ves destumet gant ar gwenan war ar bleunv hag a-wechou c'hoat war dellion gwez a zo. Pa zigas ar wenaouen ar mel d'he c'hoalenn, ez euz c'hoaz en e veak kals dour : war-dro an diouledenn dre bemp, a-wechou muioch. Heman a ye kwit e ezen dre an donder a zo er goloen. Pa vez dent an dour sukret teo awalc'h, ar gwenan a gloc waran gant eur golo manud a goar.

Y. - Ar dived-bleun pe pollen.

Eur sort bleud eo a weler e diabarz ar bleunv. Ar gwenan a zastum anezan diwar ar bleunv, dre skoazell ar bleo a c'hofo c'horf, hag e zigas d'o c'hoalenn, stag ouz o daou pao a-dreñ, e dio boloton. Bez 'ez euz tud hag a gred penoz an dra-man eo ar c'hoar : Fazio a reont, rag, evel em ouz bal lavaret, ar c'hoar a vez graet gant ar gwenan o-unan. Ar gwenan a gloc, evel ar mel, ar pollen en toullou, hep, avad, her goler gant koar, nemet pa lakeont waran mel a-raok. A hent-all, ar pollen a chom dizolo. Kaout a ra ar gwenan hini a bep sort liou : ru, glaz, gwenn ; aliesoc'h, koulskoude, melen.

ERWAN HERNOT

KIZELLER KALVARIOU HA MEIN-BESIOU
En Lanhuon

GOULENN AR PRIZ HAG AN TAOLENNO

Saint-Brieuc. - Imprimerie Saint-Guilhem.

Kroaz ar Vretoned

KOUMANANCHOU

Er skoet ar bla evit Breiz ha Bro-C'hall.
2 wennek, ec tu-all da 22 real evit ar Broia holliek

SKRIVANIERIEN

Eus ar labourioz pe d'an Odro VALLEE, Renner, pa Zant-Rensat, Zant-Briek.
pe d'an Odro MOAL, Skrivaniar, 27, bati Charner, Zant-Briek.

EMBANNOU-KONVERZ

Tri-gwennep pep' aroudezhall-skritur.
(Diskenn a-bis evit meur a anabon dioude).

Ar brezonek hag ar feiz,
A zo breur ha c'hoar en Breiz.
Furnes ar Geiz.
Gant brezonek eo deud ar feiz,
Gant ar gallek ez aio a Vreiz.
Furnes ar Geiz.

Dalc'hit bepred d'ho prezonek,
Yes an dud vad ha balonek.
Yes ar feiz eo; ma ve troc'het,
Ouspenn ar Ves, e vo Pec'het!
MILLS.

Aluzennoù digant hon lennerien

Gildaz. 20 lur.
An abad Bourdelis. 4 real.
Eur Vretonez vad. 20 real

GLORIA IN EXCELSIS!

Pa zon en er Telen an El,
Telen ar barz a die levedl
Pa gan an El e gantikaour,
Piou na davie 'vit o silaou?
N'o c'hlevet ket er marchost,
O kanaan gloar ha menodi?
N'o c'hlevet-hu ket er parkou,
O kanaan ar peuc'h d'an dudou?
N'ez euz krouadur nemeto
Gwest da ganan sôn ar Roue,
Ar Roue zo neve-c'hane!,
En Belleem 'mesk al loened,
Urenemp hon mouez gant o re,
Ha kanomp ar c'hantik neve,
War delen aour ar Garantie,
Kanomp oll kantik an Ele!

BEAJ FANCH AR MINOUS DA BARIS

(KENDALC'H.)

Goude an ti-gar, e tec'h rag e zellou ar parkou, an tier, ar c'heriadennou a anavez, ha Fanch a zant e galon o pikad anean mui-ouz-mui. 'M euz son n'eman ket Paris ken tost d'ar ger evel ma lavare, p'eu gwir, abou m'eo d'ean bean kollet ar wel dezou chiminaliou e vro, e teu karget e galon, hag e krog kazi 'vel eun tam keun ennan!

Keun? Nân, nân, kwit a geun! Fanch a ra eur zav d'e benn hag en em lak da c'houitellad.

Setu breman daou den en Fanch! Fanch Keryonan; hennez eo piket e galon, hag en euz keun d'ar ger; ha Fanch ar Parizian, eur pôt a foell-forz hag a zav 'n e zav, e zorn en godellou e vragou, en eur c'houitellad. Fanch ar Parizian 'n euz c'hoant da vougan Fanch Keryonan, ha Fanch Keryonan gant e spilhen a vroud kalon ar Parizian gwellan m'hall.

— A ya! 'me Fanch Keryonan, n'e ket te lare 'oa tost Paris d'ar ger; brao oa d'id kozal evelse dec'h, mez breman te ya da welet da belec'h e vi kaset da vez.

— Paour kez, eme Fanch-all, marfad n'e ket me eo ar c'hentan da gwitad ar ger evit mont da Bariz; meur a hini-all o deuz gret ar veaj 'n em róg, hag a zo 'n em gavet well dioutl. Fanch Keryonan na respont nemet eun dra: « Kollet a rez da vam ha da dad ha koll ar ger. Na 'foa mad ebed nemeto. » Neuze Fanch-all a deu zont d'ean da zibri eun dra bennag; e e keit-ze, emean, na 'm o ket a wall-soñjou ha marizez, eun tam beed a dorro an drouk-kalon: »

Kregi 'ra 'n e zac'h, digeri 'ra anean, hag e tenn dioutan bara, uo, jistr ha kik. Ya, mez amañ, Fanch-ar-ger, avad, an euz tapet e grenv.

— Debrî hallez, emean, ar bara 'zo bet m'oret gant da vam ha poac'het gant da dad en ti forn da-ze, 'peun ar ti; pa vo et heman, na debrî ken ar seurt-ze. 'Teuz ket a zont 'oiz bet o badan hag o vedit an denve anean? 'Teuz ket a zont pa oa an donerezh du-ze war da leuz, an treo holl o froujal endro d'id, ha lorc'h ennod 'leiz da gof? Hag ar jistr-ze eta? Sonj a teuz pa oa da dad ha te o jachan war an dorchen, hag e tanvaz gwec'h an amzer o lipad da viz? Ev; pa 'fo goulonteret an diou voutuilhad-man, na evi ken ar seurt-ze!

Kals muioch e dreo evit na lakan amañ a gontaz Fanch-ar-ger da Fanch-all; ha Fanch-all n'hallez ket respont eur gir;

pa fellaz d'ean dibri eun tam bara, a vanañ an tam en toull e c'houk gant ha zammet e oa e galon. Neuze e zerraz e vara, o uo 'barz ar zac'h, hag en em lakoz da zellet ermeas-dre ar frenestr o 'n e gichen:

— Berroc'h, eme pôt Pariz, e kavin an amzer, hag eze-toch e teun a-benn eus hennez-all!

Kentan tra a goue dirag e zaoulagad eo eun den o teliaoua en korn e bark. Raktal Fanch-ar-ger a zispak adarre e ardou:

— Gwelet a rez, emean, al labourer-ze, pegen didrouz ha pegen aez e ra e dam labour aze en korn e bark! Hennez eo brao d'ean. Eber da noz ec'h ey d'ar ger, hag e kavz eur c'hoga kled da doman, ha greg, bugale, mignoned da divizan gantan. Te zo bet evelse epad pell amzer. Zont a teuz pa vijez gant da labour hag e klevaz o tremen ebioù d'id an hent-houarn gant e c'houitellen skintin! Neuze lavarez: setu an « train » kreizte o tremen; arru eo koulz meren; neuze na zontez ket en Paris.

Chileo hirie c'houitellen an train-man, pegen gozpeuz eo e zorn: emean oc'h ober an o' gwid. Lar 'ta, Fanch ar Parizian, daoust ha na oaz ket braoc'h en korn da parkou dec'h ma kane an evned ha ma voute bleunioù koant war ar c'hizzennoù?

Bep ma pellaaz, e stenn an neuden a stage ac'hanoud ouz da vro; diwall na teufe da derri!

Ya, stenn zur eo an treo! Fanch Parizian a zant ar pikou o flemman mui-ouz-mui e galon; n'eo ket eun dren hepken, mez eur gurunenn spenn a losk anean hep pouez, ha c'hoaz emañ Fanch-all gant eur vaz o skei 'ne eunan dounan m'hall.

Doze! pegen prim e kers ar wetur-man! Silejet eo ganti evel eun trefetour d'ar groug. Ar parkou, al laneier a dremen dirag evel eur skeud; ha Fanch Parizian a zont; « Daoust peget ouz breman deuz ar ger! » Tremen a ra eur gar vihan elec'h na gouez ken a vreznek, ha koulskoude Fanch-all a lar d'ean: « Teuz ket ezom da gaout aoz; n'out ket hanter-bent c'hoaz da Bariz, na tost da rean!

Fe, 'meuz son, Fanch-ar-ger a vo trec'h; dapulagad Fanch-all a gomans pikad anean; eun difronkadenn bennag an euz bet gret raktal; e weled en em gav tenvalet; ar gwe dero a dremen dirag e zell, a gav d'ean n'int ken hevel ouz gwe dere Keryonan; ar gwe avalo n'int ket anavabl: n'ouze ket petra a vout 'barz ar parkou-man, mez ar yeod enne n'eo ket, a dra zur, a liou gant ar yeoden e vro.

Setu froumet Fanch ar Parizian; a greiz mont war róg, e krog da voutan war dren gant e dreid, war speuren e gombol; c'hoant an tje, me gred, da lakat ar wetur da boz pe da vont a-souz; eur gir a deu neuze d'e c'heno, hag e lar distag mad: « Nan, n'in ket da Bariz! » Souezet an em gav e-unan o klevet ar gomz-man; marizez eo Fanch-ar-ger an euz kozeet? Fanch-ar-ger eo, zur, mez Fanch ar Parizian a asant gantan; na welet ket an-daerou o koutan deuz e zaoulagad? Na glevet ket anean o difronkad? — « Ya, emean, dizrei a rin d'ar ger! » Krog eo 'n e bakaden; mall eo gantan disken raktal: Tripe, 'ra gant an hast: Arre, emean kor k'ariolen an disoul, n'out ker o vont da boz?

Betek pelec'h out en sonj da gas ac'hanou? Ma n'a ket breman war eun da Bariz! — Bennoz Doue da Zoue! Nan, p'oa a ra. Fanch-ar-ger, emañ e benn-ermeaz, e zorn war glanc'hed an nor; Fanch ar Parizian, avad, a zo mero-mik.

— Otro, eme Fanch, gant kalz a brez, setu amañ ma faper!

— Chiloeot 'ta, ma den mad, n'oc'h ket amañ en Paris, na hanter-hent zoken.

— Eo, eo, eme Fanch, n'in ket pelloc'h. Diskennet amañ ma fakajou, mar plij.

— Eun diou eur bennag goude ma oa arru mam Fanch ar ger, e oa he mad 'n em gavet ganti. Prometi rest n'ije ken da Bariz, ha n'e ket bet aboue na, zoken; war an hent.

DIR-NA-DOR.

ENOR D'HON BELEIEN VAD!

« An disoul, eme ar Skritur-Sakr a vez dalc'h-mad o troidella; evel 'eul leon, o klask p'ou ac'h hello 'tapout d'e blac'ha. » Kement-all a hellfed da laret eus an dud fallak ha dizoue a ve dalc'h-mad o klask an tu d'ean em gemer ouz ar re vad ha d'eo zapout.

Unan eus o c'helouennou louz, e hano l' « Avenir de Brest » he devoa moulet, n'eus ket pell, eur pennad-skrid eus ar falla a enep da-greuz koz Landreger. Ar re-man, an aotrone Guyomard ha Querec, a 'n em glemmaz ha kondaonet e oa an « Avenir ». Graet mad eo d'ezan! Gras d'ezan ha d'e gonsortid da vezan furoc'h en amzer da zont!

ENOROMP SENT AR VRO!

« Hon sent koz, goude Doue, o deuz savet Breiz-Izel », alavare, gant gwirione, an Aotrou de Lu Borderie. Int-i eo evel tadou-koz ar Vretoned hag e tleomp kaout fizianz enne hag en em erbedi oute, evel ma ra eur bugel d'e dad; rag, eus lein an Nê, e lech m'emañ, na haouetout ket da sellet ouz hon Bro Breiz-Izel o deuz savet, hag o deuz c'hoant da derec'hel stas war sav, daoust d'he enebourien. Ar gwella tu da denna o bennaz warnomp ha da renta d'e an enor hag ar yeulodi a zo dleet eo rei o hano d'hon bugale. Setu war ar cul lizer mad a-berz eur mignon leal, Evnik Arvor.

Aotrou ha Mignon Ker,

Ech en o pouez lenn ha kanaan gwerc'hoant ha duduz ar barz d'eo filhozez c'han. En eur ac'hi ma c'han e c'houennan digant ma-unan: « Daoust pe hano an deuz roet ar barz d'eo filhozez? » Plijadur an dije bet o c'houzout hano badianz an elik bihan hag a zo fanet ken k'ar d'ean war delen ar barz. Marteze ar p'erson a respont!

Me garje e vije roet hanvio kent ha zentezet Breiz d'ar vugale en hon Bro. Ouspenn unan mosvad a vouzehoarzo o lenn kement-man, mez n'euz forz, me sonj eo, ha spi an euz e laro meur a hini evellon! Nag a hanvio brao a zo e Breiz: Gildas, Malo, Alan, Korant, Jaffre, Gwennol, Gwennach, Erwan, Mari, Gwennaliek, Tina, Azener, Gwennol, Mona, Monik, Barba, Maudez. ...

An Aotrou Rene Kervier an deuz gret eun Almanak Brezonek, ennan zent Breiz-Izel pe Breiz Tramor, evit pep devez euz ar bloaz. An Almanak-ze 'zo dindan ar wask; ha na vo ket eun dra vad al levrik-ze d'an baeroned ha d'ar maeronez.

Kas a ran d'ac'h, mignon Ker, ma sonj evel ma man, Petra laret diwar-ze?

Kenavo ar c'heñla, otro Renner, ganac'h bepred ha dalc'h-mad e k'arante hon Breiz vihan.

Evnik ARVOR.

EN KORN AN TAN

An noz 'zo yen, an noz 'zo du,
Distro ar gouarn, gant mision du!

Garv an amzer, krenv an avel,
Yudal a ra er gwe a'el.

Erch gwen a goue kreiz an noz du,
Kaset, digaset a bep tu.

An nor a horjel en he fias,
War an doer 'strak ar vein glaz.

Klevet, a rer du-man du-hont,
Ar chas o yudal gant ar spon!

War an tan ra vo tolet koat,
A-vision, touzre'h, skolpat.

Testat a ra braz ha bihan,
'Stok ar skenvier, tost tost d'an tãa!

En he gador goar, an tad koz,
A gont dimeuz an amzer goz.

'Ne gozse war varlen e dad,
Soak zo emañ kalz a stad.

Kregi 'ra, gant e dammik dorn,
En e vrad, hag en e gorn.

Ha gant he mam, Mari-Annik
'Ra 'd Jezuz; gant he daou zornik.

Tom ar galon, tom an oaled,
Plijadur, gwir evarudal!

Breman, arog mont da gouzpat,
Pater war an dre'vaz laret.

Evel ar flam diwar an tan,
E sav peden braz ha bihan!

'd Trugare d'ac'h, Doue hon Tad,
'Da vont en hon c'henver ken mad.

'd Odro Doue, reit, ni ho ped,
'd D'ar beuzour paour eul lec'h kled.

'd D'ar paour eur gwela tom ha kloc,
'd D'an anaon kez ho Paroaz!

KROAZ AR VRETONED

